

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВОДНОГО ГОСПОДАРСТВА ТА
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

Навчально-науковий інститут економіки і менеджменту

Кафедра обліку і аудиту

Національний університет державної фіскальної служби України
Національний університет «Острозька академія»
Центральноукраїнський національний технічний університет
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Вінницький навчально-науковий інститут економіки Тернопільського
національного економічного університету
Федерація професійних бухгалтерів та аудиторів України

ВСЕУКРАЇНСЬКА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА МОЛОДИХ ВЧЕНИХ

«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В УМОВАХ
СТАЛОГО РОЗВИТКУ»

17 квітня 2019 року
Україна, м. Рівне

УДК 657:330.342.24

Актуальні проблеми обліково-аналітичного забезпечення суб'єктів господарювання в умовах сталого розвитку : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти та молодих вчених, 17 квітня 2019 року. [Електронне видання]. Рівне : НУВГП, 2019. 322 с.

ISBN 978-966-327-435-5

Редакційна колегія:

- Зубілевич С.Я.** – кандидат економічних наук, професор кафедри обліку і аудиту Національного університету водного господарства та природокористування
- Левицька С.О.** – доктор економічних наук, професор кафедри обліку і аудиту Національного університету водного господарства та природокористування
- Ліпич Л.Г.** – доктор економічних наук, професор, декан факультету економіки та управління Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки
- Лоханова Н.О.** – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри бухгалтерського обліку і аудиту Одеського національного економічного університету
- Осадча О.О.** – доктор економічних наук, доцент кафедри обліку і аудиту Національного університету водного господарства та природокористування
- Осмятченко В.О.** – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри бухгалтерського обліку Національного університету державної фіскальної служби України
- Пилявець В.М.** – кандидат економічних наук, доцент, в.о. завідувача кафедри бухгалтерського обліку і аудиту Вінницького навчально-наукового інституту економіки Тернопільського національного економічного університету
- Позняковська Н.М.** – кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри обліку і аудиту Національного університету водного господарства та природокористування
- Савіна Н.Б.** – доктор економічних наук, професор, проректор з наукової роботи та міжнародних зв'язків Національного університету водного господарства та природокористування
- Шалімова Н.С.** – доктор економічних наук, професор, декан факультету обліку та фінансів Центральноукраїнського національного технічного університету

Рекомендовано до видання Вченою радою Національного університету водного господарства та природокористування.

Протокол № 5 від 14 червня 2019 р.

За матеріалами Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти та молодих вчених «Актуальні проблеми обліково-аналітичного забезпечення суб'єктів господарювання в умовах сталого розвитку».

Тези доповідей розміщені в авторській редакції.

УДК 657:330.342.24

ISBN 978-966-327-435-5

© НУВГП, 2019

ЗМІСТ

	Стор.
Зміст	3
Секція 1. Новітні виклики до бухгалтерського обліку, аудиту та контролю	7
Баклицька М. Р., Грибовська Ю. М. Сутність інновацій та сучасні тенденції розвитку	7
Безтелесна Я.Р., Пилявець В.М. Особливості оплати праці в бюджетних установах	9
Бендас Ю.О., Грибовська Ю.М. Облік придбання (вирощування) довгострокових біологічних активів тваринництва	11
Біліченко Т.С., Пилявець В.М. Організаційні та методичні засади внутрішнього аудиту основних засобів	13
Бондар А.В., Ровенець Т.О. Бухгалтерський облік як інформаційна складова процесу прийняття управлінських рішень	15
Браценюк М.С., Позняковська Н.М. Інформаційні технології у підготовці фінансової звітності малих підприємств	17
Будник К.О., Пилявець В.М. Безготівкові розрахунки та їх значення в національному господарстві України	19
Вакаренко А.А., Кузуб М.В. Особливості ведення бухгалтерського обліку в ТНК	21
Грибовська Ю.М. Створення й використання забезпечень під судові позови в контексті МСФЗ	24
Гришкевич П.М., Осадча О.О. Обліково-аналітична інформація як визначальний чинник у забезпеченні сталого розвитку підприємства	26
Дем'янець Д.О., Кулинич М.Б. Необхідність ведення екологічного обліку на підприємствах	30
Дуляницька К.В., Левицька С.О. Документування та документообіг суб'єктів підприємницької діяльності (на прикладі ТОВ «Українська лісопереробна компанія»)	32
Єленець Ю.В., Довгалець Ю.В. Сучасні реалії діяльності Державної аудиторської служби України	35
Заклинська А.І., Левицька С.О. Оцінка фінансового стану підприємства за даними фінансової звітності (на прикладі ТзОВ «Хлібодар»)	37
Зиль М.І., Левицька С.О. Система внутрішнього контролю виробничих запасів на прикладі ПП «Рівнеспецбуд»	40
Кир'ях А.І., Зубілевич С.Я. Розкриття досягнень глобальних цілей сталого розвитку в Звіті про управління	43
Колдуненко В.Ю., Кузуб М.В. Проблеми адаптації вітчизняної системи бухгалтерського обліку до міжнародних стандартів	45
Котляр І.М., Бержанір І.А. Тенденції розвитку бухгалтерського обліку в Україні	49
Кравчук А.О., Мосійчук М.М. Особливості структури оборотних активів за видами підприємств	51
Кришук І.Л., Левицька С.О. Аудиторська перевірка виконання програми соціальної відповідальності бізнесу (на прикладі ПрАТ «Івано-Долинський спецкар'єр»)	54
Кротова О.А., Рахільчук С.П., Бірченко Н.О. Напрями удосконалення управлінського обліку	57
Лазарчук К.С., Зубілевич С.Я. Визначення і класифікація дебіторської заборгованості у підрядних організаціях за ПСБО та МСФЗ	59
Лазарчук К.С., Левицька С.О. Об'єктивна оцінка дебіторської заборгованості як фактор достовірності грошових надходжень (на прикладі ПП «Рівнеспецбуд»)	61
Литвиненко В.Р., Грибовська Ю.М. Організація обліку розрахунків з покупцями та замовниками	64
Лівенда К.О., Вовк В.М. Роль бухгалтерського обліку в управлінні підприємством	67
Максимчук О.В., Кулинич М.Б. Порівняльний аналіз обліку фінансових результатів за національними та міжнародними стандартами обліку та звітності	71
Марченко А.С., Кузуб М.В. Фінансова звітність за міжнародними стандартами, особливості складання в зарубіжних країнах	73
Мельник М.А., Пилявець В.М. Нормативно-правова база обліку витрат діяльності на	

вітчизняних підприємствах	75
Могульська Т.О., Клітна К.О., Пилявець В.М. Шляхи удосконалення обліку виробничих запасів	78
Мосійчук О.М., Зубілевич С.Я. Міжнародний стандарт ISO 26000 «Настанова по соціальній відповідальності» як основа Звіту про управління.....	80
Неродюк М.О., Зубілевич С.Я. Екологічна та соціальна відповідальність лісового господарства в умовах сталого розвитку на прикладі ДП «Шепетівське лісове господарство»..	82
Неродюк М.О., Осадча О.О. Місце обліково-аналітичного забезпечення в системі антикризового управління підприємства.....	85
Олійникова О.В., Корсун О.А., Скляренко А.С., Руденко С.В. Звіт про управління – нова форма звітності в Україні: аналіз нормативно-правової бази	88
Павлова В.П., Зінкевич О.В. Завдання обліку реалізації інвестицій в основні засоби.....	91
Павловець Г.Р., Левицька С.О. Документальне відображення господарської діяльності в умовах постіндустріальної економіки	93
Павлюк В.В., Левицька С.О. Аудит в Україні: види операційного аудиту	96
Павлюк В.В., Позняковська Н.М. Особливості обліку доходів від надання послуг на прикладі приватного підприємства «Діловий центр»	98
Підгрушний В.А., Позняковська Н.М. Класифікація доходів за обмінними та необмінними операціями органів місцевого самоврядування: стан та напрями вдосконалення.....	100
Пилявець В.М., Ясишена В.В. Гудвіл – ділова репутація як специфічний вид нематеріальних активів	102
Самедова Л.Р., Зубілевич С.Я. Аудит облікових оцінок основних засобів на прикладі ПрАТ «Рівнеобленерго»	105
Самедова Л.Р., Левицька С.О. Види операційного аудиту як інструменту системи менеджменту (на прикладі енергорозподільчих підприємств)	108
Самедова Л.Р., Сиротинська А.П. Автоматизація управління енергорозподільчими підприємствами в системі SAP ERP	111
Семенчук В.І., Зубілевич С.Я. Звіт за стандартами Саншайн і Звіт про управління: подібності і відмінності	114
Сидорук Д.І., Радзівіл С.В. Бухгалтерський облік – сучасні виклики	119
Ситнікова А.О., Левицька С.О. Управлінський облік в бюджетних установах на етапах реформування бюджетного обліку	121
Ситнікова А.О., Сиротинська А.П. Удосконалення захисту бухгалтерських даних за допомогою технології блокчейн	124
Спірідонов Д.С., Кузуб М. В. Проблеми обліку основних засобів та шляхи їх вирішення.....	126
Томчук Ю.Ю. Особливості виплат військовослужбовцям в організаціях і установах державного сектору	129
Троєцка Л.Ю., Пилявець В.М. Особливості облікового трактування малоцінних необоротних активів в вітчизняній та закордонній практиці	133
Христюк Я.О., Зубілевич С.Я. Політика енергоефективності та енергозбереження ПАТ «Укрзалізниця» в умовах сталого розвитку на прикладі виробничого підрозділу «Шепетівська дистанція сигналізації та зв'язку»	135
Чубик М.В., Левицька С.О. Організаційно-методичне забезпечення аналізу необоротних активів як важливого напрямку менеджменту підприємства	138
Шепель І.В. Порядок проведення планових перевірок фондом соціального страхування.....	141
Шутяк А.В., Шило М.С., Антонюк О.Р. Практичні аспекти реалізації державного фінансового аудиту виконання бюджетів і міст	144
Ярмоліна Г.Ю., Стасюк Б.Б. Оцінка операційної діяльності підприємства.....	147
Mykoliuk O.O., Balaziuk O.Yu. Implementation of agile methodology: accounting aspects.....	150
Pawel Socha Informatyzacja rachunkowości w Polsce – rola i zagrożenia.....	152
<i>Секція 2. Сучасні проблеми теорії і практики економічного аналізу.....</i>	154
Бірченко Н.О. Ідентифікація ризику та методи його кількісної оцінки	154
Бондарчук К. Ю., Міклуха О.Л. Напрями вдосконалення методики аналізу виробничих запасів для підприємств будівельної галузі на прикладі ПВКФ «ФІАЛКА».....	157
Браценюк М.С., Левицька С.О. Комплексне оцінювання результативності фінансово-	

господарської діяльності на прикладі ТОВ «СВРОМОНТАЖЗАХІД».....	160
Догадін В.М., Бондарчук І.П. Вимоги до інформаційних систем обліку на основі аналізу недоліків програми «1С: Підприємство».....	163
Заклинська А. І., Міклуха О. Л. Особливості аналізу ефективності діяльності підприємств хлібопекарської галузі на прикладі ТзОВ «ХЛІБОДАР».....	165
Зиль М.І., Позняковська Н.М. Впровадження інформаційних технологій на підприємстві (на прикладі бухгалтерського обліку виробничих запасів приватного підприємства «Рівнеспецбуд»)	168
Кир'ях А.І., Міклуха О.Л. Паспорт фінансової безпеки підприємства: особливості аналізу на прикладі комунального підприємства «Костопільводоканал».....	171
Мосійчук О.М., Міклуха О.Л. Порівняльна характеристика відображення в звітності витрат діяльності за міжнародними та національними стандартами: аналітичні аспекти.....	173
Мудрик А.М., Камінська С.М. Сучасні проблеми теорії і практики економічного аналізу....	176
Неродюк М.О., Міклуха О.Л. Аналіз основних показників діяльності ДП «Шепетівське лісове господарство»: розробка паспорта фінансової безпеки	179
Підгрушний В.А., Міклуха О. Л. Звіт про управління – інструмент для прийняття рішень стейкхолдерами	181
Половинець Д.В., Осмятченко В.О. Облік і аналіз на підприємствах будівельної галузі в умовах інформаційних технологій	185
Самедова Л.Р., Міклуха О.Л. Особливості методики аналізу стану основних засобів вітчизняних енергорозподільчих підприємств на прикладі ПрАТ «РІВНЕОБЛЕНЕРГО».....	185
Семенчук В.І., Міклуха О.Л. Аналітична оцінка показників фінансової безпеки на прикладі ТзОВ «Автошлях»	189
Ситнікова А.О., Міклуха О. Л. Методика аналізу звіту про фінансові результати у державному секторі	193
Смолярчук С. М., Міклуха О.Л. Організаційно-методичне забезпечення аналізу поточної кредиторської заборгованості на прикладі ТОВ «ДН КЛАСИК».....	195
Согоян Ш.А., Пилявець В.М. Стан залучення інвестицій в економіку України.....	199
Христюк Я.О., Міклуха О.Л. Аналітична оцінка можливостей розвитку виробничого підрозділу «Шепетівська дистанція сигналізації та зв'язку».....	201
Чубик М.В., Міклуха О.Л. Актуальна методика аналізу необоротних активів на прикладі ТОВ «Українська лісопереробна компанія».....	203
Ярмоліна Г.Ю., Вовк В.М. Аналіз факторів конкурентної стратегії підприємства.....	205
Magdalena Lubaś Controlling jako narzędzie poprawy jakości i skuteczności zarządzania przedsiębiorstwem.....	208
Секція 3. Стан і напрями удосконалення системи оподаткування в Україні	211
Бернацька Я.М., Случак Н.А. Шляхи вдосконалення системи оподаткування в Україні.....	211
Браценюк М.С., Бондарєва Т.Г. Податок на прибуток як один із бюджетоформуючих податкових платежів	215
Велігурська А.М., Осадча О.О. Оподаткування нерухомості: порівняння вітчизняного та міжнародного досвіду.....	217
Горбенко К.С., Пугаченко О.Б. Податковий контроль нарахування та сплати ПДФО.....	220
Гребень Н.П., Павелко О.В. Місцеві податки та збори як основа ефективної діяльності органів місцевого самоврядування.....	223
Бровко Н. В., Дем'янишина О.А. Проблеми екологічного оподаткування в Україні та можливі шляхи їх вирішення.....	226
Дехтяр Я.В., Марач У.В. Стан і напрями удосконалення системи оподаткування в Україні. Вплив системи оподаткування на ефективність суспільно-економічного розвитку.....	228
Жидик Я.О., Бутенко Н.В. Перспективи впровадження податку на виведений капітал в Україні	231
Заклинська А.І., Бондарєва Т.Г. Переваги та недоліки оподаткування країн ЄС та напрями його впровадження в податкову систему України	233
Єленець Ю.В., Бондарєва Т.Г. Особливості оподаткування матеріальної допомоги.....	236
Єленець Ю.В., Осадча О.О. Особливості оподаткування криптовалюти: вітчизняні реалії та	238

міжнародний досвід	
Карплюк Н.Ю., Павелко О.В. Методи обчислення податку на додану вартість	240
Ковальчук І.В., Боднарюк І.Л. Ухилення від сплати податків: причини та соціально-економічні наслідки	243
Лазарчук К.С., Бондарева Т.Г. Податок на доходи фізичних осіб: історія та сучасний стан .	246
Лапюк М.О., Боднарюк І.Л. Рейтинг найбільших платників податків України	248
Лівенда К.О., Осадча О.О. Практичні аспекти нарахування та обліку податку на доходи фізичних осіб.....	251
Любовська М.М., Павелко О.В. Система оподаткування доходів фізичних осіб в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку.....	254
Малес О.С., Фоміна Т.В. Взаємодія фіскальних органів та платників податків у зарубіжних країнах	257
Міщук К.М., Павелко О.В. Податок на додану вартість та його роль у формуванні доходів державного бюджету України	260
Некрилова О.Ю., Павелко О.В. Оподаткування суб'єктів малого підприємництва.....	263
Овдійчук А.В., Павелко О.В. Особливості первинного обліку операцій з виникнення ПДВ...	266
Павлюк В.В., Осадча О.О. Проблеми податкового регулювання електронної комерції	269
Палійчук С.В., Камінська С.М. Шляхи удосконалення системи оподаткування в Україні.....	272
Панасенко Л.С., Грибовська Ю. М. Особливості оподаткування оплати праці у фермерських господарствах	274
Подаков Є.С. Оподаткування діяльності аграрних підприємств в поточному році.....	276
Полюхович Р.Д., Павелко О.В. Акцизний податок: особливості справляння	279
Романець О.В., Осадча О.О. Особливості обліку та звітності за податком на додану вартість..	281
Рябчук А.П., Боднарюк І.Л. Форми прояву подвійного оподаткування та способи його уникнення	283
Савінський Б.О., Павелко О.В. Екологічний податок: особливості обліку і оподаткування у контексті нормативно-правових змін	286
Самедова Л.Р., Бондарева Т.Г. Моніторинг податкових надходжень до державного бюджету України	289
Сисосва А-М.С., Березовська С. Р. Шляхи вдосконалення податкової системи України.....	292
Собко Є.І., Пилявець В.М. Організаційні та методичні аспекти контролю за сплатою податку на прибуток підприємств	294
Супрунець В.М., Боднарюк І.Л. Специфічні риси і функціональне призначення непрямих податків	297
Тимчук А.А., Павелко О.В. Оподаткування заробітної плати: ретроспектива та сьогодення...	300
Чабар Ю.О., Осадча О.О. Міжнародна практика оподаткування нерухомого майна.....	303
Шанковська Я.Р., Камінська С.М. Удосконалення системи оподаткування в Україні: стан та напрями	305
Яковчук О.В., Павелко О.В. Значення непрямих податків у податковій системі країни.....	308
Яркевич Г.В., Павелко О.В. Оподаткування діяльності банків: теоретичні та практичні підходи	311
Ярмоліна Г.Ю., Осадча О.О. Система непрямого оподаткування в Україні	314
Shmaliukh Anna, Vinnyska O.A. Local taxes and fees	317
Sytnikova A.O., Pavelko O.V. The mechanism of transport tax taxation	319
Przytuła K. Standard audit file for tax – whether it is facilitating or encouramenting for entrepreneurs?	322

Секція 1

Новітні виклики до бухгалтерського обліку, аудиту та контролю

УДК 657.2

Баклицька М.Р.

здобувач вищої освіти другого рівня

Науковий керівник: **Грибовська Ю.М.**

к.е.н., доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку

Полтавська державна аграрна академія

м. Полтава, Україна

СУТНІСТЬ ІННОВАЦІЙ ТА СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ

Основою нововведень є інноваційні інвестиції, які реалізуються в процесі інноваційної діяльності підприємства.

Під терміном «інновації» розуміють новостворені (застосовані) і (або) удосконалені конкурентоздатні технології, продукцію або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери [2].

Суб'єктами інноваційної діяльності можуть бути фізичні і юридичні особи України, фізичні і юридичні особи іноземних держав, особи без громадянства, об'єднання цих осіб, які провадять в Україні інноваційну діяльність і залучають майнові та інтелектуальні цінності, вкладають власні чи запозичені кошти в реалізацію в Україні інноваційних проектів.

Виділяють чотири функції інновацій (табл. 1).

Таблиця 1

Функції інновацій та їх зміст

Функція	Зміст
Перетворююча	Інновація дозволяє з'єднати теорію з практикою у визначеній предметній області; наукові знання; використати їх з користю для суспільства. Вдале нововведення в разі широкого поширення здатне змінити господарський уклад та напрямок економічного розвитку в окремій країні, групі країн одного технологічного рівня або в світі в цілому;
Стимулююча	Інновація дає поштовх до розвитку людського капіталу і науки в країні через матеріальну зацікавленість всіх учасників інноваційного процесу;
Відтворювальна	інновація є джерелом економічного зростання і змінює структуру валового внутрішнього продукту країни на користь його більшої наукомісткості. Відбувається це за рахунок збільшення частки (питомої ваги) високотехнологічних галузей;
Соціальна	Підтверджує нерозривність двостороннього зв'язку економічних процесів і факторів суспільного життя. Інновації сприяють насиченню ринку якісними товарами і послугами, оскільки більшість потреб сучасної людини знаходиться в матеріальній площині. За допомогою інновацій підвищується комфортність, змінюється середовище проживання і підвищується якість життя. Необхідною умовою визнання успіху інноваційного рішення – його екологічна чистота.

Сучасна ринкова модель економіки базується на інноваційному типі розвитку, для якої характерні:

- інтелектуалізація виробничої діяльності;
- використання високих інформаційних технологій;
- екологічність;
- творчість кадрів;
- добробут населення.

Основні властивості інновацій: науково-технічна, технологічна або управлінська новизна; практична застосованість (можливість реалізації в конкретному проекті); відповідність ринковому попиту (суспільним потребам); потенційна прибутковість.

Умови функціонування сучасних підприємств будь-якої форми власності, організаційно-правової форми господарювання та галузевої належності характеризуються невизначеністю та динамічністю соціально-економічного середовища. Ефективне протистояння підприємства змінам зовнішнього середовища можливе тільки за умов здійснення випереджувальних заходів, спрямованих на збереження його життєздатності та забезпечення конкурентоспроможності, тобто за умов постійного розвитку підприємства.

Розвиток підприємства означає якісні зміни та оновлення його господарської системи та організаційної структури, підвищення ефективності функціонування на основі вдосконалення техніки, технології та організації праці у всіх структурних підрозділах, підвищення якості продукції та послуг, що ним надаються [1].

Слід зазначити, що поняття «розвиток» та «зростання», хоча й взаємопов'язані, однак за своїм змістом здебільшого можуть не співпадати. Під зростанням підприємства часто розуміють збільшення його розмірів та обсягів виробництва. Про зростання підприємства свідчать показники випуску продукції, обсягу продажу, чисельності працівників тощо [3].

В умовах стрімких змін у світовій економіці, процесів глобалізації, прискорення впровадження досягнень науково-технічного прогресу в практичну діяльність підприємств, підсилення конкурентної боротьби на ринку підприємство змушене планувати та забезпечувати свій розвиток на визначену перспективу.

При визначенні шляху розвитку підприємства враховують:

1. Зовнішні фактори впливу – рівень оподаткування, стабільність національної валюти, можливості залучення інвесторів.
2. Внутрішні фактори впливу – потенціал підприємства, вірогідність виникнення ризикових ситуацій та їх оцінку.

Література:

1. Богатін Ю. В., Швандар В. А. Інвестиційний аналіз : навч. посіб. М. : ДІС, 2000. 286 с.
2. Про інноваційну діяльність : Закон України від 04.07.2002 р. № 40-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>. (дата звернення: 15.05.2019).
3. Чумак Л. Ф. Сучасні тенденції розвитку підприємств. *Вісник Дніпропетровського університету. Економіка*. Дніпропетровськ, 2012. URL: <http://vestnikdnu.com.ua>. (дата звернення: 15.05.2019).

Безтелесна Я.Р.
здобувач вищої освіти першого рівня
Науковий керівник: **Пилявець В.М.**
к.е.н., доцент, завідувач кафедри бухгалтерського обліку і аудиту
Вінницький навчально-науковий інститут економіки
Тернопільського національного економічного університету
м. Вінниця, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ОПЛАТИ ПРАЦІ В БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ

Важливе значення в економіці держави та сучасному суспільстві відіграють бюджетні установи, адже вони впливають на розвиток економічних процесів та забезпечення громадян.

Заробітна плата в бюджетних установах є виплатами працівникам, що надаються за використану працю та є ціною витраченої праці.

Рівень виплат працівникам та їх структура мають важливе соціальне значення і виступають основним мотиватором праці.

Сутність заробітної плати та оплати праці досліджували багато зарубіжних науковців, серед яких: Д. Рікардо, А. Сміт, Ж.-Б. Сей, Дж. Кейнс та ін. Також дане питання досліджували і вітчизняні вчені. М. Панкова у своїх працях розкрила сутність оплати праці за умов економічної кризи [5], а С. Шелешникова – визначила заробітну плату як мотиватор для працюючих [6].

Питання які присвячені особливостям обліку нарахування та виплати заробітної плати працівникам бюджетних установ, знайшли своє відображення у працях таких вітчизняних вчених: Власюка Г.В., Карповича Ю.В., Кузнєцова Т.В., Яковишиної Н.А., Мельник Т.Г. та ін.

Законодавчі засади відносин з оплати праці регулюються Законом України "Про оплату праці" від 24.03.95. Крім того діє ряд наказів міністерств, що встановлюють умови оплати праці та розміри ставок посадових окладів бюджетних установ відповідної галузі. Зокрема це такі:

1. Постанова КМУ "Про оплату праці працівників на основі єдиної тарифної сітки розрядів і коефіцієнтів з оплати праці працівників установ, закладів та організацій окремих галузей бюджетної сфери" № 1298 від 30.08.2002 р [1].

2. Про упорядкування умов оплати праці працівників установ охорони здоров'я та соціального захисту населення. Наказ Мінпраці та Міністерства соціального захисту та охорони здоров'я від 05.10.05 № 308/519 [2].

3. Про упорядкування умов оплати праці та затвердження схем тарифних розрядів працівників навчальних закладів, установ освіти та наукових установ. Наказ Міносвіти і науки від 26.09.05р. № 557 [3].

4. Про впорядкування структури та умов оплати праці працівників апарату органів виконавчої влади, органів прокуратури, судів та інших органів. Постанова КМУ № 268 від 09.03.2006 р. [4].

В бюджетних установах основою організації оплати праці є тарифна система, яка складається з тарифні розрядів, тарифних коефіцієнти та схем посадових окладів. При тарифній системі діють дві форми оплати праці: погодинна і відрядна.

При погодинній формі, оплати праці здійснюється за кількість відпрацьованих годин з урахуванням кваліфікації працівника, а при відрядній- за кількість і якість виробленої продукції, виконаних робіт, наданих послуг за встановленими розцінками.

Заробітна плата при погодинній оплаті визначається згідно з тарифною ставкою і кількістю відпрацьованого часу.

Тарифна ставка - це розмір зарплати за одиницю часу, як правило за годину чи місяць, а тому розрізняють годинні та місячні тарифи.

У бюджетних установах застосовуються переважно місячні тарифні ставки, які називають посадовими окладами.

Можна виділити такі особливості оплати праці у бюджетних установах:

- регулювання порядку ведення бухгалтерського обліку витрат на оплату праці здійснює Державне казначейство України, на основі розробки та впровадження відповідних нормативних документів, які враховують особливості діяльності бюджетних установ;

- фінансування витрат на оплату праці здійснюється на основі отриманих бюджетних асигнувань, а також за рахунок коштів, одержаних в результаті здійснення господарської діяльності;

- асигнування витрат на оплату праці здійснюється за кошторисно-бюджетним методом;

- державне регулювання розміру заробітної плати державних службовців.

Оплата праці працівників бюджетної сфери включає багато особливостей, залежно від специфіки та сфери діяльності бюджетної установи, тому вимагає правильної організації системи обліку та автоматизації цієї ділянки роботи.

Література:

1. Про оплату праці працівників на основі єдиної тарифної сітки розрядів і коефіцієнтів з оплати праці працівників установ, закладів та організацій окремих галузей бюджетної сфери : Постанова КМУ від 30.08.2002 р. № 1298.

2. Про упорядкування умов оплати праці працівників установ охорони здоров'я та соціального захисту населення : наказ Мінпраці та Міністерства соціального захисту та охорони здоров'я від 05.10.2005 р. № 308/519.

3. Про упорядкування умов оплати праці та затвердження схем тарифних розрядів працівників навчальних закладів, установ освіти та наукових установ : наказ Міносвіти і науки від 26.09.2005 р. № 557.

4. Про впорядкування структури та умов оплати праці працівників апарату органів виконавчої влади, органів прокуратури, судів та інших органів : Постанова КМУ від 09.03.2006 р. № 268.

5. Панкова М., Соловійова Г. Актуальні питання оплати праці за умов фінансової кризи в Україні. *Схід*. 2009. № 1. С. 29–32.

6. Шелешкова С. Заробітна плата як мотиваційна складова продуктивної зайнятості. *Україна: аспекти праці*. 2006. № 2. С. 9–16.

Бендас Ю.О.

здобувач вищої освіти другого рівня

Науковий керівник: **Грибовська Ю.М.**

к.е.н., доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку

Полтавська державна аграрна академія

м. Полтава, Україна

ОБЛІК ПРИДБАННЯ (ВИРОЩУВАННЯ) ДОВГОСТРОКОВИХ БІОЛОГІЧНИХ АКТИВІВ ТВАРИННИЦТВА

Здійснення інвестиційної діяльності та управління інвестиціями призводить до більш ефективного соціально-економічного розвитку як самого підприємства, так і держави в цілому.

Капітальні інвестиції являють собою вартість витрат, які суб'єкт господарювання спрямовують на будівництво, створення, вирощування або придбання основних засобів, нематеріальних активів, довгострокових біологічних активів та інших нематеріальних активів, що є складовою основного капіталу підприємства.

Інноваційний розвиток тісно пов'язаний з капітальним інвестуванням, під яким розуміють вкладення ресурсів у підприємницьку діяльність з метою одержання прибутку або досягнення соціального ефекту. Між інноваціями та інвестиціями існує прямий зв'язок. Інноваційний процес – це послідовність дій, зумовлених інновацією, при якому відбувається створення нових продуктів і операцій, а також їх успішна реалізація на ринку [1].

Розглянемо облік витрат на капітальні вкладення у галузі тваринництва пов'язані з вирощуванням або придбанням активу. Як було досліджено раніше [2] при формуванні вартості довгострокових біологічних активів тваринництва (далі – ДБАТ) слід користуватися П(С)БО 30 «Біологічні активи» [5]. Норми стандарту підтверджують, що ДБАТ оцінюються за справедливою вартістю, проте: 1) якщо визначити можливо – згідно з П(С)БО 7 «Основні засоби» та П(С)БО 28 «Зменшення корисності активів»; 2) якщо визначити неможливо – первісна вартість з урахуванням зносу та втрат від зменшення корисності.

При чому при первісному визнанні: за справедливою вартістю, зменшеною на очікувані витрати на місці продажу або за виробничою собівартістю.

Порядок формування витрат, з урахуванням норм П(С)БО 7 та П(С)БО 30, пов'язаних з придбанням та вирощуванням ДБАТ наведено на рис. 1.

Таким чином, при формуванні справедливої вартості придбаного активу за статтю «капітальні інвестиції» відображають всі витрати, які підприємство понесе при купівлі активу за мінусом непрямих податків, а при вирощуванні активу – вартість всіх витрат, понесених на його створення, скориговані до справедливої вартості.

Рис. 1. Порядок формування витрат на капітальні вкладення при вирощуванні та придбанні ДБАТ

Капітальне інвестування в аграрній сфері у біологічні активи виступає ключовим елементом побудови міцної системи, стан якої визначає інвестиційну привабливість та ефективність господарювання як окремого господарюючого суб'єкту, так і усього сільського господарства та суміжних з ним галузей. Аграрний сектор тваринництва за 2017–2018 рр. був збитковим, тому залучення капітальних інвестицій може стати тим важелем, який допоможе покращити становище підприємств-тваринників та подолати економічну кризу.

Література:

1. Капітальні інвестиції – складова інноваційної діяльності підприємства / В. С. Ніценко, О. Ю. Цуканов та ін. *Інноваційна економіка: теоретичні та практичні аспекти*. URL : <http://dSPACE.onu.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/10593/1/259-280.pdf>. (дата звернення: 15.05.2019).
2. Пилипенко К. А., Бендас Ю. О. Оцінка довгострокових біологічних активів тваринництва для цілей обліку в Україні з урахуванням міжнародного досвіду. *Управління розвитком соціально-економічних систем (присвяченої 70-річчю кафедри організації виробництва, бізнесу та менеджменту)* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., ХНТУСГ, м. Харків, 2018. С. 221–224.
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» : затв. наказом Міністерства фінансів України від 27.04.2000 р. № 92. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>. (дата звернення: 15.05.2019).
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 28 «Зменшення корисності активів» : затв. наказом Міністерства фінансів України від 24.12.2004 р. № 817. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0035-05>. (дата звернення: 15.05.2019).
5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи» : затв. наказом Міністерства фінансів України від 18.11.2005 р. № 790. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1456-05>. (дата звернення: 15.05.2019).

Біліченко Т.С.
здобувач вищої освіти другого рівня
групи ОПДвнм-11
Науковий керівник: **Пилявець В.М.**
к.е.н., доцент, завідувач кафедри бухгалтерського обліку і аудиту
Вінницький навчально–науковий інститут економіки
Тернопільського національного економічного університету
м. Вінниця, Україна

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ТА МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

В сучасних умовах особливої уваги в діяльності підприємств набирає внутрішній аудит. Він є важливим інструментом керівництва і підприємства для моніторингу ефективності і надійності систем управління підприємством.

Роль внутрішнього аудиту зростає в прийнятті оптимальних управлінських рішень, оскільки він зосереджений не тільки на оцінці проблемних ситуацій на підприємстві, а на визначенні практичних рекомендацій їх перспективного розвитку.

Наданий час, внутрішній аудит являє собою незалежну оцінку надійності системи бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю, виявлення, мінімізація та усунення управлінських ризиків, які впливають на ефективність роботи підприємства. У широкому розумінні внутрішній аудит є сферою адекватного оцінювання можливостей підприємства, його управлінських функцій для забезпечення позитивного ефекту від діяльності даного підприємства [4, с. 115].

Щодо внутрішнього аудиту основних засобів то в першу чергу необхідно визначити мету, об'єкти, завдання:

Метою внутрішнього аудиту основних засобів є визначення достовірності бухгалтерського відображення основних засобів, контроль за їх ефективним використанням через систему управління ризиками та окреслення напрямів формування і розвитку ресурсного потенціалу на інноваційній основі.

Завданнями внутрішнього аудиту основних засобів є:

- дослідження виконання планів та процедур, пов'язаних з основними засобами та їх нормативно-правова відповідність;
- аналіз господарських операцій, пов'язаних з основними засобами, як системи оцінювання їх продуктивності (інтенсивності) та ефективності;
- здійснення заходів щодо забезпечення захисту основних засобів;
- оцінка адекватності внутрішнього контролю щодо основних засобів;
- дослідження якості управлінського персоналу із результативності їх дій за визначеними напрямками щодо середовища функціонування основних засобів та внесення конкретних пропозицій;
- визначення комплексності нових підходів до виявлених ризиків, пов'язаних із функціонуванням основних засобів;

- перевірка господарських операцій і облікових записів щодо таких об'єктів як земельні ділянки та прав їх оренди;

- оцінка достовірності інформації щодо основних засобів у фінансовій звітності;

- оцінка взаємодії показників в системі бухгалтерського обліку, звітності та оподаткування в частині основних засобів.

Основними об'єктами внутрішнього контролю основних засобів є:

- основні засоби, як окремі інвентарні об'єкти, визначені за класифікацією відповідного підприємства;

- інформація щодо операції, пов'язані з документуванням, оцінкою, надходженням, рухом та реалізацією основних засобів;

- інформація у фінансовій звітності в частині основних засобів;

- аналітичний огляд ефективності використання основних засобів з метою надання рекомендацій щодо їх інвестиційності та інноваційності;

- перевірка дотримання правових та методологічних основ операцій із землею та їх орендою;

- операції та облікові записи із екологічної діяльності підприємства;

- формування системи внутрішнього контролю та здійснення об'єктивного, дієвого контролю за використанням основних засобів;

- рівень управлінських ризиків щодо основних засобів.

Основними етапами внутрішнього аудиту основних засобів є:

1. Організаційно-правовий етап;

2. Перевірка умов зберігання та використання основних засобів;

3. Документально-аналітична перевірка надходження основних засобів;

4. Документально-аналітична перевірка експлуатації основних засобів;

5. Документально-аналітична перевірка операцій вибуття основних засобів;

6. Документально-аналітична перевірка правильності оцінки та обліку;

7. Перевірка достовірності даних про основні засоби, в фінансовій, податковій та статистичній звітності;

8. Заключний етап.

Отже, запропонована методика внутрішнього аудиту основних засобів буде сприяти подальшому впорядкуванню системи бухгалтерського обліку основних засобів та їх аудиту.

Література:

1. Пилипенко І. Національна система аудиту: досвід становлення та спрямування розвитку. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2008. № 3. С. 5–13.

2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» : затв. наказом Міністерства фінансів України від 27.04.2000 р, № 92. *Відомості Верховної Ради України*. URL : <http://www.rada.gov.ua>. (дата звернення: 15.04.2019).

3. Робертсон Дж. Аудит / пер. с англ. М. : KPMG, Аудиторская фирма «Контакт», 1993. 496 с.

4. Стендер С. В. Аудит як структурний елемент контрольної функції управління : *Облік і фінанси АПК*. 2010. № 1. С. 112–117.

Бондар А.В.

здобувач вищої освіти першого рівня
групи ПУА-31

Науковий керівник: **Ровенець Т.О.**

к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту

Національний університет водного господарства та природокористування
м. Рівне, Україна

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ЯК ІНФОРМАЦІЙНА СКЛАДОВА ПРОЦЕСУ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

Сучасний стан економічних відносин та підвищення вимог щодо рівня конкурентоспроможності вітчизняної продукції, товарів, робіт, послуг на ринку обумовлює зростання потреби в належному інформаційному забезпеченні для планування, контролю і прийняття ефективних управлінських рішень.

Управлінське рішення – це вибір однієї з можливих альтернатив впливу на керовану систему, тобто це модель, в якій із певного числа варіантів вибирається кращий [1, с. 8].

Процес прийняття управлінського рішення – це комплекс дій управлінського персоналу, кількість та зміст яких визначається складністю вирішення управлінського завдання, потребою в оперативності прийняття та важливістю прийнятого управлінського рішення на показники фінансово-господарської діяльності підприємства [2, с. 9].

Базовим елементом на всіх етапах процесу прийняття управлінських рішень є інформаційне забезпечення, яке виражається в ідентифікації та наданні різноманітних кількісних і якісних показників інформації про внутрішнє та зовнішнє середовище підприємства відповідно до потреб суб'єкта управління. Основою інформаційного забезпечення процесу прийняття управлінських рішень є облікова інформація.

Під обліковою інформацією слід розуміти дані про господарські операції і об'єкти, що отримуються на всіх стадіях облікового процесу в ході їх ідентифікації та обробки [2, с. 12].

Облікова інформація характеризується такими основними аспектами: система обліку відображає економічні наслідки прийнятих раніше рішень; облік виступає основним джерелом інформації для здійснення належного контролю за зберіганням та ефективним використанням майна підприємства; облік є інформаційною базою для прийняття управлінських рішень [3, с. 25].

Відповідно до Закону України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” бухгалтерський облік – це процес виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про господарську діяльність підприємства зовнішнім та внутрішнім користувачам для прийняття рішень. Метою ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності є надання користувачам повної, правдивої та

неупередженої інформації про фінансове становище, результати діяльності і рух грошових коштів підприємства для прийняття управлінських рішень [4].

Бухгалтерський облік фіксує і накопичує синтетичну та аналітичну бухгалтерську облікову інформацію про діяльність господарюючого суб'єкта за певний період. Вона містить відомості про активи підприємства, про стан майна, джерела його утворення, про зобов'язання, відносини з контрагентами, про формування фінансових результатів, про прибуток та його використання тощо. Бухгалтерська облікова інформація формується на таких стадіях: виявлення, вимірювання, реєстрація, накопичення, узагальнення [5, с. 58].

Облікова інформація, незалежно від того, на якому етапі облікового процесу вона формується, при прийнятті управлінських рішень повинна бути релевантною. Релевантна інформація – це інформація, яка необхідна для вирішення управлінського завдання [2, с. 32].

Беззаперечним є факт, що облікова інформація спрямована на мінімізацію ризиків управлінських рішень. Переважна більшість науковців вважають, що "...бухгалтерська інформація є ядром управлінської інформації". Це пов'язано з тим, що вона є більш повною, точною, оперативною, всебічною і достовірною за будь-яку іншу. Вона моделює як зв'язки підприємства з навколишнім середовищем, так і його внутрішню структуру, дає можливість розподіляти права виконавців та їх відповідальність за економічну ефективність [6, с. 178].

Таким чином, можна виокремити дві основні функції інформації, що є найбільш притаманними бухгалтерському обліку та мають вагомий вплив на процес управління: 1) упорядкування і систематизація даних про господарські операції і процеси; 2) зменшення невизначеності у різномірному середовищі.

Отже, результативність управління в значній мірі визначається рівнем організації та якістю інформаційного забезпечення. Система бухгалтерського обліку в системі управління підприємством виконує функцію забезпечення управлінського персоналу усіх рівнів управління, сформованою відповідно до єдиних методологічних засад, аналітичною та узагальненою інформацією, необхідною для поточного і стратегічного планування, аналізу, контролю та прийняття управлінських рішень з метою досягнення визначених цілей господарської діяльності підприємства.

Література:

1. Гевко І. Б. Методи прийняття управлінських рішень : підручник. Київ : Кондор, 2009. 187 с.
2. Лаговська О. А., Легенчук С. Ф., Кузь В. І., Кучер С. В. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством : навч. посіб. Житомир : ЖДТУ, 2017. 416 с.
3. Корягін М. В., Куцик П. О. Концептуальний розвиток методології бухгалтерського обліку : монографія. Львів : ЛКА, 2015. 239 с.
4. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення: 07.04.2019).
5. Безродна Т. М. Обліково-аналітичне забезпечення управління підприємством: визначення сутності поняття. *Вісник Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля*. 2008. № 10, Ч. 2. С. 58–62.
6. Сорокін В. О. Місце та роль бухгалтерського обліку в інформаційній системі управління підприємством. *Вісник ЖДТУ*. 2007. № 1 (39). С. 174–182.

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПІДГОТОВЦІ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ

Поява комп'ютерів, інформаційних технологій та Інтернету змінили спосіб і форми діяльності підприємств. Інформаційні технології відіграють надважливу роль у розвитку індустрії бізнесу у XXI столітті. Бухгалтери, які вільно розмовляють мовою бізнесу, не досягнуть нинішнього часу, якщо вони не зможуть оволодіти технологією, яка стала всебічною у сфері бізнесу, фінансів та обліку. У свою чергу, інформаційні технології (ІТ) – це невід'ємна частина сучасної бухгалтерської та управлінської інформаційної системи. Все більш зростаючі інновації, що оточують інформаційні технології, покращили якість фінансових звітів і заохотили користувачів фінансових звітів до більш ефективного та зрозумілого способу подання інформації [1].

Інформаційні технології (ІТ) створили значні переваги для бухгалтерів. ІТ-мережі та комп'ютерні системи скоротили час, необхідний бухгалтерам для підготовки та подання фінансової інформації для керівництва та зацікавлених сторін. ІТ не тільки скоротили час, необхідний для подання фінансової інформації, але й забезпечили загальну ефективність та точність інформації.

Для малих підприємств значною перевагою ІТ є те, що з меншою кількістю персоналу, можна більше досягти і точність завжди вище. Точність є ключовою вимогою у фінансовому управлінні та допомагає зменшити потребу у надмірній роботі або втраті часу. ІТ покращують продуктивність, з їх допомогою можна обробляти великі обсяги даних за менший час.

На сьогодні, більшість підприємств використовують програми для ведення обліку, які дозволяють обробляють кожен крок процесу обліку від запису фінансової операції до підготовки фінансової звітності. На рис. 1 наведено деякі спеціалізовані програми для ведення обліку.

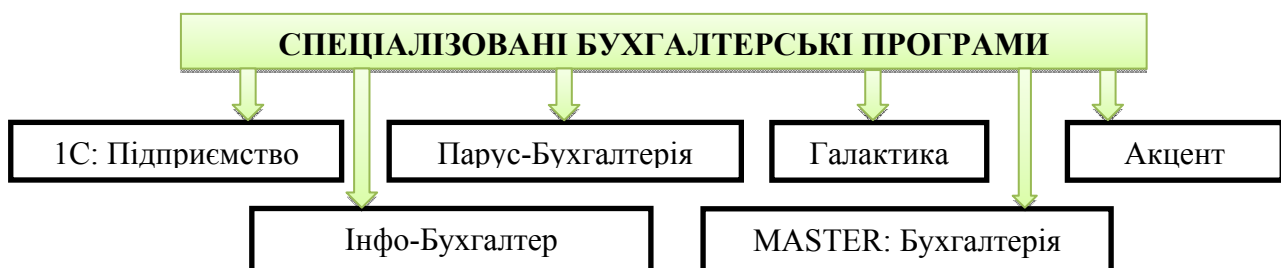

Рис. 1. Програми для ведення бухгалтерського обліку

Для малих підприємств доречно використовувати інформаційні системи на базі хмарних обчислень. Ця думка підтверджується результатами досліджень К.О. Вольської та А.П. Дикого, які розглянули хмарні технології, завдання та проблеми переходу інформаційних систем підприємства у «хмару» [2, с. 131].

Щодо безпеки використання «хмарних» сервісів, то вони працюють через веб-браузер, і навіть якщо веб-додаток піддався кібератаці, браузер обмежує доступ до ресурсів комп'ютера і призначених для користувача даних. Зараження комп'ютерів через браузери вкрай мало ймовірно. Крім того, останнім часом серед підприємств стало популярним зберігати бухгалтерські бази на зовнішніх серверах, що унеможливує їх вилучення контролюючими органами. Таким чином, використання «хмарного» програмного забезпечення для ведення бухгалтерського обліку є більш безпечним, ніж стаціонарного програмного забезпечення [3, с. 35].

Процес формування звітності підприємства є завершальним етапом у визначення ефективності діяльності суб'єкта господарювання та джерелом інформації для прийняття управлінських рішень різними державними структурами. Електронну форму звітності сьогодні мають змогу приймати практично всі державні установи [4].

На нашу думку, малим підприємствам доречно подавати звітність через безкоштовні системи документообігу, що дасть змогу заощадити кошти.

Наприклад, «Спеціалізоване клієнтське програмне забезпечення для формування та подання звітності до «Єдиного вікна подання електронної звітності» дає можливість формувати звітність до Пенсійного Фонду України, Державної служби статистики України, Державної фіскальної служби України, а також накладати електронний цифровий підпису та шифрувати електронні документи.

Отже, інформаційні технології значно полегшують процес подання звітності. Кожне підприємство, відповідно для своїх потреб та можливостей, може вибрати програмне забезпечення, у якому буде доречно працювати; та визначитись, за допомогою якої системи документообігу подавати звітність.

Література:

1. Osmond Vitez The Impact of Information Technology on Accounting. URL: <https://bizfluent.com/about-5471307-impact-information-technology-accounting.html> (last accessed: 02.11.2017).
2. Сиротинська А. П. Інформаційні системи і технології в системі обліково-аналітичного забезпечення суб'єктів господарювання. *Обліково-аналітичне забезпечення суб'єктів господарювання в умовах євроінтеграції : монографія*. Рівне : НУВГП, 2019. С. 122–133.
3. Грабчук І. Л., Ляхович Г. І. Програмне забезпечення для ведення обліку: проблеми вибору та використання в ході аутсорсингу. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. Бухгалтерський облік, контроль і аналіз : міжнародний зб. наук. праць.* 2017. № 3 (38). С. 32–36.
4. Мельник Т. Податкова звітність в електронному вигляді: теорія та практика. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2008. № 10. С. 43–47.

Будник К.О.
здобувач вищої освіти другого рівня
групи ОПДвнм-11
Науковий керівник: **Пилявець В.М.**
к.е.н., доцент
Вінницький навчально-науковий інститут економіки
Тернопільського національного економічного університету
м. Вінниця, Україна

БЕЗГОТІВКОВІ РОЗРАХУНКИ ТА ЇХ ЗНАЧЕННЯ В НАЦІОНАЛЬНОМУ ГОСПОДАРСТВІ УКРАЇНИ

На сьогоднішній день дуже стрімко розвиваються ринкові відносини, тому суб'єкти національного господарства підлаштовуються до нових правил на ринку. Економічний стан та економіка України вже не один рік потребує значних глобальних змін у всіх її сферах. На ринку економіки власники та самі підприємства підтримують фінансово-економічні взаємовідносини з власниками, підприємствами, організаціями та окремими особами, так як мають грошові кошти. Передбачається те, що у підприємства буде безперервний рух грошових коштів, як важливого ресурса, що вплине на результати підприємства. Самі ж грошові розрахунки можуть бути, як готівковою, так і безготівковою формою. Як правило безготівковим грошовим розрахункам віддають більшу перевагу. Це покращить економічну ситуацію в Україні [1].

У свою чергу регулювання безготівкових розрахунків здійснюється такими нормативно-правовими засобами: Конституцією України, Господарським та Цивільним Кодексами України, Законом України «Про національний банк України», Законом України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні», Інструкцією про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті, та ін.

Значення безготівкових розрахунків полягає в тому, що платежі відбуваються шляхом переказу коштів з одного рахунку платника в банк на інший рахунок одержувача, а саме шляхом проведення відповідних записів за рахунок учасників розрахунків, тому що безготівкові розрахунки є головною складовою, що сполучає кожний суб'єкт господарської діяльності з оточуючим ринковим середовищем, та дає можливість брати участь у процесі виробництва, розподілу та споживання.

І тому зрозуміло, що система безготівкових розрахунків є складовою загальної національної грошової системи і її учасниками є підприємства, організації, банківські і фінансові установи, підприємці і населення.

Для проведення даних операцій є потреба і необхідність відкриття банками рахунків клієнтів у національній та іноземних валютах. Система безготівкових розрахунків – це сукупність принципів організації розрахунків, вимог, що ставляться до них, форм і способів розрахунків [2].

Є ряд переваг безготівкових розрахунків над готівковими розрахунками, наприклад:

- швидкий обіг грошових коштів суб'єктів господарювання;
- значне скорочення витрати обігу;
- збільшуються повноваження держави щодо регулювання грошової сфери.

Для забезпечення міжбанківських розрахунків створюються спеціальні платіжні системи. Платіжні системи міжбанківських розрахунків різних країн організовані по-різному. У світі не існує єдиної платіжної моделі, однак є загальні принципи і характеристики, які визначають функціонування національних платіжних систем. Україна вивчивши кращий світовий досвід та запровадивши найсучасніші комп'ютерні технології створила досить оперативну, ефективну й надійну систему міжбанківських розрахунків - Систему електронних платежів (СЕП), що відповідає світовим стандартам.

Оскільки СЕП дозволила практично уникнути затримки платежів на міжбанківському рівні, для комерційних банків та їх клієнтів стало доцільним використання систем «клієнт – банк» для розрахунків між клієнтом банку та банком в електронній формі. З 1 січня 1998 року Система електронних платежів НБУ почала працювати в оновленому режимі. Тривалість технологічного циклу становить 15-20 хвилин. У режимі реального часу кошти зараховуються на рахунок отримувача негайно, у момент надходження платежу від відправника.

Безготівкові розрахунки відіграють важливе значення у прискоренні обороту коштів, скороченні готівки, необхідної для обігу. Завдяки безготівковим розрахункам здійснюється концентрація грошових ресурсів в банках, а тимчасово вільні кошти є одним із джерел кредитування. Широке застосування безготівкової форми дозволяє визначити розміри емісії та вилучення готівки із обігу. Таким чином, безготівкова форма розрахунків - це основна форма здійснення платежів в сфері господарювання, яка здійснюється через банківські установи шляхом перерахування належних сум по банківських рахунках або шляхом заліку взаємних зобов'язань та грошових претензій. Основна задача безготівкових розрахунків полягає в протидії розвитку тіньової економіки та покращенні економічного стану суб'єктів господарювання [5].

Література:

1. Безготівкові розрахунки: сайт Національного банку України : веб-портал. URL: http://www.bank.gov.ua/Pl_syst/index.htm. (дата звернення: 15.05.2019).
2. Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті : затв. Постановою Правління НБУ від 21.01.2004 р. № 22 (із змінами і доповненнями.) URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0377-04>. (дата звернення: 15.05.2019).
3. Коробкіна С. Безготівкові розрахунки та шляхи вдосконалення їх. *Банківська справа*. 2000. № 1. С. 49–52.
4. Міщенко С. Вдосконалення системи безготівкових роздрібних платежів. *Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка. Економіка* / за ред. В. Базилевич (відп. ред.). Київ, 2014. Вип. 5(158). С. 22–28.
5. Рыбак О. М., Долінська Т. А. Шляхи вдосконалення організації безготівкових розрахунків. *Проблеми системного підходу в економіці* : зб. наук. пр. електронне наукове фахове видання. Київ : Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. URL: http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/PSPE/2010_2/Rybak_210.htm. (дата звернення: 15.05.2019).

Вакаренко А.А.

Здобувач вищої освіти першого рівня
факультету міжнародної торгівлі та права

Науковий керівник: **Кузуб М.В.**

старший викладач кафедри обліку та оподаткування
Київський національний торговельно-економічний університет
м. Київ, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ВЕДЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В ТНК

Бухгалтерський облік надає власникам ТНК повну, правдиву та неупереджену інформацію про фінансове становище, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства. Однак при отриманні такої інформації важливо враховувати як специфіку діяльності ТНК і місцеві вимоги до звітності, так і загальноприйняті принципи і правила бухгалтерського обліку в країні походження компанії при складанні зведених звітів.

Існують різні способи ведення обліку. Деякі вчені розділяють причини відмінностей в облікових системах на соціально-економічні (характер розвитку ринків капіталу; кількість інвесторів і кредиторів; участь країни в міжнародних ринках капіталу; рівень інфляції; типи законодавчих систем) політичні та географічні.

Загалом серед основних причини відмінностей можемо виділити наступні:

- 1) розходження в розумінні цілей, наприклад, між державами і приватними організаціями;
- 2) різні точки зору стосовно відповідності правовим нормам і надання правової інформації у фінансових звітах;
- 3) відмінності щодо становища і престижу професії бухгалтера.
- 4) вплив податкового законодавства;
- 5) особливості місцевих законів;
- 6) різні рівні основних економічних показників;
- 7) керуючі органи в розробці стандартів бухгалтерського обліку;
- 8) небажання впроваджувати загальноприйняті стандарти [1, с. 291].

Облікові систем, як і інші товари, підлягають експорту. Облік в одних країнах може формуватися під впливом обліку в інших через такі фактори, як географічне положення, економічна, політична залежність тощо. Так, через колоніальну залежність Індії від Британії, облікові системи цих країн є досить схожими. Американська облікова система впливає на ведення практики обліку в Канаді через близьке розташування.

Незважаючи на те, що кожна країна має свої особливості ведення обліку, можна виділити три основні моделі, системи обліку в яких є досить схожими:

- 1) англо-американська модель (Великобританія, Індія, Ізраїль, Ісландія, США, Нідерланди, Канада, Австралія);

2) континентальна модель (Німеччина, Австралія, Франція, Швейцарія, Італія);

3) південноамериканська модель (Бразилія, Аргентина, Чилі) [1, с. 292].

Для англо-американської моделі характерний високий рівень розвитку фінансового ринку; високий професіоналізм користувачів облікової інформації. Застосовується професійне, а не державне регулювання бухгалтерського обліку, тобто стандарти розробляються професійними організаціями бухгалтерів, а не встановлюються законодавством.

Континентальна модель орієнтована на державні інтереси, зокрема у сфері оподаткування. Бухгалтерські стандарти регламентуються законом, відрізняються значною консервативністю і обов'язкові для виконання. Однорідність досягається єдиним планом рахунків і затвердженою методологією фінансової звітності. У країнах з даною моделлю обліку саме державні органи більшою мірою регулюють облікову практику, натомість професійні організації бухгалтерів відіграють значно меншу роль, ніж у попередній моделі.

Бухгалтерський облік за Південноамериканської моделі орієнтований на потреби державних планових органів, а методи обліку є досить уніфікованими. Основною відмінністю такої моделі від зазначених вище є перманентне коригування облікових даних на темпи інфляції. Інформація, необхідна для контролю, спрямована на виконання податкової політики. Це значно спрощує і підвищує ефективність роботи урядових органів [2, с. 12].

Очевидно, що різні системи обліку ускладнюють отримання достовірної інформації про стан компаній, діяльність яких ведеться на території більше, ніж двох країн. Тобто якщо мова йде про ТНК, дочірні компанії яких знаходяться в країнах, що використовують різні моделі ведення обліку, то результати їх діяльності можуть бути незіставними. З метою уникнення подібних проблем при веденні обліку разом із національними нормами обліку використовуються міжнародні стандарти (МСБО).

Основними завданнями МСБО є гармонізація і прийняття стандартів щодо ведення бухгалтерського обліку в різних країнах. Міжнародні стандарти обліку не обов'язкові до виконання і мають рекомендаційний характер. Вони описують загальні правила оцінки та подання інформації у фінансових звітах.

Багато країн приймають МСБО як базовий документ, на основі якого розробляють власні національні стандарти. Внаслідок прискорення інтеграційних процесів у світі вони відіграють все більшу роль як зручний інструмент взаємодії між підприємствами різних країн світу.

У вітчизняних корпораціях виділяють три підходи до організації бухгалтерського обліку:

1) етноцентричний – принципи та методи ведення бухгалтерського обліку корпорації поширюються на всі підприємства-учасники.

2) поліцентричний – підприємства-учасники корпорації мають певну самостійність у виборі форм і методів організації бухгалтерського обліку;

3) геоцентричний – максимальна уніфікація принципів та методів

організації та ведення бухгалтерського обліку, запроваджених на кожному гідприємстві-учаснику корпорації [4].

Як правило, корпорації не часто застосовують етноцентричний підхід, а намагаються підібрати оптимальне поєднання організації обліку на рівні головного підприємства та інших підприємств-учасників корпорації. Так, рішення щодо найважливіших питань організації обліку можуть прийматися в централізованому порядку, і навпаки, рішення, які є менш важливими, можуть прийматися на нижчих рівнях підприємств-учасників корпорації.

Збирання, оброблення та зберігання облікової інформації паралельно у відповідності як до вітчизняних, так і до Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) та формування на цій основі фінансової звітності є трудомістким процесом, який потребує додаткових фінансових та трудових затрат.

Серед труднощів бухгалтерського обліку в міжнародному бізнесі є також необхідність проведення операцій з багатьма валютами. Звідси впливає необхідність перерахунку з однієї валюти в іншу.

При перерахунку операцій з деномінацією в іноземній валюті всі статті спочатку записуються, виходячи з обмінного курсу на дату здійснення операції.

В США, до прикладу, фінансові звіти майже всіх зарубіжних американських фірм перераховуються в долари методом поточних курсів. Всі статті балансу, крім акціонерного капіталу, перераховуються в долари за поточним курсом на дату складання балансу. Всі звіти про прибутки і збитки перераховуються за середнім обмінним курсом за період, що розглядається.

Отже, при організації бухгалтерського обліку ТНК необхідно враховувати, перш за все, існування декількох економічних суб'єктів різних країн, що входять до складу ТНК. Збирання, оброблення та зберігання облікової інформації на всіх підприємствах-учасниках корпорації повинні виконуватися на засадах раціональності. Важливим етапом організації бухгалтерського обліку вартості корпорації є визначення ролі елементів методу бухгалтерського обліку у відображенні інформації про вартість корпорації. Також необхідне раціональне поєднання міжнародних та національних стандартів обліку, врахування не лише законодавчих, а й культурних, соціальних особливостей кожної країни.

Література:

1. Міжнародний менеджмент : навч. посіб / Юхименко П. І., Гацька Л. П., Півторак М. В. та ін. К. : Центр учбової літератури, 2011. 488 с.
2. Дергачова В. В., Скоробогатова Н. Є., Шик Л. М. Облік у зарубіжних країнах : навч. посіб. К. : НТУУ «КПІ», 2011. 257 с.
3. Кузуб М. В., Лещій Л. А. Оцінка впливу інфляції на показники фінансової звітності. *Глобалізаційні виклики розвитку національних економік* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. присвяченої 70-річчю КНТЕУ. м. Київ, 19-21 жовтня 2016 р. URL: <https://www.knteu.kiev.ua/file/NzM1OQ==/bbd395069fa67e97d7a68f2c897d9a6a.pdf>. (дата звернення: 15.05.2019).
4. Рябініна В. В. Організаційні аспекти побудови бухгалтерського обліку вартості корпорації. *Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту*. 2016. № 1-2. С. 30.

Грибовська Ю.М.
к.е.н., доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку
Полтавська державна аграрна академія
м. Полтава, Україна

СТВОРЕННЯ Й ВИКОРИСТАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕНЬ ПІД СУДОВІ ПОЗОВИ В КОНТЕКСТІ МСФЗ

Створення забезпечень відповідно до Міжнародних стандартів фінансової звітності (далі – МСФЗ) – обов'язок кожного підприємства. Під забезпеченням розуміють зобов'язання з непередбачуваними строками або сумами.

Основним стандартом, який регулює створення забезпечень, є МСБО 37 «Забезпечення, умовні зобов'язання і умовні активи» [2].

Необхідність визнання забезпечень полягає у своєчасному відображенні існуючих вимог до підприємств, які виникли в результаті минулих подій, і за якими очікується відтік економічних вигід, навіть якщо сума такого відтоку і час сплати є невизначеними.

Забезпечення визнають при виконанні таких умов:

- у компанії є теперішнє зобов'язання (юридичне або конструктивне), що виникло в результаті минулої події;
- існує ймовірність, що для погашення зобов'язання буде потрібне вибуття ресурсів, що втілюють економічні вигоди;
- суму зобов'язань може бути надійно оцінено [2].

Саме невизначеність сум і строків оплати відрізняє зобов'язання від забезпечення.

Забезпечення слід чітко відокремлювати від резервів (які у своїй більшості є контрактивними – накопичена амортизація, резерви на знецінення активів, резерви сумнівних боргів тощо) і капітальних резервів, які створюються за рішенням власників і відображаються у складі власного капіталу. Забезпечення завжди є статтею зобов'язань, які можуть бути як довгостроковими, так і поточними.

Перелік створюваних забезпечень, наведений у МСБО 37, не вичерпний. Окремих вимог до забезпечень під судові позови зазначений стандарт не встановлює.

Обліково-аналітичне забезпечення створення забезпечень під судові позови повинно включати положення облікової політики, службові запити бухгалтерії до юридичного департаменту, доповідні записки юридичного департаменту, довідки-розрахунки бухгалтерії, складені на їх основі, що містять усі реквізити первинних документів.

Бажано, щоб на підприємстві були затверджені посадові особи, які мають право на винесення професійного судження. Вони повинні підписувати доповідні записки від юридичного департаменту та реєстр судових рішень. Службові запити і довідки-розрахунки бухгалтерії повинні також підписувати

посадові особи, включені до затвердженого внутрішніми регламентами переліку посадових осіб, що мають право на винесення професійного судження.

Нарахування забезпечень під судові позови здійснюється за дебетом рахунків витрат і кредитом рахунків забезпечень. Оскільки в МСФЗ відсутній затверджений план рахунків, підприємство повинне передбачити у складі довгострокових і поточних зобов'язань окремі субрахунки для створення таких забезпечень. Для підприємств, які використовують вітчизняний план рахунків, рекомендується введення додаткових субрахунків (табл. 1).

Таблиця 1

Рекомендовані додаткові субрахунки для обліку забезпечень за МСФЗ

Код рахунку / субрахунку	Найменування
56	«Довгострокові забезпечення»
56.1	«Довгострокові забезпечення за виплатами персоналу»
56.2	«Довгострокові гарантійні забезпечення»
56.3	«Довгострокові забезпечення за обтяжливими контрактами»
56.4	«Довгострокові забезпечення на реструктуризацію»
56.5	«Довгострокові забезпечення на ліквідацію основних засобів»
56.6	«Довгострокові забезпечення за судовими позовами»
56.7	«Інші довгострокові забезпечення»
68.6	«Поточні забезпечення»
68.6.1	«Поточні забезпечення за виплатами персоналу»
68.6.2	«Поточні гарантійні забезпечення»
68.6.3	«Поточні забезпечення за обтяжливими контрактами»
68.6.4	«Поточні забезпечення на реструктуризацію»
68.6.5	«Поточні забезпечення на ліквідацію основних засобів»
68.6.6	«Поточні забезпечення за судовими позовами»
68.6.7	«Інші поточні забезпечення»

Витрати на створення забезпечень під судові позови необхідно відображати у складі операційних витрат. Підприємства, які застосовують МСФЗ для ведення обліку і складання фінансової звітності, повинні мати внутрішні регламенти, які встановлюють специфікацію всіх видів витрат, згідно з якою і буде визначатися клас витрат, до якого вони будуть віднесені. Цілком імовірно, що витрати на створення забезпечень під судові позови будуть визнаватися у складі адміністративних витрат. Не виключено, що підприємства можуть їх віднести і до інших операційних витрат. Визнання забезпечення під судові позови призводить до виникнення тимчасових податкових різниць відповідно до МСБО 12 «Податки на прибуток» [1]. У зв'язку з цим необхідно розрахувати відстрочені податки. Створення забезпечень призводить до того, що нарахована їх сума являє собою балансову вартість, а податкова база дорівнюватиме нулю, наслідком чого має стати визнання відстроченого

податкового активу.

Винесення судового рішення про стягнення з підприємства суми позову свідчить про усунення невизначеності у сумі, що «перетворює» забезпечення у зобов'язання з визначеною сумою. У бухгалтерському обліку необхідно відобразити декласифікацію забезпечення, яке за кредитом рахунку «Поточні забезпечення за судовими позовами» після вище проведеного коригування обліковується у складі поточної кредиторської заборгованості.

Чинна модель формування оподаткування прибутку на підставі бухгалтерського фінансового результату ґрунтується на застосуванні податкових різниць, передбачених ст. 138-141 Податкового кодексу України. Безпосередньо податкові різниці, які утворюються внаслідок створення та використання забезпечень, встановлені ст. 139 ПКУ [3].

Фінансовий результат до оподаткування збільшується на суму витрат на формування забезпечень під судові позови, нараховані відповідно до МСФЗ.

Водночас фінансовий результат до оподаткування зменшується а суму витрат, відшкодованих за рахунок резервів та забезпечень під судові позови, а також на суму коригування (зменшення) забезпечень під судові позови, на яку збільшився фінансовий результат до оподаткування.

Література:

1. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 12 «Податки на прибуток». URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua>. (дата звернення: 15.05.2019). (дата звернення: 15.05.2019).
2. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 37 «Забезпечення, умовні зобов'язання і умовні активи». URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua>. (дата звернення: 15.05.2019).
3. Податковий кодекс України № 2755-VI від 02 груд. 2010 р. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua>. (дата звернення: 15.05.2019).

УДК 657.2

Гришкевич П.М.

здобувач вищої освіти третього рівня

Науковий керівник: **Осадча О.О.**

д.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту

Національний університет водного господарства та природокористування
м. Рівне, Україна

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНА ІНФОРМАЦІЯ ЯК ВИЗНАЧАЛЬНИЙ ЧИННИК У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Ключовою ідеєю сталого розвитку є пошук такого співвідношення між природокористуванням і соціально-економічним розвитком, яке б забезпечило ефективне використання природних ресурсів, підтримувало б екологічну

безпеку суспільства та гарантувало б необхідну якість життя і добробуту населення.

Згідно з визначенням Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЄСР) стратегія сталого розвитку – це скоординований набір процесів аналізу, дискусій, навчання, планування та інвестицій, що формуються участю та постійним вдосконаленням й інтегрують економічні, соціальні та екологічні цілі суспільства, шукаючи компроміси там, де це неможливо [4, с. 8].

На даний час в Україні концепція сталого розвитку лише набирає обертів. У 1992 році Україна взяла участь в історичному Саміті ООН в Ріо-де-Жанейро, де засвідчила свою волю формувати майбутнє на основі принципів сталого розвитку. У вересні 2013 року розпочала свою діяльність робоча група щодо розроблення проекту Національної стратегії сприяння розвитку соціальної відповідальності бізнесу в Україні до 2020 року, а в 2015 році ухвалено стратегію сталого розвитку "Україна – 2020".

У вересні 2015 року відбувся Саміт ООН зі сталого розвитку, на якому було схвалено резолюцію "Перетворення нашого світу: порядок денний для сталого розвитку на період до 2030 року". Глави держав і урядів погодили порядок денний світового розвитку на період після 2015 року і визначили 17 глобальних цілей сталого розвитку, які охоплюють 169 завдань та 240 показників. Відповідно у серпні 2018 року зареєстровано проект закону "Про стратегію сталого розвитку України до 2030 року" з метою сприяння переходу України на засади сталого розвитку, законодавче та інституційне забезпечення системи публічного управління сталим розвитком, підвищення якості життя населення і досягнення економічної, соціальної та екологічної збалансованості розвитку України.

Все більш поширеним стає уявлення про те, що довгострокова прибутковість повинна поєднуватися з соціальною справедливістю і охороною навколишнього середовища. І ці очікування будуть тільки рости і посилюватися у міру того, як необхідність переходу до справді стійкої економіки буде повніше усвідомлюватися інвесторами, споживачами і іншими зацікавленими сторонами.

Підготовка звітності в галузі сталого розвитку допомагає суб'єктам господарювання встановлювати цілі, оцінювати результати роботи, а також керувати перетвореннями, спрямованими на те, щоб зробити свою діяльність більш стійкою. Звіт у сфері сталого розвитку розкриває інформацію про вплив підприємства (як позитивний, так і негативний) на навколишнє середовище, суспільство і економіку. Підготовка такого звіту робить абстрактні теми відчутними і конкретними, полегшуючи тим самим аналіз і контроль впливу змін в галузі сталого розвитку на діяльність і стратегію суб'єкта господарювання.

Використання узгоджених на міжнародному рівні елементів звітності і показників дозволяє зробити доступною і порівнянною інформацію, що міститься в звітах в галузі сталого розвитку, і надавати зацікавленим сторонам якіснішу інформацію для прийняття рішень.

Нефінансова звітність передбачає розкриття інформації про економічні, управлінські, соціальні та екологічні аспекти господарської діяльності. Хоч такі форми звітів не є стандартизованими, підприємства в процесі її формування використовують рекомендації, розроблені відомими світовими організаціями: United Nations Global Compact, Global Reporting Initiative, Climate Disclosure Standards Board, Global Initiative for Sustainability Ratings, International Integrated Reporting Council.

Україна у рамках євроінтеграційного курсу також слідкує за світовими трендами щодо оприлюднення інформації про діяльність суб'єктів господарювання, про що свідчить прийняття змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність». Таким чином, вже за підсумками 2018 року у великих та середніх підприємств виникло зобов'язання подавати Звіт про управління окрім звичних форм фінансової звітності (підприємства, що становлять суспільний інтерес (крім великих підприємств, які не є емітентами цінних паперів), публічні акціонерні товариства, суб'єкти природних монополій на загальнодержавному ринку та суб'єкти господарювання, які здійснюють діяльність у видобувних галузях, оприлюднювати фінансову звітність на веб-сайті повинні не пізніше 30 квітня року, що настає за звітним періодом. У свою чергу великі підприємства, які не є емітентами цінних паперів, та середні підприємства зобов'язані зробити це не пізніше ніж до 1 червня року, що настає за звітним періодом). Згідно Методичних рекомендацій зі складання Звіту про управління у ньому висвітлюються наступні аспекти діяльності суб'єкта господарювання: організаційна структура та опис діяльності підприємства, результати діяльності, ліквідність та зобов'язання, екологічні аспекти, соціальні аспекти та кадрова політика, ризики, дослідження та інновації, фінансові інвестиції, перспективи розвитку, корпоративне управління [1].

Слід зауважити, що вищезазначений перелік напрямів розкриття інформації щодо екологічних аспектів діяльності підприємства у Звіті про управління не є вичерпним, тому суб'єкт господарювання може також розкривати й іншу інформацію, якщо вважає це за доцільне.

У світовій практиці звіт про управління зазвичай він подається як складова річного звіту компанії і часто носить іншу назву – не фінансовий звіт, звіт зі сталого розвитку тощо. Насамперед, слід відзначити, що уніфікований формат звіту або форма подання інформації у такому звіті відсутня. Це розв'язує руки суб'єктам господарювання та дає можливість обирати різноманітні способи подання інформації. Так, наприклад, BMW Group у складі річного звіту виділяє окремий розділ «management report», який зокрема включає: інформацію про систему управління; звіт про економічне положення; фінансові та нефінансові показники ефективності; інформацію про результати діяльності та чисті активи; коментарі до фінансової звітності; дані щодо ризиків та можливостей; інформацію про продажі та маркетинг; інформацію про систему внутрішнього контролю актуальну для обліку та процесу складання фінансової звітності; інформацію щодо галузевого середовища [2]. Схожа структура звіту також

у Royal Dutch Shell. В рамках річного звіту «Звіт директорів» (Directors' Report) та «Стратегічний звіт» (Strategic Report) формують звіт про управління.

У ньому відображаються: інформація щодо досліджень і розробок; стратегії щодо працевлаштування та створення сприятливого середовища для праці для різних категорій працівників; інформація про майбутній розвиток; інформація щодо фінансових ризиків, цілей та політики компанії.

Незважаючи на різноманіття та обсяг інформації, яка подається у складі звіту про управління західними компаніями, узагальнено важливі характеристики такої звітності: звіт про управління можна використовувати як платформу для додаткового трактування фінансової звітності. Також туди можна включати інформацію, яка з тих чи інших причин не була висвітлена в рамках фінансової звітності; велика вага приділяється стратегії та ризикам. В умовах невизначеності користувачам вкрай важливо приймати рішення, маючи розуміння, які напрями планує розвивати підприємство та що може йому завадити; важливе місце посідає також інформація щодо соціальної відповідальності: як компанія дбає про працівників, навколишнє середовище тощо.

Література:

1. Про затвердження методичних рекомендацій зі складання звіту про управління : наказ Міністерства фінансів України від 07.12.2018 р. № 982. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0982201-18> (дата звернення 07.04.2019).

2. Хомюк А. «І чужому научайтесь, й свого не цурайтесь...», або Як скласти звіт про управління. *Професійний бухгалтер*, 2018. № 48. URL: <https://ibuhgalter.net/material/618/12465> (дата звернення 07.04.2019).

3. G 4. Sustainability Reporting Guidelines. Reporting Principles and Standard Disclosures. URL: <https://www.globalreporting.org/resourcelibrary/GRIG4-Part1-Reporting-Principles-and-Standard-Disclosures.pdf> (дата звернення 07.04.2019).

4. OECD/DAC. Strategies for Sustainable Development: Practical Guidance for Development Cooperation. URL: <http://www.oecd.org/dataoecd/34/10/2669958.pdf> (дата звернення 07.04.2019).

Дем'янець Д.О.
здобувач вищої освіти першого рівня
групи ОА-21
Науковий керівник: **Кулинич М.Б.**
к.е.н., доцент кафедри обліку та аудиту
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
м. Луцьк, Україна

НЕОБХІДНІСТЬ ВЕДЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ

В Україні щороку стрімкими темпами погіршується навколишнє середовище. Наша держава має найвищий в Європі рівень розораності сільськогосподарських угідь, споживання водних ресурсів, вирубки лісів. Тому, важливим на сьогодні є питання впровадження на окремих підприємствах, які ведуть діяльність з шкідливими наслідками для навколишнього середовища, системи екологічного обліку.

Дане питання висвітлюється в працях відомих вчених серед яких: В. Лень, В. Гливенко, Ф. Бутинець, Л.В. Сотнікова, Д. Хенсена, Т. Матвієнко, В. Папінко, А. Сергеева, Л. Пелиньо, М. Чумаченка, М. Моувена, Г. Купалова, А. Шеремета та ін.

Актуальність даної теми полягає в визначенні необхідності та доцільності ведення екологічного обліку, проблеми впровадження та шляхи його вирішення.

Екологічний облік – процес розпізнавання, оцінювання і передачі екологічної інформації, що дає можливість користувачам такої інформації компетентно приймати рішення і формувати судження. Ця категорія охоплює формування облікової (бухгалтерської) та необлікової інформації про стан, динаміку зовнішнього природного середовища та вплив на нього природних факторів та всієї діяльності людини на глобальному, національному та регіональному рівнях [1, с. 74].

На даний момент існує ряд перешкод, що заважають вітчизняним підприємствам впроваджувати екологічний облік:

- 1) складність виділення поточних і капітальних витрат із загальних витрат;
- 2) впровадження податкового законодавства, що слабо стимулює природоохоронну діяльність;
- 3) прагнення до збільшення чистого прибутку як важливого чинника інвестиційної привабливості підприємства без урахування екологічного компонента привабливості;
- 4) недостатній розвиток нормативної бази;
- 5) незадовільний стан управлінського обліку.

Досліджуючи дане питання можна виділити три основні напрями розвитку екологічного обліку:

- організація обліку екологічних витрат;
- організація обліку основних засобів, що використовуються для охорони навколишнього середовища, та визначення ефективності їх використання;
- екологічна звітність.

Впровадження екологічного обліку передбачено з урахуванням сучасних тенденцій у веденні управлінського обліку на підприємствах. Адже, управлінський облік здатний формувати показники внутрішньої звітності за даними первинного обліку, які стають системою комунікацій всередині підприємства.

Оскільки екологічний облік спрямований на надання керівництву своєчасної інформації, яка необхідна для прийняття управлінських рішень, та повинна гарантувати зниження екологічних ризиків у діяльності підприємства, тому потрібно розробити нові впровадження, що спиратимуться на завданнях, що полегшать ведення обліку елементів природокористування.

Відсутність певної системи вимог, норм і методів, щодо відображення результатів екологічного обліку у звітності підприємства призводить до неналежної систематизації даних. Для розв'язання цієї проблеми, необхідно ввести нові субрахунки у відповідних класах у плані рахунків, нових форм первинних документів і звітності [2, с. 72].

Також потрібно застосувати сучасні інструменти екологічно орієнтованого бухгалтерського обліку, такі як екологічний баланс, екологічні показники, що сприятимуть зростанню ефективності систем управління підприємством завдяки налагодженню систем екологічного контролю та аудиту.

Отже, налагодження системи екологічного обліку в Україні на підприємствах сприятиме формуванню ефективної системи екологічного аудиту, долучення до якої надаватиме підприємствам більше можливостей отримати реальні прибутки, серед керівництва відбудеться стимулювання та поширення природоохоронної діяльності, а підприємство отримає не лише зручний спосіб ведення обліку і документації господарських засобів, а й змогу підвищити результативність та ефективність власної діяльності.

Література:

1. Лень В. С., Гливенко В. В. Бухгалтерський облік в Україні. Основи та практика: навч. посіб. 4-те вид. Тернопіль : Навчальна книга. Богдан, 2012. 744 с.
2. Пелиньо Л. М. Місце екологічного обліку в сучасній системі бухгалтерського обліку та його важливе значення в сфері охорони довкілля. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2008. Вип. 18.2. С. 70–75.

Дуляницька К.В.

здобувач вищої освіти першого рівня
групи ОА-41

Науковий керівник: **Левицька С.О.**

д.е.н., професор кафедри обліку і аудиту

Національний університет водного господарства та природокористування
м. Рівне, Україна

ДОКУМЕНТУВАННЯ ТА ДОКУМЕНТООБІГ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ (НА ПРИКЛАДІ ТОВ «УКРАЇНСЬКА ЛІСОПЕРЕРОБНА КОМПАНІЯ»)

Для забезпечення суцільного та безперервного спостереження за господарськими операціями, що здійснюються на підприємстві, використовують бухгалтерські документи. Сутність бухгалтерських документів полягає в тому, що вони, фіксуючи факти здійснення господарських операцій, є основою для відображення операцій в бухгалтерському обліку.

Вагомий внесок у дослідження проблем документування та документообігу внесли праці відомих зарубіжних та вітчизняних учених Л. Астахова, М. Ларіна, О. Мітченко, Г. Сокової, О. Журавльова, О. Гладуна, М. Білухи, С. Рудницького, М. Кужельного та ін.

Бухгалтерський документ – це документ певної форми і змісту, що містить відомості про господарську операцію та юридично підтверджує факт її здійснення або розпорядження на право її проведення. Розглянемо, як трактують визначення «документ» вчені.

Є. Россінська визначає документ як «письмове свідоцтво, доказ певної дії». В. Подольський та Н. Макарова трактують документ як «результат документування, тобто зафіксована на матеріальному носії інформація з реквізитами, які дозволяють її ідентифікувати» [5].

М. Пушкар визначає документ як систему закономірно пов'язаних елементів, які становлять цілісне утворення або єдність [4].

За результатами опрацювання наукових джерел можна зробити висновок про те, що поняття «факт господарської діяльності» і «господарська операція» потрібно чітко розрізняти. Сьогодні, в період формування етапів збалансованої підприємницької діяльності за економічним, соціальним та екологічними напрямками господарською операцією є задокументований факт господарювання, який призводить до змін у балансі. Тобто господарська операція є наслідком змін у структурі активу, пасиву та зобов'язань в результаті того, що в господарській діяльності підприємства відбулася певна дія або подія.

Основа бухгалтерського обліку – це документування. Саме тому до оформлення і змісту документів ставляться суворі вимоги. В нашій країні визначені єдині державні правила й вимоги відносно складання документів. Питання, пов'язані з оформленням первинних облікових документів

і реєстрів бухгалтерського обліку, регулюються ст. 9 Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" від 16 липня 1999 р. № 996-XIV [1] та Положенням про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, затвердженим наказом Міністерства фінансів України від 24 травня 1995 р. за № 88 [2].

Документування – це спосіб відображення об'єктів бухгалтерського обліку (господарських засобів, коштів, джерел їх утворення і господарських процесів) у первинних бухгалтерських документах (рахунках, накладних, чеках, ордерах тощо) після або в момент завершення операцій з ними [3].

Міжнародна практика документування господарської діяльності юридичних осіб має ряд особливостей в питаннях застосування мови, скорочень, у способах виправлення помилок, класифікації форм документів, наявності реквізитів, використання факсиміле та термінах зберігання.

В Польщі та Франції документи складаються виключно державною мовою. Оскільки в Білорусії дві державні мови, то і документи можуть складатись двома мовами – білоруською та російською.

Можливості внесення виправлень в первинні документи залежно від країни наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Внесення виправлень в первинні документи

Країна	Можливості внесення виправлень в первинні документи
Україна	відповідно до Положення №88 у тексті та цифрових даних первинних документів, облікових реєстрів і звітів вітчизняних підприємств підчистки і необумовлені виправлення не допускаються
Франція	згідно ст. 22 Закону «Про бухгалтерський облік» [8] виправлення в бухгалтерських документах не допускаються
Німеччина	згідно § 239 Комерційного кодексу виправлення допускаються, але вони повинні бути зроблені таким чином, щоб можна було прочитати попередній текст [6]
Білорусь	в первинних облікових документах стирати записи та здійснювати виправлення не дозволяється, внесення виправлень в касові та банківські документи не допускається [7]
Польща	в первинних документах не допускаються підчистки та виправлення. Помилки в зовнішніх документах можна коригувати через надсилання контрагенту документу-спростування разом з відповідним обґрунтуванням [9]

В нормативно-правових актах України з питань документування не визначено можливості використання скорочень. В Франції, Білорусії – також.

У Німеччині скорочення дозволяються, але при умові, що зміст документу буде зрозумілий [6]. В Польщі допускається використовувати загальноприйняті скорочення [9].

В Білорусії згідно ст. 9 Закону «Про бухгалтерський облік і звітність» серед обов'язкових реквізитів первинних документів – особисті підписи посадових осіб, відповідальних за здійснення господарської операції та

правильність її оформлення. Відповідно, це виключає можливість використання факсиміле при оформленні первинних документів [8].

Що стосується первинних документів в Україні, то в основному нормативному документі, який регламентує правила складання первинних документів – Положенні № 88 (п. 2.5) зазначено: «Використання при оформленні первинних документів факсимільного відтворення підпису допускається у порядку, встановленому законом, іншими актами цивільного законодавства».

Для контролю за надходженням і своєчасним опрацюванням документів складають план-графік документообігу. Контроль за виконанням графіка документообігу здійснює головний бухгалтер.

Із застосуванням в обліку електронної обчислювальної техніки для збирання й опрацювання інформації про здійснювані господарські операції, поряд з паперовими документами, дедалі більшого поширення набувають машинні носії облікової інформації.

Проаналізувавши міжнародну практику документування господарських операцій, можна запропонувати наступні зміни до Положення № 88:

- первинні документи повинні складатись виключно українською мовою;
- в первинних документах допускається використання загальноприйнятих скорочень;
- використання факсимільного відтворення підпису при оформленні первинних документів дозволено лише його власнику у випадках, коли це прямо дозволено на законодавчому рівні;
- для упорядкування документів в часі та за призначенням підприємству доцільно затвердити внутрішнє Положення з питань документування та документообігу.

Література:

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws> (дата звернення: 15.05.2019).
2. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку : наказ Міністерства фінансів України від 24 травня 1995 р. № 88. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws> (дата звернення: 15.05.2019).
3. Документи і документування: поняття та види. URL: <http://osvita.ua/vnz/reports/dilovodstvo/24228/> (дата звернення: 15.05.2019).
4. Пушкар М. С. Розробка систем обліку. Тернопіль : Карт-бланш, 2003. 198 с.
5. Подольский В. И., Макарова Н. С. Аудит первинного учета предприятий. М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2003. 173 с.
6. Комова М. В. Діловодство. 3-тє вид. Національний університет «Львівська політехніка», Інститут гуманітарних і соціальних наук. Львів-Київ, «Тріада плюс», Алерта. 2009. 220 с.
7. Корж А. В. Документознавство. Зразки документів праводілової сфери : навч. посіб. / наук. ред. В. М. Співак. 3-тє вид. К. : КНТ, 2009. 372 с.
8. Handelsgesetzbuch. URL: <http://bundesrecht.juris.de/hgb/BJNR002190897>. (дата звернення 31.03.2019).
9. Laloicomptable № 9-88 (Закон про бухгалтерський облік). URL: <http://bundesrecht.juris.reports/dilovodstvo/24111>. (дата звернення 31.03.2019).

Єленець Ю.В.

здобувач вищої освіти першого рівня
групи ОіО – 11інт.

Науковий керівник: **Довгалець Ю.В.**

Національний університет водного господарства та природокористування
м. Рівне, Україна

СУЧАСНІ РЕАЛІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ АУДИТОРСЬКОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Державний фінансовий контроль є невід'ємною частиною функціонування кожної держави для забезпечення процесу формування й ефективного використання фінансових ресурсів. На сучасному етапі розвитку відбувається реформування державного фінансового контролю. Головна мета реформи державного фінансового контролю – це перехід від функцій контролю до аудиту, що буде націлений на запобігання неефективному та нецільовому використанню бюджетних коштів, направлення перевірок саме на значні порушення у фінансовому плані. Одним із результатів стало створення нового органа державного контролю – Державної аудиторської служби. Вона була організована для підвищення фінансової дисципліни у державному секторі економіки.

Згідно із Концепцією реалізації державної політики у сфері реформування системи державного фінансового контролю до 2020 року сучасний стан соціально-економічного розвитку держави характеризується, з одного боку, динамізмом та багатовекторністю процесів розвитку та реформ в усіх сферах суспільного життя загалом та державного управління зокрема, які обумовлені передусім її євроінтеграційними прагненнями. А з другого – складністю реалізації загальнонаціональних завдань і цілей у різних сферах суспільного життя через обмежений обсяг необхідних фінансових ресурсів для задоволення на високому рівні всіх потреб суспільства та соціально-економічного розвитку держави. У таких умовах особливої актуальності набувають питання щодо підвищення прозорості, підзвітності та ефективності діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування та суб'єктів господарювання державної і комунальної форми власності та управління і використання ними наявних ресурсів загалом та системи контролю за цим процесом зокрема. Адже ефективна система фінансового контролю за управлінням державними (місцевими) ресурсами (публічні кошти, необоротні та інші активи) та їх використанням є не лише інструментом гарантії прозорості, підзвітності і якості діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування та суб'єктів господарювання, а і по суті дієвим механізмом для забезпечення фінансової стабільності і безпеки країни, підвищення рівня якості життя населення та, зокрема, реформування системи управління державними фінансами [1].

Державна аудиторська служба була створена 28 жовтня 2015 року відповідно до постанови Кабінету Міністрів України № 868 «Про утворення Державної

аудиторської служби», внаслідок реорганізації Державної фіскальної служби. Сьогодні Державна аудиторська служба (надалі Держаудитслужба) є центральним органом виконавчої влади, який забезпечує формування і реалізацію державної політики у сфері контролю. Державна аудитслужба реалізує фінансовий контроль через здійснення фінансового аудиту, інспектування, контролю стану внутрішнього аудиту, перевірки державних закупівель [1].

Державна аудиторська служба України складається з Держаудитслужби та її міжрегіональних територіальних органів, тобто це Північний, Північно-східний, Південний, Західний та Східний офіси [2].

Основним завданням даної служби є здійснення державного фінансового державного аудиту, який спрямований на оцінку законного, цільового, ефективного та результативного використання, збереження державних фінансових ресурсів та активів, а також досягнення економії коштів бюджету України [1]. Також основними завданнями Державної аудиторської служби є: здійснювати контроль за цільовим використанням та вчасним поверненням кредитів та позик, які отримані під державні гарантії; контроль за достовірністю визначення потреби в бюджетних коштах під час складання планових бюджетних; ведення бухгалтерського обліку, а також складання бюджетної та фінансової звітності, паспортів бюджетних програм та звітів про їх виконання; проведення оцінки достовірності фінансової звітності підконтрольних установ; здійснення управління об'єктами державної власності; інформування громадськості про свою діяльність та стан реалізації політики держави у даній сфері; здійснення інші повноваження, визначені законодавством.

На сьогодні розбудова дієвої та ефективної системи фінансового контролю, яка базувалася б на основоположних принципах та кращих практиках ЄС, є вкрай важливим кроком у процесі впровадження реформи управління державними фінансами [2]. Тому покладені завдання на Державну аудиторську службу є вкрай важливими для подальшого розвитку нашої держави.

Література:

1. Витяг з Середньострокового плану пріоритетних дій Уряду до 2020 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 03.04.2017 р. № 275. URL: <http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/publish/article/144353;jsessionid=8647878A46C160E185CADAD7DAF2B771.app1> (дата звернення 01.04.2019).

2. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування системи державного фінансового контролю до 2020 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 10.05.2018 р. № 310-р. URL: <http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/publish/article/144337;jsessionid=8647878A46C160E185CADAD7DAF2B714.app1> (дата звернення 01.04.2019).

3. Про затвердження плану заходів з реалізації Концепції реалізації державної політики у сфері реформування системи державного фінансового контролю до 2020 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 3.04.2017 р. № 275. URL: <http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/publish/article/144342;jsessionid=8647878A46C160E185CADAD7DAF2B714.app1> (дата звернення 01.04.2019).

4. Положення про Державну аудиторську службу України : постанова Кабінету Міністрів України від 3.02.2016 р. № 43. URL: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=248815750> (дата звернення 01.04.2019).

Заклинська А.І.

здобувач вищої освіти першого рівня
групи ОА-41

Науковий керівник: **Левицька С.О.**

д.е.н., професор кафедри обліку і аудиту

Національний університет водного господарства та природокористування
м. Рівне, Україна

ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА ЗА ДАНИМИ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ (НА ПРИКЛАДІ ТЗОВ «ХЛИБОДАР»)

В сучасних умовах господарювання, що характеризуються високими ризиками невизначеності, розробка ефективних управлінських рішень суб'єктами господарювання набуває особливої актуальності, оскільки залежить від результатів оцінки фінансового стану суб'єктів господарювання, зміст яких виходить за межі обчислення окремих коефіцієнтів і передбачає вивчення комплексу показників за різними аспектами діяльності підприємства. Враховуючи, що інформаційною базою для прийняття рішень є результати аналізу, то аналітичне забезпечення управлінських рішень займає в наш час центральне місце в управлінні підприємством.

В період становлення постіндустріальної економіки інформація за своєю мірою корисності покликана бути для суб'єкта новим видом виробничого ресурсу. Основним і достовірним джерелом інформації для прийняття управлінських рішень є, безперечно, фінансова звітність.

Оцінка фінансово-господарської діяльності підприємства передбачає певну послідовність виконання аналітичної роботи. Даному питанню приділяли увагу багато вчених, зокрема: Савицька С.Г., Стражев В.І., Русак Н.А., Ковальов А.І., Привалов В.П., Мних Є.В. та ін.

Аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства дає можливість отримати інформацію про фінансовий стан підприємства, його конкурентоздатність та платоспроможність, наявність фінансових резервів, які можливо буде використати для фінансування розвитку підприємства.

А.І. Ковальов і В.П. Привалов мету аналізу фінансово-господарської діяльності зводять не стільки до визначення й оцінки фінансового стану підприємства, скільки до збору інформації для проведення роботи, спрямованої на його поліпшення [1, с. 389].

Аналіз фінансового стану підприємств – частина загального аналізу господарської діяльності, що складається з двох взаємопов'язаних розділів: фінансового та управлінського аналізу. Поділ аналізу на фінансовий та управлінський обумовлено розподілом інтегрованої системи бухгалтерського обліку сучасного підприємства. Обидва види аналізу взаємопов'язані, мають спільну базу, проте між ними існують суттєві відмінності (табл. 1).

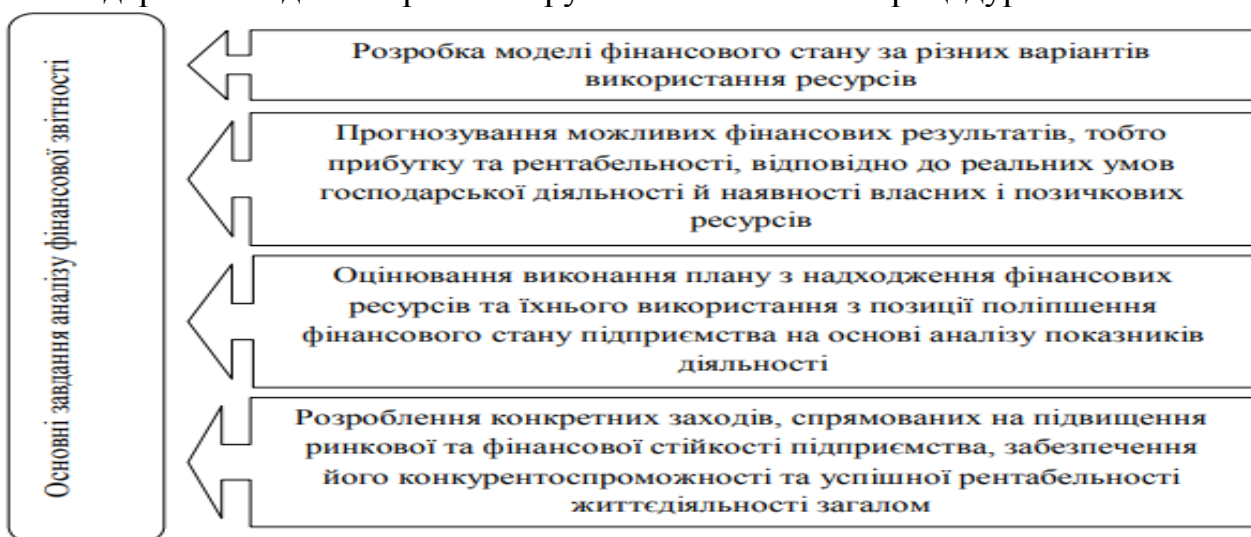
Порівняльна характеристика фінансового та управлінського аналізу*

Сектор порівняння	Фінансовий аналіз	Управлінський аналіз
<i>Користувачі інформації</i>	Внутрішні, зовнішні, зацікавлені	Керівництво та управлінський персонал підприємства
<i>Об'єкти аналізу</i>	Підприємство як єдине ціле	Підприємство як єдине ціле та його підрозділи
<i>Джерела інформації</i>	Форми фінансової звітності	Комплекс економічної інформації
<i>Одиниці вимірювання для розрахунку показників</i>	Грошова форма	Натуральні та грошові одиниці
<i>Періодичність аналізу</i>	Квартал, рік	Відповідно до внутрішнього регламенту
<i>Доступність результатів інформації</i>	Доступна для всіх	Суворо конфіденційна

*матеріал узагальнено на основі [3]

Фінансовий аналіз допомагає вчасно простежити погіршення фінансового стану підприємства, коли поряд із показниками його стабільності з'являються такі, що характеризують негативні тенденції у виробничій та господарській діяльності, які можуть призвести до банкрутства [2, с. 373].

З огляду на це, основними завданнями аналізу фінансового стану ТзОВ «Хлібодар» є наведені на рис. 1 згруповані аналітичні процедури.

Рис. 1 Основні завдання аналізу фінансового стану ТзОВ «Хлібодар»

Аналіз фінансового стану ТзОВ «Хлібодар» відбувається за встановленим алгоритмом:

- *етап 1*: вивчення непрямой облікової інформації, що стосується фінансової звітності;
- *етап 2*: підготовка фінансової звітності до аналізу (перевірка фінансової інформації за формальними і якісними ознаками, для підвищення її достовірності і аналітичності);

- *етап 3*: використання методів і прийомів економічного аналізу. Першим застосовують так званий експрес-аналіз фінансової звітності, що дозволяє швидко оцінити загальні тенденції в розвитку підприємства на підставі горизонтального аналізу та вертикального аналізу;
- *етап 4*: формування результатів аналізу фінансового стану.

Управлінський аналіз є процесом комплексного аналізу розгляду внутрішніх ресурсів і можливостей підприємства, спрямований на оцінку поточного стану бізнесу, його сильних і слабких сторін, а також виявлення стратегічних проблем. Кінцева мета управлінського аналізу – надання інформації менеджерам та іншими зацікавленим особам для прийняття адекватних стратегічних рішень і проектування стратегічних систем. Він пов'язаний із SWOT-аналізом, сутність якого є виявленням сильних і слабких сторін діяльності підприємства.

Управлінський аналіз необхідний [3]:

- при розробці стратегії розвитку підприємства і для реалізації ефективного менеджменту, тому що є важливим етапом управлінського циклу.
- для оцінки привабливості підприємства з погляду зовнішнього інвестора, визначення позицій підприємства в національних та інших рейтингах
- для виявлення резервів і можливостей підприємства.
- для визначення внутрішніх можливостей підприємства при адаптації до умов змінного зовнішнього середовища.

На думку Бориса Карлофа проведення внутрішнього аналізу підприємства дозволяє виявити деякі моменти:

- Переоцінює чи, навпаки, недооцінює себе підприємство.
- Переоцінює чи недооцінює своїх конкурентів.
- Яким вимогам ринку воно надає занадто великого чи, навпаки, занадто малого значення.

Отже, враховуючи вище наведену інформацію, доцільно практикувати в сучасних умовах господарювання комплексне застосування фінансового та управлінського аналізу. Це дозволить: з більшим рівнем достовірності ідентифікувати недоліки у роботі підприємства; враховувати не тільки економічні показники, але й показники соціального захисту працівників та екологічної безпеки виробництва; розробляти напрямки підвищення ефективності діяльності як в поточному періоді, так і на перспективу.

Література:

1. Ковалев В. В. Финансовый анализ : Управление капиталом. Выбор инвестиций. Анализ отчетности. 2-е изд., перераб. и доп. М. : Финансы и статистика, 2017. 512 с.
2. Орехова К. В. Оцінювання фінансової безпеки підприємства: методичний аспект. Комунальне господарство міст. *Науково-технічний збірник. Економічні науки*. Київ : «Техніка», 2018. Випуск 108. С. 368–376.
3. Сударева Л. О. Облік, контроль і аналіз у міжнародному бізнесі: управлінський аспект. URL: irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/_nbuv/64.exe/. (дата звернення: 15.05.2019).

Зиль М.І.

здобувач вищої освіти першого рівня
групи ОА-41

Науковий керівник: **Левицька С.О.**

д.е.н., професор кафедри обліку і аудиту

Національний університет водного господарства та природокористування
м. Рівне, Україна

СИСТЕМА ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ НА ПРИКЛАДІ ПП «РІВНЕСПЕЦБУД»

Ефективність діяльності будь-якого підприємства (незалежно від його форми власності) в значній мірі забезпечується завдяки раціональній організації і функціонуванню системи контролю фінансово-господарської діяльності.

Значний внесок у наукове та практичне дослідження функціонального призначення контролю, практики його застосування в системі управління підприємствам присвячено чимало праць таких вчених, як Ф.Ф. Бутинець, М.Т. Білуха, Б.І. Валуєв, А.Г. Загородній, В.О. Зотов, М.Д. Корінько, Є.В. Калюга, В.М. Мурашко, Л.В. Нападовська, В.П. Пантелеєв, О.А. Петрик, К.І. Редченко, В.С. Рудницький та ін.

Відповідно до Міжнародних стандартів контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг (МСА) 315 «Ідентифікація та оцінювання ризиків суттєвого викривлення через розуміння суб'єкта господарювання і його середовища» внутрішній контроль (internal control) – це процес, розроблений, запроваджений і підтримуваний тими, кого наділено найвищими повноваженнями, управлінським персоналом, а також іншими працівниками, для забезпечення достатньої впевненості щодо досягнення цілей суб'єкта господарювання стосовно достовірності фінансового звітування, ефективності та результативності діяльності, а також дотримання застосовних законів і нормативних актів [1].

В міжнародній практиці досить поширена інтегрована концепція внутрішнього контролю, яка отримала назву COSO на честь Комітету організацій-спонсорів Комісії Тредвея (The Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission), що використовується для опису та визначення внутрішнього контролю.

За вимогами COSO контроль на суб'єктах господарювання передбачає відображення його у вигляді системи внутрішнього контролю, яка складається з 5 складових (рис.1):

- 1) Control environment – середовище контролю, тобто «атмосфера» на підприємстві, яка впливає на свідомість персоналу всіх рівнів, забезпечуючи виробничу дисципліну, відповідальний стиль роботи і ставлення персоналу до внутрішнього контролю.

- 2) Risk assessment – процес оцінювання ризиків суб'єкта господарювання (ідентифікація ділових ризиків, прийняття рішень щодо дій у відповідь на ці ризики і аналіз результатів цих дій).
- 3) Control activities – заходи контролю, тобто політики і процедури розроблені та встановлені таким чином, щоб забезпечувати ефективний і своєчасний контроль за господарськими операціями на підприємстві.
- 4) Information and communication – інформаційні системи та комунікації для формування необхідної фінансової та нефінансової інформації в такій формі і в такі строки, які дають можливість працівникам підприємства виконувати їх функціональні обов'язки, а також для забезпечення ефективного обміну цією інформацією у межах підприємства.
- 5) Monitoring – моніторинг ефективності роботи внутрішнього контролю, який включає своєчасне оцінювання заходів контролю, виконання необхідних коригуючих дій у відповідь на зміни в умовах діяльності [4].

Рис. 1. Система внутрішнього контролю за концепцією COSO

Оскільки ПП «РІВНЕСПЕЦБУД» виконує будівельно-монтажні роботи, пов'язані з утепленням і ремонтом фасаду, де матеріальні затрати займають високу питому вагу в загальних витратах на виконання цих робіт, керівництво повинне сприяти організації внутрішньогосподарського контролю за залишками, надходженням і витратами виробничих запасів на складах та об'єктах БМР як засіб забезпечення ефективного їх використання.

Основними завданнями контролю операцій із виробничими запасами на ПП «РІВНЕСПЕЦБУД» є:

- перевірка організації складського господарства, стану збереження виробничих запасів;
- встановлення законності проведених операцій з виробничими запасами;
- визначення правильності віднесення матеріальних витрат до складу собівартості виконаних будівельно-монтажних робіт;

- виявлення фактів нераціонального використання, розтрат, недостач і розкрадань товаро-матеріальних цінностей;
- перевірка дотримання норм витрат матеріалів, сировини і палива;
- оцінка повноти і правильності відображення господарських операцій з виробничими запасами в бухгалтерському обліку і звітності згідно обраної облікової політики підприємства.

Для успішного вирішення вказаних завдань на ПП «РІВНЕСПЕЦБУД» рекомендується організувати контроль виробничих запасів на кожному етапі господарської діяльності (придбання, виконання будівельно-монтажних робіт, реалізація), здійснюючи наступні процедури контролю:

- санкціонування операцій керівником;
- розподіл обов'язків;
- документальна перевірка;
- арифметична перевірка;
- перевірка облікових регістрів;
- інвентаризація;
- доступ до активів і облікових записів.

Внутрішній контроль є найбільш ефективним, коли контроль вбудований в інфраструктуру суб'єкта господарювання та є частиною сутності підприємства.

Впровадження і функціонування системи внутрішнього контролю забезпечить результативність інформаційних даних для прийняття управлінських рішень щодо цільового та раціонального використання виробничих запасів.

Література:

1. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг. Видання 2016-2017 років. Частина I: URL: <https://www.aru.net.ua>. (дата звернення: 15.05.2019).
2. Бондаренко Н. М. Організація внутрішнього контролю запасів на підприємстві. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Економіка і менеджмент*. 2017. Вип. № 23-2. С. 97–100.
3. Дорош Н. І. Інтегрована модель внутрішнього контролю підприємства COSEERM: адаптація закордонного досвіду в Україні. *Економічний аналіз*. 2015. Том 22. № 2. С. 68–74.
4. Пантелеєв В. П. Засади організації внутрішнього контролю підприємств. *Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту*. 2017. № 1-2. С. 15–22.
5. Рибак І. І. Роль внутрішньогосподарського контролю використання виробничих запасів. *Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського. Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. Вип. 16. С. 914–917.

Кир'ях А.І.

здобувач вищої освіти другого рівня
групи ОАМ-51

Науковий керівник: Зубілевич С.Я.

к.е.н., професор кафедри обліку і аудиту

Національний університет водного господарства та природокористування
м. Рівне, Україна

РОЗКРИТТЯ ДОСЯГНЕНЬ ГЛОБАЛЬНИХ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В ЗВІТІ ПРО УПРАВЛІННЯ

При формуванні нефінансової звітності та оцінці інвестиційних ризиків ключова роль належить бухгалтерам. Саме вони мають стосунок до вимірювання, оцінювання, розкриття інформації щодо прогресу в досягненні цілей сталого розвитку на рівні підприємств у зв'язку із обов'язком складання Звіту про управління, визначеним статтею 7 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» [1].

Мета Звіту про управління – надати погляд керівництва підприємства для потенційних інвесторів і суспільства на результати діяльності, у тому числі й соціально-екологічні, його прогрес і перспективи на майбутнє, існуючі ризики та невизначеності діяльності підприємства. За Методичними рекомендаціями [2], така інформація є необхідною, і включає: здійснені соціальні інвестиції (благодійні внески) суб'єкта господарювання всього та за напрямками (освіта, охорона здоров'я тощо); витрати на екологію (захист повітря, використання або очищення води, зменшення енергомісткості, матеріаломісткості виробництва);

- загальну кількість та склад працівників (за категоріями персоналу, статтю, віком, видами діяльності та іншими ознаками); рівень оплати праці (середня заробітна плата), соціальні пільги та виплати (за напрямками); стан охорони праці (сума витрат на охорону праці всього, у тому числі навчання з охорони праці, страхування від нещасних випадків тощо).

На нашу думку, зазначена інформація може вважатися доказом досягнення глобальних цілей сталого розвитку.

25 вересня 2015 року Генеральна Асамблея ООН затвердила документ «Перетворення нашого світу: Порядок денний в області сталого розвитку на період до 2030 року», яким визначені сімнадцять цілей та 169 задач нового плану дій, що набули чинності 1 січня 2016 року. Зазначені цілі закликають уряд, бізнес та громадськість посилити свої зусилля для вирішення питань з подолання бідності, нерівності, забруднення навколишнього середовища та інших проблемам сьогодення.

Цілі сталого розвитку створюють для компаній наскрізну основу для формування, посилення, інформування та звітування про свої стратегії, цілі та діяльність, що дасть змогу поліпшити комунікацію з ключовими стейкхолдерами, їх лояльність, підвищити прозорість бізнес-середовища та

якість управління як основ корпоративного сталого розвитку в умовах зростання юридичних, репутаційних ризиків, нестабільності фінансових ринків та доступу до фінансування [3, с. 335].

Україна приєдналась до цього документу 15 вересня 2017 року [4]. У табл. 1 зображено взаємозв'язки між розділами Звіту про управління та Цілями сталого розвитку.

Таблиця 1

Взаємозв'язок розділів Звіту про управління з Цілями сталого розвитку*

№ з/п	Розділи Звіту про управління	Цілі сталого розвитку
1	2	3
1	Організаційна структура та опис діяльності підприємства.	Ціль 8.3. Просувати проведення орієнтованої на розвиток політики, яка сприяє продуктивній діяльності, створенню гідних робочих місць, підприємництву, творчості й інноваційній діяльності, та заохочувати офіційне визнання і розвиток мікро-, малих і середніх підприємств, у тому числі шляхом надання їм доступу до фінансових послуг
2	Дослідження та інновації	Ціль 9 Промисловість, інновації та інфраструктура.
3	Ризики	Ціль 8.3
4	Фінансові інвестиції	Ціль 17 Партнерство заради стійкого розвитку.
5	Результати діяльності	Ціль 12 Відповідальне споживання та виробництво.
6	Ліквідність та зобов'язання	Ціль 8.3
7	Екологічні аспекти	Ціль 6 Чиста вода на належні санітарні умови. Ціль 13 Пом'якшення наслідків зміни клімату. Ціль 14 Збереження морських ресурсів. Ціль 15 Захист екосистем суші.
8	Соціальні аспекти та кадрова політика	Ціль 8 Гідна праця та економічне зростання. Ціль 10 Скорочення нерівності Ціль 16 Мир, справедливість та сильні інститути.
9	Перспективи розвитку	Ціль 8.3
10	Корпоративне управління	Ціль 8.3

*Розроблено автором

Література:

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність : Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення 01.04.2019).
2. Методичні рекомендації зі складання звіту про управління : затв. наказом Мінфіну України від 07.12.2018 р. № 982. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v098_2201-18 (дата звернення 01.04.2019).
3. Макаренко О. І. Пластун О. Л. Роль професійних бухгалтерів у досягненні цілей сталого розвитку. *Електронне наукове фахове видання «Східна Європа: економіка, бізнес та управління»*. 2017. № 3(8). С. 334-339. URL: <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/60830>. (дата звернення: 15.05.2019).
4. Національна доповідь «Цілі сталого розвитку: Україна», яка визначає базові показники для досягнення Цілей сталого розвитку (ЦСР). URL: <http://www.un.org.ua/ua/publikatsii-ta-zvity/un-in-ukraine-publications/4203-2017-natsionalna-dopovid-tsili-staloho-rozvytku-ukraina-iaka-vyznachaie-bazovi-pokaznyky-dlia-dosiahnennia-tsilei-staloho-rozvytku-ukraina-iaka-vyznachaie-bazovi-pokaznyky-dlia-dosiahnennia-tsilei-staloho-rozvytku-tssr>. (дата звернення: 15.05.2019).

Колдуненко В.Ю.

здобувач вищої освіти першого рівня
факультету міжнародної торгівлі та права

Науковий керівник: **Кузуб М.В.**

старший викладач

Київський національний торговельно-економічний університет

м. Київ, Україна

ПРОБЛЕМИ АДАПТАЦІЇ ВІТЧИЗНЯНОЇ СИСТЕМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ДО МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ

Зважаючи на розширення інтеграційних процесів у розвитку світового господарства, значного поширення набуває ідея стандартизації бухгалтерського обліку. Вона здійснюється в рамках уніфікації обліку на міжнародному, світовому рівні, яку проводить Комітет з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (International Accounting Standards Committee, IASC). Гармонізація бухгалтерського обліку передбачає функціонування в кожній країні своєї моделі організації обліку і системи стандартів, але головне, щоб вони суттєво не відрізнялись від аналогічних стандартів в інших країнах – членах співтовариства, тобто щоб перебували в гармонії одне з одним. Таким шляхом пішли країни Європейського економічного співтовариства (ЄЕС), які опублікували низку нормативних документів, які називаються Директивами, або законами ЄЕС.

Україна визначила стратегічну ціль – перехід до ринкових форм господарювання, зокрема вступ в Світову Організацію торгівлі (СОТ) та до Європейського співтовариства (ЄС). Даний курс потребує адаптації вітчизняної системи бухгалтерського обліку та звітності до міжнародних стандартів [1].

Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 996-XIV від 16.07.17 р. для суб'єктів господарювання передбачена можливість самостійно встановлювати доцільність застосування МСФЗ (англ. IFRS – International Financial Reporting Standards) для складання фінансової звітності та переходу на МСФЗ. Крім того, необхідність складання звітності за МСФЗ може бути обумовлена інвестором для суб'єктів господарювання з іноземними інвестиціями. У цих випадках без процедури трансформації фінзвітності не обійтись. Трансформація фінансової звітності здійснюється з урахуванням вимог МСФЗ та передбачає коригування статей звітності, складеної за П(С)БО, з метою доведення вартісної оцінки активів, капіталу та зобов'язань до вартості, за якою вони повинні бути відображені згідно з вимогами МСФЗ.

Впроваджуючи в Україні процеси гармонізації обліку з міжнародними стандартами, важливо усвідомлювати їх принципові особливості. Нечіткість положень міжнародних стандартів, до якої не звикли вітчизняні бухгалтери, пояснюється надзвичайно широким колом осіб, для яких вони призначені,

ринковим змістом відносин та їх рекомендаційним характером. Міжнародні стандарти є складними для розуміння. Тому питання переходу на міжнародні стандарти для України залишається дуже проблемним, тож йому присвячено багато праць як прихильників цього процесу, так і противників.

Однією з основних причин принципових розбіжностей між П(С)БО і МСФЗ є той факт, що бухгалтерський облік у країнах Заходу протягом багатьох років обслуговував ринкову систему, в якій діяльність підприємств спрямована на отримання прибутку та збагачення їхніх власників, тому і бухгалтерський облік ведеться насамперед в інтересах власників підприємств, акціонерів, а національна система обліку, сформована на засадах командно-адміністративної системи, все ще орієнтована на державу як головного користувача звітності.

Впроваджуючи в Україні процеси гармонізації обліку, важливо усвідомлювати і принципові відмінності у джерелах фінансування вітчизняних і зарубіжних підприємств. У той час, як у практиці США головними користувачами фінансової звітності підприємства є акціонери, що виступають основними інвесторами, в Україні головним користувачем звітності є держава, на перший план виходить податкова звітність, а фінансова є швидше формальною. Причиною можуть служити кардинальні відмінності у рівні розвитку фондового ринку [2, с. 162].

МСБО виникли внаслідок інтеграційних процесів в економіці й спрямовані на зближення бухгалтерського обліку і фінансової звітності в різних країнах світу. Отже, основними перевагами Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку є:

- чітко визначений майновий стан власників підприємства;
- облік здійснюється не тільки заради забезпечення фіксації господарських операцій, майна підприємства, він дозволяє контролювати виконання підприємством зобов'язань, наявність і рух майна, ефективного використання матеріальних і фінансових ресурсів;
- дозволяє здійснювати ефективний фінансовий аналіз підприємства щодо його ліквідності та платоспроможності;
- дає можливість реального прогнозу щодо майбутньої діяльності підприємства;
- фінансова звітність, яка підготовлена за МСБО, є доступною не тільки для фахівців, а й для широкого кола користувачів [3, с. 743].

Міжнародні стандарти мають рекомендаційний характер і є міжнародним орієнтиром гармонізації та стандартизації бухгалтерського обліку і фінансової звітності в усьому світі. В Україні МСБО являються базовим документом, на основі якого розроблені власні національні стандарти. Чинні вітчизняні та міжнародні стандарти бухгалтерського обліку і фінансової звітності можна об'єднати в окремі групи, виходячи з того, що національні П(С)БО розроблені на базі міжнародних: фінансова звітність, необоротні активи, оборотні активи, зобов'язання, фінансові результати та витрати, загальні (інформативні) стандарти та міжнародні стандарти фінансової звітності, аналоги яких відсутні серед національних П(С)БО.

За останнє десятиліття країнами Європейського економічного співтовариства проводилася потужна робота, пов'язана з уніфікацією обліку. Переслідуючи загальні економічні інтереси, країни застосовують конкретні заходи, спрямовані на гармонізацію і зближення національних облікових систем на базі нормативно-правового забезпечення. Для усунення цих неузгодженостей виникла необхідність розроблення відповідних положень – Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ).

Саме тому мета максимального зближення національних стандартів фінансової звітності з міжнародними нині є однією з найважливіших. Адаптація звітності українських підприємств у МСФЗ дасть змогу уникнути необхідності в складанні податкової та спеціалізованої звітності (звітних даних), зменшити ризики для інвесторів і кредиторів, забезпечити прозорість і зрозумілість інформації, підвищити зростання довіри до показників фінансової звітності, поглибити міжнародну кооперацію у сфері бухгалтерського обліку, зменшити витрати на розроблення власних стандартів [4, с. 331].

Проте нині мета гармонізації МСФО не досягнута. Найбільш вагомими перешкодами для успішного впровадження Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності вітчизняних підприємств є:

- нерозуміння щодо характеру МСФЗ;
- відсутність відповідних механізмів для контролю національного органу по МСФО;
- відмінності між МСФЗ та національною нормативно-правовою базою;
- відсутність належного узгодження між загальними цілями фінансової звітності та регулярної звітності;
- недоцільність сфери застосування МСФЗ;
- відсутність можливості здійснювати ефективний нагляд за дотриманням;
- невідповідність між вимогами бухгалтерського обліку, аудиту та вимогами ринку;
- невідповідність між вимогами бухгалтерського обліку, аудиту та здатністю дотримуватися цих вимог;
- невідповідність між вимогами бухгалтерського обліку, аудиту та здатністю правозастосування щодо них на національному рівні [5, с. 789].

МСБО не визначають порядок ведення бухгалтерського обліку – вони описують загальні правила оцінки та подання інформації у фінансових звітах. МСБО носять рекомендаційний характер.

Фінансова звітність, підготовлена відповідно до МСФЗ, може бути складена у форматі BRL, що полегшить процес її подання до регулюючих органів, а також її подальше використання та аналіз. Користувачам таксономії XBRL на основі МСФЗ важливо повною мірою усвідомлювати її поточний статус, сферу застосування та призначення. Таксономія МСФЗ використовуються у всьому світі для полегшення використання та електронного обміну фінансовими даними, підготовленими відповідно до МСФЗ [6, с. 15].

За результатами проведеного автором дослідження впливає, що реформа бухгалтерського обліку в Україні є поверхневою, не враховує інтереси різних груп конкретних користувачів фінансової інформації. У цьому полягає її слабкість з точки зору практичної реалізації передбачених заходів. Важливо усвідомлювати, що МСФЗ – не універсальна концепція, а один із варіантів обліку в інтересах фінансових інститутів. Крім того, виявлено проблему поширення тенденції до відокремлення ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, які завжди базувалися на єдиній фактичній інформації про господарські операції підприємства, виходячи з підтверджених документами даних бухгалтерського обліку. У сучасних умовах підприємства все ще ведуть облік за національними стандартами, а звітність подають згідно з новими вимогами – за міжнародними, відповідно до процедури трансформації облікових даних. Це стає причиною того, що в даних обліку наявні активи, інформація про які не міститься у звітності, і навпаки, у звітності з'являються активи, не відображені в обліку, що є суттєвою проблемою організації обліку, призначеної для оптимізації облікового процесу.

Результати аналізу методичних та практичних засад бухгалтерського обліку відповідно до національних та міжнародних стандартів свідчать про відсутність суттєвих відмінностей в частині трактування мети стандарту, основних категорій тощо. Крім того, міжнародні стандарти ширше визначають критерії визнання та відображення у фінансовій звітності поточного податку на прибуток. Крім того, узгодження національного обліку із вимогами європейського законодавства підвищить якість облікового процесу, аналізу та аудиту, а також забезпечить прийняття ефективних управлінських рішень.

Література:

1. Міжнародні стандарти фінансової звітності URL: <https://www.minfin.gov.ua/news/view/mizhnarodni-standarty-finansovoi-zvitnosti--pereklad-ukrainskoiu-movoju---rik?category=dohidna-politika&subcategory=mizhnarodni-standarti-finansovoi-zvitnosti>. (дата звернення: 15.05.2019).
2. Рожелюк В. М. Алгоритмізація вирішення проблем гармонізації обліку в Україні з вимогами міжнародних стандартів фінансової звітності. *Бізнесінформ*. 2016. № 6. С. 160–165.
3. Столяр Л. Г., Клебанович З. В. Порівняльна характеристика національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку та міжнародних стандартів бухгалтерського обліку. *Молодий вчений*. 2017. № 5 (45). С. 742–745.
4. Резнікова В. В., Орлова О. С. Перспективи гармонізації бухгалтерського обліку та фінансової звітності в Україні. *Адміністративне право і процес*. 2015. С. 296–334.
5. Радова О. В. Проблеми адаптації вітчизняної системи бухгалтерського обліку до міжнародних стандартів. *Економіка та суспільство*. 2017. № 10. С. 786–789.
6. Кузуб М. В. Інструменти стандартизації фінансових даних. Обліково-аналітичне забезпечення антикризового управління підприємством. *Матеріали Всеукр. круглого столу*, Київ, 21 квітня 2016 р. С. 13–17.

Котляр І.М., здобувач вищої освіти
Науковий керівник: **Бержанір І.А.**
к.е.н., доцент кафедри фінансів, обліку та економічної безпеки
Уманський державний педагогічний Університет імені Павла Тичини
м. Умань, Україна

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УКРАЇНІ

Розвиток бухгалтерського обліку міцно пов'язаний з практичними потребами зацікавлених осіб, яким необхідна повна та точна інформація для основа прийняття ефективних управлінських рішень. Цими практичними потребами зумовлюються і нові тенденції в організації бухгалтерського обліку.

В епоху розвитку нових інновацій та технологій, управлінський персонал не завжди задоволений отриманою з бухгалтерського обліку інформацією, що не відповідає, на його думку, потребам практики. Це зумовлює необхідність внесення змін до накопичення, способів збору та обробки інформації, мається на увазі врахування при організації бухгалтерського обліку.

Вважається, що найбільш визначальним є технологічні зміни, які проявляються у суцільній комп'ютеризації бухгалтерського обліку, запровадженні нових технологій, автоматизації записів бізнес-операцій, імпорту даних з інших підсистем, веденні бухгалтерського обліку в електронній формі тощо.

Технологічними детермінантами розвитку організації бухгалтерського обліку є: покращання надання послуг щодо доступу до мережі Інтернет; поширення мобільного зв'язку; розвиток програмного забезпечення; перетворення смартфонів та планшетів на інтегровані пристрої, активне їх використання на робочому місці облікового персоналу [1].

Однозначно характерною рисою розвитку організації бухгалтерського обліку є міцний взаємозв'язок між її складовими, зокрема, вибір конкретної форми організації обліку визначає вимоги щодо форм ведення обліку.

За результатами проведеного дослідження Дж. Жучевич визначила та узагальнила найбільш важливі сучасні тенденції бухгалтерського обліку, в Україні [2]. Крім тенденцій, які пов'язані з удосконаленням теорії, зокрема, введення соціальних та екологічних проблем до предметної області бухгалтерського обліку, та методики, зокрема, створення нової оцінки об'єктів, таких, як значення образу індивіда, цінність інформації тощо) обліку, науковцем визначені також й такі, що розкривають організацію обліку: lean accounting (ощадливий облік); хмарні технології (облік «у хмарі», «хмарний» облік); аутсорсинг бухгалтерських послуг; офшори бухгалтерських послуг [2].

Дві останні наведені Дж. Жучевич тенденції за своєю сутністю є проявом аутсорсингу, що являти собою одну з основних тенденцій розвитку організації бухгалтерського обліку в Україні. Зростає кількість суб'єктів господарювання, які звертаються до аутсорсингу як інструменту для зниження витрат,

підвищення продуктивності праці та підвищення їхньої здатності конкурувати на ринку. Адже в сучасних умовах високої конкуренції підприємства вимушені оптимізувати свої операції.

До основних переваг, які отримає підприємство, передаючи бухгалтерський облік на аутсорсинг, належить скорочення чисельності бухгалтерського персоналу, зокрема, зниження витрат на заробітну плату, зниження ризику шахрайства або розкрадання, скорочення інвестицій в обладнання (комп'ютери, файлові сервери) та спеціалізоване бухгалтерське програмне забезпечення, дозволяє працівникам зосередити увагу на основних видах діяльності, залучення висококваліфікованих фахівців [3]. Наведені тенденції розвитку організації бухгалтерського обліку за своєю сутністю показують процеси, що вже широко представлені у світі та набувають популярності в Україні. Проте є також напрями, що лише набувають популярності й спрогнозувати межі впливу яких на даному етапі доволі складно.

Не можна зі стовідсотковою впевненістю визнати те, як буде відбуватися організація бухгалтерського обліку в майбутньому, власне що вона стане охоплювати, які її елементи та складові відчують найбільші зміни. Втім при визначенні провідних тенденцій розвитку бухгалтерського обліку ми не можемо нехтувати процесами, які вже активно впроваджуються в щоденну роботу компаній і результати яких неминучі для економіки.

Розвиток сучасних технологій відбувається в умовах активного запровадження нових концепцій. Значну увагу приділяють концепції «Інтернет речей», яка дозволяє приймати рішення, об'єднані не лише між собою, а й із зовнішнім світом за допомогою того чи іншого вузла. Це комплексний процес, що містить у собі аналіз інформації, що надходить з усіх пристроїв, та прийняття оперативних рішень з підтримки важливих бізнес-процесів, зокрема, і ведення бухгалтерського обліку.

Отже, протягом останніх років відбулися суттєві зміни у процесі організації бухгалтерського обліку, основні з них пов'язані з переходом від ручного бухгалтерського обліку до автоматизації та «хмарного» обліку. Крім того, все більше підприємств надають перевагу аутсорсингу при виконанні облікових функцій, що дозволяє повністю зосередитися на розширенні діяльності. Введення сучасних технологій з часом приведе до внесення змін в багатофункціональні прямі обов'язки бухгалтера, зокрема, вилучення реєстрації інформації та підвищення аналітичних функцій.

Література:

1. Бруханський Р. Ф. Зміна управлінських парадигм як фактор розвитку бухгалтерського обліку: стратегічний аспект. *Облік і фінанси*. 2014. № 3 (65). С. 15–20.
2. Zuchewicz J. Współczesne determinanty rozwoju rachunkowości. *Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu*. 2015. No. 388. pp. 189–197.
3. Давидюк Т. В. Легоцька Ю. І. Бухгалтерський аутсорсинг як інноваційний інструмент досягнення економічних переваг. *Економічний журнал Одеського політехнічного університету*. 2018. № 1 (3). С. 11–18.

Кравчук А.О.

здобувач вищої освіти першого рівня
групи ОіО-21інт.

Науковий керівник: **Мосійчук М.М.**

старший викладач кафедри обліку і аудиту

Національний університет водного господарства та природокористування
м. Рівне, Україна

ОСОБЛИВОСТІ СТРУКТУРИ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ЗА ВИДАМИ ПІДПРИЄМСТВ

Неможливо уявити підприємство, яке у своїй структурі немає оборотних активів, адже ця вагома складова активу балансу включає такі важливі економічні ресурси як запаси, дебіторська заборгованість, поточні фінансові інвестиції, гроші та їх еквіваленти тощо. Від того наскільки ефективно сформована структура оборотних активів в подальшому залежить визначення таких важливих економічних показників як ліквідність, оборотність і т.д.

Інформація про оборотні активи знаходить своє відображення в фінансовій звітності у балансі (звіті про фінансовий стан), а також деталізується у примітках до фінансової звітності», які складаються з метою надання повної, правдивої, деталізованої інформації про окремі об'єкти бухгалтерського обліку.

Склад фінансової звітності та особливості її заповнення залежать від видів підприємств, а також вимог законодавства щодо складання відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку (надалі – П(С)БО) або міжнародних стандартів фінансової звітності (надалі – МСФЗ).

Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [1] передбачено розмежування підприємств (крім бюджетних установ) на мікро-, малі, середні та великі підприємства. В даному нормативному акті в основу класифікації покладено такі критерії: балансова вартість активів, чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), а також середня кількість працівників.

П(С)БО 1 [2] визначає склад фінансової звітності у складі балансу (звіту про фінансовий стан), звіту про фінансові результати (звіту про сукупний дохід), звіту про рух грошових коштів, звіту про власний капітал і приміток до фінансової звітності. Вимоги даного нормативного акту будуть стосуватися великих та середніх підприємств. Для малих і мікропідприємств, а також представництв іноземних суб'єктів господарської діяльності національними положеннями (стандартами) встановлюється скорочена за показниками фінансова звітність у складі балансу і звіту про фінансові результати у формі Фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва або Спрощеного фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва.

На малих та мікропідприємства структура оборотних активів є спрощеною у порівнянні з великими та середніми підприємствами (таблиця).

Значно менша кількість статей оборотних активів на малих підприємства і мікропідприємствах пояснюється тим, що цим суб'єктам господарювання доз-

Таблиця

Склад оборотних активів різних суб'єктів господарювання

№ з/п	Вид оборотних активів*	Великі та середні підприємства згідно НП(С)БО 1 *	Малі підприємства згідно П(С)БО 25	Мікро-підприємства згідно П(С)БО 25
1	2	3	4	5
1.	Запаси	+	+	+
1.1.	Виробничі запаси	+	-	-
1.2.	Незавершене виробництво	+	-	-
1.3.	Готова продукція	+	+**	-
1.4.	Товари	+		-
2.	Поточні біологічні активи	+	+	-
3.	Векселі одержані	+	-	+***
4.	Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	+	+	
5.	Дебіторська заборгованість за розрахунками:	+	+	
5.1.	за виданими авансами	+	-	
5.2.	з бюджетом	+	+	
5.2.1.	у тому числі з податку на прибуток	+	+	
5.3.	Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	+	-	
5.4.	Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	+	-	
6.	Інша поточна дебіторська заборгованість	+	+	
7.	Поточні фінансові інвестиції	+	+	-
8.	Гроші та їх еквіваленти	+	+	+
8.1.	Готівка	+	-	
8.2.	Рахунки в банках	+	-	
9.	Витрати майбутніх періодів	+	+	-
10.	Інші оборотні активи	+	+	+
* з врахуванням додаткових статей, передбачених НП(С)БО 1				
** за П(С)БО 25 «у тому числі готова продукція»				
*** за П(С)БО 25 «Поточна дебіторська заборгованість»				

Джерело: сформовано за даними □2; 3 □

воляється об'єднувати статті звітності. Так, у складі статті «у тому числі готова продукція» малі підприємства будуть відображати не тільки залишки готової продукції, але і покупну вартість товарів, придбаних підприємством для подальшого продажу.

На мікропідприємствах поточна дебіторська заборгованість буде представлена фактичною заборгованістю покупців або замовників за реалізовані їм продукцію, товари, роботи або послуги, включаючи забезпечену векселями, інших дебіторів, а також відображається заборгованість засновників

з формування статутного капіталу, визнана дебіторська заборгованість казначейських, фінансових і податкових органів, державних цільових фондів, зокрема за розрахунками з тимчасової непрацездатності [3].

Підприємства, що становлять суспільний інтерес, публічні акціонерні товариства, суб'єкти господарювання, які здійснюють діяльність у видобувних галузях, а також підприємства, які провадять господарську діяльність за видами, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України, складають фінансову звітність та консолідовану фінансову звітність за міжнародними стандартами [1]. З 1.01.2018 року під дані вимоги підпадають всі великі підприємства.

МСФЗ не затверджено типових форм фінансової звітності, лише наведено в Міжнародному стандарті бухгалтерського обліку 1 «Подання фінансової звітності» [4] перелік обов'язкових статей, які повинні бути відображені в даній звітності. Тому великі підприємства можуть користуватися стандартизованими формами фінансової звітності, перелік та склад яких визначено НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [2]. Важливим є наявність позначки, що ця звітність складена за МСФЗ.

Малі та середні підприємства можуть використовувати Міжнародний стандарт фінансової звітності для малих та середніх підприємств [5], який в певній мірі спрощує облікові процедури щодо складання фінансової звітності. Однак ці підприємства повинні в даному випадку подавати повний комплект фінансової звітності.

Отже, склад оборотних активів різних суб'єктів господарювання буде залежати від відображення цієї важливої складової активів у фінансовій звітності, яка використовується як інформаційна база для прийняття управлінських рішень, а також буде впливати на методику проведення аналізу їх структури та динаміки.

Література:

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність : Закон України від 16.07.1999 року № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>. (дата звернення: 07.04.2019).

2. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : наказ Міністерства фінансів України від 7.02.2013 р. № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (дата звернення: 07.04.2019).

3. Про затвердження Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва» : наказ Міністерства фінансів України 25.02.2000 р. № 39. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00> (дата звернення: 07.04.2019).

4. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 «Подання фінансової звітності». URL: https://www.minfin.gov.ua/news/view/mizhnarodni-standarty-finansovoi-zvitnosti--pereklad-ukrainskoiu-movoju---rik?category=dohidna-politika&subcategory=buhgalterskij-oblik&fbclid=IwAR3g7gXueX3cXhtCQIFuS7SSFer4E5a2Rf15_8bISZGiC9uoJsZluUuIMGA (дата звернення: 07.04.2019).

5. Міжнародний стандарт фінансової звітності для малих та середніх підприємств. URL: https://www.minfin.gov.ua/news/view/mizhnarodni-standarty-finansovoi-zvitnosti--pereklad-ukrainskoiu-movoju---rik?category=dohidna-politika&subcategory=buhgalterskij-oblik&fbclid=IwAR3g7gXueX3cXhtCQIFuS7SSFer4E5a2Rf15_8bISZGiC9uoJsZluUuIMGA (дата звернення: 07.04.2019).

Крищук І.Л.

здобувач вищої освіти першого рівня
групи ОА-41

Науковий керівник: **Левицька С.О.**

д.е.н., професор кафедри обліку і аудиту

Національний університет водного господарства та природокористування
м. Рівне, Україна

АУДИТОРСЬКА ПЕРЕВІРКА ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ БІЗНЕСУ (НА ПРИКЛАДІ ПрАТ «ІВАННО-ДОЛИНСЬКИЙ СПЕЦКАР'ЄР»)

Соціальний контроль є невід'ємною і всеохоплюючою складовою життєдіяльності будь-якого суспільства. Однією із специфічних форм та механізмів соціального контролю є соціальний аудит (СА), що набуває значного поширення в практиці сучасного суспільства. Під ним розуміють спосіб об'єктивної оцінки і контролю стану соціальних відносин та рівня соціальної відповідальності бізнесу, влади, громадянського суспільства на різних рівнях та в будь-якій сфері діяльності. Аудит бере початок в бухгалтерській (фінансовій) сфері, проте, поступово поширюється на управлінську, організаційну, політичну, освітню, екологічну та інші види діяльності.

Сьогодні актуальності набуває розгляд необхідності та передумов впровадження у вітчизняну практику ведення підприємницької діяльності соціального аудиту як універсальної технології цілісної перевірки реального стану соціально орієнтованого підприємства з точки зору дотримання ним визначених стандартів, положень та норм, що діють у суспільстві, і яка визначає рівень конкурентоздатності підприємства у сучасних умовах.

Поняття соціального аудиту прийшло до нас із закордонної практики. Можна виокремити два основні джерела відповідної інформації:

- науково-популярні статті, в яких основну увагу зосереджено на розкритті змісту та окремих проблемах соціального аудиту крізь призму його впровадження на рівні підприємства, галузі чи окремої території;
- статті методичного спрямування, в яких авторами подано практичні рекомендації та пропозиції щодо проведення соціального аудиту на різних підприємствах.

Становлення та розвиток соціального аудиту – явище відносно нове не лише для України, але й провідних країн світу. Сьогодні єдиного цілісного визначення соціального аудиту немає. Переважно його визначають як специфічну форму аналізу, ревізії умов соціального середовища організації з метою виявлення чинників соціальних ризиків і вироблення пропозицій по зниженню їх впливу. Соціальний аудит відповідно до визначення, яке дав В. Р. Мешков у своїй статті «Социальный аудит как фактор повышения конкурентоспособности предприятия в современных условиях»: «соціальний

аудит – це чинник підвищення конкурентоспроможності підприємства в сучасних умовах».

Основним завданням соціального аудиту є вплив кадрової політики на діяльність і перспективи розвитку підприємства, хоч кожне конкретне дослідження не може забезпечити правдивого уявлення про стан кадрової політики на підприємстві (хто приймає рішення з цих питань, як це впливає на морально-психологічний клімат і мотивацію працівників тощо). *Об'єктами соціального аудиту* є соціально-трудові відносини, які перевіряються аудитором у контексті розроблення, прийняття та реалізації угод, планів соціального розвитку на всіх рівнях системи соціального партнерства. *Суб'єктами соціального аудиту* є міжнародні експертні організації, органи державної влади, регіональні органи управління, корпоративні структури, а також керівництво підприємства.

Для розвитку проекту Концепції соціального аудиту на підприємстві, який передбачає послідовність етапів (переддослідний, дослідний і завершальний), соціальний аудит на підприємстві доцільно здійснювати в послідовності процедур: організаційний, дослідний і завершальний.

Організаційний етап передбачає: 1.1. Підготовка до проведення аудиторської перевірки. 1.2. Формування групи аудиторів. 1.3. Складання попереднього графіка проведення соціального аудиту. 1.4. Узгодженість сторін. 1.5. Попередня оцінка можливих ризиків. 1.6. Досягнення домовленостей щодо проведення соціального аудиту за об'єктами дослідження (зайнятість працівників, оплата та стимулювання праці, безпека та умови праці, професійне навчання). 1.7. Визначення методів і прийомів аудиту. 1.8. Підписання договору.

На дослідному етапі збирають та оцінюють одержану інформацію та проводять аналітичну роботу: 2.1. Візуальне обстеження підприємства. 2.2. Робота з відповідною документацією. 2.3. Проведення соціологічного обстеження та анкетування. 2.4. Опитування менеджерів та персоналу. 2.5. Аналіз отриманої інформації. 2.6. Порівняння показників відповідності стану соціально-трудових відносин стандартам. 2.7. Аналіз ризиків та узгодженість пропозицій щодо їх мінімізації.

Завершальний етап проведення соціального аудиту – це:

3.1. Підготовка звіту, який передбачає: аналіз причин соціальної напруженості; оцінювання відповідності персоналу підприємства кваліфікаційним вимогам; рекомендації щодо покращення заходів стимулювання; оцінювання результатів діяльності; напрямки удосконалення управління персоналом; пропозиції щодо впровадження нових інформаційних технологій.

3.2. Передача звіту замовнику.

Реалізація висновків проведеного соціального аудиту допоможе керівнику підприємства підтримувати у нормальному стані систему соціально-трудових відносин. Визначення функцій і складових соціального аудиту, внутрішніх і зовнішніх джерел інформації дало змогу визначити найдоцільніші напрями

соціального аудиту, відповідні процедури та необхідні аудиторські докази. Перераховані та наведені нижче елементи становлять, на наш погляд, найповнішу методика проведення соціального аудиту, а саме, трудових ресурсів на підприємстві (табл. 1):

Таблиця 1

Методика проведення соціального аудиту на підприємстві за напрямом «Трудові ресурси» (на прикладі ПрАТ «Івано-Долинський спецкар'єр»)

№ з/п	Напрямок перевірки	Аудиторські докази	Процедури аудиту
1.	Дослідження системи управління трудовими ресурсами	Статут підприємства, Колективний договір, звіти відділу кадрів	Аналіз концепції і політики підприємства щодо трудових ресурсів; системи планування трудових ресурсів; система управління трудовими ресурсами і визначення її стану в корпоративній структурі
2.	Аналіз структури підприємства	Штатний розпис, особова картка, угоди, контракти	Аналіз кадрового потенціалу підприємства: віку, статі; компетентності, майстерності, кваліфікаційного складу; умов найму, плинності кадрів
3.	Перевірка системи підготовки кадрів	Програми стажування, свідоцтво про перепідготовку та підвищення кваліфікаційного рівня працівників	З'ясування практики комплектування і відбору кадрів; порядку підготовки і перепідготовки працівників; основних елементів організації праці, оцінки персоналу; кар'єрного росту працівників
4.	Аналіз оплати праці і мотивації	Положення про оплату праці та інші документи, що регулюють оплату праці на підприємстві, системи і форми оплати праці, розрахунково-платіжні відомості	Аналіз системи оплати праці; рівні в диференціації оплати праці; участі працівників в розподілі прибутків, громадських та інших нематеріальних стимулів
5.	Аналіз праці на управління підприємством	Соціальні плани розвитку підприємства, Колективний договір	Оцінка впливу стану праці на управління підприємством

Запропонована методика проведення соціального аудиту за напрямом «Трудові ресурси» дасть змогу ПрАТ повніше здійснювати внутрішній контроль за виконанням заходів соціальної підтримки найманих працівників, є дієвим інструментом ефективної співпраці керівництва, працівників та профспілок.

Література:

1. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 9. С. 50.
2. Буковинська М. П. Соціальна звітність і соціальний аудит: інструменти управління корпораціями. *Вісник Хмельницького національного університету*. Хмельницьк, 2010. № 4. Т. 1. С. 110–114.
3. Мешков В. Р. Социальный аудит как фактор повышения конкурентоспособности предприятия в современных условиях. *Глобэкси*. 2008. URL: <http://www.globecsi.ru/Articles/2008/Meshkov.pdf>. (дата звернення: 07.04.2019).
4. Сотула О. В., Юсіф Н. О. Актуальність запровадження та поширення соціального аудиту в Україні. *Молодіжний економічний дайджест* : науковий електронний журнал. 2014. № 2 (2). С. 85–88.

Кротова О.А.

здобувач вищої освіти другого рівня
групи ОА18-5м

Рахільчук С.П.

здобувач вищої освіти другого рівня
ОА18-33м

Науковий керівник: **Бірченко Н.О.**

к.е.н., старший викладач кафедри обліку та аудиту

Харківський національний технічний університет сільського господарства
імені Петра Василенка
м. Харків, Україна

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ

Фінансовий облік як основна частина інформаційної системи підприємства не забезпечує управлінців всіх рівнів оперативною інформацією та не надає інформацію для координації майбутнього розвитку підприємства. Тому необхідне ведення і внутрішньогосподарського (управлінського) обліку, який являє собою систему збору, обробки та підготовки інформації про діяльність підприємства для внутрішніх користувачів у процесі управління підприємством [1]. Дані управлінського обліку призначені для оперативного прийняття рішень з метою управління виробництвом продукції, процесом реалізації тощо.

Управлінський облік ґрунтується на методах, пов'язаних із специфічними галузевими особливостями. В підприємствах агропродовольчої сфери потрібно враховувати такі особливості: земля виступає головним засобом виробництва; сезонний характер виробництва; ведення обліку здійснюється за конкретними видами культур та видами тварин; процес виробництва пов'язаний з живими організмами; оцінка виробничо-фінансової діяльності поєднується по галузях.

Ведення управлінського обліку проводиться як в натуральних, так і в вартісних показниках. Основні напрями запровадження управлінського обліку: планування – визначення цільової програми, її забезпеченість потрібними засобами виробництва, прогнозування, програмування, моделювання розвитку; контроль – збір, обробка інформації, яка дає реальну оцінку ситуації функціонування підприємства; аналіз – розрахунок і аналіз показників, що характеризують ліквідність, платоспроможність, відхилення від норм і нормативів на витрати виробництва з метою підвищення виробничо-фінансової; система раннього попередження та реагування – інформаційна система, яка сигналізує керівництву про потенційні ризики, які можуть насуватися на підприємство як із внутрішнього, так із зовнішнього середовища.

Система раннього попередження та реагування – це особлива інформаційна система, яка сигналізує керівництву про потенційні ризики, що можуть насуватися на підприємство як із зовнішнього, так і з внутрішнього середовища. На основі управлінського обліку система виявляє та аналізує

інформацію про приховані обставини, настання яких може призвести до виникнення загрози банкрутства. Першочерговим завданням системи раннього попередження є своєчасне виявлення передкризової ситуації. Водночас за допомогою такої системи виявляються додаткові санаційні заходи для суб'єкта господарювання. Розрізняють дві підсистеми системи раннього попередження та реагування: систему, зорієнтовану на внутрішні параметри діяльності підприємства, та систему, зорієнтовану на зовнішнє середовище. Внутрішньо зорієнтована підсистема системи раннього попередження та реагування спрямована на ідентифікацію ризиків та шансів, які криються в середині підприємства. На базі системи раннього попередження та реагування будується система управління ризиками, яка включає в себе такі блоки завдань: ідентифікація ризиків; оцінка ризиків; нейтралізація ризиків.

Одним з головних завдань системи раннього попередження та реагування є виявлення загрози банкрутства, тобто прогнозування банкрутства. Основне значення прогнозування банкрутства полягає в своєчасній розробці контрзаходів, спрямованих на подолання на підприємстві негативних тенденцій. На нашу думку, прогнозування банкрутства (кризи) є нічим іншим, як оцінювання кредитоспроможності підприємства.

Таким чином, основний зміст прогнозування за допомогою управлінського обліку, передбачення й оцінювання можливих негативних наслідків діяльності підприємства є одним із важливих напрямків антикризового управління. За допомогою аналізу проводиться оцінка не тільки діяльності підприємства в цілому і його виробничих підрозділів, але й окремих заходів (управлінських рішень).

Щоб всебічно оцінити ефективність того чи іншого заходу, необхідно визначити, як змінилися або зміняться у зв'язку з його проведенням основні показники господарської діяльності: об'єм виробництва і реалізації продукції, її собівартість, прибуток, рентабельність тощо. Проведення того чи іншого заходу може бути ефективним з точки зору збільшення виробництва продукції, але при цьому може підвищуватися її собівартість, знизитися прибуток і рівень рентабельності, що для підприємства буде не вигідним. Тому, перед тим як проводити конкретні заходи необхідно його всебічно оцінити, тобто проаналізувати.

В підприємстві спеціалісти здійснюють аналіз окремих показників господарської діяльності, їх залежність від відповідних факторів. Дослідження при цьому проводять дедуктивним методом – від загального до часткового. На нашу думку, комплексна оцінка заходів потребує індуктивного методу аналізу – від часткових, конкретних фактів до узагальнюючих. Це дозволить об'єктивно оцінити ситуацію щодо прийняття того чи іншого рішення.

Література:

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-14>. (дата звернення: 07.04.2019).

Лазарчук К.С.

здобувач вищої освіти першого рівня
групи ОА-41Науковий керівник: **Зубілевич С.Я.**

к.е.н., професор кафедри обліку і аудиту

Національний університет водного господарства та природокористування
м. Рівне, Україна**ВИЗНАЧЕННЯ І КЛАСИФІКАЦІЯ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ
У ПІДРЯДНИХ ОРГАНІЗАЦІЯХ ЗА ПСБО ТА МСФЗ**

На думку вітчизняних учених, дебіторська заборгованість є складною економічною категорією, яка виникає на більшості підприємства в процесі їх господарської діяльності [1, с. 48]. Заборгованість за розрахунками з дебіторами є одним із різновидів активів підприємства, який може бути реалізований, переданий, обмінаний на майно, продукцію, результати виконання робіт або надання послуг. Розмір дебіторської заборгованості, тривалість її погашення, ймовірність непогашення впливають на оцінку оборотних активів підприємства, його ліквідність.

Для підрядних будівельних організацій дебіторська заборгованість замовника перед підрядником виникає при здійсненні розрахунків за виконані будівельні роботи. За даними Державної статистичної служби України, її сума у 2015 році складала 92,1 млн грн., а у 2017 році – 115,5 млн грн. [2], тобто зросла на 25%.

Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», будівельні організації можуть використовувати національні або міжнародні стандарти бухгалтерського обліку. На відміну від українських П(С)БО, МСФЗ не передбачають єдиного стандарту, що регулює порядок визнання в обліку і відображення у фінансовій звітності дебіторської заборгованості. Тракткування поняття дебіторської заборгованості у національних та міжнародних стандартах наведено у табл. 1.

Таблиця 1

Поняття дебіторської заборгованості у П(С)БО та МСБО

Національні стандарти		Міжнародні стандарти	
<i>Номер стандарту</i>	<i>Визначення</i>	<i>Номер стандарту</i>	<i>Визначення</i>
П(С)БО 10 [3]	сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату	МСФЗ 15 [5]	безумовна сума компенсації, на яку суб'єкт господарювання має право
П(С)БО 13 [4]	контракт, що надає право отримати грошові кошти або інший фінансовий актив від іншого підприємства	МСБО 32 [5]	фінансовий актив, який є контрактним правом отримувати грошові кошти або інший фінансовий актив від іншого суб'єкта господарювання

Проведене нами порівняння опирається на чинні з 2018 року МСФЗ 9 та МСФЗ 15. МСБО 18 та МСБО 39, які використовувалися у дослідженні Р. Р. Шехтерле [6], відмінні. Зазначимо, що МСФЗ 15 вимагає визнання контрактного активу, якщо не виконані критерії визнання дебіторської заборгованості, а саме право на безумовне отримання компенсації. П(С)БО подібних вимог не мають.

Класифікацію дебіторської заборгованості за П(С)БО та МСФЗ зіставлено у табл. 2.

Таблиця 2

Класифікація дебіторської заборгованості за П(С)БО та МСБО

Ознака класифікації	Групи	П(С)БО	МСФЗ
Операційний цикл/ календарний рік	Довгострокова/ короткострокова	+	+
Імовірність погашення	Сумнівна, безнадійна	+	+
Модель управління	Призначена для продажу/ не призначена для продажу	+	+
Оцінка	Амортизована вартість, справедлива вартість	+	+
Призначення		За продукцію, товари, роботи, послуги; за виданими авансами; з бюджетом (у тому числі з податку на прибуток); інша	Торговельна та інша, за податком на прибуток

Отже, використання різних стандартів обліку і звітності підприємствами створює проблему зіставності показників звітності різних підприємств однієї галузі. Ще більш значна різниця пов'язана із розкриттям інформації про дебіторську заборгованість у примітках.

Література:

1. Макаренко П. М., Васильчак С. В., Іванченко І. М. Організація і методика обліку і аудиту поточної дебіторської заборгованості з покупцями та замовниками. *Науковий вісник Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій ім. Гжицького*. 2011. Т. 13, № 1(2). С. 47–43.
2. Домбровська Л. В., Вакінь І. М. Дебіторська заборгованість підприємств України: стан та ефективність управління. *Ефективна економіка*. 2018. № 7.
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебітори». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99>. (дата звернення: 07.04.2019).
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 13 «Фінансові інструменти». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1050-01>. (дата звернення: 07.04.2019).
5. Міжнародні стандарти фінансової звітності (версія перекладу українською мовою – 2016 рік) (архів). URL: <https://www.minfin.gov.ua/news/view/mizhнародni-standarty-finansovoi-zvitnosti--versii-perekladu-ukrainskoiu-movoiiu---rik?category=bjudzhet&subcategory=buhgalterskij-oblik>. (дата звернення: 07.04.2019).
6. Шехтерле Р. Р. Порівняльний аспект обліку дебіторської заборгованості підприємства за П(С)БО та МСФЗ. *Економіка і суспільство: бухгалтерський облік, аналіз та аудит*. 2018. № 16. С. 947–952.

Лазарчук К.С.

здобувач вищої освіти першого рівня
групи ОА-41

Науковий керівник: **Левицька С.О.**

д.е.н., професор кафедри обліку і аудиту

Національний університет водного господарства та природокористування
м. Рівне, Україна

ОБ'ЄКТИВНА ОЦІНКА ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ ЯК ФАКТОР ДОСТОВІРНОСТІ ГРОШОВИХ НАДХОДЖЕНЬ (НА ПРИКЛАДІ ПП «РІВНЕСПЕЦБУД»)

Дебіторська заборгованість є складною економічною категорією, яка виникає на більшості підприємствах в процесі їх господарської діяльності [1, с. 48].

Дебіторська заборгованість за продукцію (товари, роботи, послуги), інші види дебіторської заборгованості істотно погіршують фінансовий стан суб'єктів господарювання, оскільки є іммобілізацією грошових засобів, вилучення їх з господарського обороту, що приводить до зниження фінансового результату діяльності підприємства [6].

Розрахунки з дебіторами мають динамічний характер, а тому потребують постійного контролю і впливу з боку управлінського персоналу у загальній системі менеджменту підприємства [5, с. 134].

Одним із інструментів такого впливу є система внутрішнього контролю – форма контролю фінансово-господарської діяльності підприємств, дотримання законодавства з фінансових питань, достовірності обліку та звітності, спосіб документального виявлення недостач, розтрат, привласнення й розкрадання грошових коштів і матеріальних цінностей, попередження фінансових зловживань [2, с. 40].

Метою внутрішнього контролю розрахунків з дебіторами є встановлення повноти, достовірності та своєчасності відображення даних в первинній документації підприємства, облікових регістрах і звітності. Завдання контролю дебіторської заборгованості є такими :

- встановлення реальності дебіторської заборгованості;
- перевірка правильності списання заборгованості, строк позовної давності якої минув;
- перевірка достовірності відображення в обліку дебіторської заборгованості залежно від прийнятого методу визначення реалізації;
- перевірка правильності та обґрунтованості списання заборгованості;
- дослідження правильності оформлення і відображення в обліку заборгованості за виданими авансами, пред'явленими претензіями [2, с. 41].

Найважливішою формою внутрішнього контролю є інвентаризація майна, коштів і розрахунків. Перевіряючи виконання плану проведення інвентаризацій, контролер має встановити: чи правильно визначений склад постійно діючої комісії, чи затверджений він наказом керівника підприємства; чи встановлений порядок створення робочих інвентаризаційних комісій, своєчасно результати інвентаризації відображаються в бухгалтерському обліку тощо [2, с. 43].

Одним із головних аспектів внутрішнього контролю дебіторської заборгованості є перевірка їх юридичного оформлення та обґрунтування. Для здійснення процесу придбання та реалізації підприємство вступає з іншими учасниками ринку в економічні взаємовідносини, правовою основою яких є укладання договорів. Здійснюючи внутрішній контроль дебіторської заборгованості за товари, роботи і послуги, необхідно звернути увагу на створення та використання резерву сумнівних боргів, який виступає в ролі інструмента коригування оцінки дебіторської заборгованості.

Відповідно до наказу про облікову політику на ПП «РІВНЕСПЕЦБУД» резерв сумнівних боргів не нараховується.

Джерелами інформації при здійсненні контролю розрахунків з дебіторами є первинна документація підприємства, що включає в себе: договори, рахунки-фактури, видаткові накладні, акти приймання-здачі виконаних робіт, податкові накладні, товарно-транспортні накладні, платіжні доручення, виписки банку, прибуткові касові ордери, розрахунки бухгалтерії; облікові реєстри та фінансова звітність підприємства [5, с. 135]. Разом з тим, підготовка Актів при виявленні невідповідностей в поставці при оприбуткуванні, на ПП не практикується.

ПП «РІВНЕСПЕЦБУД» здійснює ряд контрольних процедур, серед яких наступні:

1. Санкціонування.
2. Обмеження прямого фізичного доступу до активів шляхом укладання договору про індивідуальну матеріальну відповідальність.
3. На підприємстві присутній контроль старших за посадою підлеглих.
4. Заступник директора здійснює контроль за комп'ютерними програмами і середовищем комп'ютерних систем.

З метою встановлення якості стану внутрішнього контролю на підприємстві, як правило, вдаються до опитування, що дозволяє у досить короткий термін скласти перше враження та оцінити загальний стан обліку операцій, найбільш вразливі місця в системі обліку розрахунків і визначити подальший напрямок перевірки. Тобто, складається тест аудитора для перевірки стану системи внутрішнього контролю, оцінки властивого ризику.

Аудит дебіторської заборгованості проводиться для підтвердження достовірності, повноти, реальності, законності обліку такої заборгованості в фінансовій звітності.

Основними завданнями аудиту дебіторської заборгованості є:

- перевірка фінансової звітності, розрахунків, декларацій та інших

документів для встановлення їх достовірності й відповідності здійснених господарських і фінансових операцій чинному законодавству;

- виявлення і попередження (профілактика) порушень у фінансово-господарській діяльності підприємств;
- реальність визначення фінансових результатів;
- оцінка ефективності внутрішнього контролю [1, с. 50].

Внутрішній контроль і внутрішній аудит дебіторської заборгованості – це процедури, які доповнюють один одного. Проте, між ними є певні відмінності, що відрізняють один процес від іншого.

На мою думку, основною відмінністю між двома процедурами є те, що внутрішній контроль спрямований на встановлення наявності помилок у господарських операціях, в складанні звітних та інших документів. В свою чергу, внутрішній аудит проводиться з метою оцінки серйозності виявлених том помилок та розробки рекомендацій щодо їх усунення. Крім того, внутрішній аудит дозволяє також проаналізувати за комплексними показниками ефективність внутрішнього контролю.

Для побудови ефективної системи контролю дебіторської заборгованості потрібно здійснювати її аналіз, формувати стандарти оцінки показників, забезпечувати форми рефінансування, визначати ліміти обігового капіталу, що направляються на її покриття. З метою забезпечення дієвості внутрішнього контролю ПП «РІВНЕСПЕЦБУД» доцільно визначити права та обов'язки фахівців – контролерів, першочергові етапи та процедури, їх документування у Положенні про організацію внутрішнього контролю та управління ризиками (що є сьогодні для акціонерних товариств невід'ємним елементом управління).

Література:

1. Макаренко П. М., Васильчак С. В., Іванченко І. М. Організація і методика обліку і аудиту поточної дебіторської заборгованості з покупцями та замовниками. *Науковий вісник Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій ім. Гжицького*. 2011. Т. 13. № 1(2). С. 39–48.
2. Наумова Т. А., Бойченко Н. В., Нестеренко І. В. Методичні аспекти внутрішнього контролю дебіторської заборгованості торговельних підприємств. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг*. 2013. Вип. 1(1). С. 39–46.
3. Чонка Д. В. Система внутрішнього контролю дебіторської та кредиторської заборгованості: напрямки удосконалення і розвитку. *Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ*. 2018. С. 140–149.
4. Москалюк Г. О. Система внутрішнього контролю дебіторської та кредиторської заборгованості: напрямки удосконалення і розвитку. *Ефективна економіка*. 2013. № 3.
5. Непочатова В. С. Внутрішній контроль розрахунків з покупцями та замовниками. *Молодий вчений*. 2016. № 3. С. 134–138.
6. Москалюк Г. О. Облік та контроль дебіторської заборгованості: існуючі проблеми та шляхи їх вирішення. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». «Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку»*. Львів : Львівської політехніки. 2012. № 721. С. 173–179.

Литвиненко В.Р.

здобувач вищої освіти другого рівня
групи ОМ-11

Науковий керівник: **Грибовська Ю.М.**

к.е.н., доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку
Полтавська державна аграрна академія
м. Полтава, Україна

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ ТА ЗАМОВНИКАМИ

У ринкових умовах господарювання наявність у підприємства значних розмірів дебіторської заборгованості знижує ліквідність його активів, негативно впливає на фінансову платоспроможність, а також відволікає зайві грошові кошти. Так, за товари, роботи, послуги, які надані покупцю з відстрочкою платежу, підприємство-продавець після закінчення звітного періоду має сплатити податки державі, заробітну плату працівникам, розрахуватися за орендну плату, матеріали тощо. Якщо оплата за надані товари своєчасно не надійшла, підприємство вимушене перетворювати власні високоліквідні активи у грошові кошти з метою здійснення розрахунків щодо зобов'язань та запобігання банкрутства. Тому належна організація обліку дебіторської заборгованості сприяє ефективному управлінню її розмірам і термінами на підприємстві та посиленню контролю за своєчасним здійсненням розрахунків [1].

Основним нормативно-правовим актом, який розкриває сутність поняття «Дебіторська заборгованість» є Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість. Згідно якого, дебіторська заборгованість – це сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату. Дебітори – юридичні та фізичні особи, які внаслідок минулих подій заборгували підприємству певні суми грошових коштів, їх еквівалентів або інших активів [2].

Організація обліку дебіторської заборгованості на підприємстві будь-якої форми власності має важливе значення, оскільки сприяє упорядкуванню інформації, прозорості та достовірності даних розрахункових операцій з дебіторами.

Облік дебіторської заборгованості здійснюється на підставі первинних документів, відображених у табл. 1.

На рахунку 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками» ведеться облік узагальненої інформації про розрахунки з покупцями й замовниками за відвантажену продукцію, товари, виконані роботи та послуги, крім заборгованості, яка забезпечена векселем.

Рахунок 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками» має такі субрахунки:

- 361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями»;
- 362 «Розрахунки з іноземними покупцями»;
- 363 «Розрахунки з учасниками ПФГ»;
- 364 «Розрахунки за гарантійним забезпеченням».

Таблиця 1

Документування дебіторської заборгованості

361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями»	362 «Розрахунки з іноземними покупцями»
Виникнення заборгованості	
Накладні Рахунки-фактури Акти прийнятих робіт, послуг Податкові накладні Товарно-транспортні накладні (ТМ-1) Договір про реалізацію продукції, надання послуг або виконання робіт Розпорядження відділу збуту Приймально-здавальницькі акти Замовлення на роботи тимчасового або разового характеру	Комерційні документи (рахунки-фактури – invoice) Транспортні накладні (CMR-залізнична накладна, авіанакладна, коносамент, товарно-транспортна накладна, пакувальні листи) Платіжні документи на перерахування сум митних платежів та інших податків на рахунки митних установ Розрахунки бухгалтерії про наявність курсових різниць
Погашення заборгованості	
Виписки банку, прибуткові касові ордери, платіжні доручення	Виписки банку
372 «Розрахунки з підзвітними особами»	
Заява працівника з проханням дозволити відрядження Розпорядчий документ керівника (наказ) про направлення у відрядження Видатковий касовий ордер Звіт про використання коштів, наданих на відрядження, та додаток до звіту, розрахункові документи, що підтверджують витрати на відрядження Прибутковий касовий ордер	

За дебетом рахунку 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками» відображається продажна вартість реалізованої продукції, товарів, виконаних робіт, наданих послуг (у тому числі на виконання бартерних контрактів), яка включає податок на додану вартість, акцизи та інші податки, збори (обов'язкові платежі), що підлягають перерахуванню до бюджетів і позабюджетних фондів та включені у вартість реалізації, за кредитом – сума платежів, які надійшли на рахунки підприємства в банківських установах, у касу, інші види розрахунків. Сальдо рахунку відображає заборгованість покупців та замовників за одержані продукцію (роботи, послуги).

Аналітичний облік розрахунків з покупцями та замовниками ведеться за кожним покупцем і замовником за кожним пред'явленим до сплати рахунком [3].

Приклад 1. ТОВ «Дельтапродукт» реалізувало 5 тонн картоплі консервному заводу. Собівартість 1 тонни картоплі – 3000 грн., а ціна реалізації – 5000 грн. за тонну (з ПДВ). Виручка за реалізовану картоплю надійшла на поточний рахунок підприємства.

Порядок обліку розрахунків з покупцями та замовниками узагальнено у табл. 2.

Таблиця 2

Кореспонденція рахунків з обліку розрахунків із покупцями та замовниками

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки		Сума, грн.
		Дебет	Кредит	
1	Відображено дохід від реалізації картоплі (5 т × 5000 грн.)	361	701	25000,00
2	Нараховано ПДВ	701	641	4166,67
3	Списано справедливую вартість реалізованої картоплі (5 т × 3000 грн.)	901	27	15000,00
4	Зараховано кошти на поточний рахунок від консервного заводу	311	361	25000,00
5	Віднесено дохід від реалізації картоплі на фінансовий результат	701	791	20833,33
6	Віднесено собівартість реалізованої картоплі на фінансовий результат	791	901	15000,00

Таким чином, облік дебіторської заборгованості на підприємстві потребує значної уваги, поступового вирішення проблем та розробки індивідуального підходу до дебіторів. Важливим є заздалегідь передбачити та не допустити надмірного зростання дебіторської заборгованості тому, що саме ефективне управління дебіторською заборгованістю відноситься до необхідних умов успішної діяльності підприємства, оскільки воно створює передумови для швидкого зростання бізнесу і збільшення фінансових можливостей підприємства.

Література:

1. Коваленко Л. А., Циган Р. М. Особливості організації обліку дебіторської заборгованості на підприємстві. *Вісник ЖДТУ. Економічні науки*. 2008. № 1 (43). С. 62–67.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість»: наказ Міністерства фінансів України від 08 жовт. 1999 р. № 237. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>. (дата звернення: 07.04.2019).
3. Садовська І. Б., Божидарнік Т. В., Нагірська К. Є. Бухгалтерський облік : навч. посіб. К. : «Центр учбової літератури», 2013. 688 с.

Лівенда К.О.

здобувач вищої освіти першого рівня
групи ОА-21

Науковий керівник: **Вовк В.М.**

к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту

Національний університет водного господарства та природокористування
м. Рівне, Україна

РОЛЬ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ

Сучасне реформування якості облікового та контрольного апарату діяльності підприємств вимагає підвищеної уваги до її основних функцій. Щонайперше це стосується організаційних та методологічних аспектів бухгалтерського, управлінського обліку, а також методам і результатам аналізу фінансово-господарської діяльності організацій загалом.

Результати бухгалтерського обліку забезпечують здійснення контролю над виконанням поставлених завдань звітного періоду, а отже акумулюється інформація для подальшого планування розвитку підприємства. Наявність отриманої на показниках плану та бухгалтерського обліку інформація задовольняє процес економічного аналізу підприємницької перспективи, виявляє причини та шляхи подолання невідповідності поставлених завдань, визначає напрями та резерви підвищення результативності господарської діяльності. Відтворюючи господарські процеси, бухгалтерський облік стежить за дотриманням усіх законодавчих актів, юридичних норм, що регулюють господарські взаємовідносини. Бухгалтерська діяльність дозволяє проконтролювати розвиток економіки країни загалом, та згрупувати досліджені результати у статистичних узагальненнях.

Отже, «бухгалтерський облік є важливим елементом економічної системи, без знання якого неможливе ефективне управління підприємством. Його організація є одним із головних джерел отримання інформації необхідної для прийняття та реалізації управлінських рішень» [4].

Підкреслюючи важливе значення бухгалтерського обліку в системі управління підприємством та результатах його діяльності німецький вчений-економіст І.Ф. Шерр ще наприкінці ХІХ ст. писав, що «бухгалтерський облік – непогрішний суддя минулого, необхідний керівник сучасного й надійний консультант майбутнього кожного підприємства» [3, с. 48-49].

«Бухгалтерський облік у загальному циклі управління підприємством (планування – облік – аналіз – регулювання) виконує такі функції: інформаційну – полягає в забезпеченні інформації про фінансовий стан і діяльність підприємства для потреб внутрішніх і зовнішніх користувачів; контрольну – полягає в необхідності здійснення методами бухгалтерського обліку контролю збереження та ефективного використання ресурсів, виконання

планових завдань, дотримання чинного законодавства й умов угод і контрактів; це можливість здійснювати за даними бухгалтерського обліку перевірку раніше прийнятих управлінських рішень господарського характеру, їх виконання, характер виконання; оціночну – полягає у вимірі та оцінці ресурсів, визначенні вартості й собівартості виробленої продукції, розрахунку результату діяльності підприємства, його рентабельності; це можливість за даними бухгалтерського обліку, контролю та аналізу дати оцінку роботи виконавців, визначити фінансовий стан підприємства, оцінити його дохідність, рентабельність тощо. Оцінка є результатом вимірювання й ідентифікації об'єктів обліку; аналітичну – полягає в здійсненні на основі первинних та зведених даних економічного аналізу наявності, стану і руху ресурсів та результатів діяльності підприємства із застосуванням економіко-статистичних методів і моделювання; процес бухгалтерського обліку пов'язаний з виконанням функцій аналізу: виявлення відхилень, їх причини, ініціаторів, виконавців тощо» [7, с. 27].

Саму тому, дуже важливо забезпечити ефективну реалізацію та механізм взаємодії облікових та управлінських функцій. Відсутність організації облікового процесу негативно вплине на фінансове становище підприємства та матиме наслідком падіння ефективності управлінського процесу.

Основою ж організації обліку є формування облікової політики [2]. «Організація бухгалтерського обліку на підприємстві здійснюється на основі затвердженої концепції облікової політики, що забезпечує нормальне функціонування систем обліку та управління; досягнення певних цілей, які стоять перед підприємством» [4].

Ядро бухгалтерського обліку за своєю значимістю і наповненням міцно пов'язане з такими елементами управлінської системи як економічний аналіз, аудит та ревізія.

Для системи управління підприємством необхідна актуальна, оновлена, правдива та цілком доступна інформація, яка є вхідним, перехідним і вихідним елементом управлінського процесу. Забезпечення цієї системи інформаційним ресурсом здійснює бухгалтерська служба. А це означає, що у розрізі кожної із функцій обліку, кожен його елемент здійснює свою особливу роль, наявність виконання якої забезпечує цілісність і взаємозв'язок організації управління підприємством.

«Для прийняття ефективних управлінських рішень необхідна достовірною інформація про результати господарської діяльності, сформована з урахуванням специфіки господарювання підприємства та його організаційної структури. Достовірність формування фінансового результату є основою принципів і правил ведення бухгалтерського обліку, обов'язкове дотримання яких вимагає законодавча база, зокрема національні положення (стандарты) бухгалтерського обліку і міжнародні стандарти фінансової звітності» [6, с. 135-141].

Дотримання облікових принципів при формуванні даних частково забезпечує виконання вимог, які ставляться до інформації обліку. Внаслідок цього досягається виконання бухгалтерським обліком визначених для нього

функцій. Відповідно він у системі управління сприяє вирішенню основних завдань діяльності господарюючого суб'єкта.

Значний вплив на результативність та достовірність облікової інформації впливають відносини у колективі між керівниками та підлеглими. Важливу роль у формуванні сприятливого клімату відіграє менеджмент та політика керування на підприємстві. Хороші стосунки та розумна організація відносин працівників позитивно впливають на формування та організацію облікової політики підприємства та результати його діяльності.

З цього питання Ковальов В.В. зазначає, що «нормальне функціонування підприємства також залежить від належної організації роботи його персоналу, в т.ч. бухгалтерської служби. В сучасних умовах роль бухгалтера підвищилась в процесі управління і не зводиться до технічних процедур по відображенню господарських операцій. Роль бухгалтера в організації і здійсненні обліково-аналітичних розрахунків визначається не тільки його професійним статусом, але й тим що він повинен об'єднувати в собі як функції бухгалтера, так і функції фінансового менеджера та аналітика» [5, с. 48-50].

Уся проаналізована за допомогою обліку інформація зосереджується та групується у звітності. Остання в свою чергу дозволяє зрозуміти, наскільки успішним та результативним є підприємство, дозволяє побачити обсяги виконання планових завдань та оцінити фінансовий стан підприємства загалом.

Так, «за даними Балансу проводимо горизонтальний аналіз, який дозволяє порівняти показники звітності попереднього і поточного року. Проведення вертикального аналізу за Балансом дозволить з'ясувати, яку частку у групі або підгрупі становить конкретна стаття, що дозволяє визначити вплив показника цієї статті на діяльність підприємства, тобто це аналіз внутрішньої структури звітності» [1].

Показники Звіту про фінансові результати слугують основним інформаційним джерелом при здійсненні аналітичної оцінки фінансових результатів підприємства поряд із даними оперативного, бухгалтерського й статистичного обліку. Його основним призначенням є відображення величини та джерел формування фінансового результату господарювання – прибутку або збитку – складу структури витрат, пов'язаних з основною діяльністю господарюючого суб'єкта.

Коректне висвітлення та відсутність помилок у записах бухгалтерського обліку забезпечується реалізацією контролюючої функції. З її допомогою відбувається ретельний нагляд за системою управління підприємством, здійснюється миттєве коригування виявлених помилок.

Оцінка та аналіз фінансового стану підприємства методами бухгалтерського обліку виявляє його майбутні та теперішні перспективи. Найчастіше економічна ефективність виявляється при порівнянні наявних ресурсів та витрат підприємства. Отже, чим потужнішою є облікова та контролююча функція, тим прогресивнішим є спосіб оцінювання виробничої стратегії організації.

За методикою, розробленою А.Д. Шереметом, «аналіз фінансових результатів діяльності підприємства є першим етапом будь-якої оцінки

діяльності підприємства, який ґрунтується на вивченні абсолютних показників, які прямо впливають на фінансовий результат діяльності підприємства» [8].

Отже, головною метою будь-якого підприємства є забезпечення його прибутковості для підтримки свого нинішнього фінансового стану та зростання його економічного потенціалу. Тому важливими складовими управління розвитком підприємства є фактори, що створюють прибуток від господарської діяльності та власний капітал з інших джерел.

Основною базою регулювання всіма наявними ресурсами підприємства є рахунки бухгалтерського обліку. Саме з них зовнішні та внутрішні користувачі дізнаються про розподіл активів і фінансових ресурсів підприємства, шляхи надходження та обсяги доходів, напрями і причини витрат, джерела формування та використання отриманої маржі.

Проаналізувавши місце і роль бухгалтерського обліку в системі формування фінансових результатів підприємства, можна зробити висновок про те, що взаємодія елементів бухгалтерського обліку та управлінських функцій підвищує ефективність і результативність системи управління економічного суб'єкта загалом. Відповідно прийняті управлінські рішення на основі даних бухгалтерського обліку суттєво покращують фінансовий стан, поточне функціонування і мобілізують перспективи стратегічного розвитку суб'єкта господарювання.

Наявність облікового та аналітичного забезпечення неможливе без облікової інформації. Бухгалтерська служба здійснює облік та організацію економічних механізмів, сприяє справедливому оцінюванню господарської діяльності, що в подальшому забезпечує функції управлінського обліку та ефективну діяльність суб'єкта господарювання.

Література:

1. Верига Ю. Роль обліку в управлінні підприємством. URL: http://sophus.at.ua/publ/2012_12_11_12_kampodilsk/sekcija_2_2012_12_11_12/rol_obliku_v_upravlinni_pidpriemstvom/12-1-0-273. (дата звернення: 07.04.2019).
2. Облікова політика підприємств: український і польський підходи / О. М. Боровик, В. М. Вовк, І. М. Самчук. *Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Економічні науки*. 2017. Вип. 4 (80). С. 68–78.
3. Вольська В. В. Бухгалтерський облік як складова системи управління підприємством *Економіка АПК*. 2012. № 8. С. 48–52. URL: <http://www.libr.dp.ua/uploads>, (дата звернення: 07.04.2019).
4. Глушаченко А. І. Організація обліку в системі управління підприємств. URL: http://www.rusnauka.com/12_KPSN_2013/Economics/7_135146.doc.htm. (дата звернення: 07.04.2019).
5. Ковалев В. В. Финансовый учет и анализ: концептуальные основы. М. : Финансы и статистика, 2004. 720 с.
6. Мороз Ю. Ю. Облік фінансових результатів діяльності підприємства. *Вісник Житомирського державного технологічного університету. Економічні науки*. 2013. № 2. С. 135–141. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vzhdtu_econ_2013_2_17. (дата звернення: 07.04.2019).
7. Швець В. Г. Теорія бухгалтерського обліку : підручник. К. : Знання, 2004. 447 с.
8. Шеремет А. Д., Сайфулин Р. С., Нечаев Е. В. Методика финансового анализа : практическое пособие. М. : Инфра-М, 2001. 208 с.

Максимчук О.В.

здобувач вищої освіти першого рівня

групи ЕП м/с – 19

Науковий керівник: **Кулинич М.Б.**

к.е.н., доцент

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

м. Луцьк, Україна

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ОБЛІКУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ЗА НАЦІОНАЛЬНИМИ ТА МІЖНАРОДНИМИ СТАНДАРТАМИ ОБЛІКУ ТА ЗВІТНОСТІ

Важливою складовою управління підприємством є облік фінансових результатів та їх відображення у звітності. Нормативні документи що регулюють бухгалтерський облік в Україні мають багато спільних положень з Міжнародними стандартами фінансової звітності (МСФЗ) та Міжнародними стандартами бухгалтерського обліку (МСБО).

Значний внесок у розвиток та вдосконалення обліку фінансових результатів зробили такі вітчизняні науковці, як: М. Білуха, Ф. Бутинець, М. Войнаренко, С. Голов, Г. Кірейцев, М. Кужельний, Н. Малюга, Є. Мних, А. Озеран, В. Сопко, Л. Сук, Н. Ткаченко, В. Швець та інші науковці. Концептуальні основи міжнародних стандартів обліку та звітності досліджували зарубіжні вчені, зокрема Дж. Вейгант, Я. Вільямс, Х. Гернон, Х. Грюнінг, Ж. Дішар, Б. Нідлз, Я. Соколов, О. Соловійова, Т. Уорфілд, Л. Чайковська, О. Чипуренко.

Формування фінансового результату діяльності вітчизняних підприємств регламентується НП(С) БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», а в міжнародній практиці – МСБО 1 «Подання фінансових звітів».

Фінансовий результат з позицій національного обліку і з точки зору міжнародних стандартів – це приріст (або зменшення) вартості капіталу підприємства (окрім внесків власників), що відбулися в процесі його господарської діяльності за певний період. Його визначення полягає в обчисленні чистого прибутку(збитку) звітного періоду. Для цього в бухгалтерському обліку передбачається послідовне порівняння доходів і витрат, які забезпечили отримання цих доходів [2].

Для правильного визначення фінансового результату діяльності підприємства необхідно дотримуватися умов визначення і класифікації доходів і витрат. За НП(С)БО дохід є збільшенням економічних вигід надходження активів або зменшення зобов'язань, які призводять до зростання власного капіталу. А витрати – це зменшення економічних вигід у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань які призводять до зменшення власного капіталу [4].

У МСФЗ дохід визначається як валове надходження економічних вигід протягом періоду, що виникає в ході звичайної діяльності суб'єкта господарювання, коли власний капітал зростає в результаті цього надходження, а не в результаті внесків учасників капіталу [3].

Бухгалтерський облік та звітність зазнає постійних змін задля забезпечення відповідності європейським нормам. Нещодавно прийняті зміни до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [1], що вступили у силу 1 січня 2018 р., торкнулися таких важливих аспектів:

- введення нових категорій («підприємства, що мають суспільний інтерес», «таксономія фінансової звітності», «звіт про управління» тощо);
- розширення кола суб'єктів господарювання, що мають вести облік та складати фінансову звітність відповідно до Міжнародних стандартів фінансової звітності (далі – МСФЗ);
- визначення критеріїв віднесення підприємств до мікропідприємств, малих, середніх та великих підприємств, які відповідають прийнятій у ЄС практиці;
- обов'язковість електронного формату подачі звітності;
- підвищення вимог до кадрового забезпечення ведення обліку тощо [1].

Отже, хоча чинні Положення бухгалтерського обліку України значною мірою ґрунтуються на Міжнародних стандартах бухгалтерського обліку, вони не тотожні. Міжнародні стандарти не тільки узагальнюють накопичений досвід різних країн, але й активно впливають на розвиток національних систем бухгалтерського обліку й звітності.

Література:

1. Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» щодо удосконалення деяких положень : від 5 жовтня 2017 р. № 2164-VIII-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2164-19>. (дата звернення: 07.04.2019).
2. П(с)БО «Звіт про фінансові результати» № 87 від 31.03.1999 р. зі змінами внесеними згідно з Наказами Міністерства фінансів від 09.12.2011 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua>. (дата звернення: 07.04.2019).
3. П(с)БО 15 «Дохід» № 290 від 29.11.1999 р. зі змінами, внесеними згідно з Наказами Міністерства фінансів від 09.12.2011 р. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>. (дата звернення: 07.04.2019).
4. П(с)БО 16 «Витрати» № 318 від 31.12.1999 р. зі змінами, внесеними згідно з Наказами Міністерства фінансів від 09.12.2011 р. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>. (дата звернення: 07.04.2019).

Марченко А.С.

здобувач вищої освіти першого рівня
факультету міжнародної торгівлі та права

Науковий керівник: **Кузуб М.В.**

старший викладач

Київський національний торговельно-економічний університет
м. Київ, Україна

ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ ЗА МІЖНАРОДНИМИ СТАНДАРТАМИ, ОСОБЛИВОСТІ СКЛАДАННЯ В ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ

Фінансова звітність є основним джерелом інформації про напрямки, результати, перспективи діяльності підприємства, а також є основним засобом комунікації в умовах інтернаціоналізації економіки [1, с. 36]. Метою фінансової звітності є надання повної та об'єктивної інформації про фінансовий стан та результати діяльності підприємства, задля прийняття правильних управлінських рішень [5, с. 67]. Для досягнення мети фінансової звітності надається інформація про: активи, зобов'язання, власний капітал, дохід, витрати, прибутки, збитки та ін. [3, с. 33].

Більшість країн світу розробляють і затверджують форми фінансової звітності в національному масштабі. Наприклад: в країнах Європейського Союзу це регулюється Четвертою Директивою ЄС, яка була ухвалена в 1978 р. [1, с. 37]. Деякі країни самостійно обирають форму подання звітів, відповідно до національних вимог щодо змісту та принципів формування (США, Великобританія, Канада тощо) [3, с. 35].

Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) – це, стандарти, що затверджуються Радою з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку. На сьогоднішній день, МСФЗ є основою національних вимог до бухгалтерського обліку та фінансової звітності у багатьох країнах світу. Основною метою МСФЗ є забезпечення прозорості та зрозумілості інформації про діяльність суб'єктів господарювання. МСФЗ засновані на принципах, які дають змогу відобразити реальний фінансовий стан підприємства, організації. Також, МСФЗ приймаються багатьма фондовими біржами. Завдяки використанню МСФЗ зменшуються ризики для кредиторів та інвесторів, зростає довіра до показників у всьому світі та ін. Зараз МСФЗ використовують все більше підприємств, організацій та установ, Світовий банк, фондові біржі та країни, які розробляють свої власні стандарти [4, с. 7-9].

Наразі складно оцінити поширеність МСФЗ у світі, але за даними на офіційних звітах РМСБО кількість країн, які впровадили МСФЗ збільшується [4, с. 15].

В більшості економічно розвинутих країн світу, концепція складання та оприлюднення звітності закладена в основу системи національних стандартів

бухгалтерського обліку, оскільки підприємства потребують залучення інвесторів і кредиторів, шляхом надання їм об'єктивної інформації про фінансову діяльність підприємства. За допомогою фінансової звітності, потенційний інвестор або кредитор відразу може побачити поточний та перспективний фінансово-майновий стан, а також результати діяльності підприємства [1, с. 36-37].

Зазвичай, для зовнішніх користувачів, фінансову звітність складають з річним інтервалом, для внутрішніх з коротким інтервалом, найчастіше, щомісяця або щокварталу.

Основою системи регулювання в Україні бухгалтерського обліку є Закон «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні».

У фінансовій звітності повинні бути відображені: всі господарські операції підприємства за звітний період; інвентаризація, за допомогою якої контролюються активи та пасиви підприємства; порівняння показників поточного періоду з минулими, задля визначення зміни фінансового стану підприємства [1, с. 38].

Крім того, перехід України на міжнародні стандарти обліку не зменшить проблем для обліковців, а навпаки, збільшить і зробить їх більш гострими [6, с. 213].

Отже, можемо зробити висновок, що фінансова звітність – це відображення фінансового стану підприємства, метою якої є надання об'єктивної інформації. МСФЗ створені з метою забезпечити зрозумілість та прозорість інформації. Впровадження МСФЗ є важливим питанням для будь-якої країни, завдяки цьому досягається: зменшення ризиків як для кредитора, так і для інвестора; можливість порівняння інформації з іншими підприємствами; залучення іноземних інвесторів; надійність інформації. Україна вже зробила певні кроки по впровадженню МСВФ і надалі продовжує шляхом зміни національних стандартів, з метою наближення їх до міжнародних.

Література:

1. Облік в зарубіжних країнах: навч. посібник / Н. С. Акімова, А. П. Грінько, О. В.Топоркова та ін. Х. : ХДУХТ, 2016. 288 с.
2. Базюк В. Р., Лагдан А. В., Дзюба О. М. Особливості впровадження міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні. *Scientific Development and Achievements*. Part 2. St. Andrews, Scotland, UK. 1 December 2017. С. 78–81.
3. Дергачова В. В., Скоробогатова В. В., Шик Л. М. Облік у зарубіжних країнах : навч. посіб. К. : НТУУ «КПІ», 2011. 257 с.: іл. бібліогр. С. 255–257.
4. Лучко М. Р., Бенько І. Д. Облік і фінансова звітність за міжнародними стандартами. Тернопіль : Екон. думка ТНЕУ, 2016. 360 с.
5. Максимова В. Ф., Черкашина Т. В. Бухгалтерський облік у зарубіжних країнах : навч. посіб. Одеса : ОНЕУ, ротاپронт, 2014 р. 238 с.
6. Кузуб М. В. Особливості запровадження стандартів обліку тваринницької продукція при переході на МСФЗ. *Problems of development modern science: theory and practice*, EDEX, Madrid, Spain, ISBN 978-617-7214-33-4. P. 210–214.

Мельник М.А.

здобувач вищої освіти другого рівня
групи ОПДвнм-11

Науковий керівник: **Пилявець В.М.**

к.е.н., доцент

Вінницький навчально-науковий інститут економіки
Тернопільського національного економічного університету
м. Вінниця, Україна

НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА ОБЛІКУ ВИТРАТ ДІЯЛЬНОСТІ НА ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Повний та достовірний облік витрат є необхідною умовою ефективного функціонування підприємств в сучасних ринкових умовах. Достовірні облікові дані про здійснені витрати будується на основі чітко сформованої нормативно-законодавчої бази.

Отже, огляд нормативно-правової бази з обліку витрат довів, що основними законодавчими актами та нормативними документами є: Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»; Податковий кодекс України; Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку (далі – НП(С)БО) 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»; Положення (стандарт) бухгалтерського обліку (далі – П(С)БО) 16 «Витрати»; Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку (далі – МСБО) та ін.

Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» є основним документом з регулювання бухгалтерського обліку в Україні, який визначає правові засади регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності. Згідно Закону нормативно-правове регулювання питань методології бухгалтерського обліку здійснюється Міністерством фінансів, яке затверджує національні положення (стандарт) бухгалтерського обліку та інші нормативно-правові акти в межах його повноважень. В Законі також зазначений принцип, якого необхідно дотримуватися підприємствам: принцип відповідності доходів та витрат.

Податковий кодекс України передбачає: визнання витрат з метою оподаткування; отримання пільг; встановлення складу витрат операційної діяльності та інших витрат [1].

У Податковому Кодексі України поняття «Валових витрат» що застосовувалось раніше замінене на «витрати, що враховуються при обчисленні об'єкта оподаткування». Податковий Кодекс України максимально наближає класифікацію витрат бухгалтерського і податкового обліку, оскільки структура витрат, що подана в Податковому Кодексі України дещо відрізняється від правил бухгалтерського обліку в частині формування собівартості продукції.

Наступними нормативними документами є: Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»,

На даному рівні визначаються методологічні аспекти формування в бухгалтерському обліку інформації про витрати підприємства та її розкриття у фінансовій звітності. Слід зазначити, що нормативно-правові акти України, які пов'язані з обліком та контролем витрат перебувають під постійною увагою вчених та практиків. В результаті чого в нормативно-правові акти періодично вносяться зміни, доповнення, а іноді виникають нові або принципово поліпшені акти.

Так 11.02.2013 р. наказом № 73 було прийнято НП(С)БО № 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» замість П(С)БО № 1, 2, 3, 4, 5. НП(С)БО № 1 визначає типову форму № 2 «Звіт про фінансові результати» (Звіт про сукупний дохід) – це звіт про доходи, витрати, фінансові результати та сукупний дохід. Відповідно до П(С)БО доходи і витрати відображаються в обліку і звітності у момент їх виникнення, незалежно від часу надходження і сплати грошей.

Даний нормативний акт також надає наступне визначення витрат. Витрати – це зменшення економічних вигоди у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу підприємства (за винятком зменшення капіталу внаслідок його вилучення або розподілу між власниками) [76].

Витрати, звичайно, означають споживання ресурсів (грошей, запасів, основних засобів тощо) в процесі діяльності підприємства та включають: собівартість реалізованої продукції, заробітну плату, комунальні платежі, амортизацію тощо. Крім того, до витрат належать збитки від інших операцій (продажу основних засобів) та подій (стихійного лиха), а також нереалізований збиток (наприклад, збиток від курсових різниць). Витрати відображаються у Звіті про сукупні прибутки та збитки, коли існує зменшення майбутніх економічних вигід, пов'язаних зі зменшенням активу або зі збільшенням зобов'язань, що може бути достовірно визначено. Це означає, що витрати визнаються одночасно з визнанням зобов'язання (наприклад, нарахування заробітної плати) або зі зменшенням активів (реалізація товару) [3, с. 320].

Витрати підприємства відносяться на той період, у якому вони були фактично отримані (понесені). Доходи та витрати, які пов'язані з тією самою операцією або іншою подією, визнаються одночасно; цей процес, як правило, називають відповідністю доходів та витрат. Наприклад, матеріальні витрати, зарплата, накладні витрати, що включені до складу собівартості продукції, визнають як витрати на момент отримання доходу від реалізації цієї продукції. Іноді прямиий зв'язок між витратами та доходами встановити важко.

Якщо надходження економічних вигід очікуються протягом кількох облікових періодів і важко встановити їхній зв'язок з доходом конкретного періоду, витрати визнаються (у вигляді амортизації) систематичного та раціонального розподілу між відповідними звітними періодами [9].

Витрати слід негайно визнавати у Звіті про сукупні прибутки та збитки, якщо:

- видатки не надають майбутніх економічних вигід;

– економічні вигоди не відповідають або перестають відповідати визнанню як актив балансу;

– виникають зобов'язання без визнання актив.

Важливим документом в частині обліку витрат є П(С)БО 16 «Витрати» яке трактує витрати як зменшення активів, або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу підприємства (за винятком зменшення капіталу внаслідок його вилучення або розподілу власниками), за умови, що ці витрати можуть бути достовірно оцінені.

Наступним нормативним документом є Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, Методичні рекомендації про застосування реєстрів бухгалтерського обліку та інші нормативно-правові акти та методичні рекомендації Міністерства фінансів та інших організацій, які розробляються та затверджуються на основі П(С)БО. Ці нормативні акти визначають більш докладні роз'яснення щодо ведення обліку витрат підприємства. Дані нормативні акти є більш конкретизованими.

Наказ про облікову політику підприємства, робочий план рахунків підприємства та інші документи (накази, розпорядження) щодо організації обліку витрат на підприємстві. В даних нормативних документах висвітлена специфіка ведення обліку витрат на окремому підприємстві. Нормативні документи розроблені на основі документів вищих рівнів та враховують специфіку операцій щодо формування доходів та визнання витрат, що мають місце на конкретному підприємстві. Наказ про облікову політику є внутрішнім документом конкретного підприємства і тому має велике значення для організації його бухгалтерського обліку. Наказ про облікову політику містить опис методів оцінок, які використовуватимуться підприємством при складанні фінансових звітів, а також конкретних аспектів облікової політики щодо окремих об'єктів та статей обліку витрат.

Література:

1. Податковий кодекс України № 2755-VI від 02.12.2010 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>. (дата звернення: 07.04.2019).
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» від 27.04.2000 р. № 92 URL: <http://zakon.nau.ua/doc/?code=z0288-00>. (дата звернення: 07.04.2019).
3. Семенишена Н. В. Еволюція теорії витрат: роль і значення для обліку витрат виробництва. *Вісник Сумського національного аграрного університету. Фінанси і кредит*. 2012. Вип. 1. С. 318–322.

Могульська Т.О., Клітна К.О.
здобувачі вищої освіти першого рівня
групи ОПДвн-31

Науковий керівник: **Пилявець В.М.**
к.е.н., доцент

Вінницький навчально-науковий інститут економіки
Тернопільського національного економічного університету
м. Вінниця, Україна

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ

Сьогодні майже кожне друге підприємство має серйозні недоліки в бухгалтерському обліку виробничих запасів. Ці відхилення особливо проявляються під час проведення інвентаризацій та звірки даних, коли виявляють недостачі або виникають документальні розбіжності.

Розвиток ринкових відносин, впровадження різноманітних форм власності, реформування економічних відносин в Україні висувають нові вимоги до бухгалтерського обліку, як до способу контролю за веденням господарської діяльності підприємств. Важливим фактором розвитку виробництва є стабільна забезпеченість підприємства матеріальними ресурсами та їх ефективне використання. Враховуючи те, що витрати на сировини, матеріалів, палива, напівфабрикатів у більшості підприємств займають 80-90% серед всіх витрат на виробництво нової продукції, то головним завданням є визначення забезпеченості підприємства різними видами матеріальних ресурсів та пошук резервів раціонального їх використання [1, с. 38-42].

Головною передумовою успішного здійснення господарського процесу як основної ланки діяльності підприємств є наявність та раціональне використання запасів.

Відповідно до П(С)БО 9, що максимально відображає МСФО 2 «Запаси», запаси – це активи, які:

- утримуються для подальшого продажу (розподілу, передачі) за умов звичайної господарської діяльності;
- перебувають у господарському процесі з метою подальшого споживання;
- утримуються для споживання під час діяльності, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством [3].

Запаси (сировина, матеріали, паливо і т.д.) є предметами, на які спрямована праця людини з метою одержання миттєвого використання. На відміну від засобів праці, які зберігають у господарському процесі свою форму і переносять вартість на продукт поступово, предмети праці споживаються повністю і повністю переносять свою вартість на цей продукт і замінюються після кожного операційного циклу.

На сучасному етапі йде тенденція прискорення оборотності запасів на підприємстві, а отже, і зниження розмірів запасів, але вони, як і раніше,

займають головне місце у забезпеченні підприємства нормальними умовами роботи. На рівні фірм запаси відносяться до складу об'єктів, що вимагають великих капіталовкладень, і тому являють собою один із факторів, що визначають політику підприємства і впливають на рівень обслуговування в цілому.

Тому найпоширенішою проблемою є автоматизація оперативного та аналітичного обліку виробничих запасів. В Україні найбільш розповсюджена програма 1С: Підприємство 7 і 8 версія. Також використовують такі програми як «Акцент-бухгалтерія»; «Парус-Підприємство»; «Бест Звіт Плюс» [2]. Основними негативними аспектами в діяльності підприємств і сфері обліку запасів є низка рекомендацій з удосконаленням методик обліку виробничих запасів, а саме:

- невідповідний рівень контролю та швидкого регулювання за процесом утворення запасів;

- низький рівень забезпечення інформацією під час управління виробничими запасами підприємства;

- обмежений контроль у використанні виробничих запасів.

Для вирішення цих проблем потрібне повне оновлення системи. Оновити цю систему можна за допомогою використання новітніх підходів до ефективного використання запасів та їх оптимізації, що призведе до покращення діяльності підприємств.

Тому можна виділити наступні шляхи подолання проблем ведення обліку виробничих запасів на підприємствах: запровадити новітні інформаційні технології для обробки економічної інформації; удосконалити систему для автоматизації облікових робіт в управлінні виробничими запасами; підвищити оперативне опрацювання інформаційного забезпечення управління виробничими запасами підприємств; чітко організувати обліково-контрольні процедури руху запасів підприємств; освоїти нові технології виробництва [4, с. 246-251].

Таким чином, реалізація перелічених напрямків удосконалення обліку запасів призведе до значного підвищення результативності та фінансово-економічної діяльності підприємств, а також дозволить налагодити більш дієвий і менш трудомісткий облік, контроль наявності, руху і використання запасів, а також досягти їх економії.

Література:

1. Пилявець В. М. Формування інформаційної підтримки в системі забезпечення конкурентоспроможності. *Вісник Одеського національного університету. Економіка*. 2016. Вип. 3. Том 21. С. 38–42.

2. Автоматизація бухгалтерського обліку на підприємстві. URL: <http://www.delfin.kharkov.ua/uk>. (дата звернення: 07.04.2019).

3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» : наказ Міністерства фінансів України від 20.10.99 р. № 246, зі змінами та доповненнями. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99/ed20120527>. (дата звернення: 07.04.2019).

4. Павлюк І. Проблеми бухгалтерського обліку виробничих запасів, товарів та пропозиції щодо їх вирішення. *Бухгалтерський облік і аудит* (укр.). 2010. № 6. С. 40–57.

Мосійчук О.М.

здобувач вищої освіти другого рівня
групи ОАМ-51Науковий керівник: **Зубілевич С.Я.**

к.е.н., професор кафедри обліку і аудиту

Національний університет водного господарства та природокористування
м. Рівне, Україна

МІЖНАРОДНИЙ СТАНДАРТ ISO 26000 «НАСТАНОВА ПО СОЦІАЛЬНІЙ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ» ЯК ОСНОВА ЗВІТУ ПРО УПРАВЛІННЯ

Міжнародний стандарт ISO 26000 «Керівництво з соціальної відповідальності» допомагає суб'єктам господарювання організувати свою діяльність в галузі соціальної відповідальності [1]. Цікавим є той факт, що його готували експерти з більш ніж 90 країн і 40 міжнародних та регіональних організацій, пов'язаних з різними аспектами соціальної відповідальності.

Даний стандарт стосується всіх суб'єктів господарювання незалежно від їх організаційно-правової форми, форми власності, виду діяльності або розміру.

Таблиця 1

Принципи соціальної відповідальності за ISO 26000*

Назва принципу	Зміст
1	2
Підзвітність	суб'єкт господарювання має звітувати щодо впливу своєї діяльності на суспільство і довкілля.
Прозорість	суб'єкту господарювання слід бути прозорим в рішеннях і діяльності, які впливають на інших. Він повинен розкривати в зрозумілій, збалансованій і правдивій формі інформацію про політику, рішення та діяльність, за які несе відповідальність, про їх фактичний і можливий вплив на суспільство і довкілля. Ця інформація має бути легкодоступною, зрозумілою для всіх стейкхолдерів. Цей принцип не вимагає розкриття службової інформації, а також інформації, що захищена відповідно до законодавства або може спричинити порушення правових зобов'язань.
Етична поведінка	стиль поведінки суб'єкту господарювання. Він зобов'язаний приймати і застосовувати стандарти етики, які відповідають його призначенню і сфері діяльності. Суб'єкт господарювання повинен розвивати структуру управління так, щоб вона сприяла поширенню принципів етичної поведінки і всередині суб'єкта господарювання, і в процесі взаємодії з іншими.
Взаємодія з зацікавленими сторонами	3 суб'єкту господарювання слід поважати, розглядати інтереси його зацікавлених сторін та всебічно взаємодіяти з ними.
Правові норми	суб'єкт господарювання дотримується всіх чинних законів і правил, вживає заходів, аби бути обізнаним про застосовані закони і регулювання, інформувати осіб, хто відповідальний за їх дотримання, і знати, що такі законодавство і регулювання дотримуються.
Міжнародні норми	суб'єкту господарювання слід поважати міжнародні норми, в тих випадках, коли ці норми є важливими для сталого розвитку і добробуту суспільства.
Права людини	суб'єкт господарювання повинен визнавати важливість і поважати права, зазначені у Всесвітній декларації прав людини

*Складено автором за 1

Кожний суб'єкт господарювання самостійно визначає, що є важливим для нього, використовуючи власні оцінки та діалог із зацікавленими сторонами (стейкхолдерами). Відповідальність щодо застосування стандарту покладається на керівництво суб'єкта господарювання. Стандарт визначає основні принципи соціальної відповідальності (табл. 1).

Як відомо, підприємства України з 2018 року повинні складати та оприлюднювати Звіт про управління. Він сфокусований на прозорості, надає можливість господарюючому суб'єкту показати, що він справді виконує свої обов'язки щодо захисту навколишнього середовища, соціальних питань і трудових ресурсів [2, с. 174].

На нашу думку, основою Звіту про управління повинен бути міжнародний стандарт ISO 26000 «Керівництво з соціальної відповідальності». Аналіз взаємозв'язку основних аспектів міжнародного стандарту та напрямків формування Звіту про управління наведено в табл. 2.

Таблиця 2

Взаємозв'язок основних аспектів соціальної відповідальності за міжнародним стандартом ISO 26000 та напрямків формування Звіту про управління*

№ з/п	Основні аспекти соціальної відповідальності за міжнародним стандартом ISO 26000	Напрямки формування Звіту про управління
1.	Організаційне управління	Організаційна структура та опис діяльності підприємства
2.	Права людини	Соціальні аспекти та кадрова політика
3.	Трудові відносини	Соціальні аспекти та кадрова політика
4.	Довкілля	Екологічні аспекти
5.	Добросовісні ділові практики	Соціальні аспекти та кадрова політика
6.	Проблеми пов'язані зі споживачами	Ризики
7.	Соціально-економічний розвиток суспільства	Перспективи розвитку

*Складено автором

Формуючи Звіт про управління, підприємство підвищує довіру та впевненість своїх зацікавлених осіб в обраній стратегії своєї діяльності та корисності для суспільства. Це, в свою чергу, сприяє зростанню бізнес-можливостей підприємства та покращенню перспектив його розвитку.

Література:

1. Стандарт 26000 «Керівництво з соціальної відповідальності». URL: <http://aop.nmu.org.ua/ua/metodicki/specialist/opg/lzi/zakon/ISO%2026000.pdf> (дата звернення 01.04.2019).
2. Звіт про управління: цілі, завдання та принципи підготовки. URL: http://lgdc.org.ua/sites/default/files/library/zvit_pro_upravlinnya.pdf (дата звернення 01.04.2019).

Неродюк М.О.здобувач вищої освіти другого рівня
групи ОАМ-51Науковий керівник: **Зубілевич С.Я.**

к.е.н., професор кафедри обліку і аудиту

Національний університет водного господарства та природокористування
м. Рівне, Україна

ЕКОЛОГІЧНА ТА СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ НА ПРИКЛАДІ ДП «ШЕПЕТІВСЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО»

В умовах економічної, екологічної, політичної та соціальної нестабільності вітчизняні підприємства в основному орієнтуються на короткострокові результати, ігноруючи довгострокову перспективу. Не виняток підприємства лісового сектору, яким сьогодні подекуди вигідніше бути соціально безвідповідальними: нещадно використовувати природні ресурси, приховувати прибутки тощо. На жаль, негативних результатів такої діяльності не уникнути. Тому перед лісовими та деревообробними підприємствами України стоїть завдання переосмислення ставлення до суспільства та довкілля в напрямку реалізації соціальної відповідальності. Останню потрібно трактувати як функцію управління, спрямовану на підвищення ефективності діяльності підприємств, а також засіб формування позитивного іміджу й одержання ринкових та конкурентних переваг [1].

Екологічно відповідальне управління лісами гарантує такий рівень заготівлі деревини і недеревних продуктів лісу, який не загрожує біорізноманіттю, не зменшує продуктивність та не впливає на екологічні функції лісів. Польовська В.Т. систематизувала методи впровадження соціальної корпоративної відповідальності (СКВ) в лісовому господарстві у три групи (рис. 1). На нашу думку, сучасні підходи до звітування про СКВ поєднують усі зазначені методи.

Методи впровадження СКВ в лісовому господарстві		
на підставі концепції стейкхолдерів	вимірювання соціальної відповідальності	управління ризиками
визначення груп, що зазнають або мають вплив на процес прийняття рішень	визначення результатів діяльності	зниження впливу або усунення ризиків

Рис. 1. Групи методів впровадження КСВ в лісовому господарстві

Упровадження соціальної відповідальності в лісовому секторі України потребує дотримання соціально-екологічних параметрів виробництва продукції і задоволення інтересів усіх зацікавлених сторін. До таких, на думку Павліщук О.П., належать наукові та освітянські заклади, представники

деревообробних підприємств, органи місцевого самоврядування, місцеві громади та ін.

Соціально відповідальні підприємства займаються екологічною діяльністю, дотриманням природоохоронних норм, упровадженням ресурсозберігаючих технологій, благодичністю, вирішенням соціальних проблем працівників і місцевої спільноти, допомагають іншим і підтримують різні соціальні програми.

Попри те, що лісові ресурси володіють істотним еколого-економічним потенціалом, їхнє використання може завдавати шкоди довкіллю через застосування примітивних техніко-технологічних процедур освоєння лісу та відсутності продуманої стратегії лісового господарювання, яка має впливати з національної екологічної політики. Лісокористування нині не забезпечує виконання концепції пропорційності, яка вимагає чіткого зіставлення обсягів лісорозведення із загальними обсягами лісових рубок, до того ж і сам процес рубань лісу рідко характеризується технологічною раціональністю, що, власне, нівелює економічну ефективність лісокористування.

У своїй діяльності ДП «Шепетівське лісове господарство» на сьогодні орієнтується на дотримання цілей сталого розвитку. Перелік цих цілей був офіційно затверджений на засіданнях Генеральної Асамблеї ООН в кінці вересня 2015 року. В частині екологічної відповідальності лісових господарств слід виділити такі цілі як:

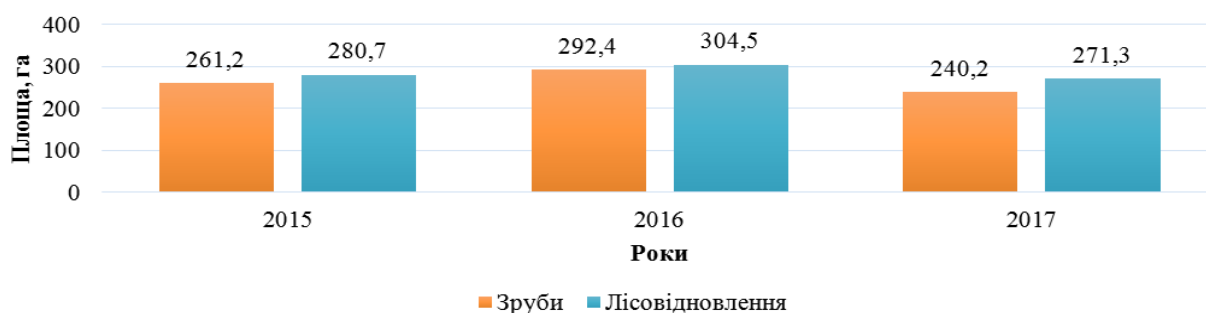
Ціль 12. Забезпечення переходу до раціональних моделей споживання і виробництва.

Ціль 15. Захист та відновлення екосистем суші та сприяння їх раціональному використанню, раціональне лісокористування, боротьба з опустеленням, припинення і повернення назад (розвертання) процесу деградації земель і зупинка процесу втрати біорізноманіття.

Це підтверджується включенням до основних видів діяльності ДП лісорозведення та лісовідновлення, підвищення продуктивності та поліпшення якісного складу лісів, охорона та захисту лісів, просвітницької діяльності, серед якої значне місце займають шкільні лісництва.

В рамках розкриття соціальної та екологічної відповідальності підприємств лісового господарства у нефінансовій звітності є важливим відображення інформації про лісовідновлення. На рис. 2 зображено порівняння обсягів лісовідновлення та площі зрубів ДП «Шепетівське лісове господарство» за період 2015-2017 років.

Склад показників Звіту керівника підприємства про виконання показників ефективності використання державного майна і прибутку, а також майнового стану підприємства відповідає сучасним вимогам до переліку показників, встановлених для звіту про управління, дає можливість визначити ліквідність підприємства, оцінити рівень його зобов'язань.

Рис. 2. Обсяги лісовідновлення та площі зрубів ДП «Шепетівське лісове господарство» за період 2015-2017 років

На сайті підприємства [4] також доступна інформація про організаційну структуру підприємства, сертифікацію лісів і продукції, установчі документи підприємства, виробнича програма по використанню необроблених лісоматеріалів, фінансово-економічні показники, виконання цільових програм заліснення земель, здійснення державних закупівель, заходи із запобігання корупції та очищення влади та ін.

Загалом, досягнення умов сталого розвитку національного лісового господарства є складним завданням. Проте лише такий шлях спроможний забезпечити входження нашої держави до екологічно збалансованої системи міжнародних економічно-торговельних відносин. Сталий розвиток лісового господарства не варто розглядати лише як напрям діяльності, що веде до покращення екологічної ситуації в країні та захисту навколишнього природного середовища. Його результатом є, окрім іншого, й стійкий процес трансформації застарілих цінностей в сучасні важелі та інструменти, які стають вагомими чинниками тривалого економічного зростання, виходу на світові ринки, підвищення показників рентабельності та економічної віддачі.

Література:

1. Мартиненко І. О. Шляхи удосконалення корпоративної соціальної відповідальності в галузі лісового господарства України. Електронний науковий журнал «Траекторія науки». 2016. № 2 (7). URL: cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.desklight.../2.4.pdf. (дата звернення: 07.04.2019).
2. Польовська В. Т. Розроблення екологічних маркетингових стратегій із урахуванням соціальної відповідальності підприємств лісового сектору. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2012. № 4. С. 375-383. URL: mmi.fem.sumdu.edu.ua/sites/default/files/mmi2012_4_375_383.pdf (дата звернення 8.04.2019).
3. Павліщук О. П. Законодавчо-правові інструменти участі громадськості у формуванні державної політики лісових відносин. Науковий вісник НЛТУ України. 2014. Вип. 24.11. С. 279–286. URL: www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi.../cgiirbis_64.exe?... (дата звернення 8.04.2019).
4. Офіційний сайт ДП «Шепетівське лісове господарство». URL: <https://sheplis.com.ua/lisgosp.html> (дата звернення 8.04.2019).

Неродюк М.О.

здобувач вищої освіти другого рівня
групи ОАМ-51

Науковий керівник: **Осадча О.О.**

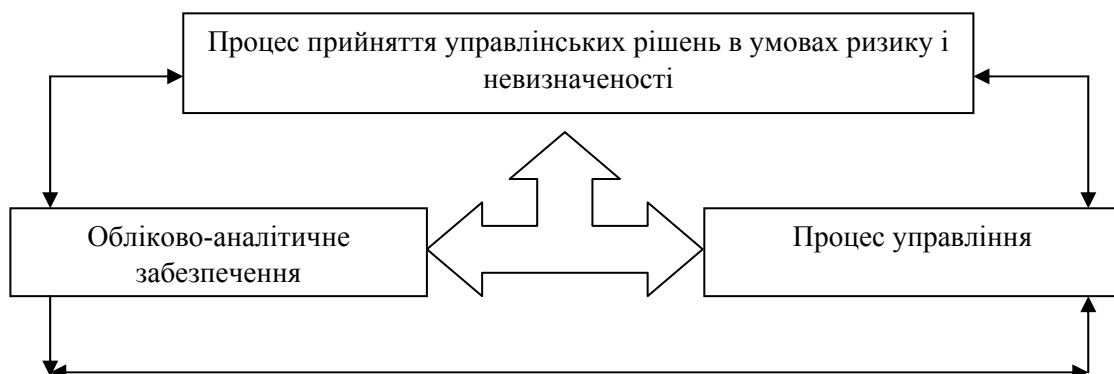
д.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту

Національного університету водного господарства та природокористування
м. Рівне, Україна

МІСЦЕ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В СИСТЕМІ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВА

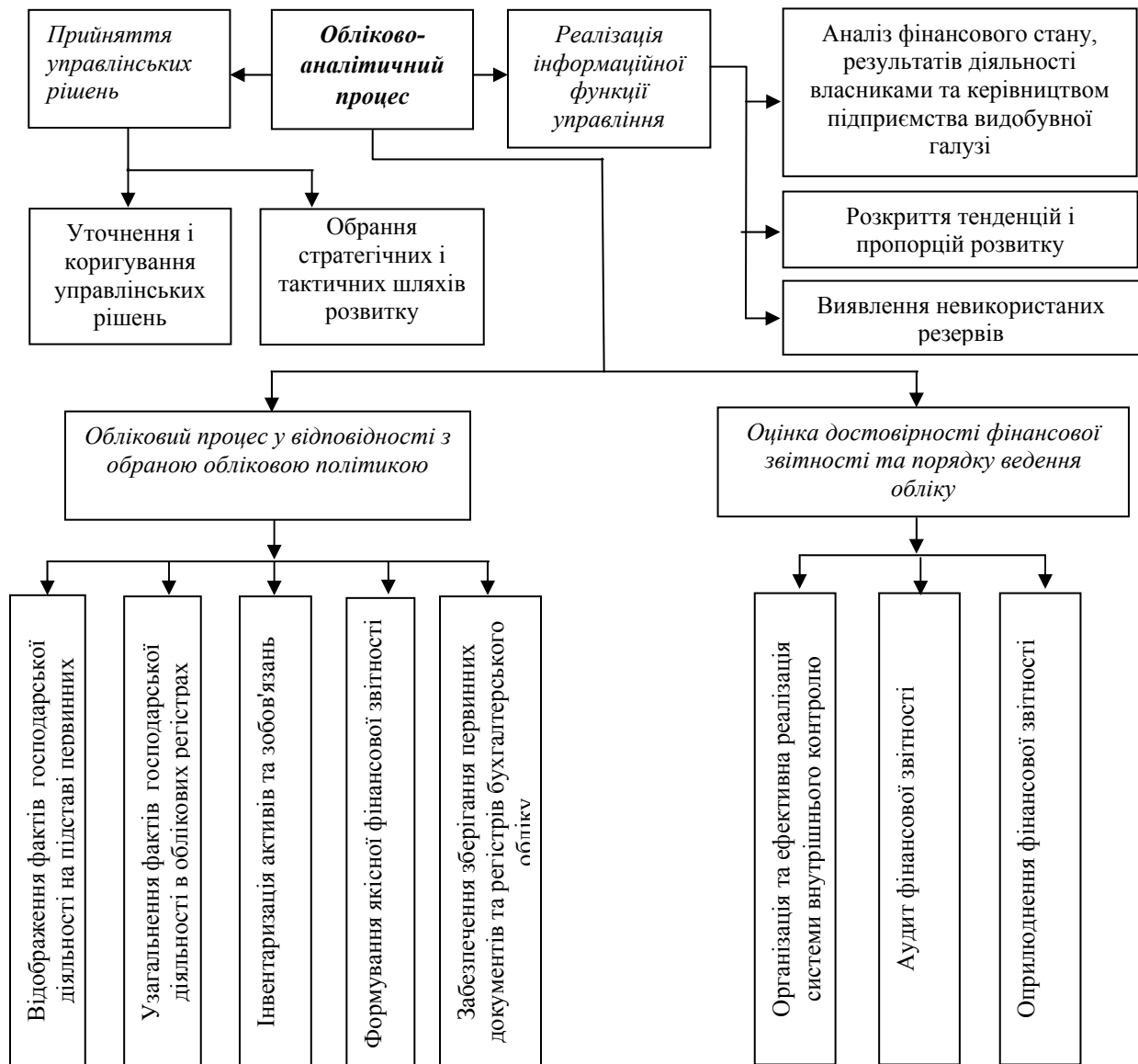
Можна з упевненістю стверджувати, що в Україні активно формується постіндустріальне суспільство – суспільство, в економіці якого пріоритет перейшов від переважного виробництва товарів до виробництва послуг. Відтак, технологічний прогрес кардинально змінює умови господарювання вітчизняних підприємств видобувної галузі, більшість з яких, на жаль, не використовують інноваційні технології у своєму виробничому процесі, не виготовляють високотехнологічну продукцію, а навпаки – часто забруднюють навколишнє середовище, використовують фізично і морально застаріле обладнання, призводять до скорочення природних ресурсів.

Сучасні економічні відносини, в яких функціонують підприємства, вимагають використання ефективних управлінських технологій, що сприяють збереженню їх фінансової стійкості і платоспроможності. Управлінські рішення як тактичного, так і стратегічного характеру повинні базуватися на достовірній оперативній інформації в необхідних аналітичних розрізах. Підґрунтям ухвалення обґрунтованого управлінського рішення є обліково-аналітичне забезпечення, яке відповідає вимогам часу та потребам управління підприємством (рис. 1).

Рис. 1. Місце обліково-аналітичного забезпечення в системі управління підприємством

Обліково-аналітичний процес як інформаційну функцію управління підприємством зображено на рис. 2.

Рис. 2. Обліково-аналітичний процес як інформаційна функція антикризового управління підприємством видобувної галузі

Складовими обліково-аналітичного забезпечення як інформаційної функції управління є:

- обліковий процес (збір інформації, оформлений первинними документами; запис і групування інформації в облікових регістрах; формування показників звітності (фінансової, управлінської); інтерпретація отриманих звітних показників на основі професійного судження;

- аналіз планової та облікової інформації, її впливу на фінансові результати (аналіз виконання бізнес-планів; кількісна і якісна оцінка факторів і ситуацій; розкриття тенденцій і пропорцій розвитку; виявлення невикористаних резервів);

- незалежна оцінка аудиторами достовірності бухгалтерської (фінансової) звітності та ведення бухгалтерського обліку відповідно до норм законодавства, вираження професійної незалежної думки щодо якості бухгалтерської звітності;

- реалізація інформаційної функції управління (оцінка майнового і фінансового становища, фінансових результатів внутрішніми і зовнішніми користувачами; уточнення та коригування управлінських рішень; вироблення стратегічних і тактичних шляхів розвитку) [1, с. 343].

Для реалізації обліково-аналітичного забезпечення антикризового управління в підприємствах доцільно створювати спеціальний підрозділ – обліково-аналітичну службу. Її організаційна структура має забезпечувати послідовну реалізацію класичних функцій управління. Метою створення обліково-аналітичної служби на підприємстві є підвищення ефективності його діяльності через прийняття обґрунтованих оперативних і стратегічних управлінських рішень.

Завдання обліково-аналітичної служби полягає в безперервному дослідженні взаємозв'язку ресурсів виробництва, виробничого процесу (технології, організації) та результатів, спрямованому на оцінювання діяльності структурних підрозділів (центрів відповідальності) підприємства, діагностику й пошук нових можливостей для досягнення мети та формування нових критеріїв з метою коригування оперативних планів і завдань у разі зміни впливу зовнішнього та внутрішнього середовища, а також вироблення ефективних управлінських рішень в умовах визначеності, невизначеності, конфлікту та ризику.

Функції обліково-аналітичної служби підприємства полягають у збиранні первинної інформації; фіксації інформації, що надходить із зовнішнього середовища та структурних підрозділів (центрів відповідальності) підприємства; її обробленні й систематизації; аналізі та структуруванні одержаних даних; формуванні звітів, тобто вихідної управлінської інформації і структурованих баз даних [1, с. 608].

Отже, в умовах економічної кризи, одним із основних завдань управління підприємством має бути створення дієвої системи антикризового управління, від якого буде залежати існування підприємства. Важливу роль при здійсненні антикризового управління відіграє ефективність облікової системи підприємства. Одними з основних шляхів запобігання кризи є: формування оптимальної облікової політики, здійснення податкового планування, автоматизація облікового процесу та удосконалення інформаційних систем, розробка обґрунтованих планів та прогнозів діяльності підприємства.

Література:

1. Шворак А. М. Сутність та обліково-аналітичне забезпечення антикризового управління підприємством в сучасних умовах господарювання. *Економіка і управління підприємствами*. 2016. № 14. С. 604–608.
2. Калуцкая Н. А. Учетно-аналитическое обеспечение в системе управления организацией. *Молодой ученый*. 2013. № 6. С. 341–344.

Олійникова О.В., Корсун О.А., Скляренко А.С.

здобувачі вищої освіти другого рівня

група ОА18-5м

Науковий керівник: **Руденко С.В.**

к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку та аудиту

Харківський національний технічний університет сільського господарства

імені Петра Василенка

м. Харків, Україна

ЗВІТ ПРО УПРАВЛІННЯ – НОВА ФОРМА ЗВІТНОСТІ В УКРАЇНІ: АНАЛІЗ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЇ БАЗИ

Кінець 2017 року ознаменувався значними новаціями в бухгалтерському обліку України, які стали наслідком прийняття змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» і набрали чинності у 2018 році. Внесення змін до порядку організації та ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності відбулося в контексті взяття Україною зобов'язань в процесі виконання Угоди про асоціацію України з Європейським Союзом, зокрема для забезпечення імплементації Директиви про річну фінансову звітність, консолідовану фінансову звітність та пов'язану звітність певних типів підприємств від 26.06.2013 р. № 2013/34/ЄС (Директива ЄС № 2013/34/ЄС).

Окремо, варто відмітити, що положення Директиви ЄС № 2013/34/ЄС мають відмінності від вимог міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ). Тому в змінах до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» передбачається, що підприємства, які складають фінансову звітність за вимогами МСФЗ, керуватимуться їх положеннями, а решта підприємств застосовуватимуть національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку, приведені у відповідність із Директивою ЄС № 2013/34/ЄС [1, ст. 12-1].

В результаті описаних вище змін вітчизняне законодавство у сфері бухгалтерського обліку визначає, що підприємства поряд з фінансовою звітністю повинні складати Звіт про управління, який є документом, що містить фінансову та нефінансову інформацію, яка характеризує стан і перспективи розвитку підприємства та розкриває основні ризики і невизначеності його діяльності [1, ст. 1]. Варто зазначити, що детальне вивчення введених в дію нормативно-правових положень та коментарів спеціалістів щодо Звіту про управління дає змогу стверджувати, що цей звіт не є складовою частиною фінансової звітності. Однак, він подається разом з фінансовою звітністю та у фінансовій частині містить аналіз, який частково спирається на дані фінансової звітності. Треба зазначити, що він має містити додаткову, не включену до фінансової звітності інформацію.

Звіт про управління зобов'язані подавати не всі категорії підприємств, а лише середні та великі, які відповідають критеріям класифікації підприємств Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні».

Таблиця 1

**Вимоги до подання Звіту про управління відповідно до Закону України
«Про бухгалтерський облік та фінансову звітність
в Україні»**

Види підприємств	Мікро-підприємства	Малі підприємства	Середні підприємства	Великі підприємства
Критерії розміру	балансова вартість активів – до 350000 €; чистий дохід від реалізації продукції – до 700000 €; середня кількість працівників – до 10 осіб	балансова вартість активів – до 4000000 €; чистий дохід від реалізації продукції – до 8000000 €; середня кількість працівників – до 50 осіб	балансова вартість активів – до 20000000 €; чистий дохід від реалізації продукції – до 40000000 €; середня кількість працівників – до 250 осіб	балансова вартість активів – до 20000000 €; чистий дохід від реалізації продукції – до 40000000 €; середня кількість працівників – понад 250 осіб
Вимоги до подання Звіту	<i>Не подають</i>	<i>Не подають</i>	<i>Подають, мають право надавати нефінансову інформацію</i>	<i>Подають повністю</i>

В кінці 2018 року було прийнято Методичні рекомендації зі складання звіту про управління, в яких розкриваються положення щодо змісту та порядку складання, а також розкриття інформації у Звіті про управління [2]. Вивчення цього нормативно-правового документа викликає певні запитання, зокрема незрозуміло чому Міністерство фінансів України рекомендує включати нефінансову інформацію великим підприємствам, середня кількість працівників яких на дату складання річної фінансової звітності перевищує критерій у 500 осіб, адже в Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» критерій – понад 250 осіб, про що йшлося вище. Вважаємо, що недоцільно було вносити такі протиріччя в нормативно-правові документи. Як варіант можна було б скористатися практикою банківської сфери, де НБУ у Інструкції про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України встановлює, що банки, у яких на звітну дату середня кількість працюючих перевищує 500 осіб, крім економічних, екологічних та соціальних аспектів зобов'язані розкрити питання зайнятості, поваги до прав людини, боротьби з корупцією [3]. Тобто встановити градацію для підприємств щодо

структури нефінансової інформації в залежності від чисельності працівників. У Методичних рекомендаціях зі складання звіту про управління визначено напрями, за якими пропонується групувати інформацію, втім, на нашу думку, в цьому переліку містяться пункти, які не можна однозначно віднести до фінансової чи нефінансової інформації, що потребує або ж розмежування самих напрямів на фінансові та нефінансові, або ж розмежуванні інформації, яка в них подається на ці дві категорії. Крім того, згадані методичні рекомендації при описанні наповнення напрямів у декількох випадках у закінченні переліку містять слово «тощо», яке вказує на його неповноту, що, на нашу думку, є неправильним. Доцільно було прийти до конкретного переліку напрямів, а щодо можливості доповнювати інформацію обмежитися пунктом третім рекомендацій, де визначено: «Перелік напрямів та показників, які рекомендується розкривати у звіті про управління не є вичерпним. Підприємство може розкривати іншу інформацію, яку вважає за доцільне» [2].

Прийняті зміни в законодавстві з бухгалтерського обліку у 2017 та 2018 роках, з концептуальної точки зору, вважаємо необхідними і такими, що наближають нашу країну до європейських стандартів. Однією зі змін, новацій, є запровадження Звіту про управління, який є важливим документом для розвитку прозорості діяльності середніх та великих підприємств і залучення інвесторів в економіку. Втім, держава потребує більш оперативного та виваженого ставлення до розробки нормативних актів з ведення бухгалтерського обліку та складання звітності. Необхідним, зокрема, є більше залучення професіоналів до цього процесу, що є перспективою подальших досліджень.

Література:

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» : Закон України від 16 липня 1999 року № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>. (дата звернення: 07.04.2019).
2. Про затвердження Методичні рекомендації зі складання звіту про управління : наказ Міністерства Фінансів України від 07.12.2018 № 982. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0982201-18>. (дата звернення: 07.04.2019).
3. Про затвердження Інструкції про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України : Постанова Правління Національного Банку України 24.10.2011 № 373. URL: <https://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z1288-11>. (дата звернення: 07.04.2019).

Павлова В.П.

здобувач вищої освіти першого рівня
групи ОА-41

Науковий керівник: Зінкевич О.В.

к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту

Національний університет водного господарства та природокористування
м. Рівне, Україна

ЗАВДАННЯ ОБЛІКУ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙ В ОСНОВНІ ЗАСОБИ

Основні засоби – матеріальна основа будь-якої підприємницької діяльності. Без основних засобів (власних чи орендованих) сьогодні не може здійснюватися жоден господарський процес, тому порядок їх обліку є важливим методичним питанням.

З позицій бухгалтерського обліку згідно з П(С)БО 7 «Основні засоби» основні засоби – це матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік) [1].

Реалізація інвестицій в основні засоби в бухгалтерському обліку відображається як завершення капітальних інвестицій (за виключенням операцій з безоплатного надходження основних засобів та погашення заборгованості по внесках до зареєстрованого (пайового) капіталу об'єктами основних засобів) (закриття відповідних субрахунків рахунку 15 «Капітальні інвестиції») та виникнення об'єктів основних засобів (відображення первісної вартості введених в експлуатацію об'єктів на відповідних субрахунках рахунків 10 «Основні засоби» та 11 «Інші необоротні матеріальні активи») [2, с. 57]. При цьому основними завданнями обліку таких активів є:

- відображення надходження основних засобів;
- відображення внутрішнього переміщення об'єктів;
- відображення витрат поточний та капітальний ремонт, реконструкцію, модернізацію, добудову, дообладнання об'єктів;
- відображення часткової ліквідації об'єктів основних засобів;
- нарахування амортизації активів із використанням різних методів та відображення її в обліку;
- проведення переоцінки об'єктів та відображення її в обліку;
- розкриття інформації про основні засоби у Примітках до річної фінансової звітності;
- відображення інформації у звітності про капітальні інвестиції в основні засоби;

- контроль за ефективністю використання основних засобів;
- контроль за збереженням основних засобів.

Господарські операції з основними засобами в бухгалтерському обліку відображаються як: витрати діяльності (поточний ремонт об'єктів; уцінка (як результат першої переоцінки (уцінки) та результат наступної уцінки в сумі, що перевищує попередню дооцінку); списання частини вартості об'єкту основних засобів в результаті часткової його ліквідації; нарахування амортизації; витрати від втрати корисності тощо); доходи підприємства (в частині доходів від здачі об'єктів в оренду; визнання доходів від безоплатно отриманих активів тощо); капітальні інвестиції (в частині вартості заходів з поліпшення об'єктів (капітальний ремонт, реконструкція, модернізація, добудова, дообладнання, технічне переозброєння); нарахування амортизації об'єктів основних засобів, що використовуються при виготовленні інших об'єктів капітальних інвестицій); зміна величини елементів власного капіталу (капіталу у дооцінках в частині дооцінки вартості об'єкту та використання суми накопиченої дооцінки на покриття втрат від уцінки; зменшення іншого додаткового капіталу у сумі нарахованої амортизації по безоплатно отриманих активах; збільшення нерозподіленого прибутку на суму накопиченої дооцінки по об'єкту, що вибув, тощо); зменшення вартості об'єкту (в частині втрат від часткової ліквідації об'єкту) [2, с. 51-52].

Простежуючи взаємозв'язок між використанням об'єктів основних засобів та видами діяльності підприємства, слід зазначити, що: реалізація інвестицій в основні засоби в бухгалтерському обліку передбачає визнання доходів від іншої діяльності та витрат від фінансової діяльності (в частині сплати відсотків при придбанні об'єкту за рахунок кредитних ресурсів (за виключенням тих, які можуть бути капіталізовані)); використання інвестицій в основні засоби та вибуття основних засобів в обліку передбачає визнання доходів та витрат як від операційної, так і від іншої діяльності. Таким чином, використання основних засобів впливає на формування та рівень фінансових результатів усіх видів діяльності суб'єкта господарювання.

Відтак, формування ефективної системи бухгалтерського обліку, зорієнтованої на забезпечення достовірною і повною інформацією як внутрішніх, так і зовнішніх користувачів, потребує переорієнтації облікової політики, методики та організації обліку з урахуванням достовірного обліку інвестицій в основні засоби. У зв'язку з цим аналітичний облік має надавати інформацію у розрізі об'єктів інвестування з метою визначення аналітичних показників, що характеризують ефективність освоєння інвестицій.

Література:

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» : наказ Міністерства фінансів України від 27.04.2000 р. № 92. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00> (дата звернення: 01.04.2019).
2. Зінкевич О. В., Лазаришина І. Д. Організація і методика обліку та аналізу основних засобів в управлінні реальними інвестиціями : монографія. Рівне : НУВГП, 2017. 208 с.

Павловець Г.Р.

здобувач вищої освіти першого рівня
групи ОА-41

Науковий керівник: **Левицька С.О.**

д.е.н., професор кафедри обліку і аудиту

Національний університет водного господарства та природокористування
м. Рівне, Україна

ДОКУМЕНТАЛЬНЕ ВІДОБРАЖЕННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ПОСТІНДУСТРІАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Актуальність теми дослідження полягає у тому, що документи є основою функціонування будь-якого підприємства, організації, установи, адже вони є першоджерелом необхідної інформації. Швидке зростання обсягів інформації, яка використовується в фінансово-господарській діяльності підприємства, її складність та стрімке оновлення робить необхідним впровадження систем електронного документообігу.

Значний внесок у створення принципів документування зробили зарубіжні та вітчизняні вчені, зокрема: Е. Хелльмунд і К.Х. Клауке, М.А. Бортник, І.В. Ємець, Т.А. Краєва, В.Ф. Палій, Я.В. Соколов та ін.

Проблемі впровадження систем електронного документообігу на підприємствах та організаціях на сучасному етапі присвятили свої роботи такі науковці, як: В.М. Боркус, І.О. Волот, С.В. Домашова, А.І. Забровська, Л.М. Івашко, О.В. Матвієнко, Ю.А. Тарнавський та ін. [5].

Як процес, бухгалтерський облік починається з виявлення, вимірювання і реєстрації фактів, дій і подій з метою отримання інформації про господарські операції. Суцільне і безперервне спостереження за всіма господарськими операціями на підприємстві здійснюється за допомогою документування - створення документа з використанням різних методів, способів і засобів фіксації інформації [7].

Порядок створення, прийняття і відображення у бухгалтерському обліку, а також зберігання первинних документів, облікових регістрів, бухгалтерської та іншої звітності, що ґрунтується на даних бухгалтерського обліку, підприємствами, їх об'єднаннями та госпрозрахунковими організаціями (крім банків) незалежно від форм власності (надалі – підприємства), установ та організацій, основна діяльність яких фінансується за рахунок коштів бюджету (надалі – установи) встановлює Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, затверджене наказом Міністерства Фінансів України від 24.05.1995 № 88 [4].

У серпні 2018 року до Положення № 88 були внесені корективи: Міністерство фінансів України наказом у п. 2.4 Положення закріпило норму щодо несуттєвих недоліків в первинних документах, які містять відомості про

господарську операцію, не можуть бути підставою для невизнання такої господарської операції. Єдина умова – такі недоліки не перешкоджають можливості ідентифікувати особу, яка брала участь у її здійсненні, і містять відомості про: дату складання документа; назву підприємства, від імені якого складений документ; зміст і обсяг господарської операції тощо.

В ч. 2 ст. 9 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» ще з 01.01.2018 р. подібна норма уже закріплена [1]. Власне кажучи, то чи можна назвати це нововведенням?

Щодо помилок в оформленні первинних документів, що не є підставою для висновків про відсутність господарської операції – вже давно на цьому акцентують увагу суди (наприклад, інформаційний лист ВАСУ від 01.11.2011 р. № 1936/11/13-11). Разом з тим, Головна фіскальна служба України зауважує на тому, що наявність правильно оформлених за зовнішніми ознаками та за формою, але не достовірних по суті первинних документів, не є підтвердженням господарської операції [6].

На сьогодні суб'єкти підприємницької діяльності взаємодіють за допомогою електронного документообігу і між собою, і з кінцевими споживачами, і з органами влади: суб'єкти господарювання застосовують електронний документообіг, який ґрунтується на інформаційному середовищі Інтернету та на інших електронних засобах.

Відштовхуючись від цього, почали виникати такі питання: чи може суб'єкт підприємницької діяльності, який впровадив у себе електронний документообіг пройти перевірку он-лайн; чи розцінюються податковими органами документи в електронній формі як первинні документи для бухгалтерського податкового обліку?

Відповідь очевидна – електронна перевірка вже передбачена податковим кодексом – це стаття 75 Податкового кодексу України. Також є ряд нормативних документів, що дозволяють платнику вести первинні документи в електронному вигляді. В першу чергу це Закон України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні”.

Електронні первинні документи мають бути оформлені з урахуванням чинного законодавства про електронний підпис – Законів України «Про електронні документи та електронний документообіг» [2] та «Про електронні довірчі послуги» [3].

Якщо документи відповідають вимозі ведення їх по законодавству, звичайно ж, ми повинні їх застосовувати відповідно до призначення.

Серед недоліків первинних документів, що, на жаль, зустрічаються на практиці найчастіше, варто зазначити:

- неповна або неточна ідентифікація господарської операції: зміст операції слід прописувати в первинному документі якомога детальніше;
- неправильна або неповна назва особи, яка брала участь у здійсненні операції: важливо звертати увагу на наявність підписів на документі (включаючи прізвище і посаду особи), наявність її повноважень на підписання документа та ін.

Первинний документ – перше візуальне знайомство з «виконавцями – професіоналами» для контрагентів підприємства. Отже, його інформація має відповідати правовій регуляторній базі документування та документообігу, а також бути чітко та однозначно підготовленою при виписці відповідного документа. Час активних змін, розширення об'єктів та адресатів документування обумовлюють потребу в підготовці підприємством внутрішнього Положення про документування та документообіг. Це дозволить закріпити на етапах документообігу виконавців з належним рівнем знань та компетенцій.

Література:

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV у редакції від 16.11.2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення: 25.03.2019).
2. Про електронні документи та електронний документообіг : Закон України від 22.05.2003 р. № 851-IV у редакції від 07.11.2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15> (дата звернення: 25.03.2019).
3. Про електронні довірчі послуги : Закон України від 05.10.2017 р. № 2155-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19> (дата звернення: 25.03.2019).
4. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку : затв. наказом Міністерства фінансів України від 24.05.1995 р. № 88 у редакції від 03.08.2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95> (дата звернення: 25.03.2019).
5. Волот О. І., Забровська А. І. Електронний документообіг: програмне забезпечення та проблеми впровадження. *Матеріали I міжнар. наук.-практ. конф.* 2015 р. Чернігів : ЧНТУ, 2015. С. 82–84.
6. Казанова М. Зміни в «бухдокументальному» Положенні № 88. *Бухгалтер 911*. 2018. № 32. С. 2.
7. Методи і способи документування: Блог, присвячений публікаціям у напрямі сучасного документознавства та інформаційної діяльності: "Про документознавство та інформаційну діяльність". URL: <http://blog-doc-edu.blogspot.com/> (дата звернення: 25.03.2019).

науковців, для визначення аудиту ефективності схильні до використання в термінології назви «операційний аудит».

Виділяють три основні види операційного аудиту:

- Функціональний (міжфункціональний) аудит стосується однієї або декількох функцій господарської системи (підсистеми). Наприклад, за його допомоги можна перевірити функцію грошових розрахунків будь-якого підрозділу або компанії в цілому.

- При використанні організаційного аудиту господарської системи зазвичай досліджують певну її підсистему або структурний підрозділ: відділ, галузь або дочірню компанію. Основна увага при цьому направлена на виявлення того, наскільки ефективно і продуктивно взаємодіють функції. Для цього виду аудиту особливо важливий план організації та метод координації діяльності.

- Спеціальне призначення операційного аудиту визначається потребами адміністрації. Такий аудит дуже різноманітний. Прикладами є визначення причин неефективності системи електронної обробки даних, дослідження можливості зловживань в будь-якому підрозділі, пропозиція рекомендацій щодо зниження вартості продукції, що випускається, підвищення кваліфікації кадрів, якості їх роботи та їх ефективності загалом [4, ст. 540].

Саме операційний аудит є елементом системи внутрішнього контролю підприємства та являє собою діяльність, спрямовану на контроль різних ланок керівництва та різноманітних аспектів успішного функціонування підприємства, що здійснюється представниками незалежного аудиторського контролю з метою допомогти органам управління підприємства.

Щоб виконувати покладені на аудитора обов'язки з операційного аудиту діяльності підприємства він також використовує різноманітні його види: функціональний, організаційний та спеціальний. Кожен з них, аудитор використовує з певною метою і за певних умов: функціональний вид аудиту фокусується на певних функціональних областях і передбачає оцінювання однієї або декількох функцій; організаційний – спрямований на оцінку підрозділів і систем організації.

Система внутрішнього аудиту має досить великий вплив на всю фінансово-господарську систему підприємства. Отже, йому необхідно приділяти більше уваги, оскільки, саме від внутрішнього аудиту залежить збільшення прибутку та рентабельність підприємства, що, в свою чергу, позитивно впливає на розвиток всієї економіки нашої держави загалом.

Література:

1. Функції і роль аудиту. URL: www.proaudit.com.ua/audit/audit_result/auditorskii-visnovok-pro-finansovu-zvitnist-msa-700.html. (дата звернення: 29.03.2019).
2. Види аудиту. URL: www.rusnauka.com/12_EN_2008/Economics/30984.doc.htm (дата звернення: 29.03.2019).
3. Державний фінансовий контроль: ревізія та аудит / Германчук П. К., Стефанік І. Б., Рубан Н. І. та ін. К. : АВТ, 2004.
4. Аренс А., Лоббек Дж. Аудит / пер. с англ. ; гл. ред. сериї проф. Соколов Я. В. М. : Финансы и статистика, 1995. 560 с.

Павлюк В.В.

здобувач вищої освіти першого рівня
групи ОіО-1 інт

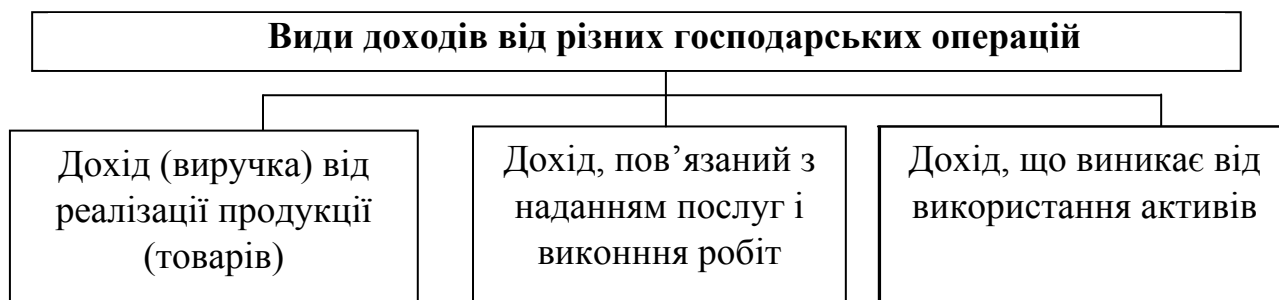
Науковий керівник: **Позняковська Н.М.**
к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту

Національний університет водного господарства та природокористування
м. Рівне, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ДОХОДІВ ВІД НАДАННЯ ПОСЛУГ НА ПРИКЛАДІ ПРИВАТНОГО ПІДПРИЄМСТВА «ДІЛОВИЙ ЦЕНТР»

Актуальність даної теми полягає у необхідності отримання достовірної інформації про доходи від надання послуг для прийняття управлінських рішень щодо діяльності підприємства.

Згідно з П(с)БО 15 «Доходи» дохід – це збільшення економічних вигод у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань, внаслідок чого збільшується власний капітал підприємства (за винятком збільшення капіталу за рахунок внесків власників) [1]. Класифікація доходів за видами діяльності показана на рис. 1.

Рис. 1. Види доходів від різних господарських операцій за П(С)БО 15

Об'єкт нашого дослідження – приватне підприємство «Діловий центр» отримує доходи від надання послуг. Це діяльність у сфері надання послуг х бухгалтерського обліку й аудиту, консультування з питань оподаткування та надання в оренду й експлуатацію власного нерухомого майна.

Так дохід, пов'язаний з наданням послуг, визнається, виходячи зі ступеня завершеності операції з надання послуг на дату балансу, якщо може бути достовірно оцінений результат цієї операції [1].

Визнання доходу шляхом посилення на ступінь завершеності операції часто називають методом відсотка завершеності. Згідно з цим методом, дохід визнається в тих облікових періодах, в яких надаються послуги.

Ступінь завершеності операції можна визначити різними способами. Суб'єкт господарювання використовує метод, який достовірно вимірює надані послуги. Залежно від суті операції ці методи можуть включати: огляд виконаних робіт; послуги, надані на певну дату як відсоток до загального

обсягу послуг, які мають бути надані; співвідношення витрат за контрактом, понесених на певну дату, і суми попередньо оцінених усіх витрат за цим контрактом [1]. Саме цей метод визначення ступеня завершеності операції використовує ПП «Діловий центр».

Ще однією із особливостей обліку доходів є те, що коли послуги надаються шляхом невизначеної кількості дій за визначений період часу, дохід визнається на основі методу рівномірного нарахування за визначений період, окрім випадків, коли є свідчення на користь іншого методу, який краще відображає етап завершеності. В табл. 1 наведені субрахунки, які використовують підприємства для обліку доходів.

Таблиця 1

Субрахунки рахунку №70 «Доходи від реалізації»

Назва субрахунку	Характеристика
701 «Дохід від реалізації готової продукції»	Для узагальнення інформації про доходи від реалізації готової продукції
702 «Дохід від реалізації товарів»	Для узагальнення інформації про доходи від реалізації товарів
703 «Дохід від реалізації»	Для узагальнення інформації про доходи від реалізації робіт і послуг, зокрема, дохід від орендних платежів за оренду об'єктів інвестиційної нерухомості, про результати зміни резервів незароблених премій

Для обліку доходів від наданих послуг ПП «Діловий центр» використовує субрахунок 703 «Дохід від реалізації робіт і послуг». Для аналітики розрахунків з покупцями і замовниками підприємство використовує субрахунок 361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями» з деталізацією покупців за видами послуг: бухгалтерські послуги та за оренду окремо. Вважаємо, підприємству слід вести облік доходів від наданих від реалізації послуг з аналогічною деталізацією (табл. 2).

Таблиця 2

Класифікація субрахунків обліку доходів та розрахунків з покупцями

Субрахунки обліку розрахунків з покупцями і замовниками	Запропоновані автором субрахунки обліку доходів від реалізації послуг
3612 «Облік розрахунків за надані бухгалтерські послуги»	7032 «Дохід від реалізації бухгалтерських послуг»
3614 «Облік розрахунків за надану в оренду нерухомість»	7034 «Дохід від реалізації послуг оренди»

Деталізація обліку доходів від надання послуг на приватному підприємстві «Діловий центр» покращить якість і забезпечить повноту інформації про доходи, дозволить користувачам проводити аналіз доходів і фінансових результатів підприємства.

Література

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід»: затв. наказом Міністерства фінансів України від 29.11.1999 р. № 290. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99> (дата звернення: 20.03.2019).

Підгрушний В.А.

здобувач вищої освіти другого рівня
групи ОАм-51

Науковий керівник: **Позняковська Н.М.**

к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту

Національний університет водного господарства та природокористування
м. Рівне, Україна

КЛАСИФІКАЦІЯ ДОХОДІВ ЗА ОБМІННИМИ ТА НЕОБМІННИМИ ОПЕРАЦІЯМИ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ: СТАН ТА НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ

Чинна нормативно-правова база передбачає класифікацію доходів та витрат установ державного сектору за операціями обміну. Поняття обмінних і необмінних операцій введені в практику бухгалтерського обліку в результаті впровадження національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі (далі - НП(с)БОДС), зокрема НП(с)БОДС 124 «Доходи» [1], та нового Плану рахунків бухгалтерського обліку державного сектору [2].

Для більш чіткого розуміння, необхідно визначити, що саме є предметом бухгалтерського обліку установ державного сектору. Це матеріальні цінності, проведення розрахунків та здійснення витрат, пов'язаних з господарською діяльністю, обсяги бюджетних асигнувань, власні надходження від надання послуг, благодійні внески, результат виконання кошторису установи за загальним та спеціальним фондом. Натомість виконання місцевих бюджетів забезпечують місцеві державні адміністрації, виконавчі органи місцевих рад або сільські голови. При виконанні місцевих бюджетів застосовується казначейське обслуговування бюджетних коштів, що передбачає ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності про виконання бюджетів територіальними органами Казначейства з урахуванням вимог Порядку обслуговування коштів місцевих бюджетів у частині бюджету розвитку та власних надходжень бюджетних установ в установах банків державного сектора.

Відповідно до НП(с)БОДС 124 «Доходи» [1], обмінною вважається «господарська операція з продажу/придбання активів в обмін на грошові кошти, послуги (роботи), інші активи або погашення зобов'язань». До складу доходів від обмінних операцій включаємо бюджетні асигнування, доходи від надання послуг (виконання робіт), надходження від додаткової (господарської) діяльності, доходи від продажу, доходи від відсотків, роялті та дивідендів. Вважаємо, що визначення потребує коригування. На будову системи бухгалтерського обліку, в тому числі класифікацію доходів та витрат, впливає також бюджетне законодавство та міжнародні підходи до статистичного узагальнення інформації щодо державних фінансів (чинний в державному

секторі план рахунків має у своїй основі класифікацію активів Керівництва із статистики державних фінансів Світового банку [3]).

Активи установ державного сектору поділяються на фінансові та нефінансові. Установа має право придбавати тільки нефінансові активи, зокрема основні засоби, нематеріальні активи та запаси з метою організації діяльності за загальним фондом, надання послуг, створення нефінансових активів тощо. Установа не може придбавати фінансові активи, такі як грошові кошти, дебіторську заборгованість та фінансові інвестиції; а також капітальні інвестиції та знос (амортизацію) необоротних активів. Орган місцевого самоврядування має право придбати актив в обмін на грошові кошти, або погашення зобов'язань, однак бюджетне законодавство забороняє придбання активів в обмін за надані послуги, у тому числі шляхом взаємозаліку, застосування векселів, бартерних операцій, зарахування зустрічних платіжних вимог [4].

В обмін на отримані кошти (бюджетне асигнування, надходження від надання платних послуг та робіт) орган місцевого самоврядування виконує покладені на нього Законом про місцеве самоврядування повноваження. Для цього установа оплачує необхідні послуги (з постачання енергоносіїв, оплати комунальних послуг), проводить оплату відряджень, здійснює витрати на цільові заходи, проводить розрахунки за податками та платежами з бюджетом (сплата податку на доходи, військового збору, єдиного соціального внеску, рентні платежі, плата за землю), оплачує судовий збір.

Враховуючи зазначене вище, пропонуємо тлумачити обмінну операцію як господарську операцію з продажу/придбання установою основних засобів, нематеріальних активів, запасів; надання/оплати послуг та робіт, проведення платежів, пов'язаних із виконанням установою належних їй функцій, в обмін на грошові кошти у вигляді бюджетних асигнувань та надходжень від платних послуг або в обмін на погашення зобов'язань.

Відповідно до НП(с)БОДС 124 “Доходи” [1], необмінною вважається господарська операція, що не передбачає передачі активів, послуг/робіт в обмін на отриманий дохід або активи, але може передбачати виконання певних умов. До таких доходів бюджетних установ відносять надходження, трансферти та кошти, отримані від підприємств, організацій, фізичних осіб та інших бюджетних установ для виконання цільових заходів; зобов'язання, що не підлягають погашенню. Однак законодавство чітко не визначає критерій для віднесення тієї чи іншої операції до обмінної чи необмінної. Так, безоплатні надходження цілком ймовірно можуть вважатися доходами від обмінних операцій за умови їх використання для виконання установою покладених на неї функцій. Доцільно визначати обмінна операція чи ні, окремо для доходів та витрат. Отримання бюджетною установою спонсорських, благодійних внесків, та іншої гуманітарної допомоги, дарунків у грошовій формі є доходом від необмінних операцій. Витрачання господарських та канцелярських товарів, придбаних за рахунок благодійних, спонсорських внесків, на потреби установи вже буде обмінною операцією.

Питання класифікації доходів та витрат є важливим, зважаючи на те, що кожна установа повинна визначити перелік субрахунків бухгалтерського обліку, необхідних для відображення господарських операцій. Чітка деталізація джерел надходжень є ключовою ланкою в інформаційному забезпеченні фінансового контролю, планування аналізу та прогнозування, використання ресурсів у межах встановлених лімітів, як юридичних, так і фінансових. Однак вищенаведені протиріччя визначають необхідність і подальшого вдосконалення облікового законодавства.

Література:

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 124 “Доходи”. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0089-11>. (дата звернення: 15.05.2019).
2. Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі : Наказ Міністерства фінансів України від 31.12.2013 р. № 1203. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-14>.
3. Government Finance Statistics Manual 2001 (GFSM 2001). URL: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/gfs/manual/pdf/ch7.pdf>.
4. Бюджетний кодекс України : Закон України від 08.07.2010 р. № 2456-VI. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.

УДК 657.2

Пилявець В.М.

к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту

Ясишена В.В.

к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту

Вінницький навчально-науковий інститут економіки
Тернопільського національного економічного університету
м. Вінниця, Україна

ГУДВІЛ – ДІЛОВА РЕПУТАЦІЯ ЯК СПЕЦИФІЧНИЙ ВИД НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ

В сучасних умовах жодне підприємство не може працювати без використання у своїй діяльності нематеріальних активів. Важливою складовою нематеріальних ресурсів є гудвіл під яким розуміють невідокремлюваний від потенціалу підприємства актив, який використовується в його фінансовій діяльності, здатний приносити йому додатковий прибуток та є унікальною особливістю компанії. Наразі гудвіл є відносно новим об'єктом бухгалтерського обліку, який недавно з'явився в її теорії і практиці.

Термін «*goodwill*» в практиці міжнародних та вітчизняних підприємств трактується як «ділова репутация», «добра воля», «бренд компанії», «ціна фірми», «ділові активи».

Походження терміну «гудвіл», пов'язане з тим, що приблизно до середини

80-х років минулого століття вартість підприємства зазвичай несильно відрізнялася від вартості його чистих активів, причому під активами зазвичай малися на увазі матеріальні активи. Ціна угоди, як правило, на 1-5% перевищувала вартість чистих активів. Цю різницю оформляли як особливий актив і заносили на баланс покупця. Звідси його назва – «добра воля» (goodwill). Тим самим підкреслювалося, що покупець добровільно платить за щось відоме обом сторонам, але поки не відбите на папері. Це «щось» зазвичай пов'язували з діловою репутацією фірми [6].

Під діловою репутацією при цьому розуміли позитивну громадську оцінку, позитивну громадську думку, яка склалася з приводу професійної, суспільної, службової діяльності, роботи.

На перший погляд гудвіл як ділова репутація є достатньо абстрактним поняттям але це не так, адже саме вона згідно ст. 1116 Цивільного кодексу України та с. 366 Господарського Кодексу може бути предметом договору комерційної концесії, крім цього, ділова репутація та ділові зв'язки можуть бути вкладом учасника простого товариства у спільну діяльність (ст. 1133 ЦК України).

В статті 2 Закону України «Про банки та банківську діяльність» визначається, що ділова репутація – відомості, зібрані Національним банком України, про відповідність діяльності юридичної або фізичної особи, у тому числі керівників юридичної особи та власників істотної участі у такій юридичній особі, вимогам закону, діловій практиці та професійній етиці, а також відомості про порядність, професійні та управлінські здібності фізичної особи.

Закон України «про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» узагальнює, що ділова репутація – сукупність документально підтвердженої інформації про особу, що дає можливість зробити висновок про відповідність її господарської та/або професійної діяльності вимогам законодавства, а для фізичної особи – також про належний рівень професійних здібностей та управлінського досвіду, а також відсутність в особи судимості за корисливі злочини і за злочини у сфері господарської діяльності, не знятої або не погашеної в установленому законом порядку.

Також ділова репутація має свою вартість (гудвіл) та є однією з складових ринкової вартості юридичної особи. Податковий Кодекс України (п. 14.1.40) визначає: «Гудвіл (вартість ділової репутації) як нематеріальний актив, вартість якого визначається як різниця між ринковою ціною та балансовою вартістю активів підприємства як цілісного майнового комплексу, що виникає в результаті використання кращих управлінських якостей, домінуючої позиції на ринку товарів, послуг, нових технологій тощо». Вартість гудвілу не підлягає амортизації і не враховується під час визначення витрат платника податку, щодо активів якого виник такий гудвіл. Іноді деякі науковці ототожнюють поняття гудвілу та ділової репутації, проте дані поняття не тотожні [3].

Згідно із П(С)БО 19 «Об'єднання підприємств» під гудвілом розуміють перевищення вартості придбання над часткою покупця у справедливій вартості

придбаних ідентифікованих активів, зобов'язань і непередбачених зобов'язань на дату придбання [2].

МСФЗ 3 «Об'єднання бізнесу», трактує гудвіл як майбутні економічні вигоди, що виникають від активів, які неможливо індивідуально ідентифікувати та окремо визнати. Як наслідок зазначається, що визнання в обліку материнського банку операцій за договорами з придбання компаній супроводжується необхідністю врахування специфічного об'єкта обліку - гудвілу, що виник при консолідації як набуті економічні вигоди (конкурентні переваги) не відображені в обліку придбаного об'єкта інвестування та втілені у нематеріальних чинниках формування ринкової вартості останнього [1].

Виходячи з міжнародної практики бухгалтерського обліку, питання відображення гудвілу в системі бухгалтерського обліку є досить складним.

МСФЗ 38 «Нематеріальні активи» визначає, що гудвіл не є активом, що не може бути ідентифікований і не повинен відображатися у бухгалтерському балансі, навіть якщо це гудвіл надійно працюючої компанії з міцними партнерськими зв'язками і налагодженим збутом. У той же час стандарт містить інформацію про те, що при об'єднанні компаній гудвіл визнається і враховується.

Згідно п. 10 МСФЗ 38 гудвіл, який виникає при об'єднанні компаній, відображає здійснений покупцем платіж в очікуванні майбутніх економічних вигод. Такі вигоди можуть виступати як результат об'єднання придбаних ідентифікованих активів, або як результат об'єднання активів, які не відповідають критеріям визнання в фінансових звітах, але які покупець готовий оплатити при придбанні.

Одже в цілому в міжнародній та вітчизняній практиці під гудвілом розуміється ділова репутація, тобто комплекс заходів, спрямованих на збільшення прибутку підприємства без відповідного збільшення активних операцій, включаючи використання кращих управлінських здібностей, домінуючу позицію на ринку продукції (робіт, послуг), нові технології тощо.

Література:

1. МСФЗ 3 «Об'єднання бізнесу» Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/929_006 (дата звернення: 03.04.2019 р.).

2. П(С)БО 19 «Об'єднання підприємств», затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 07.07.1999 р. № 163, зі змінами та доповненнями. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0499-99> (дата звернення: 06.11.2016 р.).

3. Податковий кодекс України, затверджений Верховною Радою України від 02.12.2010 р. № 2755-VI, зі змінами та доповненнями.

4. Судин Ю. А. Парадигма поняття «гудвіл»: бухгалтерський, юридичний та економічний аспект. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. Тернопіль, 2015. Вип. 1. С. 98–106.

5. SFAS 142 «Гудвіл та інші невідчутні активи». URL: http://www.fasb.org/jsp/FASB/Document_C/DocumentPage?cid=1218220124961&acceptedDisclaimer=true (дата звернення: 03.04.2019 р.).

6. Calboli I. Trademark Assignment «With Goodwill»: A Concept Whose Time Has Gone // *Florida Law Review*. 2005. Vol. 57. P. 771, available at <http://scholarship.law.marquette.edu/facpub/542> (accessed 03.04.2019).

Самедова Л.Р.

здобувач вищої освіти першого рівня
групи ОА-41

Науковий керівник: **Зубілевич С.Я.**

к.е.н., професор кафедри обліку і аудиту

Національний університет водного господарства та природокористування
м. Рівне, Україна

АУДИТ ОБЛІКОВИХ ОЦІНОК ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПРИКЛАДІ ПРАТ «РІВНЕОБЛЕНЕРГО»

Унаслідок невизначеності, властивій господарській діяльності, багато статей у фінансових звітах, в тому числі основні засоби, не можна оцінити точно, а лише попередньо. Попередня оцінка пов'язана з судженням, що базується на найостаннішій наявній достовірній інформації. За МСБО 8, суб'єкт господарювання розкриває характер і вплив зміни в обліковій оцінці, які впливають у поточному періоді або очікується, що впливатимуть у подальших періодах [1].

Вивчаючи фінансові звіти ПрАТ Рівнеобленерго за 2017 рік [2], бачимо, що інформація про суттєві облікові оцінки стосовно основних засобів може бути результатом суджень стосовно:

- їх первісної, амортизованої та ліквідаційної вартості;
- капіталізації витрат на позики;
- збитків від знецінення основних засобів, у тому числі незавершеного капітального будівництва;
- попередньо оцінених витрат на демонтаж, переміщення чи відновлення об'єктів основних засобів;
- строків корисної експлуатації;
- методів амортизації;
- під час оцінки об'єктів основних засобів на дату переходу на МСФЗ за їх справедливою вартістю;
- результатів припинення визнання основних засобів тощо.

Це узгоджується із вимогами МСБО 16 «Основні засоби» [5].

За МСБО 1 та МСБО 8, всі питання облікової оцінки повинні обов'язково розкриватися у примітках до фінансової звітності таким чином, щоб ця інформація була максимально прозорою і зрозумілою. Відповідальність за обґрунтованість цих оцінок несе керівництво підприємства, про що зазначає у «Заяві про відповідальність керівництва за підготовку і затвердження фінансової звітності».

За Законом України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність», фінансові звіти суб'єктів суспільного інтересу, до яких відноситься ПрАТ «Рівнеобленерго», підлягають обов'язковому аудиту.

Детальні вимоги щодо аудиту облікових оцінок, у тому числі основних засобів, викладені у МСА 540 «Аудит облікових оцінок, у тому числі облікових оцінок за справедливою вартістю, та пов'язані з ними розкриття інформації» [3]. Послідовність проведення аудиту облікових оцінок на підставі МСА 540 узагальнена на рис. 1.

Процедури оцінювання ризиків і відповідні дії

- отримання розуміння вимог застосовної концептуальної основи фінансового звітування щодо облікових оцінок, включаючи пов'язане розкриття інформації;
- отримання розуміння того, як управлінський персонал ідентифікує операції, події та умови, які можуть привести до необхідності визнання облікових оцінок або розкриття інформації щодо них у фінансовій звітності;
- отримання розуміння того, як управлінський персонал робить облікові оцінки, а також розуміння даних, на яких вони ґрунтуються;
- огляд результату облікових оцінок, включених до фінансової звітності попереднього періоду, або, якщо це прийнятно, їх наступних переоцінок для цілей поточного періоду.

Ідентифікація та оцінювання ризиків суттєвого викривлення

- оцінка рівня невизначеності облікового оцінювання, пов'язаного з обліковою оцінкою;
- визначення облікових оцінок, які були ідентифіковані як такі, що мають високий рівень невизначеності облікового оцінювання, чи призводять до значних ризиків.

Дії у відповідь на оцінені ризики суттєвого викривлення

- визначення чи управлінський персонал належно застосував вимоги застосовної концептуальної основи фінансового звітування, що стосуються облікової оцінки;
- визначення чи були прийнятними та чи застосовувалися послідовно методи здійснення облікових оцінок, а також чи є прийнятними за конкретних обставин зміни, якщо вони були, в облікових оцінках або у методі їх здійснення порівняно з попереднім періодом
- виконання тестів того, як управлінський персонал здійснював облікову оцінку, а також даних, на яких вона ґрунтується;
- виконання тестів ефективності функціонування заходів контролю за здійсненням облікової оцінки управлінським персоналом, а також відповідні процедури по суті;
- розробка точкової оцінки чи діапазону для оцінювання точкової оцінки управлінського персоналу.

Подальші процедури по суті у відповідь на значні ризики

- Оцінювання обґрунтованості облікових оцінок і визначення викривлень
- отримати достатні та прийнятні аудиторські докази про те, що розкриття у фінансовій звітності інформації, пов'язаної з обліковими оцінками, відповідає вимогам застосовної концептуальної основи фінансового звітування
- виконати огляд суджень і рішень управлінського персоналу при здійсненні облікових оцінок для того, щоб ідентифікувати наявність ознак, які свідчать про можливу упередженість управлінського персоналу.

Рис. 1. Етапи та процедури аудиту облікових оцінок за МСА 540

Оцінка основних засобів при проведенні аудиту відноситься до сфер підвищеного рівня аудиторського ризику. Помилки, припущені при оцінці

основних засобів, вплинуть на вартість основних засобів, яка відображається в фінансовій звітності. Зокрема, у примітках до фінансових звітів ПрАТ зазначено, що компанія використовує основні засоби з нульовою залишковою вартістю. На наш погляд, це один з прикладів поширених помилок при оцінці основних засобів, тим більше, що під час переходу на МСФЗ усі основні засоби компанії були переоцінені за справедливою вартістю. Швидше всього, керівництво компанії не проводить щорічну зміну оцінок терміну експлуатації, ліквідаційної вартості, методів амортизації, які б допомогли уникнути такої ситуації. Тому аудиторів повинні не тільки констатувати факт наявності таких основних засобів, але й надати відповідні пропозиції щодо системи внутрішнього контролю в компанії для усунення подібних ситуацій в майбутньому.

Відмітимо, що у жовтні 2018 року Рада з міжнародних стандартів аудиту та надання впевненості (IAASB) видала МСА 540 (переглянутий), до якого внесено зміни стосовно посилення оцінки ризику, пов'язаного із аудитом облікових оцінок. Стандарт вимагає від аудиторів враховувати складність, суб'єктивність та інші притаманні фактори ризику на додаток до невизначеності оцінки. Це змусить аудиторів:

- провести більш глибокий аналіз ризиків, притаманних обліковим оцінкам;
- визначити зв'язок між оцінкою ризиків і методами, даними та припущеннями, що використовуються при формуванні облікових оцінок, включаючи використання складних моделей;
- застосовувати професійний скептицизм при проведенні аудиту бухгалтерських оцінок;
- розглянути облікову оцінку та їх аудит як ключові питання аудиту в звіті аудитора;
- детально документувати результати аудиту облікових оцінок.

МСА 540 (переглянутий) набирає чинності для аудиту фінансових звітів за періоди, що починаються 15 грудня 2019 року або після цієї дати. Його застосування сприятиме більшій впевненості у обґрунтованості облікових оцінок, здійснених під час складання фінансових звітів.

Література:

1. МСБО 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_020 (дата звернення 01.04.2019).
2. Річна звітність Рівнеобленерго за 2017 рік. URL: https://www.roe.vsei.ua/docs/sh/report/Zvit_nezaleznoho_audytora_ta_finansova_zvitnist_za_2017_r.pdf (дата звернення 01.04.2019).
3. Міжнародні стандарти аудиту. URL: <https://www.apu.com.ua/1151-miznarodni-standarti-kontrolyu-yakosti-2016-2017> (дата звернення 01.04.2019).
4. МСБО 16 «Основні засоби». URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_014 (дата звернення 01.04.2019).
5. Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» від 21 грудня 2017 року № 2258-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19> (дата звернення 01.04.2019).
6. ISA 540 (Revised), Auditing Accounting Estimates and Related Disclosures. URL: <http://www.ifac.org/publications-resources/isa-540-revised-auditing-accounting-estimates-and-related-disclosures> (дата звернення 01.04.2019).

Самедова Л.Р.

здобувач вищої освіти першого рівня
групи ОА-41

Науковий керівник: **Левицька С.О.**

д.е.н., професор кафедри обліку і аудиту

Національний університет водного господарства та природокористування
м. Рівне, Україна

ВИДИ ОПЕРАЦІЙНОГО АУДИТУ ЯК ІНСТРУМЕНТУ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ (НА ПРИКЛАДІ ЕНЕРГОРОЗПОДІЛЬЧИХ ПІДПРИЄМСТВ)

Забезпечення своєчасного інформування керівників енергорозподільчих підприємств щодо поточного перебігу процесів управління на основі комплексного системного підходу до оцінки та підвищення ефективності технологічних, фінансових, ресурсних, організаційних та управлінських процесів на підприємстві зумовлюють доцільність впровадження внутрішнього аудиту до системи прийняття управлінських рішень.

Законом «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність в Україні» [1] введеним в дію з 1 жовтня 2018 року аудит фінансової звітності трактується як аудиторська послуга з перевірки даних бухгалтерського обліку і показників фінансової звітності та/або консолідованої фінансової звітності юридичної особи або представництва іноземного суб'єкта господарювання, або іншого суб'єкта, який подає фінансову звітність та консолідовану фінансову звітність групи, з метою висловлення незалежної думки аудитора про її відповідність в усіх суттєвих аспектах вимогам національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, міжнародних стандартів фінансової звітності або іншим вимогам. Новим Законом визначено нові правила аудиту фінансової звітності в Україні, які налаштовані на законодавство ЄС. Крім того, законодавчо закріпленими видами аудиту є обов'язковий аудит фінансової звітності та обов'язковий аудит фінансової звітності підприємств, які становлять суспільний інтерес.

Однак, слід констатувати відсутність належного закріплення статусу внутрішнього аудиту в національному законодавстві, необізнаність вітчизняних керівників щодо методики створення, значення та завдань внутрішнього аудиту.

Операційний аудит є частиною внутрішнього аудиту, основною метою якого є перевірка того, як компанія веде свою діяльність, з метою надання рекомендацій щодо підвищення використання ресурсів та оптимізації діяльності. Цей вид аудиту істотно відрізняється від звичайного аудиту, метою якого є лише перевірка правильності та оцінка достовірності показників фінансової звітності.

В організації операційного аудиту зацікавлені власники підприємств: він є інструментом перевірки господарських операцій, процесів та господарської системи в цілому відповідно до критеріїв продуктивності, ефективності та результативності діяльності. Метою процесу операційного аудиту є визначення того, чи достатньо внутрішнього контролю бізнесу, наприклад політики та процедур, для забезпечення оптимального рівня ефективності та результативності.

Операційний аудит, як правило, проводиться персоналом внутрішнього аудиту, хоча фахівці можуть бути найняті для проведення перевірок у своїх галузях знань. Основні користувачі рекомендацій операційного аудиту - керівництво підприємств.

В міжнародній та вітчизняній практиці не існує чіткого розмежування понять операційний аудит («operational auditing») і управлінський аудит («management auditing»). Деякі науковці вважають це синонімічні назви одного поняття [2]. Проте, існує думка вчених, що управлінський аудит є видом операційного, оскільки «більше спрямований на оцінку менеджменту організацій господарської діяльності з метою з'ясування того, чи досягаються цілі та виконуються процедури, визначені керівництвом підприємства» [5].

Стосовно видів операційного аудиту, то, на жаль, єдиної думки вчених немає. Більшість вчених визначають наступні види операційного аудиту: функціональний аудит систем виробництва, управління та контролю; організаційно-технічний аудит систем виробництва та управління; всебічний аудит систем виробництва і управління [6]. Інші вчені виокремлюють в межах операційного аудиту також економічний, правовий та соціальний [3] (див. табл. 1).

Таблиця 1

Види операційного аудиту

Вид операційного аудиту	Значення
Функціональний	контроль функції виробництва, управління, збуту
Технологічний	контроль професійного рівня техніки та технології (системи виробництва)
Організаційний	контроль функціонування процесів або організаційної структури
Економічний	контроль дотримання економічних норм, правил розрахунків і звітності
Правовий	контроль виконання міжнародних, державних, місцевих законодавчих актів і положень, а також внутрішніх регламентів і розпоряджень керівника
Соціальний	контроль виконання колективних договорів між адміністрацією та колективом підприємства, дотримання психофізіологічних рекомендацій при призначенні працівників на посаду
Спеціальний	визначається потребами адміністрації, зокрема виявлення причин неефективності функціонування систем електронної обробки інформації, дослідження можливості зловживань у конкретному підрозділі

Стосовно діяльності українських енергорозподільчих підприємств можна побачити, що державою закладаються кошти в структурі тарифів на передачу та/або постачання електричної енергії на відшкодування витрат, які підприємства несуть від здійснення ліцензованої діяльності. В структурі тарифів на передачу та/або постачання електроенергії встановлюється величина операційних витрат (матеріальних витрат, витрат на оплату праці та відрахувань на соціальні заходи, амортизації, інших операційних витрат), фінансових витрат та витрат з прибутку. Для всіх ліцензіатів рівні та структури тарифів затверджує Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики України, строком на прогнозований рік (в певних випадках можуть відбуватися перегляди протягом року).

Зважаючи на те, що витрати від здійснення ліцензованої діяльності з постачання та передачі електроенергії компенсуються державою, керівництво енергорозподільчих підприємств зацікавлено в максимально ефективному та раціональному використанні грошових ресурсів, не допускаючи значних понадтарифних перевитрат. В такому випадку, доцільним для таких суб'єктів буде регулярне проведення операційного аудиту, як контролюючої форми за економічністю та ефективністю дотримання встановленого рівня тарифних витрат.

Метою проведення операційного аудиту витрат є встановлення обґрунтованого формування витрат та правильного віднесення їх до структури тарифів понесених витрат підприємством від яких, в кінцевому випадку, залежить правильність наповнення структури тарифів [4].

Значну увагу керівникам енергорозподільчих підприємств також доцільно звертати на операційний аудит основних засобів, який дозволяє вирішити завдання, що забезпечать збереженість об'єктів основних засобів, достовірність їх оцінки, своєчасність і правильність відображення даних руху основних засобів в обліку і достовірність відображення у фінансовій звітності, ефективність використання основних засобів. Операційний аудит основних засобів є важливим, оскільки вони становлять вагомую частку в активах більшості вітчизняних енергорозподільчих підприємств. Основною проблемою вітчизняних обленерго є зношеність основних засобів, тому доцільно завданням операційного аудиту визначити перевірку ефективності основних засобів та визначити шляхи її підвищення.

Проведенням операційного аудиту можуть займатися внутрішні аудитори підприємства. Перевага в цьому випадку очевидна – весь свій час внутрішні аудитори присвячуватимуть підприємству, на якому працюють, і при цьому, в них буде глибокий досвід щодо специфічності його діяльності та широкі знання попередньо прийнятих управлінських рішень.

Між тим, має бути правильно побудована організаційна система та місце в ній внутрішніх аудиторів. Наприклад, раціональніше буде, якщо вони не будуть підпорядковуватися головному бухгалтеру, у зв'язку з тим, що це може впливати на об'єктивність та якість рекомендацій для вищого керівництва щодо неефективних фінансово-господарських операцій, які формують витрати [4].

Операційний аудит є частиною процесу вдосконалення діяльності енергорозподільчих підприємств. Результати операційного аудиту покликані діагностувати, які сфери потребують уваги, та моніторити стан активів, запобігаючи потенційним ризикам у майбутньому.

Література:

1. Про аудит фінансової звітності та аудиторські діяльність в Україні : Закон України від 21.12.2017 р. № 2258-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19> (дата звернення: 30.03.2019).
2. Гелей Л. О. Деякі підходи до операційного аудиту торговельних підприємств. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2015. № 5. С. 980–983. URL: <http://globalnational.in.ua/archive/5-2015/199.pdf> (дата звернення: 22.03.2019).
3. Колос І. В. Внутрішній аудит як інструмент підвищення ефективності діяльності підприємства. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. *Бухгалтерський облік, контроль і аналіз*. 2013. Вип. 1. С. 126–141. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ptmbo_2013_1_11 (дата звернення: 22.03.2019).
4. Левицька І. О. Операційний аудит як альтернативна оцінка витрат українських енергопостачальних компаній. *Вісник Національного університету водного господарства та природокористування*. *Економіка* : зб. наук. пр. Рівне : НУВГП, 2014. Вип. 1 (65). С. 232–243.
5. Левицька С. О., Левицька І. О. Управлінський аудит як інструмент оптимізації витрат енергопостачальних компаній. *Наук.-практ. вид. «Незалежний аудитор»*. 2014. № 9. С. 29–38. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Na_2014_9_5 (дата звернення: 23.03.2019).
6. Максименко І. Я. Внутрішній аудит: підвищення ефективності роботи та забезпечення прибутковості підприємства. *Сталий розвиток економіки*. 2013. № 1. С. 294–296. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sre_2013_1_65 (дата звернення: 20.03.2019).

УДК 657

Самедова Л.Р.

здобувач вищої освіти першого рівня
групи ОА-41

Науковий керівник: **Сиротинська А.П.**

к.т.н., доцент кафедри обліку і аудиту

Національний університет водного господарства та природокористування
м. Рівне, Україна

АВТОМАТИЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ ЕНЕРГОРОЗПОДІЛЬЧИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ В СИСТЕМІ SAP ERP

Сучасні умови жорсткої конкуренції вимагають від підприємств постійного збільшення темпів інноваційного розвитку, швидкого реагування на зміни зовнішнього середовища. Це виявляється практично неможливим без використання інформаційних систем та технологій. Зважаючи на стрімкий розвиток науково-технічного прогресу та на необхідність надання оперативної та достовірної інформації для прийняття управлінських рішень, пріоритетним завданням перед керівництвом підприємств стає впровадження новітніх інформаційних технологій для підвищення якості облікової інформації,

належного інформаційного забезпечення управлінських процесів, відповідності національним та міжнародним стандартам ведення підприємницької діяльності.

Сьогодні для глобальної автоматизації обліку й управління підприємствами використовуються ERP системи. Вони, як правило, будуються за модульним принципом і охоплюють всі ключові процеси діяльності підприємства.

Дослідження питань автоматизації управління підприємствами проводили С.О. Левицька та І.О. Левицька [1], С. Мишко, Д.С. Нечепуренко [2] та ін. Але питання автоматизації управління енергорозподільчими компаніями з використанням ERP-систем потребують більш детального вивчення.

Відповідно до словника APICS, термін «ERP-система» (Enterprise Resource Planning – управління ресурсами підприємства) може вживатися у двох значеннях. По-перше, ERP-система – це інформаційна система для ідентифікації і планування всіх ресурсів підприємства, які необхідні для здійснення продажів, виробництва, закупівель і обліку в процесі виконання клієнтських замовлень. По-друге (в більш загальному контексті), ERP-система – це методологія ефективного планування і управління всіма ресурсами підприємства, які необхідні для здійснення продажів, виробництва, закупівель і обліку при виконанні замовлень клієнтів у сферах виробництва, дистрибуції та надання послуг [2].

Для різних галузей економіки ERP-системи включають готові спеціалізовані модулі і розширення для використання на машинобудівних і обробних виробництвах, підприємствах добувної промисловості, роздрібною торгівлі, дистрибуції, банків, фінансових організацій і страхових компаній, підприємств електрозв'язку, енергетики, організацій сектору державного управління, сфери освіти, медицини та інших галузей.

Компанія SAP є провідним у світі постачальником програмних рішень для управління бізнесом. SAP є лідером на ринку корпоративного прикладного програмного забезпечення, допомагаючи компаніям будь-якого розміру і в усіх галузях успішно працювати: 77% світових доходів від транзакцій стосується системи SAP [3]. Ця система забезпечує глобальне планування потреб у ресурсах підприємства із застосуванням спеціалізованого управління потоками операцій. Програмні комплекси типу ERP (в т.ч. SAP ERP) включають окремі системи для управління бек-офісом (системи управління виробництвом, фінансами, персоналом, збутом чи матеріальними потоками). Існуючи на ринку більше 30 років, досвід ERP систем дає право стверджувати про надійність SAP, її німецьку якість та високий рівень інтеграції.

Особливо актуальним є впровадження ERP-систем енергорозподільчими підприємствами. В Україні такі представники галузі як ПАТ «Вінницяобленерго», ПАТ «ДТЕК Дніпрообленерго», ПАТ «Київобленерго», ПАТ «Запоріжжяобленерго», ПрАТ «Рівнеобленерго», ПАТ «Сумиобленерго», ПАТ «Львівобленерго» вже відчули результативність користування SAP ERP. Завдяки впровадженню цифрової платформи системи енергорозподільчим підприємствам вдалося стандартизувати бізнес-процеси, підвищити

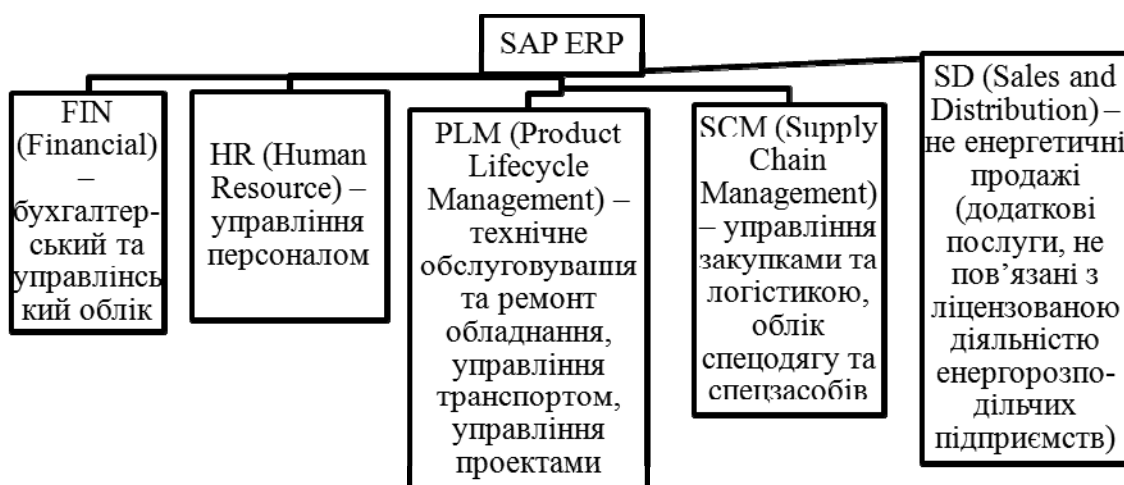
ефективність підрозділів і зменшити витрати часу на звітність у філіях і підприємствах цілому. Крім того, в системі SAP ERP ведеться бухгалтерський і податковий облік, а також фінансова звітність за вимогами національних та міжнародних стандартів.

Очевидними є переваги у використанні єдиної інтегрованої інформаційної системи (ERP-системи), яка в разі підвищує ефективність обробки та передачі інформації, сприяє дотриманню стандартизації бізнес-процесів в масштабі всієї енергопостачальної компанії.

Перевагами SAP для енергорозподільчих підприємств в порівнянні з іншими програмами є такий фактор, як наявність спеціально розробленого галузевого рішення SAP for Utilities в поєднанні з модулем CRM & Billing (для всебічної автоматизації діяльності в галузі енергетики) [1].

Енергорозподільчі підприємства найчастіше встановлюють модульний пакет SAP модуль ERP - для здійснення управління і планування енергетичними ресурсами у фінансово-господарській та управлінській діяльності, який складається з таких елементів (рис. 1).

На нашу думку, при виборі ERP-системи менеджмент компанії повинен брати до уваги можливість прозорого керування закупками, використання єдиної централізованої інформації, модернізації бізнес-процесів за європейськими стандартами та легкої інтеграції з уже існуючими інформаційними системами.

Рис. 1. Модульний пакет SAP ERP

Вирішальними факторами при виборі системи-інтегратора для енергорозподільчих підприємств на користь рішень SAP можна вважати:

- світову практику впроваджень;
- наявність розробленого компанією SAP галузевого рішення для підприємств енергетики SAP for Utilities;
- наявність позитивного досвіду впровадження рішень SAP на підприємствах паливно-енергетичного комплексу та житлово-комунального господарства в Україні.

Отже, сьогодні збільшення темпів інноваційного розвитку підприємства не неможливе без використання інформаційних систем та технологій. Досвід впровадження систем SAP ERP українськими енерготорговельними підприємствами підтвердив їх ефективність в автоматизації процесів управління та може бути використаний суб'єктами господарювання інших галузей.

Література:

1. Левицька С. О., Левицька І. О. Управлінський аудит як інструмент оптимізації витрат енергопостачальних компаній. *Наук.-практ. вид. «Незалежний аудитор»*. 2014. № 9. С. 29–38. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Na_2014_9_5 (дата звернення: 30.03.2019).

2. Нечепуренко Д. С. Особливості впровадження світового досвіду використання хмарних технологій ERP-систем підприємствами машинобудівної галузі. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Економічні науки*. Херсон, 2017. Вип. 23(2). С. 83–85. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2017_23%282%29__20 (дата звернення: 29.03.2019).

3. Про SAP в Україні. URL: <https://www.sap.com/corporate/en/company.html> (дата звернення: 03.04.2019).

УДК 657.2

Семенчук В.І.

здобувач вищої освіти другого рівня
групи ОАм-51

Науковий керівник: **Зубілевич С.Я.**

к.е.н., професор кафедри обліку і аудиту

Національний університет водного господарства та природокористування
м. Рівне, Україна

ЗВІТ ЗА СТАНДАРТАМИ САНШАЙН І ЗВІТ ПРО УПРАВЛІННЯ: ПОДІБНОСТІ І ВІДМІННОСТІ

Сьогодні невід'ємним елементом корпоративної культури є управління корпоративною соціальною відповідальністю (КСВ), яка полягає у відповідальності за вплив діяльності підприємств на суспільство і навколишнє середовище, і підготовка комплексного документа - соціальної звітності. Корпоративний соціальний звіт може бути стандартизованим або не стандартизованим. Одними із перших таких стандартів вважаються стандарти Саншайн, які прийняті в 1996 році Альянсом стейкхолдерів (США) – асоціацією, що об'єднує природоохоронні та релігійні організації, а також організації по захисту прав споживачів. У стандартах наводяться керівні принципи щодо того, яку інформацію корпорації повинні регулярно надавати в щорічному «Корпоративному звіті для зацікавлених сторін».

Розробники стандартів Саншайн вважають, що корпорації повинні надавати інформацію, необхідну зацікавленим сторонам для прийняття раціональних, обґрунтованих рішень у системі вільного ринку, а також для

захисту від негативних наслідків корпоративних дій. Розкриття має бути повним, точним, своєчасним, об'єктивним, зрозумілим та публічним. «Право знати» зацікавлених сторін має перевагу над вартістю, незручностями або ризиком для корпорації [1].

Основні стандарти «Корпоративного звіту для зацікавлених сторін» за стандартами Саншайн включають:

1) регулярність та доступність (*Frequency and availability*): корпоративний звіт повинен видаватися щорічно і бути доступним для громадськості.

2) клієнти (*Customers*): розкривається інформація про продукт (рівень задоволеності клієнтів продукцією компанії, ризик отримання травм від нормального використання продукції, склад продукту), претензії, порушення подані клієнтами чи регулюючими органами щодо продукції.

3) співробітники (*Employees*): надається інформація про безпеку і стабільність зайнятості, ризики й охорону здоров'я працівників, пенсійні програми, плани на майбутнє.

4) місцеві, державні, національні та глобальні спільноти (*Local, State, National, and Global Communities*): надається інформація про структуру власності, юридичний та нормативний профіль компанії, фінансові дані, сплачені податки, автотранспортну діяльність, інвестиції компанії, благодійність, лобіювання та політичну діяльність [1].

В Україні з 2018 року підприємства готують та надають Звіт про управління. Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», звіт про управління – це документ, що містить фінансову та нефінансову інформацію, яка характеризує стан і перспективи розвитку підприємства та розкриває основні ризики і невизначеності його діяльності [2]. Порівняльну характеристику розкриття інформації за стандартами Саншайн та у Звіті про управління наведено в табл. 1.

Як показало порівняння, деякі аспекти діяльності підприємств більш деталізовані у стандартах Саншайн. Їх вивчення надасть допомогу керівництву підприємств України щодо можливих індикаторів ризиків, соціальних та екологічних напрямків діяльності. Окрім того, розробники стандартів Саншайн вважають, що використання стандартів надає беззаперечні переваги як компаніям, так і їх зацікавленим сторонам. Зокрема, останні отримують достатню інформацію про якість товарів, продукції, робіт і послуг, які виробляє і продає компанія, їх вплив на здоров'я споживачів та навколишнє середовище. Місцеві громади і країна в цілому отримують здорове конкурентне середовище, яке ґрунтується на взаємній лояльності та довірі між компаніями, клієнтами, працівниками та громадами. Компанії, не дивлячись на додаткові витрати на соціальні та екологічні потреби, завдяки превентивній ідентифікації ризиків та своєчасному управлінню ними, попереджають можливі кризові ситуації.

Порівняльна характеристика розкриття інформації за стандартами Саншайн та у Звіті про управління*

Зміст вимог	Стандарти Саншайн [1]	Звіт про управління [3]
1	2	3
Суб'єкти складання	Великі корпорації	Великі та середні підприємства (без відображення нефінансової інформації)
Форма оприлюднення	Розміщення звіту на власній веб-сторінці або веб-сайті в мережі Інтернет. Надання копій органам місцевого самоврядування, до бібліотек, профспілкам	Розміщення звіту на власній веб-сторінці або веб-сайті в мережі Інтернет
Звітний період	Календарний рік	Фінансовий рік
Суб'єкт, котрому надається звіт	Не визначений	Не визначений
Зв'язок з фінансовою звітністю	Фінансова інформація повинна бути еквівалентна формам SEC 10-K	Фінансова інформація повинна відповідати річним фінансовим звітам (ф.1-5)
Зміст звіту:		
– організаційна структура та опис діяльності	Інформація про власників корпорації (імена, адреси та кількість акцій, якими володіють двадцять найбільших акціонерів), також наводиться інформація про юридичний та нормативний профіль, де вказуються правові, регуляторні та кримінальні дії, висунуті проти корпорації протягом попередніх п'яти років	Інформація про організаційну структуру та опис діяльності компанії, стратегію та цілі, про продукцію та послуги
– результати діяльності	Аналіз результатів діяльності компанії, включаючи пояснення щодо динаміки розвитку протягом звітного періоду	Обсяг виробництва та продажу, чистий дохід тощо
– ліквідність та зобов'язання	В межах звітності SEC 10-K	Джерела забезпечення ліквідності, наявні зобов'язання, їх види та строки погашення, умовні зобов'язання, їх види та оцінка їх можливого впливу на ліквідність. Фактори подальшого впливу
– екологічні аспекти	Заява про політику дотримання сталого розвитку Дані про викиди, споживання води, енергії, управління відходами тощо	Показники, що характеризують: раціональне використання води, управління відходами, викиди парникових газів, споживання енергії

– соціальні аспекти та кадрова політика	Безпека праці і стабільність зайнятості (найбільші звільнення за останні 5 років, виплати, здійснені при звільненні тощо) Інформація про пенсійні програми, судові позови, пов'язані з працевлаштуванням, скарги Інформація про дотримання соціальної та державної політики, а саме: – про торгівлю із країнами, які офіційно не рекомендуються з питань національної політики (через, наприклад, ворожі відносини або зловживання правами людини); – про основні урядові контракти, а також обсяг і характер штрафів за злочини, пов'язані з урядовими контрактами.	Загальна кількість працівників та частка жінок на керівних посадах; охорона праці та безпека; рівні можливості працевлаштування. Заохочення (мотивацію) працівників, навчання та освіти персоналу, повагу прав людини, заходи боротьби з корупцією
– ризики	Не конкретизовано	Загальна інформація про ризики, які впливають на діяльність підприємства
1	2	3
– дослідження та інновації	Не конкретизовано	Загальна інформація про дослідження, інноваційну діяльність та розробки, які проводяться підприємством, обсяг витрат на такі заходи та їх вплив на діяльність підприємства
– фінансові інвестиції	Розподіл фінансових інвестицій за місцем розташування з достатньою деталізацією, щоб дозволити громадянам та політикам визначити, якою мірою фірма підтримує / місцеві підприємства, та чи підтримує вона інвестиції в країнах з репресивними режимами	Загальна інформація про фінансові інвестиції
– перспективи розвитку	Не конкретизовано	Перспективи подальшого розвитку компанії
– корпоративне управління	Не конкретизовано	Наявність кодексу корпоративної поведінки (етики), структура органів корпоративного управління

*Джерело: складено автором за даними [1; 3]

Як показало порівняння, деякі аспекти діяльності підприємств більш деталізовані у стандартах Саншайн. Їх вивчення надасть допомогу керівництву підприємств України щодо можливих індикаторів ризиків, соціальних та

екологічних напрямків діяльності. Окрім того, розробники стандартів Саншайн вважають, що використання стандартів надає беззаперечні переваги як компаніям, так і їх зацікавленим сторонам. Зокрема, останні отримують достатню інформацію про якість товарів, продукції, робіт і послуг, які виробляє і продає компанія, їх вплив на здоров'я споживачів та навколишнє середовище. Місцеві громади і країна в цілому отримують здорове конкурентне середовище, яке ґрунтується на взаємній лояльності та довірі між компаніями, клієнтами, працівниками та громадами. Компанії, не дивлячись на додаткові витрати на соціальні та екологічні потреби, завдяки превентивній ідентифікації ризиків та своєчасному управлінню ними, попереджають можливі кризові ситуації.

На наш погляд, в Україні факт включення до законодавства вимоги щодо складання Звіту про управління не був підтриманий достатніми роз'ясненнями з боку держави. Констатації необхідності дотримання вимог європейських директив для отримання в майбутньому статусу члена ЄС у цьому випадку недостатньо. Тому існує ризик формального підходу до надання такого звіту. Адже традиційно керівництво підприємства звертає увагу на можливі санкції за неподання або неякісне подання звітності. Якщо штраф обмежений нормами Кодексу України про адміністративні правопорушення, то для підприємства витрати на підготовку та оприлюднення Звіту про управління значно перевищуватимуть рівень санкцій. Практики та науковці справедливо зауважують про недостатній рівень корпоративної культури українських підприємств. Отже, органам державного управління та місцевого самоврядування потрібно організувати відповідні заходи для роз'яснення корисності такого звітування, підтримувати розробників кращих звітів і широко висвітлювати інформацію про них у засобах масової інформації, соціальних мережах та мережі Інтернет.

Література:

1. Стандарти Саншайн URL: <http://www.capponline.org/sunstds.html>. (дата звернення: 15.05.2019).
2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16 липня 1999 р. № 996-14-ВР (редакція зі змінами від 16.11.2018, № 2545-VIII). URL: <http://zakon.rada.gov.ua>. (дата звернення: 15.05.2019).
3. Про затвердження Методичних рекомендацій зі складання звіту про управління : Наказ Міністерства фінансів України від 07.12.2018 р. № 982 (редакція зі змінами від 18.01.2019, № v0027201-19). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0982201-18>. (дата звернення: 15.05.2019).

Сидорук Д.І.
здобувач вищої освіти першого рівня
групи 2-ОО
Науковий керівник: **Радзівіл С.В.**
викладач економічних дисциплін
Рівненський економіко-технологічний коледж
Національний університет водного господарства та природокористування
м. Рівне, Україна

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК – СУЧАСНІ ВИКЛИКИ

Бухгалтерський облік являє собою галузь знань і об'єктивне явище в економіці будь-якого суспільства [1]. Адже виробництво, споживання і обмін – це керовані процеси, об'єктами яких є матеріальні та нематеріальні цінності, рух яких без обліку неможливий. З кожним новим роком в бухгалтерському обліку відбуваються зміни.

Сьогодні вітчизняний ринок інформаційних систем і технологій бухгалтерського обліку насичення пакетами прикладних програм, розробниками яких здебільшого є зарубіжні компанії, проте й спостерігається розвиток вітчизняних технологій ведення обліку.

На даний момент часу, процес ведення обліку потребує формування інтеграційної системи нагромадження та оброблення інформації, за допомогою якої можна обробляти та узагальнювати дані. Адже узагальнення таких даних повинне мати динамічний характер та швидко реагувати на запити менеджерів різного рівня, а також строків, обсягів і форм надання інформації, щоб в кінцевому підсумку задовольняти їх інформаційні потреби.

Система обліку складається із взаємопов'язаних підсистем фінансового, управлінського та податкового обліку, кожна з яких має свої завдання, функції і способи утворення інформації відповідно до запитів користувачів, спільними для всіх підсистем є єдність формування інформаційної бази, в основі якої лежить процес ефективності ведення бізнесу.

Безліч різних науковців наголошують на необхідності інтеграції обліку в єдину інформаційну систему. Адже зараз усі види господарського обліку істотно змінюються.

У сучасному світі розвиток інформаційних технологій набирає усе більших обертів. ІТ-сфера тісно та динамічно інтегрується у всі галузі економіки. На ринку росте потреба в спеціалістах, здатних ефективно використовувати ІТ-технології в процесах обліку та управління. Це зумовлює необхідність навчання сучасним інформаційним технологіям в усіх без винятку закладів вищої освіти.

Важливими критеріями при виборі ЗВО здобувачі освіти називають:

- 1) можливість вивчення сучасних технологій;
- 2) прикладне використання;
- 3) перспектива подальшого працевлаштування за фахом.

Тому на сьогодні є надзвичайно важливим ведення сучасного обліку.

Здобувачам освіти необхідно забезпечити практичне застосування сучасної теоретичної бази для набуття фахових компетенцій.

Фаховими компетенціями для здобувачів освіти з бухгалтерського обліку є [2]:

1. вміння працювати з бухгалтерськими програмами;
2. знання Податкового кодексу України;
3. теоретична база з бухгалтерського обліку;
4. знати та вміти застосовувати бухгалтерські рахунки.

Серед обліково-управлінських програм на сьогоднішній день найбільш популярною, ефективною та надійною є система програм «1С: Підприємство 8 версія» [3]. Так, представникам закладів вищої освіти пропонуються спеціальні умови співпраці по вивченню програм «1С: Підприємство 8», спрямованих на підготовку молодих фахівців з спеціальності «Облік і оподаткування».

Для організації навчання здобувачів освіти учбові заклади забезпечуються методичними матеріалами та програмними продуктами «1С: Підприємство» на пільгових умовах. Для якісного навчання пропонується ПП «1С: Підприємство 8. Комплект для навчання в закладах вищої освіти України» – це повнофункціональний продукт з документацією, офіційною методологічною та технологічною підтримкою від розробника.

В рамках співпраці, крім забезпечення навчально-методичними матеріалами, навчальний заклад також має можливість на пільгових умовах підвищувати кваліфікацію та навчати своїх співробітників в навчальному центрі «Скайлайн Софтвер» у Києві, а також безкоштовно атестувати своїх співробітників на знання програмних продуктів «1С: Підприємство».

Також для набуття професійних компетенцій необхідно застосовувати одну з найважливіших ресурсів – Програму «М.Е.Дос» для електронного документообігу. «М.Е.Дос» – поширене українське програмне забезпечення для подання звітності до контролюючих органів та обміну юридично значущими первинними документами між контрагентами в електронному вигляді [4]. М.Е.Дос розповсюджується і обслуговується через широку партнерську мережу, яка налічує понад 600 представництв по всій Україні: дилерів, посередників, дистриб'юторів і франчайзі. Франчайзингова мережа представлена магазинами електронних послуг «Твій час» і заснована творцями М.Е.Дос в 2016 році.

Невід'ємною складовою успішного ведення обліку в сучасних умовах є використання інформаційної бази «Ліга закон».

Крім того впровадили сучасні аналітичні системи, призначені для вирішення завдань оперативного управління підприємством на основі даних реального часу. Сучасні інформаційні системи ведення обліку безпосередньо пов'язані з управлінням компанії та без перебільшення ключових елементів інфраструктури підприємства.

Таким чином, здобуваючи освіту у РЕТК НУВГП можна отримати не лише сучасну теоретичну основу, але й хороше практичне застосування знань, набути

фахових компетенцій. Цікаві навички дають мені поштовх йти далі по своїй професії та дізнатися багато важливого про облік. В наш час не одна компанія чи підприємство не може обійтися без ведення бухгалтерського обліку. Адже з кожним новим роком облік стає все цікавішим та пізнавальним.

Література:

1. Бухгалтерський облік. Словник фінансово-правових термінів / за заг. ред. д.ю.н., проф. Л. К. Воронової. 2-е вид., перероб. та доп. К. : Алерта, 2011. 558 с.
2. Сайт URL: <https://nachasi.com/2018/04/23/suchasnyj-buhgalter-ta-it/>.
3. Сайт «Бухгалтерія». URL: [http://1c.ua/ua/v8/Regional Solutions_UA_BUH.php](http://1c.ua/ua/v8/Regional%20Solutions_UA_BUH.php).
4. Сайт «Вікіпедія». URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/M.E.Doc>.

УДК 657

Ситнікова А.О.

здобувач вищої освіти першого рівня
групи ОА-41

Науковий керівник: **Левицька С.О.**

д.е.н., професор кафедри обліку і аудиту

Національний університет водного господарства та природокористування
м. Рівне, Україна

УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК В БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ НА ЕТАПАХ РЕФОРМУВАННЯ БЮДЖЕТНОГО ОБЛІКУ

Організація управлінського обліку в бюджетних установах є джерелом ефективного функціонування підсистеми управлінського обліку, мета якої полягає у формуванні та передачі інформаційних даних управлінському персоналу внутрішнього поля управління бюджетних установ з метою обґрунтування вибору, підготовки та забезпечення прийняття управлінських рішень у сфері контролю, планування, прогнозування економічної ефективності діяльності вказаних суб'єктів господарювання.

Оскільки фінансування бюджетних установ здійснюється за допомогою державного чи місцевого бюджету, в рамках виконання цільових програм виникає потреба в достовірних результатах виконання таких програм. Відповідно до «Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017-2020 роки» [2] має бути забезпечена ефективна оцінка показників результативності з метою своєчасного прийняття управлінських рішень, а отже – посилення управлінської підзвітності на всіх рівнях державного сектору.

Базовим кроком у формуванні підсистеми управлінського обліку є власне постановка управлінського обліку, яка має бути ініційована вищим керівництвом установи через усвідомлення своїх потреб в отриманні інформації для потреб управління. Процес постановки управлінського обліку в установі потребує вирішення таких питань: вивчення потреб установи в потенційній

інформації управлінського обліку з боку різних користувачів – керівників структурних підрозділів; визначення функціональних напрямів, за якими передбачена побудова або реструктуризація управлінського обліку; виявлення елементів існуючого в установі внутрішнього обліку в межах виокремлених функціональних напрямів, оцінка їх адекватності реальним господарським процесам, а також інформаційним потребам управлінського персоналу; розробка концепції управлінського обліку в установі, плану заходів щодо його побудови та ін.

Важливим питанням постановки управлінського обліку саме в бюджетних установах є визначення таких базових традиційних позицій власне управлінського обліку, як: центрів відповідальності, класифікації витрат, методів калькулювання.

Згідно теоретичних і практичних надбань світової підсистеми управлінського обліку, з урахуванням особливостей діяльності бюджетних установ у їх межах доцільно виділити такі види центрів відповідальності:

- центри витрат;
- центри доходів;
- центри фінансових результатів;
- центри фінансової відповідальності.

Центри витрат являють собою структурні підрозділи бюджетних установ (або, як альтернатива – відповідальні працівники), керівники яких несуть відповідальність виключно за витрати. Характерною особливістю діяльності центрів є складність визначення обсягу виконуваних робіт у межах процесу виробництва різних продуктів бюджетних установ, а отже – неможливість встановлення чіткого взаємозв'язку між витратами та результатами діяльності центру. До їх складу можуть бути віднесені обслуговуючі підрозділи основної та допоміжної діяльності та управлінські підрозділи, а за умов централізації управління – більшість структурних підрозділів бюджетної установи. За такими підрозділами здійснюється планування витрат і контроль перевищення окремих статей кошторису витрат [3].

Зважаючи на потребу в забезпеченні економії бюджетних коштів (чому, безумовно, сприяє раціональне управління витратами) актуальним є формування засад розвитку інтегрованої системи обліку, в основу якої може бути покладена класифікація витрат, орієнтована на задоволення запитів керівництва бюджетними установами. Така класифікація має сприяти вирішенню задач оптимізації витрат, зниженню їхнього рівня та досягненню підвищення ефективності використання бюджетних коштів

Діяльність певних підрозділів пов'язана із забезпеченням реалізації продуктів діяльності бюджетних установ. Останні не займаються наданням послуг, виконання робіт, виробництвом продукції. Керівники таких підрозділів не можуть відповідати за витрати, пов'язані з цими обслуговуваними підрозділами, але відповідають за витрати власне структурного підрозділу. Отже, такі центри можна вважати *центрами доходів та обмежених витрат*. Зокрема, до їх складу відносяться економічний відділ бюджетних установ.

Структурний підрозділ, керівник якого може забезпечувати контроль як за реалізацією продукту діяльності, а отже і доходами, так і витратами, пов'язаними з виробництвом, виступає *центром фінансових результатів*. На відміну від центрів витрат і доходів, такі підрозділи володіють більшою самостійністю. Важливим аспектом їх роботи виступає облік витрат і ціноутворення продукту діяльності бюджетних установ. Центром фінансових результатів варто вважати кожен бюджетну установу, а також структурні підрозділи, які безпосередньо здійснюють виробництво продуктів основної діяльності бюджетних установ, мають певну фінансово-господарську автономність. Центри фінансових результатів у бюджетних установах подібні до центрів прибутку суб'єктів підприємницької сфери, але наявність законодавчо закріпленої ознаки «неприбутковості» не дозволяє апелювати до категорії «прибуток».

Для забезпечення ведення бухгалтерського обліку відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [1], бюджетні установи повинні самостійно розробляти систему і форми управлінського обліку, звітності і контролю господарських операцій.

Основні причини активного пошуку ефективних методів ведення та організації управлінського обліку на сучасному етапі функціонування бюджетних установ наступні:

- у великих бюджетних установах, бюджет яких вимірюється десятками мільйонів гривень, доходи і видатки за спеціальним фондом досягають двох третин. Виникає потреба в отриманні інформації не тільки в розрізі кодів бюджетної класифікації, а й за структурними підрозділами;

- управлінський облік орієнтується на докладний облік витрат (видатків) і калькулювання собівартості нематеріальних послуг. На сьогодні методика калькулювання таких послуг потребує наукового обґрунтування. Існує необхідність адаптації категорій методів обліку і калькулювання, об'єктів калькулювання, калькуляційних одиниць та похідних від них до методики калькулювання нематеріальних послуг [4].

Отже, управлінський облік у бюджетних установах перебуває на початковому етапі становлення, але впевнено розвивається. Для подальшого ефективного розвитку, передусім, необхідно вивчати досвід розвинутих країн, у яких впровадження підсистеми управлінського обліку в бюджетному секторі відбулося значно раніше. Оскільки управлінський облік не є законодавчо регламентованим, все ж таки необхідно проводити дослідження та розробляти прикладні рекомендації щодо впровадження даної підсистеми обліку в бюджетних установах.

Узагальнюючи, можна стверджувати, що потреба в досягненні кращої збалансованості використання ресурсів бюджетних установ, необхідних для надання послуг, вимагає формування та використання облікової системи, яка виходить за межі власне лише методології бухгалтерського обліку. У цьому контексті цінним буде розвиток і застосування в практиці бюджетних установ

концепцій, притаманних обліковим системам, орієнтованим на задоволення внутрішніх управлінських потреб.

Література:

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16 липня 1999 р. N 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/99> (дата звернення: 31.03.2019).
2. Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017-2020 роки. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/142-2017-%D1%> (дата звернення: 31.03.2019).
3. Свірко С. В. Організація управлінського обліку в бюджетних установах: етапи постановки та його складові. *Фінанси, облік і аудит*. 2014. № 2(24). С. 235–250.
4. Романченко Ю. А. Облік у бюджетних установах: стан та перспективи розвитку. URL: <http://magazine.faaf.org.ua/oblik-u-byudzhethnih-ustanovah-stand> (дата звернення: 31.03.2019).

УДК 657

Ситнікова А.О.

здобувач вищої освіти першого рівня
групи ОА-41

Науковий керівник: **Сиротинська А.П.**

к.т.н., доцент кафедри обліку і аудиту

Національний університет водного господарства та природокористування
м. Рівне, Україна

УДОСКОНАЛЕННЯ ЗАХИСТУ БУХГАЛТЕРСЬКИХ ДАНИХ ЗА ДОПОМОГОЮ ТЕХНОЛОГІЇ БЛОКЧЕЙН

Проблема захисту фінансових даних від фальсифікацій була актуальною у всі часи. Сьогодні з появою блокчейн-технології з'явилася можливість перевести бухгалтерський облік в абсолютно захищений, прозорий для всіх сторін і зручний в роботі формат.

В загальноприйнятому розумінні блокчейн, в першу чергу, тісно пов'язується з криптовалютами, найбільш відомою з яких є біткоїн. Можна стверджувати, що блокчейн є технологічною основою криптовалюти, але сфера його застосування є набагато ширшою. Одним з найбільш перспективних варіантів для впровадження технології блокчейн, є саме захист персональних даних, що є необхідним у сфері бухгалтерського обліку.

Дослідженням бухгалтерського обліку в умовах застосування інформаційних технологій присвячені праці таких авторів як: Ю. Ідзірі, П. Квест, К. Кловз, Д. Кодерр, П. Кук, Б. Одінцов, В. Палій, Д. Панков, В. Подольський, А. Романов, Т. Синглетон, Я. Соколов, Дж. Хантон, Дж. Холл, Е. Чамберс. Проте питання захисту бухгалтерських даних за допомогою технології блокчейн потребує як теоретичних, так і прикладних досліджень.

На сучасному етапі системи руху інформаційних та грошових потоків зазвичай мають централізовану організаційну структуру. Особливо це

стосується організації грошового обігу на державному та міждержавному рівнях та відомостей про важливі аспекти суспільного життя.

Безумовно лише держава має виключні права власності на певні бази даних у важливих сферах суспільства. Кожна транзакція сьогодні спирається на певну структуру, якій більшою чи меншою мірою довіряє суспільство: коли мова йде про переказ коштів, ми змушені покладатись на правомірність та надійність банку, платіжної системи чи наглядових органів, що здійснюють регулювання у цій сфері. Фактично створюється система про надійність та безпеку тої чи іншої платіжної системи [2]. Реально ж, користувач не завжди може бути впевненим про надійність названих систем, оскільки інформація за часту подається у спотвореному вигляді.

Практично не існує неуразливих централізованих баз даних: вони можуть бути зламані, їхні організатори в результаті помилки можуть спотворювати їхній зміст. Тому на сьогоднішній день значна увага приділяється інформаційній безпеці, витрачаються кошти на її забезпечення як у малих, та, особливо, у великих компаніях. Це все потребує значних ресурсів, тому у пошуку та ефективному використанні надійних технологій, що забезпечать безперебійність та надійність інформаційної системи, зацікавлені в першу чергу підприємці.

За таких передумов цілком логічним виглядає стрімкий розвиток сервісів на базі блокчейн. В основі цієї технології – розподілені реєстри даних. Це означає, що не існує єдиного місця, де зберігаються усі записи, відсутній єдиний реєстр або банк даних. Такий реєстр зберігається одночасно у всіх учасників системи й автоматично оновлюється до останньої версії при кожному внесенні змін до нього і кожен є гарантом достовірності інформації в ньому. Даний реєстр є фактично обліковою книгою записів про події в цифровому середовищі. Тобто це технологія перевірки та обліку операцій між самостійними вузлами мережі без центрального обчислювального центру і кожна нова транзакція підтверджується історією попередніх [4].

Блокчейн володіє важливою для бухгалтерської роботи властивістю. Інформації, що створена в блокчейні, можна довіряти, навіть якщо довіра до контрагента відсутня. Річ в тому, що транзакція здійснюється лише в тому випадку, якщо вона схвалена обома сторонами. Крім того ця інформація захищена від змін.

Нова технологія дійсно здатна захистити дані, з якими нам доводиться працювати, при цьому зробивши їх більш доступними і прозорими. До того ж, блокчейн може помітно знизити витрати і мінімізувати час, необхідний для вирішення виникаючих проблем і усунення помилок [1].

Блокчейн вирішить ще одну проблему: інформація про транзакції, договори тощо буде записуватись у спільний реєстр у режимі реального часу, тож перевірка відповідності правовим нормам відбуватиметься автоматично. Це значно підвищить операційну ефективність організацій. Достовірні та актуальні бухгалтерські записи між контрагентами зроблять процес аудиту прозорішим, значно скоротять час його проведення. Замість перевірки

величезних обсягів щоденних транзакцій аудиторів зможуть приділяти більше уваги дійсно складним та суперечливим питанням. Таким чином автоматизація процесів призведе не до зникнення професії аудитора чи бухгалтера, а до еволюції їхньої ролі в компанії. Наразі широкому використанню блокчейну перешкоджає відсутність чіткого регулювання та стандартизації. Однак фінансовим спеціалістам та власникам бізнесу вже час уважніше придивитися до можливостей, які пропонує ця технологія [3].

Отже, проаналізувавши різні джерела інформації, можна констатувати факт того, що блокчейн – революційна технологія, здатна змінювати різні сфери бізнесу та суспільства. Бухгалтерський облік у даному випадку не є виключенням, тому застосування блокчейну у даній сфері є досить перспективним не тільки для функції удосконалення системи захисту бухгалтерських даних, але й для автоматизації обліку взагалі. Оскільки блокчейн здатний прозоро та неупереджено висвітлювати інформацію, то в даному випадку може існувати лише одне питання, що визначає швидкість його впровадження. А саме готовність до справедливої, чесною і прозорою системи обліку, якою неможливо маніпулювати в своїх інтересах, готовність держави і підприємців до бізнесу без обману.

Література:

1. Ulieru, M. Blockchain: what it is, how it really can change the world. URL: <https://www.weforum.org/agenda/2016/06/the-blockchain/> (дата звернення: 31.03.2019).
2. Адриано А., Монро Х. Інтернет доверие. *Финансы и развитие*. Іюнь, 2016. С. 44–47. (дата звернення: 31.03.2019).
3. Мельниченко О. В., Гартінгер Р. О. Роль технології блокчейну у розвитку бухгалтерського обліку та аудиту. *EUROPEAN COOPERATION*. 2016. Vol. 7(14). С. 9–19.
4. Що таке blockchain і для чого він потрібен. URL: <https://nachasi.com/2017/06/02/blockchain-faq/> (дата звернення: 31.03.2019).

УДК 657.2

Спірідонов Д.С.

здобувач вищої освіти першого рівня
факультету міжнародної торгівлі та права,

Науковий керівник: **Кузуб М.В.**

старший викладач кафедри обліку та оподаткування
Київський національний торговельно-економічний університет
м. Київ, Україна

ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Сучасна ринкова економіка змушує підприємства підлаштовуватися під сучасні тенденції, змінюючи техніку та технологію для здійснення операційної діяльності, розширювати діапазон можливостей діяльності компаній з використанням нових фінансових інструментів та механізмів. На даний час проблеми обліку основних засобів в Україні набувають особливої

актуальності, особливо це можна спостерігати в сфері виробництва. Для продуктивного застосування основних засобів у процесі виробництва, необхідно вміти правильно відображати їх в обліку та вирішувати пов'язані з цим процесом проблеми, які виникають в момент такої діяльності [3, с. 186]. Правильна організація бухгалтерського обліку забезпечує ефективність їх використання, своєчасність визначення і відображення операцій зі змінами, що відбуваються із ними, повноту відображення цих змін у вартісному вираженні.

Проблемам в обліку основних засобів та шляхам їх вирішення присвячували свої роботи такі вітчизняні вчені: Левченко О.П. [1], Грана С.О та Гончар В.О. [2], Кудлаєва Н.В. та Кравчук В.С. [3], Сарапіна О.А., в роботах яких висвітленні різноманітні теми обліку основних засобів, які викликають ряд суперечок та розбіжностей. Однак, не зважаючи на плідну роботу науковців, багато питань потребують подальшого розгляду та доопрацювання. Все це свідчить про необхідність всебічного вивчення і вирішення окресленої проблеми дослідження.

Основними нормативними актами є Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» [5] та Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів [6], які у взаємозв'язку визначають методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про основні засоби, інші необоротні матеріальні активи та незавершені капітальні інвестиції в необоротні матеріальні активи, а також порядок розкриття інформації про них у фінансовій звітності.

Основні засоби – матеріальні активи, які установа утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік). Найпоширенішими критеріями віднесення об'єктів до основних засобів є: функціональна роль, призначення, сфера діяльності, нерухомість, тривалість використання, матеріальність, вартісна межа об'єкта [4].

Ефективна організація обліку основних засобів ґрунтується на нормативно-правових актах держави та вміло сформованої облікової політики, яка затверджується Наказом по підприємству. Облікова політика розробляється індивідуально кожним підприємством і повинна забезпечувати надійність та достовірність їх фінансової інформаційної системи [1, с. 1].

Об'єкт основних засобів – це закінчений пристрій з усіма пристосуваннями і приладдям до нього; конструктивно відокремлений предмет, призначений для виконання певних самостійних функцій; відокремлений комплекс конструктивно з'єднаних предметів однакового або різного призначення, що мають для їх обслуговування загальні пристосування, приладдя, керування та єдиний фундамент, унаслідок чого кожен предмет може виконувати свої функції, а комплекс - певну роботу тільки в складі комплексу, а не самостійно; інший актив, що відповідає визначенню основних засобів, або частина такого активу, що контролюється підприємством/установою [5].

Вивчення теоретичних положень, свідчать, що в силу останніх подій облік та аналіз основних засобів на підприємствах дещо ускладнився, а ряд проблем негативно впливають на процес управління виробництвом, знижуючи рівень ефективності контролю та аналізу [2, с. 3].

Однією з основних проблем, яка потребує нагального вирішення є методика нарахування амортизації, адже це є найбільш суперечливою та актуальною проблемою в наш час. Згідно до Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» виділяють такі методи нарахування амортизації: прямолінійний; зменшення залишкової вартості; прискореного зменшення залишкової вартості (подвійного залишку, що зменшується); кумулятивний; виробничий [5]. При зарахуванні об'єктів основних засобів на баланс підприємства, необхідно визначити найдоцільніший метод амортизації для кожного окремого об'єкта. Даний процес потребує чимало часу, матеріальних затрат та кваліфікованих кадрів на підприємстві, але це безпосередньо впливає на рівень собівартості готової продукції. Тому, як правило керівництво підприємства обирає прямолінійний методи, який може буди недоцільним для окремого засобу, через що в майбутньому компанія потенційно може втратити кошти. Вирішити поставлену проблему в змозі ефективний менеджмент, який буде базуватися на досвіді інших більш розвинутих фірм та класова підготовка робітників з проведенням інструктажів, лекцій та тренінгів.

Також однією з основних проблем в обліку основних засобів є нарахування ліквідаційної вартості, тобто сума коштів або вартість активів, яку підприємство очікує отримати від реалізації (ліквідації) необоротних активів після закінчення строку їх корисного використання [5]. Як наслідок, визначити вартість через декілька років важко, тому підприємства часто вказують в обліковій політиці, що ліквідаційна вартість дорівнює нулю, а вартість, що амортизується дорівнює первісній вартості, через таку політику ведення основних засобів у підприємства можуть виникнути певні труднощі пов'язані з достовірністю даних. На наш погляд, дуже важливо вірно розрахувати ліквідаційну вартість по кожному об'єкту окремо, адже дана вартість використовується з метою розподілу витрат і доходів між відповідними звітними періодами для проведення аналізу та статистичних досліджень.

На нашу думку, необхідно виділити проблему пов'язану з проведенням інвентаризації основних засобів. Для забезпечення надійного зберігання, дотримання нормам та унеможливлення їх розкрадання, слід здійснювати систематичну перевірку наявності ресурсів підприємства, для забезпечення достовірності облікової інформації. Нажаль існують прикрі випадки пов'язані з державними та приватними підприємствами, де вимога по проведенню інвентаризації порушується, як наслідок відбуваються значні втрати ресурсів та унеможливлення створення конкурентоспроможної продукції. Вирішувати дану проблему потрібно на рівні керівних органів фірми, впровадження раптових та вибіркового інвентаризаційних перевірок, проведення індивідуальних бесід з

матеріально відповідальними особами та зацікавлення робітників в збереженні майна.

Підводячи підсумок варто сказати, що основні засоби виступають основним джерелом для здійснення операційної діяльності на кожному підприємстві. Проблеми які виникають під час обліку, створюють значні перешкоди для нормального функціонування компанії, виготовлення продукції з гарною доданою вартістю та великим рівнем конкурентоспроможності. До основних недоліків в обліку слід відносити проблему нарахування амортизації, проведення інвентаризації та ліквідаційна вартість основних засобів. Вирішити наявні проблеми в змозі політика ефективного менеджменту, сприяння навчанню кваліфікованих кадрів, дотримуватися коректності при веденні обліку, заохочення робочого персоналу до саморозвитку та здійснення раптових інвентаризаційних перевірок основних засобів.

Література:

1. Левченко О. П. Проблеми організації обліку основних засобів та шляхи їх вирішення. URL: <file:///C:/Users/Денис/Downloads/193.pdf>. (дата звернення: 15.05.2019).
2. Гарна С. О., Гончар В. О. Проблеми обліку основних засобів та шляхи їх вирішення. URL: <https://www.sworld.com.ua/konfer37/344.pdf>. (дата звернення: 15.05.2019).
3. Кравчук В. С. Проблеми обліку основних засобів. URL: <http://www.chteiknteu.cv.ua/herald/content/download/archive/2015/v2/23.pdf>. (дата звернення: 15.05.2019).
4. Податковий кодекс України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>. (дата звернення: 15.05.2019).
5. Положення (стандарти) Бухгалтерського обліку. URL: <https://buhgalter911.com/spravochniki/>. (дата звернення: 15.05.2019).
6. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: www.rada.gov.ua. (дата звернення: 15.05.2019).

УДК 657.2

Томчук Ю.Ю.

здобувач вищої освіти третього рівня
Університет державної фіскальної служби України
м. Ірпінь, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ВИПЛАТ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМ В ОРГАНІЗАЦІЯХ І УСТАНОВАХ ДЕРЖАВНОГО СЕКТОРУ

Грошове утримання українських військовослужбовців стабільно зростає, і уже в цьому році військовослужбовці військової служби за контрактом отримуватимуть більше десяти тисяч гривень. А ось мінімальне грошове забезпечення військовослужбовців, які виконують завдання в районі проведення операції Об'єднаних сил становитиме понад 20 тисяч гривень. Оскільки, відповідно до діючих правил нарахування грошового забезпечення, його виплата здійснюється в поточному місяці за минулий, відповідні виплати у збільшеному розмірі за січень 2019 року військовослужбовці отримають вже

в лютому 2019 року. Відповідно, грошове забезпечення в збільшених розмірах за грудень 2019 року військовослужбовці отримають в січні 2020 року.

Виплату грошового забезпечення військовослужбовцям передбачено Законом України «Про соціальний захист військовослужбовців та членів їх сімей» [2], а також нормативними актами, якими, зокрема, є Постанова Кабінету Міністрів № 704 [7], яка вступила в свою дію з 1 березня 2018 року, а також Наказ Міністра оборони № 260 [4].

Законом України «Про Державний бюджет України на 2019 рік» [1] Міністерству оборони України передбачено видатки для виплати грошового забезпечення військовослужбовцям ЗС України у сумі 49,6 млрд грн. Порівняно з 2018 роком фонд грошового забезпечення на 2019 рік збільшено на 15,2 млрд грн, або на 41%. Це дозволить збільшити розмір грошового забезпечення військовослужбовців не менш ніж на 30%.

Так само, як і заробітна плата працівників бюджетних організацій, щомісячна винагорода за роботу армієця складається із окремих частин. Грошове забезпечення включає:

- щомісячні основні види грошового забезпечення (посадовий оклад, оклад за військовим званням, надбавка за вислугу років);
- щомісячні додаткові види грошового забезпечення (підвищення посадового окладу, надбавки, доплати, премія);
- одноразові додаткові види грошового забезпечення (винагороди, допомоги).

Основні і додаткові види грошового забезпечення розраховуються і виплачуються на підставі штатного розпису військової частини, наказів про призначення на посаду, встановлених виплат основних і додаткових видів грошового забезпечення, присвоєння військових звань і грошового атестата або довідки про грошові виплати.

У світовому співтоваристві, при сучасному зростанні ділової міжнародної активності й обсягів іноземних інвестицій, проблема порівняння основних положень бухгалтерських стандартів набуває великого значення. Виплати працівникам є найвагомішою складовою усіх витрат підприємства, а їх облік є однією з найважливіших та найскладніших сторін облікового процесу. Однією з основних принципів відмінностей НПСБОДС від МСБОДС є жорстка регламентація дій бухгалтера. В українському бухгалтерському обліку є єдиний план рахунків, який є обов'язковим для застосування всіма суб'єктами господарської діяльності.

Отже, в НПСБОДС 132 інформація представлена у більш стислому вигляді, що дозволяє скоротити час на вивчення цього стандарту, але це не завжди полегшує роботу бухгалтера, адже все, що не описано в цьому стандарті, можна тлумачити по-різному, що може призвести до виникнення помилок. Перевагами складання фінансової звітності за міжнародними стандартами є беззаперечними для більшості користувачів фінансової звітності. МСБОДС 25 можна розцінювати як інструмент глобалізації економіки і

світових господарських зв'язків. Це ще раз підтверджує необхідність і корисність процесу впровадження МСБО для всіх секторів економіки України.

Посадові оклади виплачуються у розмірах, визначених додатком 1 Постанови № 704. Посадові оклади за розрядами тарифної сітки визначаються шляхом множення розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленого законом на 1 січня календарного року (але не менше 50 відсотків розміру мінімальної заробітної плати, встановленого законом на 1 січня календарного року), на відповідний тарифний коефіцієнт.

Оклади за військовими званнями виплачуються в розмірах, визначених у додатку 14 до постанови № 704, аналогічно як посадові оклади – шляхом множення розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленого законом на 1 січня календарного року.

Військовослужбовцям (крім військовослужбовців строкової військової служби) щомісячно виплачується надбавка за вислугу років на військовій службі у відсотках посадового окладу (за основною чи тимчасово займаною посадою) з урахуванням окладу за військовим званням у таких розмірах:

від 1 до 5 років – 25 відсотків;

від 5 до 10 років – 30 відсотків;

від 10 до 15 років – 35 відсотків;

від 15 до 20 років – 40 відсотків;

від 20 до 25 років – 45 відсотків;

від 25 і більше років – 50 відсотків.

Військовослужбовцям (крім військовослужбовців строкової військової служби) щомісячно виплачується надбавка за особливості проходження служби в розмірах до 100 відсотків посадового окладу, окладу за військове звання та надбавки за вислугу років залежно від складності та важливості виконуваних обов'язків. Саме з 1 січня 2019 року дана надбавка складає 65%.

У процесі модернізації бухгалтерського обліку в державному секторі відповідно до плану заходів Стратегії модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі, затверджено 19 національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі, серед яких – Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 132 «Виплати працівникам» [5], та Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку в державному секторі 25 «Виплати працівникам» [3]. Метою НП(С)БОДС 132 є встановлення методологічних засад формування в бухгалтерському обліку інформації про виплати (у грошовій і негрошовій формах) за роботи, виконані працівниками, та її розкриття у фінансовій звітності. Метою МСБОДС 25 є визначення порядку бухгалтерського обліку та розкриття інформації про виплати працівникам, який вимагає від суб'єкта господарювання визнавати: а) зобов'язання, якщо працівник надав послугу в обмін на виплати, які будуть сплачені в майбутньому; б) витрати, якщо суб'єкт господарювання споживає економічну вигоду, що виникає внаслідок послуги, наданої працівником в обмін на виплати.

На думку автора, було б за доцільне поділити виплати військовослужбовцям відповідно до МСБОДС 25, що надасть змогу скласти фінансову звітність за міжнародними стандартами, є беззаперечними для більшості користувачів фінансової звітності. МСБОДС можна розцінювати як інструмент глобалізації економіки і світових господарських зв'язків. Це ще раз підтверджує необхідність і корисність процесу впровадження МСБО для всіх секторів економіки України.

Нарахування грошового забезпечення військовослужбовцям відповідно до Плану рахунків у бюджетному секторі [6] відображається на рахунку 65 "Розрахунки з оплати праці" призначений для обліку й узагальнення інформації про розрахунки за виплатами працівникам із заробітної плати, допомоги у зв'язку з тимчасовою непрацездатністю, студентам, аспірантам і учням зі стипендій та інших подібних виплат. Для розмежування обліку розрахунків з військовослужбовцями та працівниками військових частин, субрахунок 6511 «Розрахунки із заробітної плати» розділяється на субрахунки третього порядку.

За кредитом субрахунку 65113 «Розрахунки з грошового забезпечення військовослужбовців» відображається нарахування грошового забезпечення військовослужбовцям, а за дебетом – утримання, здійснені з нарахованого грошового забезпечення, та виплата військовослужбовцям, а також депонування не виплачених сум.

Усі господарські операції, що пов'язані із нарахуванням грошового забезпечення відображаються у меморіальному ордері № 5 «Зведений розрахунок відомостей із заробітної плати та стипендій» систематизується за програмною та економічною класифікацією видатків, статтями кошторису Міністерства оборони та видами нарахувань. До меморіального ордера долучаються всі документи, що є підставою для нарахування і виплати грошового забезпечення (витяги з наказів, довідки, витяги з особових справ тощо).

Все сказане дає змогу зробити висновок, що на сьогоднішній день держава намагається піклуватися про своїх військових, про що свідчить збільшення їх оплати та соціальних гарантій. Але, все ж таки, значних покращень у бухгалтерському обліку не відбувається, про що свідчить відсутність детального методологічного забезпечення обліку виплат працівникам, які не виокремлено як цілісну категорію та самостійний об'єкт бухгалтерського обліку суб'єктів державного сектору. Адже порівнявши стандарти МСБОДС 25 і НП(С)БОДС 132, можемо побачити розбіжності в самій структурі виплат працівникам (їх класифікації) та відповідність до визначення і сутності мети цих стандартів.

Література:

1. Про Державний бюджет України на 2019 рік : Закон України (Відомості Верховної Ради (ВВР). 2018. № 50. ст. 400). URL: <https://zakon.rada.gov.ua>. (дата звернення: 15.05.2019).
2. Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей : Закон України від 20.12.1991 р. № 2012-XII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>. (дата звернення: 15.05.2019).

3. Виплати працівникам : МСБОДС 25. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>. (дата звернення: 15.05.2019).

4. Про затвердження Порядку виплати грошового забезпечення військовослужбовцям Збройних Сил України та деяким іншим особам : Наказ Міністра України від 07.06.2018 р. № 260. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>. (дата звернення: 15.05.2019).

5. Виплати працівникам : НП(С)БОДС 132. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>. (дата звернення: 15.05.2019).

6. План рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі : наказ Міністерства фінансів України від 31.12.2013 р. № 1203.

7. Про грошове забезпечення військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу та деяких інших осіб : Постанова Кабінету Міністрів України від 30.08.2017 р. № 704 URL: <http://zakon.rada.gov.ua>. (дата звернення: 15.05.2019).

УДК 657.2

Троєцка Л.Ю.

здобувач вищої освіти другого рівня
групи ОПДвнм-11

Науковий керівник: **Пилявець В.М.**

к.е.н., доцент

Вінницький навчально-науковий інститут економіки
Тернопільського національного економічного університету
м. Вінниця, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКОВОГО ТРАКТУВАННЯ МАЛОЦІННИХ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ В ВІТЧИЗНЯНІЙ ТА ЗАКОРДОННІЙ ПРАКТИЦІ

Важливе місце серед ресурсів підприємства належить малоцінним необоротним активам (МНА) які не є окремою групою активів, хоча є невід'ємною і важливою частиною активів більшості підприємств. В вітчизняній обліковій практиці вони згадуються у двох ключових нормативних документах, що регулюють бухгалтерський і податковий облік основних засобів (ОЗ): П(С)БО № 7 «Основні засоби» і Податковому кодексі України (ПКУ). Формально, можна вважати, що МНА входять до складу ОЗ, хоча є суттєві нюанси. Згідно з П(С)БО № 7, усі основні засоби поділені на 2 частини, перша з яких називається «Основні засоби», а друга – «Інші необоротні матеріальні активи». МНА є другою з семи груп інших необоротних матеріальних активів. П(С)БО № 7 визначає, що до МНМА належать предмети, первісна вартість яких не перевищує 1000 грн., без ПДВ, хоча ця норма застаріла [2].

У зарубіжних країнах точного терміну, який би відповідав досліджуваним малоцінним необоротним та швидкозношуваним активам, немає. Там існують різні підходи до визначення переліку досліджуваних активів. Поширена практика у визначенні цих активів – акцентування на їх незначній вартості. У Німеччині та Чехії прийняте таке поняття як активи невеликої вартості, у

Австралії – активи незначної ціни. Інший підхід полягає в характеристиці цих активів як незначущі, що впливає з Міжнародних стандартів фінансової звітності, а також, наприклад, із канадської практики обліку (невеликі інструменти). У Російській Федерації та Білорусі для ідентифікації досліджуваних активів використовують терміни, що відповідають найменуванням предметів, які входять до цієї групи, – інвентар, господарські речі, спеціальне обладнання, спецодяг, що свідчить про відмову від радянського підходу. Такого підходу дотримуються у США, Великобританії та деяких інших країнах, що в бухгалтерському обліку керуються директивами ЄС.

Порядок визнання та розмежування різних груп активів у зарубіжних країнах відбувається по-різному, що пов'язане зі зміною ступеня державної регламентації обліку та вимог до порядку формування інформації в балансі. За результатами досліджень іноземної літератури та відповідних нормативно-правових актів виявлено, що облікова практика більшості країн констатує капіталізацію досліджуваних активів. Проте спостерігаються відмінності щодо розмежування активів за терміном корисного використання.

Один із підходів, згідно з яким відбувається розмежування активів на поточні та довгострокові, побудований на основі професійних суджень. Керівництво підприємства приймає рішення щодо терміну корисного використання активу в умовах діяльності підприємства. Тобто, віднесення активів до поточних або довгострокових залежить від намірів керівництва підприємства щодо термінів використання цих активів. Пріоритетним стає обґрунтування очікуваного терміну використання активу та способу його участі в господарському процесі. Так, у підприємствах США наголошується на різниці між офісним приладдям (папір, ручки, зошити, календарі, інші канцтовари), яке обліковують у складі поточних активів, та офісним обладнанням (дошки, принтери, крісла, столи, калькулятори тощо), яке обліковують у складі основних засобів. Відповідно, класифікація активів відбувається залежно від строку використання та мети застосування на підприємстві. Такий підхід задекларований як у Міжнародному стандарті бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби», так і національними П(С)БО 7 «Основні засоби» та П(С)БО 9 «Запаси». Проте, на відміну від національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, у міжнародних стандартах визначальним критерієм щодо розмежування активів є зіставлення терміну корисного використання активу з тривалістю операційного циклу, а не календарного року.

У країнах членах Європейського Союзу порядок обліку малоцінних нематеріальних активів регламентує Четверта директива Ради ЄС (78/660/ЄЕС): річні рахунки компаній з обмеженою відповідальністю.

Визнання МНША у складі оборотних активів властиве для пострадянських країн, що здійснюється на основі вартісного критерію та терміну корисного використання. Це означає, що активи належать до окремої групи за умови, що їх вартість не перевищує законодавчо визначену норму, а тому термін

корисного використання не береться до уваги. Виконання іншої умови передбачає оцінку терміну корисного використання активу, оскільки всі предмети праці з терміном корисного використання менше одного року, незалежно від вартості, також потрапляють до цієї групи активів.

Література:

1. Відділ баз даних нормативно-правової інформації : Податковий кодекс України від 01.01.2015 р. *Відомості Верховної Ради України*. Офіц. вид. К.: URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>. (дата звернення: 15.05.2019).
2. Основні засоби : Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 : Наказ Міністерства фінансів України від 27.04.2000 р. № 92. URL: <http://buhgalter911.com/Res/PSBO/PSBO7.aspx>. 2. (дата звернення: 15.05.2019).
3. Прокопенко В., Ковальов Д. МНМА: обліковий екскурс. *Все про бухгалтерський облік*. 2014. № 103. С. 6–12.

УДК 657

Христюк Я.О.

здобувач вищої освіти другого рівня
групи ОАМ-51

Науковий керівник: **Зубілевич С.Я.**

к.е.н., професор кафедри обліку і аудиту

Національний університет водного господарства та природокористування
м. Рівне, Україна

ПОЛІТИКА ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ ТА ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ ПАТ «УКРЗАЛІЗНИЦЯ» В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ НА ПРИКЛАДІ ВИРОБНИЧОГО ПІДРОЗДІЛУ «ШЕПЕТІВСЬКА ДИСТАНЦІЯ СИГНАЛІЗАЦІЇ ТА ЗВ'ЯЗКУ»

У зв'язку з постійним зростанням попиту на енергію в дійсний час розвиток енергозберігаючих технологій з метою вирішення глобальних проблем, пов'язаних з економічним зростанням, енергетичною безпекою і зміною клімату, в усьому світі стає все більш актуальним. Українська економіка за даними експертів є однією з найбільш енергоємних у світі [1].

Зауважимо, що терміни енергоефективність та енергозбереження мають різне тлумачення. Під енергоефективністю розуміють ефективне (розсудливе) використання енергетичних запасів, наприклад, використання меншої кількості енергії для підтримання того ж рівня енергетичного забезпечення технологічних процесів на виробництві тощо.

Енергозбереження є більш широким терміном і означає заощадження, збереження енергії, головним чином спрямоване на зменшення енергоспоживання. За чинним законодавством, це діяльність (організаційна, наукова, практична, інформаційна), яка спрямована на раціональне використання та економне витрачання первинної та перетвореної енергії і

природних енергетичних ресурсів в національному господарстві і яка реалізується з використанням технічних, економічних та правових методів [2].

У міжнародній практиці найбільш застосовними документами, що регулюють питання управління та розкриття інформації про енергозбереження та енергоефективність, є стандарт ISO [3] та одне з керівництв Глобальної ініціативи зі звітування (GRI) – GRI 302 Energy [4]. Останній документ пояснює, яку саме інформацію підприємство повинно надавати про вплив, пов'язаний з енергією, і про те, як воно керує цим впливом. Вимоги надані за такими розділами:

Розкриття інформації 302-1 Споживання енергії в організації;

Розкриття інформації 302-2 Споживання енергії за межами організації;

Розкриття інформації 302-3 Енергоємність;

Розкриття 302-4 Скорочення споживання енергії;

Розкриття 302-5 Скорочення енергетичних потреб продукції та послуг.

В Україні з 2018 року встановлені вимоги до подання Звіту про управління, де теж зазначені вимоги до інформації про екологічні аспекти, у тому числі споживання різних видів енергії [5]. Проте ніяких детальних рекомендацій Міністерство фінансів не встановило і підприємства обирають спосіб подання, обсяг і зміст інформації на свій розсуд.

ПАТ «Укрзалізниця» визначила енергоефективність та енергозбереження одними з пріоритетних напрямів своєї діяльності. Як державний монополіст на ринку залізничних перевезень Компанія усвідомлює свою відповідальність перед майбутніми поколіннями. ПАТ «Укрзалізниця» намагається активно впроваджувати новітні технології для освітлення, опалення і кондиціонування виробничих та адміністративних будівель. Це забезпечується використанням найуспішніших світових та вітчизняних практик управління споживанням паливно-енергетичних ресурсів. Стале поліпшення показників енергоефективності сприяє скороченню споживання енергії, збереженню ресурсів, зменшенню об'ємів викидів вуглекислого газу [6].

У Товаристві розуміють, що скорочення енергоспоживання принесе користь не лише доквітлю та суспільству, а й буде сприяти зниженню собівартості й ціни продукції і тим самим впливати на конкурентоспроможність та величину отриманого прибутку. Діяльність у сфері енергозбереження та підвищення енергоефективності є обов'язковою умовою розвитку сталого бізнесу країни та здійснюється відповідно до вимог міжнародного стандарту ISO 50001 [3].

Основні напрямки діяльності Товариства щодо збереження енергоресурсів та їх ефективного використання: реалізація корпоративної політики ПАТ «Укрзалізниця» в частині забезпечення енергоефективності (моніторинг та нормування витрат енергоресурсів, прогнозування витрат, розрахунок потреб у паливно-енергетичних ресурсах (ПЕР), розробка заходів з раціонального використання ПЕР); контроль за дотриманням та аналіз питомих норм витрат ПЕР залежно від об'ємів роботи; аналіз ефективності діючої на підприємствах системи енергоменеджменту; організація роботи регіональних філій, ПрАТ з

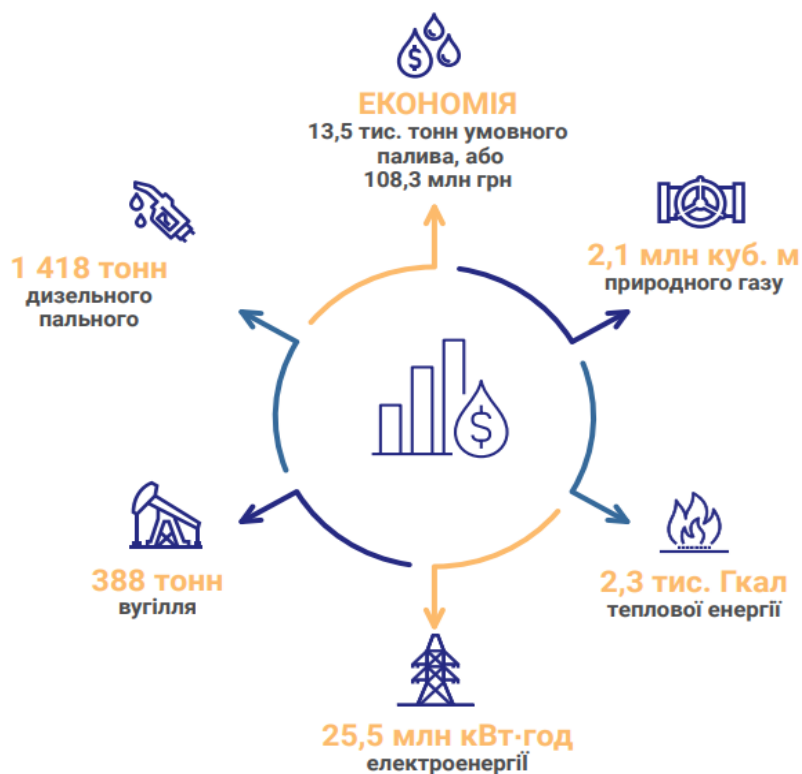
питань розробки заходів та впровадження енерго- та ресурсозберігаючих програм; організація та проведення енергетичних обстежень у виробничих підрозділах та структурних підрозділах з метою покращення ефективності використання енергоресурсів; здійснення контролю за достовірністю обліку та статистичної звітності з використання ПЕР; аналіз ефективності роботи виробничих підрозділів, оцінка поточного стану енергоспоживання, визначення можливостей економії ресурсів.

Так, за 2017 рік проведено близько 120 енергетичних обстежень з наданням рекомендацій щодо більш ефективного використання енергоресурсів та можливостей скорочення їх споживання по підприємствах ПАТ «Укрзалізниця».

У виробничому підрозділі «Шепетівська дистанція сигналізації та зв'язку» було проведено заміну старого освітлювального обладнання на сучасне світлодіодне, що суттєво скоротило споживання електроенергії. Постійно проводиться моніторинг, контроль та аналіз технічного стану пристроїв залізничної автоматики, телемеханіки та зв'язку для виявлення резервів зменшення споживання енергоресурсів.

Усі показники споживання та витрат енергоресурсів відображаються у статистичній звітності, яку складає виробничий підрозділ «Шепетівська дистанція сигналізації та зв'язку» та передає до регіональної філії «Південно-Західна залізниця».

Основні результати ПАТ з виконання Програми енергозбереження ресурсів у 2017 р. зображено на рис. 1.

Рис. 1. Економія енергоресурсів від реалізації заходів Програми енергозбереження у 2017 р. [6]

Література:

1. Оцінка ринку постачальників послуг з енергоефективності. Актуальний стан та розвиток ринку. URL: http://sae.gov.ua/sites/default/files/EE_brochure_out_2018.pdf (дата звернення 01.04.2019).
2. Про енергозбереження : Закон України. URL: <http://sae.gov.ua/uk/regulations> (дата звернення 01.04.2019).
3. Energy management systems, ISO 50001 URL: <https://www.iso.org/obp/ui#iso:std:iso:50001:ed-2:v1:en> (дата звернення 01.04.2019).
4. GRI 302 Energy. URL: <https://www.globalreporting.org/standards/gri-standards-download-center/gri-302-energy-2016/> (дата звернення 01.04.2019).
5. Методичні рекомендації зі складання звіту про управління : наказом Мінфіну України від 07.12.2018 р. № 982. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v098_2201-18 (дата звернення 01.04.2019).
6. Інтегровий звіт ПАТ “Укрзалізниця». URL: <https://www.uz.gov.ua> (дата звернення 01.04.2019).

УДК 657.446

Чубик М.В.

здобувач вищої освіти першого рівня
групи ОА-41

Науковий керівник: **Левицька С.О.**

д.е.н., професор кафедри обліку і аудиту

Національний університет водного господарства та природокористування
м. Рівне, Україна

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АНАЛІЗУ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ ЯК ВАЖЛИВОГО НАПРЯМКУ МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВА

Основою забезпечення ефективності функціонування суб'єктів господарювання є необоротні активи. Від того, яким чином відбувалося їх формування на початку діяльності підприємства, як вони використовуються у виробничому процесі, як змінювалася їх структура та якісні характеристики, наскільки ефективно відбувається їх використання та відтворення, залежить подальший успіх підприємства в короткостроковій та довгостроковій перспективі.

Необхідність збільшення та оновлення необоротних активів підприємства для ринкових відносин визначається, головним чином, конкуренцією товаровиробників. Для того, щоб оцінити поточний і прогнозний стан необоротних активів, необхідно провести їх аналіз: стану, відповідність цільового призначення практичній їх експлуатації, правильності нарахування амортизації тощо.

В процесі дослідження ми в черговий раз переконались, що підприємства на практиці реалізують протенціал аналітичних процедур далеко не в повній мірі. Аналіз забезпечення підприємства необоротними активами передбачає, насамперед, проведення аналізу динаміки необоротних активів, їх складу та

структури, оцінку цільового та ефективного використання таких активів. У процесі аналізу динаміки необоротних активів вивчають зміну їх загального обсягу і структурного складу, виявляють види необоротних активів, за рахунок яких відбулася зміна їх загального обсягу; досліджують темпи зростання загального обсягу необоротних активів в порівнянні з темпами зростання обсягу виробництва і реалізації продукції.

Розглянемо детально види аналізу, що можуть бути застосовані в процесі аналізу необоротних активів. *Економічний аналіз* – комплексне всебічне дослідження всіх сторін діяльності підприємства на основі використання відповідних джерел інформації, вивчення окремих елементів економічної роботи, виявлення і вимірювання впливу факторів на результати діяльності підприємства, зіставлення витрат і результатів, узагальнення результатів аналізу і, нарешті, обґрунтування альтернативних варіантів управлінських рішень з метою вибору оптимального [1].

В основі класифікації видів економічного аналізу лежать функції управління економікою, оскільки економічний аналіз є необхідним елементом виконання кожної з цих функцій. Економічний аналіз базується на системі економічної інформації, сформованій за даними оптимальних управлінських рішень відповідного підприємства.

За змістом та особливістю формування інформаційної бази виділяють управлінський і фінансовий аналіз. Розподіл аналізу господарської діяльності підприємства на управлінський та фінансовий зумовлений, перш за все, розподілом бухгалтерського обліку на управлінський та фінансовий. Проте, такий підхід до виділення даних видів економічного аналізу підтримують не всі вчені-економісти.

Звичайно, здійснювати розподіл економічного аналізу на фінансовий та управлінський лише на основі системи бухгалтерського обліку як основної інформаційної бази, що використовують при проведенні того чи іншого виду аналізу, недоцільно. Але існує ряд інших характерних методичних та організаційних особливостей, які відрізняють управлінський аналіз від фінансового.

Крім цього, деякі економісти часто ототожнюють фінансовий аналіз з зовнішнім аналізом, а управлінський – з внутрішнім [2]. Але такий підхід, на нашу думку, теж є нелогічним. Адже інформація, яку отримують в результаті здійснення фінансового аналізу, необхідна також і внутрішнім користувачам.

Фінансовий аналіз має на меті оцінку інвестицій з погляду окремо взятого суб'єкта, що планує одержання конкретних фінансових результатів від очікуваного вкладення засобів. Основна мета фінансового аналізу – оцінка фінансового стану та виявлення можливості підвищення ефективності підприємництва за допомогою раціональної фінансової політики, визначення фінансової конкурентоздатності, використання фінансових ресурсів і капіталу, виконання зобов'язань тощо.

У традиційному розумінні фінансовий аналіз являє собою метод оцінки та прогнозування фінансового стану підприємства на основі його бухгалтерської звітності [3].

Управлінський аналіз – це комплексний аналіз внутрішніх ресурсів і зовнішніх можливостей підприємства, спрямований на оцінку поточного стану бізнесу, його сильних і слабких сторін, виявлення стратегічних проблем. Його ціль – надання інформації власникам і іншим зацікавленим особам для прийняття управлінських рішень, вибору варіантів розвитку, визначення стратегічних пріоритетів [4].

Узагальнюючи інформацію щодо управлінського аналізу, на нашу думку, можна стверджувати – він для управління підприємством надає найбільш розгорнуто причини і наслідки результатів проведених господарських операцій.

Дані управлінського аналізу відіграють вирішальну роль у розробці найважливіших питань конкурентної політики підприємства. Тільки такий аналіз дозволяє реально оцінити стан справ, досліджувати структуру собівартості не тільки всієї випущеної й реалізованої продукції, але й окремих її видів, склад комерційних та управлінських витрат, особливо ретельно вивчити характер відповідальності посадових осіб за виконання бізнес-плану [5].

Таким чином, управлінський аналіз виступає у якості посередника між інформаційною базою та управлінським персоналом підприємства, є одним із основних інструментів менеджера на етапі економічного обґрунтування прийняття рішень.

На нашу думку, фінансовий та управлінський аналіз господарської діяльності мають дуже багато спільних рис, перебувають у постійній взаємодії та доповнюють один одного.

Крім вище зазначених видів аналізу, підприємство може застосовувати також структурно – динамічний аналіз та аналіз коефіцієнтів.

Структурно – динамічний аналіз передбачає вивчення динаміки структурного складу активів, співставлення результатів для встановлення їх оптимальних співвідношень з основними показниками господарської діяльності відповідного періоду;

Параметричний аналіз доцільно проводити за даними основних форм фінансової звітності.

Завданнями *аналізу необоротних активів* є: аналіз складу та структури необоротних активів; аналіз надходження та вибуття необоротних активів; аналіз забезпеченості необоротними активами; аналіз ефективності використання необоротних активів [6].

Підсумовуючи проведені дослідження, варто наголосити на наступних питаннях і тезисах. З вище зазначених видів аналізу, на нашу думку, фінансово-управлінський аналіз дозволяє моніторити не тільки фінансово-звітні показники стану та використання необоротних активів, але й визначати ефективність прийняття та виконання управлінських рішень. Завдяки обґрунтуванню причинно-наслідкових зв'язків в рамках сегментів господарської діяльності, що досліджуються, суттєво збільшуються об'єкти

аналізу, реформуються організаційно-методична складова аналітичних процедур, що уможлиблює підвищення ролі виконаних завдань аналізу, якісного покращення участі в його проведенні менеджерів підприємства.

Література:

1. Грабовський Б. Є. Економічний аналіз. URL: <https://posibnyky.vntu.edu.ua/grabovec> (дата звернення 23.03.2019).
2. Попович П. Я. Економічний аналіз діяльності суб'єктів господарювання. Тернопіль : *Економічна думка*, 2004. С. 416.
3. Чая В. Т., Чупахіна Н. И. Управленческий анализ. М. : Издательство «Рид Групп», 2011. С. 448.
4. Вахрушина М. А. Управленческий анализ : учеб. пособие. М. : 2-е изд. Омега-Л, 2005. С. 432.
5. Мала Н. Т. Управлінські рішення: класифікація та процес прийняття. *Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку*. Л. : Вид. національний університет "Львівська політехніка". 2007. № 605. С. 20–24.
6. Осадча О. О. Аналіз системи оподаткування підприємства в контексті сучасних економічних трансформацій. *Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Економіка* : зб. наук. пр. Рівне. 2014. Вип. 1 (65). С. 284–293.

УДК 657.6

Шепель І.В.

к. е. н., доцент кафедри обліку та оподаткування
ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»
м. Херсон, Україна

ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ПЛАНОВИХ ПЕРЕВІРОК ФОНДОМ СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ

Відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 23.09.1999 р. № 1105 (далі – Закон № 1105) – Фонд соціального страхування України (далі – Фонд) є органом, який здійснює керівництво та управління загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням від нещасного випадку на виробництві, у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та медичним страхуванням, провадить акумуляцію страхових внесків, контроль за використанням коштів Фонду.

У ході проведення перевірок страхувальників спеціалістів управління та відділень управління цікавить правильність витрачання коштів Фонду на цілі соціального страхування. Основна частина таких витрат припадає на оплату лікарняних листків. Саме тому під час перевірок лікарняним виплатам приділяється особлива увага. Передусім це стосується правильності оформлення листка непрацездатності. Часто документ неправильно заповнюють ще в лікувальному закладі, тому важливо вчасно помітити помилку та виправити її до виплати допомоги.

Через некоректне оформлення лікарняного листка спеціалісти управління та відділень управління можуть не зарахувати суми допомоги до відшкодування. Тоді підприємству доведеться оплатити лікарняний повністю за рахунок власних коштів.

При перевірці фахівці Фонду звертають увагу на такі нюанси, як:

- правильність заповнення листка непрацездатності, наявність усіх необхідних підписів, штампів і печаток;
- виправлення в листку, які обов'язково повинні бути завірені відповідним підписом і печаткою лікувального закладу;
- назва підприємства. Назва підприємства, вказана в листку непрацездатності, повинна відповідати назві вашого підприємства;
- період тимчасової непрацездатності;
- наявність відміток про порушення режиму.

Зворотний бік також повинен бути заповнений, завірений підписом відповідальних осіб і печаткою підприємства. При цьому повинні бути правильно заповнені дані про робочі дні в період непрацездатності, відомості про страховий стаж і про розмір допомоги залежно від страхового стажу.

Нагадаємо, що для прийняття рішень про призначення виплат за рахунок коштів Фонду на підприємстві обов'язково призначається уповноважений, а якщо на підприємстві працює більше п'ятнадцяти чоловік, то створюється комісія із соціального страхування. Усі факти виплат та інших витрачань коштів повинні щомісячно контролюватися.

Для підтвердження правильності витрачання коштів Фонду на оплату лікарняних листів перевіряється період, за який обчислювався середній заробіток, і розрахунок середньоденного заробітку.

Фондом соціального страхування України з березня 2019 року відновлено проведення планових перевірок страхувальників щодо використання ними коштів Фонду. Водночас система контролю отримала нові ризикоорієнтовані підходи, що мають на меті зменшити навантаження на страхувальників (роботодавців) та попередити можливі порушення. Планові перевірки проводяться фахівцями Фонду виключно за умови наявності вагомих приводів, які чітко визначені напрацьованими ризикоорієнтованими критеріями. Тобто перевірки здійснюються лише тоді, коли страхувальник дає для цього об'єктивні підстави. Це дає змогу як не допустити тиск на законослухняних роботодавців, так і забезпечити захист Фонду від неправомірних видатків. Наприклад, підставою для перевірки може бути суттєве зростання кількості днів тимчасової непрацездатності на підприємстві, відсутність повідомлення про виплату коштів застрахованим особам упродовж трьох місяців з дня проведення фінансування Фондом за умови, що страхувальник не зміг пояснити цю затримку, системні порушення.

З метою підвищення ефективності системи соціального страхування, зменшення навантаження на страхувальників та забезпечення прозорості аудиту, з 2019 року скасовано щоквартальний звіт по використанню коштів Фонду за формою Ф4-ФСС з ТВП. Натомість, з 01.10.2018 р. було розширено

форму заяви-розрахунку та почала працювати система інформування роботодавцем про здійснені виплати застрахованим особам – повідомлення про виплату коштів застрахованим особам за визначеною формою роботодавці подають упродовж місяця з дня здійснення виплат матеріального забезпечення, окремих виплат потерпілим на виробництві [1].

Крім того, з жовтня 2018 року Фондом було впроваджено систему попереднього контролю правильності нарахування виплат, яка дозволила мінімізувати можливі помилки при визначенні страхувальниками розміру допомоги та страхових виплат. Робочі органи виконавчої дирекції Фонду здійснюють попередній контроль правильності нарахування виплат та у разі виявлення помилок надають рекомендації страхувальнику щодо усунення недоліків ще до фінансування виплат. Це дає змогу уникнути частини штрафів, які раніше могли накладатись на роботодавця у разі виявлення неправомірного використання коштів Фонду під час перевірок за фактом вже профінансованих заяв-розрахунків.

За порушення порядку використання страхових коштів передбачено фінансову відповідальність страхувальників і адміністративну – їх посадових осіб, згідно Кодексу України про адміністративні правопорушення.

Застосування штрафних (фінансових) санкцій до страхувальника оформлюється відповідним рішенням органу Фонду про застосування санкцій.

Таблиця 1

Фінансову відповідальність страхувальників за порушення порядку використання страхових коштів

Види порушень	Розмір штрафу
У разі виявлення порушень норм чинного законодавства по соціальному страхуванню за порушення порядку використання страхових коштів	Роботодавці відшкодовують в повному обсязі неправомірно витрачену суму страхових коштів та/або вартість наданих соціальних послуг і сплачують штраф у розмірі 50 відсотків такої суми
За несвоєчасне повернення або повернення не в повному обсязі страхових коштів на страхувальників та інших отримувачів коштів Фонду	Штраф у розмірі 10 відсотків несвоєчасно повернутих або повернутих не в повному обсязі страхових коштів
Одночасно на суми несвоєчасно повернутих або повернутих не в повному обсязі страхових коштів і штрафних санкцій	Нараховується пеня в розмірі 0,1 відсотка зазначених сум коштів, розрахована за кожний день прострочення платежу

Типовими порушеннями під час проведення перевірок страхувальників є: невірне визначення страхового стажу найманих працівників; невірне обчислення середньоденного заробітку при призначенні допомоги по тимчасовій втраті працездатності, вагітності та пологах; невірне визначення розрахункового періоду для призначення допомог; невірне визначення кількості днів, які підлягають оплаті за рахунок коштів Фонду; віднесення за рахунок коштів Фонду оплати перших п'яти календарних днів тимчасової

непрацездатності, які роботодавець повинен оплатити за власний рахунок; оплачується за рахунок коштів Фонду дата встановлення МСЕК групи інвалідності найманому працівнику роботодавця та інші види порушень.

Що стосується адміністративної відповідальності, то на посадову особу, за результатами проведених перевірок та виявлення порушень, складається протокол про адміністративне правопорушення (посадова особа, в обов'язки якої входить додержання вимог законодавства про працю та про загальнообов'язкове державне соціальне страхування).

Здійснення вищезгаданих та інших заходів є запорукою надійного контролю за використанням коштів Фонду і недопущення різного роду зловживань. Про це повинні знати всі причетні до надання матеріального забезпечення і послуг у сфері загальнообов'язкового державного соціального страхування. Майже всі страхувальники, посадові особи притягуються до фінансової та адміністративної відповідальності через правову необізнаність.

Органи Фонду здійснюють постійний контроль за кожною гривнею. Позитивна судова практика зайвий раз підтверджує правомірність наших дій в даному напрямку роботи.

Література:

1. Нові підходи контролю : Фондом соцстрахування відновлено планові перевірки страхувальників. URL: <http://www.visnuk.com.ua/uk/news/100011597-novi-pidkhodi-kontrolyu-fondom-sotsstrakhuvannya-vidnovleno-planovi-perevirki-strakhuvalnikiv> (дата звернення: 24.03.2019).

УДК 657.6

Шутяк А.В., Шило М.С.

здобувачі вищої освіти першого рівня
групи ОА-413

Науковий керівник: **Антонюк О.Р.**

к.е.н, доцент кафедри обліку і аудиту

Національний університет водного господарства та природокористування
м. Рівне, Україна

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО АУДИТУ ВИКОНАННЯ БЮДЖЕТІВ МІСТ

Контроль як функція управління підпорядкований вирішенню завдань системи управління. Призначення контролю відповідає меті управління, яка зумовлюється економічними і політичними закономірностями розвитку певної формації. Під фінансовим контролем слід розуміти систему контролю та нагляду за фінансово-господарською діяльністю підприємств, організацій, установ з метою оцінки економічної ефективності їх діяльності, встановлення законності та доцільності господарських операцій.

Державний фінансовий аудит є різновидом державного фінансового контролю і полягає у перевірці та аналізі органом державного фінансового контролю фактичного стану справ щодо законного та ефективного використання державних чи комунальних коштів і майна, інших активів держави, правильності ведення бухгалтерського обліку і достовірності фінансової звітності, функціонування системи внутрішнього контролю. Результати державного фінансового аудиту та їх оцінка викладаються у звіті [1]. Одним із спрямувань державного фінансового аудиту є державний фінансовий аудит виконання місцевих бюджетів.

Метою дослідження є вивчення результатів аудиту місцевих бюджетів у Рівненській області, в частині формування гіпотез та результатів аудиту. Таке дослідження дозволить встановити спільні та відмінні риси в проблематиці формування та використання місцевих бюджетів.

Мета аудиту: визначення шляхів (резервів) збільшення доходів та скорочення видатків бюджету міста; оцінка стану формування та виконання бюджету міста, ефективності управління бюджетними коштами, майном територіальної громади; встановлення причин, що негативно впливають на стан формування та виконання бюджету.

Об'єкт аудиту: кошти міського бюджету, база для їх формування, в тому числі: земля, комунальне майно та інші активи спільної власності територіальної громади, державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії на території міста.

Методи та організація аудиту:

- аналіз зібраних даних в органах місцевої влади, міській раді та її структурних підрозділах, на підприємствах, установах та організаціях шляхом направлення запитів, а також за місцезнаходженням структурних підрозділів міської ради, інших розпорядників та одержувачів коштів місцевих бюджетів міста, на інформаційних сайтах у мережі інтернет;
- аналіз рішень міської ради про затвердження бюджету міста на відповідний рік та про внесення змін до зазначених рішень, видань та публікацій, щодо затвердження і виконання бюджету міста;
- аналіз Програми економічного і соціального розвитку міста на відповідні роки;
- аналіз фінансових, статистичних, бухгалтерських, розрахункових, аналітичних документів та інших матеріалів учасників бюджетного процесу;
- аналіз результатів фінансового контролю.

Ключовим етапом в процесі аудиту виконання бюджетів є формулювання гіпотез, доведення або спростування яких дозволяє встановити проблемні питання у формуванні та використанні бюджетів. У таблиці 1 здійснена порівняльна характеристика гіпотез в процесі державного фінансового аудиту, аудиту місцевих бюджетів на прикладі окремих бюджетів Рівненської області.

Порівняльна характеристика гіпотез в процесі державного фінансового аудиту виконання бюджету міста

Державний фінансовий аудит виконання бюджету міста Дубно Рівненської області за 2015-2017 роки, I квартал 2018 року [2]		Державний фінансовий аудит виконання бюджету міста Вараш Рівненської області за 2014-2016 роки, I квартал 2017 року [3]	
<i>Спільні гіпотези</i>			
Гіпотеза 1	Органом місцевого самоврядування не в повній мірі враховано існуючі можливості наповнення дохідної частини бюджету міста та не вжито достатніх заходів для забезпечення наповнення бюджету	Гіпотеза 1	Органи державної влади та місцевого самоврядування не в повній мірі врахували існуючі можливості наповнення дохідної частини бюджету міста
Гіпотеза 2	Органи місцевого самоврядування не вживають достатньо заходів, спрямованих на своєчасне наповнення місцевого бюджету від використання земельних ресурсів та комунального майна	Гіпотеза 2	Органи місцевого самоврядування не вживають достатньо заходів спрямованих на своєчасне наповнення місцевого бюджету від використання земельних ресурсів та комунального майна
Гіпотеза 3	Неефективне планування та використання бюджетних коштів призводить до їх відволікання та недосягнення запланованого результату	Гіпотеза 3	Неефективне витрачання коштів міського бюджету на внески до статутних фондів комунальних підприємств, обсяги яких значно перевищують обсяги надходжень до бюджету частини чистого прибутку таких підприємств та не призводять до покращення їх фінансового стану
<i>Відмінні гіпотези</i>			
Гіпотеза 4	Витрачання коштів бюджету міста на внески до статутних фондів комунальних підприємств не призводить до покращення їх фінансового стану		
Гіпотеза 5	Недостатній рівень внутрішнього контролю збоку розпорядників за використанням бюджетних коштів негативно впливає на стан фінансово-бюджетної дисципліни, що спричинило втрати фінансових і матеріальних ресурсів		

Отже, як видно з табл. 1 спільними проблемами, що перешкоджають ефективному наповненню та використанню бюджетів міст є:

- 1) органи місцевого самоврядування не вживають достатніх заходів для наповнення бюджету;
- 2) неефективне використання земельних ресурсів та комунального майна в частині місцевого бюджету;
- 3) неефективне витрачання бюджетних коштів призводить до недосягнення запланованого результату.

За результатами державного фінансового аудиту спільними пропозиціями, що мають сприяти наповненню бюджету є:

- підсилити контроль за повнотою укладання договорів та надходження коштів пайової участі у розвитку інфраструктури міста;
- розробити заходи щодо збільшення надходжень до бюджету міста, в тому числі за рахунок використання резервів наповнення бюджетів;
- вжити заходів спільно з органами ДФСУ щодо забезпечення надходження податку на доходи фізичних осіб підприємств, установ, організацій, їх філій, що фактично розташовані на території;
- провести інвентаризацію земельних ділянок, які не використовуються без правовстановлюючих документів;
- внести зміни щодо розрахунку і порядку використання плати за оренду комунального майна територіальної громади.

Література:

1. Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні : Закон України від 16.10.2012 р. № 5463-№ 5463-VI (зі змінами та доповненнями 21.12.2017 р. № 2265-VIII). URL: <https://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2939-12>. (дата звернення: 15.05.2019).
2. Звіт про результати державного фінансового аудиту виконання бюджету міста Дубно Рівненської області за 2015-2017 роки, I квартал 2018 року. URL: <http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/publish/article/136382>. (дата звернення: 15.05.2019).
3. Звіт про результати державного фінансового аудиту виконання бюджету міста Вараш Рівненської області за 2014-2016 роки, I квартал 2017 року. URL: <http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/publish/article/136382>. (дата звернення: 15.05.2019).

УДК 657.9

Ярмоліна Г.Ю.

здобувач вищої освіти першого рівня
групи ОА-21

Науковий керівник: **Стасюк Б.Б.**

старший викладач кафедри менеджменту

Національний університет водного господарства та природокористування
м. Рівне, Україна

ОЦІНКА ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

На сьогоднішній день об'єктом особливої уваги на будь-якому підприємстві є прибуток від операційної діяльності. Операційна діяльність

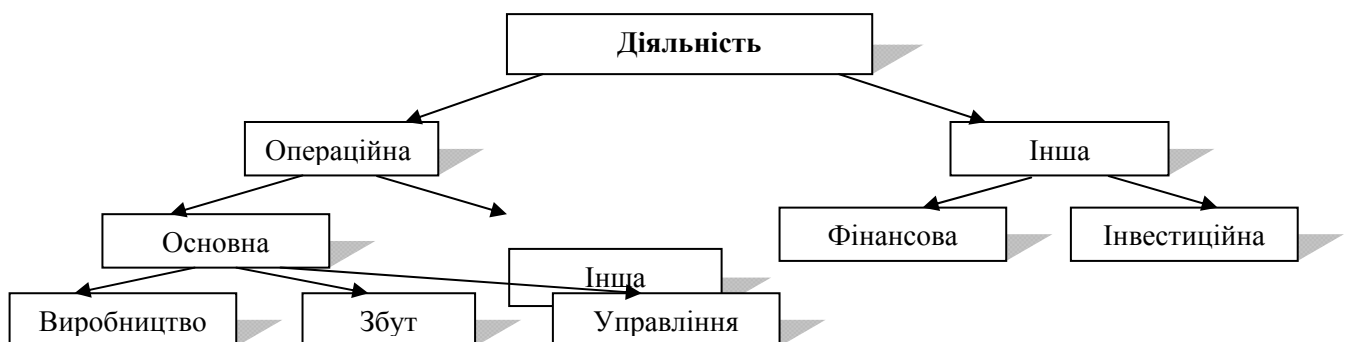
досліджує взаємозв'язок між такими складовими, як виробництво, постачання, транспортування, сервіс, збут, маркетинг. Відомо, що всі виробники на підставі маркетингових досліджень ринку проектують і виготовляють потрібну продукцію, постачають її покупцям, здійснюючи транспортування у процесі збуту, надаючи елементи сервісу з прийняття замовлення, інформування споживачів, гарантованого, післягарантійного обслуговування. Оцінка операційної діяльності є відправною точкою для розробок стратегії підприємства й управлінських заходів, коригування його планів, саме тому вона є основною на підприємстві.

В нормативних документах України визначення «операційна діяльність» зустрічається 22 рази, що є підтвердженням важливості цієї теми [4]. Операційна діяльність відіграє важливу роль на підприємствах й тому тема публікації є широко досліджуваною й актуальною. Багато науковців зробили вклад у дослідженні теми операційної діяльності підприємства, зокрема: Баглай Л.Л., Махмудов Х.З., Михайлова О.С., Парасій-Вергуненко І.

Метою публікаційної роботи є оцінка операційної діяльності підприємства, класифікація діяльності, дослідження видів операційного капіталу й структурно-логічного аналізу діяльності підприємства.

В наказі «Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»» прописано, що операційна діяльність – це основна діяльність підприємства, а також інші види діяльності, які не є інвестиційною чи фінансовою діяльністю [1]. Метою операційної діяльності є забезпечення економічно ефективної реалізації цілей організації, іншими словами – це перетворення ресурсів для досягнення результатів, а тобто одержання прибутку. Основними ресурсами при досягненні цілей як операційної діяльності, так і підприємства є: люди, капітал, матеріали, технологія, інформація.

Для кращого розуміння поняття операційна діяльність, нам потрібно поглянути на складові такої діяльності й класифікацію видів діяльності підприємства, що представлена на рисунку 1 [2, с. 7].

Рис. 1. Класифікація діяльності підприємства

Рис. 1 дозволяє проаналізувати нам те, що операційна діяльність складається з основної й іншої операційної. До основної діяльності відносять операції, пов'язані з виробництвом або реалізацією продукції (товарів, послуг),

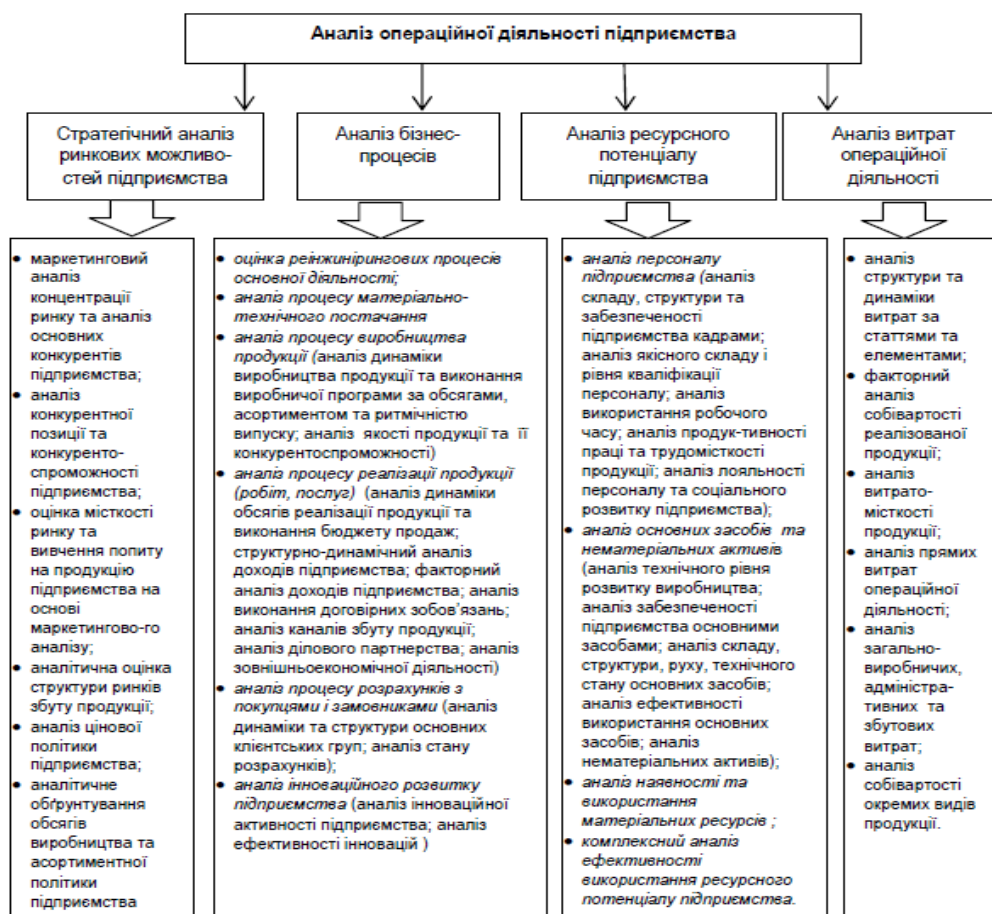
які є визначальною метою створення підприємства і забезпечують основну частку його доходу. Витрати, пов'язані з основною діяльністю, розрізняють за функціями – виробництво, управління, збут. Інша операційна діяльність включає реалізацію іноземної валюти, інших оборотних активів, оперативну оренду активів, отримання доходів, створення резервів сумнівних боргів, отримання грантів і субсидій, уцінку запасів, здійснення досліджень та розробок, отримання або сплату санкцій за господарськими договорами тощо.

А тепер дослідимо види операційного капіталу. Він поділяється на 2 групи:

I. Основний капітал, що включає в себе групу необоротних операційних активів. А вони в свою чергу, поділяються на: виробничі основні засоби, нематеріальні активи, що обслуговують операційний процес.

II. Оборотний капітал, що складається з оборотних операційних активів й поділяється на: запаси товарно-матеріальних цінностей, дебіторська заборгованість, грошові кошти, інші види оборотних операційних активів.

Характер операційної діяльності підприємства визначається насамперед специфікою галузі економіки, до якої воно належить. Операційна діяльність переважно орієнтована на товарний ринок, вона пов'язана з різними видами та сегментами товарного ринку, що визначаються технологічними особливостями, специфікою матеріальних ресурсів, складом технологічного обладнання, характером готової продукції.

Рис. 2. Структурно-логічна схема аналізу діяльності підприємства

Сформовано на підставі: [3, с. 112]

Здійснення операційної діяльності пов'язано з вже інвестованим в неї коштами [3, с. 109].

Для порівняння результативності операційної діяльності суб'єктів господарювання є необхідним проведення аналізу ефективності її здійснення (рис. 2).

Отже, операційна діяльність є головною складовою всієї господарської діяльності підприємства, основною метою функціонування й пріоритетною діяльністю по відношенню до інших видів підприємства.

Література:

1. Загальні вимоги до фінансової звітності : Наказ про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1. (дата оновлення: 14.03.2018). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13/ed20170314/sp:max20#n46> (дата звернення: 06.04.2019).

2. Баглай Л. Л. Аудит доходів підприємства за видами діяльності та визначення шляхів їх зростання. *Дипломна робота за освітньо-кваліфікаційним рівнем «магістр»*. 2014 р. С. 7.

3. Парасій-Вергуненко І. Аналіз операційної діяльності підприємства: проблеми та перспективи подальших досліджень. 2018. *Міжнародний науковий журнал*. № 2. С. 112.

4. Термін операційна діяльність. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/term/18776:29392/sp?sp=:max20> (дата звернення: 06.04.2019).

UDK 657.2

Mykoliuk O.O.

master student of the 1st year of studying, OPDvnm-11

Supervisor: **Balaziuk O.Yu.**

PhD, associate professor, Department of Accounting and Auditing

The Vinnytsia training and research institute of economics, TNEU

Vinnytsia, Ukraine

IMPLEMENTATION OF AGILE METHODOLOGY: ACCOUNTING ASPECTS

Currently, the management system at the enterprises is developing rapidly. Therefore, it is necessary to make the management decisions timely, which in its turn requires precise and accurate information that can be obtained with a well-established accounting system [1].

The analysis of the recent researches and publications makes it possible to conclude that recently flexible management methods based on Agile-methodology are actively implemented in the enterprise management system nowadays.

Many professionals contributed to the development of the Agile methodology as well as its implementation into the process of software elaboration. Among them are Jeff Sutherland, Kent Beck, Martin Fowler, Mike Con, Ken Auer, Roy Miller, Robert Martin, Henrik Knieberg, Matthias Scarin, Alister Cockburn. There are some

practical kits in the field of practical implementation of Agile-methodology into the development of software in Ukraine, but there are no theoretical achievements.

However, a number of authors point out that the use of Agile-methodology is possible in almost all the spheres of entrepreneurial activity. The formation of the transition of the Agile-methodology from the use in the field of IT industry mainly to a wider range of use in all sectors and spheres of business has been active in the last 5 years. Still, some people associate it with the IT industry only.

In addition, almost all companies involved in software development today both in Ukraine and in the world use one of the Agile options, according to the principles of which the entire company and the accounting department should work.

Agile means «flexible, fast» and in general terms, under this word is understood to mean a set of goals and principles for the realization of these concepts. This flexible management system originated and developed in the field of software development, and today it goes far beyond the IT industry.

12 principles and four values of this system were formed in the Agile Manifesto, which was signed in 2001 (Utah, the United States) by 17 independent experts in various practice programs among which founders and presidents of existing consulting and technology companies [2]. Companies that follow the principles and share the values of Agile are considered more flexible and competitive. That is why almost every enterprise nowadays seeks to attract a specialist who can build a management system based on the principles of Agile. Further we will try to find out whether it is possible to apply such an approach in the broad areas of production, business and management.

Despite the fact that financial institutions and consulting companies, among which, of course, are those who provide accounting services, occupy leading positions among those working on the principles of Agile, we still see that while switching to such a system in domestic enterprises, there appear a number of significant problems.

Firstly, accounting is a fairly regulated sphere and being accustomed to work in the conditions of a clear formalization of all the processes, with the approved sequence of actions for each case. Here then arises the question of subordination and hierarchy, as well as authoritarianism that prevents people from making conscious decisions and going beyond their formal role.

Secondly, in parallel with the development of software, the accounting process resembles its use rather than creation, therefore iterative – an approach characterized by a sequence of short cycles – iterations, each of them resembling a mini-project, is not appropriate in this case.

However, the way out can be found simply by rebuilding the organizational model. For instance there is a type of enterprise organization called holocracia. It is a self-organized model, which presupposes absence of the hierarchy of subordination. The main idea of holocracia is the union of workers «in a circle», within which decisions are made on the division of tasks and responsibilities.

Agile, like any other methodology, has its advantages and disadvantages, and only after the full analysis in each particular situation one should make a thought out and well-considered decision on its implementation.

Література:

1. Красовський В. Український ІТ-ринок: підсумки 2016 і перспективи 2017. URL: <https://dou.ua/lenta/articles/2016-summary/>. (дата звернення: 15.05.2019).
2. Agile 12th Annual Status URL: <https://explore.versionone.com/state-of-Agile/versionone-12th-annual-state-of-Agile-report>. (дата звернення: 15.05.2019).
3. Балазюк О. Ю., Сисоєва І. М. Впровадження методології agile у систему обліку. *Інфраструктура ринку*. Вип. 21. 2018 р. URL: <http://www.market-infr.od.ua/uk/21-2018>. (дата звернення: 15.05.2019).

Paweł Socha

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie
Lublin, Poland

INFORMATYZACJA RACHUNKOWOŚCI W POLSCE – ROLA I ZAGROŻENA

Rozwój technologii informatycznych ma wpływ na niemal każdą dziedzinę życia w obecnym świecie. Zjawisko to nie ominęło też rachunkowości. Pojawienie się rozwiązań technologicznych takich jak programy finansowo–księgowe, systemy transakcyjne, systemy informatyczne wspomagające zarządzanie w firmach i wiele innych zmieniły sposób funkcjonowania tej dziedziny. Niniejszy artykuł ma na celu przedstawić rolę nowych rozwiązań technologicznych w rachunkowości oraz zagrożenia jakie z tego wynikają.

Rachunkowość to „system informacyjny, który „pobiera” dane (w formie dokumentów księgowych) z otoczenia oraz z samego przedsiębiorstwa, następnie przetwarza je i prezentuje w sprawozdaniach finansowych oraz raportach wewnętrznych” [Gad, Walińska 2015, s. 45]. Innowacje technologiczne prowadzone w systemach rachunkowości usprawniają to właśnie przetwarzanie informacji i dodają im nowe funkcjonalności. Rozwiązania takie jak specjalistyczne programy księgowe, które automatycznie wykorzystują wprowadzane dane do analiz wielu różnych obszarów działalności przedsiębiorstwa sprawiają że kadra zarządcza ma dostęp do ” bieżącego monitoringu należności i zobowiązań, wglądu w wielkość sprzedaży i osiąganą marżę, szybkiego identyfikowania dokumentów księgowych i ich treści” i „automatyzacji procesu raportowania” [Walińska, Jurewicz 2009, s. 138]. Ponadto w 2016 roku wprowadzono w Polsce nowe przepisy Ordynacji podatkowej które zobowiązują przedsiębiorców do udostępniania organom kontrolnym danych finansowych w postaci JPK (Jednolitego Pliku Kontrolnego). Plik ma formę wyłącznie elektroniczną. Początkowo nowe przepisy dotyczyły jedynie dużych firm ale od 2018 roku dotyczą już wszystkich podmiotów prowadzących działalność gospodarczą. Ma to zapewnić bezpieczeństwo i wiarygodność informacji [Voss, 2017, s. 35]. To wszystko sprawia, że współcześnie rachunkowość jest nierozłącznie związana z rozwiązaniami informatycznymi a ich rola jest bardzo duża.

Oprócz niewątpliwych zalet wynikających z wprowadzania do rachunkowości innowacji technologicznych pojawiły się również niebezpieczeństwa związane z wykorzystaniem tych rozwiązań. Podstawowym narzędziem do ewidencji zdarzeń gospodarczych stał się program księgowy zainstalowany w komputerze, który – jak każde urządzenie mające dostęp do sieci Internet może paść ofiarą ataku cyberprzestępców. Wraz z wykorzystaniem innowacyjnych rozwiązań pojawiły się nowe zagrożenia takie jak: „haking, fishing, rozpowszechnianie wirusów, niszczenie informacji, wandalizm, kradzież danych lub sprzętu” [Szczepankiewicz, 2017, s. 18]. Warto pamiętać, że dane księgowe dostarczają wielu cennych informacji o podmiocie gospodarczym a dostanie się tych danych w niepowołane ręce może być przynieść negatywne skutki. Zagrożenia wynikające z wprowadzania nowoczesnych rozwiązań nie muszą wcale leżeć poza organizacja – czynnikiem zagrożenia może też być błąd pracowników wynikający ze złożoności systemów (czynnik ludzki) [Voss, 2017, s. 40] W odpowiedzi na zagrożenia bezpieczeństwa danych księgowych polski ustawodawca wyznacza w ustawie o rachunkowości wymogi bezpieczeństwa danych takie jak:

- wymogi ochrony danych [Dz.U. 2019 art. 71, ust. 2],
- warunki przechowywania ksiąg rachunkowych w formie zbiorów na nośnikach komputerowych,
- stosowanie zabezpieczeń fizycznych i organizacyjnych w jednostce,
- zapewnienie trwałości zapisu danych w systemie informatycznym rachunkowości [Szczepankiewicz 2017, s. 12].

Wykorzystanie technologii informatycznych w rachunkowości to fakt, który istotnie wpływa na jej obecny kształt. Wraz z postępowaniem komputeryzacji zmieniał się sposób rachunkowości. Rola informatyzacji obecnie jest bardzo duża – przedsiębiorstwo we współczesnych realiach nie może się bez niej obyć. Wraz z wieloma korzyściami, które za tym idą jak np. usprawnienie procesów zarządzania przedsiębiorstwem, analiza danych wykonywana automatycznie przez odpowiedni program i oszczędność pracy ludzkiej pojawiły się także nowe zagrożenia jak np. cyberprzestępczość lub błędy ludzkie w obsłudze programów finansowo-księgowych. Warto zwrócić tu uwagę na rolę uregulowań prawnych – w Polsce wprowadzany jest szereg wymogów dotyczących bezpieczeństwa systemów rachunkowości co sprawiło, że bezpieczeństwo to systematycznie zwiększa się [Madej 2012, s. 268].

Literatura:

1. Gad J., Walińska E. *Podstawy rachunkowości Ekonomia finanse prawo gospodarcze. Podręcznik dla sędziów i prokuratorów*, Uniwersytet Łódzki, Wydział Zarządzania, Krajowa Szkoła Sądownictwa i Prokuratury, Łódź – Lublin 2015, s. 45.
2. Walińska E., Jurewicz A. *Rachunkowość w procesie tworzenia wartości przedsiębiorstwa*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2009, s.138.
3. Voss G. *Rachunkowość w procesie cyfryzacji – obszary ryzyka*, „Zeszyt Naukowy” nr 157, Kolegium Zarządzania i Finansów, Szkoła Główna Handlowa w Warszawie 2017, s.35.
4. Szczepankiewicz E. *Zagrożenia dla zasobów informatycznych rachunkowości w dobie transformacji Information Technology w jednostkach sektora finansów publicznych*, „Zeszyt naukowy” nr 157, Kolegium Zarządzania i Finansów, Szkoła Główna Handlowa w Warszawie 2017, s.18.
5. Madej J. *Bezpieczeństwo danych informatycznych w systemach rachunkowości – sytuacja małych i średnich przedsiębiorstw*, Polskie Towarzystwo Informatyczne, Gdańsk 2012, s. 268.
6. Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości. (Dz.U. z 2019 r., art. 71, ust. 2).

Секція 2
СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ ЕКОНОМІЧНОГО
АНАЛІЗУ

УДК 657

Бірченко Н.О.

к.е.н., старший викладач кафедри обліку та аудиту
Харківський національний технічний університет сільського господарства
імені Петра Василенка
м. Харків, Україна

ІДЕНТИФІКАЦІЯ РИЗИКУ ТА МЕТОДИ ЙОГО КІЛЬКІСНОЇ
ОЦІНКИ

Однією із складових процесу управління ризиком є його кількісний і якісний аналіз.

Найбільш складним, як відмічає Вітлінський В.В. [1], є якісний аналіз ризику, оскільки він пов'язаний з виявленням факторів ризику, робіт, за яких виникає ризик, тобто вимагає встановлення потенційних областей ризику і залучення спеціалістів, які володіють ґрунтовними знаннями, досвідом та інтуїцією у даній сфері економічної діяльності. Виявлення джерел ризику та їх ідентифікація є одним з головних факторів в управлінні ризиком. Без ґрунтового здійснення аналізу ризику неможливо зрозуміти природу (суть) певного процесу, а отже, неможливо приймати рішення з врахуванням виявлених ризиків.

Для того, щоб прийняти рішення як управляти ризиком потрібно його кількісно оцінити. Кількісна оцінка ризику має важливе значення не лише для прийняття рішень в аграрному виробництві, а й для страхування в сільському господарстві.

Методи кількісної оцінки ризику в сільському господарстві, які використовують при прийнятті рішень, можна розділити на дві групи:

- прості методи на основі статистичної інформації;
- оцінка ризику на основі економіко-математичних моделей.

До першої групи відноситься:

- середнє значення;
- математичне сподівання;
- дисперсія і середньоквадратичне відхилення;
- коефіцієнт варіації;
- семиваріація і семиквадратичне відхилення;
- функція розподілу ймовірності (інтегральна функція).

В усіх вищенаведених методах (крім середнього значення) при розрахунках використовується ймовірність випадкової події. Ймовірність при цьому можуть використовувати об'єктивну та суб'єктивну. Об'єктивна ймовірність розраховується на основі статистичних даних. Наприклад,

ймовірність посухи, рівень урожайності. У випадках, коли статистична інформація відсутня, недоступна або її збір коштує невиправдано дорого використовують суб'єктивну ймовірність, яку визначають на основі опитування експертів. Методи і процедура експертної оцінки ймовірності достатньо широко висвітлені в літературі і в даній роботі розглядатися не будуть.

Недоліком показників, розрахованих на основі суб'єктивної оцінки є те, що вони можуть мати достатньо великі відхилення, тому що оцінка залежить від кваліфікації, досвіду, забезпеченості інформацією, переконань окремої людини – експерта. Але в деяких випадках суб'єктивна оцінка має переваги над об'єктивною.

Застосовуючи прості методи оцінки досить часто використовують таблицю результатів. При цьому в таблиці відображаються можливі дії (варіанти прийняття рішень менеджером), події (незалежні від менеджера явища – зміни цін, урожайності) та можливі результати (комбінації дій та подій).

Для оцінки одиничного ризику проекту (галузі) використовують чотири методи: аналіз чутливості, аналіз сценаріїв, аналіз дерева рішень, імітаційне моделювання методом Монте-Карло.

Ці методи можна вважати перехідними від простих методів оцінки ризику до оцінки ризику на основі економіко-математичних моделей.

Названі вище методи аналізу ризику (аналіз сценаріїв, аналіз чутливості, аналіз дерева рішень) дозволяють кількісно оцінити ризик не просто на основі одного показника, а розглянути декілька можливих варіантів розвитку подій, тобто змодельовати ситуацію. Але в рамках названих методів досить важко розглянути велику кількість можливих варіантів, з тим, щоб прийняте рішення було оптимальним з точки зору ризику.

Аграрне виробництво складне, на його результати впливає багато факторів, в тому числі і некерованих людиною. Тому здійснити достатньо точну кількісну оцінку на основі простих методів не завжди можливо. Для більш точної оцінки ризику використовують економіко-математичні моделі. Для агропромислового комплексу розроблена достатньо велика кількість різних моделей. За масштабами їх можна поділити на 3 групи: моделі на рівні всього АПК, моделі на рівні окремих галузей АПК, моделі на рівні підприємства.

В залежності від характеру інформації про випадкові величини, що розглядаються в задачі, розрізняють такі види моделей: детерміновані моделі, стохастичні моделі, моделі в умовах невизначеності.

В детермінованих моделях всі величини відомі і постійні, або є функціями від відомих величин. Детерміновані моделі, порівняно з використанням спрощених методів, дозволяють більш точно описати процес аграрного виробництва, а значить, і оцінити ризик. Їх недоліком є те, що вони визначають оптимальне рішення лише для однієї визначеної ситуації. Цей недолік долається в стохастичних моделях, в яких рішення є оптимальним для сукупності ситуацій.

В стохастичних моделях відомі розподіли ймовірностей хоча б однієї з випадкових величин. Стохастичні моделі також класифікують в залежності від

того, в якому порядку надходить і використовується інформація і приймаються рішення. У відповідності до цього розрізняють одноетапні і багатоетапні задачі (зокрема двоетапні) стохастичного програмування. В багатоетапних задачах передбачається, що процес прийняття рішень є не одномоментним, а розбитий на декілька етапів в часі, і наступне рішення приймається з врахуванням нової інформації, що надійшла. Стохастичним моделям притаманний той же недолік, що і іншим методам оцінки ризику з врахуванням ймовірності: результат напряду залежить від точності розподілу ймовірності, яка визначається об'єктивним чи суб'єктивним способом, про що говорилось вище.

Розробити одну велику модель, яка б описала повністю процес виробництва на сільськогосподарському підприємстві з врахуванням особливостей всіх галузей, складно. Ця задача вирішується шляхом розробки сукупності моделей, які описують окремі процеси сільськогосподарського виробництва.

Для дослідження багатьох соціально-економічних явищ і процесів іноді важливо провести класифікацію об'єктів за багатьма спільними ознаками. Для цього використовують класифікацію на основі факторного аналізу. Найчастіше використовують класифікацію двох видів: класифікація із навчаючою вибіркою (дискримінантний аналіз) і класифікація без навчаючої вибірки (кластерний аналіз).

Засобами дискримінантного аналізу за допомогою навчаючих вибіркових спостережень будуються правила, за якими можна віднести будь-який новий об'єкт до однієї із заданих множин, які характеризуються відповідними вибірками (сукупностями соціально-економічних показників).

За допомогою кластерного аналізу розподіляють багатовимірні сукупності вхідних даних на однорідні групи так, щоб об'єкти в середині групи були подібні між собою згідно з деяким критерієм, а об'єкти із різних груп відрізнялись один від одного. Класифікація проводиться на основі поняття віддалі між досліджуваними об'єктами з наступним виділенням в них подібних груп. Кластерний аналіз можна застосувати для поділу сукупності на групи за рівнем ризику на основі декількох показників.

Література:

1. Вітлінський В. В., Великоіваненко Г. І. Ризикологія в економіці та підприємстві : монографія. Київ : КНЕУ, 2004. 480 с.

Бондарчук К.Ю.

студентка 3 курсу

спеціальності «Облік і оподаткування»

Науковий керівник: **Міклуха О.Л.**

к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту

Національний університет водного господарства та природокористування

м. Рівне, Україна

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ АНАЛІЗУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ДЛЯ ПІДПРИЄМСТВ БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ НА ПРИКЛАДІ ПВКФ «ФІАЛКА»

Діяльність будь-якого підприємства неможлива без наявності ресурсів. А будівельна галузь взагалі неможлива без ресурсів. Важливе значення в складі майна та структурі ресурсів будівельного підприємства займають виробничі запаси. Вони займають домінуючу позицію в складі матеріальних витрат підприємств, а їхня вартість здійснює значний вплив на формування собівартості виготовленої продукції. Тому необхідна чітка організація аналізу виробничих запасів з метою їх раціонального використання й підвищення ефективності виробництва.

Якість в будівельній галузі є складним сукупним поняттям, яке має відповідати певним вимогам, що формуються в процесі постачання запасів, виготовлення з них продукції, а також реалізації готової будівельної продукції.

Дослідження наукових джерел показує, що за основну мету аналізу приймають забезпечення ефективного виконання виробничої програми за рахунок зведення до мінімуму матеріальних витрат, зменшення обсягу виробничих запасів, зниження цін на ресурси та підвищення їх якості.

ПВКФ «ФІАЛКА» належить до галузі будівництва, і надає такі види послуг, як будівництво житлових і нежитлових приміщень.

Джерелом аналізу запасів є Баланс (Звіт про фінансовий стан), Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід), дані аналітичного та синтетичного обліку.

Дослідники Тринька Л.Я. та Липчанська О.В. вважають, що аналіз виробничих запасів будь-якого суб'єкта господарювання повинен здійснюватися в розрізі таких напрямів, а саме: 1) аналіз складу, структури та руху виробничих запасів; 2) аналіз дотримання норм виробничих запасів; 3) аналіз забезпечення потреби джерелами покриття виробничих запасів; 4) обґрунтування оптимальної партії закупівлі виробничих запасів; 5) аналіз інтенсивності використання виробничих запасів [4, с. 168].

Основними видами аналізу запасів є загальний аналіз обсягу і структури виробничих запасів підприємства, який передбачає проведення горизонтального аналізу виробничих запасів на складі, тобто аналізу динаміки виробничих запасів за певні періоди часу, визначення абсолютних і відносних

показників змін за номенклатурними позиціями та визначення тенденцій змін у часі (тренду). Крім горизонтального аналізу доцільно проводити вертикальний аналіз структури виробничих запасів підприємства та коефіцієнтний порівняльний аналіз якісного стану та руху виробничих запасів.

Аналізуючи структуру і склад запасів, обов'язково потрібно враховувати те, що вони повинні бути оптимальними. Щоб досягнути цієї оптимальності, треба зробити розрахунки потреби у запасах, налагодити стабільні договірні зв'язки з партнерами, належно забезпечувати організацію виробничого процесу [3, с. 424].

Запропонована методика аналізу виробничих запасів передбачає проведення окремого дослідження впливу процесу використання запасів на результативні показники діяльності підприємства. При цьому визначені напрями аналізу виробничих запасів, запропоновані Л.Ю. Тринькою та О.В. Липчанською, є досить ефективними в процесі провадження господарської діяльності підприємства, оскільки безпосередньо надають можливість простежувати вплив виробничих запасів на фінансові результати діяльності суб'єкта господарювання [4, с. 168].

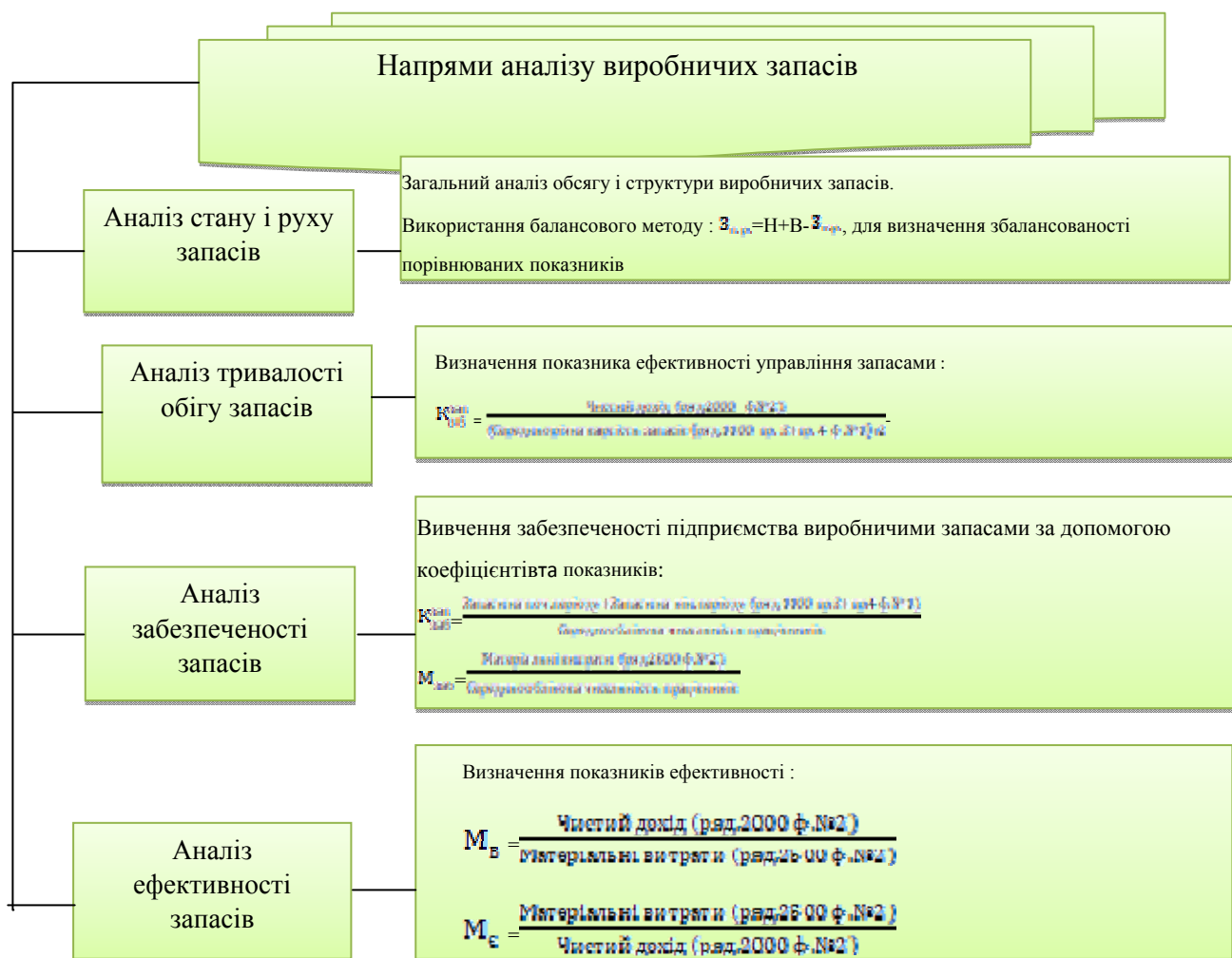
Зберігання запасів більше від їх потреби викликає уповільнення обіговості обігових коштів, відволікаючи засоби з обігу, що призводить до погіршення фінансового стану підприємства. Водночас недостатня кількість запасів також негативно впливає на фінансовий стан підприємства, бо скорочується виробництво продукції, зменшується сума прибутку.

Для економії витрат на виробництво потрібно: знижувати матеріаломісткість одиниці продукції за рахунок більш економних видів продукції; застосовувати безвідходні технології; повністю використовувати сировинні ресурси з упровадженням науково обґрунтованих норм витрат на одиницю продукції; зменшувати втрати матеріальних ресурсів у виробничому процесі; ліквідувати втрати у випадку зберігання; посилювати контроль за зберіганням матеріальних ресурсів, зменшувати кількість відходів [2, с. 178].

В процесі аналізу необхідно перевірити, чи впроваджуються науково-технічні досягнення, направлені на підвищення ефективності використання матеріальних запасів, чи створені для цього необхідні предмети праці, системи машин високо економні, маловідходні і безвідходні технологічні процеси.

Завершальним етапом аналізу виробничих запасів є розробка пропозицій щодо підвищення ефективності використання матеріальних запасів, заходів щодо прискорення періоду оборотності матеріальних запасів та оптимізація розмірів матеріальних запасів на підприємстві [1, с. 54-55]. На основі вище наведеного наведемо напрями аналізу виробничих запасів для ПВКФ «ФІАЛКА» рис. 1.

Зазначимо, що якість запасів не досліджується в економічному аналізі, тому можна запропонувати для будівельних підприємств моніторинг якості запасів на етапі придбання, зберігання та на етапі повернення відходів.

Рис. 1. Напрями аналізу виробничих запасів

Отже, чітка організація аналізу виробничих запасів, а саме своєчасне оцінювання необхідних витрат на виробництво зменшення обсягу виробничих запасів, зниження цін на ресурси дає можливість обґрунтувати заходи щодо ефективного використання матеріальних запасів підприємства.

Література:

1. Багрій К. М. Особливості аналізу ефективності використання матеріальних запасів підприємства. *Економічні науки*. 2010. № 7. С. 50–57.
2. Добрянська М. В. Аналіз запасів виробничих підприємств і вироблення пропозиції щодо їх ефективного використання у ринкових умовах. *Науковий вісник НЛТУ*. 2012. № 23. С. 175–180.
3. Жаворонок А. В. Особливості аналізу виробничих запасів на підприємстві. *Молодий вчений*. 2017. № 6. С. 422–426.
4. Шум М. А. Особливості обліку та аналізу виробничих запасів на підприємствах України в сучасних умовах. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2017. № 15. С. 166–169.

Браценюк М.С.

здобувач вищої освіти першого рівня
групи ОА-41

Науковий керівник: **Левицька С.О.**

д.е.н., професор кафедри обліку і аудиту

Національний університет водного господарства та природокористування
м.Рівне, Україна

КОМПЛЕКСНЕ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ПРИКЛАДІ ТОВ «ЄВРОМОНТАЖЗАХІД»

В умовах виходу суб'єктів на міжнародні ринки товарів, послуг та капіталу зростає значення об'єктивної оцінки підприємницької діяльності. На сучасному етапі важливим є розкриття результативності фінансово-господарської діяльності підприємства за деталізованими показниками, оскільки фінансовий результат на етапах формування збалансованої за економічними, соціальними та екологічними напрямками господарювання розглядається не тільки через показники прибутку та збитку.

Однією з умов успішної діяльності будь-якого підприємства відповідно до вимог міжнародних стандартів ISO 9000 є проведення моніторингу та вимірювання результатів діяльності. Проте, будь-який результат може бути цікавим за умови можливості достовірної та об'єктивної кореляції з відповідними витратами на його отримання.

Результативність визначається стандартами ISO 9000:2005 як ступінь реалізації запланованої діяльності та досягнення запланованих результатів [1]. Універсальною категорією показника ефективності діяльності є фінансові результати. Опрацювавши нормативно-правову базу України, можна дійти до висновку, що в законодавстві не розкрито сутність поняття «фінансові результати». Обґрунтовано як об'єкт обліку сутність дефініцій «прибуток» та «збиток» у НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». Саме це і спричиняє невизначеність економічного змісту та ролі фінансових результатів.

Більшість учених поняття «фінансові результати» трактують як:

- підсумки (результат) діяльності підприємства;
- прибуток (збиток) підприємства;
- приріст (зменшення) капіталу підприємства.

Фінансові показники в широкому сенсі стосуються того, наскільки фінансові цілі є, або були досягнуті, відтак – залишаються пріоритетним аспектом управління фінансовими ризиками. Це процес вимірювання результатів політики та операцій підприємства в грошовому вираженні з метою узагальнення фінансового стану протягом певного періоду часу, що може використовуватися для порівняння аналогічних суб'єктів в одній галузі, або для порівняння галузей або секторів у агрегації [2].

Фірми та зацікавлені групи (менеджери, акціонери, кредитори, податкові органи тощо) прагнуть відповісти на такі важливі питання, як:

1. Яке фінансове становище підприємства в певний момент часу?

2. Яким чином основні фінансові показники змінювались протягом певного періоду часу?

Слід зазначити, що фінансовий результат (прибуток чи збиток) не є оцінкою реальної конкурентоздатності підприємства. Навіть тоді, коли суб'єкт отримує прибуток, він може збанкрутувати, якщо має великі витрати в короткостроковій перспективі та не має коштів для їх покриття.

Міжнародна практика активно оперує низкою інших абсолютних та відносних показників. Зокрема, коефіцієнти ліквідності оцінюють зобов'язання, з якими компанія стикається в поточному році, які активи їм необхідно задовольняти. Можна обчислити поточний коефіцієнт шляхом ділення оборотних активів або активів, які можна конвертувати в готівку в поточному році, за поточними зобов'язаннями. Поточні активи, як правило, включають запаси, але якщо ви ліквідуєте запаси, ваш бізнес може постраждати. Швидкий коефіцієнт – це поточні активи мінус запаси, поділені на поточні зобов'язання, і це більш консервативний коефіцієнт ліквідності. Якщо коефіцієнти менше одного, компанії бракує активів для оплати своїх зобов'язань і доведеться позичати гроші або робити інші угоди [3].

Одним з етапів ефективного аналізу фінансової звітності є аналіз поточної прибутковості та ризик. Це крок, коли фінансові фахівці дійсно можуть додати цінності в оцінці фірми та її фінансової звітності. Найбільш поширеними інструментами аналізу є ключові показники фінансової звітності, пов'язані з ліквідністю, управлінням активами, прибутковістю, управлінням боргом (покриттям та оцінкою ризику, адаптованістю до ринкових умов тощо). Що стосується прибутковості, то можна задати два основні запитання: наскільки прибутковими є операції фірми по відношенню до її активів (незалежно від того, як фірма фінансує ці активи) і наскільки прибутковою є фірма з точки зору акціонерів. Нарешті, важливо проаналізувати будь-які співвідношення фінансових звітів у порівняльній формі [4].

Доречно звернути увагу на результативні показники, які використовуються сьогодні для проведення оцінки ефективності бюджетної програми.

У Наказі Міністерства фінансів України № 1536 [5, п. 5] результативні показники поділяють на такі групи:

✓ **Показники затрат** визначають обсяги та структуру ресурсів, які забезпечують виконання бюджетної програми, характеризують структуру витрат бюджетної програми та можуть включати штатну чисельність працівників бюджетної установи.

✓ **Показники продукту** характеризують результати діяльності головного розпорядника за відповідний бюджетний період у межах бюджетної програми, можуть відображати обсяг виробленої продукції, наданих державних послуг чи виконаних робіт, кількість осіб, яким надано державні послуги.

✓ **Показники ефективності** характеризують економність при витрачанні бюджетних коштів, ефективність надання державних послуг, співвідношення між одержаним продуктом і витраченим ресурсом та визначаються як витрати ресурсів на одиницю показника продукту, відношення кількості вироблених товарів (виконаних робіт, наданих послуг) до витраченого обсягу ресурсу.

✓ **Показники якості** характеризують динаміку досягнення мети та виконання завдань бюджетної програми.

Результативні показники дозволяють зрозуміти, що суть видатків полягає не в самому факті їх здійснення, а в результатах, які будуть отримані від використання коштів. Зазначені показники можна визначати не лише при виконанні бюджетної програми, а й при звичайній діяльності підприємства, що дасть змогу оцінити результативність його підприємницької діяльності.

Для прикладу, наведемо альтернативні результативні показники, які доречно було б визначати ТОВ «ЄВРОМОНТАЖЗАХІД» (основним видом діяльності, відповідно до статуту, є електромонтажні роботи):

□ Показники затрат: обсяг фінансування на проведення електромонтажних робіт, інших видів основної статутної діяльності (тис. грн.).

□ Показники продукту: кількість виконаних /запланованих об'єктів (од.)

□ Показники ефективності: середні витрати виконаних робіт з провадженням одного об'єкта, тис. грн.; різниця між показником фінансування та собівартістю відповідно виконаних електромонтажних робіт.

□ Показники якості: динаміка кількості об'єктів порівняно з попереднім роком, %; динаміка обсягу електромонтажних робіт порівняно з попереднім роком, %; рентабельність собівартості виконаних електромонтажних робіт.

Отже, оцінка результативності фінансово-господарської діяльності повинна здійснюватися за допомогою комплексної системи деталізованих показників (у фінансових та натуральних одиницях), що, в свою чергу, допоможуть визначити ефективність підприємства відповідно до його специфіки діяльності, його конкурентоздатність та вплив на регіональну економіку (за місцем функціонування) в цілому.

Література:

1. Демченко А. О., Момот О. І. Про сутність понять «ефективність» та «результативність» в економіці. *Економічний вісник Донбасу*. 2013. № 3 (33). С. 207–210.

2. Financial Performance – Understanding its Concepts and Importance. URL: <https://www.simplilearn.com/financial-performance-rar21-article> (дата звернення: 30.03.2019).

3. How to Measure Business Performance With Financial Indicators. URL: <https://smallbusiness.chron.com/measure-business-performance-financial-indicators-64819.html> (дата звернення: 30.03.2019).

4. 6 Steps to an Effective Financial Statement Analysis. URL: <https://www.afponline.org/ideas-inspiration/topics/articles/Details/6-steps-to-an-effective-financial-statement-analysis> (дата звернення: 30.03.2019).

5. Про результативні показники бюджетної програми: затв. Наказом МФУ від 10.12.2010 року № 1536 у редакції від 15.06.2015 р. № 553. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1353-10> (дата звернення: 30.03.2019).

Догадін В.М.
здобувач вищої освіти другого рівня
спеціальність «Облік і оподаткування», III курс, групи 31-О
Науковий керівник: **Бондарчук І.П.**
викладач вищої категорії економічного відділення
ВСП «Рівненський коледж НУБіП України»
м. Рівне, Україна

ВИМОГИ ДО ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ ОБЛІКУ НА ОСНОВІ АНАЛІЗУ НЕДОЛІКІВ ПРОГРАМИ «1С: ПІДПРИЄМСТВО»

1С: Підприємство - програмне забезпечення економічного спрямування, призначене для автоматизації ведення обліку на підприємствах різних галузей. Всі програми написані на одній основі – технологічній платформі, яка не є самостійним продуктом для кінцевих користувачів. На даний час найновіша версія – 1С: Підприємство 8.3 [1].

У програмному забезпеченні «1С: Підприємство 8.2» є ряд недоліків, пов'язаних як із самою програмою, Конфігуратором, так і з обраною розробником сукупністю наданих користувачу можливостей.

Програма 1С не пристосована для обліку окремих сфер діяльності, наприклад, сільського господарства. Повністю відсутні необхідні документи, інструменти для проведення операцій, їх обліку.

Дизайн. За сучасних умов він відіграє важливу роль. Дизайн 1С застарів, це – нагромодження великої кількості кнопок, зокрема тих, що мають абсолютно однакову функцію. Дизайн програми «1С: Підприємство 8.2» відлякує новачків!

Незрозумілі службові повідомлення. Велика частина службових повідомлень, що виникають при виявленні помилок, повністю незрозуміла, що погіршує роботу і її розуміння користувачем.

Залежність від налаштувань, які недоступні користувачеві. Наприклад, користувач не може самостійно налаштувати ставку ЄСВ. А в умовах законодавства, що постійно змінюється та специфіки роботи, коли документ потрібен вже – цей недолік погіршує роботу. Розробником 1С: Підприємство є російська фірма «1С Софт»», яка була включена до санкційного списку України [2]. Користувач не може самостійно налаштувати свою програму, не прибігаючи до послуг сторонніх організацій.

Окремий абзац потрібно присвятити, певно, ключовому недоліку. Повна відсутність гнучкості, розгалуженості, варіантів вирішення окремих, специфічних, ситуацій. Давайте розглянемо дві ситуації:

1. За допомогою програми можна створювати вихідні платіжні доручення. Одним із видів операцій є «Перерахування заробітної плати». Форма заповнення передбачає контрагента, як отримувача, використовувати введені дані про працівників неможливо, це – окрема група. Для довідки:

Контрагент - особа або установа, що бере на себе певні зобов'язання за договором [3]. Наприклад постачальники, покупці, державні фонди тощо. Контрагентом також може бути працівник, але не кожен працівник є контрагентом. Це різні, не взаємопов'язані, сфери. А виплачувати заробітну плату підприємство повинне кожному працівникові.

2. Перед початком роботи з програмою користувач реєструється. У роботі користувачі зветься «Відповідальний». При друкуванні деяких документів, наприклад, накладної на переміщення «Відповідальний» використовується як той, хто відвантажив. А якщо справжня відповідальна особа не працює в 1С, документуванням і роботою в програмі займається інший працівник? Краще було б використовувати для введення цієї інформації окрему графу, вибираючи з співробітників організації, а «Відповідальний» використовувати виключно для зв'язків між користувачами 1С на підприємстві.

З плюсів можна б відмітити взаємозв'язок даних. Створюючи документ можна заповнювати його уже введеною інформацією. Наприклад, створюючи прибуткову накладну можна використовувати уже введену номенклатуру: товари, запасні частини, сировину тощо, або відразу додати новий елемент, він буде записаний також і у номенклатуру. Однак і тут на один плюс десять мінусів: це обмежує можливі варіанти вирішення задач, якщо вони не передбачені розробником, як було у описаній вище 1-ій ситуації; за сучасного розвитку технологій та беручи до уваги те, що це програмне забезпечення для автоматизованого обліку це не перевага, а вимога до програми.

Підсумовуючи сказане, програмне забезпечення для автоматизованого бухгалтерського обліку повинне мати шляхи вирішення усіх задач бухгалтерського обліку, зрозумілий доступний дизайн, продуману й корисну систему службових повідомлень.

Література:

1. Програмні продукти 1С: Підприємство. URL: https://medias.com.ua/catalog/programni_produkty_1C/. (дата звернення: 30.03.2019).
2. 1С – Вікіпедія. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/1С>. (дата звернення: 30.03.2019).
3. Контрагент – Академічний тлумачний словник. URL: <http://sum.in.ua/s/kontraghent>. (дата звернення: 30.03.2019).

Заклинська А.І.

здобувач вищої освіти першого рівня
групи ОА-41

Науковий керівник: Міклуха О.Л.

к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту

Національний університет водного господарства та природокористування
м. Рівне, Україна

ОСОБЛИВОСТІ АНАЛІЗУ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ХЛІБОПЕКАРСЬКОЇ ГАЛУЗІ НА ПРИКЛАДІ ТзОВ «ХЛІБОДАР»

Хлібопекарська галузь – одна із найважливіших галузей як харчової промисловості, так і економіки України в цілому. Вона забезпечує населення життєво необхідними продуктами харчування – хлібом та хлібобулочними виробами, тому і особливої уваги набувають питання пошуку шляхів подолання проблем цієї галузі.

Ефективність успішного функціонування хлібопекарських підприємств значною мірою залежить від якості, оперативності, достовірності й аналітичності інформації, на основі якої приймаються важливі управлінські рішення [3].

Для хлібопекарської галузі характерним є високий рівень конкуренції між вітчизняними виробниками. Більшість хлібопекарських підприємств були створені ще за радянських часів, а в роки незалежності України реорганізовані у публічні та приватні акціонерні товариства [2]. Окрім того було створено велику кількість мініперкарень, оскільки для хлібопечення характерними є низькі бар'єри для входу на ринок та виходу з нього. У табл. 1 наведено динаміку зміни кількості хлібопекарських підприємств в Україні з 2015 по 2018 роки [1].

Таблиця 1

Кількість хлібопекарських підприємств в Україні за 2015 -2018 роки

Показники	Роки			
	2015	2016	2017	2018
Кількість підприємств з виробництва хліба, хлібобулочних і борошняних виробів, од.	1133	1007	1053	1089
Темп росту кількості підприємств з виробництва хліба, хлібобулочних і борошняних виробів, %	-	88,9	104,6	103,4

Обсяги виробництва підприємств згідно з даними офіційної статистики щорічно зменшуються (табл. 2), на що вплинуло ряд факторів: скорочення кількості населення, зміна культури споживання, зниження платоспроможності населення, високий рівень тонізації у хлібопекарській галузі, перебування частини потужностей на окупованих територіях, внаслідок чого неможливо визначити реальні обсяги виробництва [2].

Динаміка виробництва хліба та хлібобулочних виробів нетривалого зберігання у 2015-2018 роках [1]

Показники	Роки			
	2015	2016	2017	2018
Обсяг виробництва, тис. тонн	1561	1357	1232	1160
у відношенні до попереднього періоду, %	-	87	91	94
Середня чисельність наявного населення, тис. осіб	45 490	43 001	42 761	42 673
У відношенні до попереднього періоду, %	-	94,5	99,4	99,8
Обсяг виробництва на одну особу, кг	34,3	31,6	28,8	27,2
У відношенні до попереднього періоду, %	-	0,92	0,91	0,94

Товариство з обмеженою відповідальністю «Хлібодар» є одним з найбільш хлібовиробників у Рівненській області, який реалізує свою продукцію у 25 продуктових магазинах на Рівненщині та Волині. Асортимент налічує близько 80 найменувань готової продукції, що виробляється під торговою маркою «Рум'янець». За даними виробника «питанням якості продукції та дотриманню технології її виготовлення компанія приділяє першочергового значення. Хлібобулочна продукція виготовляється з натуральної сировини, без використання консервантів і поліпшувачів». Конкурентоспроможність підприємства забезпечують традиції виробництва, високі стандарти якості нової продукції, цінова політика та регіональне розташування.

Загальний методичний підхід до визначення ефективності діяльності підприємств хлібопекарської галузі полягає в тому, що корисний результат діяльності підприємства порівнюється з витратами на отримання цього результату. В табл. 3 наведений аналіз використання ресурсів ТзОВ «Хлібодар» за 2017-2018 рр. а також прогностні значення показників ефективності використання ресурсів ТзОВ «Хлібодар» на 2019 рік.

Таблиця 3

Аналіз ефективності використання ресурсів ТзОВ «Хлібодар» за 2017-2018 рр., та прогностні значення на 2019 р.

№ з/п	Показники	Минулий рік (2017), тис.грн	Звітний рік (2018), тис.грн	Середня сума	Середній темп росту	Прогноз
1	Фондовіддача	8,7	10,3	9,5	118,4%	11,25
2	Фондомісткість	0,11	0,1	0,105	90,9%	0,095
3	Матеріаловіддача	1,9	2,3	2,1	121,1%	2,54
4	Матеріаломісткість	0,47	0,47	0,47	100%	0,47
5	Фондоозброєність праці	47,7	46,6	47,15	97,7%	46,06

продовження табл. 3

1	2	3	4	5	6	7
6	Продуктивність праці	415,1	480,05	447,58	115,6%	517,4
7	Середня оплата праці	25,6	30,4	28	118,8%	33,3
8	Рентабельність основних засобів	0,03	0,32	0,175	1066,7%	1,87
9	Рентабельність трудових ресурсів	1,16	11,6	6,38	1000%	63,8
10	Рентабельність матеріальних витрат	2,12	2,14	2,13	100,9%	2,15
11	Інші (відповідно до специфіки діяльності підприємства)	-	-	-	-	-

Аналізуючи дану таблицю, можна зробити висновок, що у 2015 році підприємство отримує чистий дохід у розмірі 8,7 тис. грн. на 1 грн вкладену в ОЗ, у 2016 році – 10,3 тис. грн.

У табл. 4 наведені основні техніко-економічні показники ефективності діяльності ТзОВ «Хлібодар».

Таблиця 4

**Основні техніко-економічні показники ефективності діяльності
ТзОВ«Хлібодар» за 2017-2018 роки**

Показники	Роки	
	2017	2018
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	102 731	136 109
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис.грн	62 320	82 745
Рівень рентабельності, %	164,84	164,49

У цілому діяльність ТзОВ «Хлібодар», що оцінюється вищезазначеними показниками, можна вважати досить ефективною, і такою, що має перспективи розвитку.

Література:

1. Статистичний щорічник України. URL: https://ukrstat.org/uk/druk/publicat/kat_u/publ1_u.htm. (дата звернення: 15.04.2019).
2. Поняття та суть економічної ефективності / Ф. В. Горбонос, Г. В. Черевко, Н. Ф. Павленчик, А. Ю. Павленчик. *Економіка підприємств*. URL.: www.pidruchniki.ws/1584072036215/ekonomika/ekonomika_pidpriyemstv_-_gorbonos_fv. (дата звернення: 15.04.2019).
3. Плотнікова М. Ф., Мосейчук В. В. Стратегічні орієнтації підприємств хлібопекарської промисловості. *Економіка АПК*. Київ, 2017. № 12. С. 45.

Зиль М.І.

здобувач вищої освіти першого рівня
групи ОА-41

Науковий керівник: **Позняковська Н.М.**

кандидат економічних наук, доцент

Національний університет водного господарства та природокористування
м. Рівне, Україна

ВПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ПІДПРИЄМСТВІ З МЕТОЮ ОПТИМІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ (НА ПРИКЛАДІ ПП «РІВНЕСПЕЦБУД»)

Актуальним на сьогодні завданням управління є автоматизація процесів на підприємстві з метою формування єдиної інформаційно-комунікативної системи, яка забезпечує рух інформації між учасниками шляхом інформаційних каналів, послідовності та направленості передачі інформації конкретним суб'єктам відповідно до поставлених завдань [3, с. 303].

Об'єктом нашого дослідження було приватне підприємство «РІВНЕСПЕЦБУД», яке виконує будівельно-монтажні роботи, пов'язані з утепленням і ремонтом фасаду. Матеріальні затрати займають високу питому вагу в загальних витратах на виконання цих робіт. Керівництво підприємства постійно потребує своєчасної і достовірної інформації для прийняття управлінських рішень та організації внутрішньогосподарського контролю за залишками, надходженням і витратами виробничих запасів на складах та об'єктах будівельно-монтажних робіт.

Вирішення проблеми оптимальної організації руху інформаційних потоків неможливе без створення на даному підприємстві дієвої інформаційно-комунікаційної системи, яка б забезпечувала неперервний процес збирання, оброблення, передавання та зберігання інформації задля аналізу стану, руху, забезпеченості та ефективності використання запасів та своєчасним складанням внутрішньої і зовнішньої звітності (рис. 1).

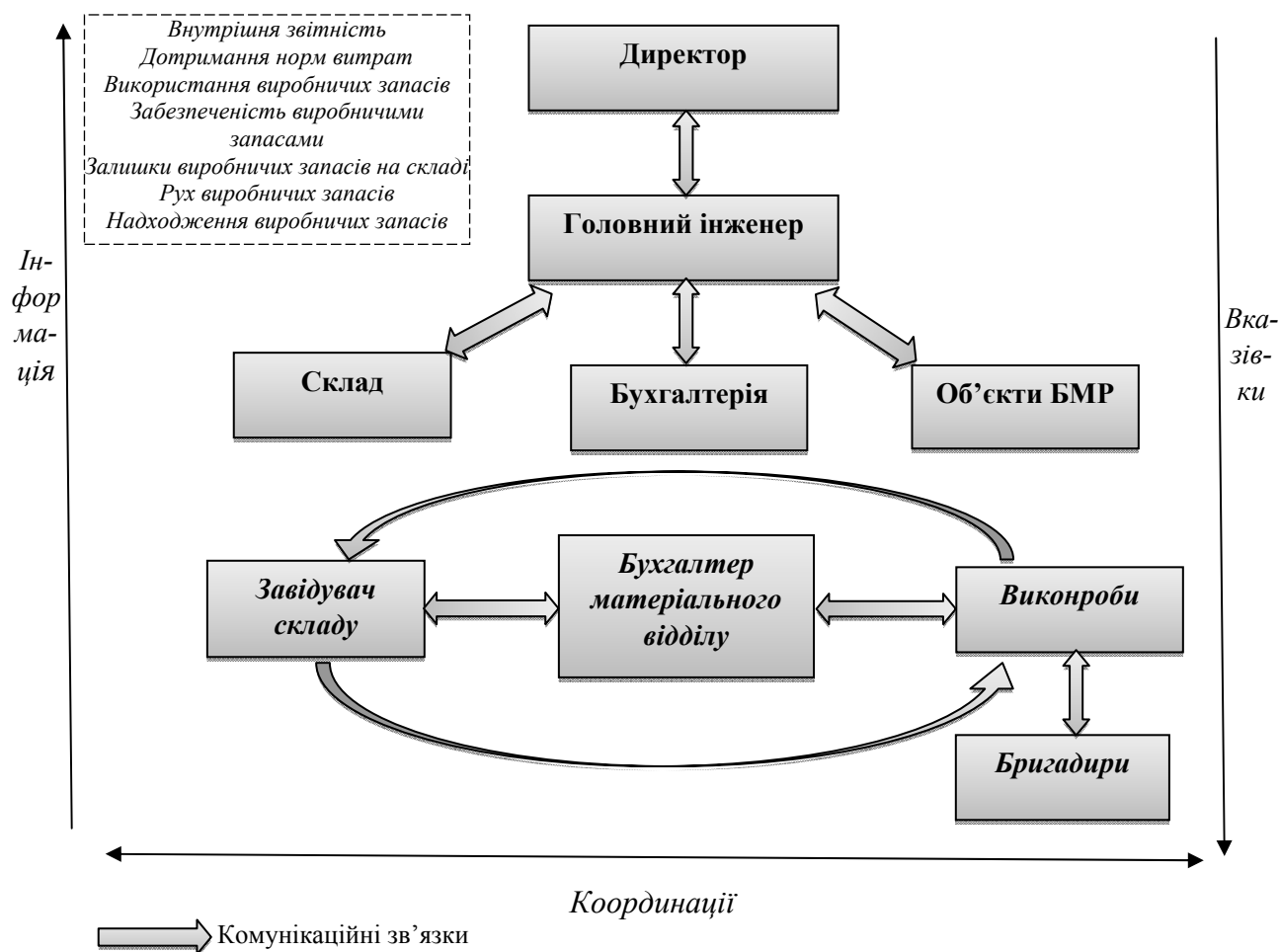
Формування інформаційно-комунікаційної системи відповідно потребує від керівництва впровадження інформаційних технологій, оскільки автоматизація обліку підвищує ефективність і прискорює процес обробки даних, надає оперативну інформацію для прийняття рішень, значно підвищує рівень роботи підприємства [1, с. 304].

На приватному підприємстві «РІВНЕСПЕЦБУД» ведеться кількісний (склад, об'єкти БМР) та кількісно-вартісний (бухгалтерія) облік виробничих запасів. Бухгалтерський облік виробничих запасів автоматизований на підприємстві частково (бухгалтерія).

Бухгалтер матеріального відділу у роботі користується комп'ютерною програмою «1С: Управління торговим підприємством для

України» (версія 8.3). Для автоматизації обліку виробничих запасів в програмі передбачено закладку «Склад», яка містить перелік необхідних документів («Переміщення товарів», «Інвентаризація товарів на складі», «Оприбуткування товарів», «Списання товарів») та довідників («Номенклатура», «Склади», «Класифікатор одиниць виміру»).

Рис. 1. Формування інформаційного забезпечення щодо виробничих запасів на приватному підприємстві «РІВНЕСПЕЦБУД»

В програмі є можливість формувати і друкувати стандартні бухгалтерські звіти: «Обороти по рахунку»; «Аналіз рахунку»; «Аналіз рахунку по датам»; «Оборотно-сальдова відомість по рахунку» та ін.

Використання у програмі підсистеми «Управління складом (запасами)» дозволяє ефективно організувати детальний оперативний облік матеріалів, продукції і товарів на складах, забезпечується повний контроль запасів на підприємстві, також доступна інформація про стан складських запасів в будь-яких аналітичних розрізах з високою деталізацією.

На нашу думку, першочерговим завданням керівництва є автоматизація складського обліку та обліку виробничих запасів на об'єктах будівельно-монтажних робіт. Це дозволить скоротити обсяги письмової ручної роботи, за рахунок автоматичного формування документації, збільшити точність обліку, спростити управління виробничими запасами за місцями зберігання.

Оскільки комунікаційні зв'язки на підприємстві між завскладом, бухгалтером матеріального відділу та виконробами є постійними та взаємозалежними, рекомендуємо створити таку єдину інформаційну базу, де будуть створюватися різні рівні робочих місць автоматизованої ділянки обліку виробничих запасів з відповідними можливостями та доступом до інформації для кожного учасника.

Враховуючи особливості організації обліку та специфіку галузі, в якій працює підприємство, слід розробити або обрати таке програмне забезпечення, яке відповідно до функціональних обов'язків кожного працівника дозволить вводити, зберігати і обробляти первинні облікові дані про виробничі запаси, одержувати та надавати оперативну інформацію, необхідну для прийняття ефективних управлінських рішень, уникаючи при цьому дублювання або надходження неактуальної інформації.

Література:

1. Скриньковський Р., Гладун В., Крамар М. Інформаційні технології в організації бухгалтерського обліку на підприємстві. *TrajectoriâNauki = PathofScience. Section «Economics»*. 2019. Vol. 5. No 2. С. 3001–3010.
2. Супрунова І. В., Кирилюк Б. Л. Застосування комп'ютерних технологій в економічному аналізі запасів підприємства. *Проблеми економіки. Економіка та управління підприємствами*. 2017. № 1. С. 244–249.
3. Супрунова І. В., Кирилюк Б. Л. Особливості оцінки запасів в умовах комп'ютеризації бухгалтерського обліку. *БІЗНЕСІНФОРМ. Економіка. Бухгалтерський облік і аудит*. 2017. № 4. С. 302–307.

Кир'ях А.І.

здобувач вищої освіти другого рівня
групи ОАМ-51

Науковий керівник: Міклуха О.Л.

к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту

Національний університет водного господарства та природокористування
м. Рівне, Україна

**ПАСПОРТ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА:
ОСОБЛИВОСТІ АНАЛІЗУ НА ПРИКЛАДІ КОМУНАЛЬНОГО
ПІДПРИЄМСТВА «КОСТОПІЛЬВОДОКАНАЛ»**

Фінансова безпека підприємства є однією з основних складових економічної безпеки. Фінансова безпека підприємства – це такий стан підприємства, що характеризується збалансованістю і якістю різних фінансових інструментів, технологій і послуг, які використовує підприємство, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх загроз, здатністю фінансової системи підприємства забезпечувати реалізацію власних фінансових інтересів, місії і завдань достатніми обсягами фінансових ресурсів, а також забезпечувати ефективний і сталий розвиток фінансової системи [1].

Ефективність фінансово-господарської діяльності підприємства зазвичай оцінюється за допомогою фінансових індикаторів. На сьогоднішній день науковці налічують декілька сотень фінансових індикаторів. Тому виникає необхідність у виборі основних індикаторів, які в комплексі нададуть інформацію для користувачів звітності про функціонування підприємства.

Над проблемами системи діагностики фінансового стану підприємства працюють такі науковці, як А.Г. Загородній, С.І. Цюх, Г.Л. Вознюк, Р.О. Костирко, Р.М. Скриньковський, О.Г. Шпак, Л.А. Янковська та ін.

Основні індикатори можна отримати, аналізуючи фінансову звітність суб'єкта господарювання, а саме ф. 1 – «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» та ф. 2 – «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)».

У табл. 1 представлено паспорт комунального підприємства «Костопільводоканал».

Таблиця 1

Паспорт комунального підприємства «Костопільводоканал»

№ з/п	Індикатори	2017 рік	2018 рік	Вектор	Нормативне значення	Рівень фінансової безпеки		
						Низький	Середній	Високий
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	Питома вага дебіторської заборгованості у вартості майна, %	2,06	1,82	↑	50%		+	

продовження табл. 1

1	2	3	4	5	6	7	8	9
2.	Співвідношення дебіторської заборгованості до кредиторської заборгованості, грн./грн.	0,15	0,17	↑	1	+		
3.	Коефіцієнт фінансового левевериджу, %	16,29	11,81	↑	100%		+	
4.	Коефіцієнт спрацювання ОЗ, %	62,62	49,72	↑	50%		+	
5.	Коефіцієнт абсолютної ліквідності, %	10,94	10,17	↓	20% - 25%	+		
6.	Коефіцієнт загальної ліквідності, %	33,77	78,99	↑	150% - 200%		+	
7.	Коефіцієнт незалежності, %	86,52	89,43	↑	50%			+
8.	Тривалість обігу оборотних активів, дні	22	24	↓			+	
9.	Рентабельність активів, %	-4,28	-8,16	↓		+		
10.	Рентабельність продукції, %	-5,30	-9,17	↓		+		

На комунальному підприємстві «Костопільводоканал» спостерігається середній рівень фінансової безпеки. На даному рівні безпеки перебувають такі індикатори як питома вага дебіторської заборгованості у вартості майна, коефіцієнт фінансового левевериджу, коефіцієнт спрацювання основних засобів, коефіцієнт загальної ліквідності та тривалість обігу оборотних активів.

Проте на критичному рівні перебувають деякі показники (індикатори), а саме співвідношення дебіторської заборгованості до кредиторської заборгованості, цей показник зріс, що є позитивно, але він є дуже низьким відповідно до нормативного значення. Адже за рахунок дебіторської заборгованості ми можемо сплатити лише 17% кредиторської заборгованості у 2018 році і 15% у 2017 році. Коефіцієнт абсолютної ліквідності характеризує термінову готовність підприємства виконувати свої короткострокові зобов'язання за рахунок грошових коштів у касі та на поточному рахунку та коштами, які надійдуть від короткострокових фінансових вкладень, тобто найбільш ліквідними активами. Він становить на кінець 2018 року 10,17%. Це означає, що КП «Костопільводоканал» має змогу розрахуватися по своїм короткостроковим зобов'язаннями абсолютно ліквідними активами лише на 10,17%. Спостерігається тенденція зниження коефіцієнта абсолютної ліквідності на 0,77%. Даний коефіцієнт не перебуває в межах нормативного значення.

Рентабельність активів зменшилась на 3,88%, що є негативним явищем для підприємства та чиста рентабельність продукції (товарів, робіт, послуг) також зменшилась на 3,87%, що оцінюється негативно. Причиною є отримання збитку за останні роки.

Коефіцієнт незалежності належить до високорівня фінансової безпеки. Досліджується збільшення даного коефіцієнта на 2,91%, що оцінюється позитивно. Цевказує на збільшення частки власних коштів вкладених у підприємство до загальної суми коштів. Причиною збільшення коефіцієнта фінансової незалежності є збільшення власного капіталу на 16,13%, це пов'язано зі збільшенням зареєстрованого (пайового) капіталу на 8476 тис. грн. (148,94%).

Для ведення безпечної фінансово-господарської діяльності, підприємства зобов'язані використовувати і розраховувати індекатори стану системи фінансової безпеки.

Література:

1. Барановський О. І. Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізми забезпечення). К. : Національний торговельно-економічний університет. 2004. 759 с.

УДК 657

Мосійчук О.М.

здобувач вищої освіти другого рівня
групи ОАМ-51

Науковий керівник: **Міклуха О.Л.**

к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту

Національний університет водного господарства та природокористування
м. Рівне, Україна

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ВІДОБРАЖЕННЯ В ЗВІТНОСТІ ВИТРАТ ДІЯЛЬНОСТІ ЗА МІЖНАРОДНИМИ ТА НАЦІОНАЛЬНИМИ СТАНДАРТАМИ: АНАЛІТИЧНІ АСПЕКТИ

В умовах активізації інтеграційних процесів економічного середовища в Україні значення прозорості, достовірної та зрозумілої для всіх користувачів фінансової інформації неупинно зростає. На сьогоднішній день все більшої актуальності набуває трансформація фінансової звітності відповідно до вимог міжнародних стандартів. Суттєвою статтею, що визначає прибуток підприємства, є витрати його діяльності. Однією з найважливіших проблем є трансформація витрат підприємства. Їх відображення в звітності за національними та міжнародними стандартами є двозначним та суперечливим.

Відповідно до Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» підприємства, що становлять суспільний інтерес, публічні акціонерні товариства, суб'єкти господарювання, які здійснюють діяльність у видобувних галузях та інші підприємства, визначені відповідним переліком

Кабінету Міністрів України, складають фінансову звітність за міжнародними стандартами [1].

В Україні методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про витрати підприємства та розкриття такої інформації у фінансовій звітності регулює НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» та П(С)БО 16 «Витрати». Варто зазначити, що в МСФЗ немає жодного спеціального стандарту, який би регулював облік і порядок відображення узвітності витрат. Наведемо порівняльну характеристику витрат відповідно до вимог МСФЗ та П(С)БО (табл. 1).

Таблиця 1

Порівняльна характеристика витрат за МСФЗ та П(С)БО

Ознака порівняння	МСФЗ	П(С)БО
1	2	3
Стандарт який регламентує	Єдиного стандарту немає	НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», П(С)БО 16 «Витрати»
Визначення терміну	Витрати – це зменшення економічних вигід протягом звітного періоду, що відбувається у формі відтоку або зменшення активів або збільшення зобов'язань, які ведуть до зменшення капіталу, не пов'язаних з його розподілом між учасниками акціонерного капіталу	Витрати – зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілення власниками)
Класифікація та групування витрат	МСФЗ виходять із існування загальноприйнятої практики розмежування в звітності статей витрат, які виникають в процесі звичайної діяльності підприємства та статями витрат, які не пов'язані із звичайною діяльністю	Витрати класифікуються залежно від виду діяльності, від якого вони виникли, по економічним елементам і статтям витрат. Виділяють також прямі й непрямі витрати, змінні й постійні
Оцінка витрат	У МСФЗ відсутні спеціально викладені в окремому стандарті правила відносно оцінки витрат підприємства, але в деяких стандарти, містяться положення, що визначають оцінку відповідних витрат	У П(С)БО відсутні спеціально викладені в окремому стандарті, правила відносно оцінки витрат підприємства, але стандарти вказують на деякі особливості оцінки витрат

Методика аналізу витрат для підприємств, що формують звітність за міжнародними стандартами може використовуватись і для підприємств, що складають її за національними стандартами. Під методикою аналізу слід розуміти певну послідовність операцій, прийомів, дій і правил найдоцільнішого виконання аналітичної роботи.

Проблематичним є порівняння показників витрат якщо підприємство перейшло до МСФЗ. Відмінності їх відображення потрібно враховувати за табл. 1.

Порівняння показників витрат можливе в розрізі таких коефіцієнтів як:

- рентабельність продукції (товарів, робіт, послуг);
- рентабельність господарської діяльності;
- питомі витрати;
- матеріаловіддача;
- зарплатоємність та зарплатовіддача.

Загальний тренд можна оцінити за коливанням показників, але існує відмінність у їх наповненні. Потрібно дивитися в наказ про облікову політику чи відбулася зміна відносно оцінки витрат, класифікації та групування витрат і чи ці зміни були достатньо суттєвими, щоб виникла неможливість застосування методу порівняння.

За МСБО 1 «Подання фінансової звітності» передбачено, що суб'єкт господарювання повинен розкривати всі статті витрат, які визнані в звітному періоді у єдиному Звіті про прибутки та збитки та інший сукупний дохід. Також МСБО 1 дозволяє подавати не один загальний, а два окремі звіти:

- Звіт, що відображає компоненти прибутку або збитку (звіт про прибутки та збитки).

- Звіт, що відображає компоненти іншого сукупного прибутку (звіт про сукупні доходи) [2].

За НП(С)БО 1 суб'єкт господарювання повинен подавати один загальний звіт за встановленою формою, а саме Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід).

Згідно МСБО 1 рекомендується здійснювати класифікацію витрат за характером (наприклад, амортизація, придбання матеріалів, транспортні витрати, виплати працівникам, витрати на рекламу), або за функціями як частини «собівартості реалізації» (наприклад, витрати на збут або адміністративну діяльність) [2]. Згідно з П(С)БО 16 витрати визнаються у звітності в момент вибуття активу або збільшення зобов'язання, які призводять до зменшення власного капіталу підприємства, на основі систематичного та раціонального їх розподілу протягом тих звітних періодів, коли надходять відповідні економічні вигоди.

Міжнародними стандартами бухгалтерського обліку формат Звіту нерегламентується, що уможливило застосування обох методів. Оскільки кожен метод подання має переваги для різних типів підприємств, норми МСБО 1 «Подання фінансових звітів» передбачають обрання такої класифікації, яка найдостовірніше відобразить елементи результатів діяльності підприємства.

Міжнародна практика свідчить, що звітність, складена відповідно до МСФЗ, відрізняється високою інформативністю для користувачів. Використання такої звітності дає змогу компаніям, які мають інтереси на міжнародному ринку, надати потенційним та наявним інвесторам та іншим

зацікавленим сторонам прозору інформацію про свою діяльність, особливо це стосується інформації щодо фінансових результатів, зокрема, витрат.

Література:

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення 06.04.2019).
2. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 «Подання фінансової звітності». URL: http://vobu.ua/ukr/documents/item/mizhnarodnij-standart-bukhgalterskogo-obliku-1-podannya-finansovoji-zvitnosti?app_id=23 (дата звернення 06.04.2019).

УДК 657.2

Мудрик А.М.

здобувач вищої освіти першого рівня
Групи ОП-1

Науковий керівник: **Камінська С.М.**
Рівненський коледж економіки і бізнесу
м. Рівне, Україна

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ

Економічний аналіз належить до найважливіших економічних наук, що входять до складу наук обліково-контрольного й аналітичного циклу, куди зараховують бухгалтерський і управлінський облік, економічний аналіз, економічний контроль. Нині економічному аналізу, як науці, на жаль, приділяється значно менше уваги, ніж у 1970-1980-х роках. Вважається, що у 2000-х роках в Україні допущено серйозний прорахунок на користь інших наук (менеджменту, маркетингу, аудиту і т.д.), або проведено цілеспрямований підрив базових методологічних економічних наук таких як економічний аналіз, статистика, бухгалтерський облік.

Нехтування належним рівнем аналітичної підготовки молодих фахівців-економістів призвело до того, що частина з них вважає: економічний аналіз, як вид практичної діяльності, спрямований на пошук резервів і виявлення недоліків та прорахунків, їхньому підприємству не дуже потрібний. В крайньому випадку люди визнають аналіз, як допоміжну функцію менеджменту, і не більше. Така ситуація не може нас не хвилювати, адже вона заохочує підприємців не до економії витрат, помірних доходів, а до розкручування спекулятивних цін, функціонування невиправдано великої кількості посередницьких структур.

На підставі наведених аргументів, можна вважати, що тема є актуальною та потребує подальшого розвитку.

Метою даної роботи є виявлення основних проблем теорії науки про економічний аналіз і з'ясування труднощів у практиці здійснення економічного аналізу.

Проблемами теорії і практики економічного аналізу, на жаль, приділяється недостатньо уваги, що негативно впливає на: 1) розвиток економічного аналізу, як однієї з економічних наук, що гальмує процес поліпшення цієї економічної науки та усіх економічних наук; 2) рівень підготовки як фахівців з економіки загалом, так і фахівців з обліку, аналізу й аудиту зокрема, що погіршує якість знань, навичок і вмінь майбутнього фахівця та призводить до додаткових витрат його коштів і часу.

Економічний аналіз – це комплексне глибоке вивчення роботи підприємств, їх підрозділів та інших господарських формувань для об'єктивної оцінки її результатів і виявлення можливостей дальшого підвищення ефективності господарювання.

Економічний аналіз є найважливішою складовою економічних наук, у вирішальній мірі визначає достовірність та надійність висновків, які робляться в відношенні стану, перспектив розвитку та ефективності діяльності суб'єктів господарювання різного рівня. Сучасний стан економічного аналізу характеризує його як досить розроблену в теоретичному плані науку.

Я вважаю, що нині доцільно вести конструктивну дискусію щодо економічного аналізу, як науки, виходячи з трьох наступних базових положень:

- Економічний аналіз – цілісний об'єкт наукових досліджень, тобто економічний аналіз розвивається як самодостатня наука у складі економічних наук.

- Економічний аналіз – рівноцінний і взаємодоповнюючий об'єкт наукових досліджень.

- Економічний аналіз – певна додаткова складова однієї або кількох із економічних наук.

Зміни, що відбуваються в сучасних ринкових відносинах, висувають нові вимоги до організації та проведення економічного аналізу. Зокрема, розширюється сфера застосування економічного аналізу, посилюється роль аналізу фінансових позицій суб'єктів господарювання, маркетингового та інноваційно-інвестиційного аналізу. Економічний аналіз стає вагомим інструментом в оптимізації облікової, податкової, інвестиційної, кредитної та маркетингової політики підприємств. Водночас значна кількість підприємств повною мірою не реалізує можливості економічного аналізу для вирішення вищезазначених проблем.

Залежно від рівня досконалості проведення аналітичних розрахунків та вміння суб'єкта економічних розрахунків та вміння суб'єкта економічної діяльності своєчасно і правильно використовувати показники аналізу, має формуватись відповідний аналітичний стиль мислення підприємця, економіста. На практиці підприємства самі вибирають, як і в якому напрямі розвиватись. Завдання науки полягає в тому, щоб не тільки запропонувати багато шляхів і рішень, а і допомогти підприємствам у виборі кращої для них альтернативи. Для забезпечення більш тісного зв'язку науки і практики необхідно законодавчо зобов'язати великі і середні підприємства включати у свій штатний розпис наукових консультантів. У такому випадку, підприємство

одержує науковий супровід, а науковець – практичний матеріал для поглиблення наукових досліджень, удосконалення навчальних програм і передавання найсвіжішої інформації студентам про новації та проблеми в практичній діяльності.

Необхідність розвитку аналізу фінансової складової діяльності підприємств вимагає переорієнтації економічного аналізу, який будучи направленим на виявлення відхилень поточних показників від планових суттєво не змінювався з часів планової економіки, на аналіз фінансової звітності підприємства. Як наслідок слід переорієнтувати аналітичні дисципліни, які викладаються студентам облікових спеціальностей у ВНЗ України на курс «Фінансовий аналіз», оскільки велику частину курсу «Економічний аналіз» займає саме методика визначення фінансового стану підприємства. Крім того, у сучасних умовах підвищується комунікаційна роль фінансової звітності та інтегрованої звітності як основного інформаційного джерела для зацікавлених осіб при прийнятті управлінських рішень.

У навчальних планах ВНЗ України необхідно було б збільшити відсоток часу на вивчення дисциплін професійної підготовки обліковців, аналітиків, аудиторів.

Великі підприємства у своєму штатному розкладі можуть мати одну або кілька штатних одиниць аналітиків, тоді як середні та малі підприємства не мають змоги такого зробити. В переважній більшості цих підприємств, функції аналітика за сумісництвом виконує головний бухгалтер, економіст або інша посадова особа, що призначена керівником підприємства. Проте, мале чи середнє підприємство (у разі потреби) періодично може залучити до проведення аналітичної роботи фахівців зі спеціалізованих аудиторських та консалтингових фірм, науковців.

Роль і значення економічного аналізу в умовах прискореного розвитку інформаційних технологій та суттєвого збільшення інформаційних потоків посилюється. Економічний аналіз – це процес поділу цілого об'єкта дослідження в сфері економіки на частини з метою детального його вивчення, з'ясування особливостей функціонування, взаємозв'язків і проблем та розроблення рекомендацій для ухвалення своєчасних і виважених управлінських рішень. Аналіз у сфері економіки варто розглядати у різних площинах теорії та практики діяльності підприємств, організацій, тобто як: одну з провідних економічних наук або одне з її відгалужень.

Література:

1. Дерій В. Проблеми теорії науки, методик й організації навчання і практики економічного аналізу. *Бухгалтерський облік та аудит*. 2014. № 6. С. 3–11.
2. Петрицька О. С. Напрями розвитку економічного аналізу в сучасних умовах. *Вісник Запорізького національного університету. Економічні науки*. 2012. № 4(16). С. 131–136.
3. Герасименко Т. О., Коваль Л. І. Об'єкт та суб'єкт в економічному аналізі. *Інтеграційні фінансово-економічні напрями розвитку України* : матеріали II-ої наук.-практ. інтер.-конф., 27 лютого 2013 р. Львів : ЛКА, 2013. 243 с.
4. Мних Є. В. Сучасний економічний аналіз: питання методології та організації. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2006. № 1. С. 55–61.

Неродюк М.О.

здобувач вищої освіти другого рівня
групи ОАМ-51

Науковий керівник: **Міклуха О.Л.**
к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту

Національний університет водного господарства та риродокористування
м. Рівне, Україна

АНАЛІЗОСНОВНИХ ПОКАЗНИКІВ ДІЯЛЬНОСТІ ДП «ШЕПЕТІВСЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО»: РОЗРОБКА ПАСПОРТА ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ

В умовах поглиблення кризових явищ економічного та політичного середовища України все більшої актуальності набувають питання ефективності та стабільності підприємств. Кризові явища, що спостерігаються в усіх сферах економічних відносин, підвищують ризики та загрози ефективного функціонування підприємництва, що змушує шукати нові способи забезпечення фінансової безпеки підприємства як стану фінансової стабільності та здатності протистояти внутрішнім та зовнішнім загрозам.

Відповідно, достатній рівень фінансової безпеки передбачає досягнення задовільного фінансового стану, платоспроможності та ліквідності і створення можливості для стійкого розвитку. Саме тому важливо дати достовірну оцінку поточному рівню фінансової безпеки задля ефективного управління та попередження проявів внутрішніх та зовнішніх загроз.

Аналіз економічних джерел дає підстави стверджувати, що існують неузгоджені питання щодо методики розрахунку коефіцієнтів та визначення їх нормативних значень, які вкрай відрізняються і не можуть застосовуватись для всіх галузей. Різноманітність нормативних значень різних фінансових коефіцієнтів в методиках вимагає врахування галузевого чинника і визначення середнього для окремих галузей значення [1, с. 347].

Одним з найбільш поширених методів оцінки фінансової безпеки є індикаторний, який полягає у розрахунку показників та коефіцієнтів, що характеризують діяльність підприємства, та їх порівнянні з нормативними значеннями. Це найпростіший метод аналізу рівня фінансової безпеки, який потребує найменше витрат часу та спеціальних умінь, а також дає змогу швидко відстежувати негативні тенденції у діяльності підприємства. Проте доволі складним є питання нормативних значень коефіцієнтів, які не завжди враховують зміни у зовнішньому середовищі підприємства та саму специфіку його діяльності [2, с. 246].

Запропонована структура паспорту фінансової безпеки підприємства на прикладі ДП «Шепетівське лісове господарство» за період 2017-2018 рр. (табл. 1).

**Паспорт фінансової безпеки ДП «Шепетівське лісове господарство»
за 2017-2018 роки**

№ з/п	Індикатори	2017 р. / на поч. року	2018 р. / на кін. року	Вектор	Нормативне значення	Рівень фінансової безпеки		
						Низький	Середній	Високий
1.	Питома вага дебіторської заборгованості у вартості майна, %	2,87	8,42	+↑	50% від вартості оборотних активів		v	
2.	Співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованості, грн./грн.	0,06	0,17	+ ↓	1,0		v	
3.	Коефіцієнт фінансового леведжеру, %	86,04	96,21	+ ↑	100%			v
4.	Коефіцієнт спрацювання ОЗ, %	42,47	43,25	-↑	Не більше 50%		v	
5.	Коефіцієнт загальної ліквідності, %	72,9	71,77	- ↓	150-200%	v		
6.	Коефіцієнт абсолютної ліквідності, %	8,71	9,42	+ ↑	15-25%		v	
7.	Коефіцієнт фінансової незалежності, %	53,75	50,97	- ↓	50%		v	
8.	Тривалість обігу об. акт., дні	27	27	-	x		v	
9.	Рентабельність активів, %	4,08	4,2	+ ↑	x		v	
10.	Рентабельність продукції, %	1,05	1,25	+ ↑	x		v	

У паспорті наведено десять основних індикаторів, що характеризують ефективність діяльності підприємства галузі лісового господарства. Виділено три рівні фінансової безпеки підприємства: високий рівень – це підприємства з запасом фінансової стійкості, що не розглядаються як ризикові; середній рівень – це підприємства, щодо яких існує певний ризик втрати основних засобів і оборотних активів; низький рівень – це проблемні підприємства з високим ризиком банкрутства навіть після проведення заходів фінансового оздоровлення.

Результатами дослідження було встановлено, що фінансова безпека ДП «Шепетівський лісгосп» у період 2017-2018 років знаходиться на середньому рівні, тобто підприємство має певні ризики втратити майно. Далеке від нормативного значення має показник співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованості. Це може бути ознакою кризи ліквідності.

Також спостерігається низьке значення коефіцієнта загальної ліквідності – 72,9% у 2017 році та 71,77% у 2018 році, що оцінюється негативно і свідчить про зниження платоспроможності підприємства.

Неможливість погасити свої зобов'язання вчасно веде до погіршення фінансового стану, зниження фінансових результатів. Для вирішення проблеми необхідно використовувати бюджетування, складати платіжний календар, переглянути умови договорів з контрагентами, використовувати інші прийоми, які дозволять контролювати рух вхідних і вихідних грошових потоків.

Вдосконалення методичних підходів до оцінки фінансового стану суб'єктів підприємництва в сфері лісового господарства потребує формування обґрунтованої системи оцінки фінансової безпеки, розробку граничних значень індикативних показників з обов'язковим врахуванням галузевої приналежності, що спростить процедуру прийняття управлінських рішень і сприятиме фінансовій безпеці.

Література:

1. Портнова Г. О., Антоненко В. М. Фінансова безпека підприємств: сучасні погляди щодо сутності та оцінки. Зб. наук. пр. Національного університету державної податкової служби України. 2012. № 1. С. 347–357.

2. Рзаєва Т. Г., Бондар Г. А. Підходи та показники оцінки фінансової безпеки підприємства за умов конкурентного середовища. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2015. № 2(2). С. 246–251.

УДК 657

Підгрушний В.А.

здобувач освіти другого рівня

Науковий керівник: **Міклуха О.Л.**

к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту

Національний університет водного господарства природокористування

м. Рівне, Україна

ЗВІТ ПРО УПРАВЛІННЯ – ІНСТРУМЕНТ ДЛЯ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ СТЕЙКХОЛДЕРАМИ

Великі та середні компанії в Україні зобов'язані оприлюднити у 2019 році звіт про управління разом із фінансовою звітністю. Звіт про управління, обов'язковість формування якого зазначена у Законі про бухгалтерський облік, чи звіт з керівництва, передбачений Законом про цінні папери, є важливим інформативним джерелом для міжнародних інституційних інвесторів. Згідно з дослідженням щодо ставлення інвесторів до екологічної, соціальної та управлінської інформації (ESG – environmental, social and governance), нефінансової звітності та її ролі у прийнятті рішень [1], 97% з 220 опитаних у

всьому світі інституційних інвесторів зазначають, що проводять або неформальне, або структуроване та методичне оцінювання нефінансових показників перед тим, як інвестувати у компанію. Тобто інтегрована звітність, представлена, як мінімум, Звітом про управління, є важливим інструментом прийняття рішень інвесторами.

Формування звіту про управління дозволяє компанії [2]:

1. Набувати довгострокових клієнтів шляхом реалізації якісної ділової практики та прозорості;
2. Мотивувати та захищати працівників;
3. Одержувати доступ до кредитування міжнародних інституційних інвесторів;
4. Визначати ризики, в тому числі корупційні, та пов'язані з конфліктом інтересів; та можливості.

На думку фахівців Асоціації сертифікованих дипломованих бухгалтерів [2], традиційна фінансова звітність не задовольняє в повному обсязі потреб бізнесу, зважаючи на те, що фінансова звітність складається на історичній інформації та сфокусована на фінансовому капіталі, не враховує багатьох ресурсів – знання працівників, інтелектуальну власність, стосунки компанії з громадами, екологічну та соціальну відповідальність компанії. Нефінансова звітність покликана заповнити ці суттєві прогалини. Інформація, подана у нефінансових звітах, розкриває справжню вартість бізнесу, допомагає зрозуміти як формується додана вартість продукту, враховуючи принципи сталого розвитку. Компанії ставлять перед собою амбітні цілі, і виникає питання пошуку альтернативних джерел фінансування для підтримки та масштабування екологічно- та соціальноорієнтованого бізнесу. Суворий інтегрований звіт значно полегшує фінансування, оскільки партнери мають розширений доступ до детальної інформації про компанію. Поряд з практично недоступними банківськими кредитами існує можливість залучення іноземного фінансування для бізнесу в рамках програм в Україні – Horizon 2020, COSME, EU4Business. Українські компанії вже сьогодні подаються та отримують західне фінансування за європейськими ставками.

Європейський банк реконструкції та розвитку ставить дуже жорсткі вимоги до проекту: проводиться оцінка прозорості компанії, компетентності її менеджменту, та реальна оцінка ризиків. Банк працює лише з компаніями, які мають хорошу репутацію, не замішані в гучних скандалах, не звинувачені в ухиленні від сплати податків. Таку інформацію, як фінансову, так і нефінансову, може надати звіт про управління. Звіт повинен включати основні напрямки антикорупційної політики, адже її присутність/відсутність безпосередньо впливає на створення вартості: за даними дослідження KrollGlobalFraudReport інциденти шахрайства та проявів корупції істотно впливають на безпеку працівників (82%); виручку або безперервність бізнес-

процесів (78%), репутацію (65%) та взаємовідносини з державними органами (65%) [3].

Звіт про управління повинен бути оснований на принципах сталого розвитку. Принципи сталого розвитку, реалізовані у 17 глобальних цілях, які людство має досягнути до 2030 року, були прийняті на саміті ООН в 2015 році. Цей документ підписали уряди 193 країн-членів ООН. Насправді, документ не є юридично обов'язковим, однак, як стверджують представники бізнесу, дотримання цілей допомагає розвиватися бізнесу. Відповідність принципам сталого розвитку є однією із структурованих можливостей дотримуватися балансу між усіма стейкхолдерами компанії: інвесторами, орендодавцями, співробітниками, клієнтами, постачальниками, кредиторами, регуляторами та державними органами. Так, наприклад, для молодого покоління працівників CarlsbergUkraine важливо, що пивоварні, які працюють у Швеції, взагалі не залишають вуглецевого сліду. Люди є найсильнішим активом компанії. А тому питання, присвячені мотивації та захисту працівників, є важливим елементом інтегрованої звітності загалом та звіту про управління зокрема.

Важливим питанням залишається доцільність наведеної інформації у звіті у практичній діяльності компаній. Міжнародний комітет з інтегрованої звітності (IIRC) розробив Міжнародні основи інтегрованої звітності, у яких наводить ключові показники, за якими можна визначити доцільність такої інформації. Важливим показником є наявність інформації, яка використовується для аналізу ланцюга створення вартості в коротко-, середньо- і довгостроковій перспективі. Ці та інші питання знайдуть відображення у наступних дослідженнях.

Підсумовуючи, слід зазначити, що звіт про управління є важливим інструментом прийняття рішень інвесторами, у якому слід проводити вимірювання соціального та екологічного впливу проектів на інвестиційні рішення із фокусом на створення довгострокової цінності. Потреби масштабування бізнесу неминуче виникають, для цього слід не просто розширювати географію ринків, але й змінювати систему прийняття рішень та принципи побудови відносин з працівниками та зовнішніми стейкхолдерами. Великі бізнеси, середні та навіть малі компанії демонструють прагнення капіталізувати свою добру ділову репутацію, підкреслити соціальну та екологічну відповідальність, заслуги у розвитку громад. Звіт про управління може стати таким потужним інструментом, який допоможе донести до зовнішніх стейкхолдерів та працівників дану інформацію.

Література:

1. Дослідженням щодо ставлення інвесторів до екологічної, соціальної та управлінської інформації (ESG), нефінансової звітності та її ролі у прийнятті рішень. URL: https://www.ey.com/en_gl/assurance/does-nonfinancial-reporting-tell-value-creation-story. (дата звернення: 15.04.2019).

2. Інтегрована звітність – поверніть упевненість своїм інвесторам. *Вісник МСФЗ. Світовий досвід. Українська практика.* Архів електронного видання № 7. URL: http://msfz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/FZ001253. (дата звернення: 15.04.2019).

3. Прозорість та комплаєнс: данина моді чи бізнес-необхідність? Ліга: Закон. URL: https://biz.ligazakon.net/ua/news/185237_prozorst-ta-komplans-danina-mod-chi-bznes-neobkhdnst. (дата звернення: 15.04.2019).

УДК 657

Половинець Д.В.

здобувач вищої освіти третього рівня
групи АО-18.11

Науковий керівник: **Осмятченко В.О.**

д.е.н., професор кафедри бухгалтерського обліку
Університет державної фіскальної служби України
м. Ірпінь, Україна

ОБЛІК І АНАЛІЗ НА ПІДПРИЄМСТВАХ БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Для будь-якого підприємства необхідністю є побудова ефективної автоматизованої системи обліку, контролю й аналізу, що впливає із розвитку методології обліку, контролю та аналізу інформаційних технологій.

Інформаційні технології завжди відігравали особливу роль у розвитку та підвищенні конкурентоспроможності підприємств, допомагали збільшувати прибутковість і відповідати вимогам постійно мінливого маркетингового середовища.

Таким чином наукові праці набувають важливого значення, які розвивають питання побудови автоматизованих систем обліку, контролю та аналізу а також систем управління підприємством на основі інформаційних технологій [1, с. 235].

На сьогоднішній день від розвитку інформаційних технологій будівельної галузі залежить ефективність організації обліку та проведення аналізу усіх господарських процесів будь-якого підприємства даної галузі, а застосування автоматизованих облікових систем дозволяє спростити розрахункові операції, зменшити кількість помилок і підвищити впорядкованість інформації в облікових регістрах. Отримання необхідної інформації у найкоротші строки є однією із головних переваг використання інформаційних технологій, що підвищує оперативність прийняття управлінських рішень на підприємстві будівельної галузі.

У нашій країні, незважаючи на велику роль автоматизованих систем, підприємства будівельної галузі майже не використовують їх в обліково-аналітичній роботі через недосконалість часткової автоматизації операцій і низький рівень розробки алгоритмів формування звітності, відсутній ефективний механізм архівації та зберігання даних. Постає необхідність в розробці інших та вдосконаленні діючих автоматизованих систем обліку, використання яких сприятиме збільшенню ефективності виробництва, наданні

послуг та управління на підприємствах.

Стабільність функціонування підприємств будівельної галузі особливою мірою залежить від ефективних інструментів управління. Для їх реалізації виникає потреба використання величезного обсягу інформації, можливість формування з'явиться лише за умови створення необхідного обліково-аналітичного забезпечення розвитку ринку будівельних послуг [1, с. 237].

В діяльності будівельних підприємств виділено три документопотоки: вхідний, вихідний та внутрішній. Критерієм при виборі організаційної форми діловодства (традиційної чи автоматизованої), служить показник обсягу останнього документообігу, оскільки він впливає на структуру діловодства підприємства, а також на кількість працівників [1, с. 238].

При проектуванні раціональних документопотоків на будівельному підприємстві складають схеми основних груп і видів документів, які залежать від категорій документів - вхідних, вихідних, внутрішніх; наказів з основної діяльності та особового складу установи. Для кожної групи документів створюють окремий маршрут. Отже, в класичному розумінні електронний документообіг включає: створення документів, їх обробку, передачу, збереження, виведення інформації, яка циркулює в організації чи на підприємстві, на основі використання комп'ютерних мереж [1, с. 238].

В системі електронного документообігу будівельних підприємств для обміну інформацією має використовуватись обчислювальна мережа, що включає як локальні, так і віддалені робочі місця [2, с. 94]. Система повинна взаємодіяти з електронною поштовою системою та автоматизованими засобами управління таким підприємством і допускати цілодобовий режим функціонування; мати засоби діагностики й індикації поточного стану ресурсів, що використовуються; дозволяти розширювати функціональні характеристики системи; забезпечувати зміну своїх характеристик, параметрів, залежно від зміни регламенту документообігу [2, с. 95].

Отже, можна зробити висновок, що в діяльності підприємств будівельної галузі спостерігається ряд проблем, пов'язаних із впровадженням електронного документообігу: перехід до електронного документообігу без урахування особливостей обліку на існуючому підприємстві; відсутність допоміжних нормативно-правових актів, котрі б регулювали використання електронних документів та їх затверджених обов'язкових реквізитів; складність захисту та зберігання відповідних документів.

Для розв'язання цих проблем потрібно: проводити аналіз документообігу; створювати та впроваджувати електронний документообіг, котрий врахував би особливості обліку будівельних підприємств, а також структуру бухгалтерської комп'ютерної системи, що планується запровадити на підприємстві, та розробити пакет законодавчих актів, які б регулювали порядок ведення й обороту електронних документів.

Література:

1. Бенько М. М. Актуальні питання технології облікового, контрольного та аналітичного процесу в умовах автоматизації. *Економічний форум*. 2014. № 2. С. 235–239.
2. Бойко Л. М., Фурманчук О. С. Система електронного документообігу в діяльності будівельних підприємств та шляхи її вдосконалення. *Економіка і регіон*. 2013. № 2(39). С. 92–97.

Самедова Л.Р.

здобувач вищої освіти першого рівня
групи ОА-41

Науковий керівник: **Міклуха О.Л.**

к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту

Національний університет водного господарства та природокористування
м. Рівне, Україна

ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДИКИ АНАЛІЗУ СТАНУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ВІТЧИЗНЯНИХ ЕНЕРГОРОЗПОДІЛЬЧИХ ПІДПРИЄМСТВ НА ПРИКЛАДІ ПрАТ «РІВНЕОБЛЕНЕРГО»

Енергетичний сектор України є важливою складовою не лише економіки України, але і є невід'ємною частиною загального європейського економічного простору, оскільки й досі забезпечує значні обсяги транспортування енергетичних ресурсів. Разом з тим, ми повністю усвідомлюємо, що український енергетичний сектор перебуває в процесі глибокого реформування за результатами якого буде сформовано профіль вітчизняної енергетики на наступні десятиліття.

Питанням вивчення особливостей методики аналізу стану основних засобів, дослідження діяльності енергорозподільчих підприємств приділяють значну увагу науковці, серед яких В. Андрійчук, Ф. Бутинець, Н. Бондар, М. Білик, П. Гарасим, А. Гече, Н. Демчук, Г. Журавель, А. Загородній, Б. Карпінський, В. Караєв, М. Куттер, О. Кузьмін, Г. Кірейцев, Г. Кіндрацька, І. Луцький, О. Лишиленко, З. Манів, О. Мельник, В. Осипов, Й. Петрович, О. Пирог, С. Покропивний, В. Прудніков, В. Сопко, І. Скворцов, В. Скляренко, П. Хомин, І. Яремко та ін. У сучасних економічних умовах дана тема стає все більш актуальною і підлягає детальному вивченню.

Прийняття Енергетичної стратегії України на період до 2035 року «Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність» актуалізувало нові економічні та технологічні виклики перед енергорозподільчими підприємствами [1].

У таблиці наведено розрахунок зносу основних засобів енергорозподільчих підприємств України за статистичними даними Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку про ринок цінних паперів.

Особливістю енергорозподільчих підприємств України є переважання частки основних засобів у складі активів. Ефективне функціонування даних підприємств формується за рахунок потужного виробничого потенціалу, технічного рівня, стану основних засобів.

Таблиця

**Оцінка стану основних засобів енергорозподільчих підприємств України
станом на 31.12.2017 року***

№ з/п	Назва енергопостачальної компанії	Знос основних засобів станом на 31.12.2017, тис. грн.	Вартість основних засобів станом на 31.12.2017 р., тис. грн. (первісна вартість)	Коефіцієнт спрацювання (зносу), %
1	ПАТ «Сумиобленерго»	-	792 335	-
2	ПрАТ «ЕК «Чернівціобленерго»	-	427 862	-
3	ПАТ «Київенерго»	607 491	14 091 793	4,31
4	ПАТ «Хмельницькобленерго»	232 950	2 310 360	10,08
5	ПАТ «ДТЕК Дніпрообленерго»	615 300	5 512 784	11,16
6	Акціонерна компанія «Харківобленерго»	1 005 502	4 560 718	22,05
7	ПрАТ «Львівобленерго»	1 729 571	4 939 729	35,01
8	ПАТ «Вінницяобленерго»	748 245	1 568 332	47,71
9	ПАТ «Енергопостачальна компанія Одесаобленерго»	5 505 846	11 453 547	48,07
10	ПрАТ «Кіровоградобленерго»	1 201 389	2 340 475	51,33
11	ПрАТ «Київобленерго»	3 235 006	6 025 920	53,68
12	ПАТ «Миколаївобленерго»	1 041 559	1 934 737	53,83
13	ПАТ «Чернігівобленерго»	736 670	1 337 467	55,08
14	ПрАТ «Енергопостачальна компанія Житомиробленерго»	5 364 816	9 720 039	55,19
15	ПрАТ «Волиньенерго»	1 592 884	2 618 667	60,83
16	ВАТ «Тернопільобленерго»	1 090 809	1 769 116	61,66
17	ПрАТ «Рівнеобленерго»	2 378 780	3 837 981	61,98
18	ПрАТ «Прикарпаттяобленерго»	2 617 619	4 114 939	63,61
19	ПАТ «Черкасиобленерго»	646 416	961 563	67,23
20	ПАТ «Полтаваобленерго»	2 388 319	3 392 659	70,4
21	ПАТ «Запоріжжяобленерго»	2 545 172	3 316 161	76,75
22	ПрАТ «Енергопостачальна компанія «Херсонобленерго»	5 683 659	6 736 789	84,37

*Складено авторами за даними фінансової звітності емітентів цінних паперів, розміщених на Загальнодоступній інформаційній базі даних Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку про ринок цінних паперів [2]

Аналіз наведених у таблиці даних дозволяє зробити висновок, що у більшості енергорозподільчих підприємств коефіцієнт спрацювання становить від 54% до 84%, що оцінюється негативно. Адже це означає, що основні засоби застарілі, фізично зношені, майже втратили свої первісні техніко-експлуатаційні якості. Дані основні засоби не можуть бути ефективними, лише незначна їх частка є придатна для експлуатації.

У ПрАТ «Рівнеобленерго» спрацювання основних засобів становить 61,98% від їх первісної вартості, що означає – придатними до роботи є лише 38% основних засобів. Таким чином, вартість основних засобів підприємства є однією з найнижчих серед енергопостачальних компаній України, а коефіцієнт зносу – один з найвищих. У рейтингу, побудованому за нашими розрахунками, ПрАТ «Рівнеобленерго» займає 17-те місце з 22 підприємств за величиною коефіцієнта зносу.

Провідні економісти та політики неодноразово звертали увагу на той факт, що виробництво електроенергії значно знижується у зв'язку з фізичним спрацюванням обладнання електростанцій, а також в результаті технічної відсталості розвитку галузі. На сьогоднішній день модернізація матеріально-технічної бази вітчизняних енергорозподільчих підприємств – це одне із найактуальніших завдань управління. Враховуючи нинішнє складне становище основних засобів енергорозподільчих підприємств України, очевидно, що одним із найважливіших завдань економічної політики держави є збільшення обсягів і удосконалення структури інвестицій в основний капітал цих підприємств, без чого неможливо здійснити структурну перебудову вітчизняної економіки та виконати стратегічні завдання високотехнологічного прориву [3].

Керівництву енергорозподільчих підприємств доцільно здійснити заходи щодо проведення модернізації, реконструкції або ліквідації повністю зношених основних засобів, які стримують можливості підвищення технічного рівня основних засобів, поліпшення використання основних засобів.

Стан основних засобів є важливим пунктом в алгоритмі аналізу, який дозволяє більш детально розглянути фактори формування якісного продукту. З метою здійснення загального аналізу основних засобів важливо, крім показників стану, розраховувати також показники надходження, вибуття, забезпечення, фондівіддачі. Необхідно встановити взаємозв'язок між показниками, з'ясувати причини наявного стану основних засобів. Для енергорозподільчих підприємств варто також визначати показники якості наданих послуг, вплив стану основних засобів на процес надання послуги (передачу електроенергії).

Враховуючи важливість енергетичної галузі, аналіз діяльності таких підприємств доречно проводити у порівнянні з іншими енергорозподільчими підприємствами для розуміння можливості конкурентоспроможності в галузі та шляхів покращення показників діяльності підприємства.

Література:

1. Про схвалення Енергетичної стратегії України на період до 2035 року «Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність»: Розпорядження Кабінету Міністрів України

від 18.08.2017 р. № 605-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/605-2017-p> (дата звернення: 28.03.2019).

2. Загальнодоступна інформаційна база даних Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку про ринок цінних паперів. URL: <http://stockmarket.gov.ua/> (дата звернення: 02.04.2019).

3. Стельмах Х. П. Модернізація основних засобів підприємств в умовах інвестиційного розвитку : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04 / Стельмах Христина Петрівна. Львів, 2018. 167 с. URL: <http://lp.edu.ua/sites/default/files/dissertation/2018> (дата звернення: 02.04.2019).

УДК 657

Семенчук В.І.

здобувач вищої освіти другого рівня
групи ОАМ-51

науковий керівник: **Міклуха О.Л.**

к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту

Національний університет водного господарства та природокористування
м. Рівне, Україна

АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА ПОКАЗНИКІВ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ НА ПРИКЛАДІ ТЗОВ «АВТОШЛЯХ»

Фінансова безпека – це стан фінансової системи країни, за якого створюються необхідні фінансові умови для стабільного соціально-економічного розвитку країни, забезпечується її стійкість до фінансових шоків та дисбалансів, створюються умови для збереження цілісності та єдності фінансової системи країни [1].

Фінансова безпека посідає особливе місце в системі економічної безпеки, об'єднуючи характеристики як економічної безпеки, так і фінансів підприємства, впливаючи абсолютно на всі сфери діяльності підприємства. Під фінансовою безпекою підприємства розуміють такий фінансовий стан, що характеризується, по-перше, збалансованістю та якістю сукупності фінансових інструментів, технологій і послуг, які використовуються підприємством, по-друге, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх загроз, по-третє, здатністю фінансової системи підприємства забезпечувати реалізацію його фінансових ресурсів, по-четверте, забезпечувати розвиток цієї фінансової системи [3, с. 16].

Управління фінансово-економічною безпекою підприємства спрямоване на виконання таких завдань: встановлення фінансових інтересів підприємства, які потребують захисту в процесі функціонування, зокрема пошук ефективних методів максимізації ринкової вартості підприємства; ідентифікація та прогнозування внутрішніх і зовнішніх загроз реалізації фінансових інтересів підприємства; забезпечення ефективної нейтралізації загроз фінансовій безпеці підприємства.

Важливе місце в процесі підвищення рівня фінансово-економічної безпеки підприємства посідають економічні заходи, метою яких є покриття збитків та усунення причин їхнього виникнення, відновлення (збереження) ліквідності та

платоспроможності, скорочення суми заборгованості, покращення структури оборотних коштів тощо [2, с. 237].

Для визначення рівня фінансової безпеки пропонуємо сформуванати паспорт фінансової безпеки, який включає аналітичну оцінку основних індикаторів на прикладі ТзОВ «Автошлях» (табл. 1).

Подібний підхід відповідає принципу ALAPA (аббревіатура від «as low as practically achievable», тобто «настільки низько, наскільки це є досяжним на практиці» або принципу «абсолютної безпеки» [5].

Індикатори пропонується визначати за даними його фінансової звітності таким чином, щоб оцінити їх динаміку та відхилення від нормативних значень.

Значення індикаторів фінансової безпеки, які є кращими від нормативних відповідає високому рівню фінансової безпеки.

Структура паспорту є наступною:

– вектор фінансової безпеки, що дає загальне уявлення про тенденції зміни рівня фінансової безпеки;

– сукупність індикаторів рівня фінансової безпеки [4].

У запропонованій структурі паспорту сукупність індикаторів представлено показниками, що максимально охоплюють всі параметри діяльності підприємства. Визначення ієрархії чи окремих індикаторів рівня фінансової безпеки є окремим важливим завданням, вирішення якого, є специфічним для кожної окремої галузі.

Процедура визначення параметрів та формування паспорта фінансової безпеки суб'єкта підприємства:

- 1) визначення показників фінансової звітності суб'єкта підприємства;
- 2) виокремлення і визначення індикаторів рівня фінансової безпеки;
- 3) встановлення вектору зміни індикаторів;
- 4) порівняння індикаторів з нормативними значеннями;
- 5) визначення рівня фінансової безпеки за сукупністю даних.

У даному дослідженні представлено паспорт фінансової безпеки ТзОВ «Автошлях», галузь – торгівля.

Отже, проаналізувавши показники фінансової стійкості, ліквідності та рентабельності було встановлено, що рівень фінансової безпеки на підприємстві є середнім. Найбільш критичними показниками є: питома вага дебіторської заборгованості у вартості майна підприємства та коефіцієнт спрацювання основних засобів.

Таблиця 1

Паспорт фінансової безпеки ТзОВ «Автошлях»

Індикатори	2017 р.	2018 р.	Вектор	Нормативне значення	Рівень фінансової безпеки		
					Низький	Середній	Високий
1	2	3	4	5	6	7	8
1. Питома вага дебіторської заборгованості у майні, %	36	40,8	↓	50%	+		
2. Співвідношення дебіторської заборгованості і кредиторської заборгованості, грн/грн	1,32	2,09	↑	1	+		

3. Коефіцієнт фінансового левериджу, %	0,37	0,24	↑	1	+		
4. Коефіцієнт спрацювання ОЗ, %	85,69	90,03	↓	50%	+		
5. Коефіцієнт абсолютної ліквідності, %	6,4	13,43	↑	20-25%		+	
6. Коефіцієнт загальної ліквідності, %	142,9	230,27	↑	150-200%		+	
7. Коефіцієнт незалежності, %	72,74	80,5	↑	50%			+
8. Тривалість обігу оборотних активів, днів	374	42	↑	40 днів		+	
9. Рентабельність активів, %	(97,5)	36,3	↑	-		+	
10. Рентабельність товарів, %	(56,4)	4,96	↑	-		+	

Джерело*: складено автором на основі даних фінансової звітності ТЗОВ «Автошлях»

У 2018 році відбулося збільшення питомої ваги дебіторської заборгованості у вартості майна підприємства, що є негативним. Це свідчить про те, що дебітори не вчасно розраховуються із підприємством і тому рівень фінансової безпеки за цим показником є низьким. Співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованості у 2018 році становило 2,09 грн/грн, при нормативному значенні 1. Цей показник відображає достатність коштів, що надійдуть від дебіторів, для погашення поточної кредиторської заборгованості. Це означає, що на ТЗОВ «Автошлях» не досить ефективна політика управління дебіторською та кредиторською заборгованостями, тому існують загрози фінансовій безпеці підприємства, пов'язані із своєчасністю розрахунків.

Коефіцієнт фінансової незалежності за проаналізований період зріс на 10,6% і становив у 2018 році 80,5%. Чим більше значення цього коефіцієнту, тим більше підприємство є фінансово стійким, стабільним і незалежним від кредиторів. Підприємство вважається фінансово стійким при умові, якщо частина власного капіталу в загальній сумі фінансових ресурсів складає не менше, як 50%. Підприємство, що аналізується, є таким, і за рівнем цього коефіцієнта вважається фінансово стійким. Тому рівень фінансової безпеки за цим показником є високим.

Коефіцієнт співвідношення залучених і власних коштів – фінансового левериджу у 2018 році становив 0,24%, за звітній період він зменшився на 0,13 пункти, що є позитивним. Коефіцієнт є задовільним, оскільки знаходиться в межах нормативного значення. Також відбулося зростання коефіцієнта спрацювання основних засобів на 5,1%. У 2018 році він становив 90,03%, при нормативному значенні 50%.

Коефіцієнт загальної ліквідності підприємства за ці роки був порівняно високим і знаходився в межах 142,9-230,27%. Коефіцієнт абсолютної ліквідності у 2017 році становив 6,4%, а у 2018 році – 13,43%, відбулося його зростання, що є позитивним. Значення коефіцієнта свідчить про те, яку частину короткострокових зобов'язань може бути погашено за рахунок наявної готівки. Це означає, що 6% у 2017 році і 13% у 2018 році поточних зобов'язань

протягом короткого періоду часу підприємство може покрити за рахунок грошових коштів.

Тривалість обігу оборотних активів у 2017 році становила 374 дні, а у 2018 році – 42 дні. Значення коефіцієнта демонструє період, протягом якого оборотні активи здійснюють один повний оборот. Для торговельного підприємства нормативне значення показника 40 днів. Отже, можна зазначити, що у 2018 році відбулося значне покращення цього показника.

На ТзОВ «Автошлях» у 2018 році відбулося значне покращення показників рентабельності. Рентабельність активів становила 36,3%, а рентабельність товарів – 4,96%. Рівень фінансової безпеки цих показників є середнім, адже у 2017 році вони мали від’ємне значення.

Таким чином, можна виділити ряд заходів щодо оптимізації рівня фінансової безпеки на ТзОВ «Автошлях»: оптимізація і вдосконалення системи розрахунків з дебіторами; здійснення ефективної збутової та рекламної діяльності; покращення системи стимулювання праці; впровадження гнучкої цінової політики; диверсифікація джерел фінансування діяльності підприємства.

Література:

1. Методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України : наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29.10.2013 р., № 1277. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13>. (дата звернення: 15.04.2019).

2. Белялов Т. Е., Корінь І. В. Фінансово-економічна безпека підприємства та напрями її підвищення. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*, 2017. № 2 (07). С. 235–238. URL: http://easterneurope-ebm.in.ua/journal/7_2017/46.pdf. (дата звернення: 15.04.2019).

3. Соломіна Г. В. Забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємництва: навч. посіб. Дніпро: Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2018. 234 с. URL: <http://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/1694/1/Posibnik%20ZFEBP.pdf>. (дата звернення: 15.04.2019).

4. Тимошенко К. С. Фінансовий механізм фінансової безпеки суб’єктів підприємництва : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08. Дніпропетровськ, 2015. 310 с. URL: http://uabs.edu.ua/images/stories/docs/12797/dis_tymoschenko.pdf. (дата звернення: 15.04.2019).

5. Bedford T. As Low as Reasonably Practicable/As Low as Reasonably Achievable. 2014. URL: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1002/9781118445112.stat03773>.

Ситнікова А.О.

здобувач вищої освіти першого рівня
групи ОА-41

Науковий керівник: **Міклуха О.Л.**

к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту

Національний університет водного господарства та природокористування
м. Рівне, Україна

МЕТОДИКА АНАЛІЗУ ЗВІТУ ПРО ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ У ДЕРЖАВНОМУ СЕКТОРІ

Питання аналізу фінансової звітності набувають особливої актуальності з огляду на реформування фінансової звітності щодо державного сектора. Актуальність таких досліджень зумовлена орієнтацією України на вхід до ЄС, країни якого ухвалили перехід на МСФЗ. Аналіз фінансової звітності для суб'єкта державного сектору як правило зводиться до контролю за дотриманням законодавства, норм прийнятої облікової політики та відповідних стандартів обліку.

Дослідженням питань звітності і аналізу у державному секторі України присвячені роботи: Л. Гуцайлук, Р. Джоги, С. Зубілевич, Л. Кіндрацької, М. Лучка, Н. Позняковської, С. Свірко, М. Чумаченка, І. Фаріона та ін. Не дивлячись на розробку низки теоретичних і практичних положень, недостатньо уваги приділяється проблемам аналітичного опрацювання фінансової звітності.

У Звіті про фінансові результати ф. № 2-дс розпорядники бюджетних коштів наводять інформацію про доходи, витрати та фінансові результати за звітний період. Ця форма складається з 4 розділів, а саме: фінансовий результат діяльності; витрати бюджету (кошторису) за функціональною класифікацією витрат і кредитування бюджету; виконання бюджету (кошторису); елементи витрат за обмінними операціями. При складанні проміжної звітності за квартал, півріччя, 9 місяців Звіт складається наростаючим підсумком з початку звітного періоду, а не окремо за кожен квартал [2].

Дохід відображається у Звіті про фінансові результати у разі надходження активу або погашення зобов'язання, які приводять до збільшення власного капіталу, та за умови, що оцінка доходу може бути достовірно визначена [1].

Витрати відображаються у звіті про фінансові результати, у разі якщо економічні вигоди або потенціал корисності не відповідають або перестають відповідати такому стану, за якого вони визнаються активами.

Звіт про фінансові результати для установ державного сектору доречно аналізувати за такими напрямками:

- аналіз структури і динаміки доходів;
- аналіз структури і динаміки витрат;

- аналіз виникнення і динаміки профіциту (дефіциту);
- аналіз структури і динаміки елементів витрат за обмінними операціями.

Застосування аналізу структури для Звіту про фінансові результати дає можливість відобразити усі складові відповідних статей – доходів чи витрат, та дозволяє зробити висновки про те, які саме складові займають значну частину у складі статей. Для суб'єктів державного сектору, як правило, у розрізі аналізу структури доходів витрат, лівова частка припадає на доходи та витрати від необмінних операцій.

Аналіз динаміки відображає зміни складових у розрізі статей доходів та витрат, та дозволяє прослідкувати тенденцію змін. Важливу роль при аналізі Звіту про фінансові результати відіграє саме аналіз виникнення та динаміки профіциту (дефіциту), який показує частоту перевищення доходів над витратами (або ж навпаки).

Аналізуючи Звіт про фінансові результати, крім структурного та динамічного аналізу слід проводити також параметричний аналіз, який полягає у визначенні групи часткових та узагальнених показників, що характеризують всі важливі елементи. В розрізі параметричного аналізу доцільно використати наступні коефіцієнти: співвідношення доходів та витрат за обмінними операціями; співвідношення профіциту (дефіциту) та доходів усього; співвідношення доходів усього та чисельності працівників.

Параметричний аналіз показує якісні зміни у параметрах фінансової звітності, зокрема – у Звіті про фінансові результати. Запропонована методика являє собою основу для фінансового планування, бюджетування, розробки стратегії розвитку установи.

Аналіз Звіту про фінансові результати в державному секторі економіки має свої особливості, порівняно з суб'єктами підприємництва. Відмінності зумовлені тим, що досліджувані установи отримують бюджетне фінансування, яке потребує обґрунтування його цільового використання. Аналіз Звіту про фінансові результати забезпечує управлінський персонал достовірною інформацією про доходи та витрати, їх достатність та ефективність, що дозволяє приймати якісні рішення щодо використання бюджетних коштів та планування кошторису.

Література:

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 101 "Подання фінансової звітності": наказ Міністерства фінансів України від 28.12.2009 р. N 1541. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0095-11/ed20150101//> (дата звернення: 03.04.2019).

2. Порядок заповнення форм фінансової звітності в державному секторі : наказ Міністерства фінансів України від 28.02.2017 р. № 307. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1547-17> (дата звернення: 03.04.2019).

Смолярчук С.М

студентка 3 курсу

спеціальності «Облік і оподаткування»

Науковий керівник: **Міклуха О.Л.**

доцент, кандидат економічних наук

Національний університет водного господарства та природокористування

м. Рівне, Україна

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АНАЛІЗУ ПОТОЧНОЇ КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНІСТІ НА ПРИКЛАДІ ТОВ «ДН КЛАСИК»

Більшість підприємств України у теперішній час опинилися на межі фінансової кризи через інфляційні процеси, падіння вартості національної валюти, економічну нестабільність в державі, дефіцит фінансових ресурсів, високе податкове навантаження. Значний вплив на економічний стан суб'єктів господарювання управління фінансовими ресурсами, а саме оптимальним співвідношенням дебіторської та кредиторської заборгованості, обсягами дебіторської та кредиторської заборгованості, термінами їх виплати. Збільшення або зменшення кредиторської заборгованості впливає на фінансовий стан підприємства.

Кредиторська заборгованість підприємства трактується як, заборгованість підприємства іншим юридичним і фізичним особам, що виникла в результаті здійснених раніше дій (подій), оцінена в гривнях, щодо якої у підприємства існують зобов'язання її погашення в певний строк. Залежно від строку погашення вона поділяється на довгострокову та поточну кредиторську заборгованість [2].

Кредиторська заборгованість має суттєвий вплив на діяльність будь-якого підприємства, це стосується можливості:

- додаткового фінансування оборотних коштів та нарощування економічного потенціалу;
- зниження витрат на залучення додаткового фінансування: кредитів та інвестицій;
- розподіл ризиків втрат від інфляцій за рахунок часткового їх перенесення на кредиторів;
- виникнення втрат від недоотримання знижок на продукцію, товари, послуги, що купуються;
- виникнення ризику втрати платоспроможності і фінансової стійкості [2].

Розмір кредиторської заборгованості суттєво впливає на ліквідність та фінансову стійкість підприємства, тому кожне підприємство повинне приділяти належну увагу розміру заборгованості та проводити певні аналітичні розрахунки. Адже правильно розроблений графік погашення кредиторської заборгованості сприяє зниженню витрат в розрізі знижок, запобігання

штрафним санкціям, отримання кращих договірних умов, як надійного контрагента.

Аналіз кредиторської заборгованості дає змогу:

1. визначити зміну розміру боргових зобов'язань підприємства у порівнянні із початком року або іншого досліджуваного періоду;

2. обчислити оптимальне співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованості;

3. визначити та оцінити ризик кредиторської заборгованості, її вплив на фінансовий стан підприємства, встановити допустимий рівень цього ризику та заходи щодо його зниження;

4. знайти раціональне співвідношення між розміром кредиторської заборгованості і обсягом продажів, встановити доцільність збільшення реалізації продукції, товарів і послуг в кредит, визначити межі цінових знижок для прискорення оплати виставлених рахунків;

5. прогнозувати стан боргових зобов'язань підприємства протягом поточного року, що дасть змогу поліпшити фінансові результати його діяльності.

Головною метою здійснення аналізу заборгованості є аналіз зобов'язань з метою визначення ознак неплатоспроможності підприємства та запобігання його банкрутству [3].

Джерелом інформації для здійснення аналізу кредиторської заборгованості є дані пасиву форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)».

Здійснення аналізу кредиторської заборгованості поділяється на такі етапи:

- вивчення кредиторської заборгованості загалом;
- вивчення складу та структури заборгованості, розрахунок частки кожної складової у загальному обсязі;

- порівняння сум кредиторської заборгованості на початок та кінець року;
- розрахунок відхилень та тенденцій кредиторської заборгованості загалом та її елементів за аналізований період;

- оцінка умов, видів, строків погашення (прострочення) кредиторської заборгованості та причин несплати;

- розрахунок аналітичних показників для визначення фінансового стану підприємства;

- розрахунок планових показників (на основі проаналізованих даних) на наступний період.

На основі фінансової звітності Товариства з обмеженою відповідальністю «ДН Класик» можна провести аналіз його поточної кредиторської заборгованості. Для здійснення аналізу розрахуємо коефіцієнт оборотності короткострокової кредиторської заборгованості та період погашення кредиторської заборгованості, методика розрахунку таких показників зазначена у табл. 1 [1].

Параметричний аналіз кредиторської заборгованості

Показники	Алгоритм розрахунку	Напрямок позитивних змін
Коефіцієнт оборотності короткострокової кредиторської заборгованості	Чиста виручка від реалізації	Збільшення
	Середня короткострокова кредиторська заборгованість	
Період погашення кредиторської заборгованості	360	Зменшення
	Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	Грошові кошти та їх еквіваленти	Нормативне значення 0,2-0,6
	Поточні зобов'язання	
Коефіцієнт швидкої ліквідності	Вартість оборотних активів – Вартість запасів	Нормативне значення 0,6-1,0
	Поточні зобов'язання	
Коефіцієнт поточної ліквідності	Вартість оборотних активів	Нормативне значення 1,0-2,0
	Поточні зобов'язання	
Коефіцієнт незалежності	Власний капітал	Нормативне значення 0,4-0,6
	Валюта балансу (вартість майна підприємства)	
Коефіцієнт фінансового левериджу	Поточні зобов'язання	Нормативне значення: не менше 0,5-0,6
	Власний капітал	

Коефіцієнт оборотності короткострокової кредиторської заборгованості показує яка вартість реалізованої продукції припадає на кожен грошову одиницю кредиторської заборгованості. Збільшення показника характеризує збільшення можливостей підприємства для оплати заборгованості. Період погашення кредиторської заборгованості характеризує період протягом якого підприємство використовує кошти своїх кредиторів.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності показує яку частину зобов'язань підприємство може погасити моментально за свої кошти. Коефіцієнт швидкої ліквідності показує можливість підприємства погасити свої поточні зобов'язання під час виникнення критичної ситуації. Коефіцієнт поточної ліквідності показує здатність активів з періодом оборотності менше одного року покрити зобов'язання з періодом погашення менше одного року.

Коефіцієнт фінансової незалежності показує яку частину своїх активів підприємство здатне профінансувати за рахунок власних фінансових ресурсів. Коефіцієнт фінансового левериджу показує співвідношення власного і позикового капіталу підприємства. Інша його назва - коефіцієнт фінансування.

Використовуючи дані фінансової звітності ТОВ «ДН Класик» проведемо аналіз поточної кредиторської заборгованості у табл. 2.

Таблиця 2

Вихідні дані та розрахункові аналітичні показники підприємства

Показники	2016 р.	2017 р.	Відхилення за сумою, +,-	Тр., %
Чиста виручка від реалізації	48 876	62 695	13 819	128,27
Короткострокова кредиторська заборгованість	9 649	12 402	2 753	128,53
Коефіцієнт оборотності короткострокової кредиторської заборгованості	5,065	5,055	-0,01	99,8
Період погашення короткострокової кредиторської заборгованості	71,076	71,217	0,141	100,2

Здійснивши певні розрахунки, можна зробити висновок, що на підприємстві досліджується збільшення обсягу чистої виручки, що є позитивним. Негативним є збільшення короткострокової заборгованості (короткострокової заборгованості за товари, роботи, послуги). Проте, позитивно оцінюється те, що обсяги чистої виручки від реалізації та кредиторської заборгованості збільшуються майже однаковими темпами (темпи росту 128,27% та 128,53% відповідно). Це також впливає на незначне зменшення коефіцієнту оборотності короткострокової кредиторської заборгованості та незначне збільшення періоду погашення короткострокової кредиторської заборгованості.

Наведені розрахунки можуть свідчити про те, що підприємство намагається контролювати обсяги розрахунків у кредит та погашати заборгованість кредиторам відповідно до отриманої виручки від реалізації.

Література:

1. Паянок Т., Савченко А. Аналіз дебіторської заборгованості підприємства за допомогою економіко-математичних методів. *Економіст*. 2017. № 3.
2. Хохлов М. П., Корнієнко О. С. Управління дебіторською та кредиторською заборгованістю підприємства. *Економіка і суспільство*. 2017. № 10.
3. Шарапа О. Особливості економічного аналізу кредиторської заборгованості підприємства. *Міжнародний науковий журнал*. 2016. № 4.

Согоян Ш.А.

Студент 1 курсу, гр. ОПДзвнм-11

Науковий керівник: **Пилявець В.М.**

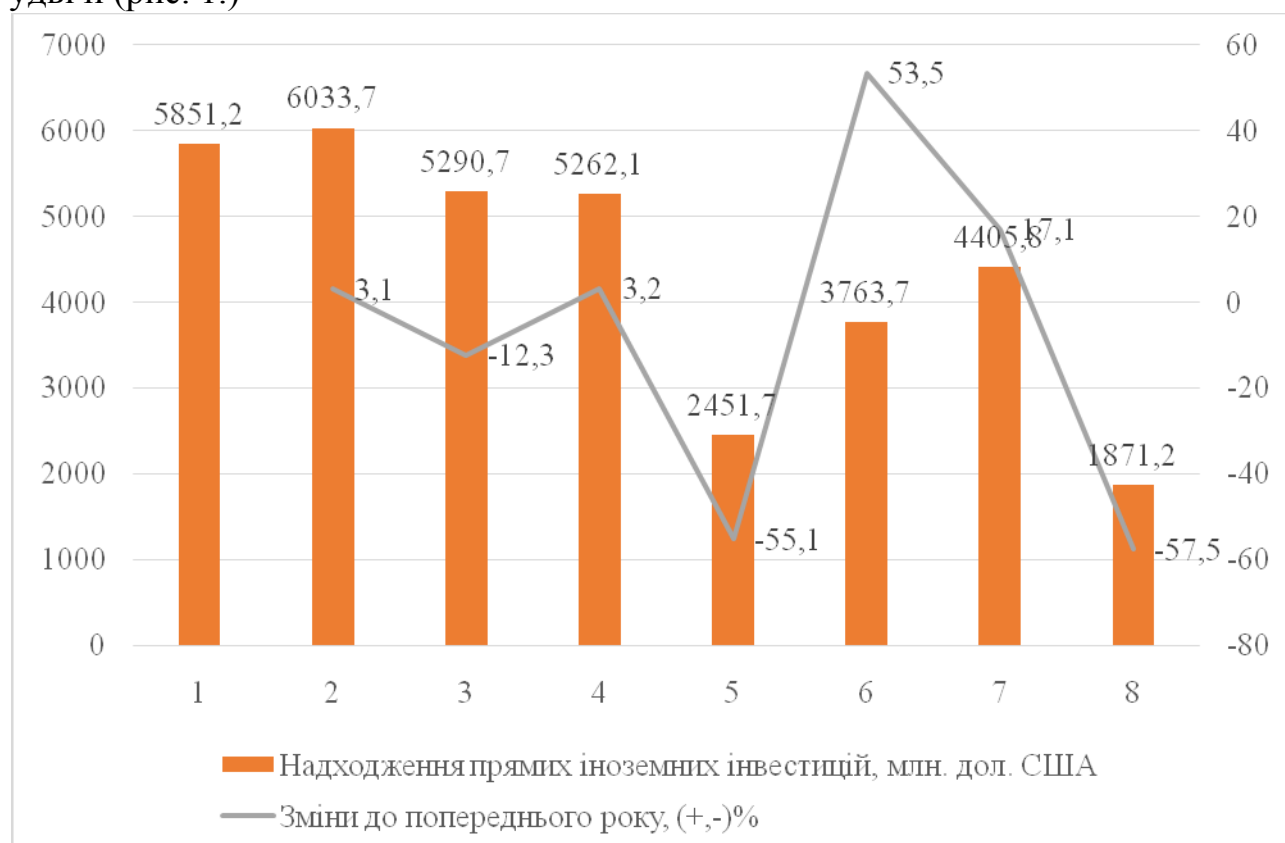
к.е.н., доцент

Вінницький навчально-науковий інститут економіки
Тернопільського національного економічного університету

СТАН ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ В ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

Як відомо інвестиції є основою розвитку будь-якого підприємства. Від уміння ефективно управляти інвестиціями залежить розквіт чи занепад суб'єкта господарювання, досягнення ним високого конкурентного положення на ринку.

Варто відзначити, що обсяги залучення іноземних коштів на територію України протягом останніх шести років були досить динамічними. Простежуються значні коливання обсягу інвестицій, особливо різкий спад надходжень відбувається в 2014-2015 р., що є своєрідним погіршенням розвитку економіки, адже в цей період часу інвестиції скоротилися більш ніж удвічі (рис. 1.)

Рис. 1. Надходження прямих іноземних інвестицій в Україну в 2010-2017 роках [1]

При цьому обсяг прямих інвестицій на одну особу в 2017 році зріс на 4,3% – до 925 доларів. Максимальне зростання було зафіксоване в 2011 році, тоді на

одну людину припадала 1 тисяча 084,3 долара, мінімальна сума інвестицій на одну особу була в 2016 році 886 доларів(рис. 2).

Рис. 2. Обсяги прямих іноземних інвестицій на 1 особу населення України в 2011-2017 роках [1]

В 2017 році найбільше грошей в Україну вклав Кіпр. На цю країну припало 27% всіх інвестицій або 506 млн дол. Трохи менше вклала Росія – 395,9 млн Нідерланди – 262,5 млн, Велика Британія – 211,7 млн дол., а Німеччина – 119,3 млн дол.

Найактивніше інвестували в сферу фінансів і страхування – 647,5 млн, в українську промисловість у 2017 році вклали 523,4 млн, в оптову та роздрібну торгівлю, ремонт автотранспорту – 178,4 млн, в операції з нерухомістю – 117,9 млн грн.

Сучасний стан інвестиційної діяльності в Україні може вважатися відносно стабільним, проте за останні роки вагомих зрушень у напрямі масштабного її розширення не відбулося. Причиною такої ситуації є несприятливий інвестиційний клімат в країні, основними негативними проявами якого є стагнація на ринку внутрішніх інвестицій; нестабільна нормативна база в галузі здійснення іноземних інвестицій; низький рівень розвитку інфраструктури інвестиційного ринку; зменшення платоспроможності населення; інфляційні процеси; спад виробництва; зростання безробіття; проблема інвестицій на заміщення та відновлення виробничого апарату, поповнення оборотних коштів.

Ефективне здійснення інвестиційної діяльності в підприємствах України є дуже важливим, оскільки забезпечує створення належних умов поживлення інвестування, цілеспрямованого залучення та використання інвестиційних ресурсів, раціонального їх розподілу та забезпечення відповідного рівня інвестиційної привабливості підприємств з метою посилення їх позицій в рамках національної економіки

Література:

1. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>. (дата звернення: 15.04.2019).
2. Череп А. В. Инвестознaвство. К. : Кондор, 2006. 398 с.

Христюк Я.О.

здобувач вищої освіти другого рівня
групи ОАМ-51

Науковий керівник: Міклуха О.Л.

к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту

Національний університет водного господарства та природокористування
м. Рівне, Україна

АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА МОЖЛИВОСТЕЙ РОЗВИТКУ ВИРОБНИЧОГО ПІДРОЗДІЛУ "ШЕПЕТІВСЬКА ДИСТАНЦІЯ СИГНАЛІЗАЦІЇ ТА ЗВ'ЯЗКУ"

Залізничний транспорт є однією з основних складових частин транспортної інфраструктури, що має визначальне значення для забезпечення господарських зв'язків і платоспроможного попиту громадян на перевезення [1].

Сьогодні на транспортному ринку України значно загострилось положення ПАТ «Укрзалізниця», оскільки автомобільний транспорт, який є головним конкурентом залізниці, опановує все більшу частину ринку.

Одним із інструментів аналізу, який дозволяє побудувати стратегію розвитку суб'єкта господарювання, є SWOT-аналіз. SWOT-аналіз спрямований на визначення корпоративної стратегії підприємства з урахуванням впливу зовнішнього та внутрішнього середовища одночасно. Він дозволяє визначити позитивні та негативні фактори, що впливають на підприємства ззовні і з середини, допомагає правильно оцінити можливості, які відкриваються перед підприємством у майбутньому [2].

Аналіз сильних та слабких сторін, можливостей і загроз залізничного транспорту на прикладі ВП "Шепетівська дистанція сигналізації та зв'язку" зображено у табл. 1.

Таблиця 1

Сильні та слабкі сторони, можливості і загрози залізничного транспорту на прикладі ВП "Шепетівська дистанція сигналізації та зв'язку"

	Можливості	Загрози
Зовнішні сторони	1) можливості виходу на транспортний ринок з оновленим продуктом транспорту; 2) залучення інвестицій; 3) практична відсутність конкурентів у залізничній галузі 4) визначений стратегічний розвиток галузі на перспективу, 5) опанування більшої долі транспортного ринку та вихід на європейський рівень, 6) підвищення рівня сервісного обслуговування споживачів,	1) невизначеність від курсу розвитку галузі у ЄС; 2) падіння обсягу вантажних перевезень; 3) політична нестабільність країни, 4) недостатній рівень модернізації та оновлення рухомих одиниць та складових колійного господарства; 5) низький рівень доходів галузі, зниження попиту на послуги, 6) аварійність та порушення правил безпеки перевезень

	Сильні сторони	Слабкі сторони
Внутрішні сторони	1) вигідне географічне положення; 2) потужна ремонтна база; 3) використання та запровадження сучасних технологій; 4) високий кваліфікаційний рівень керівництва; 5) якість надання послуг відповідна до вимог Укрзалізниці та Європи; 6) стабільне фінансове становище.	1) високий рівень зношеності основних виробничих фондів; 2) недосконалість структури постачання запасними частинами та матеріалами для ремонту рухомого складу; 3) недостатній рівень кваліфікації працівників на виробничих посадах; 4) недосконала структура перерозподілу доходу від діяльності галузі; 5) обмеженість фінансових ресурсів для проведення оновлення та модернізації рухомого складу та об'єктів залізниці; 6) повільне запровадження швидкісного руху на залізницях країни.

Потенціал залізниці буде залежати від участі сильної або слабкої сторони при існуючих можливостях та загрозах, а реалізація потенційних можливостей полягає у здатності їх реалізувати або передбачити загрозу.

Слід звернути увагу на наступні проблеми залізничного транспорту, які потребують першочергового вирішення: покращення техніко-технічних параметрів залізничного транспорту; підвищення технічного рівня інфраструктури залізниці; залучення інвестицій для модернізації залізничного транспорту до вимог європейського рівня.

Проведений аналіз та дослідження конкурентних переваг дають змогу оцінити можливості використання сильних сторін, та зменшення впливу слабких сторін суб'єкта господарювання. Такий аналіз є основою формування стратегічного плану розвитку галузі та виробничого підрозділу "Шепетівська дистанція сигналізації та зв'язку" зокрема.

Література:

1. Новікова А. М. Україна в системі міжнародних транспортних коридорів. К. : НІПМБ, 2003. 494 с. С. 78.
2. Вагнер І. М. Кількісні методи в економіці, економіко-математичне моделювання, економічна кібернетика. КНЕУ. 2009. 129 с. С. 81. URL: <http://www.kneu.dp.ua/wp-content/uploads/2015/05/Visnik-N4-20-2009.pdf#page=81>. (дата звернення: 15.04.2019).
3. Бараш Ю. С. Управління залізничним транспортом країни : монографія. Дніпропетровськ, 2006. 252 с.
4. Дикань В. Л. Забезпечення ефективності інноваційної політики : монографія. Харків, 2008. 194 с.
5. Чорний В. В. Конкурентні переваги залізниць на ринку вантажних перевезень. *Вісник ЧДТУ. Економічні науки* : наук. зб. 2012. № 1(56).
6. Офіційний сайт Укрзалізниці. URL: <http://www.uz.gov.ua/>. (дата звернення: 15.04.2019).

Чубик М.В.

здобувач вищої освіти першого рівня
групи ОА-41

Науковий керівник: **Міклуха О.Л.**

к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту

Національний університет водного господарства та природокористування
м. Рівне, Україна

АКТУАЛЬНА МЕТОДИКА АНАЛІЗУ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ НА ПРИКЛАДІ ТОВ «УКРАЇНСЬКА ЛІСОПЕРЕРОБНА КОМПАНІЯ»

В сучасних умовах розвитку економіки важливим фактором успішного функціонування підприємства є його забезпеченість необоротними активами, а також ефективне їх використання. Забезпечення відповідного стану, оновлення та раціональне використання необоротних активів є обов'язковими умовами функціонування підприємств при здійсненні власної діяльності.

Матеріальною базою будь-якої підприємницької діяльності є необоротні активи. Вони впливають на вдосконалення засобів праці, визначають потужність виробничого персоналу та сприяють підвищенню технічної оснащеності господарюючого суб'єкта. Від забезпеченості підприємства необоротними активами та ефективності їх використання багато в чому залежить господарська діяльність та фінансовий стан підприємства. В складі майна підприємства саме необоротні активи створюють основу для його функціонування і значною мірою визначають подальші перспективи розвитку.

Необоротні активи – це матеріальні та нематеріальні ресурси, які належать підприємству та забезпечують його функціонування, строк корисної експлуатації яких становить більше одного року або операційного циклу, якщо він більший, ніж рік [1].

Згідно з НП(с)БО № 1 необоротні активи – це всі активи, що не є оборотними. Тоді як оборотні активи – гроші та їх еквіваленти, що не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації чи споживання протягом операційного циклу чи дванадцяти місяців з дати балансу [2].

У своїх наукових працях автори Б. Нідлз, Х. Андерсен та Д. Колдуелл виокремлюють три головні риси необоротних активів і дають визначення, що необоротні активи – це засоби, які:

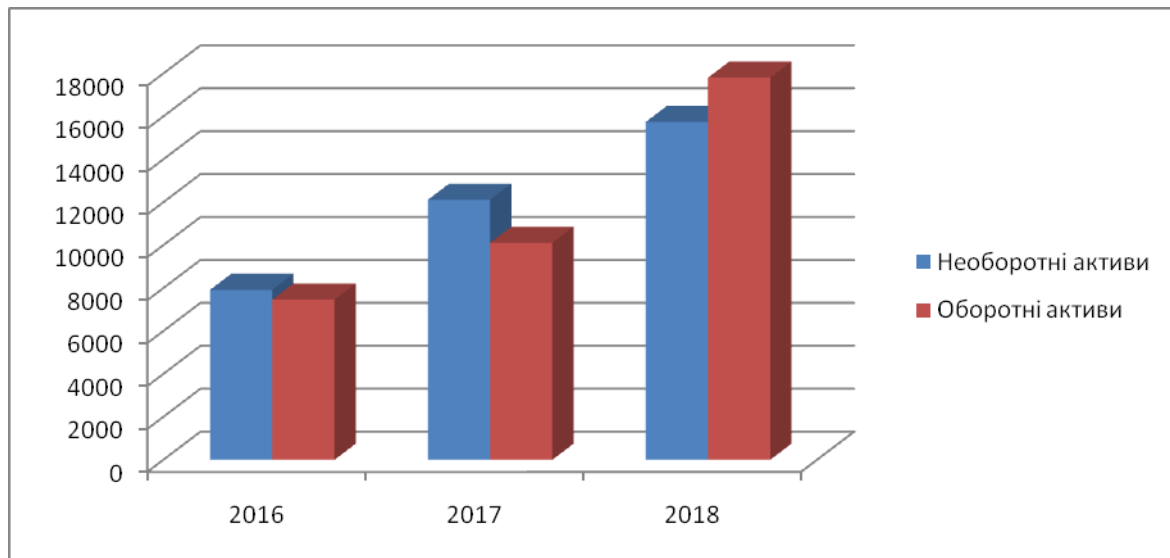
- мають термін корисного використання більше одного року;
- використовуються в діяльності підприємства;
- не підлягають перепродажу покупцям [3].

Зміна необоротних активів безпосередньо впливає на загальну вартість активів підприємства, оскільки саме за рахунок основних засобів утворюється значна частина ресурсів, необхідних для функціонування підприємства.

ТОВ «Українська лісопереробна компанія» використовує методологію обліку основних засобів і необоротних активів враховуючи усі вимоги

Положення (стандарту) бухгалтерського обліку № 7 «Основні засоби», затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 27 квітня 2000 р. № 92 та зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 18 травня 2000р. за № 228/4509[4].

Необоротні активи займають значну частину у структурі активів підприємства ТОВ «Українська лісопереробна компанія» (рис. 1).

Рис. 1. Структура активів ТОВ «Українська лісопереробна компанія» за 2016-2018 роки, тис. грн.

Отже, на основі структури активів ТОВ «Українська лісопереробна компанія» протягом досліджуваного періоду можна зробити висновок про те, що найбільшу частку у структурі активів займали необоротні активи. Так, у 2017 році частка необоротних активів зросла, порівняно з попереднім 2016 роком і становила 53%. У 2018 році необоротні активи також зросли, порівняно з 2017 роком.

Для аналізу необоротних активів ТОВ «Українська лісопереробна компанія» може використати аналіз динаміки, складу і структури необоротних активів. Проведення аналізу стану необоротних активів може включати визначення таких коефіцієнтів, як: зношеності, придатності, вибуття, оновлення. А також можна оцінити систему показників, що характеризують використання необоротних активів, а саме:

- ✓ *Фондовіддача* – це відношення вартості випущеної продукції у вартісному виразі до середньорічної вартості основних виробничих фондів.
- ✓ *Фондомісткість* – це показник, зворотний фондовіддачі, який показує величину вартості основних фондів, що припадає на одиницю продукції, випущену підприємством.
- ✓ *Фондоозброєність* – вартість основних виробничих фондів, що припадає на одного працівника.

- ✓ *Рентабельність* – фінансовий коефіцієнт, що характеризує ефективність використання всіх активів підприємства.

На сучасному етапі розвитку економіки забезпеченість підприємств необоротними активами є важливим фактором поліпшення якості виробленої продукції. Модернізація, раціональне використання та збільшення обсягу необоротних активів суттєво впливають на стабільний розвиток підприємств та сприяють зростанню їх конкурентоспроможності.

Отже, управління необоротними активами є невід'ємною складовою діяльності будь-якого підприємства. Лише при створенні відповідної матеріально-технічної бази, підприємство може сприяти зменшенню збитковості та підтриманню фінансової стійкості.

Література:

1. Положення «Про порядок віднесення майна до такого, що включається до складу цілісного майнового комплексу державного підприємства»: наказ Фонду державного майна України від 29 грудня 2010 року № 1954. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>. (дата звернення: 15.04.2019).
2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 7 лютого 2013 року №73. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>. (дата звернення: 15.04.2019).
3. Принципы бухгалтерского учета / Б. Нидлз, Х. Андерсон, Д. Колдуэлл / пер. с англ. ; под ред. Я. В. Соколова. 2-е изд., стереотип. М. : Финансы и статистика, 2000. 496 с.
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 7 «Основні засоби» від 27 квітня 2000 року № 92. URL: <http://rada.gov.ua>. (дата звернення: 15.04.2019).

УДК 657

Ярмоліна Г.Ю.

здобувач вищої освіти першого рівня
групи ОА-21

Науковий керівник: **Вовк В.М.**

кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку і аудиту
Національний університет водного господарства та природокористування
м. Рівне, Україна

АНАЛІЗ ФАКТОРІВ КОНКУРЕНТНОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА

На даному етапі життя все більше й більше посилюється стратегічний напрямок діяльності підприємств. Важливе місце в стратегічній діяльності організацій посідає конкурентна стратегія, яка, використовуючи конкурентні переваги, забезпечує стратегічну конкурентоспроможність організації. Вагомим етапом конкурентної стратегії є її розгляд і оцінювання теоретичних підходів до її сутності. Тема аналізу факторів конкурентної стратегії підприємств на даний час є актуальною і залишатиметься такою ще декілька століть, адже кожне підприємство дотримується власної конкурентної стратегії для

завойовування кращої позиції, здобуття вигоди від конкурентної переваги та досягнення своєї мети, а значить – максимізації прибутку. Саме з цієї причини багато науковців досліджують цю тему, зокрема: Дзеніс О.О., Литвинець Л., Римаренко М., Чабан А.

Метапублікації полягає в аналізі факторів й завдань конкурентної стратегії підприємства.

Для початку з'ясуємо чим же є конкурентна стратегія? Конкурентна стратегія – це узагальнена модель дій і сукупність правил, якими має керуватися підприємство при прийнятті рішень для досягнення і довгострокової підтримки конкурентоспроможності [2]. Цей чинник є одним з найважливіших складових стратегії розвитку організації, адже він дає змогу отримати конкретні показники для порівняння позиції підприємства.

Різні види і рівні конкуренції зумовлюють пошук різних способів зміцнення підприємствами своїх позицій на ринку і, відповідно, розробку стратегій адекватного регулювання на мінливість ринкового середовища [1; 3, с. 267].

Прибуток спонукає конкурентів розвивати свої стратегії. Конкурентні стратегії, які підприємства-суперники можуть винайти, і шляхи, які вони можуть визначити для реалізації цих стратегій, є різними. Частота та глибина змін стратегій підприємств залежать від ринкового успіху або невдачі, а тривалість конкурентного протистояння – від підприємств-суперників і від того, наскільки стратегія придатна для конкретних ринкових умов. Важливим моментом при розробці стратегії конкуренції є врахування внутрішніх та зовнішніх чинників, що впливають на конкурентну стратегію підприємства.

До основних чинників, які впливають на вибір стратегії, слід віднести: цілі організації й пріоритети керівництва, розмір організації, привабливість ринку, стратегії конкурентів, стан ринку, конкурентні переваги організації; потенціал організації; особливості послуг; стадію життєвого циклу підприємства та послуги, витрати на виробництво послуг, фінансові ресурси сервісного підприємства тощо. Врахувати всі перелічені чинники при виборі стратегії практично неможливо. Найважливіший вплив при виборі стратегії мають цілі та фінансові ресурси підприємства, пріоритети та інтереси керівництва, досвід реалізації попередніх стратегій, ризик чинника часу [4].

Діяльність підприємства повинна коригуватися відповідно до її цілей, адже світ динамічний й відбуваються зміни суспільних пріоритетів і потреб, які виражаються в першу чергу через попит на її продукцію і послуги. Організації мають розуміти на що вони здатні й орієнтуватися на те, скільки фінансових ресурсів вони мають. Кожен керівник підприємства, організації чи установи повинен знати свої плюси і мінуси. Найбільшою мірою на стратегію впливають ті реалізовані на ринку конкурентні переваги, які організація має у своїй сфері діяльності порівняно з іншими. Наприклад, висока якість продукції і послуг, відповідність їх власним запитам, низькі витрати тощо. Сильні сторони діяльності дають нам поштовх до потужнішого розвитку, а мінуси – на якнайшвидше коригування своєї діяльності.

Велику роль у формуванні стратегії відіграє досвід й потенціал розвитку організації. Досвід дасть нам змогу оцінити помилки попередніх стратегій, а потенціал сприятиме вдосконаленню діяльності, розширенню її масштабів, зростанню ділової активності й інновацій. Керівництву підприємства потрібно володіти інформацією про стратегії конкурентів, для того щоб можна було побачити яким є зовнішнє середовище. Така інформація дозволить перейняти позитивний досвід конкурентів та/або навчитися на їхніх помилках. Врахування переваг конкурентів є досить важливим чинником при формуванні власної стратегії розвитку, адже саме на основі цих факторів буде розвиватися наш супротивник, а ми маємо бути готові до конкурування з ним. Слід пам'ятати, що під час конкуренції діє правило: «Або ти поглинаєш, або поглинають тебе».

Важливим фактором, який визначає стратегію організації, виступає характер продукції, що випускається, особливості її збуту, післяпродажного обслуговування, ринки та їхні межі [4].

Підприємство відповідно до вищеперерахованих факторів самостійно обирає стратегію. Важливу роль у розробці стратегій відіграють умови конкуренції і загальна привабливість галузі. Стратегія повинна відповідати характеру і поєднанню конкурентних властивостей товару, повинна враховувати цінову політику, якісні і виробничі характеристики товару, специфіку обслуговування, гарантії тощо. При посиленні конкуренції підприємству необхідно вжити заходів щодо захисту своїх позицій; ослаблення одного або декількох конкурентів створює можливість для наступальних дій.

Основу стратегії складає глибокий аналіз існуючих тенденцій, загроз і можливостей у зовнішньому оточенні організації, всебічний прогноз майбутнього стану, передусім науково-технічного прогресу. Він повинен дозволити сформулювати сукупність альтернативних цілей у різних сферах діяльності [5, с. 91].

Перед кожною стратегією є певні завдання. Перелік завдань, що повинні дотримуватися підприємства під час вибору й запровадження конкурентної стратегії є такими: а) синтезування технічних, технологічних, екологічних, економічних, управлінських та інших аспектів розвитку об'єкта управління; б) інтегрування різних сторін керованого об'єкта, наприклад, для організації – місію, потенціал, структуру, корпоративну культуру, систему менеджменту; в) орієнтування на досягнення довгострокових завдань, що забезпечують задоволення стратегічних громадських, корпоративних та особистих інтересів; г) втілення в собі наукових досягнень в галузі економіки, техніки, управління і інших наук; д) бути гнучкою, враховувати багатоваріантність стратегічних ситуацій, що виникають в просторі і в часі; е) концентруватися на стратегічних і тактичних конкурентних перевагах, на властивостях зовнішнього середовища, на знаннях, вміннях і досвіді всього колективу; ж) бути помірно ризикованим [6].

Слід пам'ятати, що у розробці стратегії повинні брати участь всі творчі працівники організації, а відповідальність за кінцеві стратегічні результати повинен нести керівник разом із керівниками структурних підрозділів та

відповідальними виконавцями (як відповідальними за проміжні результати формування стратегії). При цьому формування самої стратегії обов'язково повинно враховувати пріоритетні тактичні та стратегічні завдання організації та сукупність ключових факторів, що стануть основною підтримкою організації на наступному етапі її розвитку.

Література:

1. Competitiveness of healthfacilities: accounting and analytical approach / V. Vovk, S. Levytska, A. Łukasikandothers. *Medycynaogólna i nauki o zdrowiu*. 2018. Tom 24. Nr 3. S.176-183.
2. Горбашко Е. А., Максимцев И. А. Конкурентна стратегія підприємства. *Управление конкурентноспособностью: теория и практика*, 2015. С. 447. URL: https://stud.com.ua/43064/ekonomika/konkurentna_strategiya_pidpriyemstva. (дата звернення: 15.04.2019).
3. Дзеніс О. О. Вдосконалення стратегії підвищення міжнародної конкурентоспроможності підприємства. *Електронний каталог бібліотеки Сумського державного університету*. 2018. № 21. С. 266–272.
4. Моргулець О. Б. Основні чинники вибору стратегії організації. *Менеджмент у сфері послуг*, 2012. С. 165–166. URL: https://pidruchniki.com/16640912/menedzhment/osnovni_chinniki_viboru_strategiyi_organizatsiyi. (дата звернення: 15.04.2019).
5. Римаренко М., Литвинець Л. Фактори впливу на формування стратегії підприємства. *Наукові здобутки молоді – вирішенню проблем харчування людства у XXI столітті* : програма і матеріали 80 міжнародної наукової конференції молодих учених, аспірантів і студентів, 10-11 квітня 2014 р. К. : НУХТ, 2014. С. 89–91.
6. Чабан А. Сучасні підходи до формування конкурентної стратегії розвитку підприємства. 2018. URL: https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:8XgJe5sYapcJ:https://kneu.edu.ua/userfiles/conf_sep_14/sek3/Chaban/tezu.docx+&cd=1&hl=ru&ct=clnk&gl=ua&client=opera (дата звернення: 15.04.2019).

Magdalena Lubaś

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie
Lublin, Poland

CONTROLLING JAKO NARZĘDZIE POPRAWY JAKOŚCI I SKUTECZNOŚCI ZARZĄDZANIA PRZEDSIĘBIORSTWEM

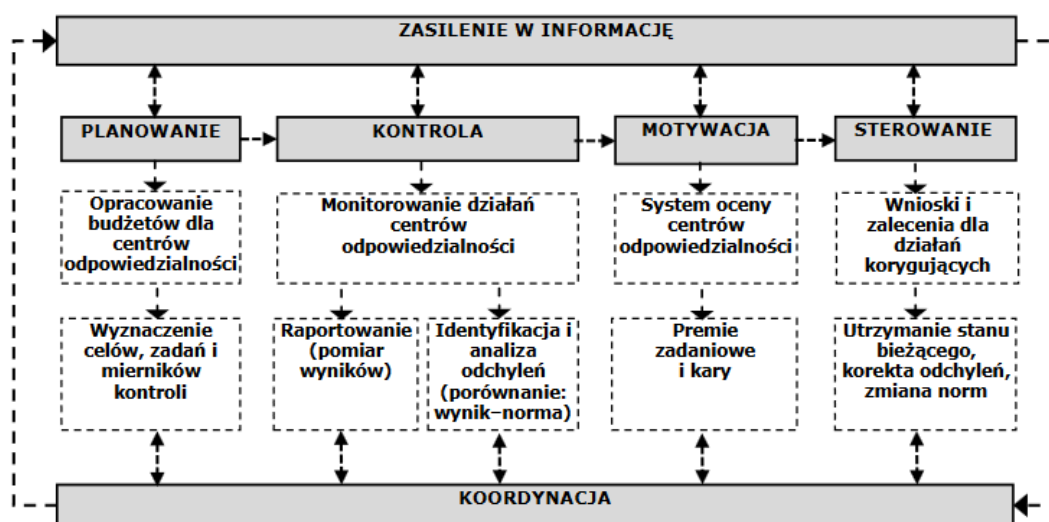
Aby w obecnych czasach móc skutecznie zarządzać przedsiębiorstwem należy skupić się na systematycznym podnoszeniu efektywności firmy a także wdrażaniu innowacyjnych metod, gwarantujących uzyskanie i utrzymanie przewagi konkurencyjne na rynku. Jednym z narzędzi służącym do realizacji tego zadania jest wdrożenie w organizacji systemu controllingu. Dzięki zastosowaniu tego rozwiązania przedsiębiorstwo staje się bardziej odporne na wszelkie zjawiska kryzysowe, ujawnienie odpowiednio wcześniej zagrożenia daje szansę przedsiębiorstwu na odpowiednią reakcję mającą zapobiec negatywnym skutkom [1, s. 7].

Celem niniejszej pracy jest wskazanie znaczenia controllingu jako narzędzia wpływającego na podejmowanie kluczowych decyzji w przedsiębiorstwie.

W literaturze przedmiotu nie istnieje jedna uniwersalna definicja controllingu. Najczęściej występujące definicje tego pojęcia odnoszą się do zarządzania, jednak nie występuje ogólnie zdefiniowana relacja pomiędzy zarządzaniem a controllingiem [2, s. 174]. Powszechnie przyjmuje się, że mianem controllingu określa się system sterowania przedsiębiorstwem zorientowanym na wynik, który łączy w sobie jednocześnie procesy poszukiwania informacji, planowania i kontroli funkcjonowania przedsiębiorstwa. Controlling skupia się na aspektach organizacyjnych przedsiębiorstwa, poprzez koordynację działań w dziedzinie zarządzania, w szczególności za spraw a planowania i kontroli, a także przetwarzania oraz gromadzenia informacji. Controlling w swoich działaniach koncentruje się na przyszłości, skupiając uwagę na osiągnięciu trwałego sukcesu przedsiębiorstwa. Dąży on do zapewnienia realizacji celów przedsiębiorstwa dzięki wykorzystaniu dostosowanych systemów planowania, kontroli, motywacji oraz zasilenia w informację [3, s. 215].

Do głównych zadań controllingu należy wyszukiwanie i rozpoznanie celów strategicznych i operacyjnych przedsiębiorstwa, wprowadzenie miarodajnej kalkulacji kosztów i wydajności, tworzenie wskaźników i mierników oceny sytuacji finansowej, tworzenie oraz stała aktualizacja struktury systemu planowania finansowego. Controlling pełni wiele ważnych funkcji w procesie sterowania organizacją, które prezentuje wykres 1.

Wykres 1. Funkcje controllingu

Źródło: Krzemiński P., *Znaczenie funkcji controllingu w procesie zarządzania przedsiębiorstwem*. Zeszyty naukowe Politechniki Śląskiej, 2017, s. 219.

Controlling jest uznawany za narzędzie doskonalące sposób funkcjonowania przedsiębiorstwa, odbywa się to za pomocą sterowania procesami wyznaczania celów na każdym szczeblu organizacyjnym [4, s. 43]. Dzięki wdrożeniu tego systemu

kierownictwo przedsiębiorstwa może sprawnie zarządzać organizacją poprzez:

1. kontrolę procesów gospodarczych oraz jakości podejmowanych decyzji;
2. dostarczanie niezbędnych informacji dla pracowników na każdym szczeblu;
3. sterowanie kosztami;
4. odpowiedni system motywowania pracowników adekwatny do wypracowywanych wyników.

Podejmowane działania w ramach controllingu mogą się natomiast przejawiać poprzez:

- planowanie działań;
- sterowanie zachodzącymi procesami;
- nadzór nad działalnością przedsiębiorstwa;
- kontrolę realizacji celów.

Stosowanie controllingu pozwala osiągnąć przedsiębiorstwu przewagę konkurencyjną oraz zapewnić długoterminowy rozwój, a w przypadku kryzysu zmniejsza jego negatywne konsekwencje [5, s. 217]. Wdrożenie controllingu wymusza na kierownictwie nieustanne uczenie się oraz zmianę sposobu myślenia a także podążanie za nowymi trendami oraz technikami dostępnymi na rynku. W literaturze przedmiotu obecne jest również drugie podejście do tego zagadnienia, w jego myśl controllingu uznawany jest za system wspomagający podejmowanie strategicznych, taktycznych i operacyjnych decyzji przez menadżerów na różnych poziomach zarządzania.

Wdrożenie systemu controllingu powinno mieć miejsce we wszystkich organizacjach, w których stawiane są cele do zrealizowania. Zatem nie tylko w przedsiębiorstwach gdzie jednym z celów działania jest zysk lecz również w organizacjach z sektora publicznego oraz non-profit.

Podsumowując powyższe rozważania należy stwierdzić, że pomimo występowania różnych podejść do pojęcia controllingu w każdym z nich chodzi o poprawę koordynacji oraz doskonalenie systemu zarządzania przedsiębiorstwem. Controlling w dużej mierze przyczynia się do wzrostu współpracy zarówno wewnątrz organizacji oraz między organizacjami. Wdrożenie oraz rozwój tego systemu w przedsiębiorstwie zaowocował pojawieniem się obszarów controllingu odpowiedzialnych za poszczególne funkcje przedsiębiorstwa, zarówno te podstawowe, jak i wspierające.

Literatura:

1. Janik W., Paździor M. *Controlling finansowy jako narzędzie zarządzania przedsiębiorstwami*, Politechnika Lubelska, Lublin 2015, s. 7.
2. Nowak M. *Controlling - koncepcja oraz metoda wspomagająca współpracę międzyorganizacyjną*, Zeszyty naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach. Studia Ekonomiczne, nr 224, Katowice 2015, s. 174.
3. Nesterak J. *Ewolucja controllingu w Polsce i na świecie*, Zeszyty naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego Krakowie. Studia Ekonomiczne, Kraków 2013, s. 215.
4. Sierpińska M. *Controlling funkcyjny w przedsiębiorstwie*, Oficyna Ekonomiczna, Kraków 2003, s. 43.
5. Krzemiński P. *Znaczenie funkcji controllingu w procesie zarządzania przedsiębiorstwem*. Zeszyty naukowe Organizacji i Zarządzania Politechniki śląskiej, 2017, s. 217.

Секція 3

Стан і напрями удосконалення системи оподаткування в Україні

УДК 657.2

Бернацька Я.М.

здобувач вищої освіти рівня
молодшого спеціаліста групи Ф-33

Науковий керівник Случак Н.А.

к.е.н., голова циклової комісії
обліково-економічних дисциплін,
Березнівський лісотехнічний коледж

Національний університет водного господарства та природокористування
м. Березне, Україна

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ

Нині в Україні система оподаткування продовжує розвиватися. Однак через нестійку економіку, нестабільний розвиток освітньої, наукової, технічної та інших сфер життя населення вона потребує значного реформування.

Відповідно до Закону України про Держбюджет на 2019 рік на доходи у вигляді податкових надходжень припадає близько 84% від всіх видів доходів, які справляються до бюджету [2, ст. 10].

Зокрема, для збільшення дохідності затвердили:

- 1) зростання ставки екологічного податку;
- 2) надрами та лісовими ресурсами;
- 3) збільшення акцизів на тютюнові вироби на 9% з 1 липня 2019 року;
- 4) звільнення від ПДВ та акцизного податку електромобілів.

Сучасна податкова система має ряд недоліків, подолання яких є необхідною передумовою створення сприятливого податкового клімату.

Однією з основних проблем є відсутність єдиного нормативного документа у сфері оподаткування. Так при дослідженні податкової системи України ми найчастіше спираємося на Податковий кодекс, однак дедалі більше в ньому затверджують поправки, що заперечують попереднім статтям. Крім Податкового кодексу нам потрібно знати й інші нормативні документи, такі як нормативно-правові акти Верховної Ради України, Президента України, Кабінету Міністрів України, Державної податкової служби України тощо.

Загальна кількість нормативно-правових актів, в яких згадано той чи інший податок і які мають відношення до регулювання процесу оподаткування в Україні – близько 6942. Звичайно ж при такій їх кількості уникнути неузгодженостей у податковому законодавстві практично неможливо. Саме це явище є основним недоліком діючої нормативно-правової бази у сфері оподаткування, до того воно ще й підсилюється нестабільністю та постійною зміною норм.

Ще одним недоліком діючої податкової системи України є її невідповідність принципам оподаткування, що були сформовані науковцями протягом різних епох. Зокрема, на сьогоднішній день не зовсім дотримується принцип стимулювання підприємницької діяльності та інвестиційної активності. Проявляється це в першу чергу у тому, що в Україні надання податкових пільг, що передбачає даний принцип, перетворилося на засіб нелегального зниження податкового тиску. Справляння значної кількості податків та зборів в Україні безпосередньо не залежить від фінансового результату діяльності, що не відповідає принципу рівнозначності і пропорційності. Принцип соціальної справедливості вказує на необхідність наявності обґрунтованого неоподаткованого мінімуму доходів громадян і застосування диференційованого та прогресивного оподаткування громадян, які отримують високі і надвисокі доходи. Часті зміни податкового законодавства не відповідають принципам стабільності та доступності, що робить податкове законодавство важко зрозумілим для пересічного громадянина.

Податковій системі України притаманні ще й такі негативні ознаки, як:

- 1) високе податкове навантаження,
- 2) відносно низький рівень сплати податків,
- 3) нерівномірність розподілу податкового тягаря.

Всі ці чинники негативно впливають на формування фінансового потенціалу держави.

Безпосередній вплив податкової системи країни на діяльність і результат діяльності суб'єктів господарювання зумовлює необхідність її реформування та усунення вище наведених недоліків. Податкова система великою мірою визначає можливості формування у вітчизняних суб'єктів господарювання конкурентних переваг, а конкурентоспроможність на внутрішньому і, тим більше, зовнішньому ринках є свідченням сприятливої економічної ситуації в країні. На сьогодні податкова система в Україні не є інструментом підвищення конкурентоспроможності держави.

В Україні сучасна система оподаткування представлена такими податками і зборами:

1. Загальнообов'язковими:

1.1. податок на прибуток підприємства;

1.2. податок на доходи фізичних осіб;

1.3. податок на додану вартість;

1.4. акцизний податок;

1.5. екологічний податок;

1.6. рентна плата

1.6.1. за користування надрами для видобування корисних копалин;

1.6.2. за користування надрами в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин;

1.6.3. за користування радіочастотним ресурсом України;

1.6.4. за спеціальне використання води;

1.6.5. за спеціальне використання лісових ресурсів;

1.6.6. за транспортування нафти і нафтопродуктів магістральними нафтопроводами та нафтопродуктопроводами, транзитне транспортування трубопроводами природного газу та аміаку територією України.

1.7. мито [1, ст. 9].

2. Місцевими:

2.1. податок на майно;

2.1.1. податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки;

2.1.2. транспортний податок;

2.1.3. плата за землю.

2.2. єдиний податок;

2.3. збір за місця для паркування транспортних засобів;

2.4. туристичний збір [1, ст. 10].

Для вдосконалення податкової системи України насамперед потрібно змінити концепцію оподаткування, яка покращить економіко-політичну ситуацію в країні та зміцнить соціально-економічний стан її населення.

Також потрібно дійти до того, щоб рівень оподаткування в Україні мав свої об'єктивні межі, зумовлені системою витрат бюджету.

Так можна було б зменшити видатки за допомогою скорочення соціальних програм, але через ситуацію в країні, де майже кожен громадянин отримує кошти відповідно до даних програм, це неможливо.

Дане нововведення можна ввести лише тоді коли держава зможе забезпечити своїх громадян створенням умов для нормальної праці. Це в свою чергу, забезпечить не лише скорочення видатків на соціальне забезпечення, а й збільшить дохідну частину бюджетів за рахунок податку на доходи фізичних осіб, які будуть сплачуватися відповідно за кожного працевлаштованого громадянина. Удосконалення системи оподаткування має відбуватися шляхом поступового зниження податкового тягаря в процесі поетапної податкової реформи.

Основними відправними елементами цієї реформи повинні бути:

- науково обґрунтована державна політика доходів;
- система оподаткування має сприяти розвитку певних галузей економіки;
- система оподаткування повинна мати інвестиційну й соціальну спрямованість;
- зміни в системі оподаткування мають здійснюватися одночасно з реформуванням системи оплати праці, пенсійного забезпечення, вдосконаленням соціальної сфери;
- основу податкової системи мають становити прямі податки, тобто податки, де об'єктом оподаткування є дохід фізичної особи, прибуток юридичної особи, земля, майно та капітал;
- непрямі податки повинні використовуватися лише у формі акцизів для обмеження споживання деяких видів товарів, можливостей виробника-монополіста в одержанні необґрунтовано високих доходів, а також для

оподаткування предметів розкоші, захисту власного виробника;

- потрібно збільшити перелік податків за забруднення навколишнього середовища;
- застосування при оподаткуванні обґрунтованої різності ставок податків залежно від видів діяльності й розміру одержуваного прибутку або доходу;
- умови оподаткування мають бути прості й зрозумілі платникові, податок має стягуватися у зручний для платника час і прийнятним методом;
- чітке розмежування податків, що зараховуються до державного і місцевих бюджетів, розширення прав органів самоврядування у сфері оподаткування;
- чітке спрямування податків і зборів на загальнодержавні і місцеві цілі;
- подальше використання митних тарифів як механізму вдосконалення оподаткування у зовнішньоекономічній діяльності [3, с. 83].

Таким чином, реформування чинної системи оподаткування повинно здійснюватися у двох напрямках. По-перше, за допомогою вдосконалення обчислення і стягнення окремих податків; по-друге, за допомогою чіткого встановлення цілей щодо їх спрямування на потреби держави, а також пропорційного їх розподілу. Для цього не обов'язково повністю замінювати чинні елементи податкової системи, оскільки це може призвести до хаосу, знищення звичних для платників податків механізмів. Тому для розвитку податкової системи потрібно послабити податкове навантаження за рахунок зниження ставок окремих податків; зробити податки нейтральними по відношенню до всіх категорій платників податків шляхом скасування цілої низки пільг та винятків в оподаткуванні, а також спростити адміністрування всіх податків.

Література:

1. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>. (дата звернення: 15.04.2019).
2. Про Державний бюджет України на 2019 рік : Закон України від 23 грудня 2018 № 2629-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2629-19>. (дата звернення: 15.04.2019).
3. Свердан М. М. Тенденції розвитку сучасних податкових систем – можливості вибору для України. *Вісник Київського інституту бізнесу та технологій*. 2012. № 2. С. 78–88.

Браценюк М.С.

здобувач вищої освіти першого рівня
групи ОА-41

Науковий керівник: Бондарєва Т.Г.

к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту

Національний університет водного господарства та природокористування
м. Рівне, Україна

ПОДАТОК НА ПРИБУТОК ЯК ОДИН ІЗ БЮДЖЕТОФОРМУЮЧИХ ПОДАТКОВИХ ПЛАТЕЖІВ

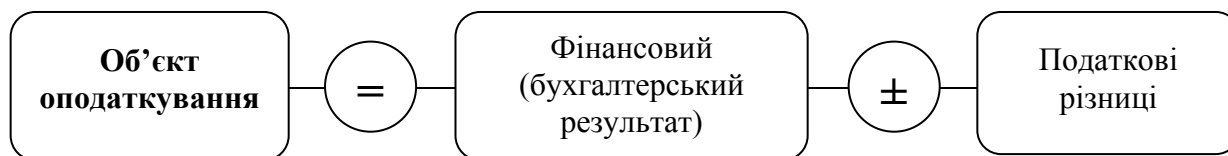
Значну частку в доходах державного бюджету України становить податок на прибуток. У 2018 році цей податок, за даними Міністерства фінансів України [1], склав 96882,3 тис. грн. (10,44% всіх доходів бюджету).

Так як основною метою будь-якого підприємства є отримання прибутку, то податок на прибуток є одним з основних податків для юридичних осіб.

З 2015 року в Україні запроваджена класична європейська модель податку на прибуток, згідно з якою базовим показником для розрахунку об'єкта оподаткування є бухгалтерський фінансовий результат до оподаткування, який у подальшому коригується на різниці, прямо визначені Податковим кодексом України. Тобто, об'єкт оподаткування повинен розраховуватись на підставі даних фінансової звітності платника податків, у зв'язку із чим податковим органам надано право проводити перевірку правильності ведення бухгалтерського обліку для податкових цілей [2, с. 4].

Методику нарахування та механізм погашення зобов'язань по податку на прибуток регламентовано розділом III Податкового кодексу України «Податок на прибуток підприємств».

Схематично, розрахунок об'єкту оподаткування зображено на рис. 1, де фінансовий результат платника податку на прибуток – це результат від усіх видів діяльності юридичної особи, а різниці – це коригування фінансового результату до оподаткування на показники, визначені у статтях 138-140 ПКУ.

Рис. 1. Об'єкт оподаткування податку на прибуток

При цьому, підприємства, які мають річний дохід від будь-якої діяльності, що не перевищує 20 млн грн., можуть за власним рішенням відмовитись від обліку податкових різниць.

Платниками податку на прибуток є як резиденти (суб'єкти господарювання – юридичні особи, які провадять господарську діяльність як на території України, так і за її межами) так і нерезиденти (юридичні особи, які

утворені в будь-якій організаційно-правовій формі та отримують доходи з джерелом походження з України), які зазначені в статті 133 ПКУ [3]. Не є платниками податку неприбуткові підприємства, установи та організації.

Згідно статті 136 ПКУ базова (основна) ставка податку на прибуток становить 18%. Крім основної ставки існують і інші, наприклад, для доходу, отриманого від азартних ігор з використанням гральних автоматів застосовується ставка 10%, до доходів нерезидентів – ставки 0, 4, 6, 12, 15 і 20%.

Історія показує, що ставка податку на прибуток з кожним роком зменшувалась. Так у 1991 році вона становила – 35%, 1993-2003 рр. – 30%, 2004-2010 рр. – 30%, 2011 р. – 23%, 2012 р. – 21%, 2013 р. – 19%, з 1 січня 2014 року до сьогоднішнього дня – 18%.

На сьогодні обговорюється питання про заміну податку на прибуток на податок на виведений капітал, основною відмінністю якого є база оподаткування. Вважається, що податок на виведений капітал зменшить адміністративне навантаження на підприємства та сприятиме збільшенню кількості інвестиційних ресурсів в країні.

Розглядаючи податок на виведений капітал, однозначно потрібно відмітити, що здійснюється стимулювання інвестиційних процесів, оскільки в системі реалізації даного податку, прибутки суб'єктів підприємницької діяльності оподатковуються лише в тих умовах, коли вони фактично надходять до фізичних осіб або ж у випадку виведення капіталу за рубіж. Наприклад, до компаній, які є офіційними партнерами даної підприємницької структури. Таким чином, оподаткування нерозподіленого прибутку, що використовуються для інвестиційних операцій, фактично не проводиться в порівнянні з нині існуючою системою стягнення податку на прибуток [4, с. 81].

Отже, на даний час податок на прибуток відіграє важливу роль. Якщо для платників він є тягарем, то для держави є вагомим податком, який наповнює значну частку бюджету. Не можна однозначно стверджувати чи буде замінений даний податок на податок на виведений капітал, чи буде новий податок ефективніший за існуючий.

Література:

1. Доходи державного бюджету України за статтями доходів в 2018 р. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/income/2018> (дата звернення 01.04.2019).
2. Таптунова І. Трансформація податку на прибуток підприємств у податок на виведений капітал. Європейський інформаційно-дослідницький центр. URL: http://radaprogram.org/sites/default/files/infocenter/publications/corporate_income_tax_transformation_into_distributed_profit_tax.pdf (дата звернення 01.04.2019).
3. Податковий кодекс України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2011. № 13-14, № 15-16, № 17, ст. 112 у ред. від 23.11.2018 р. № 2628-VIII, ВВР, 2018. № 49, ст. 399. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення 01.04.2019).
4. Захарченко Н. В., Маслій Н. Д., Осіпова М. С. Податок на виведений капітал як перспективний засіб стимулювання інвестиційної діяльності підприємств. *Фінансування, інвестування та кредитування в Україні: проблеми та перспективи розвитку в кризовій економіці* : збірник матеріалів міжнар. наук.-практ. Інтер.-конф. Дніпро : ДДАЕУ. 2018. С. 81–83.

Велігурська А.М.

здобувач вищої освіти першого рівня
групи ОА-21

Науковий керівник: **Осадча О.О.**

д.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту

Національний університет водного господарства та природокористування
м. Рівне, Україна

ОПОДАТКУВАННЯ НЕРУХОМОСТІ: ПОРІВНЯННЯ ВІТЧИЗНЯНОГО ТА МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ

Входження України до європейського економічного простору та поглиблення процесів глобалізації зумовлюють необхідність трансформації національної податкової системи відповідно до світової практики. Водночас актуальності набуває проблема своєчасного забезпечення обсягу податкових надходжень до бюджетів усіх рівнів держави. Нагальним є здійснення децентралізації владних повноважень у бік ефективного функціонування територіальних громад, які здатні вирішувати питання самоврядного розвитку та наповнення місцевих бюджетів. Як показує світова практика, вагома роль у активізації регіонального розвитку в країні належить податкам на власність, зокрема податку на нерухомість.

Україна залишилась однією з небагатьох країн, де система оподаткування нерухомості перебуває на початковому етапі її впровадження. Тому значної актуальності набуває питання, пов'язане з виявленням особливостей адміністрування даного податку в зарубіжних країнах і можливістю застосування цього досвіду в Україні.

Оподаткування нерухомого майна за умови вибору оптимальної бази і ставок оподаткування має важливе значення для економічного розвитку територій. Доцільність справляння відповідного податку обумовлена кількома аспектами:

- податок на нерухомість є передбачуваним (оскільки вся нерухомість відображена в реєстрах нерухомості, на основі яких здійснюють прогноз) та стабільним джерелом надходжень (бо не залежить від ефективності діяльності платника, як прямі податки, – сплачувати доводиться у будь-якому випадку, були отримані доходи чи ні);

- податок на нерухомість – це ефективний засіб боротьби з тіньовою економікою; базу оподаткування важко приховати й «оптимізувати» (на відміну від належних до оподаткування грошових доходів платника при адмініструванні прямих податків) [2, с. 297];

- податок на нерухомість – це потенційне джерело наповнення дохідної частини місцевих бюджетів, що актуально у зв'язку із політикою держави щодо децентралізації і необхідністю збільшення повноважень місцевих органів самоврядування;

- даний податок диверсифікує податкове навантаження серед платників податків відповідаючи принципу справедливості оподаткування у розрізі перерозподілу податкового тягаря із платників з низьким рівнем доходів на більш заможних суб'єктів податкових відносин [3, с. 82].

Нині податок на нерухоме майно існує приблизно в 130 країнах, але значимість його різна. У більшості країн надходження від цього податку становлять від 1 до 3,0% загальних податкових надходжень на всіх рівнях структури влади, але є і виключення. Так, частка цього податку у власних надходженнях місцевих бюджетів становить від 10,0% – у Данії, Фінляндії, Греції, Люксембурзі; до 50,0% – у Бельгії, Латвії, Литві, Польщі, Словенії, Іспанії і майже 100% – у Великій Британії, Естонії, Ірландії. Такі відмінності можна пояснити специфікою формування місцевих бюджетів [2, с. 298].

Проаналізувавши окремі аспекти міжнародного досвіду оподаткування нерухомості, елементи механізму оподаткування нерухомого майна, відмінного від земельної ділянки, можна визначити таким чином:

1. Об'єктом оподаткування є сукупна вартість землі і будівель (споруд), що знаходяться на ній. Визначення вартості нерухомості з метою оподаткування може проводитися або в цілому, або за її складовими компонентами.

2. Суб'єкт оподаткування (платник податку) – це конкретна особа (юридична або фізична), яка володіє чи користується нерухомістю. Податкові зобов'язання, таким чином, можуть виникати у власника чи орендаря, що має враховуватися при побудові податкової системи.

3. Базою оподаткування може бути капітальна вартість нерухомості або вартість рентних платежів. Перша, як свідчить досвід іноземних країн, виступає у вигляді ринкової вартості чи оціночної, тобто визначеної згідно із стандартизованою методикою для цілей оподаткування.

4. Ставки оподаткування визначаються у вигляді: фіксованих як відсоток від бази оподаткування (наприклад, у Великій Британії, Японії, Кореї); змінних, з огляду на передбачувані бюджетні витрати і величини бази оподаткування (наприклад, у США, Канаді, Австралії, Франції).

5. Методика визначення розміру бази оподаткування може ґрунтуватися на: порівняльному підході на основі цін ринкових угод (наприклад, в Австралії, Швеції); капіталізації ренти від потенційного найкращого та найефективнішого використання (наприклад, у Швейцарії, Данії); витратах на повне заміщення нерухомості (наприклад, у Японії, Кореї); поєднанні зазначених вище підходів (наприклад, у США, Канаді).

6. Пільги з оподаткування надаються: соціально незахищеним платникам податку (пенсіонерам, інвалідам, або залежно від рівня доходів платника); власникам окремих видів нерухомості, як правило, об'єктів культури, освіти, призначених для суспільних, релігійних цілей, державного управління [1, с. 7].

В Україні податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, також належить до місцевих податків. Його платниками є фізичні та юридичні особи, в тому числі нерезиденти, які є власниками об'єктів житлової та/ або нежитлової нерухомості.

Об'єктом оподаткування виступає об'єкт житлової та нежитлової нерухомості, в тому числі його частка. А базою оподаткування – загальна площа об'єкта нерухомості, виміряна в квадратних метрах, яка обчислюється контролюючим органом (Державною фіскальною службою України) на підставі даних Державного реєстру речових прав на нерухоме майно. Податковим періодом вважається календарний рік. Податок на нерухомість сплачується щорічно за минулий рік. Відповідно, у 2019 р. платники податку зобов'язані сплатити податок на нерухомість за 2018 р., який сплачується за місцем розташування об'єкта оподаткування. Ставка податку коливається в діапазоні 0-1,5% від мінімальної заробітної плати на початок минулого року. Таким чином, враховуючи прив'язаність ставки податку до мінімальної заробітної плати, саме її зростання призведе до збільшення податкових нарахувань у 2019 році [4, с. 1182].

Необхідно підкреслити, що деякі науковці, проаналізувавши механізм оподаткування нерухомості закордоном, наголошують на необхідності переходу від оподаткування площі до оподаткування його ринкової вартості, така практика існує в США, Австралії, Канаді, Японії, Німеччині, Великобританії та ін. Такий спосіб оподаткування є більш справедливим, оскільки ринкова вартість враховує, крім площі, додаткові важливі характеристики об'єкту – місце розташування, ступінь зносу, якість інфраструктури тощо. Для запровадження цього механізму у практику необхідно створити реєстр оціночної ринкової вартості нерухомого майна, інформацію в якому з метою визначення суми податку на нерухомість доцільно оновлювати кожні 5 років [3, с. 83].

Можна зробити висновок, що оподаткування нерухомості у зарубіжних країнах є вагомим елементом у аспекті наповнення бюджетів всіх рівнів, реалізації принципів ефективності та справедливості, а також розширення фінансової незалежності органів місцевого самоврядування. Зарубіжний досвід є необхідною умовою удосконалення податкової системи на шляху до ринкових перетворень. Зростання податкових надходжень до бюджету від податку на нерухоме майно, має суттєві переваги і може розглядатися як один з перспективних варіантів трансформації податкової системи України в умовах фіскальної децентралізації, який сприятиме прискоренню економічного зростання та оздоровленню ділового клімату.

Література:

1. Гончаренко М. В. Розвиток механізму оподаткування нерухомого майна, відмінного від земельної ділянки. *Державне будівництво*. 2018. № 1. С. 1–10.
2. Дуб А. Р. Оподаткування нерухомості: світовий досвід та українські реалії *Проблеми економіки*. 2018. № 2 (36). С. 296–303.
3. Мельник А. М. Проблеми оподаткування нерухомого майна в Україні. *Економічна наука*. 2015. № 19. С. 82–86.
4. Музиченко К. М. Податок на нерухоме майно та посилення його ролі у формуванні доходів місцевих бюджетів України. *Молодий вчений*. 2018. № 11 (63). С. 1180–1184.
5. Шолкова Т., Габрись О. Переваги та недоліки майнового оподаткування в Україні. *Національний юридичний журнал: теорія та практика*. 2018. № 3. С. 70–73.

Горбенко К.С.

здобувач вищої освіти другого рівня
групи ООП-17М-1.9

Науковий керівник: Пугаченко О.Б.

к.е.н., доцент, доцент кафедри аудиту та оподаткування
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна**ПОДАТКОВИЙ КОНТРОЛЬ НАРАХУВАННЯ ТА СПЛАТИ ПДФО**

З прийняттям Податкового кодексу України механізм справляння ПДФО періодично зазнавав змін, зокрема: змінювались ставки податку; база оподаткування; розширювалось коло об'єктів; корегувались види доходів, що не оподатковуються тощо. Це свідчить про актуальність, необхідність та нагальність удосконалення процедури не лише адміністрування податку з доходів фізичних осіб, а й процесу податкового контролю за його справлянням, що й обумовило тематику даного дослідження.

Обчислення та перерахування ПДФО до бюджету здійснюється податковими агентами (підприємствами, організаціями, установами), у першу чергу із заробітної плати та інших доходів, відмінних від неї, хоча фактичними платниками цього податку є фізичні особи, які отримують будь-які доходи.

З фіскальної точки зору, ПДФО є одним із важливих бюджетоутворюючих податків, адже досліджуючи структуру Зведеного бюджету України, чітко відслідковується вагомість його надходжень (табл. 1).

Таблиця 1

Надходження ПДФО до зведеного бюджету України *

Рік	Сума надходжень
2011	60,0 млрд грн.
2012	68,0 млрд грн.
2013	72,0 млрд грн.
2014	73,0 млрд грн.
2015	91,0 млрд грн.
2016	127,0 млрд грн.
2017	170,6 млрд грн.
2018	211,2 млрд грн.

Окрім наповнення Державного бюджету України, ПДФО є головним джерелом наповнення доходів і місцевих бюджетів та у їх структурі займає найбільшу питому вагу. Так, у 2018 році до зведеного бюджету надійшло 211,2 млрд грн. податку на доходи фізичних осіб, виконання індикативного показника становить 100,4%, що на 40,6 млрд грн. (+23,8%) більше ніж у 2017 році [1, с. 22].

Об'єктивна необхідність та створення умов для стабілізації фінансової

системи, забезпечення стійкого надходження бюджетних доходів, дотримання податкової дисципліни, як умови якісного виконання фізичними та юридичними особами зобов'язань перед державою, а також існування тіньової економіки в Україні обумовили виникнення особливого напрямку державного фінансового контролю – податкового контролю.

Використовуючи прийоми, методи та інструменти податкового контролю контролюючі органи можуть здійснювати превентивний вплив на негативні наслідки тіньової економіки. Проте, наступний податковий контроль, який проводиться у формі податкових перевірок, також виступає дієвим інструментом боротьби, у т.ч. із несплатою ПДФО [4, с. 259].

Статтею 61 ПКУ надано визначення податкового контролю та наведено повноваження органів державної влади щодо його здійснення.

Податковий контроль – система заходів, що вживаються контролюючими органами з метою контролю правильності нарахування, повноти і своєчасності сплати податків і зборів, а також дотримання законодавства з питань регулювання обігу готівки, проведення розрахункових та касових операцій, патентування, ліцензування та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи [3].

Метою податкового контролю розрахунків з бюджетом за податком з доходів фізичних осіб є підтвердження достовірності нарахованих сум ПДФО, своєчасності і повноти його сплати до бюджету згідно з вимогами чинного законодавства [2].

Крім того, метою податкового контролю розрахунків з бюджетом за ПДФО є виявлення відхилень та перекручень показників від законодавчо встановлених вимог, а також притягнення до відповідальності підприємства, що перевіряється, шляхом застосування фінансових санкцій за виявлені у результаті перевірок помилки та порушення.

Основними завданнями податкового контролю розрахунків з бюджетом за ПДФО є:

- дослідження форм і систем оплати праці, які застосовує підприємство та з'ясування їх впливу на порядок визначення бази оподаткування ПДФО;
- ознайомлення з організацією обліку розрахунків із бюджетом за ПДФО;
- перевірка правильності та якості складання регістрів первинного, аналітичного та синтетичного обліку;
- перевірка правильності формування сукупного оподаткованого доходу за кожним окремим працівником;
- перевірка правомірності та законності застосування пільг з ПДФО;
- перевірка правильності визначення суми, яка підлягає сплаті;
- перевірка порядку складання та подання Податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податку, і сум утриманого з них податку (1ДФ);
- перевірка повноти і своєчасності сплати ПДФО;
- перевірка дотримання порядку самостійного виявлення та виправлення

помилки в обліку та звітності при обчисленні бази оподаткування ПДФО [2].

Слід пам'ятати, що надзвичайно важливим аспектами податкового контролю розрахунків з бюджетом за ПДФО є: ознайомлення з системою обліку праці і заробітної плати; наявність трудових книжок; перевірка чисельності працівників підприємства і правильність її відображення у звітності; з'ясування фактичної кількості працюючих, у т.ч. осіб, які претендують на застосування ПСП; існування випадків нарахування і виплати заробітної плати за договорами цивільно-правового характеру; існуючі форми та системи оплати праці та доцільність їх застосування на кожному конкретному підприємстві; факти виплат премій і матеріальної допомоги; порядок формування сукупного оподаткованого доходу; правомірність застосування податкових пільг з ПДФО (ПСП); порядок здійснення утримань; повнота та своєчасність сплати до бюджету належної суми ПДФО; наявність заборгованостей за підзвітними особами, у т.ч. тих, що є об'єктом оподаткування ПДФО; існування фактів виплати заробітної плати у вигляді натуральної оплати, в іноземній валюті; узгодженість інформації, наведеної в регістрах первинного обліку з даними реєстрів аналітичного і синтетичного обліку та звітності; порядок складання та подання звітності з ПДФО тощо.

Отже, важливим невикористаним резервом зростання надходжень ПДФО, без подальшого збільшення навантаження на громадян та трудові доходи, є покращення податкового контролю за повнотою відображення сум нарахованого доходу (як мінімум, ПДФО із заробітної плати) у податковій звітності, зокрема у формі 1ДФ, та прозорості і дієвості механізму декларування всіх доходів осіб, що підпадають під вимоги обов'язковості даної процедури.

Література:

1. Звіт Державної фіскальної служби за 2018 рік : Державна фіскальна служба України (від 26 березня 2019 р). К. : *Офіційний сайт*. 112 с. URL: <http://sfs.gov.ua/data/files/240396.pdf>. (дата звернення: 15.04.2019).
2. Пилипенко К. А., Карпенко Н. Г. Податковий контроль за розрахунками з бюджетом за податком на доходи фізичних осіб. URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/xmlui/bitstream/handle/123456789/1850/%...%B1.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. (дата звернення: 15.04.2019).
3. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI (зі змінами та доповненнями). URL: zakon.rada.gov.ua. (дата звернення: 15.04.2019).
4. Пугаченко О. Б., Фоміна Т. В. Податковий контроль як інструмент запобігання тіньовій економіці : *Стратегічні пріоритети детінізації України у системі економічної безпеки: макро та мікро вимір* : монографія / за ред. О. В. Черевка. Черкаси : ПП Чабаненко Ю. А. 2014. С. 259–280. С. 436–441.
5. Сибірянська Ю., Пірнікоза П. Фіскальні та соціальні ефекти реформування податку на доходи фізичних осіб в Україні / за заг. ред. В. М. Мазярчука. Київ : Офіс з фінансового та економічного аналізу у Верховній Раді України, 2017. 17 с.

Гребень Н.П.

здобувач вищої освіти першого рівня
групи Фін-41

Науковий керівник: Павелко О.В.

к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту,

Національний університет водного господарства та природокористування
м. Рівне, Україна

МІСЦЕВІ ПОДАТКИ ТА ЗБОРИ ЯК ОСНОВА ЕФЕКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Ефективна та дієва система місцевого самоврядування є важливим елементом функціонування демократичної держави. Для забезпечення виконання своїх функцій, створення належного життєвого середовища для населення громади органи місцевого самоврядування повинні мати у своєму розпорядженні достатні фінансові ресурси, основу яких складають кошти відповідних бюджетів. Одним із важливих джерел доходів бюджетів органів місцевого самоврядування є місцеві податки і збори.

Дослідженню місцевих бюджетів, зокрема місцевих податків і зборів, присвячені праці багатьох українських та зарубіжних вчених, таких як Б. Аллан, Ю.А. Бартчук, Ш. Бланкарт, М. Буряченко, О.Д. Василик, Л.К. Воронова та ін. В працях досліджено призначення місцевих податків та зборів, їх роль у соціально-економічному розвитку суспільства, переваги та недоліки місцевого оподаткування в Україні та за її межами тощо.

З прийняттям Податкового кодексу України у 2010 р. склад місцевих податків і зборів змінився кардинально: замість 14 податків та зборів встановлено 2 податки та 2 збори.

Таблиця 1

Місцеві податки та збори згідно з вимогами Податкового Кодексу України

№ з/п	Податки та збори	Характеристика
1.	Єдиний податок	Платники: фіз. особи, які здійснюють підприємницьку діяльність та юридичні особи – суб'єкти підприємницької діяльності. Об'єкт: виручка від реалізації продукції. Ставка: платник вибирає сам 6% чи 10% суми виручки від реалізації продукції.
2.	Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки.	Платники: фізичні та юридичні особи. Об'єкт: об'єкт житлової нерухомості. Ставки: для квартир, житлова площа яких не перевищує 240 кв. метрів, та житлових будинків, житлова площа яких не перевищує 500 кв. метрів, ставки податку не можуть перевищувати 1% розміру мінімальної заробітної плати. Ставки податку для квартир, житлова площа яких перевищує 240 кв. метрів, та житлових будинків, житлова площа яких перевищує 500 кв. метрів, ставка податку становить 2,7% розміру мінімальної заробітної плати

1	2	3
3.	Збір за місця для паркування транспортних засобів	Платники: юридичні особи, їх філії, фізичні особи-підприємці. Ставки: за кожний день провадження діяльності із забезпечення паркування транспортних засобів у гривнях за 1 м ² площі земельної ділянки, у розмірі від 0,03 до 0,15% мінімальної заробітної плати.
4.	Туристичний збір	Платники: громадяни України, іноземці, а також особи без громадянства, які прибувають на територію адміністративно-територіальної одиниці, на якій діє рішення міської ради про встановлення туристичного збору. Ставка: 0,5% до бази справляння збору.

Джерело: [3]

За останні три роки місцеві податки і збори, до яких віднесено єдиний податок і податки на майно, стали другим за обсягом джерелом наповнення місцевих бюджетів. Їхня частка у загальній структурі доходів останніх у I кварталі 2018 року, як і попереднього року, становила більш ніж чверть, а обсяг – 12,1 млрд. грн.

Ключовими джерелами надходжень місцевих податків залишаються податок на майно – 52% та єдиний податок – 48%. За досліджуваний період питома вага єдиного податку збільшилася з 43% у 2017 році до 47% у 2018 році. Зазначимо, що таке зростання відбулося, в основному, через збільшення кількості платників податку: фізичних осіб та суб'єктів малого підприємництва [2]. Таке зростання відбулося, в основному, через введення в дію змін до Податкового кодексу, яким запроваджено нові ставки оподаткування.

Податок на доходи фізичних осіб продовжує зберігати позицію найвагомішого за обсягом джерела дохідної частини місцевих бюджетів, однак його частка досягла найнижчого значення, починаючи 2017 р. – 27,1%. Надходження цього податку склали 1,0 млрд грн. Другим за обсягом джерелом надходжень доходів до місцевих бюджетів є плата за землю. З цього джерела надійшло у 2018 році майже 6,1 млрд. грн., що на 19,4% більше за відповідний показник минулого року. Збільшення надходжень від плати за землю також можна пояснити підвищенням податкових ставок за земельні ділянки, розташовані в межах населених пунктів, нормативну грошову оцінку яких не проведено, та за рахунок щорічної індексації нормативної грошової оцінки земель, за наявності такої [3].

Відповідно до пункту 14.1.147 Податкового кодексу плата за землю включає в себе дві категорії платежів: 1) земельний податок, який сплачують власники земельних ділянок та земельних часток (паїв), а також постійні землекористувачі (пункт 14.1.72 ПКУ) та 2) орендна плата за земельні ділянки державної і комунальної власності, яку її орендар вносить орендодавцеві за користування земельною ділянкою (пункт 14.1.136 ПКУ) [3].

Слід відзначити, що згідно статистичних даних, структура плати за землю постійно змінюється. Так, за I квартал 2018 року відбулося зростання орендної плати на 3944,6 млн грн. та скорочення надходження земельного податку

збільшилось 2,3 в. п. частки земельного податку, що пов'язано зі збільшенням майже на третину відрахувань земельного податку юридичними особами [2].

Для посилення ролі місцевих податків і зборів, то на сьогодні єдиним і найбільш дієвим засобом збільшення фінансової основи місцевого самоврядування є податок на нерухоме майно, відмінного від земельної ділянки, оскільки зобов'язання зі справляння цього податку можливо встановити практично для всіх фізичних та юридичних осіб, чого не можна сказати про інші місцеві податки і збори, які мають вибірковість справляння. Крім того, значну їх частину в багатьох регіонах, особливо у сільській місцевості, не може бути введено, оскільки немає об'єктів оподаткування.

Щодо покращення справляння окремих видів місцевих податків і зборів, що сприятиме збільшенню податкових надходжень до органів місцевого самоврядування, на сьогоднішній день це можливо зробити за рахунок удосконалення законодавчого врегулювання системи місцевого оподаткування та податкового контролю за ефективним виконанням місцевих бюджетів; створення передумов для забезпечення фінансової самостійності органів місцевого самоврядування через збільшення їх власних доходних джерел; впровадження дієвих заходів відповідальності платників місцевих податків та зборів за порушення ними податкового законодавства. Крім того, для збільшення доходів місцевих бюджетів також можна застосувати індексацію грошової вартості земель, збільшення величини заробітної плати та ліквідацію заборгованостей із заробітної плати, виведення доходів із тіньового сектору тощо.

Література:

1. Корнієнко Т. Н., Корнієнко С. А. Місцеві податки і збори в Податковому кодексі України – шлях до зміцнення фінансової бази місцевих бюджетів. *Вісник Дніпропетровської державної фінансової академії. Економічні науки*. 2011. № 1 (25). С. 111–115.

2. Бюджетний моніторинг: аналіз виконання бюджету за січень-березень 2017 року : Інститут бюджету та соціально-економічних досліджень. URL: <http://www.ibser.org.ua/UserFiles/File/Monitor%20Quat%202017/>. (дата звернення: 15.04.2019).

3. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/>. (дата звернення: 15.04.2019).

Бровко Н.В.

здобувач вищої освіти першого рівня групи 21

Науковий керівник: **Дем'янишина О.А.**

к.е.н., доцент кафедри фінансів, обліку та економічної безпеки

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

м. Умань, Україна

ПРОБЛЕМИ ЕКОЛОГІЧНОГО ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ ТА МОЖЛИВІ ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

В Україні проблеми екології постають досить гостро. Так, за даними міжнародної організації AirVisual, яка займається оцінюванням якості повітря, Україна посідає 49-те місце у світовому та 15-це місце у європейському рейтингу країн із найзабрудненішим повітрям. Однак екологічне оподаткування не займає належного місця у податковій системі країни.

В загальному, екологічний податок – загальнодержавний податок, який відповідно до Бюджетного кодексу та Закону України «Про Державний бюджет України на 2018 рік» розподіляється між державним та місцевими бюджетами у такій пропорції:

1. Загальний фонд:
  - 45% екологічного податку (окрім податку з радіоактивних відходів);
  - 50% екологічного податку з радіоактивних відходів;
2. Спеціальний фонд (державний бюджет) - 50% екологічного податку з радіоактивних відходів;
3. Спеціальний фонд (місцеві бюджети):
  - 55% – бюджети м. Києва;
  - 30% – обласні бюджети;
  - 25% – сільські, селищні, міські бюджети, бюджети об'єднаних територіальних громад (ОТГ) [1].

Загальна сума екологічного податку, сплаченого в січні-травні 2018 року до Зведеного бюджету, становила 2,6 млрд грн (план на 2018 рік – 5 млрд грн). Найбільші надходження від сплати податку – у лютому та травні, що пов'язано з термінами сплати податкового зобов'язання для квартального звітного (податкового) періоду [1].

Доволі часто особи, що здійснюють підприємницьку діяльність, вирішують, що вони не є платниками даного виду оподаткування. В такому разі необхідно звернутися до Податкового кодексу України, згідно ст. 240 якого платниками екологічного податку вважаються юридичні та фізичні особи, постійні представництва нерезидентів (у тому числі ті, які виконують представницькі функції), внаслідок діяльності яких на території України та морської зони здійснюються викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення, скиди забруднюючих речовин

безпосередньо у водні об'єкти, розміщення відходів, утворення радіоактивних відходів, тимчасове зберігання радіоактивних відходів їх виробниками понад установлений особливими умовами ліцензії строк [2].

На вкрай негативну ситуацію з даним видом податку вказують показники виконання Зведеного бюджету України за 2018 рік. Таким чином, за січень-травень 2018 року із 468,1 млрд грн доходів на екологічний прибуток припадає лише 2,6 млрд грн, що становить лише 0,5% від загальної суми бюджетних надходжень.

Найбільший відсоток екологічного податку – 54% – надходить від оподаткування викидів в атмосферне повітря, найменше – від викидів у водойми (лише 3%), хоча беручи до уваги стан водойм в Україні доцільно було б збільшити рівень оподаткування їх забруднення.

Оскільки екологічний податок повинен йти на забезпечення заходів охорони довкілля, то його сума повинна дорівнювати видаткам на охорону навколишнього середовища. За даними Зведеного бюджету України у 2018 році за січень-травень на охорону навколишнього середовища було витрачено 1,7 млрд грн, а надійшло, як було вказано вище, 2,6 млрд грн. Тому можна говорити про недоцільне використання сплачених коштів.

Окрім низької фіскальної ефективності, необхідністю удосконалення системи екологічного оподаткування вказують взяті на себе Україною міжнародні зобов'язання. Так, відповідно до ст. 360–361 Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, сторони розвивають та зміцнюють співпрацю з питань охорони навколишнього середовища і таким чином сприяють реалізації довгострокових цілей сталого розвитку та «зеленої» економіки. Співпраця здійснюється також у сфері екологічних зборів [3].

Таким чином, система екологічного оподаткування в Україні потребує значної модернізації для покращення стану як податкового регулювання даної сфери, так і поліпшення стану навколишнього середовища. Також державним установам було б доцільно звернутися до європейського досвіду регулювання обов'язкових платежів, що пов'язані з навколишнім природним середовищем.

Література:

1. Екологічний податок: стан виконання за січень-травень 2018 року. URL : https://feao.org.ua/wpcontent/uploads/2018/07/2018_07_24_ekopodatok_md_v1.6.pdf (дата звернення 05.04.2019).
2. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. Дата оновлення: 01.03.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення 04.04.2019).
3. Яцішин Є. Екологічне оподаткування: українські реалії та європейська практика . *Юридична газета online*. 2017. № 23. URL: <http://jur-gazeta.com/publications/practice/ekologichne-pravo-turistichne-pravo/ekologichne-opodatkovannya-ukrayinski-realiyi-ta-evropeyska-praktika.html>. (дата звернення: 15.04.2019).

Дехтяр Я.В.

учень 11 класу Рівненської української гімназії

Науковий керівник: **Марач У.В.**

вчитель Рівненської Української гімназії

Науковий консультант: **Левицька С.О.**

д.е.н., професор кафедри обліку і аудиту

Національний університет водного господарства та природокористування

м. Рівне, Україна

**СТАН І НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ
ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ
ВПЛИВ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ
СУСПІЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ**

*Податки – це ціна, яку ми платимо за можливість
жити в цивілізованому суспільстві
(Олівер Уенделл Холмс-старший
(1809-1894), американський лікар, поет і письменник)*

Держава – це організація населення певної території в такий спосіб, що забезпечує захист та узгодження суспільних інтересів на основі законів. Існування суспільства неможливе без держави, а держави – без суспільства. Сьогодні держава, окрім оборонної функції, має багато інших: політичну, гуманітарну, економічну, нормативну, правоохоронну, регулятивну, розподільну, створення суспільних благ тощо. Щоб виконати всі завдання, державі необхідні кошти, основну частину яких вона отримує у вигляді податків. Тож добробут держави великою мірою залежить від її громадян – платників податків. Сплата податків – один з найголовніших обов'язків громадянина країни.

Податки – сфера економічних відносин, що найбільш хвилює громадян будь-якої країни. Дискусії про податки стали повсякденною буденністю політичного життя у всьому світі [1, с. 44-46].

Податок – це обов'язковий платіж на користь держави, який здійснюють населення та підприємства. Платник податків не може ухилитися від своїх обов'язків. Ефективне функціонування економіки і фінансів у державі можливе за умови побудови чіткої податкової системи. Саме через податки здійснюється зв'язок між державою з одного боку та населенням і підприємствами – з іншого. Розуміючи це, у своїй книзі «Про витрати государя чи держави» Адам Сміт визначив чотири основні правила податків:

- податки повинні сплачувати всі громадяни, кожний – відповідно до свого доходу;
- податок, який слід сплатити, повинен бути точно визначеним, а не змінюватися довільно;
- усякий податок має стягуватися у такий час і такий спосіб, що найменш

обтяжливий для платників;

– податок повинен установлюватися за принципами справедливості [2].

Отже, платники податків є, по-перше, учасниками податкових відносин, які сплачують податки за рахунок коштів, що їм належать, по-друге – зобов'язаними особами. Сумлінне виконання платниками податків їхніх обов'язків забезпечить порядок і процвітання нашої держави.

Платники податків можуть розраховувати на представлення своїх інтересів в контролюючих органах, користуватися податковими пільгами, одержати відстрочення, оскаржувати рішення, повне відшкодування збитків та інше.

Всі кошти, отриманні з податків, надходять до державного бюджету, що складається з двох частин: доходів та видатків. Доходи – це кошти, які держава збрала для того, щоб використовувати їх у майбутньому на свій розвиток (при цьому, основним доходом держави є податки), видатки – кошти, за допомогою яких держава виконує покладені на неї завдання. Держава мусить утримувати Державний апарат управління, армію, органи підтримки громадського порядку, забезпечувати роботу лікарень, шкіл, університетів та інше [3].

Бюджетний дефіцит як перевищення видатної частини бюджету над дохідною спостерігається в Україні за останні 10 років (2008-2018) [4]. Бюджет відображає не тільки фінансовий стан держави, а й характеризує багато в чому соціально-економічну ситуацію у країні.

Для покращення ситуації в Україні не достатньо просто підняти податки: збільшення податків або недоцільне, або неможливе, а скорочувати видатки теж не вихід, оскільки вони можуть досягнути критичного мінімуму [5]. На формування бюджетного дефіциту в Україні, на жаль, суттєво вплинула тіньова економіка: господарська діяльність, яка розвивається поза державним обліком та контролем, а тому не відображається в офіційній статистиці. «Тіньові» підприємства не перерозподіляють власних доходів до бюджету та державних цільових фондів, не сплачують податків, збільшуючи власні прибутки.

Тіньова економіка – результат системної кризи економіки, що виникла через невідповідність методів здійснення ринкових перетворень. Поширення тіньової економіки в Україні відбулося на базі руйнації діючих розподільних відносин і побудови нових, які істотно порушили усталений баланс інтересів суб'єктів економіки, паритетність розвитку окремих її сфер, мотивації ефективного господарювання. За даними Міністерства економіки, рівень тіньового сектору економіки України за останні роки становив близько 45% ВВП [6]. Це дуже негативно впливає на економіку всієї країни. Тіньова економіка притаманна не лише великим підприємствам, а й людям з середнього та малого бізнесу, звичайним працівникам.

Міжнародна практика ведення бізнесу підтверджує - належне виконання громадянами свої обов'язків сприяє стабільності держави, її економічному та соціально-культурному розвитку. У разі їх невиконання країна не здатна буде підтримувати свій народ, порушується розвиток усіх сфер, що призводить до занепаду.

При сучасній економічній ситуації в Україні люди хочуть більше заробляти, щоб заможніше жити. Вони змушені повністю або частково приховувати свої доходи, адже з податками вони в рази менші. Все це виникло через дуже сильну недовіру людей до влади. Головна проблема в Україні – це непрозорість системи. Народ розуміє, що гроші зібрані з них, не ідуть на благо країни. Частина грошей просто недоцільно використовуються. Тому збільшення податків тільки підвищить незадоволеність владою, і «тіньових» підприємств стане більше.

Варто звернути увагу на побудову податкової системи розвинених іноземних країн. Податки там коливаються від 25-45% від зароблених доходів. Однією з найрозвиненіших країн є США [5]. Головною основою всієї податкової системи Америки є прозорість всієї фінансової системи. Кожен охочий платник податків у США може вільно та просто подивитися куди пішли його гроші. Це саме те, чого не вистачає в нашій країні. Люди з розвинених країн відчують себе не рабами системи, а основою всієї держави.

Для вирішення такої проблеми в Україні, як несплата податків, необхідно забезпечити функціонування в державі повністю прозорої бюджетної системи.

Варто проаналізувати практику мотивації для платників податків в інших країнах, зокрема, в країнах Євросоюзу: в таких державах менше платять одружені люди з дітьми; влада заохочує людей до створення сімей. Також у США податками не обкладаються витрати на освіту, медицину та благодійність. Очевидно, що таку систему заохочень можна запровадити в нашій державі. Людей можна заохочувати до народження дітей, купівлі екологічно чистого транспорту та багато чого іншого.

Зазначене можна буде запровадити лише після реформ, що зроблять фінансову систему прозорою. В іншому випадку заохочення можуть негативно вплинути на всю економічну ситуацію в країні.

Тож підсумовуючи, можна створити такий план дій: забезпечити на державному рівні заходи щодо створення фінансової прозорої системи; активізувати боротьбу з офшорними та «сірими» підприємствами; впровадити в нашій державі систему заохочення населення до сплати податків із застосуванням диференційованих податкових знижок та пільг.

Література:

1. Бостан С. К., Гусарев С. Д., Пархоменко Н. М., Бостан Л. М., Заяць Н. В. Теорія держави і права Альма-матер 2013 ISBN 978-966-580-420-8. URL:<https://uk.wikipedia.org/wiki>. (дата звернення: 15.04.2019).
2. Сміт А. Исследования о природе и причинах богатства народов. Книга 5. *Про витрати государя чи держави*. URL: www.gumer.info/bibliotek_Buks/Econom/smit.php (дата звернення 01.04.2019).
3. Держава. Функції держави. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki>. (дата звернення: 15.04.2019).
4. Бюджет. Фінансування. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/>. (дата звернення: 15.04.2019).
5. Тіньова_економіка. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki> (дата звернення 03.04.2019).
6. Андрущенко В. Л., Варналій З. С., Прокопенко І. А., Тучак Т. В. Податкові системи зарубіжних держав. URL: <https://nusta.edu.ua/jspui/bitstream.pdf>. (дата звернення: 15.04.2019).

Жидик Я.О.

здобувач вищої освіти першого рівня
групи ПБД-1

Науковий керівник: **Бутенко Н.В.**

д.е.н., професор кафедри підприємництва

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

м. Київ, Україна

ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ПОДАТКУ НА ВИВЕДЕНИЙ КАПІТАЛ В УКРАЇНІ

Податок на прибуток – один із загальнодержавних податків в Україні, об'єктом якого є бухгалтерський фінансовий результат до оподаткування, який в подальшому коригується на різниці, прямо визначені Податковим кодексом України. Поточна ставка податку становить 18%. Незважаючи на те, що такий податок є досить поширеним і використовується в багатьох високорозвинених країнах, він характеризується певними недоліками, зокрема в контексті української економіки. Науковці виділяються наступні проблеми класичного корпоративного податку: проблема розрахунку об'єкта оподаткування, адже коригування на різниці часто є неоднозначним і є передумовою претензій з боку податкової; проблема адміністрування податку та вчинення фіскального тиску на платника податку; низька фіскальна ефективність податку на прибуток, що є результатом поєднання недоліків, згаданих вище [3].

Вирішенням даних проблем може бути впровадження податку на виведений капітал (далі ПВК) замість звичного для українського бізнесу податку на прибуток. ПВК матиме дві ставки, відповідно до проекту закону Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо податку на виведений капітал: 15% для розподілу прямих прибутків (наприклад дивідендів) та 20% для розподілу прихованих прибутків (так званих «умовних дивідендів»). Підприємства, що підпадатимуть під сплату ПВК, повинні будуть звітуватися виключно про оподатковувані операції і відпаде необхідність подавати податкову декларації на основі повної фінансової звітності компанії [2].

Таким чином, введення ПВК замість податку на прибуток підприємств вирішить проблеми, якими характеризується другий, зокрема: проблема розрахунку об'єкта оподаткування зникне або суттєво зменшиться за рахунок того, що не потрібно буде розглядати фінансові результати підприємства за минулі роки і коригувати поточні показники на різниці, виділені у Податковому кодексу. Розрахунок бази оподаткування зведеться до контролю за операціями та платежами, що мають на меті вивести капітал з підприємства, які водночас є куди більш явними і прозорими аніж складові поточної бази оподаткування; в результаті встановлення простих правил розрахунку об'єкта оподаткування адміністрування податку суттєво зменшиться, в тому числі зі зменшенням кількості первинних документів, що повинні бути опрацьовані; податок на

виведений капітал приносить більше надходжень до державного бюджету в середньостроковій перспективі, у порівнянні з податком на прибуток.

І якщо до перших двох тверджень в експертів немає жодних запитань, то значний позитивний ефект від реалізації реформи корпоративного податку викликає багато сумнівів. За оцінками аналітичного центру Vox Ukraine, бюджет може недоотримати від 38 до 48 мільярдів доларів в розрахунку на 2018 рік.

Таблиця 1

Вплив ПВК на стан бюджету

	Оптимістичний сценарій	Песимістичний сценарій
Недоотримані податки за період дії ППП, млрд грн	- 74.7	- 74.7
Податкові надходження від сплати ПВК, млрд грн	+ 36.9	+ 27.4
Бюджетний дефіцит, млрд грн	- 37.8	- 47.3
% від ВВП	1.2%	1.5%

Джерело: розроблено автором на основі [4]

Аналогічна ситуація буде спостерігатися впродовж декількох років після імплементації згаданих змін (за різними оцінками, бюджет неотримуватиме надходжень впродовж 2-3 років). Однак після кількох збиткових періодів український бюджет почне наповнюватися зі швидшими темпами, ніж це могло б відбуватися за умови використання податку на прибуток підприємств.

Для того, щоб запобігти можливому дефіциту державного бюджету, пропонується здійснити кілька вибіркового дій: ефективне бюджетне планування дозволить мінімізувати неперіоритетні витрати державного бюджету, та полегшить відчуття негативного ефекту від неотримання надходжень; підвищення ставки ПВК в перші роки впровадження до рівня податку на прибуток підприємств, дозволить частково компенсувати дефіцит бюджету [1].

Таким чином, поступове і обдумане впровадження ПВК дозволить не допустити негативного впливу при реалізації реформи і принесе значні позитивні наслідки для податкової системи та економіки України в цілому впродовж подальшого його використання.

Література:

1. Corporate Profit Tax vs. Exit Capital Tax: Analysis and recommendations. D. Saha, O. Betliy, T. Otten, R. Giucci. 2017. URL: http://www.beratergruppe-ukraine.de/wordpress/wp-content/uploads/2017/04/PS_01_2017_en.pdf. (дата звернення: 15.04.2019).
2. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо податку на виведений капітал : проект Закону від 05.07.2018 р. № 8557.
3. Гаптунова І. Трансформація податку на прибуток підприємств у податок на виведений капітал. 2016. С. 8–13.
4. Як вплине впровадження податку на виведений капітал на стан бюджету. Vox Ukraine. URL: <https://voxukraine.org/uk/bazhanij-podatok-do-chogo-prizvede-vprovadzheniya-podatku-na-vivedenij-kapital/>. (дата звернення: 15.04.2019).

Заклинська А.І.

здобувач вищої освіти першого рівня
групи ОА-41Науковий керівник: **Бондарєва Т.Г.**
к.е.н., доцент кафедри обліку і аудитуНаціональний університет водного господарства та природокористування
м. Рівне, Україна

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ОПОДАТКУВАННЯ КРАЇН ЄС ТА НАПРЯМИ ЙОГО ВПРОВАДЖЕННЯ В ПОДАТКОВУ СИСТЕМУ УКРАЇНИ

Економічний розвиток будь-якої країни забезпечує система оподаткування, яка є сукупністю податків, зборів, відрахувань і платежів із фізичних осіб та суб'єктів господарювання.

Податкова система є регламентованою нормами фінансового права, закріпленими в законах та інших нормативно-правових актах з питань оподаткування, сукупність податкових відносин, які опосередковуються фінансовими органами, що забезпечують адміністрування податків і проявляються в конкретних формах оподаткування [1]. Обрана система оподаткування в країні є основою для забезпечення громадського правопорядку, підвищення рівня духовно-культурного життя населення, вирішення соціальних проблем тощо.

Особливості податкових систем країн-членів Європейського Союзу досліджувалися у працях Г.М. Білецької, В.А. Валігури, О.Ю. Гусак, А.О. Завальнюка, В.М. Мельника, М.С. Онуфрика, О.Ю. Швеця та ін.

У сучасних умовах економічного розвитку України головним аспектом, який потребує реформування є існуюча податкова система, оскільки недостатня ефективність системи оподаткування нашої країни проявляється у надзвичайно низьких позиціях в міжнародних рейтингах. Частка податків та соціальних внесків у ВВП деяких країн ЄС та України наведена на рис. 1.

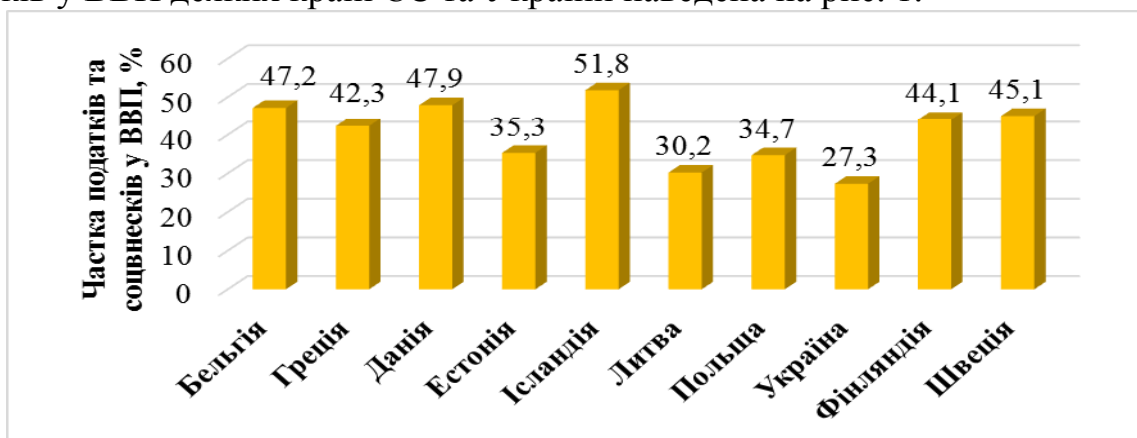

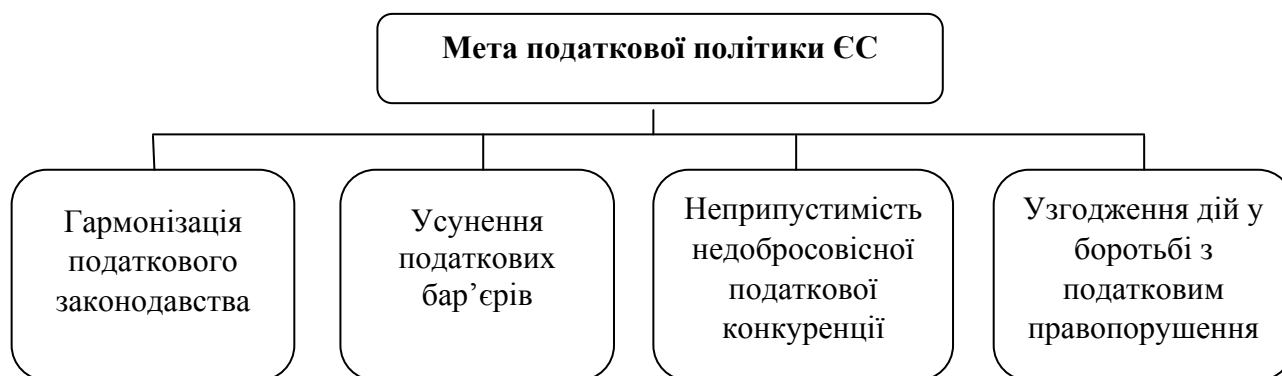
Рис. 1. Частка податків та соціальних внесків у ВВП деяких країн ЄС та України

Джерело: за даними [2]

Необхідність гармонізації та удосконалення вітчизняної податкової системи визначається глобалізацією та інтеграцією України у ЄС. Для цього доцільно розглянути особливості функціонування податкових систем країн-членів ЄС. На рис. 2 наведено головні цілі податкової політики ЄС.

Зусилля ЄС щодо гармонізації податкових систем переважно зосереджені на законодавстві про податки, які стягуються з товарів і послуг.

Варто зазначити, що з 2012 по 2016 рр. у Європейському Союзі збільшилася частка непрямих податків у ВВП з 12 до 15,5%. Така динаміка спричинена лібералізацією податкових систем більшості країн Євросоюзу, які зголосилися знизити податковий тиск на виробничий бізнес через зниження частки прямих податків [5].

Рис. 2. Цілі податкової політики ЄС

Джерело: за даними [3; 4]

Найбільш вдалою та показовою податковою реформою ЄС є впровадження нової системи оподаткування малого бізнесу в Німеччині. У 2014 р. уряд ФРН на чолі з Ангелою Меркель ухвалив законопроект, згідно з яким представники малого бізнесу можуть отримати податкові канікули на термін до 3 років за умови прибутковості в останні 3 фінансових роки. Крім того, малий бізнес в Німеччині тепер має пріоритетне право на обслуговування державних закупівель у відношенні до великих корпорацій [6].

Система оподаткування в ЄС – це процес, який має конкретні напрями розвитку, свою динаміку, тому ми вважаємо за доцільне відділити основні переваги та недоліки оподаткування країн-членів ЄС, які наведені в таблиці.

Таблиця

Основні переваги та недоліки оподаткування країн-членів ЄС

Переваги 1	Недоліки 2
Ліберальне податкове законодавство для малого бізнесу у більшості країн	Велика кількість малих підприємств, обробляти які необхідно відповідно до закріплених за регіоном податкових органів, призводить до зростання державних видатків на утримання апарату
Адаптивне звільнення від оподаткування для новостворених підприємств строком до 6 місяців	Відносно дискримінаційна політика щодо великих корпорацій

1	2
Велика кількість вільних економічних зон	Наявність офшорних зон, які використовуються для відмивання грошових потоків і легалізації незаконних прибутків
Спрощена процедура відносин з податковими органами – виключно весь документооборот проходить в електронному режимі	Практичне безсилля податкових структур проти офшорних центрів

Джерело: за даними [7; 8]

Основні тенденції оподаткування, які сформувалися в ЄС, повинні стати прикладом в адаптаційному процесі податкової системи для України. Тому керівництво держави повинно активно долучатися до процесу адаптації та модифікувати національну податкову систему згідно з політикою гармонізації ЄС. Основними напрямками цього мають бути: зменшення податкового тиску на вітчизняний бізнес; вирівнювання нерівномірності розподілу податків; підвищення прозорості контролю за використанням податків; створення і розвиток податкової культури; розробка стратегії розвитку малого підприємництва з урахуванням податкових реформ; боротьба з тіньовою економікою; створення вільних економічних зон за участю великих корпорацій; збільшення відповідальності за ухилення від податків [9].

Таким чином, зазначені вище напрями адаптації повинні служити основою до дії для українських реформаторів, яким необхідно примножити позитивний ефект від таких реформ і нівелювати негативний.

Література:

1. Податкова система: навч. посіб. / В. Г. Баранова, О. Ю. Дубовик, В. П. Хомутенко та ін. URL: <https://www.twirpx.com/file/1564687/>. (дата звернення: 15.04.2019).
2. Сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>. (дата звернення: 15.04.2019).
3. European Commission. *Experiences with cash-flow taxation and prospects*. Final report. – URL: https://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/resources/documents/taxation/gen_info/economic_analysis/tax_papers/taxation_paper_55.pdf. (дата звернення: 15.04.2019).
4. Швець Ю. О., Завальнюк А.О. Податкові реформи в країнах ЄС: переваги, недоліки їх впровадження в податкову систему України. Європейський вектор економічного розвитку. URL: <http://eurodev.duan.edu.ua/images/stories/Files/2016-2/13.pdf>. (дата звернення: 15.04.2019).
5. Paying Taxes 2016: The global picture / World Bank Group and PwC, 2015. URL: <https://www.pwc.com/gx/en/payingtaxes-2016/paying-taxes-2016.pdf>. (дата звернення: 15.04.2019).
6. European Commission «Taxation trends in the European Union – Data for the EU Member States, Iceland and Norway» Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2014. 308 p. URL: <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/5786841/KS-DU-14-001-EN.PDF/7bec4a16-f111-4386-a4b4-8f1087be1063?version=1.0>. (дата звернення: 15.04.2019).
7. Біла Л. М. Спільні і відмітні риси податкових систем країн європейського союзу та України. Глобальні та національні проблеми економіки. URL: <http://global-national.in.ua/archive/6-2015/135.pdf>. (дата звернення: 15.04.2019).
8. Канкава О. А. Реформи податкової системи України в контексті євроінтеграції. *Вісник КНЕУ*. URL: <http://eurodev.duan.edu.ua/images/stories/Files/2016-2/13.pdf>. (дата звернення: 15.04.2019).
9. Нагорняк Г., Вовк Ю. Проблеми податкового регулювання в Україні та шляхи їх вирішення. Галицький економічний вісник. URL: https://www.researchgate.net/publication/277308004_Problemi_podatkovogo_reguluvanna_v_Ukraini_ta_slahi_ih_virisenna. (дата звернення: 15.04.2019).

Єленець Ю.В.

здобувач вищої освіти першого рівня
групи ОіО – 1 інт.

Науковий керівник: **Бондарєва Т.Г.**

к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту

Національний університет водного господарства та природокористування
м. Рівне, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ МАТЕРІАЛЬНОЇ ДОПОМОГИ

На кожному підприємстві існують виплати працівникам, відмінні від заробітної плати та інших заохочувальних та компенсаційних виплат, тобто виплати у вигляді матеріальної допомоги разового характеру. Згідно зі статтею 96 Кодексу законів про працю [1], право на отримання матеріальної допомоги працівником підприємства вказується в розділі колективного договору «Соціальні пільги, гарантії та компенсації працівникам».

Матеріальна допомога, яка виплачується працівникам, відповідно до Інструкція зі статистики заробітної плати, затвердженої наказом Держкомстату від 13.01.2004 р. № 5 [2], залежно від частоти виплат й охоплення осіб, яким її виплачують, поділяється на систематичну допомогу та разову.

Систематична матеріальна допомога виплачується роботодавцем усім або більшості працівникам, наприклад, на оздоровлення при наданні відпустки, у зв'язку з екологічним станом, до святкових дат і ін. Даний вид допомоги належить до Фонду оплати праці у складі інших заохочувальних та компенсаційних виплат. Вона надається на підставі наказу керівника підприємства, у якому зазначають подію, на основі якої буде виплачуватись допомога, посилаються на норму колективного договору і надають припис бухгалтерії нарахувати матеріальну допомогу працівникам у конкретному розмірі.

Разова матеріальна допомога надається працівнику, а не всім працівникам, у зв'язку з певними серйозними подіями, які стались раптово. У такому разі рішення про виплату приймає керівник.

Оподаткування та відображення інформації про матеріальну допомогу в обліку має свої особливості. Податковий кодекс України [3] не містить норм, які розмежовували б це поняття на два види, проте податківці зазначають, матеріальна допомога, яка виплачується систематично всім або більшості працівникам, з метою оподаткування прирівнюється до заробітної плати та включається до загального місячного доходу платника податку. Отже, систематична матеріальна допомога оподатковується податком на доходи фізичних осіб у розмірі 18% (враховується при визначенні права працівника на податкову соціальну пільгу) та військовим збором (1,5%). У Податковому розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податку, і сум утриманого з них податку (ф. № 1 ДФ) систематична матеріальна допомога відображається у складі заробітної плати: в розділі I – з ознакою

доходу «101», а в розділі II за рядком «Військовий збір» у загальній сумі виплат, нарахованих та виплачених фізичним особам у звітному кварталі. Також роботодавець повинен на дані виплати нараховувати ЄСВ за ставкою 22%, а для осіб з інвалідністю – 8,41%.

У бухгалтерському обліку систематична матеріальна допомога відображається за дебетом рахунків 23, 91–94 та кредитом 661 рахунку, тобто через рахунки операційних витрат без використання рахунків 8-го класу. Сума виплат включається в дохід працівника у вигляді зарплати.

Для цілей оподаткування разову матеріальну допомогу поділяють на цільову благодійну допомогу та нецільову (НБД). Остання, крім особливостей разових виплат має свої риси, відмінні від них. Дана допомога може надаватись не тільки працівникам підприємства, а й особам, які не працюють на ньому. Якщо, систематична допомога надається працівникам без відповідної заяви, то для одержання разової потрібна заява, де чітко повинно бути зазначено, що дана особа просить нецільову благодійну допомогу, наприклад у зв'язку з сімейними обставинами. На підставі заяви керівник приймає рішення про надання допомоги та її розмір.

Сума НБД у 2019 році не включається в оподатковуваний дохід фізичної особи та не оподатковується податком з доходів фізичних осіб та військовим збором, якщо допомога надана резидентом (фізичною чи юридичною особою) та її сума загалом за рік не перевищує 2690 грн.

Фізична особа, яка отримала дану допомогу більшу за 2690 грн. протягом року повинна подати до податкової за підсумком звітного року декларацію про майновий стан і доходи, в якій зазначити суму допомоги.

НБД не оподатковується єдиним соціальним внеском, оскільки дана допомога не належить до фонду оплати праці та винагороди за виконані роботи чи надані послуги. Також нецільова благодійна допомога не обкладається податком на прибуток, так само як і систематична.

В бухгалтерському обліку інформація про НБД відображається на субрахунку 949 « Інші витрати операційної діяльності». Її суму включають у витрати звітного періоду.

Отже, матеріальну допомогу, яку виплачує роботодавець працівникам, можна класифікувати як систематична та разова. Систематична матеріальна допомога оподатковується податком з доходів фізичних осіб, військовим збором та єдиним соціальним внеском у складі зарплати.

Література:

1. Кодекс законів про працю України : Закон України від 10.12.1971 р. № 322-VIII. Дата оновлення: 11.10.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08>. (дата звернення: 15.04.2019).

2. Інструкція зі статистики заробітної плати : наказ Державний комітет статистики України від 13.01.2004 р. № 5. Дата оновлення: 13.01.2004. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0114-04> (дата звернення: 15.04.2019).

3. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 р. N2755-VI. Дата оновлення: 23.11.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>. (дата звернення: 15.04.2019).

Єленець Ю.В.

здобувач вищої освіти першого рівня
групи ОіО – ІІІІт.

Науковий керівник: **Осадча О.О.**

д.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту

Національний університет водного господарства та природокористування
м. Рівне, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ КРИПТОВАЛЮТИ: ВІТЧИЗНЯНІ РЕАЛІЇ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

В 2010 році на ринку багатьох держав з'явилася криптовалюта, статус якої і досі невизначений, проте, вона вже займає провідні позиції на ринку. Тому важливо спрогнозувати подальший розвиток такої валюти як засобу платежу в Україні, а також принципи її оподаткування.

На українському ринку криптовалюта перебуває в так званій «сірій зоні», оскільки її існування ніяк не регулюється на законодавчому рівні. З одного боку, згідно з Цивільним кодексом України законним платіжним засобом, обов'язковим до приймання на всій території України, є грошова одиниця України – гривня [4]. З іншого боку, на законодавчому рівні відсутні будь-які заборони на обіг криптовалют і їх використання в якості засобу обміну за товари або послуги.

У 2014 році Національний банк України оголосив, що вважає криптовалюту фінансовим сурогатом, який не може бути використаним на території України у якості платіжного засобу. Однак наприкінці 2017 року Національний банк переглянув свій підхід до визначення криптовалюти, а відповідна заява втратила актуальність у березні 2018 року. В Україні наразі відсутнє не тільки спеціальне регулювання відносин на ринку криптовалюти, а й самі норми, що визначили б це поняття [1].

Слід зазначити, що Україна входить до першої десятки країн за кількістю користувачів цієї валюти. Вітчизняні підприємства ведуть свою діяльність, використовуючи криптовалюту, не реєструючись при цьому офіційно. Окрім того, щоб не відставати від іноземних країн, українські майнери створили власну криптовалюту України. Її назва Карбованець або Karbo, вона така як і Bitcoin, але побудована на дещо відмінному протоколі прикладного рівня під назвою Криптонот (CryptoNote) [1].

На початку 2018 року у Верховній Раді України знаходились три законопроекти, які стосувалися криптовалютного ринку. Перший з них, проект закону «Про обіг криптовалюти в Україні» від 06.10.2017 р. № 7183, визначає основні поняття і прирівнює криптовалюту до об'єкта права власності, а не до платіжного засобу з відповідним оподаткуванням згідно з чинним законодавством. А проект закону «Про внесення змін до Податкового кодексу України (щодо стимулювання ринку криптовалют та їх похідних в Україні)» від

30.10.2017 р. № 7246 передбачає звільнення від оподаткування прибутку від здійснення операцій з купівлі та продажу криптовалют, а також їх видобування протягом 2019-2025 років, однак в Податковому Кодексі України на даний час не внесено жодних змін.

Думка про те, що криптовалюта не є грошовою одиницею і не оподатковується є хибною, оскільки операції з купівлі-продажу валюти є діяльністю, мета якої отримати прибуток, тобто є підприємницькою діяльністю. Ст. 165.1 Податкового кодексу України не звільняє операції з купівлі-продажу криптовалют від оподаткування податком на доходи фізичних осіб, тому такі операції підлягають оподаткуванню у випадку отримання від них доходу. Варто звернути увагу, що оподаткуванню підлягатиме лише виведений дохід, тобто ті криптовалюти, які були обміняні на грошові кошти і переведені на банківський рахунок/картку фізичної особи. Він становитиме 5% від різниці між ціною продажу криптовалюти і задокументованою ціною її купівлі (або вартістю майнінга). Фізичні особи будуть платити ще й військовий збір в розмірі 1,5%. Операції з обміну однієї криптовалюти на іншу не підлягатимуть оподаткуванню враховуючи той факт, що обмін однієї криптовалюти на іншу не є доходом.

Для врегулювання правового статусу цієї валюти варто скористатися міжнародним досвідом, зокрема, Швейцарія адаптувала свої податкові правила до операцій з криптовалютами. Податкова служба країни кожного дня публікує курс Bitcoin на своєму сайті, щоб можна було перерахувати свої доходи для цілей оподаткування. В Білорусії криптовалюти та майнінг легалізовані вже досить тривалий термін, а доходи від цифрових транзакцій не будуть підлягати оподаткуванню до 1 січня 2023 року згідно з Декретом про розвиток цифрової економіки [1].

Таким чином, з огляду на українське законодавство, цілком проблемним виявляються операції навіть з грошовими коштами, джерелом походження яких є криптовалюта (її купівля чи продаж). Якщо говорити про перспективи врегулювання криптовалюти як засобу платежу чи валютну цінність в Україні в майбутньому, то такий варіант, зважаючи на економічний ефект, дуже малоймовірний, оскільки в умовах слабкої національної валюти це легко призведе до збільшення інфляційних процесів у державі, здешевлення національної валюти та до легкого обходу валютного законодавства, зокрема валютних обмежень щодо виведення валюти та цінностей закордон.

Література:

1. Багинський О. В. Перспективи використання криптовалюти Bitcoin. *Міжнародне науково-технічне співробітництво: принципи, механізми, ефективність* : матеріали міжнар. наук. конф., м. Київ, 13-14 березня 2014 р. Київ, 2014. С. 10–12.
2. Податковий Кодекс України. Дата оновлення: 01.03.2019. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
3. Про платіжні системи та переказ коштів в Україні : Закон України від від 05.04.2001 р. № 2346-III. Дата оновлення: 07.02.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2346-14>.
4. Цивільний кодекс України. Дата оновлення: 04.02.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.

Карплюк Н.Ю.

здобувач вищої освіти першого рівня
групи ОА-41

Науковий керівник: **Павелко О.В.**

к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту

Національний університет водного господарства та природокористування
м. Рівне, Україна

МЕТОДИ ОБЧИСЛЕННЯ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ

В Україні з відновленням інтересу до Податкового кодексу дедалі частіше вносяться пропозиції щодо скасування ПДВ (що є недоречним, оскільки справляння ПДВ є основною умовою вступу до ЄС) або ж зміни методу його обчислення. Більшість таких пропозицій надається без відповідних економічних розрахунків та врахування діючої практики бухгалтерського обліку, у зв'язку з чим може виникнути ситуація, коли з впровадженням нового методу обчислення ПДВ недієздатною виявляться методика контролю та бухгалтерського обліку. Тому актуальним є дослідження існуючих методів обчислення ПДВ, а також їх облікового забезпечення, оскільки від останнього залежить сама можливість переходу до іншого методу.

Відповідно до Податкового кодексу України – податок на додану вартість – непрямий податок, який нараховується та сплачується відповідно до його норм. Загалом, податок на додану вартість являє собою надбавку до ціни товарів (робіт, послуг), які споживаються на митній території держави, тобто є частиною новоствореної вартості товарів (робіт, послуг) і сплачується кінцевим споживачем [1]. Основними категоріями, які характеризують податок на додану вартість є база оподаткування, об'єкт оподаткування та діючі ставки податку, завдяки яким можна надати вдалу економічну характеристику податку в цілому. База оподаткування обраховується, виходячи із договірної вартості, шляхом урахування акцизного збору, ввізного мита та інших загальнодержавних податків та зборів, що включаються до ціни товару.

Об'єктом оподаткування ПДВ є додана вартість, яка включає в себе наступні елементи: матеріальні витрати (вартість сировини та матеріалів, які витрачені у виробництві, послуги виробничого характеру); заробітна плата та інші заохочувальні і компенсаційні виплати; відрахування на соціальні заходи; амортизація (сума нарахованих амортизаційних відрахувань основних засобів, які безпосередньо беруть участь в процесі виробництва товарів, робіт та послуг) [3].

Згідно з Податковим кодексом України об'єктом оподаткування є операції платників податку з: постачання товарів, місце постачання яких розташоване на митній території України; постачання послуг, місце постачання яких розташоване на митній території України; ввезення товарів на митну територію України; вивезення товарів за межі митної території України; постачання

послуг з міжнародних перевезень пасажирів і багажу та вантажів залізничним, автомобільним, морським та авіаційним транспортом тощо [1].

В Україні діють ставки податку на додану вартість в трьох розмірах: 20 відсотків, 0 відсотків та 7 відсотків. Оподаткування операцій з продажу товарів, надання послуг, виконання робіт здійснюється за ставкою 20%.

Нульова ставка застосовується до таких операцій, як експорт товарів; постачання товарів для заправки або забезпечення морських, повітряних суден, космічних кораблів, космічних ракетних носіїв або супутників Землі, наземного військового транспорту чи іншого спеціального контингенту Збройних Сил України, постачання товарів магазинами безмитної торгівлі; міжнародні перевезення пасажирів і багажу та вантажів залізницею, автомобільним, морським, річковим та авіаційним транспортом, послуги з обслуговування повітряних суден, що виконують міжнародні рейси.

За ставкою 7% згідно ПКУ оподатковуються операції з:

– постачання на митній території України та ввезення на її територію лікарських засобів, дозволених для виробництва і застосування в Україні та внесених до Державного реєстру лікарських засобів а також медичних виробів;

– постачання на митній території України та ввезення на митну територію України лікарських засобів, медичних виробів та/або медичного обладнання, дозволених для застосування у межах клінічних випробувань, дозвіл на проведення яких надано центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я [1].

На сьогодні вчені не дійшли згоди щодо кількості методів, за якими можна визначати суму ПДВ. Так, К.Ф. Ковальчук та Т.М. Рева виділяють три методи розрахунку ПДВ: прямий; адитивний; метод заліку (відшкодування). Натомість Б.Г. Маслов, дослідивши теорію та методику побудови системи обкладання ПДВ, визначив чотири способи стягування податку: прямий адитивний (бухгалтерський); непрямий адитивний; метод прямого вирахування; метод непрямого вирахування (метод заліку). [2, с. 62]

Його думку поділяє й О. О. Амоша, який виділяє такі методи розрахунку зобов'язань по ПДВ: прямий адитивний; непрямий адитивний; прямий метод віднімання; непрямий метод віднімання (метод накладних або кредитний) [4, с. 5]. Розглянемо методи обчислення ПДВ більш детально.

Прямий (балансовий), який полягає в обчисленні суми доданої вартості, а потім застосування до її величини певної ставки податку:

$$\Sigma \text{ПДВ} = \text{ДВ} \times \text{СП} , \quad (1)$$

де ДВ – додана вартість;

СП – ставка податку на додану вартість.

Адитивний метод полягає в застосуванні ставки податку до кожної складової доданої вартості окремо, а потім додаванням отриманих результатів:

$$\begin{aligned} \Sigma \text{ПДВ} = & (\text{ЗП} \times \text{СП}) + (\text{ПВ} \times \text{СП}) + (\text{ПК} \times \text{СП}) + \\ & + (\text{П} \times \text{СП}) + (\text{ПК} \times \text{СП}) + (\text{П} \times \text{СП}) + (\text{А} \times \text{СП}) , \end{aligned} \quad (2)$$

де ЗП – заробітна плата разом із нарахуваннями;

ПВ – податки, що відносяться до витрат підприємства;

ПК – плата за користування капіталом;

П – прибуток;

А – амортизаційні відрахування;

І – інші витрати, що збільшують додану вартість підприємства.

Вважаємо, що такий метод є більш трудомістким, оскільки потребує окрім виокремлення складових доданої вартості обраховувати суму податку за кожним із них, а потім отримані результати підсумовувати.

Метод заліку (відшкодування), за яким сума ПДВ визначається як різниця між податковим зобов'язанням та податковим кредитом:

$$\Sigma \text{ПДВ} = (B - M) \times \text{СП}, \quad (3)$$

де В – виручка від реалізації товарів (робіт, послуг);

М – матеріальні витрати;

СП – ставка податку [5, с. 124-130].

При цьому до обрахунку мають прийматися лише ті матеріали, що придбані у інших суб'єктів господарювання. Складність застосування цього методу полягає в тому, що не можна достовірно визначити кінцевого споживача продукції, у зв'язку з чим невизначеним залишається й платник податку.

Б. Г. Маслов, крім даних методів, розглянув непрямий метод віднімання:

$$\Sigma \text{ПДВ} = B \times \text{СП} - M \times \text{СП}, \quad (4)$$

де В – виручка від реалізації товарів (робіт, послуг);

М – матеріальні витрати;

СП – ставка податку [2, с. 62-68].

Таким чином, існують різні методи обчислення ПДВ, однак, в Україні для розрахунку суми ПДВ використовується непрямий метод віднімання, завдяки якому не викривлюється економічна сутність досліджуваного податку.

Література:

1. Податковий кодекс України (із змінами): URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>. (дата звернення: 15.04.2019).
2. Маслов Б. Г. Система налогообложения добавленной стоимости в Российской Федерации. *Управленческий учет*. 2008. № 8. С. 62–68.
3. Семенко Т. М. Податок на додану вартість як економічна категорія. *Ефективна економіка*. 2011. № 4. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=527>. (дата звернення: 15.04.2019).
4. Амоша О. О. Механізм оподаткування доданої вартості в Україні : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.04.01. Київ, 2005. 22 с.
5. Ковальчук К. Ф., Рева Т. М. ПДВ: ефективність і проблеми справляння. *Вісник Академії митної служби України. Економіка*. 2009. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vamsue_2009_1_19. (дата звернення: 15.04.2019).

Ковальчук І.В.,
здобувач вищої освіти рівня
молодшого спеціаліста групи О-3
Науковий керівник: **Боднарюк І.Л.**
к.е.н., доцент, викладач
Технічного коледжу Національний університет водного
господарства та природокористування
м. Рівне, Україна

УХИЛЕННЯ ВІД СПЛАТИ ПОДАТКІВ: ПРИЧИНИ ТА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ

Одним із найважливіших елементів економіки кожної країни є податкова система. Українська податкова система формується в складних кризових умовах. Як наслідок, дедалі більшого значення в українській економіці набуває проблема ухилення від сплати податків, що є одним із видів економічних злочинів. Вирішення цієї проблеми є дуже важливим з огляду на протидію фінансовим злочинам і необхідність залучення коштів до державного бюджету України.

Головним нормативно-правовим актом, що врегульовує відносини у сфері оподаткування, є Податковий кодекс України, а сама відповідальність за умисне ухилення від сплати податків прописана в Кримінальному кодексі України.

Особливістю правових норм, які встановлюють кримінальну відповідальність за ухилення від сплати податків, у більшості зарубіжних країн є те, що їх джерелами є не акти кримінального законодавства, а акти фінансового (податкового) законодавства. У США, наприклад, кримінальна відповідальність за злочини у сфері оподаткування встановлюється Кодексом внутрішніх доходів (англ. – Internal Revenue Code або I.R.C.), у Франції – Загальним кодексом про податки (фран. – Code Général des Impôts, CGI), у Німеччині – Положенням про податки (нім. – Abgabenordnung), а у Великій Британії та Італії – окремими спеціальними законодавчими актами про податки [1, с. 122].

У більшості країн запроваджено особливий порядок розслідування податкових злочинів. Таку діяльність віднесено до компетенції спеціальних підрозділів, що входять до системи Міністерства фінансів та податкових органів (Служба кримінальних розслідувань у податковій сфері США; Податкова поліція ФРН «Штойфа»; Фінансова гвардія Італійської Республіки). Останнім часом спостерігається світова тенденція до реорганізації органів податкових розслідувань: у їх структурі створюються оперативно-розшукові, слідчі й інформаційно-аналітичні підрозділи.

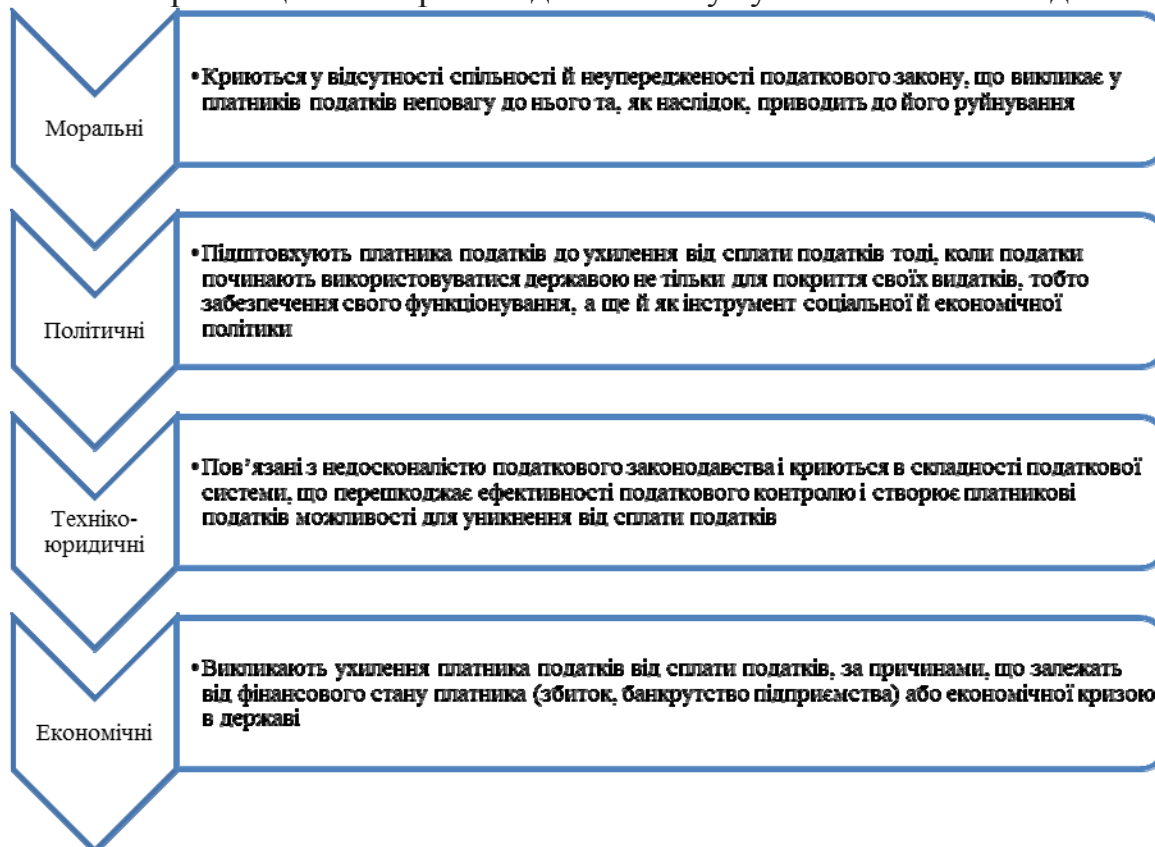
До основних функцій ДФСУ належить забезпечення формування та реалізація єдиної державної податкової, митної політики в частині

адміністрування податків і зборів, а також боротьба з правопорушеннями під час застосування податкового та митного законодавства, здійснення в межах своїх повноважень контролю за надходженням до бюджетів податків і зборів та інших платежів. Водночас існуючі дисбаланси вітчизняної податкової системи зумовлюють недосконалість податкового адміністрування, що значною мірою впливає на виникнення податкового боргу та тіньових відносин у фінансовій сфері [3, с. 83].

Виокремлюють такі групи причин ухилення від сплати податків (рис. 1).

Науковці виокремили декілька форм ухилення від сплати податків:

- нелегальна діяльність із виробництва товарів та надання послуг, тобто «тіньова економіка», яка передбачає повну несплату всіх податків і зборів і може провадитися у таких формах, як заняття підприємницькою діяльністю без відповідної державної реєстрації, імітація зупинення діяльності підприємства, здійснення діяльності, що підлягає ліцензуванню, без відповідної ліцензії, нелегальне виробництво товарів і надання послуг у межах легальної діяльності;

Рис. 1. Причини ухилення від сплати податків

- приховування об'єктів оподаткування в межах легальної діяльності передбачає неподання податкових декларацій або подання їх із перекручуванням; приховування виручки; заниження сум фактично виплаченої заробітної плати; завищення валових витрат тощо;

- фальсифікація обліку як метод ухилення передбачає ведення податкового обліку з порушенням чинного законодавства, наприклад, відображення підприємцем своїх особистих витрат як загальних витрат підприємства; невідображення у податковому обліку деяких операцій, наприклад, товари

продаються фактично, але продовжують обліковуватись на складах продавця і навпаки;

- маскування дійсних ситуацій іншими фіктивними юридичними ситуаціями може здійснюватися шляхом створення фіктивних фірм; оформлення операцій із продажу як дарунка; оформлення оплати праці як участі у прибутках або відносин позики тощо;

- неумисні правопорушення і помилки, які виникають внаслідок складності чинного законодавства, частоті зміни податкових норм, необізнаності платників із причини недостатнього інформування та роз'яснення податковими органами [2, с. 100].

За розрахунками Інституту соціально-економічної трансформації встановлені приблизні втрати держави за різними схемами окремо, а саме: офшорні операції становлять приблизно 260-320 млрд грн. на рік [2, с. 99].

Великий бізнес для ухилення від сплати податків частіше за все використовує офшори. За підрахунками міжнародної організації Global Financial Integrity, протягом 2004-2013 років з України без сплати податків було виведено близько 116 млрд дол., що становить у середньому 9,4% від ВВП щорічно. Якщо хоча би припустити що така ситуація триває і дотепер, то йдеться про 9 млрд. дол. щорічно або про 240-250 млрд грн. Відповідні втрати бюджету від несплати податку на прибуток становлять близько 50 млрд грн. на рік.

Також великого масштабу набувають схеми з ухилення сплати ПДВ, у тому числі створення штучного податкового кредиту. Розмір порушень за останні роки скоротився, але махінації з ПДВ відбирають у бюджету 10-12 млрд грн. на рік. Загалом великий бізнес олігархічних кланів України за допомогою різних схем недоплачує державі 100-160 млрд грн. на рік. Ці кошти, незважаючи навіть на недостатню інституційну здатність державних органів, могли б за сучасних умов сприяти зміцненню обороноздатності країни, поліпшенню якості освіти та медицини. Отже, виявлення та розкриття злочинів, що пов'язані з ухиленням від сплати податків, сьогодні є одним із напрямів реалізації державної політики у сфері оподаткування. Вирішення проблеми мінімізації сплати податкових платежів дасть змогу збільшити обсяг і стабілізувати надходження податкових платежів до бюджету України і, відповідно, забезпечити збалансований економічний розвиток української держави.

Література:

1. Біленчук П., Філоненко Г. Розслідування ухилення від сплати податків: досвід ФРН та США. *Історико-правовий часопис*. 2013. № 1. С. 121–127.
2. Коніна М. О., Овчаренко К. В. Соціально-економічні наслідки ухилення від сплати податків. *Бізнес-навігатор*. 2017. Вип. 4-2. С. 98–102.
3. Мединська Т. В., Мстець А. Т. Діяльність фіскальних органів щодо забезпечення ефективності податкового контролю в Україні. *Трансформаційні зміни національної економіки в умовах євроінтеграції*, 2018. С. 83–86.

Лазарчук К.С.

здобувач вищої освіти першого рівня
групи ОА-41

Науковий керівник: **Бондарєва Т.Г.**

к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту

Національний університет водного господарства та природокористування
м. Рівне, Україна

ПОДАТОК НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНИЙ СТАН

Податок на доходи фізичних осіб (ПДФО) – одне з основних джерел доходів бюджету держави, яке використовується для регулювання доходів і накопичень різних соціальних груп населення [1, с. 216].

ПДФО належить до числа загальнодержавних податків. Основним законом, який регулює питання ПДФО є Податковий кодекс України, який регулює відносини в сфері податків і зборів та визначає їх вичерпний перелік, серед яких є податок на доходи фізичних осіб, представлений у розділі IV [2, с. 46].

Податок на доходи фізичних осіб протягом тривалого часу відігравав незначну роль. Взагалі оподаткування довго не мало значного чи порівняно з іншими джерелами суспільного доходу, значення. Також не існувало умов для запровадження податків на доходи, адже більшість населення не мала відповідного рівня доходів, які можна було б оподатковувати [3, с. 23].

ПДФО виник з розвитком державності. В Україні систему оподаткування громадян ввели з ухваленням Закону Української РСР «Про прибутковий податок з громадян Української РСР, іноземних громадян та осіб без громадянства». З 26 грудня 1992-го і до 1 січня 2004-го оподаткування регулювалося Декретом КМУ «Про прибутковий податок з громадян». Тоді часто змінювалися ставки податку. Причиною тому стали розвиток ринкових відносин, зміни форм отримання доходів та ін. Доходи, отримані за основним місцем роботи, оподатковувалися за прогресивною шкалою, а за неосновним – за ставкою 20%. Наприкінці року йшов перерахунок податку з урахуванням всіх видів доходів, пільг.

З 2004-го діяв Закон України «Про податок з доходів фізичних осіб». Основними нововведеннями були відмова від прогресивної шкали оподаткування та встановлення єдиної ставки в 15% (з 1 січня 2004-го і до 31 грудня 2006-го ставка була 13%), надання податкових соціальних пільг, розширення бази оподаткування. У грудні 2010-го Верховна Рада ухвалила нинішній Податковий кодекс (розділ IV – ПДФО).

Спочатку ПДФО мав назву «прибутковий податок», який досі зустрічається в українській літературі та не є правильним, адже в такій

трактовці як об'єкт оподаткування визначається саме прибуток, що у більшості випадків для фізичних осіб не є справедливим, оскільки насправді об'єктом виступає власне дохід.

У світовій практиці цей податок називають *income tax*, або *individual income tax*. У перекладі *income* найчастіше розуміється як дохід або загальні надходження, на відміну від прибутку [3, с. 23]. Нова назва цього податку, яка з'явилась після реформи, запровадженої з 1 січня 2004 р. в Україні – податок з доходів фізичних осіб – є більш прийнятною.

Ставки ПДФО визначені ст. 167 ПКУ. Починаючи з 2016 року базову ставку було уніфіковано, і вона становить 18% [4]. Вона застосовується майже для всіх видів доходів громадян: зарплати, стипендії, заохочувальні виплати, виплати за договорами цивільно-правового характеру тощо. Є й низка доходів, які оподатковуються за іншими ставками. Це дивіденди за акціями – 5% або 9%, дохід від продажу майна (рухомого, нерухомого) – 5%, спадок – 5% або 18%. Також в ПКУ передбачені види доходів, які звільнені від податків (стаття 165).

Щоб обчислити базу обкладення ПДФО при нарахуванні доходів у вигляді заробітної плати, нараховану заробітну плату слід зменшити на суму (п. 164.6 ПКУ): страхових внесків до Накопичувального фонду, а у випадках, передбачених законом, – обов'язкових страхових внесків до недержавного пенсійного фонду, що відповідно до закону сплачуються за рахунок заробітної плати працівника; ПСП за наявності права на неї.

На сьогодні відомо, що ПДФО є одним із основних джерел поповнення бюджету України. За даними Міністерства фінансів станом на 31.12.2018 рік до казни надійшло ПДФО в розмірі 91741,8 млн грн. Це 9,88 % загальних доходів державного бюджету 2018 року.

Однак найбільшою проблемою в Україні залишається виплата зарплат в «конвертах». Це призводить до того, що величезні суми ПДФО не надходять до бюджету, оскільки, за різними оцінками, близько 30% доходів знаходиться в «тіні».

Якщо ж говорити про підвищення ефективності ПДФО в Україні, то доцільно було б перейти на прогресивну шкалу оподаткування. Тобто чим вищий дохід, вище і податок.

Література:

7. Юрчишена Л. В. Податок на доходи фізичних осіб: механізм стягнення та джерело доходу бюджету України. *Фінанси, звітність, банки*. 2016. № 1 (21). С. 215–224.

8. Демиденко Л. М., Тюріна М. М. Оподаткування доходів громадян в Україні: фіскальні новації. *Економічна наука. Інвестиції: практика та досвід*. 2017. № 16. С. 45–48.

9. Греченко В. А., Греченко В. В. Виникнення і розвиток податку з доходів фізичних осіб до Першої світової війни. *Історія держави та права*. 2010. С. 23–30.

10. Податковий кодекс України : Закон України від у редакції від 23.11.2018 № 2628-VIII, *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2011, № 13-14, № 15-16, № 17, ст. 112. ВВР, 2018, № 49, ст. 399. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення 01.04.2019).

Лапюк М.О.

здобувач вищої освіти рівня
молодшого спеціаліста групи О-3
Науковий керівник: **Боднарюк І.Л.**
к.е.н., доцент, викладач

Технічного коледжу Національний університет водного
господарства та природокористування
м. Рівне, Україна

РЕЙТИНГ НАЙБІЛЬШИХ ПЛАТНИКІВ ПОДАТКІВ УКРАЇНИ

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України “Деякі питання територіальних органів Державної фіскальної служби” від 30.03.2016 р. № 247, створено єдину юридичну особу – Офіс великих платників податків, до складу якої ввійшли Дніпропетровське, Запорізьке, Львівське, Одеське та Харківське управління на правах відокремлених підрозділів [1].

Законом України від 07.12.2017 р. №2245-VIII “Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2018 році” внесено зміни в критерії відбору великих платників податків. Так, з 1 січня 2018 року великий платник податків – юридична особа або постійне представництво нерезидента на території України, у якої обсяг доходу від усіх видів діяльності за останні чотири послідовні податкові (звітні) квартали перевищує еквівалент 50 мільйонів євро, визначений за середньозваженим офіційним курсом Національного банку України за той самий період, або загальна сума податків, зборів, платежів, сплачених до Державного бюджету України, контроль за справлянням яких покладено на контролюючі органи, за такий самий період перевищує еквівалент 1 мільйона євро, визначений за середньозваженим офіційним курсом Національного банку України за той самий період, у разі якщо сума таких податків, зборів, платежів, крім митних платежів, перевищує еквівалент 500 тисяч євро [2].

З 1 січня 2016 р. всі ВПП обслуговуються в системі Центрального офісу з обслуговування великих платників. Загальна кількість платників, які перебувають на обліку в Центральному офісі та підпорядкованих Спеціальним державним податковим інспекціям – 2224, з них 1727 великих платників включені до Реєстру ВПП на 2016 р. [3, с. 47].

У 2017 році реєстр великих платників податків зріс до 2,5 тис. підприємств, що на 45,6% більше, ніж у 2016 році. Однак, згідно з внесеними в грудні 2017 року змінами до Податкового кодексу, в 2018 році реєстр скоротився на 1,23 тис. підприємств – до 1,364 тис. одиниць.

У 2018 році ними було перераховано до Зведеного бюджету України 399,9 млрд грн. ТОП-100 найбільших компаній Офісу перерахували до зведеного бюджету 291,7 млрд грн. (або 72,94%), окрім цього, ця цифра більше

на 14% у порівнянні з минулорічним показником.

За галузевим критерієм до TOP-100 у 2018 році увійшли: 22 компанії добувної сфери, 10 компаній енергетичного сектору, 17 підприємств транспортної галузі, 8 фірм, що займаються виробництвом міцних спиртних напоїв, а також вина і пива, 7 металургійних компаній, 1 машинобудівний завод (АТ "МОТОР СІЧ"), 9 банків, 4 компанії, які займаються виробництвом тютюнових виробів, 4 компанії сфери зв'язку, 5 підприємств оптової торгівлі, 4 підприємства роздрібною торгівлі, 2 підприємства-виробники коксу та продуктів нафто перероблення, 1 підприємство харчової промисловості, 1 підприємство харчової промисловості (ДП "КК "РОШЕН"), 1 підприємство мобільного харчування (ПШ "МАКДОНАЛЬДЗ ЮКРЕЙН ЛТД"), 1 автосалон (ПШ "ТОЙОТА-УКРАЇНА"), 1 поліграфічний комбінат (ПОЛІГРАФКОМБІНАТ "УКРАЇНА"), 1 підприємство, яке займається дослідженнями та експериментальними розробками (ДП "АНТОНОВ"), 1 представництво, яке займається дослідженням кон'юнктури ринку та виявленням громадської думки ("ПРЕДСТАВНИЦТВО "МОМЕНТУМ ЕНТЕРПРАЙЗЕС (ІСТЕРН ЮРОП) ЛІМІТЕД). 1 виробник іншого електричного устаткування (ПРАТ "УКРГРАФІТ").

У 2018 році лідери зі сплати податків до бюджету країни трохи змінили свої позиції у рейтингу [3].

Таблиця 1

ТОР-10 найбільших платників за сплатою податків до Зведеного бюджету України за 2017-2018 рр.

№ з/п	Платник податку	2017 р.		2018 р.		Відхилення	
		сума, млн грн.	частка, %	сума, млн грн.	частка, %	у сумі, млн грн.	у %
1.	ПАТ "Укргазвидобування"	50455,9	35,85	41255,9	26,60	-9200,0	-18,23
2.	НАК "Нафтогаз Україна"	11518,0	8,18	28115,5	18,13	16597,5	144,10
3.	ПрАТ "АТ Тютюнова компанія Прилуки"	14055,2	9,99	16050,9	10,35	1995,7	14,20
4.	ПАТ "Укрнафта"	10364,5	7,36	15544,5	10,02	5180,0	49,98
5.	ПрАТ "Філіп Моріс Україна"	13572,1	9,64	14772,6	9,52	1200,5	8,85
6.	ПАТ "Джей ті Інтернешл Україна"	9548,9	6,78	9657,6	6,23	108,7	1,14
7.	ПАТ "Укртатнафта"	8691,9	6,18	9126,9	5,88	435,0	5,00
8.	АТ "Імперіал Тобакко продакшн Україна"	7528,9	5,35	7402,7	4,77	-126,2	-1,68
9.	АТ "УКРТРАНСГАЗ"	7815,6	5,55	6636,6	4,28	-1179,0	-15,09
10.	ДП "ЕНЕРГОРИНОК"	7195,4	5,11	6541,9	4,22	-653,5	-9,08
Разом		140746,4	100	155105,1	100	14358,7	10,20

Складено автором на основі даних [3]

Найбільше податків в 2018 році заплатили ПАТ "Укргазвидобування" – 41,26 млрд грн., що на 18,23% менше 2017 року і НАК "Нафтогаз Україна" – 28,12 млрд грн., що на 144,1% більше, ніж у 2017 році. На третьому місці –

ПрАТ "АТ Тютюнова компанія Прилуки" – 16,05 млрд грн., що на 14,2% більше 2017 року. На четвертому – "Укрнафта" (15,54 млрд грн., що на 49,98% більше, ніж у 2017 році, на п'ятому – ПрАТ "Філіп Морріс Україна" (14,77 млрд грн., що на 8,85% більше рівня 2017 року).

Далі розташувалися ПАТ "Джей Ті Інтернешнл Україна (9,66 млрд грн. із збільшенням суми сплачених податків на 1,14%), ПАТ "Укртатнафта" (9,13 млрд грн., що 5% більше суми 2017 року), АТ "Імперіал Тобакко Продакшн Україна" (7,4 млрд грн., що на 1,68% менше суми 2017 року), АТ "Укртрансгаз" (6,64 млрд грн. – на 15,09% менше) і ДП "Енергоринок" (6,54 млрд грн., що на 9,08% менше).

Загалом сума сплачених податків платниками Топ-10 у 2018 році порівняно із 2017 роком збільшилась на 14358,7 млн грн. (або на 10,2%). Найбільше зростання продемонстрували НАК "Нафтогаз Україна" – 144,10%, ПАТ "Укрнафта" – 49,98% та ПрАТ "Філіп Морріс Україна" – 8,85%.

Щодо структури надходжень до бюджету платників податків Топ-10, варто зазначити, що вона є відносно стабільною: ПАТ "Укргазвидобування" у 2017-2018 рр. формували 35,85 і 26,6% податків відповідно. На другому місці за часткою у 2017 році була компанія ПрАТ "АТ Тютюнова компанія Прилуки" – 9,99%, а у 2018 році – НАК "Нафтогаз Україна" – 18,13%. На третьому – у 2017 році – ПрАТ "Філіп Морріс Україна" (9,64%), у 2018 році – ПрАТ "АТ Тютюнова компанія Прилуки" – 10,35%.

Аналіз структур податкових платежів підприємств Топ-100 свідчить про те, що найбільша кількість великих платників податків – серед підприємств переробної (22 підприємства) та добувної промисловості (17 підприємств). А це значить, що економіка України на сьогодні в основному ґрунтується на видобутку та переробці природних ресурсів (зокрема, корисних копалин).

Фактично перебування на індустріальній стадії розвитку суспільства не сприяє руху вперед інформаційних технологій та превалюванню в економіці останніх технологічних укладів. За такої ситуації завдання держави полягає в стимулюванні розвитку інформаційних сфер економіки шляхом запровадження податкових пільг у відповідних високотехнологічних сферах виробництва та створення спеціальних податкових режимів для компаній, основним видом діяльності яких є інформаційне та нанотехнологічне виробництво.

Література:

1. Деякі питання територіальних органів Державної фіскальної служби : Постанова Кабінету Міністрів України від 30.03.2016 р. № 247.

2. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2018 році : Закон України від 07.12.2017 р. № 2245-VIII.

3. Мединська Т. В., Мстець А. Т. Особливості фіскального регулювання великих платників податків. *Актуальні проблеми розвитку регіону*. Вип. 12. С. 43–51.

4. Офіційний сайт Офісу великих платників податків Державної фіскальної служби України. URL: <http://officevp.sfs.gov.ua/media-ark/news-ark/365564.html>. (дата звернення: 15.04.2019).

Лівенда К.О.

здобувач вищої освіти першого рівня
групи ОА-21

Науковий керівник: **Осадча О.О.**

д.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту

Національний університет водного господарства та природокористування
м. Рівне, Україна

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ НАРАХУВАННЯ ТА ОБЛІКУ ПОДАТКУ НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ

Сьогодні, в умовах трансформації всіх сфер фінансової системи, особливо актуальним залишається питання вдосконалення оподаткування доходів громадян. Важливість реформування та стабілізування податкової системи зумовлена необхідністю забезпечення принципу соціальної справедливості, враховуючи велике розшарування суспільства за рівнем отриманих доходів.

Саме тому центральною ланкою сучасної податкової системи є оподаткування доходів фізичних осіб. Історично це найдавніша форма податкових взаємовідносин між державою та платниками податків. Вона, з одного боку, забезпечує фінансову базу держави, а з іншого – виступає головним знаряддям реалізації її економічної доктрини [4, с. 103].

Недосконалість сучасної системи оподаткування доводить необхідність виявлення резервів збільшення надходжень по податку на доходи фізичних осіб (ПДФО) без ризику збільшення податкового навантаження на громадян – платників цього податку. Тому, встановлюючи розміри оподаткування доходів фізичних осіб, держава прагне не тільки забезпечити стабільну дохідну базу, а й чинити вплив на розмір заощаджень громадян з метою оптимального здійснення своєї стратегії розвитку.

Отже, розглянемо детальніше особливості обліку та нарахування податку на доходи фізичних осіб. Цей податок займає особливе місце в системі оподаткування України, відрізняється від інших видів податків як за суб'єктом так і за об'єктом оподаткування. Головною рисою податку на доходи є те, що він становить рівень оподаткування у пряму залежність від джерела сплати податків – доходу [3, с. 113].

Значущість ПДФО обумовлена тим, що він:

- 1) безпосередньо зачіпає інтереси всіх без винятку верств економічно активного населення країни;
- 2) один з основних податків, який дозволяє в максимальному ступені реалізувати основні принципи оподаткування: справедливість і рівномірність розподілу податкового тягаря;
- 3) дозволяє змінювати розмір кінцевих доходів населення без зміни відповідності між результатами праці та її оплатою;

4) впливає на структуру кінцевих доходів населення, а отже, і на структуру потреб населення;

5) дозволяє обкладати доходи, які отримуються з різних джерел [5, с. 217].

Станом на 2019 рік порядок нарахування та сплати ПДФО регламентується розділом IV Податкового кодексу України «Податок на доходи фізичних осіб».

Оподаткування основних видів доходів фізичних осіб відповідно до Податкового кодексу України (ставки податку) наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Основні ставки ПДФО

Вид доходу, що оподатковується	Ставка ПДФО	Стаття ПКУ
Основна ставка податку. Застосовується до зарплати, лікарняних, виплат за договорами ЦПХ.	18%	п. 167.1
Чистий оподатковуваний дохід фізичних осіб-підприємців, що перебувають на загальній системі оподаткування (різниця між їх доходами та витратами)	18%	ст.177
Доходи від здавання майна в оренду/лізинг	18%	п. 170.1
Проценти на поточний або депозитний (вкладний) банківський рахунок (крім зарплатних), на вклад (депозит) у кредитних спілках	18%	пп. 167.5.1, пп. 14.1.268
Суми пенсій, якщо вона перевищує 10 прожиткових мінімумів для осіб, які втратили працездатність (у 2019 р. – 14970 грн.)	18% від суми перевищення	пп. 164.2.19 п. 167.4
Дивіденди, що виплачуються неплатниками податку на прибуток	9%	пп. 167.5.4
Дивіденди, що виплачуються платниками податку на прибуток	5%	пп. 167.5.2
Спадщина та подарунки від осіб, які не є членами сім'ї першого і другого ступенів споріднення.	5%	пп. 174.2.2 п. 174.6
Спадщина та подарунки від членів сім'ї першого і другого ступенів споріднення, а це: чоловік або дружина; діти такої фізичної особи, у тому числі усиновлені (перший ступінь); рідні брати та сестри, баба та дід, онуки (другий ступінь).	0%	пп. 174.2.1 п. 174

Надходження податкових платежів до загального фонду державного бюджету України у 2018 році становили 390,6 млрд грн., з них ПДФО становить – 100,7 млрд грн.

Проте, така позитивна тенденція надходжень з податку на доходи фізичних осіб не може об'єктивно характеризувати політику держави у сфері справляння даного податку. Так, як він залежить від ряду інших факторів, таких як:

- збільшення кількості платників податку;
- легалізація доходів платників;
- рівень заробітної плати в країні;
- рівень мінімальної заробітної плати в країні та можливість застосування податкової соціальної пільги;

- рівень зайнятості та зростання загального добробуту населення в країні;
- налагодження податкової культури серед платників та інші фактори.

Ще однією особливістю обліку та нарахування ПДФО є можливість отримання *податкової соціальної пільги (ПСП)*, яка частково зменшує розміри сплати визначеної бази оподаткування. Розмір ПСП становить 50% розміру прожиткового мінімуму для працездатної особи (у розрахунку на місяць), встановленому на 1 січня звітного податкового року (2019 рік: $1921 * 0,50 = 960,50$ грн.)

Така пільга застосовується до доходу, нарахованого на користь платника податку протягом звітного податкового місяця як заробітна плата (інші прирівняні до неї відповідно до законодавства виплати, компенсації та винагороди), якщо його розмір не перевищує суми, що дорівнює розміру місячного прожиткового мінімуму, діючого для працездатної особи на 1 січня звітного податкового року, помноженого на 1,4 та округленого до найближчих 10 гривень (у 2019 році $= 1921 * 1,4 \approx 2690$ грн.).

Отже, податок на доходи фізичних осіб є важливим інструментом формування дохідної частини місцевих бюджетів України. Незважаючи на його домінуючу позицію, негативною як у міжнародній, так і у вітчизняній податкових системах є тенденція соціальної несправедливості при його сплаті – більший податковий тягар лягає на ті верстви населення, які отримують дохід на мінімально встановленому рівні. Попри це, ПДФО посідає першу позицію за значущістю в доходах місцевого бюджету.

Саме тому дуже важливо розуміти та практично застосовувати усі аспекти нарахування та обліку поданого податку. В цілому ж податок на доходи в Україні потребує суттєвого доопрацювання для забезпечення його основної функції – легалізацію доходів та мотивацію громадян суспільства в питаннях розрахунків з бюджетом по своїх зобов'язаннях.

Реформування податкового законодавства збільшить обсяг податкових надходжень до бюджету та створить умови для підвищення впливу податку на рівень життя населення та добробуту країни в цілому.

Література:

1. Онищенко В. П. Податок на доходи фізичних осіб 2019. URL: <https://www.golovbukh.ua/article/7416-pdf-2019> (дата звернення: 31.03.2019).
2. Податковий кодекс України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/para3914#n3914> (дата звернення: 31.03.2019).
3. Ткаченко Н. М., Ільєнко Н. О. Податок на доходи фізичних осіб, його системи зростання та вплив на рівень життя населення. *Економічний вісник Донбасу*, 2017. № 2 (48). С. 113–120.
4. Чижова Т. В. Податок на доходи фізичних осіб: наукові постулати та практичні аспекти функціонування. *Науковий вісник Херсонського державного університету*, 2014. Вип. 6. Ч. 5. С. 103–106.
5. Юрчишена Л. В. Податок на доходи фізичних осіб: механізм стягнення та джерело доходу бюджету України. *Фінансы, учет, банки*, 2016. Вип. 1. С. 215–224. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fub_2016_1_25 (дата звернення: 31.03.2019).

Любовська М.М.

здобувач вищої освіти першого рівня
групи Фін-41

Науковий керівник: Павелко О.В.

к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту

Національний університет водного господарства та природокористування
м. Рівне, Україна**СИСТЕМА ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ В
УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

Прямі податки є вагомим засобом формування доходів бюджету України, важливим інструментом державного регулювання доходів платників, інвестицій, нагромадження капіталу, ділової активності, сукупного споживання та інших важливих чинників цілісності, стабільності та розвитку суспільства. Одним із головних елементів податкової системи України є прибуткове оподаткування громадян, зокрема податок на доходи фізичних осіб (ПДФО). Він є одним із основних джерел доходів державного бюджету та виконує роль соціального регулятора, оскільки стосується кожного члена суспільства.

Проблемам оподаткування доходів фізичних осіб присвячено праці І.Р. Михасюк [1], Т.В. Чижової [2], Т.Д. Даценко, П.А. Лайко та ін., де досліджено позитивні та негативні зміни у законодавстві щодо ПДФО, доцільність та ефективність їх запровадження. Проте варто переглянути механізм нарахування та сплати податку на доходи фізичних осіб у зв'язку з останніми змінами податкового законодавства.

Насправді українська податкова система є дуже складною в управлінні, тому велика кількість податків спричинює передумови для корупції та зловживань у податковій сфері, для нерозуміння між платниками податків та державою. У цілому стан надходження податкових платежів і, в тому числі, податку на доходи фізичних осіб за останні роки подано в табл. 1.

Таблиця 1

**Надходження податкових платежів та податку на доходи фізичних осіб в
Україні за 2016-2018 роки (млн грн.)**

№ з/п	Показники	2016 р.	2017 р.	2018 р.
1.	Зведений бюджет (доходи)	782748	1016788	1191514
2.	Податкові надходження	650782	828159	979976
3.	Податок на доходи фізичних осіб	138782	185686	226771
4.	Частина податкових платежів у загальних доходах зведеного бюджету, %	83,14	81,45	82,25
5.	Частина податку на доходи фізичних осіб у загальних податкових надходженнях, %	21,33	22,42	23,14

Джерело: [3]

Дані табл. 1 свідчать, що за три останні роки кількість надходження податку на доходи фізичних осіб збільшилась майже в два рази. Збільшилась і питома вага досліджуваного податку у загальних податкових надходженнях з 21,33% в 2016 р. до 23,14% в 2018 р. Головною причиною збільшення надходження ПДФО є те, що по ньому взагалі, як правило, найменші порушення. Цей податок сплачується методом “у джерела”, тобто нараховується і автоматично стягується юридичною особою або іншим роботодавцем при отриманні доходу, і вони не зацікавлені в його приховуванні. Фізична особа, яка зацікавлена в зменшенні його сплати, не має стосунку до організації його нарахування і, насамперед, до його стягнення.

Сьогодні податок на доходи фізичних осіб є одним з основних джерел надходження до бюджету України. Особливості сплати податку в Україні показано у табл. 2.

Таблиця 2

Основні елементи сплати податку в Україні

Назва	Сутність
Суб'єкт оподаткування	1. Резиденти – фізичні особи (доходи, отримані з джерела їхнього походження в Україні, та іноземні доходи). 2. Нерезиденти – фізичні особи (доходи, отримані з джерела їхнього походження в Україні). 3. Податкові агенти.
Об'єкт оподаткування	Об'єктом оподаткування резидента є: 1. Загальний місячний (річний) оподатковуваний дохід. 2. Доходи з джерела їхнього походження в Україні, які остаточно оподатковуються під час їх нарахування. 3. Іноземні доходи – прибутки, отримані з джерел за межами України. Об'єктом оподаткування нерезидента є: 1. Загальний місячний (річний) оподатковуваний дохід із джерела його походження в Україні. 2. Доходи з джерела їхнього походження в Україні, які остаточно оподатковуються під час їх нарахування.
Податкова база	Базою оподаткування є загальний оподатковуваний дохід – будь-який дохід, який підлягає оподаткуванню, нарахований на користь платника податку протягом звітного податкового періоду.
Ставка податку	Ставка податку становить 18% бази оподаткування щодо доходів – заробітної плати, інших заохочувальних та компенсаційних виплат або інших виплат і винагород, які нараховуються платнику у зв'язку з трудовими відносинами та за цивільно-правовими договорами.

Джерело: [4]

Для того щоб визначити напрямки вдосконалення податкової системи України, слід порівняти податкові системи провідних країн світу, в яких сплата податків є моральним обов'язком для платника.

Так у Великобританії та Німеччині застосовується прогресивна шкала оподаткування. У Великобританії існують наступні ставки: основна – 20% (для доходу до 42465 євро); 40% (для доходу, що перевищує 42465 євро); 50% (до річного доходу вище 185000 євро). В Німеччині найнижча ставка – 14%, а перших 8004 євро звільняється від оподаткування (з 2012 року). Ставка 42%

застосовується до доходу вище 52882 євро. У Франції мінімальна ставка становить 10,52%. Ставка 41% застосовується до доходу вище 70830 євро, використовується система коефіцієнтів. У випадку застосування пільг в оподаткуванні доходів розмір податкового кредиту складає 50% мінімальної заробітної плати. В Австрії діє об'ємна і прогресивна система оподаткування персональних доходів. Є 4 ставки оподаткування: 0%, 36,5%, 43,2143% і 50%. Нульова ставка застосовується до річного оподаткованого доходу, який не перевищує 16800 євро для працюючих та 15000 євро для пенсіонерів. Ставка 50% застосовується до валового місячного доходу більше 60000 євро [1].

В країнах з високим податковим навантаженням на доходи фізичних осіб, рівень мінімальної заробітної плати, охорони здоров'я населення та економічного розвитку країни в цілому є значно вищими, ніж в країнах, де застосовується плоска чи малопрогресивна шкала оподаткування. Водночас, така тенденція забезпечується ще й високим рівнем ВВП на душу населення, який створюється, очевидно, за рахунок ефективної та прозорої системи оподаткування [4].

Досягнути поставлених перед державою завдань можливо лише при збалансованій взаємодії між державою та платниками податків. Підтримуючи І. Р. Михасюк [1], зазначимо, що основними напрямками вдосконалення функціонування та адміністрування податку на доходи фізичних осіб від заробітної плати в Україні можна вважати такі:

- введення прогресії ставок оподаткування (з метою забезпечення принципу справедливості в оподаткуванні та керуючись правилом «багаті можуть платити більше»);

- підвищення мінімального рівня заробітної плати (з метою забезпечення мінімально достатньої винагороди за працю, сприяння ефективної зайнятості, зростання престижності праці та зменшення «тіньової» зайнятості);

- встановлення фіксованої суми, що вираховується з бази оподаткування чи виведення з-під оподаткування суми доходу, що не перевищує встановленого мінімального рівня (з метою забезпечення кожної людини сумою доходу, необхідної для задоволення мінімальних місячних потреб та її нормальної життєдіяльності – на рівні прожиткового мінімуму).

Література:

1. Михасюк І. Р. Реформування податку на доходи фізичних осіб: аналіз вітчизняного та зарубіжного досвіду. 2012. URL: <http://econom.lnu.edu.ua/files>. (дата звернення: 15.04.2019).

2. Чижова Т. В. Податок на доходи фізичних осіб: наукові постулати та практичні аспекти функціонування. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Вип. 6. Ч. 5. 2015. С. 103–106.

3. Офіційний сайт інформаційного ресурсу «Ціна держави». URL: <http://cost.ua/budget/revenue/>. (дата звернення: 15.04.2019).

4. Податковий кодекс України (із змінами, внесеними згідно із законом № 2628-VIII від 23.11.2018 р.). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>. (дата звернення: 15.04.2019).

Малес О.С.

здобувач вищої освіти другого рівня
групи ООП-17 М-1.9

Науковий керівник: **Фоміна Т.В.**

к.е.н., доцент, доцент кафедри аудиту та оподаткування
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна

ВЗАЄМОДІЯ ФІСКАЛЬНИХ ОРГАНІВ ТА ПЛАТНИКІВ ПОДАТКІВ У ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ

Однією з поширених форм діяльності фіскальних органів в іноземних податкових системах є інститут попереднього податкового регулювання. Його суть полягає в узгодженні платником податків із фіскальним органом податкових наслідків угод, питань ціноутворення, розподілу прибутку, інвестиційних проектів, інших господарських операцій до їх фактичного здійснення. У західноєвропейських країнах такі відносини оформлюються у формі укладення податкових угод, отримання індивідуальних консультацій тощо.

Метою дослідження є висвітлення суті, передумов і стану взаємодії фіскальних органів із платниками податків у зарубіжних країнах та використання міжнародного досвіду таких координаційних зв'язків у практику діяльності податкових органів України.

Згідно з положеннями Зводу фіскальних процедур Франції фіскальний рескрипт дає платнику податків право направити у фіскальний орган запит про правомірність планованої операції. Таким чином, він використовує право отримати податкову консультацію до укладення контракту. Прийняте податкове рішення є обов'язковим як для фіскальних органів, так і для платника податків, і зміні не підлягає. У разі відсутності відповіді у передбачені терміни, платник податків здійснює дії з позиції їх повної правомірності. При цьому в майбутньому фіскальні органи не вправі розглядати дану угоду як правопорушення.

Аналогічна процедура є в США. Її реалізація відбувається двома способами: перший – це тлумачення публікуються фіскальним органом у якості нормативних актів; другий – письмові відповіді фіскального органу платнику податків, який звернувся з попереднім запитом за угодою, яку він має намір укласти.

В Ізраїлі можна звертатись за консультацією до укладання угоди, під час і після її вчинення, при цьому головна умова – подати прохання про податкове вирішення до терміну подання річного звіту.

У Німеччині процедура рескрипту обмежена консультуванням платників податків з питань оподаткування заробітної плати, митних зборів чи оцінки фактичних ситуацій у зв'язку з проведенням фіскального контролю.

Опубліковані позиції, висловлені податковою адміністрацією, стають обов'язковими для неї, але при цьому не накладають обмежень на судовий розгляд [1, с. 170-171].

Висновок податкових угод можна розглядати як свого роду гарантію в стосунках платника податків та держави, а їх відсутність може перетворити податковий контроль в знаряддя свавілля і важіль тиску на сумлінного платника податків.

Податкове законодавство багатьох західних країн відрізняється детальним доопрацюванням. При цьому, податкове право займає особливе місце в загальній системі прав цих держав. Найважливішим аспектом податкового законодавства є те, що в ньому не діє принцип презумпції невинності і вага доказів при розгляді судових позовів за податковими справами завжди покладається на платників податків. Обвинувачений (підозрюваний), при цьому, не має права на відмову від дачі свідчень, які можуть бути використані проти нього в ході судового розгляду. Схожі правові норми діють у США, Франції, Німеччині, Швейцарії та деяких інших країнах.

У податковому законодавстві передбачені істотні виключення з громадянських прав і свобод, які задекларовано в конституціях багатьох країн: недоторканність житла, таємниця листування та ін. За твердженнями західних спеціалістів, дії влади, які в деяких випадках класифікуються як «втручання в приватне життя», в податковому праві розглядається як норма. Наприклад, при заповненні податкової декларації платник податків зобов'язаний повідомити відомості не лише про фінансове положення своєї сім'ї, а також про стан здоров'я, внески у фонди різних суспільних і політичних організацій та будь-які інші відомості, які податкові органи будуть вважати необхідними для нарахування суми податку. Так, у Швейцарії в податковій декларації вказуються дані про рухоме і нерухоме майно (по відношенню до автомобіля – марка, рік придбання, ціна), про наявність дорогоцінностей (вироби із золота, діамантів і т.п.), ощадні книжки із зазначенням номера, залишків вкладів, назв банків і т.д. [2, с. 74].

Окремим напрямком підвищення ефективності податкового контролю в зарубіжних країнах є координація дій різних органів державної влади та розробки комплексних методів протидії ухилення від сплати податків і зборів та виконання положень податкового законодавства.

У порівнянні з розвиненими зарубіжними країнами, стан податкової системи Росії характеризується низьким збиранням податків і зборів. Перш за все, це пов'язано з недисциплінованістю платників податків і замалою податковою культурою. Недостатньо ефективна і діяльність податкових органів. Частими є факти необґрунтованого притягнення платників податків до відповідальності та порушення порядку провадження у справах про податкові правопорушення.

У Фінляндії ведеться розширений банк даних фіскальної служби, сформований і поповнюваний загальнодоступною інформацією. У зазначеній базі містяться дані кредитних бюро, аудиторів, реєстрів акціонерів компаній,

кадастру об'єктів нерухомості, інформація про фінансово відповідальних осіб. Фінськими фіскальними органами ведеться активна боротьба з економічними злочинами. Вся робота з виявлення незаконних угод і структур ведеться через перевірки конкретних громадян, що входять у певні групи ризику, і відстеження їх персональних зв'язків.

У багатьох країнах активно застосовується процедура «візиту і конфіскації», яка полягає у наділенні співробітників податкових відомств правом проводити обшуки за наявності дозволу судової влади. Дозвіл надає можливість проникати в торгові і приватні приміщення, збирати інформацію і документи, що доводять шахрайство – таємна або фіктивна діяльність, приховування або передача доходів, фальсифікація у податковій пільзі тощо.

Значні зусилля в зарубіжних країнах зосереджені на спрощенні умов оподаткування. Робота спрямована на позбавлення громадян від збирання, накопичення, узагальнення і подання інформації про самих себе у фіскальні органи. Платникам залишається тільки сплатити податки у разі згоди з пред'явленої сумою податку. Даний спосіб втілюється у вигляді системи утримання податку у джерела виплати, яка вже давно й успішно застосовується практично у всіх європейських країнах [1, с. 185].

Отже, практику діяльності фіскальних органів і методи податкового контролю зарубіжних країн, можна сміливо назвати універсальними, і використовувати їх для вдосконалення податкового контролю в Україні.

Фіскальним органам України необхідно взяти на «озброєння» такі напрями розвитку контролю: налагодження довірчих взаємин платника податків та фіскальних органів; робота над правовою грамотністю і інформованістю суспільства; налагодження попереднього податкового регулювання; узгодження платниками податків з фіскальними органами нових схем організації бізнесу; посилення координації дій різних органів державної влади та розробка комплексних методів протидії ухиленням від сплати податків і зборів та виконання положень податкового законодавства; спрощення умов оподаткування фізичних осіб шляхом позбавлення громадян від збирання і представлення інформації про самих себе в фіскальні органи шляхом об'єднання баз даних різних відомств; автоматизація форм і методик фіскального контролю.

Позитивною рисою вже є те, що останнім часом збільшилась кількість контактів між фіскальними органами України та відповідними органами зарубіжних країн. Це призведе до обміну досвідом вітчизняних та закордонних працівників фіскальних органів, виявлення позитивних рис діяльності та впровадження їх у практику роботи органів ДФС України.

Література:

1. Пугаченко О. Б. Діяльність податкових органів у зарубіжних країнах. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету*. 2012. Вип. 22. Ч. II. С. 169–176.
2. Степанюк О. І. Відповідальність юридичних осіб за податкові правопорушення. Тернопіль, 2001. 160 с.

Міщук К.М.

здобувач вищої освіти першого рівня
групи Фін-41

Науковий керівник: **Павелко О.В.**

к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту

Національний університет водного господарства та природокористування
м. Рівне, Україна

ПОДАТОК НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ ТА ЙОГО РОЛЬ У ФОРМУВАННІ ДОХОДІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ

З досвіду світової практики, можемо сказати, що податок на додану вартість (ПДВ) є найефективнішим податком, який у свою чергу слугує стимулом для національного виробництва [2]. Основна специфіка непрямих податків полягає у тому, що в реальних умовах їх платять не той, хто фігурує в юридичних актах держави. Визначені платники здебільшого лише передають державі кошти, отримані від споживачів товарів (робіт, послуг), що стає можливим завдяки механізму справляння непрямих податків, яким передбачається включення їх у вигляді надбавки до ціни. Тому такий вид податків може використовуватися як регулятор цін. Через рівень цін держава здійснює вплив на реальні доходи споживачів. При цьому, непрямі податки дають змогу регулювати платоспроможний попит як невід'ємну складову ринкової рівноваги [5].

Через впровадження непрямих податків держава має можливість впливати на купівельну спроможність споживачів тих або інших товарів, тим самим впливають на платоспроможний попит як невід'ємну складову ринкової рівноваги.

ПДВ – це непрямий податок, який включається в ціну товарів (робіт, послуг) та сплачується покупцем, але його облік та перерахування до державного бюджету здійснює продавець (податковий агент) [1]. Частка ПДВ у загальній структурі податкових надходжень до Державного бюджету України станом на 2018 р. становила 40,2% (рис. 1).

В Україні ПДВ є одним із найбільш значимих бюджетоформуючих податків та його застосування є одною з умов входу нашої країни до ЄС. З метою поповнення державного бюджету, ПДВ було введено і в Україні. На початку 90-х років його ставка складала 28%, але на сьогоднішній день її зменшено до 20% [3].

Рис. 1. Структура доходів Державного бюджету України станом на 31.12.2018 р. за найбільш вагомими показниками

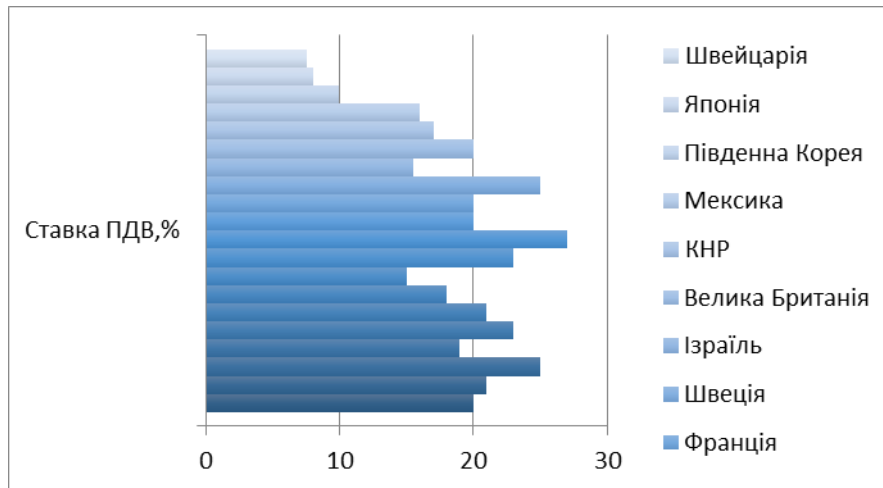
Джерело: www.minfin.gov.ua. [8]

Варто відмітити, що ПДВ має як свої переваги так і недоліки. Зокрема, однією із переваг є те, що зазначений податок має високу фіскальну ефективність, займає лівову частку у податкових надходженнях до Державного бюджету України; дає можливість стимулювати невиправданий ріст цін; виступає чинником, регулюючим розмір цін; відсутність подвійного оподаткування і кумулятивного ефекту; рівність умов щодо сплати як виробникам так і продавцям. Недоліками податку є те, що він має складний механізм нарахування і сплати; є чинником, що стимулює інфляцію; також він соціально несправедливий податок, оскільки він не залежить від платоспроможності платника; шахрайства пов'язані з тіньовою економікою та корупційними схемами о тримання відшкодування з бюджету.

Розглянути недоліки і переваги ПДВ можуть реалізуватись в тої або іншої мірі в залежності від законодавчої бази, яка буде стримувати або стимулювати їх. З точці зору платника податку, він є додатковими витратами, тому вони зацікавлені в зниженні цього податку, в результаті чого може збільшитися обсяг виробництва, більш наповнюватись ринок товарами, збільшаться суми відрахування до бюджету. Усунення цих недоліків, яке можна здійснити в досить короткі строки, дасть змогу зробити цей податок більш технологічним і придатним для застосування в Україні. Для підвищення ефективності оподаткування і прозорості системи адміністрування ПДВ [6, с. 79-84].

Для поглиблення дослідження нами було досліджено рівень ставок податку на додану вартість в окремих країнах світу (рис. 2).

В останні роки в Україні докладалося чимало зусиль для створення та вдосконалення податкової системи, перетворення податків на дієві важелі економічної політики. При цьому стратегічною метою є створення в Україні стабільної податкової системи, яка б забезпечила достатній обсяг надходжень платежів до бюджетів усіх рівнів, ефективного функціонування економіки держави, справедливий підхід до оподаткування всіх категорій платників податків, а також створення умов для подальшої інтеграції України у світове співтовариство [4, с. 38].

Рис. 2. Ставки податку на додану вартість в окремих країнах світу станом на 2019 р., %

Джерело: побудовано автором з використанням матеріалів [7]

Таким чином, можемо зазначити, що ПДВ є основним бюджетоутворюючим податком. Проте, він не приносить такого ж ефективного результату платникам податку, як державі. Виступаючи податком на кінцеве споживання, він, за доволі високої ставки і стрімкої інфляції, стає одним із факторів, що стримують розвиток виробництва, тощо. Нами було встановлено, що непряме оподаткування в Україні потребує використання заходів, що сприятимуть поступовому наближенню податкового законодавства України до законодавства ЄС.

Література:

1. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>. (дата звернення: 15.04.2019).
2. Михайлик А. М. Податки та їх вплив на діяльність господарюючих суб'єктів. *Економічні проблеми сталого розвитку: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., пр. пам'яті проф. Балацького О. Ф., м. Суми, 6-8 травня 2014 р.: у 2-х т. / за заг. ред.: О. В. Прокопенко, О. В. Люльова. Суми : СумДУ, 2014. Т. 2. С. 388–389. URL: <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/38724>. (дата звернення: 15.04.2019).*
3. Оксенюк О. І. Роль податку на додану вартість у формуванні доходів державного бюджету України. *Інноваційна економіка*. 2013. № 1. С. 253–258.
4. Редько І. А., Соболев В. О., Грицак О. В. Удосконалення ПДВ в Україні з урахуванням зарубіжного досвіду Фінанси України. 2015. № 9. С. 11–15.
5. Щербина Ю. О., Мельник О. І. Механізми регулювання непрямих податків в Україні: переваги та недоліки. *Студентський науковий вісник*. 2015. Вип. 1(12). С. 152–155.
6. Щербина Ю. О., Рябенко Г. М. Переваги і недоліки податку на додану вартість. *Студентський науковий вісник: науково-теоретичний журнал*. 2013. № 1 (8). С. 79–84.
7. Податок на додану вартість. URL: <https://uk.wikipedia.org>. (дата звернення: 15.04.2019).
8. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <http://www.minfin.gov.ua>. (дата звернення: 15.04.2019).

Некрилова О.Ю.

здобувач вищої освіти другого рівня
групи ОіО-61з

Науковий керівник: **Павелко О.В.**

к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту

Національний університет водного господарства та природокористування
м. Рівне, Україна

ОПОДАТКУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Згідно з Господарським кодексом України суб'єктами малого підприємництва є:

□ фізичні особи, зареєстровані в установленому законом порядку як фізичні особи – підприємці, у яких середня кількість працівників за звітний період (календарний рік) не перевищує 50 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 10 мільйонам євро, визначену за середньорічним курсом Національного банку України;

□ юридичні особи – суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, у яких середня кількість працівників за звітний період (календарний рік) не перевищує 50 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 10 мільйонам євро, визначену за середньорічним курсом Національного банку України.

Для суб'єктів малого підприємництва в порядку, встановленому законодавством України, може застосовуватися:

- спрощена система оподаткування, обліку та звітності;
- спрощена форма бухгалтерського обліку та звітності.

Спрощена система оподаткування, обліку та звітності – особливий механізм справляння податків і зборів, що встановлює заміну сплати окремих податків і зборів, на сплату єдиного податку в порядку та на умовах, визначених цією главою, з одночасним веденням спрощеного обліку та звітності. Юридична особа чи фізична особа – підприємець може самостійно обрати спрощену систему оподаткування, якщо така особа відповідає вимогам, встановленим цією главою, та реєструється платником єдиного податку в порядку, визначеному цією главою [1].

Суб'єкти господарювання, які застосовують спрощену систему оподаткування, обліку та звітності, поділяються на такі групи платників єдиного податку:

1) перша група – фізичні особи – підприємці, які не використовують працю найманих осіб, здійснюють виключно роздрібний продаж товарів з торговельних місць на ринках та/або провадять господарську діяльність з надання побутових послуг населенню і обсяг доходу яких протягом календарного року не перевищує 300000 гривень;

2) друга група – фізичні особи – підприємці, які здійснюють господарську діяльність з надання послуг, у тому числі побутових, платникам єдиного податку та/або населенню, виробництво та/або продаж товарів, діяльність у сфері ресторанного господарства, за умови, що протягом календарного року відповідають сукупності таких критеріїв:

не використовують працю найманих осіб або кількість осіб, які перебувають з ними у трудових відносинах, одночасно не перевищує 10 осіб;
обсяг доходу не перевищує 1500000 гривень.

3) третя група – фізичні особи – підприємці, які не використовують працю найманих осіб або кількість осіб, які перебувають з ними у трудових відносинах, не обмежена та юридичні особи – суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми, у яких протягом календарного року обсяг доходу не перевищує 5000000 гривень;

4) четверта група – сільськогосподарські товаровиробники, у яких частка сільськогосподарського товаровиробництва за попередній податковий (звітний) рік дорівнює або перевищує 75 відсотків.

Групи платників єдиного податку (окрім 4-ої) наведено у табл. 1.

Таблиця 1

Платники єдиного податку

Група платників єдиного податку	Річний дохід, грн	Дозволена кількість працівників	Ставка	
			Звичайна	Підвищена
1 група	300 тис.	Не використовують працю найманих осіб	10% від прожиткового мінімуму для працездатних осіб (192,10 грн)*	15% - для фізосіб-підприємців у випадках, визначених п. 293.4 ПКУ
2 група	1, 5 млн	Не перевищує 10 осіб**	20% МЗП (834,60 грн)*	
3 група	5 млн	Не обмежено	Встановлюється у відсотках до доходу: - 3% доходу; - 5% доходу	Для юросіб у випадках, визначених п. 293.5 ПКУ: - 6% зі сплатою ПДВ; - 10% без сплати ПДВ.

Не можуть бути платниками єдиного податку першої - третьої груп:

суб'єкти господарювання (юридичні особи та фізичні особи – підприємці), які здійснюють: діяльність з організації, проведення азартних ігор, лотерей (крім розповсюдження лотерей), парі (букмекерське парі, парі тоталізатора);

□ обмін іноземної валюти; виробництво, експорт, імпорт, продаж підакцизних товарів (крім роздрібного продажу паливно-мастильних матеріалів в ємностях до 20 літрів та діяльності фізичних осіб, пов'язаної з роздрібним

продажем пива та столових вин); видобуток, виробництво, реалізацію дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння, у тому числі органогенного утворення (крім виробництва, постачання, продажу (реалізації) ювелірних та побутових виробів з дорогоцінних металів, дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органогенного утворення та напівдорогоцінного каміння); видобуток, реалізацію корисних копалин, крім реалізації корисних копалин місцевого значення; діяльність з організації, проведення гастрольних заходів тощо.

Переваги і недоліки реєстрації платниками єдиного податку наведено на рис. 1.

Переваги	Недоліки
<ol style="list-style-type: none"> 1. Можливість самостійно обрати ставку податку. 2. Можливість бути неплатником ПДВ. 3. Можливість не застосовувати РРО за певних умов. 4. Фіксовані ставки податку для 1-2 груп, що не залежать від обсягів доходу. 5. Звільнення від земельного податку за землі, що використовуються в господарській діяльності (земельний податок сплачують власники землі). 6. ФОП 1-2 груп можуть отримати відпустку на 1 місяць зі звільненням у цей місяць від сплати ЄП. Також звільнення можна отримати при хворобі, що триває більше 30 кал. днів. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Неможливість проведення бартерних операцій, вексельних розрахунків, взаємозаліку, виплати зарплати в натуральній формі. 2. Фізособи, які здають землі в оренду платнику ЄП не мають пільги зі сплати земельного податку. 3. Сума сплаченого податку не залежить від загального результату діяльності. Навіть якщо підприємство чи ФОП матимуть перевищення загальної суми витрат над їх доходами (збиток), то ЄП все одно сплачується за тією ж ставкою. Це стосується як 3 групи, так і 1-2 груп. 4. Обмеження щодо обсягів доходу. 5. Для 2 групи є обмеження у співпраці з контрагентами, що не є платниками єдиного податку. Для 1 групи це взагалі неможливо.

Рис. 1. Переваги і недоліки реєстрації платниками єдиного податку

Таким чином, згідно з діючим законодавством дозволяється платникам єдиного податку діяльність в одній з чотирьох можливих груп, при цьому таке функціонування має як переваги, так і недоліки.

Література:

1. Податковий Кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>. (дата звернення: 15.04.2019).

Овдійчук А.В.

здобувач вищої освіти першого рівня
групи Фін-41

Науковий керівник: Павелко О.В.

к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту

Національний університет водного господарства та природокористування
м. Рівне, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРВИННОГО ОБЛІКУ ОПЕРАЦІЙ З ВИНИКНЕННЯ ПДВ

Реформування податкової системи України породжує низку проблемних питань, одним із яких є облік податку на додану вартість (ПДВ). У результаті теоретичного вивчення сутності ПДВ можна сказати, що він є одним із найбільш поширених та бюджетоутворюючих податків та має найбільш виражену фіскальну функцію.

Дослідженню питань сутності ПДВ та його ролі в наповненні бюджету, адміністрування та обліку присвятили свої праці багато науковців та практиків: К. Безверхий, А. Бурковська, Ю. Григоренко, Л. Гуцаленко, О. Кушніренко, О. Малишкін. Отже, дослідження сутності податку на додану вартість, питання обліку та звітності розрахунків за ПДВ представлено в наукових працях багатьох науковців та дослідників. Однак тема не перестає бути актуальною у зв'язку із частими змінами податкового законодавства, які іноді бувають суперечливими та призводять до дискусій не лише науковців, але і практикуючих бухгалтерів, органів фіскальної служби та міністерства фінансів України.

Податковим кодексом України (ПКУ) представлено доволі лаконічне визначення податку на додану вартість – це непрямий податок, як нараховується та сплачується відповідно до норм розділу V ПКУ (пп. 14.1.178 п. 14.1 ст. 14) [1].

Як стверджує О. Юрченко, податок на додану вартість – один із найбільш проблемних податків у податковій системі України. Це пов'язано, перш за все, із методикою його нарахування і сплати, яка дозволяє державі з одного боку наповнювати дохідну частину свого бюджету, але водночас мати корупційну складову в частині бюджетної заборгованості перед платниками податку [3, с. 18].

З точки зору бухгалтерського обліку слушною є думка Власової О.Є.: податок на додану вартість – це складний податок, який передбачає існування податкових зобов'язань щодо ПДВ і сум, що підлягають сплаті податку до бюджету, що передбачено в системі податкового обліку з ПДВ [2, с. 36].

Отже, можна зробити висновок, що ПДВ – непрямий загальнодержавний податок, який є складовою ціни товарів і послуг та включає податкові

зобов'язання щодо постачання товарів (послуг), податковий кредит щодо постачання товарів (послуг) та зобов'язання перед бюджетом з ПДВ (рис. 1).

Рис. 1. Сутність податку на додану вартість

Джерело: [3, с. 81-102]

На сучасному етапі, як стверджують науковці та статистика, ПДВ є найбільш бюджетоутворюючим податком, питома вага надходжень до бюджету у вигляді податку на додану вартість за останні роки становить 44-51%. (табл. 1).

Таблиця 1

**Податкові надходження до Державного бюджету України
у розрізі основних бюджетоутворюючих податків за 2011-2018 рр.**

Період	Одиниця виміру	Податкові надходження, всього	ПДВ	Податок на прибуток	Акцизний податок	Мито	Інші
2014	млрд грн.	280,18	139,02	39,94	41,94	12,61	5,99
	%	100	49,62	14,26	14,97	4,5	2,14
2015	млрд грн.	409,42	178,45	34,78	63,11	40,30	0,67
	%	100	43,59	8,49	15,41	9,84	0,166
2016	млрд грн.	503,88	235,51	54,34	90,12	20,00	4,39
	%	100	47,74	10,78	17,89	3,97	0,87
2017	млрд грн.	627,15	313,98	66,91	108,29	23,89	-5,54
	%	100	50,06	10,67	17,27	3,81	-0,88
2018	млрд грн.	750,16	374,51	82,33	124,11	28,08	9,05
	%	100	49,92	10,33	16,54	3,74	1,21

Джерело: [4]

На основі проведеного аналізу підтверджується фіскальна ефективність ПДВ, оскільки спостерігається тенденція до зростання його частки у формуванні дохідної частини бюджету.

Однак, слушною є думка науковців про те, що сьогодні виникає необхідність зміни розмірів ставок ПДВ у бік зниження або диференціації.

З метою зменшення диференціації рівня життя громадян ставки непрямих податків, в тому числі і ПДВ, доцільно встановлювати диференційовані: використовувати занижені ставки для товарів, які включені до мінімального

споживчого кошика, і завищені – для предметів розкоші.

Відповідно до норм ПКУ для цілей оподаткування платники податків зобов'язані вести облік доходів, витрат та інших показників, пов'язаних із визначенням об'єктів оподаткування та податкових зобов'язань, на підставі первинних документів, реєстрів бухгалтерського обліку, фінансової звітності, інших документів, пов'язаних з обчисленням і сплатою податків та зборів, ведення яких передбачено законодавством [1].

Первинним документом і підставою для нарахування податкових зобов'язань із ПДВ у зв'язку з постачанням (продажем) товарів (робіт/послуг) у продавця-платника ПДВ й одночасно – документальним доказом права на віднесення до податкового кредиту витрат зі сплати ПДВ при придбанні товарів у покупця – платника податку є податкова накладна. Для її заповнення на підприємстві мають бути наявні «товарні» або інші документи, що підтверджують факти проведення підприємством господарських операцій із постачання товарів (послуг), зокрема це рахунки й рахунки-фактури, накладні та товарнотранспортні накладні, акти виконаних робіт тощо.

Право на складання податкових накладних мають суб'єкти підприємницької діяльності, зареєстровані як платники податку на додану вартість. Податкова накладна складається на кожне повне або часткове постачання товарів (послуг), а також на суму коштів, що надійшли на поточний рахунок підприємства як попередня оплата (аванс).

Отже, проведені дослідження підтверджують складність податку на додану вартість в усіх його проявах. Так, незалежно від фінансових результатів господарської діяльності підприємств-платників ПДВ, даний податок є найбільш бюджетоутворюючим податком, що підтверджує його фіскальну ефективність.

Складовими ПДВ є податкові зобов'язання щодо постачання товарів (послуг), податковий кредит щодо постачання товарів (послуг) та зобов'язання перед бюджетом з ПДВ. Часті зміни податкового законодавства впливають на організацію первинного обліку розрахунків за ПДВ, що в свою чергу ускладнює облік розрахунків за ПДВ в системі рахунків. Тому облік розрахунків за ПДВ потребує більш виваженого та обґрунтованого аналізу його адміністрування, первинного узагальнення та обліку і врегулювання окремих питань на законодавчому рівні.

Література:

1. Податковий кодекс України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>. (дата звернення: 15.04.2019).
2. Власова О. Є. Конспект лекцій з курсу «Податковий облік» Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. Х. : ХНАМГ, 2010. 218 с.
3. Подоляничук О. А. Податок на додану вартість: сутність та стан первинного обліку. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2017. № 1. С. 81–102.
4. CASE Україна. Бюджет. Доходи. URL: <http://cost.ua/budget/revenue/#1>. (дата звернення: 15.04.2019).

Павлюк В.В.

здобувач вищої освіти першого рівня
групи ОіО-1 інт.

Науковий керівник: **Осадча О.О.**

д.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту

Національний університет водного господарства та природокористування
м. Рівне, Україна

ПРОБЛЕМИ ПОДАТКОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ

Можна стверджувати, що в умовах світової економічної кризи, низьких темпів розвитку ВВП загострюється необхідність створення найефективнішого механізму оподаткування суб'єктів ринку електронної комерції, що враховує унікальні особливості ведення бізнесу, задіяного в реалізації товарів, робіт і послуг за допомогою інформаційних ресурсів. Встановлено, що відсутність ефективного правового регулювання призводить до негативних наслідків, насамперед, пов'язаних з ухиленням від сплати податків, що безпосередньо веде до невиконання плану по доходах бюджету від надходження до нього податків та зборів.

Тому як ніколи раніше перед державою стоїть питання вивчення феномена електронної комерції з точки зору податкового адміністрування, адже з року в рік обсяги торгівлі на ринках електронної комерції зростають в величезних масштабах, а наша держава, в свою чергу, не вживає ніяких заходів щодо створення певних шляхів оподаткування даного виду підприємницької діяльності.

Електронна комерція – це сфера цифрової економіки, що включає всі фінансові та торгові транзакції, які проводяться за допомогою комп'ютерних мереж, та бізнес-процеси, пов'язані з проведенням цих транзакцій. До електронної комерції відносять електронний обмін інформацією, електронний рух капіталу, електронну торгівлю, електронні гроші, електронний маркетинг, електронний банкінг, електронні страхові послуги тощо.

Фундаментальним завданням оподаткування електронної комерції є визначення ступеня залучення електронної комерції до податкової відповідальності. Міжнародне співтовариство поки не прийшло до єдиного вирішення цього питання. Спочатку розбіжності викликало питання впровадження нових специфічних податків для електронної комерції або ж звільнення її від податків. Але ні введення нових податків, ні звільнення від них неможливо вважати прийнятними, оскільки призводять до ухилення від сплати податків, обмеження розвитку електронної комерції.

На даний час законодавча база та система податкового регулювання ще не сформована до кінця в жодній країні світу. Світові держави ще

експериментують з вибором конкретних підходів до регулювання суб'єктів електронного ринку, дотримуючись в більшості позиції невтручання, ніж стримування. Їх досвід в подальшому може стати основою для розробки методичного інструментарію національної системи фіскального регулювання діяльності підприємств електронної комерції, причому, як резидентів, так і нерезидентів, що реалізують товари і послуги споживачам.

На сьогодні в Україні немає механізмів податкового регулювання електронної комерції. Ця діяльність оподатковується згідно з чинним законодавством щодо реального сектору економіки. Тому електронний сектор економіки, який швидко зростає, стикається із серйозними проблемами в умовах чинного правового поля з питань оподаткування. Отже, виникає необхідність вивчити зарубіжний досвід розвинутих країн та країн з перехідною економікою для створення національного економічного механізму стимулювання розвитку електронної економічної діяльності, яка є складовою інноваційної моделі економіки України.

За допомогою інструментів державного регулювання можна впливати на ці процеси і підтримувати підприємства стосовно ведення електронної економічної діяльності в середовищі Інтернет, що дасть можливість країні перейти на вищі технологічні уклади та швидше інтегруватися у глобальний електронний економічний простір. Державні заходи у цій сфері мають забезпечувати захист інтелектуальної власності в Інтернеті, створити стимулюючі механізми оподаткування, запобігати шахрайству, що, у свою чергу, буде сприяти зменшенню тіньової економіки в електронному секторі [1].

Слід підкреслити той факт, що основним гравцем на ринку електронної комерції є приватні підприємства. Це стало наслідком того, що цей сегмент ринку є недостатньо освоєним з боку більшості держав, але в свою чергу він швидко змінюється, характеризується активними нововведеннями, які дають змогу розвиватися різноманітному спектру підприємств, виготовляти найрізноманітніші товари та послуги на майже не обмежені географічним розташуванням ринку збуту, що тягне за собою той факт, що зафіксувати постійне представництво компанії майже неможливо.

Це і є однією із особливостей ринку електронної комерції, і в свою чергу тягне за собою кілька проблем, основною з яких є створення дієвого механізму оподаткування.

Наприклад, уряд Сполучених Штатів Америки захищає користувачів від сплати податків за підключення до мережі, забороняє подвійне оподаткування покупок, зроблених у Інтернеті, а компанії, які здійснюють продаж товарів у мережі Інтернет, зараховано до пільгової категорії.

Заслуговує на увагу також досвід держав-членів Європейського Союзу, які зацікавлені у швидкому усуненні прогалин оподаткування у сфері електронної комерції. Внутрішня й зовнішня податкова політика цих держав базується на концепції максимального державного регулювання електронних економічних відносин, виходячи з бюджетних і податкових інтересів.

Уряди цих держав усвідомлюють той факт, що "стягнення податків з

оборотів комерційних операцій, здійснюваних у глобальній мережі Інтернет, може стати в перспективі важливою, а на певній стадії розвитку світової електронної економіки – найважливішою статтею наповнення як національного бюджету цих держав, так і консолідованого інтеграційного бюджету Європейського Союзу" [2, с. 77].

Проаналізувавши стан ринку електронної комерції України можна зазначити, що він перебуває на етапі становлення, створюючи законодавчу базу з метою подальшого розвитку.

Особливості національних податкових систем різних країн не дають в повній мірі розкрити весь потенціал даного виду діяльності. Використання глобальної мережі в свою чергу відкриває принципово нові можливості в комерційних операціях.

Таким чином, в даний момент варто визнати відсутність ефективного і дієвого механізму податкового регулювання ринку електронної комерції. При цьому проблема державного регулювання Інтернет-економіки і зборів податків гостро стоїть не тільки в Україні. Різні країни підходять до вирішення даних проблем по-різному. Наприклад, в США і Канаді введено мораторій на введення оподаткування суб'єктів електронної торгівлі. Компанії, що займаються продажем товарів через глобальну мережу по каталогу, віднесені до пільгової категорії. Бельгійські експерти пропонують стягувати податок за обсяг переданої інформації по Інтернет-трафіку. У Німеччині пропонують стягувати разовий платіж – податок на використання мережі. Китай, Афганістан, Іран, Куба здійснюють тільки інформаційний контроль, а не економічний. Будь-якій державі невигідно втрачати можливості для поповнення бюджету. Єврокомісія розглядає питання заборони на реєстрацію і сплату податків ІТ-компаніями в країнах, що надають пільгове оподаткування по продажу товарів, робіт (послуг) на інтернет-майданчиках.

На сьогоднішній день законодавча база електронної комерції тільки формується. Необхідний комплексний підхід для регулювання економіки електронного сегмента ринку. Рішення по оподаткуванню має бути вироблено на міжнародному рівні, з урахуванням інтересів усіх зацікавлених сторін.

Література:

1. Особливості податкового регулювання в електронній комерції. URL: <https://helpiks.org/5-96212.html> (дата звернення: 31.03.2019).
2. Тедеев А. А. Электронная коммерция (электронная экономическая деятельность): правовое регулирование и налогообложение. М. : Приор-издат, 2002. 224 с.
3. Борейко Н. М. Оподаткування електронної комерції: досвід іноземних країн. *Вісник Академії митної служби України. Економіка*. 2009 р. № 1(41). С. 143–147.
4. Исмаилов Магсад Эльдар оглы. Проблемы налогообложения электронной коммерции. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2015. Вип. 52. С. 191–201. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vetp_2015_52_32 (дата звернення: 31.03.2019).

Палійчук С.В.

здобувач вищої освіти першого рівня групи ОП-1

Науковий керівник: **Камінська С.М.**

викладач обліково-економічних дисциплін

Рівненський коледж економіки та бізнесу

м. Рівне, Україна

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ОПОДАКУВАННЯ В УКРАЇНІ

Кожна держава встановлює власну систему оподаткування, тобто визначає платників податків, об'єкти оподаткування, ставки податків, види податків і порядок їх справляння.

Система оподаткування – це сукупність податків і зборів (обов'язкових платежів), що справляються до бюджетів і державних цільових фондів у встановленому законами України порядку.

Податкова політика держави є сукупністю підходів і рішень, що визначають напрямки мобілізації коштів платників податків з метою забезпечення фінансовими ресурсами бюджетів всіх рівнів [1, с. 129].

Саме ефективно функціонуюча податкова політика дає можливість забезпечити стимулювання розвитку галузей, регіонів, підприємств та забезпечує наповнення бюджетів всіх рівнів. Податкова система України перебуває на шляху реформування, проте ще й досі не сприяє у повній мірі ефективному розвитку суспільства, що й обумовило вибір теми та актуальність дослідження.

На сучасному етапі розвитку податкової системи України, не можливе повномірне забезпечення реалізації цілей та прав як державної політики, так і платників податків. Це пов'язано з тим, що діюча в країні система оподаткування, не сприяє стимулюванню виробництва, а спричиняє його скороченню, тому що сфера матеріального виробництва пригнічена податками, що в свою чергу, призводить до зменшення оподатковуваних оборотів. Як наслідок, відбувається зниження бюджетних надходжень.

Україна в 2015 році зайняла 107 місце в рейтингу податкового навантаження на бізнес серед 189 економік. Про це свідчить спільний рейтинг Світового банку та аудиторської компанії «PriceWaterHouseCoopers» [2, с. 37]. За рік Україна піднялася на одну сходинку (торік наша країна була на 108 місці), що свідчить про незначні, але все ж таки успіхи у реформуванні податкової системи країни. Проте, необхідно й надалі наполегливо працювати, задля досягнення гідного рівня оподаткування в Україні.

Загальновідомо, що структура доходів зведеного бюджету України включає в себе податкові та неподаткові надходження, а також інші доходи, частка яких досить незначна.

Слід зазначити таку особливість формування доходів зведеного бюджету України як їх формування надходженнями від непрямих податків, що є

типовим для таких країн як Франції, Італії, Греція, Іспанія [3, с. 180]. Перевагами у формуванні доходів бюджету за допомогою непрямих податків є те, що непрямим податкам характерне швидке надходження до бюджету: відбулась реалізація – проводиться перерахування ПДВ в бюджет, що в свою чергу, дає кошти для фінансування витрат. Поряд з цим, не можна забувати і про недоліки наповнення бюджету переважно непрямими податками. Головний з них, що, зрештою, послужив однією з основних причин критики з боку науковців та практиків, – це відсутність безпосередньої залежності від розміру доходів платників, регресивний характер. К. Маркс вважав податки на споживання податками на бідних, а тому гостро їх засуджував. Тому проблема забезпечення ефективності введення цих податків повинна враховувати величину диференціації населення за рівнем доходів та відносну частку низькооплачуваних категорій населення.

Враховуючи вищевикладене, можна стверджувати про необхідність удосконалення системи оподаткування в Україні, а саме:

- стабілізація діючого податкового законодавства. Основною проблемою нестабільності податкових надходжень та можливостей ухилення від сплати податків є складність для розуміння та постійна змінюваність податкового законодавства. Постійні зміни та доповнення Податкового кодексу України призводять до недоотримання прогнозних розмірів доходів зведеного бюджету;

- перегляд доцільності деяких податкових пільг. Скасування частини неефективних пільг може привести до рівномірного розподілу доходів між суб'єктами оподаткування і відповідно зменшення податкового навантаження на платників податків;

- підвищення рівня податкової грамотності та податкової культури. Зазвичай, платники податків не розуміють, для чого їх примушують сплачувати податки і позбавляють значної частини доходів. Податкова культура в Україні повинна досягти такого рівня, щоб населення сприймало податки як основу добробуту держави і суспільства.

Таким чином, на основі проведеного дослідження можна зробити висновок, що в Україні, незважаючи на складне економічне становище, у сфері оподаткування спостерігаються позитивні зміни, що обов'язково приведуть до стабільної системи оподаткування. Адже, першочерговий вплив на підвищення рівня конкурентоспроможності економіки країни та сприяння її економічному і соціальному розвитку, має ефективна система оподаткування.

Література:

1. Крайник О. П., Процак Н. Я. Сучасний стан та перспективи удосконалення системи оподаткування в Україні. *Ефективність державного управління*. 2013. Вип. 36. С. 129–136.
2. Україна посіла 107 місце в рейтингу податкового навантаження на бізнес. URL: <http://economics.unian.ua/other/1189937-ukrajina-posila-107-mistse-v-reytingu-podatkovogo-navantajennya-na-biznes.html>. (дата звернення: 15.04.2019).
3. Петрина М. Ю., Солтан Н. Я. Використання зарубіжного досвіду в удосконаленні податкової системи України. URL: [wp-content%2Fuploads%2F2015%2F11%2F39-5-12.pdf&name=39-5 12.pdf&lang=uk&c= 582b73d66c59](wp-content%2Fuploads%2F2015%2F11%2F39-5-12.pdf&name=39-5%2012.pdf&lang=uk&c=582b73d66c59). (дата звернення: 15.04.2019).

Панасенко Л.С.

здобувач вищої освіти за ступенем магістр 1 групи
Науковий керівник: **Грибовська Ю.М.**
к.е.н., доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку
Полтавська державна аграрна академія
м. Полтава, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ ОПЛАТИ ПРАЦІ У ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВАХ

Ведення обліку фермерського господарства на сьогодні один із перспективних напрямів діяльності в агросекторі. Даний напрямок має особливості оформлення трудових відносин та оподаткування доходів членів такого господарства.

Відповідно до Закону України «Про фермерське господарство» трудові відносини у ньому базуються на основі праці членів фермерського господарства та регулюються для юридичної особи – статутом, для господарства без статусу юридичної особи – договором (декларацією) про створення фермерського господарства.

Виходячи з цього, трудові відносини членів господарства трудовим законодавством не регулюються. Оскільки члени фермерського господарства не є найманими працівниками в розумінні трудового законодавства, то для них не передбачені такі державні гарантії як мінімальна заробітна плата, оплата лікарняних та відпускних. Такі особи отримують від господарства не заробітну плату, як це трактує трудове законодавство, а певну частку заробленого господарством доходу – так звані трудові дивіденди. При цьому такий дохід не може обмежуватися встановленим мінімальним розміром заробітної плати, оскільки він не є заробітною платою як такою [3].

Однією з законодавчо-правових колізій регулювання діяльності сімейних фермерських господарств на сьогодні є те, що жоден нормативний документ не визначає механізму розподілу доходу від означеного виду діяльності. З одного боку, це не обмежує ступінь свободи членів родини у досягненні взаємних домовленостей, з іншого – може стати причиною спорів на етапі такого розподілу й у подальшій перспективі. У цьому аспекті важливим є фіксація домовленості щодо розподілу доходу у відповідних установчих документах (статуті або договорі) фермерського господарства [4].

Такий дохід в бухгалтерському обліку відображається за кредитом субрахунку 441 «Прибуток нерозподілений». Є два базові варіанти, за якими дохід виплачується із вже отриманого прибутку (прибуток наявний) в залежності від: внеску до складеного капіталу господарства; трудової участі кожного члена господарства;

Згідно з Податковим кодексом такі виплати визначаються як дивіденди з відповідним оподаткуванням, тобто утримується ПДФО за ставкою: 5% – для

доходів у вигляді дивідендів за акціями та корпоративними правами, нарахованих резидентами – платниками податку на прибуток підприємств (крім доходів у вигляді дивідендів за акціями, інвестиційними сертифікатами, які виплачуються інститутами спільного інвестування); 9% – для доходів у вигляді дивідендів за акціями та/або інвестиційними сертифікатами, корпоративними правами, нарахованих нерезидентами, інститутами спільного інвестування та суб'єктами господарювання, які не є платниками податку на прибуток; 18% – для інших пасивних доходів, включаючи дивіденди, крім зазначених вище.

Отже, якщо членам господарства виплачуються дивіденди залежно від внеску до складеного капіталу господарства, вони оподатковуються за ставкою: 5%, якщо господарство є платником податку на прибуток; 9%, якщо господарство є платником єдиного податку третьої чи четвертої групи.

Якщо дивіденди виплачуються залежно від трудової участі, вони оподатковуються за ставкою 18%.

У разі, якщо виплати здійснюються авансом до розподілу прибутку, вони визначаються як інші виплати (інший дохід) і також оподатковуються за ставкою 18%.

Крім того, виплата дивідендів оподатковується військовим збором (1,5%) [2].

Залучення сімейним фермерським господарством інших громадян може здійснюватися виключно для виконання сезонних та окремих робіт, які безпосередньо пов'язані з діяльністю господарства і потребують спеціальних знань чи навичок. З особами, залученими до роботи, укладається трудовий договір (контракт) у письмовій формі, а відносини регулюються законодавством України про працю. Згідно з укладеним з ними трудовим договором (контрактом) вони виконують для господарства певну роботу, за яку отримують заробітну плату, яка не може бути нижчою мінімального розміру заробітної плати, за умови виконання місячної (годинної) норми праці (статті 2, 95 КЗпП) [3].

Видача трудових книжок членам фермерського господарства і громадянам, які працюють у господарстві за трудовим договором (контрактом), та їх ведення здійснюються відповідно до законодавства України про працю [1].

Література:

1. Про фермерське господарство : Закон України від 19 чев. 2003 р. № 973-IV. URL: zakon.rada.gov.ua. (дата звернення: 15.04.2019).
2. Золотухін О. Бухгалтерський облік у фермерів. *Вісник. Офіційно про податки*. 2017. № 28 (932). URL: <http://www.visnuk.com.ua/uk/publication/100005361-bukhgalterskiy-oblik-u-fermeriv>. (дата звернення: 15.04.2019).
3. Золотухін О. Трудові відносини у фермерському господарстві. *Вісник. Офіційно про податки*. 2017. № 36/Д (19). URL: <http://www.visnuk.com.ua/uk/publication/100005450-trudovi-vidnosini-u-fermersko-mugospodarstvi>. (дата звернення: 15.04.2019).
4. Канцедаль Н. А., Тарапунець Т. Г. Нормативно-правові засади порядку створення та розподілу доходів фермерського господарства. *Формування та перспективи розвитку підприємницьких структур в рамках інтеграції до європейського простору* матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Полтава : ПДАА, 27 березня 2018 р. Полтава, 2018. С. 126 – 128.

ОПОДАТКУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ В ПОТОЧНОМУ РОЦІ

Сучасний напрям розвитку ринкової економіки України та перетворення аграрного сектору на високоефективний, конкурентоспроможний сектор економіки держави, здатний інтегрувати у світовий ринок, вимагає пріоритетного вирішення економічною наукою та практикою господарювання комплексу проблем, пов'язаних з ефективним розвитком підприємницьких структур аграрного бізнесу, серед яких вагоме місце посідають питання створення для виробників галузі сприятливих податкових умов.

Виходячи з напрямів реформування системи оподаткування сільськогосподарської діяльності необхідно враховувати значення аграрної галузі для економіки України. Насамперед варто зважати на постійно зростаючу частку сільського господарства у загальній валовій доданій вартості (ВДВ). На таку тенденцію вплинули і трагічні події на сході України, в результаті яких, певна частка експортної виручки від металургійної та хімічної галузей була втрачена. Частка валової доданої вартості сільського господарства у загальних її обсягах в останні роки суттєво зростає. Якщо у 2010-2012 рр. вона коливалась у межах 8,4-9,0%, то у 2013 р. збільшилася до майже 10, у 2014-му – 11,7%, у 2015-му – 14,2%, у 2016 р. на рівні 13,7% [1, с. 26]. В 2018 році за даними Міністерства аграрної політики сільськогосподарська галузь забезпечила в результаті експорту продукції отримання 18,8 млрд. доларів, що є абсолютним рекордом для нашої країни.

Згідно Податкового Кодексу України [2] спрощена система оподаткування для сільськогосподарських підприємств передбачає сплату єдиного податку за системою передбаченою для 4-ї групи платників цього податку. Платниками єдиного податку 4-ї групи можуть бути сільськогосподарські підприємства різних організаційно-правових форм, передбачених законами України, селянські та інші господарства, які займаються виробництвом (вирощуванням), переробкою та збутом сільськогосподарської продукції, а також рибницькі, рибальські та риболовецькі господарства, які займаються розведенням, вирощуванням та виловом риби у внутрішніх водоймах (озерах, ставках та водосховищах), у яких сума, одержана від реалізації сільськогосподарської продукції власного виробництва та продуктів її переробки за попередній звітний (податковий) рік, перевищує 75 відсотків загальної суми доходу.

Фізичні особи-підприємці отримали право бути єдинниками з 15.08.18 р. згідно із Законом від 10.07.18 р. № 2497-VIII «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законів України щодо стимулювання

утворення та діяльності сімейних фермерських господарств» [3].

Для платників Єдиного податку четвертої групи об'єктом оподаткування є площа власних та отриманих у користування, зокрема на умовах оренди, емфітевзису тощо (п. 2921.1 ПК): сільгоспугідь (рілля, сіножаті, пасовища та багаторічні насадження); земель водного фонду (внутрішні водойми, озера, ставки, водосховища). Базою оподаткування для єдинників четвертої групи є (п. 2921.2 ПК): для сільгоспугідь – нормативна грошова оцінка (далі – НГО) 1 га з урахуванням коефіцієнта індексації, визначеного станом на 1 січня базового податкового (звітного) року (далі – коефіцієнт індексації); земель водного фонду – НГО ріллі в області з урахуванням коефіцієнта індексації. Коефіцієнт індексації розраховується відповідно до п. 289.2 ПК, тобто шляхом ділення індексу споживчих цін на 100. Також ці коефіцієнти щорічно оприлюднює Держгеокадастр. Такі коефіцієнти застосовуються кумулятивно залежно від дати проведення НГО землі (тобто коефіцієнти за певні періоди перемножуються). Наприклад, якщо НГО проведено станом на 2011 рік, то для розрахунку кумулятивного коефіцієнта на 2019-й слід перемножити коефіцієнти індексації за 2012-2018 роки. Дані про НГО сільгоспугідь беруть із технічної документації щодо конкретної земельної ділянки. Але далеко не всі власники сільгоспугідь подбали про оцінку своєї землі. А остання суцільна оцінка сільгоспугідь в Україні була проведена станом на 01.07.95 р. Тому протягом багатьох років платники ЄП четвертої групи (донедавна це був фіксований сільськогосподарський податок) для визначення бази оподаткування брали НГО сільгоспугідь, визначену на певній території 23 роки тому, звертаючись за нею до відділів земельних ресурсів або Держгеокадастру. Але у 2018 році ці органи перестали видавати довідки про розмір НГО сільгоспугідь, мотивуючи це тим, що таких даних немає у Держкадастрі, адже оцінка, проведена у 1995 році, морально застаріла. Тож на поточний 2019 рік Державна фіскальна служба України для визначення бази оподаткування сільгоспугідь, щодо яких не проведена оцінка (тобто в Держземкадастрі немає інформації про НГО такої ділянки), рекомендує брати НГО одиниці площі ріллі по області. Дані про НГО ріллі в областях можна знайти в додатку 1 до Порядку нормативної грошової оцінки земель сільськогосподарського призначення, затвердженого наказом Мінагрополітики від 23.05.17 р. № 262. Також інформація про НГО сільгоспугідь опублікована на офіційному веб-сайті Держгеокадастру у категорії «Напрями діяльності», у розділі, присвяченому грошовій оцінці земель, де в табличній формі містяться показники НГО 1 га угідь по регіонах країни. Ця таблиця продубльована на офіційному порталі ДФС у розділі «Довідники».

Звітним податковим періодом для подання звітності є календарний рік - із 1 січня по 31 грудня (п. 294.1, 294.2 ПК). Ставки ЄП для єдинників четвертої групи визначено у відсотках від бази оподаткування і становлять (п. 293.9 ПК): для ріллі, сіножатей і пасовищ (крім ріллі, сіножатей і пасовищ, розташованих у гірських зонах та на поліських територіях, а також сільгоспугідь, що перебувають в умовах закритого ґрунту) – 0,95; ріллі, сіножатей і пасовищ,

розташованих у гірських зонах та на поліських територіях – 0,57; багаторічних насаджень (крім багаторічних насаджень, розташованих у гірських зонах та на поліських територіях) – 0,57; багаторічних насаджень, розташованих у гірських зонах та на поліських територіях – 0,19; земель водного фонду – 2,43; сільгоспугідь, що перебувають в умовах закритого ґрунту – 6,33.

Кабінет Міністрів України разом з Верховною Радою України вирішили надати аграрним товаровиробникам бюджетні дотації на період з 1 січня 2017 р. до 1 січня 2022 р., щоб хоч якось підтримати їх у зв'язку з відміною спеціального режиму з ПДВ. Кошти для цього були передбачені в Держбюджеті на 2017-2019 роки. Так, видатки за програмами розвитку підприємств АПК у бюджеті 2017 р. склали 3,7 млрд грн., з яких із загального фонду 2,2 млрд грн., із спеціального фонду – 1,5 млрд грн. [4]. Підтримка розвитку підприємств АПК передбачається у наступних напрямках:

- здешевлення кредитів (300 млн грн.); – підтримка заходів в агропромисловому комплексі (55 млн грн.); – підтримка закладання молодих садів, виноградників та ягідників і нагляд за ними (75 млн грн.); – надання кредитів фермерським господарствам (25 млн грн.); – підтримка тваринництва (210 млн грн.); – фінансова підтримка сільгоспвиробників (1,5 млн грн.) [4].

На 2019 рік для пільгового кредитування сільськогосподарських товаровиробників в бюджеті передбачено 750 млн грн.

Таким чином, з метою забезпечення стабільного розвитку аграрних підприємств у сфері податкової політики на перспективу доцільним є: зберегти або трансформувати спеціальний режим оподаткування для сільськогосподарських підприємств з деякими змінами, а саме враховувати рентабельність діяльності при встановленні ставок податку; розробити сучасний інструментарій системи оподаткування сільськогосподарських товаровиробників різних форм господарювання застосовуючи досвід країн ЄС, при цьому доцільно впровадити окремі податкові пільги для аграріїв. Основними з них можуть бути зниження ставок оподаткування, в першу чергу це стосується ПДВ. Намічені заходи сприятимуть подальшому стимулюванню ефективної діяльності аграрних підприємств та підвищенню їх конкурентних позицій як на внутрішньому так і на зовнішньому ринку.

Література:

1. Державна служба статистики України. Сільське господарство України за 2016-2017 роки. *Статистичний збірник*. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publ7_u.htm. (дата звернення: 15.04.2019).

2. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI. *Відомості Верховної Ради України*. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>. (дата звернення: 15.04.2019).

3. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законів України щодо стимулювання утворення та діяльності сімейних фермерських господарств : Закон України від 10.07.2018 р. № 2497-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2497-19> (дата звернення: 26.11.2018).

4. Державна підтримка аграрного сектору у 2017 році. URL: <http://www.aau.org.ua/uk/publications/web/206/>. (дата звернення: 15.04.2019).

Полюхович Р.Д.

здобувач вищої освіти першого рівня групи ОіО-21

Науковий керівник: **Павелко О.В.**

к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту

Національний університет водного господарства та природокористування

м. Рівне, Україна

АКЦИЗНИЙ ПОДАТОК: ОСОБЛИВОСТІ СПРАВЛЯННЯ

Акцизний податок – це непрямий податок на споживання окремих видів товарів (продукції), визначених Податковим Кодексом України [1] як підакцизні, і включається до ціни таких товарів (продукції).

До підакцизних товарів належать: спирт етиловий та інші спиртові дистиляти, алкогольні напої, пиво; тютюнові вироби, тютюн та промислові замінники тютюну; пальне; автомобілі легкові, кузови до них, причепи та напівпричепи, мотоцикли, транспортні засоби, призначені для перевезення 10 осіб і більше, транспортні засоби для перевезення вантажів; електрична енергія.

Платниками податку є: 1. Особи (юридичні та фізичні), що виробляють, у тому числі з давальницької сировини, підакцизні товари (продукцію) на митній території України. 2. Особи - суб'єкти господарювання, які ввозять підакцизні товари (продукцію) на митну територію України. 3. Фізичні особи (резиденти чи нерезиденти), які ввозять підакцизні товари (продукцію) на митну територію України в обсягах, які кількісно перевищують величину, визначену митним законодавством України. Зокрема, ст. 253 Митного кодексу України встановлені обсяги та умови ввезення алкогольних напоїв та тютюнових виробів на митну територію України без акцизного податку, встановленого на імпорт, у кількостях з розрахунку на одну особу. 4. Особи, які здійснюють операції з конфіскованими, безхазяйними підакцизними товарами, такими, які за правом успадкування чи на інших підставах переходять у власність держави. Виходячи з даної норми, до платників податку віднесено осіб, які здійснюють реалізацію вказаних підакцизних товарів (продукції) на підставі рішень судових органів або інших уповноважених державних органів. 5. Особи, які реалізують або передають іншим особам для подальшого використання підакцизні товари (продукцію), що були ввезені на митну територію України без сплати акцизного податку. 6. Особи, на яких покладено виконання вимог щодо звільнення від оподаткування в частині дотримання таких вимог: митних режимів; цільового використання підакцизних товарів для виробництва інших підакцизних товарів, на які встановлено нульову ставку податку; звільнених від оподаткування, або які не підлягають оподаткуванню акцизним податком, за умови порушення вищевказаних норм [1].

Реєстрація у контролюючих органах як платника податку суб'єкта

господарювання, що здійснює діяльність з виробництва підакцизних товарів (продукції) та/або імпорту алкогольних напоїв та тютюнових виробів, яка підлягає ліцензуванню, здійснюється на підставі відомостей щодо видачі такому суб'єкту відповідної ліцензії.

Отже, виходячи з поняття акцизного податку представники органу ДФС здійснюють безпосередній контроль за дотриманням встановленого порядку відпуску спирту, горілки, лікєро-горілочаних виробів та інших виробів та сплати акцизного податку також здійснюється контроль за наявністю марок акцизного податку на пляшках (упаковках) алкогольних напоїв і на пачках (упаковках) тютюнових виробів під час їх транспортування, зберігання та продажу здійснюють органи державної податкової служби, а під час їх ввезення на митну територію України такий контроль здійснюють митні органи.

Способи здійснення податкового контролю: ведення обліку платників податків; інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності органів ДПС; перевірки та звірки відповідно до вимог цього Кодексу, а також перевірки щодо дотримання законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, у порядку, встановленому законами України, що регулюють відповідну сферу правовідносин [2, с. 418].

Обчислення сум податку з тютюнових виробів здійснюється одночасно за адвалорними та специфічними ставками. При визначенні податкового зобов'язання на сигарети одного найменування сума акцизного податку, обчислена одночасно за встановленими адвалорною та специфічною ставками акцизного податку, не повинна бути меншою встановленого мінімального акцизного податкового зобов'язання.

У разі ввезення маркованої підакцизної продукції на митну територію України податок сплачується під час придбання марок акцизного податку з доплатою (у разі потреби) на день подання митної декларації. Базовий податковий період для сплати податку відповідає календарному місяцю. Платники податку (крім імпортерів підакцизних товарів) подають щомісяця не пізніше 20 числа наступного звітного (податкового) періоду контролюючому органу за місцем реєстрації декларацію з акцизного податку за формою, затвердженою у порядку, встановленому статтею 46 ПКУ.

Діюча податкова система України орієнтована на надходження, насамперед, від непрямих податків. Поєднання прямих і непрямих податків – характерна риса податкових систем сучасних держав. За рахунок їх оптимальної структури значною мірою може бути розв'язане те глибоке протиріччя цільових установок, які постали перед податковою системою.

Література:

1. Податковий кодекс України : Закон України від 23.11.2018р. № 2628-VIII (із змінами, внесеними згідно із законом). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>. (дата звернення: 15.04.2019).

2. Бабін І. І. Податкове право України : навч. посібник. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2012. С. 417–425.

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ТА ЗВІТНОСТІ ЗА ПОДАТКОМ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ

Досліджуючи структуру податкових надходжень державного бюджету України відмітимо, що кожен вид податку посідає вагоме місце в економіці України в цілому, виконуючи свої функції. Але, розглядаючи податкову систему України слід зазначити, що головна роль відводиться непрямим податкам, серед яких найважливішим є податок на додану вартість.

Наразі порядок розрахунків з податку на додану вартість (далі – ПДВ) регулюється на підставі розділу V «Податок на додану вартість» Податкового кодексу України (далі – ПКУ) [1]. Облік цих розрахунків у вітчизняній практиці має певні особливості, що обумовлені чинним законодавством. Так, ПДВ в Україні вважається одним з основних наповнювачів бюджету нашої держави. Це зумовлено тим, що він є податком на споживання і кінцевий споживач виступає платником цього податку. Тому однією з найважливіших та найсуттєвіших переваг ПДВ є висока фіскальна ефективність [2].

Розміри ставок податку на додану вартість встановлюються від бази оподаткування в таких розмірах:

1) 20%.

2) 0%.

3) 7 % по операціях з:

– постачання на митній території України та ввезення на митну територію України лікарських засобів, дозволених для виробництва і застосування в Україні та внесених до Державного реєстру лікарських засобів України;

– постачання на митній території України та ввезення на митну територію України медичних виробів, які дозволені для надання на ринку та/або введення в експлуатацію і застосування в Україні та внесені до Державного реєстру медичної техніки і виробів медичного призначення або відповідають вимогам відповідних технічних регламентів, що підтверджується документом про відповідність [1].

ПДВ є одним із найновіших винаходів податкової політики, і водночас – одним із найбільш дискусійним. Дискусії щодо ПДВ пов'язані здебільшого із впровадженням механізму відшкодування сум податку. Практичний досвід більшості країн, де було введено цей податок, незалежно від рівня розвитку економік та прозорості фінансових систем засвідчив, що наявність можливості

відшкодування у поєднанні зі звільненням від ПДВ операцій експорту роблять цей податок вразливим до можливості уникати сплати податкових зобов'язань та відшкодування несплаченого ПДВ із бюджету [3, с. 42].

Слід зауважити, що в Україні з 01.07.2015 року введено систему електронного адміністрування ПДВ, що передбачає реєстрацію всіх податкових накладних в Єдиному реєстрі податкових накладних та сплату ПДВ через спеціальний рахунок, що дало змогу більш прозоро контролювати сплату ПДВ і уникати корупційних схем. Електронне адміністрування ПДВ є суттєвим кроком на шляху до детінізації економіки, яке дає змогу державі боротися з тіньовими схемами і суттєво наповнити бюджет, а платникам податку – спростити ведення господарської діяльності і уникати тиску на бізнес.

Особливості ведення податкової документації як елемента податкового обліку з ПДВ передбачають подання платником податку податкової декларації. Податкова декларація з ПДВ подається за базовий звітний (податковий період), що дорівнює календарному місяцю, протягом 20 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного (податкового) місяця. Сума податкового зобов'язання (сума коштів, яку платник податків, у тому числі податковий агент, повинен сплатити до відповідного бюджету як податок або збір на підставі, в порядку та строки, визначені податковим законодавством), зазначена платником податку в поданій ним податковій декларації, підлягає сплаті протягом 10 календарних днів, що настають за останнім днем відповідного граничного строку для подання податкової декларації [4].

Таким чином, можна зробити висновок, що ПДВ є одним з найскладніших, найзаплутаніших податків та одним з основних наповнювачів бюджету нашої держави. Він складний як в адмініструванні, так і в прогнозуванні, ним обкладається практично все платити його треба в бюджет вчасно, і будь-яка помилка в податкових накладних загрожує великими санкціями. Регулювання господарських операцій за допомогою такого бюджетоутворюючого податку як ПДВ потребує особливого контролю з боку держави в сучасних умовах розвитку податкової системи України. Саме для контролювання та зменшення корупції, пов'язаної із сплатою ПДВ, введено електронне адміністрування податкових накладних в Єдиному реєстрі податкових накладних.

Література:

1. Податковий Кодекс України. Дата оновлення: 01.03.2019. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 05.04.2019).
2. Тулуш Л. Д. Функціонування податку на додану вартість у сфері агропромислового виробництва : монографія. К. : ННЦ ІАЕ, 2011. 280 с.
3. Джигир Ю., Майнзюк К. Використання досвіду країн Західної Європи у сфері боротьби з маніпуляціями в системі оподаткування доданої вартості. *Часопис Парламент*, 2005. Вип. 5. С. 42–49.
4. Григоренко Ю. В. Особливості податкового обліку податку на додану вартість. *Молодий вчений*, 2016. № 3. С. 64–69.

Рябчук А.П.

здобувач вищої освіти рівня
молодшого спеціаліста групи Ф-3
Науковий керівник: **Боднарюк І.Л.**
к.е.н., доцент, викладач

Технічного коледжу Національний університет водного господарства та
природокористування
м. Рівне, Україна

ФОРМИ ПРОЯВУ ПОДВІЙНОГО ОПОДАТКУВАННЯ ТА СПОСОБИ ЙОГО УНИКНЕННЯ

В умовах глобалізації економічних відносин, зростання обсягів зовнішньоторговельних оборотів країн, збільшення швидкості інтеграційних процесів економік, виходу вітчизняних товаровиробників на міжнародні ринки у пошуку сфер прибуткового вкладення капіталу, суб'єкти господарювання стикаються з рядом правових проблем, в тому числі в податковій сфері, однією з таких податкових колізій є проблема подвійного оподаткування.

Розпізнати подвійне оподаткування можна за такими поданими ознаками: ідентичність платника податку; обкладення об'єкта оподаткування платника більш ніж один раз подібними чи аналогічними податками; здійснення оподаткування платника однієї чи кількома самостійними податковими юрисдикціями; здійснення подвійного оподаткування щодо одних і тих же суб'єктів і об'єктів один і той самий податковий період [1, с. 283].

Проблема подвійного оподаткування виникає у певних випадках, зокрема: при оподаткуванні іноземних доходів, отриманих резидентами; при змішаному порядку сплати податку (при цьому суб'єкти господарювання повинні сплачувати податок і подавати декларацію про доходи в різних країнах); при оподаткуванні частини прибутку підприємств, що розподіляється (при цьому прибуток, який підлягає розподілу, обкладається податком двічі: спочатку при нарахуванні податку на прибуток підприємства загалом, а потім при оподаткуванні дивідендів засновників).

Таким чином, за формами прояву подвійне оподаткування можна класифікувати на:

- оподаткування одного і того ж об'єкта на різних рівнях державної структури однієї країни;
- оподаткування прибутку юридичних осіб з наступним оподаткуванням цього ж прибутку як дивідендів акціонерів цієї ж компанії;
- оподаткування об'єктів більше одного разу урядами одного рівня (тобто різними державами).

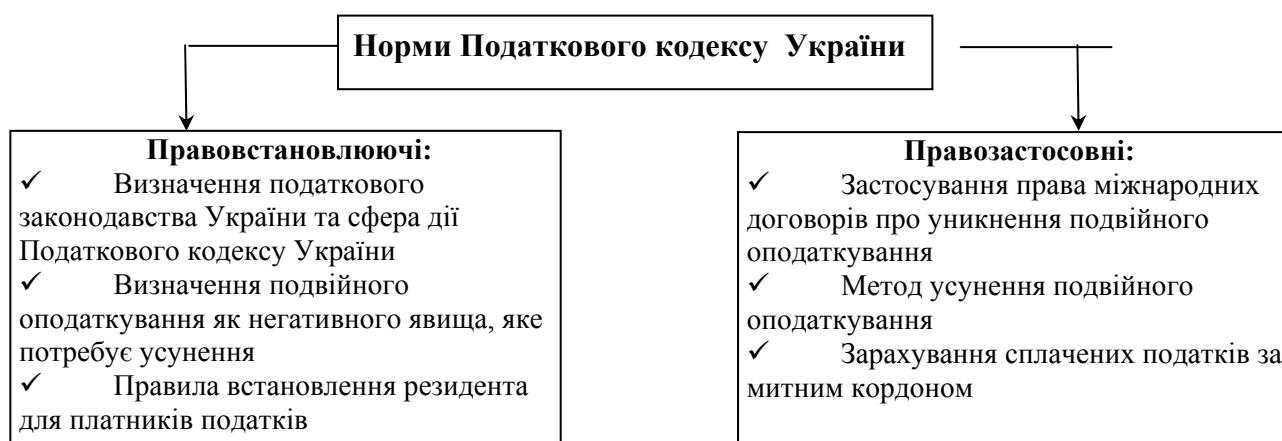
Подвійне оподаткування має негативні наслідки як для держави, так і платників податків. Воно призводить до збільшення податкового тягаря в кілька разів та виникнення додаткових податкових зобов'язань для платника і

як результат – скорочення прибутку та зникнення зацікавленості до господарської діяльності останнього.

Наслідки такого оподаткування для обміну товарами, послугами та притоку капіталу, технологій та робочої сили добре відомі, що гальмує розвиток економічних стосунків між державами.

Основним документом в податковій сфері є Податковий кодекс України, при виникненні податкових колізій на міжнародному рівні, над його нормами будуть превалювати положення міждержавної угоди у сфері уникнення міждержавної угоди у сфері уникнення подвійного оподаткування, ратифікованої в Україні [2].

Нормами ПК України, що регулюють діяльність держави у сфері уникнення подвійного оподаткування залежно від характеру регулювання даних відносин, можна поділити на дві групи: правовстановлюючі та правозастосовні, що наочно представлені на рис. 1.

Рис. 1. Норми Податкового кодексу України, що регулюють питання уникнення подвійного оподаткування

В цілому, випадків подвійного оподаткування на міжнародному рівні, порівняно з внутрішнім, в рази більше. Розглядаючи зовнішнє міжнародне оподаткування, варто підкреслити, що міжнародні податкові угоди не створюють нових податкових законів, вони лише забезпечують, за можливості, лояльне і надійне подолання двох податкових юрисдикцій, двох національних податкових законодавств.

Рівень розвитку сучасного міжнародного співробітництва свідчить, що важливого значення набуває проблема врегулювання міжнародних відносин. Особливо актуальна ця проблема стосовно перед країнам, які намагаються залучати іноземні інвестиції, до цих країн належить і Україна.

Як показує практика нашої держави, у сфері укладання угод про уникнення подвійного оподаткування з іншими країнами вже зроблено чимало. Станом на 01.01.2017 р. набрали чинності 70 міжнародних договорів України про уникнення подвійного оподаткування.

Підписання даних конвенцій свідчить про позитивні зміни в напрямку

урегулювання міжнародного подвійного оподаткування. При збереженні такої тенденції, значно зміцняться економічні відносини між Україною та країнами-партнерами [3].

Застосування міжнародного договору України в частині звільнення від оподаткування або застосування пониженої ставки податку дозволяється тільки за умови надання нерезидентом особі (податковому агенту) документа, який підтверджує статус податкового резидента. Підставою для звільнення від оподаткування доходів із джерелом їх походження з України є подання нерезидентом особі (податковому агенту), яка виплачує йому доходи, довідки (або її нотаріально засвідченої копії), яка підтверджує, що нерезидент є резидентом країни, з якою укладено міжнародний договір України, а також інших документів, якщо це передбачено міжнародним договором України.

Усунення внутрішнього подвійного оподаткування можливе виключно самостійними силами кожної окремої держави. Оскільки однією з найістотніших ознак правового простору держави є винятковий суверенітет держави над усією її територією. Підстави уникнення внутрішнього подвійного оподаткування закладені через систему принципів оподаткування в чинному законодавстві України. Важливе значення для уникнення внутрішнього подвійного оподаткування перш за все мають принципи однократності оподаткування, рівнозначності і пропорційності, рівності та економічної обґрунтованості. Усунення зовнішнього подвійного оподаткування, на відміну від внутрішнього, може здійснюватися як самостійними зусиллями кожної держави, так і шляхом об'єднання їхніх зусиль, тобто через укладення міжнародних договорів. Укладення міжнародних договорів про уникнення подвійного оподаткування прийнято вважати основним способом запобігання виникненню випадків зовнішнього (міжнародного) подвійного оподаткування [4].

Як висновок, зазначимо, що при застосуванні процедури уникнення подвійного оподаткування слід враховувати положення: правових актів, зокрема, норм міжнародних угод, що застосовуються у даному випадку та норм ПКУ; рекомендацій та роз'яснень ДФС України; судової практики з цих питань, наприклад, положень ВСУ та трактування судами норми права.

Література:

1. Демянчук Ю. Г. Поняття та ознаки подвійного оподаткування. *Держава і право*. 2010. № 47. С. 279–284.
2. Мединська Т. В., Власюк Н. І. Податкова система : навч. посіб. Львів : Магнолія, 2006. 424 с.
3. Бабін І. І. Податкове право України : навч. посіб. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2012. С. 218–238.
4. Путренко А. Н. Роль міжнародних договорів в усуненні подвійного оподаткування в Україні. *Финансовое право*. 2011. № 2. С. 16–18.
5. Дубовик О. Ю. Проблеми усунення подвійного оподаткування в Україні. *Вісник соціально-економічних досліджень* : зб. наук. пр. / гол. ред. М. І. Зверяков. Одеський нац. екон. ун-т. Одеса, 2009. Вип. 35. С. 190–196.

Савінський Б.О.

здобувач вищої освіти першого рівня
групи Фін-41

Науковий керівник: **Павелко О.В.**

к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту

Національний університет водного господарства та природокористування
м. Рівне, Україна

ЕКОЛОГІЧНИЙ ПОДАТОК: ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ У КОНТЕКСТІ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ ЗМІН

Із введенням у дію Податкового кодексу України Податкова система зазнала істотних змін щодо складу та змістового навантаження сутності податків і зборів. Прийняття даного реформаторського документа зумовило трансформацію збору за забруднення довкілля в екологічний податок. Наразі екологічний податок має як фіскальне, так і регулятивне значення, адже, насамперед, забезпечує надходження до державного бюджету, а також сприяє досягненню цілей і завдань екологічної політики. Система екологічного оподаткування відбиває взаємозалежність негативного впливу на довкілля (обсяги, види, категорія викидів та скидів) і ставок оподаткування (система диференційованих ставок), що сприяє прогресивності екологічного оподаткування.

Екологічний податок – це загальнодержавний обов'язковий платіж, що справляється з фактичних обсягів викидів у атмосферне повітря, скидів у водні об'єкти забруднювальних речовин; розміщення відходів; фактичного обсягу радіоактивних відходів, що тимчасово зберігаються їх виробниками; фактичного обсягу утворених радіоактивних відходів та з фактичного обсягу радіоактивних відходів, накопичених до 1 квітня 2009 року [3]. Досвід країн ЄС свідчить, що активне застосування екологічного податку сприяє зниженню загального рівня забруднення природного середовища [2]. Платниками податку є суб'єкти господарювання, юридичні особи, що не провадять господарську (підприємницьку) діяльність, бюджетні установи, громадські та інші підприємства, установи та організації, постійні представництва нерезидентів, включаючи тих, які виконують агентські (представницькі) функції стосовно таких нерезидентів або їх засновників, під час провадження діяльності яких на території України і в межах її континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони здійснюються (табл. 1):

Платники екологічного податку

№ з/п	Платники екологічного податку (згідно з ст. 240 ПКУ)	Звітність
1.	Суб'єкти, що здійснюють викиди забруднюючих речовин у атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення	Декларація, Додаток 1
2.	Суб'єкти, що здійснюють скиди забруднюючих речовин безпосередньо у водні об'єкти	Декларація, Додаток 2
3.	Суб'єкти, що здійснюють розміщення відходів у спеціально відведених для цього місцях чи на об'єктах, крім розміщення окремих видів відходів як вторинної сировини (виняток становлять суб'єкти, що надають послуги зі збору й заготівлі відходів як вторинної сировини та мають відповідну ліцензію)	Декларація, Додаток 3
4.	Суб'єкти, що здійснюють утворення радіоактивних відходів (включаючи вже накопичені), крім суб'єктів господарювання, які: – до останнього календарного дня (включно) звітного кварталу, у якому придбано джерело іонізуючого випромінювання, уклали договір щодо повернення відпрацьованого закритого джерела іонізуючого випромінювання за межі України до підприємства – виробника такого джерела; – здійснюють поводження з радіоактивними відходами, що утворилися внаслідок Чорнобильської катастрофи, в частині діяльності, пов'язаної з такими відходами; – є державними спеціалізованими підприємствами з поводження з радіоактивними відходами, основною діяльністю яких є зберігання, переробка та захоронення тих радіоактивних відходів, що знаходяться у власності держави, а також дезактивація радіаційно-забруднених об'єктів	Декларація, Додаток 4
5.	Суб'єкти, що здійснюють тимчасове зберігання радіоактивних відходів понад установлений особливими умовами ліцензії строк (за винятком державних спеціалізованих підприємств по обігу з радіоактивними відходами, основною діяльністю яких є зберігання, переробка й поховання тих радіоактивних відходів, що перебувають у власності держави, а також дезактивація радіаційно-забруднених об'єктів)	Декларація, Додаток 6

– викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення;

– скиди забруднюючих речовин безпосередньо у водні об'єкти;

– розміщення відходів (крім розміщення окремих видів (класів) відходів як вторинної сировини, що розміщуються на власних територіях (об'єктах) суб'єктів господарювання);

– утворення радіоактивних відходів (включаючи вже накопичені);

– тимчасове зберігання радіоактивних відходів їх виробниками понад установлений особливими умовами ліцензії строк [3].

Об'єкт та база оподаткування екологічним податком включають: обсяги та види забруднюючих речовин, що викидаються в атмосферне повітря стаціонарними джерелами; обсяги та види забруднюючих речовин, які

скидаються безпосередньо у водні об'єкти; обсяги та види (класи) розміщених відходів, крім обсягів та видів (класів) відходів як вторинної сировини, що розміщуються на власних територіях суб'єктів господарювання; обсяги та категорія радіоактивних відходів, що утворюються внаслідок діяльності суб'єктів господарювання або тимчасово зберігаються їх виробниками понад установлений особливими умовами ліцензії строк; обсяги електричної енергії, виробленої експлуатуючими організаціями ядерних установок.

Відповідно до п. 250.2 ПКУ платники екологічного податку:

– складають податкові декларації за формою, встановленою у порядку, передбаченому ст. 46 ПКУ;

– подають їх до контролюючих органів, протягом 40 календарних днів, що настають за останнім календарним днем податкового (звітного) кварталу; 234 – сплачують екологічний податок протягом 10 календарних днів, що настають за останнім днем граничного строку подання податкової декларації;

– за викиди в атмосферне повітря забруднюючих речовин стаціонарними джерелами забруднення, скиди забруднюючих речовин у водні об'єкти, розміщення протягом звітного кварталу відходів у спеціально відведених для цього місцях чи на об'єктах;

– за місцем розміщення стаціонарних джерел, спеціально відведених для цього місць чи об'єктів;

– за утворення радіоактивних відходів та тимчасове зберігання радіоактивних відходів понад установлений особливими умовами ліцензії строк;

– за місцем перебування платника на податковому обліку у контролюючих органах [3].

Аналізуючи наявну вітчизняну систему екологічного оподаткування, можна дійти висновку про необхідність у її подальшому розвитку для підвищення впливу держави на виробничі процеси в економіці з метою отримання відповідного еколого – економічного ефекту. Для удосконалення системи екологічного оподаткування в підвищенні рівня екологічної безпеки потрібно збільшити кількість видів податків, зокрема як найскоріше ввести податок на продукцію, яка негативно впливає на довкілля, і щорічний податок на транспорт як один із важливих чинників забруднення атмосферного повітря, а також збільшити ставки на наявні види податків до європейського рівня.

Література:

1. Екологічний податок у 2017 році: основні зміни. URL: <http://www.golovbukh.ua/article/6046-ekologichniypodatok-u-2017-rots-osnovn-zmni>.

2. Екосередовище і сучасність. Управління екосередовищем в умовах регіоналізації / С. І. Дорогунцов, М. А. Хвесик, Л. М. Горбач, П. П. Пастушенко К. : Кондор, 2006. Т. 5. 446 с.

3. Податковий Кодекс України : Закон України від 02 груд. 2010 р. № 2755-VI. *Відомості Верховної Ради України*. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua>. (дата звернення: 15.04.2019).

4. Шевченко І. В. Екологічне оподаткування: зарубіжний досвід і Україна. *Стратегічні пріоритети*. № 2 (31). 2014. С. 55–60.

Самедова Л.Р.

здобувач вищої освіти першого рівня
групи ОА-41Науковий керівник: **Бондарєва Т.Г.**

к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту

Національний університет водного господарства та природокористування
м. Рівне, Україна

МОНІТОРИНГ ПОДАТКОВИХ НАДХОДЖЕНЬ ДО ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ

В сучасних умовах забезпечення ефективного функціонування фінансової системи країни мається на увазі стабільність формування державного бюджету. В даному контексті особливе значення мають формування податкових надходжень до Державного бюджету України, а точніше забезпечення своєчасного та повноцінного надходження податкових платежів до бюджетів різних рівнів бюджетної системи країни в цілому. Податкові надходження становлять основну частку доходів державного бюджету країни, тому порядок і регламентація їх справляння становить особливе значення. Податки як основний елемент доходів бюджету забезпечують фінансування всієї структури і його витратних статей. Таким чином, за сучасної соціально-економічної ситуації, що склалася в Україні, та зростаючої ролі саме податкових надходжень у формуванні Державного бюджету тема дослідження є надзвичайно актуальною.

Склад доходів державного бюджету визначається Бюджетним Кодексом України та законами України про Державний бюджет на відповідний рік. Доходи бюджету за методом залучення коштів класифікуються за такими розділами: податкові надходження; неподаткові надходження; доходи від операцій з капіталом; офіційні трансферти; цільові фонди [1].

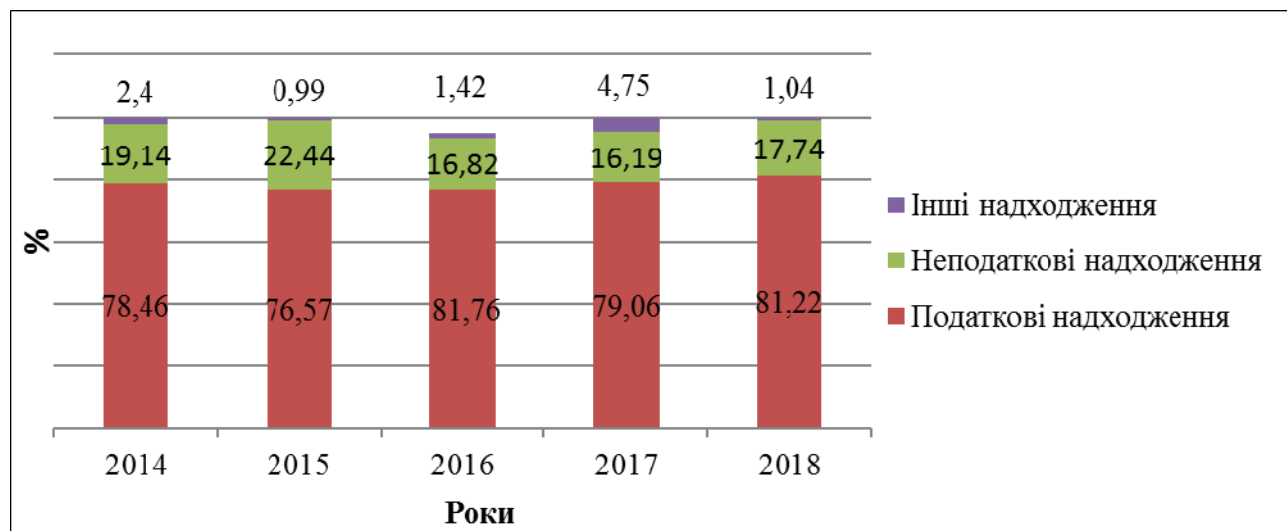
Таблиця 1

Доходи Державного бюджету України за 2014-2018 роки

Показник	2014	2015	2016	2017	2018
Доходи, млн. грн.	357084,2	534694,8	616274,8	793265,0	928108,3
Податкові надходження, млн. грн.	280 178,3	409 417,5	503 879,4	62 7153,7	753 815,6
Неподаткові надходження, млн. грн.	68 355,2	120 006,5	103 635,2	12 8402,3	164 676,5
Інші надходження, млн. грн.	8 550,7	5270,8	8 760,2	37 680	9 652,2

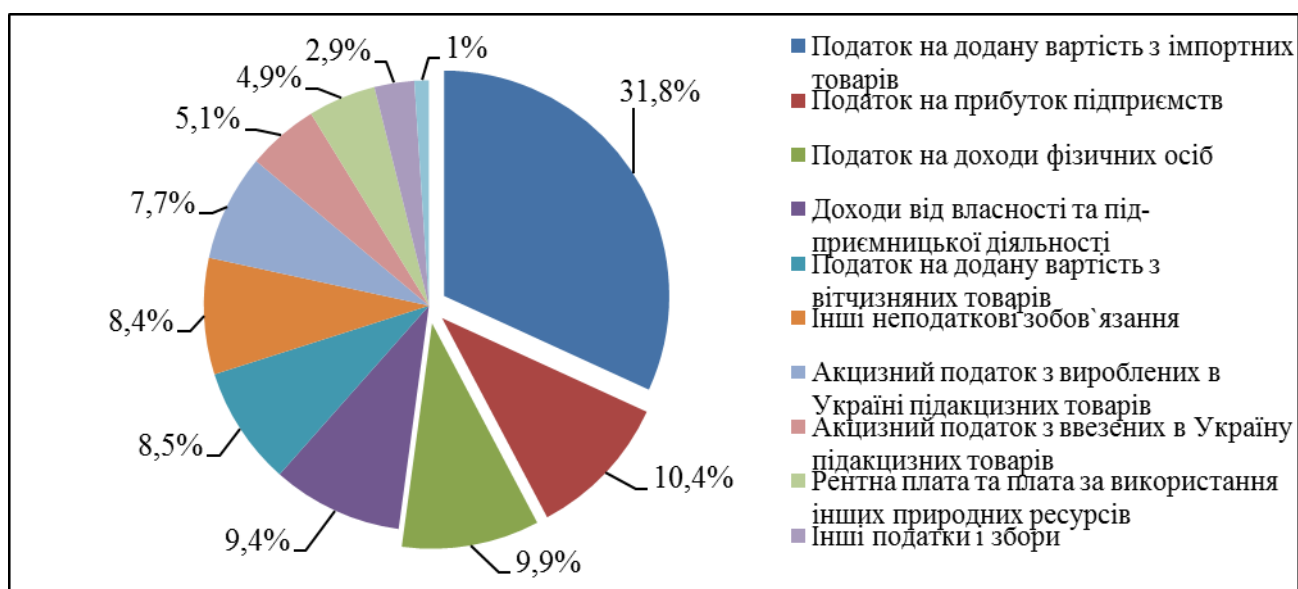
*Джерело: побудовано автором за даними [2]

Проаналізувавши структуру доходної частини Державного бюджету України за 2014-2018 роки (табл. 1) можна стверджувати, що податкові надходження справді є найбільш значним розділом доходів бюджету. Впродовж досліджуваних років їх частка у бюджеті стабільно залишалася в межах 76-82% від загальної суми доходів бюджету відповідного року (рис. 1).

Рис. 1. Структура доходів державного бюджету України за 2014-2018 роки
*Джерело: побудовано автором

Так, у 2018 році загальні доходи Державного бюджету України становлять 928 108,3 млн грн., податковим надходженням з них належить частка у 81,22%. Другу (17,74%) та третю (1,04%) за розміром частку становлять, відповідно, неподаткові надходження та офіційні трансферти.

Рис. 2. Структура податкових надходжень Державного бюджету України за статтями доходів в 2018 р.

Тому роль податкових платежів є дуже великою, оскільки ефективність виконання державою своїх функцій та добробут суспільства в цілому залежить

від величини сплачених податків. Далі доцільно детальніше оцінити склад і структуру податкових надходжень до Державного бюджету України, використовуючи дані рис. 2.

Найбільш вагому частку у структурі податкових надходжень становить податок на додану вартість (31,8%), податок на прибуток підприємств (10,4%) та податок на доходи фізичних осіб (9,9%).

Аналіз формування дохідної частини Державного бюджету показав, що існує тенденція збільшення частки податкових доходів у бюджеті України.

Фіскальна функція є визначальною для податків і полягає в тому, що вони виконують своє головне призначення – наповнення доходної частини бюджету, залучення доходів держави для задоволення потреб суспільства. З огляду на цю функцію держава повинна отримувати достатньо податків, але головне – надійних. Податкові надходження мають бути постійними і стабільними.

Податкові надходження мають бути постійними і стабільними. Постійність означає, що податки мають надходити до бюджету не у вигляді разових платежів з невизначеними термінами, а рівномірно протягом бюджетного року в чітко встановлені строки. Оскільки призначення податків полягає у забезпеченні витрат держави, то терміни їх сплати мають бути узгоджені з термінами фінансування видатків бюджету. Стабільність надходжень визначається достатнім рівнем гарантій того, що доходи, передбачені Законом про Державний бюджет на поточний рік, будуть отримані у повному обсязі [3].

Крім удосконалення податкової системи і податкового законодавства, суттєвими позитивними факторами впливу на своєчасність і повноту податкових надходжень можуть бути: стимулювання розвитку бізнесу і підприємництва; нарощення обсягів виробництва і підвищення рівня прибутковості підприємств; дотримання платниками податків податкової дисципліни. Необхідним є розвиток податкової культури населення і виведення доходів з тіньової сфери економіки, своєчасне інформування платників податків про зміни в податковому законодавстві та їх детальне роз'яснення [4].

Проте для забезпечення ефективного функціонування економіки України необхідно не допустити зростання податкового навантаження на неї; створити сприятливі умов для розвитку виробництва, приватного підприємництва та створити стабільну податкову систему.

Література:

1. Бюджетний Кодекс України : Закон України від 08.07.2010 № 2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> (дата звернення: 02.04.2019).
2. Доходи держбюджету України. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/income/2018> (дата звернення: 03.04.2019).
3. Барабаш О. О. Принцип фіскальної достатності у податковому законодавстві України. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Юридичні науки.* 2014. № 801. С. 46–50. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnulpurn_2014_801_11. (дата звернення: 15.04.2019).
4. Золотарьова О. В., Костенко І. С. Моніторинг податкових надходжень до Державного бюджету та системи податкового адміністрування України. *Економіка і суспільство.* Вип. 17. 2018. URL: http://economyandsociety.in.ua/journal/17_ukr/79.pdf. (дата звернення: 15.04.2019).

Сисоєва А.-М.С.

здобувач здобувач вищої освіти рівня
молодшого спеціаліста групи 3-ОО

Науковий керівник: **Березовська С.Р.**

викладач економічних дисциплін першої категорії

Рівненський економіко-технологічний коледж

м. Рівне, Україна

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Сьогодні в Україні залишається невирішеним надзвичайно актуальне питання ефективного формування податкової системи. До проблеми оподаткування необхідно підійти комплексно, з урахуванням як критично засвоєного зарубіжного досвіду, так і вітчизняних особливостей та чітко визначених перспектив і напрямків розвитку. Відсутність бачення перспектив, невизначеність пріоритетів, цілей і механізмів їх реалізації, за відсутності розвинених інститутів демократичної, правової держави і громадянського суспільства, тобто шлях спонтанного розвитку, унеможливорює побудову в країні соціально-орієнтованої економіки.

Діюча система оподаткування формувалась протягом останнього десятиріччя. Вона відіграла свою позитивну роль на етапі становлення України як незалежної держави. Однак подальший розвиток ринкових відносин та поглиблення ринкових перетворень все більше підкреслюють наявні в ній недоліки.

Серед недоліків можна назвати неефективну правову базу, яка проголошує діяльність податкової системи України. Друга проблема – це податковий прес, який законодавчі органи не в змозі поки що послабити, тому що дефіцит бюджету потребує збільшення доходної частини для його покриття.

В Україні вирішальну роль у формуванні бюджету відіграють непрямі податки та податок на прибуток підприємств. Низький рівень доходів більшості населення, а також низька частка зарплати в національному доході обумовлюють невисоке надходження прибуткового податку з громадян.

Аналіз діючої податкової системи України свідчить про необхідність її реформування. На нашу думку, в основі податкової системи повинні бути прямі податки, тобто податки, де об'єктом оподаткування є доходи фізичних осіб, прибуток юридичних осіб, земля, майно та капітал. При оподаткуванні доходів фізичних осіб та прибутку юридичних осіб повинна використовуватись диференціація ставок податків в залежності від виду діяльності та розміру отриманого доходу.

Податкова реформа в Україні повинна бути спрямована на усунення основної проблеми – зняття податкового тягаря. Першим кроком повинно бути реформування системи непрямих податків разом із зменшенням обов'язкових нараховувань на фонд оплати праці.

Необхідність зменшення нарахувань на фонд оплати праці та реформування системи соціального забезпечення не викликає жодного сумніву. По-перше, ці нарахування є найбільшими порівняно з іншими країнами, вони виступають важливим фактором зростання цін, зниження конкурентоспроможності українських товарів. По-друге, система соціального забезпечення – джерелом функціонування якої є обтяжливі нарахування для підприємств.

Слід зазначити, що основною метою реформування системи оподаткування є сприяння стабілізації матеріального виробництва, підвищення його ефективності, на цій основі задоволення державних та соціальних потреб. Система оподаткування повинна забезпечити оптимізацію структури розподілу і перерозподілу національного доходу. Реформуванню підлягають правові норми, що визначають форми, механізм регулювання, встановлення величини та порядку справляння податків, зборів, інших обов'язкових платежів до бюджету, внесків до державних цільових фондів, необхідних державі для виконання їх функцій.

Характерною особливістю діючої податкової системи сьогодні є її недосконалість, а саме: неузгодженість та суперечливість окремих податкових законів, нестабільність законодавства, надмірне податкове навантаження на платників, безсистемне й не виправдане надання пільг, перекручування економічної сутності окремих податків та непристосованість її до переходу від адміністративної-командних методів управління господарством до господарювання в умовах демократичної правової системи України шляхом створення єдиного всеохоплюючого Закону Податкового кодексу України.

Зазначений законопроект є першим кроком на шляху створення досконалої системи оподаткування з високим рівнем збирання податків і має на меті регулювання відносин оподаткування, визначає принципи побудови податкової системи, перелік податків, зборів та інших обов'язкових платежів, що підлягають сплаті до бюджетів всіх рівнів. Визначає методику їх обчислення, ставки оподаткування, правовий стан платників податків, порядок адміністрування податків, а також порядок і умови застосування фінансових санкцій до платників податків за порушення податкового законодавства.

Положення проекту Податкового кодексу України спрямовані на необхідність:

- 1) створення в Україні стабільної податкової системи, яка б забезпечувала чітке визначення порядку стягнення податків, його простоту;
- 2) забезпечення чіткого визначення об'єктів оподаткування з метою запобігання випадкам подвійного оподаткування;
- 3) забезпечення справедливого підходу при оподаткуванні всіх категорій платників податків;
- 4) упорядкування механізму стягнення податків та посилення відповідальності за ухилення від сплати податків та їх несвоєчасну сплату;
- 5) стимулювання інвестиційних та інноваційних процесів і підтримки технологічного оновлення суспільства;

- 6) стимулювання малого підприємництва;
- 7) дотримання міжнародних угод з питань оподаткування;
- 8) реальне забезпечення прав платників податків;
- 9) створення дієвого механізму контролю.

Реформування податкової системи є найбільш важливою проблемою на етапі формування ринкового середовища і створення сприятливих умов для зниження податкового навантаження. Однак, зниження податкового навантаження слід провести поступово з метою стабільного виконання доходів бюджету.

Література:

1. Азаров М. Я. Податкова політика в Україні: принципи та реалії. *Вісник податкової служби України*. 2000. № 10. С. 34–37.
2. Бабич Л. Я. Аналіз податкової системи і пропозиції щодо її вдосконалення. *Економіка України*. 2008. № 9. С. 12–19.
3. Данілов О. Д., Фліссак Н. П. Податкова система та шляхи її реформування. К. : Парламентське видавництво, 2001. 215 с.
4. Дорош Н. І. Податкова система України в розвинутих зарубіжних країнах: порівняльний аналіз. *Фінанси України*. 2000. № 12. С. 25–32.
5. Левочкин С. О. Податкова структура в Україні та шляхи її вдосконалення. *Економіка України*. 2009. № 8. С. 22–25.
6. Мельник М. В. Податкова система України. К.: Парламентське видавництво, 2001. 318 с.
7. Сенчуков В. О. Оптимальна система оподаткування. *Економіка України*. 2009. № 3. С. 27–32.
8. Федосов В. М. Проблеми розбудови податкової системи України. *Фінанси України*. 2009. № 6. С. 28–29.

УДК 657.2

Собко Є.І.

здобувач вищої освіти першого рівня
групи ОПДзвнм-11

Науковий керівник: **Пилявець В.М.**

к.е.н., доцент

Вінницький навчально-науковий інститут економіки
Тернопільського національного економічного університету
м. Вінниця, Україна

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ТА МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ КОНТРОЛЮ ЗА СПЛАТОЮ ПОДАТКУ НА ПРИБУТОК ПІДПРИЄМСТВ

Державний фінансовий контроль за сплатою податків стає необхідним елементом державного фінансового контролю підприємницької діяльності, тому що формування фінансових ресурсів держави здійснюється завдяки фінансово-господарській діяльності суб'єктів господарювання. У процесі ревізії

операцій за сплатою податку на прибуток необхідно розв'язати такі основні завдання:

- дотримання чинного законодавства у частині формування оподаткованого прибутку і розрахунків із бюджетом з податку на прибуток;
- правильність оформлення первинних документів, виходячи з яких нараховується податок на прибуток, визначення неоподатковуваних сум, податкових відрахувань і відповідних пільг з податку на прибуток;
- правильність формування податкової бази, відсутність неправомірно виключених статей;
- правильність відображення заборгованості до бюджету з податку на прибуток в обліку і звітності;
- правильність розрахунку сум, призначених до сплати до бюджету [2].

Для перевірки правильності нарахування податку на прибуток необхідно перевірити:

- 1) повноту визначення об'єкта оподаткування (прибутку) і суми податку;
- 2) достовірність і повноту визначення валового доходу;
- 3) дотримання термінів розрахунків за податком на прибуток;
- 4) своєчасність подання декларацій та їх достовірність.

Контроль розрахунків за податками і платежами передбачає перевірку розрахунків, на рахунку 64 «Розрахунки за податками й платежами», й охоплює такі важливі питання, як спостереження за дотриманням вимог податкового законодавства, виконання фінансових зобов'язань перед бюджетом та державними цільовими фондами.

Контроль розрахунків підприємства з бюджетом за податком на прибуток проводять на основі інформації податкового обліку, що ведеться на підприємстві (дані обліку валових доходів і валових витрат), податкової звітності (декларації про прибуток), а також інформації бухгалтерського обліку за рахунками 641, 70-75, 98. Перевірку доцільно почати із встановлення достовірності визначення величини прибутку, що підлягає оподаткуванню. Цей показник формується на основі валового доходу, валових витрат і амортизаційних відрахувань підприємства. Контролери з'ясовують дотримання вимог ст. 135 Податкового кодексу України на предмет включення сум одержаних надходжень до складу валового доходу, а також дотримання правила визначення дати збільшення валового доходу.

Зіставленням даних податкового обліку і записів на рахунках 70-75 у регістрах бухгалтерського обліку, а також шляхом арифметичних перерахунків результатів вибірково встановлюють правильність визначення обсягів сукупного валового доходу.

Основним документом, який підлягає перевірці при визначенні податку на прибуток, є декларація з додатками до неї, облік валових доходів і валових витрат, первинні та зведені документи бухгалтерського обліку. При перевірці кожної статті декларації особливо ретельно перевіряються розпорядчі та виконавчі документи, їх реальність, юридичне і економічне обґрунтування.

Декларація з податку на прибуток підприємства та додатки до неї подаються платником незалежно від того, чи виникло у звітному періоді в платника податкове зобов'язання, чи ні. Перевірка достовірності нарахування податків може здійснюватися не тільки за даними бухгалтерського та податкового обліку чи за первинними документами. Можна також застосовувати непрямі методи контролю. Непрямі методи запозичені з міжнародної практики.

Підставами для застосування непрямих методів є: виявлення порушень вимог до ведення бухгалтерського та податкового обліку, фактів ухилення, втрати чи неподання бухгалтерських документів, постійне звітування платника податку про збитковість або про неведення господарської діяльності.

При непрямих методах контролю об'єктами перевірки є незвітні документи, декларації та дані, отримані з інших джерел. Такими можуть бути дані, отримані від органів державної влади, в тому числі митних органів, органів внутрішніх справ, результати зустрічних перевірок, попередніх перевірок, обстежень приміщень та ін.

Непрямі методи перевірки застосовуються з метою встановлення ймовірної суми доходу, який підлягає оподаткуванню, і суть її полягає в тому, що для визначення податкових зобов'язань платника податків зіставляється рівень його витрат на приватні потреби з доходами, про які він звітує. Використовуючи практику інших держав, необхідно якомога ширше запровадити декларування суб'єктів господарської діяльності, незалежно від форм власності.

Тоді етапи проведення перевірки за сплатою податку на прибуток можна представити таким чином.

I етап – перед дослідний:

- а) вибір підприємства, на якому проводиться перевірка;
- б) створення необхідних умов для проведення податкової перевірки;
- в) збір інформації про досліджуване підприємство – об'єкт перевірки;
- г) аналіз попередніх перевірок даного підприємства.

II етап – організаційний:

- а) визначення виду перевірки та осіб, які проводитимуть перевірку;
- б) перевірка документів підприємства, які підтверджують його реєстрацію платником податку на систему оподаткування);
- в) ознайомлення з наказом про облікову та податкову політику підприємства.

III етап – технологічний:

- а) перевірка первинних документів, які підтверджують здійснення операцій стосовно доходів та витрат підприємства;
- б) перевірка аналітичних відомостей та карток за рахунками 64 «Розрахунки за податками і платежами», 98 «Податок на прибуток», 17 «Відстрочені податкові активи», 54 «Відстрочені податкові зобов'язання», рахунками класу 7 «Доходи», 8 «Витрати»;

в) перевірка відповідності даних головної книги та оборотно-сальдової відомості даним, наведеним у фінансовій звітності;

г) перевірка відповідності даних фінансової звітності податковій декларації з податку на прибуток.

IV етап – заключний:

а) узагальнення встановлених відхилень;

б) складання акта про проведення перевірки.

V етап – результативний:

а) контроль за виправленням платником податків встановлених помилок;

б) контроль за перерахуванням належних сум податку та встановлених штрафів.

Таким чином, в сучасних умовах становлення і розвитку економічних відносин України провідну роль у контролі за сплатою податку на прибуток відіграє діяльність підприємств, особливо це стосується його регулювання з боку держави. Державний фінансовий контроль спрямовується на виявлення порушень встановлених норм, недоліків в організації роботи контролюючих органів, законодавства з адміністрування податку на прибуток та його контролю, виявляє і усуває відхилення від прийнятих стандартів і порушень принципів оподаткування.

Література

1. Податковий контроль в Україні : монографія в 2 т. / П. Ю. Буряк, Б. А. Карпінський, Н. С. Залуцька та ін. Львів : Простір-М, 2017. 820 с.

2. Офіційний сайт Державної фіскальної служби України. URL: www.sfs.gov.ua (дата звернення: 15.04.2019).

УДК 657.2

Супрунець В.М.

здобувач здобувач вищої освіти рівня

молодшого спеціаліста групи Ф-3

Науковий керівник: **Боднарюк І.Л.**

к.е.н., доцент, викладач

Технічного коледжу Національний університет водного господарства

та природокористування

м. Рівне, Україна

СПЕЦИФІЧНІ РИСИ І ФУНКЦІОНАЛЬНЕ ПРИЗНАЧЕННЯ НЕПРЯМИХ ПОДАТКІВ

Податки мають великий вплив на економіку країни і відіграють важливу роль у забезпеченні економічного зростання. Ще з давніх часів їх почали ділити на прямі та непрямі. Непрямі податки – податки на товари і послуги, що встановлюються у вигляді надбавки до ціни або тарифу, оплачуються

покупцями при купівлі товарів та отриманні послуг, а в бюджет вносяться продавцями чи рідше виробниками цих товарів та послуг. В Україні існує три види непрямих податків: акцизний податок (специфічний акциз), податок на додану вартість (універсальний акциз) та мито.

Найбільш поширеною формою універсального акцизу є ПДВ. Він зберігає переваги багаторівневого податку з обороту щодо оподаткування усіх ступенів руху товару, але одночасно ліквідує його основний недолік – кумулятивний ефект. Специфіка нарахування та сплати ПДВ полягає в його нарахуванні на кожному етапі руху товару від виробника до споживача, при цьому з оподаткованого обороту виключаються податки, сплачені на попередніх етапах, в результаті чого об'єктом оподаткування виступає вартість, створена на конкретному ступені руху товару. Одне з головних місць серед непрямих податків в Україні займає податок на додану вартість. На сьогодні ставка ПДВ складає 20%. На сьогодні ПДВ застосовують понад 135 держав світу [1, с. 213].

Сутність специфічних акцизів полягає в тому, що не всі товари підлягають оподаткуванню, а лише окремі їх види, причому є різні підходи до оподаткування різних груп товарів. Специфічним акцизом є акцизний податок, що встановлюється на окремі види товарів, які, як правило, не належать до речей першої необхідності і рівень рентабельності яких досить високий за диференційованими ставками. Всі алкогольні напої, а також тютюнові вироби, нафтопродукти (бензин, дизельне паливо, гас), лікові автомобілі (кузови) причепа, мотоцикли всі вони мають акциз, тобто акцизний податок – це податок, який є непрямим на споживання або використання підакцизної продукції, що є включеним до їх ціни.

Третім видом непрямих податків є мито – це вид непрямого оподаткування, яке пов'язане із зовнішньоекономічною діяльністю, тобто це є податок з переміщення товарів при експорті, імпорті, транзиті. Цей вид непрямого податку стягується з транспортних засобів і товарі через кордон нашої країни. Фізичні і юридичні особи являються платниками мита. Виділяють такі види мита: вивізне мито, ввізне мито. Товари які ввозяться через митний кордон України мають єдині для всіх осіб ставки імпортного мита. Також треба виділити те що об'єктом оподаткування мита є митна вартість. Митна вартість – це ціна під час перетину митного кордону України, яка дійсна сплачена або підлягає сплаті. Головною проблемою митної вартості в Україні, є те що, деякі товари, які надходять із-за кордону, мають завищену ціну. Для вирішення цієї проблеми потрібно внести ряд змін в закони, які певним чином зменшать митну вартість. Водночас для країни буде менша дохідність з непрямих податків, але такі зміни, допоможуть підняти рівень якості багатьом українським підприємствам.

Мито на даний час не відіграє відчутної ролі у податковій системі. Це пов'язано з розвитком світової торгівлі, обмеженням різних бар'єрів, у тому числі митних. Існуючі на даний час міжнародні домовленості передбачають або пільгове митне оподаткування, або взагалі безмитну торгівлю. Мита як різновид податків на споживання сьогодні встановлюються найчастіше не з метою поповнити доходи бюджету, а захистити внутрішній ринок, національну промисловість і сільське господарство. Можна зробити такий висновок, що

акциз і мито дуже схожі між собою явища, вони обидва включаються до ціни товару та сплачуються за гроші покупця, що є дуже важливим для економіки країни [2, с. 216].

Таблиця 1

Доходи, податкові надходження та непрямі податки за 2017-2018 рр. [4]

Показники	2017 рік, млрд грн.	2018 рік, млрд грн.	темп росту		питома вага	
			%	млрд грн.	2018 %	зміна до 2017, у в.п.
ДОХОДИ, у т.ч.:	1017,0	1184,3	116,5	167,3	100,0	-
Податкові надходження, у т.ч.:	828,2	986,3	119,1	158,2	83,3	1,9
Акцизний податок:	121,4	132,6	109,2	11,2	11,2	-0,7
з вироблених в Україні підакцизних товарів (продукції)	67,8	72,7	107,3	4,9	6,1	-0,5
з ввезених на митну територію України підакцизних товарів (продукції)	47,7	54,1	113,4	6,4	4,6	-0,1
з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлі підакцизних товарів	6,0	5,9	98,2	-0,1	0,5	-0,1
Податок на додану вартість:	314,0	374,5	119,3	60,5	31,6	0,7
з вироблених в Україні товарів (робіт, послуг) з врахуванням відшкодування ПДВ (сальдо):	63,5	79,1	124,7	15,7	6,7	0,4
ПДВ з вироблених в Україні товарів (робіт, послуг)	183,5	210,8	114,9	27,3	17,8	-0,2
відшкодування ПДВ	-120,1	-131,7	109,7	-11,6	-11,1	0,7
з ввезених на територію України товарів	250,5	295,4	117,9	44,8	24,9	0,3
Ввізне мито	23,9	26,6	111,1	2,7	2,2	-0,1

Бачимо, що доходи державного бюджету збільшилися на 16,5%, податкові надходження – на 19,1%. ПДВ займає найбільшу питому вагу (31,6%) у податкових надходженнях та є бюджетоутворюючим податком. У 2018 році порівняно із 2017 роком сума ПДВ збільшилась на 60,5 млрд грн. (або на 19,3%). Надходження від акцизного податку за досліджуваний період збільшилися на 11,2 млрд грн. (або на 9,2%), частка акцизного податку складає 11,2%. Надходження від ввізного мита за досліджуваний період збільшилися на 2,7 млрд грн. (або на 11,1%), частка акцизного податку складає 2,2%.

Функціональне призначення непрямих податків пов'язано в першу чергу з їх роллю у формуванні доходів бюджету. Однак це не говорить про те, що вони не виконують регулюючої функції. При вмілому їх використанні, непрямі податки можуть бути ефективним засобом регулювання економіки [3, с. 315].

По-перше, непрямим податкам характерне швидке надходження до бюджету. Відбулась реалізація – проводиться перерахування ПДВ та акцизного податку в бюджет. Це, в свою чергу, дає кошти для фінансування витрат.

По-друге, так як непрямі податки охоплюють товари громадського споживання та послуги, то існує висока вірогідність їх повного або майже повного надходження, а зупинити процес споживання товарів та послуг неможливо.

По-третє, споживання більш-менш рівномірне у територіальному розрізі, а тому непрямі податки знімають напругу в міжрегіональному розподіленні доходів. Якщо доходи бюджету базуються на доходах підприємств, то внаслідок нерівномірності економічного розвитку виникає проблема нерівноцінності доходної бази різних бюджетів. Без використання непрямих податків виникають труднощі в збалансуванні місцевих бюджетів. Одночасно непрямі податки суттєво впливають на саму державу. Використовуючи всі свої можливості та інструменти, вона повинна забезпечувати певні умови для розвитку виробництва та сфери послуг, так як чим більше обсяг реалізації тим більші надходження до бюджету. Проблемою тут може бути лише правильний вибір товарів на які розповсюджуються непрямі податки.

Непрямі податки певним чином впливають на споживача. При вмілому їх використанні держава може регулювати процес споживання, стримуючи його в одному напрямку та стимулюючи в іншому. Таке регулювання повинно бути відкритим, тому що не завжди інтереси держави співпадають з інтересами суспільства. Таке регулювання, в той же час, ніколи не зможе задовольнити інтереси всіх верств населення.

Література:

1. Мединська Т. В., Філь Ю. П. Роль податку на додану вартість у системі непрямого оподаткування України. *Науковий вісник НЛТУ України*, 2012. Вип. 2. С. 212–216.
2. Мороз С. В. Роль та місце непрямих податків в наповненні державного бюджету України. *Причорноморські економічні студії*. 2016. Вип. 10. С. 214–218. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2016_10_46. (дата звернення: 15.04.2019).
3. Сіташ Т. Д. Непрямі податки в податковій системі України. *Економічний форум*. 2015. № 2. С. 313-317. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecfor_2015_2_51. (дата звернення: 15.04.2019).
4. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://www.minfin.gov.ua>. (дата звернення: 15.04.2019).

УДК 657.2

Тимчук А.А.

здобувач вищої освіти рівня
групи ОіО-51

Науковий керівник: **Павелко О.В.**

к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту

Національний університет водного господарства та природокористування
м. Рівне, Україна

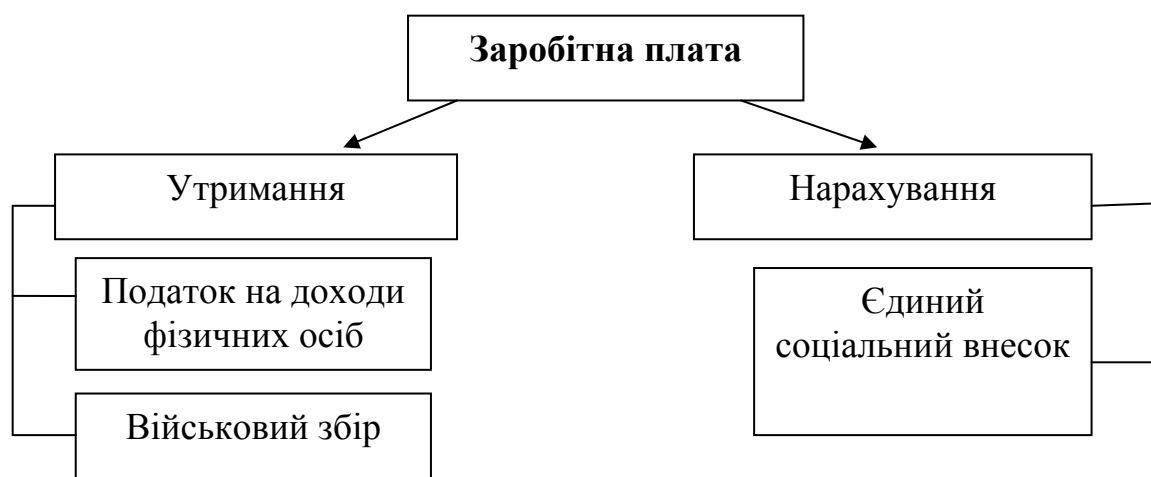
ОПОДАТКУВАННЯ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ: РЕТРОСПЕКТИВА ТА СЬОГОДЕННЯ

Заробітна плата завжди була одним із важливих об'єктів наукових досліджень. Вона є основним джерелом задоволення особистих потреб працівників та значним елементом витрат для роботодавця. Згідно із Законом

України «Про оплату праці» [3] держава здійснює регулювання зарплати працівників підприємств усіх форм власності і господарювання шляхом установлення розміру мінімальної заробітної плати, інших державних норм і гарантій, умов і розмірів оплати праці працівників установ і організацій, що фінансуються з бюджету, керівників державних підприємств, а також через оподаткування доходів працівників

Заробітна плата є найстабільнішим об'єктом оподаткування, але постійні зміни у податковому законодавстві України є причиною частих помилок в її обліку та оподаткуванні, причиною неповного та несвоечасного перерахування належних податків. Тому, актуальним проблемам оподаткування заробітної плати присвячено праці таких вчених, як С.Ф. Голов, В.М. Костюченко, Ф.Ф. Бутинець, Л.Л. Горецька, І.Г. Волошан та ін.

Методика оподаткування заробітної плати регламентується ПКУ. Тому великої уваги вимагають утримання, нарахування та сплата відповідних податків та зборів із заробітної плати (рис. 1).

Рис. 1. Оподаткування заробітної плати у 2016-2019 рр.

Податок на доходи фізичних осіб (ПДФО) – податок, що стягується з доходів фізичних осіб та надходить у місцевий бюджет міста, селища, загалом, того місця де зареєстроване підприємство. Його ставка становить 18%.

Варто зазначити, що для деяких категорій населення передбачена податкова соціальна пільга (ПСП) з ПДФО, яка звільняє частину (або весь) дохід громадян від сплати цього податку. У 2019 році розмір цієї пільги становить 50% прожиткового мінімуму, який на 1 січня 2019 року становить 1921 грн., однак застосовується вона лише у тому випадку, якщо доходи громадян не перевищують зазначену граничну суму. Розмір мінімальної зарплати становить 4173 грн, тому граничний дохід для застосування ПСП на 2019 рік – 2690 грн. Таким чином, загальною податковою соціальною пільгою зможуть скористатися лише працівники, які працюють на умовах неповного робочого часу, та й то не завжди. ПСП починає застосовуватися до нарахованих доходів у вигляді заробітної плати з дня отримання роботодавцем заяви платника податку про застосування ПСП і документів, що підтверджують таке

право (пп. 169.2.2 ПКУ). Але роботодавець має застосовувати ПСП до місячного заробітку працівника незалежно від дня подання ним заяви в поточному місяці.

Військовий збір (ВЗ) – це тимчасовий податок, спрямований на підтримку та розвиток військових сил України. Він був уведений як тимчасовий податок у зв'язку з особливим військовим станом на території України. Ця ставка залишається незмінною і становить 1,5% від заробітної плати та інших доходів.

Мінімальний розрахунок сплати до бюджету за місяць наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Мінімальна сплата ПДФО та ВЗ за місяць в Україні за 2017-2019 рр.

Роки	Мінімальна заробітна плата	Податок на доходи фізичних осіб	Військовий збір
2017	3200	576,00	48,00
2018	3723	670,14	55,85
2019	4173	751,14	62,59

Дані табл. 1 свідчать, що за останні три роки відбулося збільшення мінімальної заробітної плати, що спричинило зростання надходження до бюджету України податку на доходи фізичних осіб та військового збору. Податок на доходи фізичних осіб та військовий збір сплачують самі працівники.

Нарахування на заробітну плату – це податки, які сплачує роботодавець. Ними обкладаються практично всі виплати найманим працівникам. Заробітна плата не є винятком. У нашій країні цей податок називається єдиний соціальний внесок (ЄСВ). Він включає в себе повний соціальний пакет, який передбачений Законом України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 08.07.2010 № 2464-VI та наказом Міністерства фінансів України «Порядок обліку платників єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 24.11.2014 р. № 1162. Цей пакет складається з пенсійного страхування, страхування на випадок тимчасової втрати працездатності, страхування, пов'язане з виникненням нещасних випадків на виробництві (компенсація повної або часткової втрати працездатності). З 2016 року встановлена загальна ставка ЄСВ 22%.

На законодавчому рівні визначено максимальну величину бази нарахування єдиного внеску як максимальну суму доходу застрахованої особи, що дорівнює 15 розмірам мінімальної заробітної плати для працездатних осіб, на яку нараховується єдиний страховий внесок. Мінімальний розрахунок сплати до бюджету ЄСВ за місяць наведено в табл. 2.

Мінімальна сплата ЄСВ за місяць в Україні за 2017-2019 рр.

Роки	ЄСВ
2017	704,00
2018	819,06
2019	918,06

Із табл. 2 бачимо, що сплата ЄСВ збільшується, відтак, зростає поповнення державного бюджету.

Отже, оподаткування заробітної плати є достатньо важливим, адже має ряд особливостей, пов'язаних із використанням податкової соціальної пільги, мінімальної та максимальної бази нарахування єдиного соціального внеску, Сьогодні Україна має достатньо сильні позиції у визначенні політики щодо заробітної плати, а тому важливим завданням держави і надалі має бути сприяння чесної сплати податків із заробітної плати, які є важливою складовою поповнення бюджету.

Література:

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>. (дата звернення: 15.04.2019).
2. Про Державний бюджет України на 2019 рік : Закон України від 28.02.2019 р. № 2696-VIII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2246-19>. (дата звернення: 15.04.2019).
3. Про оплату праці : Закон України від 24.03.1995 р. № 108/95-ВР. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80>. (дата звернення: 15.04.2019).
4. Чернобаев В. В., Мороз С. Ю. Влияние повышения минимальной заработной платы на экономику и держбюджет Украины в 2017 році. *Економічний вісник*. 2017. № 1. URL: http://ev.nmu.org.ua/docs/2017/1/EV20171_045-055.pdf (дата звернення: 15.04.2019).

УДК 657.2**Чабар Ю.О.**здобувач вищої освіти першого рівня
групи ОА-21Науковий керівник: **Осадча О.О.**

д.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту

Національний університет водного господарства та природокористування
м. Рівне, Україна**МІЖНАРОДНА ПРАКТИКА ОПОДАТКУВАННЯ НЕРУХОМОГО
МАЙНА**

Існування реального соціального та економічного потенціалу країни не можливе без стратегічного розвитку її регіонів, що, в першу чергу, потребує стабільного надходження податків до бюджету. Надходження місцевих податків є одним з найважливіших елементів у частині забезпечення фінансової

стабільності системи місцевого самоврядування. Одним із таких платежів є податок на нерухоме майно, реалізація якого має забезпечувати наповнення дохідних джерел.

На сьогоднішній день податок на нерухоме майно є традиційним податком для майже 130 країн світу і забезпечує значну частину надходжень до місцевих бюджетів. Частка податку на нерухоме майно становить від 1 до 3 відсотків від податкових надходжень до бюджетів усіх рівнів (у Франції – 2,17; в Данії – 1,85; Нідерландах та Італії – 1,8; Німеччині – 1,06; Швеції – 0,89). Хоча є винятки: частка податку на майно в Великобританії складає 10 відсотків від державного бюджету, в США – 9, Канаді – 8 відсотків [3].

Важливим є визначення основних функцій, які можуть і повинні бути досягнуті в процесі оподаткування нерухомості: забезпечення стабільності поповнення бюджетів місцевих рівнів; оптимізація рівня насиченості ринку нерухомості; руйнування стимулів до спекулятивного обороту нерухомості; підвищення ролі майнового оподаткування в реалізації фіскальної політики [4].

У зарубіжних країнах об'єктом оподаткування можуть бути земля, будівлі, споруди. При визначенні податкової бази об'єктів нерухомості в залежності від країни можуть використовуватися ринкова вартість, кадастрова вартість, а також коригуючі коефіцієнти. Для більшої об'єктивності та достовірності при визначенні вартості нерухомого майна використовується оцінка не індивідуального характеру, а масова, на основі застосування стандартних процедур розрахунку вартості об'єктів у залежності від мети оподаткування з використанням законодавчо встановленої методології на визначений термін.

Зарубіжна практика оподаткування свідчить, що податок на нерухомість є надійним джерелом доходів місцевих бюджетів у федеративних державах (США, Канада, Німеччина, Австралія) так і в ряді унітарних держав (Великобританія, Японія, Корея, Польща) [1, с. 328].

Переважна більшість країн світу стягує податок на нерухоме майно з забезпечених верств населення, за допомогою якого держава не лише формує дохідну базу місцевих бюджетів, але й здійснює перерозподіл частини доходів найбільш забезпечених громадян. [2, с. 31]. Як свідчить досвід інших країн, база податку на нерухоме майно - відносно маломобільна, а отже, ухилятися від сплати цього податку важко.

Можна виділити основні принципи, що характеризують іноземні системи оподаткування майна, які також в тій чи іншій мірі відображені в законодавстві зарубіжних держав: 1. Об'єктом оподаткування, як правило, виступають саме земля, будівлі та споруди, оскільки їх, на відміну від рухомого майна, відносно легко виявити і ідентифікувати. У більшості випадків податок сплачується власниками нерухомості, також платником податків може бути орендар або обидві згадані вище особи. 2. При визначенні бази оподаткування використовується ринкова вартість оподатковуваних об'єктів, що стимулює найбільш економічно раціональне їх використання. 3. При визначенні вартості нерухомого майна зазвичай використовується не індивідуальна оцінка кожного окремого об'єкта, а масова оцінка на основі застосування стандартних процедур

розрахунку вартості об'єктів оподаткування. 4. Пільги компаніями надаються з урахуванням характеру власності. У більшості країн до видів нерухомості, які повністю або частково звільняються від сплати податку, відносяться об'єкти культури, освіти, призначені для суспільних потреб, державного управління, для релігійних цілей. Звільнення від сплати податків може застосовуватися і на деякій фіксований термін з метою стимулювання певних видів діяльності. Перевага віддається пільгуванню об'єктів (типів нерухомості), а не платників податків, відповідно до принципу: податком безпосередньо обкладається сама нерухомість, а не її власник.

Підсумовуючи вищезазначене, можна зробити висновок, що практично у всіх країн існує податок на нерухомість, який є місцевим податком і одним з найбільш істотних власних джерел наповнення місцевих бюджетів. Податок на нерухоме майно має особливе значення з огляду на комплекс соціально-економічних проблем. Такий податок вирішує важливі завдання: надходження коштів до бюджету, встановлення соціальної справедливості, стримування спекулятивного накручування цін тощо.

Література:

1. Бережна А. Ю. Податок на нерухомість як потенційне джерело формування місцевих бюджетів. *Науковий вісник будівництва*. 2006. № 35. С. 327–329.
2. Бобох Н. М. Оподаткування землі як об'єкта нерухомого майна в Україні. *Формування ринкової економіки в Україні*. 2011. Вип. 16. С. 30–35.
3. Богачев С. В. Налог на недвижимость: зарубежный опыт. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/nalog-na-nedvizhimost-zarubezhnyy-opyt> (дата звернення 07.04.2019).
4. Хром'як Н. Аналіз проблем та перспектив уведення податку на нерухомість в Україні на сучасному етапі розвитку економіки. URL: www.elartu.tntu.edu.ua (дата звернення 07.04.2019).

УДК 657.2

Шанковська Я.Р.

здобувач вищої освіти першого рівня
групи ОП-1

Науковий керівник: **Камінська С.М.**

викладач обліково-економічних дисциплін
Рівненський коледж економіки та бізнесу
м. Рівне, Україна

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ: СТАН ТА НАПРЯМИ

Оподаткування може суттєво впливати на соціально-економічну ситуацію у державі. Ефективно функціонуюча податкова система стимулює розвиток підприємницького сектору, підвищує рівень добровільної сплати податків, забезпечує необхідні ресурси для соціального розвитку країни. Можна навіть сказати, що податкова система відображає відносини суб'єктів оподаткування.

Численні дослідження вітчизняних науковців доводять, що податкова система України потребує реформування, що є особливо актуальним в умовах нестабільної економічної ситуації, що нині спостерігається у світі та Україні.

Сучасна податкова система має ряд недоліків, подолання яких є необхідною передумовою створення сприятливого податкового клімату, і, як наслідок, покращення соціально-економічної ситуації в державі. Однією з проблем, що перешкоджає процесу економічного розвитку всіх без винятку суб'єктів оподаткування і держави в цілому є недосконалість нормативно-правової бази. Загальна кількість нормативно-правових актів, в яких згадано той чи інший податок і які мають відношення до регулювання процесу оподаткування в Україні – близько семи тисяч. Звичайно ж при такій їх кількості уникнути неузгодженостей у податковому законодавстві практично неможливо. Саме це явище є основним недоліком діючої нормативно-правової бази у сфері оподаткування, до того воно ще й підсилюється нестабільністю та постійною зміною норм. Вдосконалення системи оподаткування повинне здійснюватися виходячи зі стратегічних цілей нашої держави – побудови конкурентоспроможної соціально орієнтованої ринкової економіки та інтеграції у європейське співтовариство. А стабільна, прозора і доступна законодавча база є необхідною умовою для економічного розвитку будь-якої держави.

Ще одним недоліком діючої податкової системи України є її невідповідність принципам оподаткування, що були сформовані науковцями протягом різних епох. Зокрема, на сьогоднішній день не зовсім дотримується принцип стимулювання підприємницької діяльності та інвестиційної активності. Проявляється це в першу чергу у тому, що в Україні надання податкових пільг, що передбачає даний принцип, перетворилося на засіб нелегального зниження податкового тиску. Підприємцям слід надавати інвестиційні пільги, які мають бути суто цільовими та суворо контролюватися податковими органами. Неefективна практика надання податкових пільг також суперечить принципу рівності та недопущення будь-яких проявів податкової дискримінації. Це проявляється у наданні галузевих пільг, що не забезпечують однакового підходу до суб'єктів господарювання.

Справляння значної кількості податків та зборів в Україні безпосередньо не залежить від фінансового результату діяльності, що не відповідає принципу рівнозначності і пропорційності.

Принцип соціальної справедливості вказує на необхідність наявності обґрунтованого неоподаткованого мінімуму доходів громадян і застосування диференційованого та прогресивного оподаткування громадян, які отримують високі і надвисокі доходи. Що стосується першої вимоги, то вона підкріплена в Україні застосуванням податкової соціальної пільги. А от що стосується другої вимоги, то після введення єдиної ставки податку з доходів фізичних осіб, вона явно не виконується.

Часті зміни податкового законодавства не відповідають принципам стабільності та доступності. Нерідкі зміни нормативно-правової бази підтверджують її нестабільність, а множинність та неузгодженість

нормативних актів роблять податкове законодавство важко зрозумілим для пересічного громадянина.

Дані принципи уособлюють вимоги, що зорієнтовують податкову систему на високу фіскальну ефективність та роблять її зручною для платників податків. Невідповідність вітчизняної податкової системи принципам оподаткування свідчить про низьку ефективність функціонування цієї системи.

Податковій системі України притаманні ще й такі негативні ознаки, як досить високе податкове навантаження, відносно низький рівень сплати податків, нерівномірність розподілу податкового тягара. Всі ці чинники негативно впливають на формування фінансового потенціалу держави.

Безпосередній вплив податкової системи країни на діяльність і результат діяльності суб'єктів господарювання зумовлює необхідність її реформування та усунення вище наведених недоліків. Податкова система великою мірою визначає можливості формування у вітчизняних суб'єктів господарювання конкурентних переваг, а конкурентоспроможність на внутрішньому і, тим більше, зовнішньому ринках є свідченням сприятливої економічної ситуації в країні. На сьогодні податкова система в Україні не є інструментом підвищення конкурентоспроможності держави. Тому метою податкової реформи в Україні є приведення вітчизняної системи оподаткування у відповідність з пріоритетами державної політики соціально-економічного розвитку країни, одним з яких виступає підвищення конкурентоспроможності національної економіки.

Таким чином, зважаючи на низку проблем, характерних для податкової системи нашої держави, слід виокремити ключові напрямки реалізації податкової реформи в найближчій перспективі:

1) розширення бази оподаткування за рахунок доходів, які раніше не оподатковувалися, а також поширення реального податкового навантаження на платників, котрі практикують ухилення від оподаткування;

2) вирівнювання умов оподаткування шляхом використання податкових пільг винятково як інструмента реалізації регулюючої функції податків, а також знаряддя проведення соціальної, інвестиційної та структурної політики;

3) зменшення вартості податкового адміністрування з урахуванням необхідності досягнення збалансованості між обсягом надходжень податків і витратами податкового апарату держави;

4) зменшення невиправданого втручання податкових органів в діяльність суб'єктів господарювання шляхом автоматизації процесу проведення податкових перевірок;

5) удосконалення масово-роз'яснювальної роботи для досягнення порозуміння між усіма суб'єктами податкових відносин і формування позитивної громадської думки щодо податкової політики держави;

6) впровадження інституту громадського контролю за сплатою податків, що сприятиме залученню представників громадськості до оскарження дій працівників податкових органів;

7) поліпшення паритету між загальнодержавними, а також місцевими податками і зборами за рахунок впровадження та віднесення до переліку

останніх податку на нерухомість, збору за видачу дозволів на будівництво й екологічного збору;

Підсумовуючи, необхідно зазначити, що перебудова в нашій державі податкової системи назріла, тому повинна мати форму цілісної стратегії. Її необхідно розглядати як складову політики економічного та соціального зростання. Зрозуміло, що без активної участі науковців, економістів, політиків і громадськості, а також без використання позитивних надбань податкових систем зарубіжних країн вирішити проблеми податкової реформи буде надзвичайно важко, проте розпочинати роботу в цьому контексті потрібно сьогодні. Це дасть змогу забезпечити комплексний підхід до регулювання податкових відносин, оптимізувати структуру дохідної частини бюджету та створити в Україні стабільну податкову систему, адекватну потребам суспільного розвитку.

Література:

1. Кириленко О. П. Фінанси (Теорія та вітчизняна практика) : навч. посіб. Тернопіль : Економічна думка, 2000. (V розділ «Система оподаткування та принципи її побудови»).
2. Іванов Ю. Б., Тищенко А. М. Сучасні проблеми податкової політики: навч. посібник Харків : ВД «Інжект», 2006. 327 с.
3. Соколовська А. М. Податкова система держави. Теорія і практика становлення. Київ, «Знання-прес», 2004. 454 с.

УДК 657.2

Яковчук О.В.

здобувач вищої освіти першого рівня
групи ФІН-41

Науковий керівник: **Павелко О.В.**

к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту

Національний університет водного господарства та природокористування
м. Рівне, Україна

ЗНАЧЕННЯ НЕПРЯМИХ ПОДАТКІВ У ПОДАТКОВІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ

Провідна роль у забезпеченні виконання державної функції щодо регулювання економічних процесів належить таким непрямим податкам як податок на додану вартість (ПДВ), акцизний податок і мито, що становлять важливу частину централізованих грошових фондів і використовуються для здійснення видатків держави.

Система непрямого оподаткування у більшості країн поєднує дві різні складові – акцизні й митні податки, справляння яких має тисячолітню історію, та податок на додану вартість – сучасний податок, що реально функціонує із середини ХХ ст. [1].

Особливості сучасних непрямих податків: розірвання формального та реального платників податків; непрямі податки входять як елемент в ціну реалізації товару; непрямі податки диференціюють складові податкового обов'язку, розподіляючи їх між формальним і реальним платниками; об'єктом оподаткування при непрямому оподаткуванні виступає вартість обороту; законодавчо закріплено підстави перекладення податку з реального платника на формального; поєднання індикативних та фактичних способів визначення об'єкта оподаткування і форм справляння [6, с. 23].

Переваги непрямих податків [4, с. 89]:

1. Організаційні – для непрямих податків характерна простота сплати і регулярність надходжень до бюджету, їх утримання та контроль надходжень не потребують розширення податкового апарату.

2. Бюджетні – оскільки непрямі податки збільшують доходи за рахунок зростання населення чи його благополуччя, то вони більш вигідні для країн, прогресуючих в економічному відношенні.

3. Поліцейські – впливають на сукупне споживання шляхом дорожчання того чи іншого продукту (здоров'я нації).

4. Політичні – завуальовано в ціні товару.

5. Економічні – визначаються розміром споживання, зручністю сплати в часі, близькістю до місця внесення, відчутністю витрат часу для внеску.

Недоліки непрямих податків [3, с. 204]:

1. Обтяжливість для малозабезпечених.

2. Політичні – право стягнення непрямих податків майже ніколи не оскаржується.

3. Соціально-економічні – лягають тягарем на малозабезпечені верстви населення.

4. Підприємницькі – обмежують розмір прибутку, бо в умовах конкуренції не завжди є можливість підвищувати ціни.

Варто зазначити, що вагомий фіскальний вплив непрямих податків на загальний рівень цін пов'язаний з їх вагомою часткою у надходженнях Державного бюджету та зміною ставок, що відбиваються на інфляційних процесах, ціні продукції, знижуючи її конкурентоспроможність на внутрішньому та зовнішніх ринках [5, с. 126].

Розглянемо детальніше місце кожного із непрямих податків у податковій системі країни.

Податок на додану вартість (ПДВ) – це універсальний акциз, що зберігає переваги багаторівневого податку з обороту щодо оподаткування усіх ступенів руху товару [2].

ПДВ чинить вагомий вплив на рівень цін і є одним із найголовніших джерел формування фінансової бази Державного бюджету.

Акцизний податок – це специфічний акциз, що встановлюється на окремі види товарів, які, як правило, не належать до речей першої необхідності і рівень рентабельності яких досить високий за диференційованими ставками [2].

На фінансовий стан суб'єктів підприємницької діяльності значний негативний вплив справляє сплата акцизного податку на імпортовані товари. Суттєве підвищення ставок акцизного податку зумовило, з одного боку, зростання цін на підакцизні товари, а з іншого – збільшення обсягів тіньового обігу підакцизних товарів [1].

Мито – є податком з переміщення товарів під час експорту, імпорту, транзиту. Мито на даний час не відіграє відчутної ролі у податковій системі. Це пов'язано з розвитком світової торгівлі, обмеженням різних бар'єрів, зокрема митних. Наявні сьогодні міжнародні домовленості передбачають або пільгове митне оподаткування, або взагалі безмитну торгівлю. Мита як різновид податків на споживання сьогодні встановлюються найчастіше не з метою поповнення доходів бюджету, а з метою захисту внутрішнього ринку, національної промисловості і сільського господарства [2].

За даними Міністерства фінансів України, надходження з ПДВ до зведеного бюджету у 2018 р. склали 70,1% (374 508,2 млн грн.) від загальної кількості усіх непрямих податків, надходження з акцизного податку у 2018 р. – 24,83% (132 649,8 млн грн.), мито – 5,07% (27 076,6 млн грн.) [7].

В загальному, у структурі податкових надходжень зведеного бюджету України переважають непрямі податки, які в сумі становлять на 2018 рік більш як 50%, і підтверджують цим висновок, що в умовах низького рівня доходів фізичних осіб та низького рівня податкової культури неможливо забезпечити переважання у структурі податкової системи прямих податків [5, с. 129].

Вітчизняна практика показує, що проведені реформи у сфері оподаткування не сприяли повному вирішенню ключових проблем справляння податків, якими залишаються: надмірне податкове навантаження, великі масштаби тіньової економіки та ухилення від сплати податків, обтяжливі податкові процедури та нестабільність податкового законодавства [1].

Основними проблемами справляння податків сьогодні є [1]:

- неврегульовані правові гарантії для учасників податкових відносин;
- відсутні прозорі й ефективні механізми захисту прав платників податків, щодо яких держава займає домінуюче становище;
- досить значний рівень витрат платників податків на збір документації та звітування;
- досить низький рівень податкової культури та відсутність сформованої податкової свідомості у вітчизняних платників податків;
- заплутані правила адміністрування.

Вирішення наявних проблем можливе таким чином [1]:

- налагодження довірчих взаємин платника податків та податкових органів;
- робота над правовою грамотністю й інформованістю суспільства;
- узгодження платниками податків із податковими органами нових схем організації бізнесу;
- автоматизація форм податкового контролю, поліпшення його методик.

Таким чином, непрямі податки у структурі податкової системи України виступають одним із основних джерел наповнення бюджету, зокрема, у

структурі податкових надходжень.

Проте, враховуючи перспективи євроінтеграції України, необхідно гармонізувати чинне податкове законодавство та вдосконалити структуру податкових надходжень до бюджету України, на що і повинні бути спрямовані подальші дослідження в даній тематиці.

Література:

1. Андрущенко В. Л. Податкова система: навч. посіб. Київ, 2009. URL: http://culonline.com.ua/Books/Podatкова%20sistema_Andrushenko.pdf (дата звернення: 03.04.2019).
2. Бойко А. О. Непрямі податки та субсидії з державного бюджету як фактори дії на ціни. URL: <http://ib.uabs.edu.ua> (дата звернення: 03.04.2019).
3. Василик О. Д. Податкова система України : навч. посібник. К. : ВАТ «Поліграфкнига», 2004. 478 с.
4. Дікань Л. В., Воїнова Т. С. Податкова система : навч. посіб. Харків : Вид. ХДЕУ, 2002. 252 с.
5. Захаркіна Л. С. Роль і місце податкових надходжень у структурі зведеного бюджету України. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2016. № 19. С. 125–129.
6. Кучерявенко Н. П. Курс податкового права. В 6 т. Харків : Легас; Право, 2005. 94 с.
7. Міністерство фінансів України. URL: <https://minfin.com.ua/ua/> (дата звернення: 03.04.2019).

УДК 657.2

Яркевич Г.В.

здобувач вищої освіти першого рівня
групи Фін-41

Науковий керівник: **Павелко О.В.**

к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту

Національний університет водного господарства та природокористування
м. Рівне, Україна

ОПОДАТКУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ: ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПІДХОДИ

Банківська система будь-якої країни – це унікальна система, що акумулюючи значні обсяги тимчасово вільних фінансових ресурсів держави, господарюючих суб'єктів і населення, перерозподіляє їх між тими суб'єктами фінансових відносин, які відчують тимчасовий дефіцит коштів і забезпечує таким чином процес постійного відтворення виробництва. Це свідчить про те, що банківська діяльність постійно супроводжується ризиками і має свої специфічні особливості. Зважаючи на це, певні особливості має і механізм оподаткування фінансово-господарської діяльності банків, хоча податкове регулювання здійснюється відповідно до законодавства, єдиного для всіх суб'єктів господарської діяльності, незалежно від форми власності і сфери діяльності.

Банки, будучи ключовою ланкою ринкової економіки, здійснюють фінансово-посередницькі операції між господарюючими суб'єктами, які надають фінансові ресурси, необхідні для розвитку виробництва, сприяють оптимізації розміщення грошових коштів. Важливу роль відіграють банки в податковій діяльності держави.

Більшість праць вітчизняних економістів спрямована на дослідження механізму адміністрування окремих видів податків банківськими установами та проблеми їх відображення в бухгалтерському обліку. Але при цьому залишається невирішеним питання оптимізації системи оподаткування окремих видів банківських операцій. Питання оптимізації оподаткування фінансового сектору набуло дійсної актуальності фактично після світової фінансової кризи 2008 року, наслідки якої примусили розвинуті країни розпочати процес перегляду та переоцінки відповідності режимів податкового й банківського регулювання. Це можна пояснити двома основними факторами. По-перше, державний борг у країнах, що найбільше постраждали від фінансової кризи, зріс до 24% ВВП [3]. По-друге, визнання багатьох банківських установ неплатоспроможними та необхідність їхньої санації або повернення коштів їхнім клієнтам призвели до необхідності значного зростання державних видатків, що, зрозуміло, не було передбачено у процесі бюджетного планування.

На сьогодні існують два загальних підходи до оподаткування банківського сектору. Перший, який до останнього часу застосовувався в більшості країн, полягає у скасуванні пільг, якими користуються банки порівняно з іншими корпораціями, та встановленні рівного оподаткування для фінансових установ та підприємств інших секторів економіки [2]. Другий підхід передбачає диференційоване оподаткування фінансування банківського сектору з урахуванням специфіки діяльності банків як фінансових посередників та їхньої ролі в розвитку економіки [1].

Україна, як і багато інших країн, фактично використовує перший підхід, згідно з яким оподаткування банківського сектору відбувається на загальних засадах корпоративного оподаткування. При цьому в Україні оподаткування банківських установ регламентується загальними законодавчими актами, хоча банківське право у правовій системі України й виділяється в окрему ланку, на відміну від багатьох країн Європи, які використовують окремі банківські кодекси, що, зокрема, містять податкові норми для фінансового сектору.

Відповідно, оподаткування банківських установ в Україні не є додатковим інструментом регулювання банківської діяльності й у його теперішньому вигляді не здатне виконувати ризик-стримувальних або інших регулювальних функцій. Разом із тим, у багатьох країнах Європи та світу в останні роки активно обговорюється можливість оптимізації оподаткування банківського сектору саме в контексті забезпечення цих функцій, особливо в розвинутих країнах, які найбільше зазнали втрат від фінансової кризи 2008-2009 рр., а отже, і його диференціації порівняно з загальним корпоративним оподаткуванням. На сьогодні вирізняють три напрями встановлення диференційованого

оподаткування: ризик-, транзакційно-, маржинально- орієнтовані схеми. Безумовно, можна зазначити, що майже всі останні десять років банківська система знаходилась у стані перманентної кризи. Але цифри вказують на те, що за цей час держава значно більше вклала в банківський сектор, ніж отримала від нього податкових платежів. Зрозуміло, що так продовжуватись не можливе, і це, відповідно, вимагає від наглядових органів здійснення відповідних кроків щодо оздоровлення всієї банківської системи.

Тепер проведемо аналіз податку на прибуток від банківських установ за статистикою НБУ, що представлена нижче в табл. 1.

Таблиця 1

Доходи, витрати та фінансовий результат банків України протягом 2014-2018 рр., млн. грн.

№ з/п	Показники	2014	2015	2016	2017	2018
1.	Доходи	15 331	17 920	12 180	14 557	14 599
2.	Витрати	14 521	26 424	13 070	14 219	12 908
3.	Податок на прибуток	89	110	135	334	229
4.	Чистий прибуток (збиток)	810	-8 504	-890	338	1 691

Джерело: Складено автором за офіційними даними НБУ [4]

Як видно з таблиці, темпи зростання витрат банків є нижчими у порівнянні з темпами збільшення доходів, що в результаті призвело до їх прибуткової діяльності протягом останніх двох років.

За для регулювання оподаткування банків необхідно, усі особливості оподаткування банків визначити в єдиній статті Податкового кодексу України «Особливості оподаткування банків» або навіть в окремому Банківському кодексі, що чітко й повно регламентував би всі аспекти оподаткування банківської діяльності. Також необхідно активізувати стимулювальну функцію державного регулювання оподаткування банків, що дозволить забезпечити сприятливий макроекономічний клімат для формування стабільної банківської системи, перетворити її на ефективний інструмент інвестиційного процесу, покращення ста ну економіки держави тощо. При цьому податкове втручання з боку держави в діяльність банківських установ не повинно впливати на фінансову стабільність банків і має забезпечити заходи щодо протидії монополізації банківського сектора.

Зважаючи на те, що в правовій системі України банківське право виділене як самостійна галузь, то на перспективу, враховуючи специфіку банківської діяльності, доцільно було б і питання щодо механізму їх оподаткування виокремити із загального податкового законодавства і віднести до цієї специфічної галузі. У зв'язку з цим, можливо доцільно було б запозичити зарубіжний досвід окремих країн, де всі сфери банківської діяльності регламентуються окремим банківським кодексом, складовою якого, зокрема, є закон про оподаткування банків.

Наступним напрямом вдосконалення системи оподаткування банків є визначення оптимального рівня їх податкового навантаження. Побудова такої моделі дасть можливість банку оцінити ефективність заходів податкового менеджменту, а державі – виявити банки, які потребують більш ретельного податкового контролю та регулювання, а також дозволить зберегти оптимальний баланс між банками-платниками податків та державними потребами [5].

Література:

1. Claessens S., Keen M., Pazarbasioglu C. Financial Sector Taxation. IMF's Report to G-20 and Background Material. *IMF Staff Papers*. 2010.
2. Gottlieb, G. Impravido, G. Ivanova A. Taxing Finance. *IMF Finance and Development*. 2012. № 49. S. 44–47.
3. Leaven L., Valencia F. Resolution of Banking Crises. *The Good, the Bad and Ugly, IMF Working Paper*. 2010. Number 10/146.
4. Офіційний сайт НБУ. URL: <http://www.bank.gov.ua/control/uk/index>. (дата звернення: 15.04.2019).
5. Пашкурова Н. П. Оподаткування прибутку комерційних банків: тенденції та проблемні аспекти. *Міжнародна науково-практична інтернетконференція "Соціум. Наука. Культура"*. URL: <http://intkonf.org/pashkurovanp-opodatkovannya-pributku-komertsiynih-bankiv-tendentsiyi-ta-problemni-aspekti>. (дата звернення: 15.04.2019).
6. Податковий кодекс України (із змінами, внесеними згідно із законом № 2628-VIII від 23.11.2018 р.). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>. (дата звернення: 15.04.2019).

УДК 657.2

Ярмоліна Г.Ю.

здобувач вищої освіти першого рівня
групи ОА-21

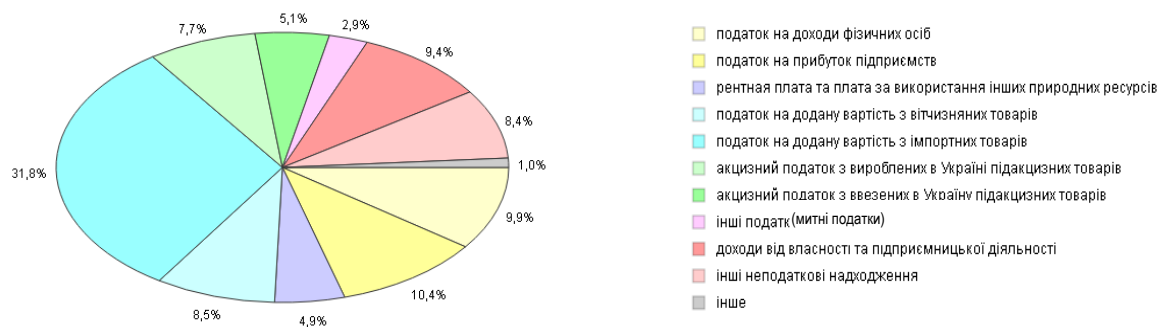
Науковий керівник: **Осадча О.О.**

д.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту

Національний університет водного господарства та природокористування
м. Рівне, Україна

СИСТЕМА НЕПРЯМОГО ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ

Податки є важливим складником формування економічної стабільності й могутності країн. Зародження податків на наших землях розпочалося у часи формування Київської Русі. Але якщо говорити про незалежну сучасну Україну, то упорядкований Податковий кодекс ввійшов в дію 1 січня 2011 р. Відповідно до нього податком є обов'язковий, безумовний платіж до відповідного бюджету, що справляється з платників податку [1]. За формою оподаткування податки поділяються на прямі й непрямі. Загальнодержавні непрямі податки формують найбільшу частку доходів зведеного бюджету України, й саме тому ця тема є актуальною і привабливою для багатьох дослідників у цій сфері (рис. 1).

Рис. 1. Структура доходів Державного бюджету України на 31.12.2018 р.
Сформовано на підставі: [4].

У розділі II статті 14 «Податкового кодексу України» наведено 11 загальнодержавних податки, але в межах даного дослідження ми будемо розглядати тільки три, адже саме вони належать до складу непрямих податків в Україні. В Україні діють наступні непрямі податки: акцизний, мито та податок на додану вартість.

Податок на додану вартість (ПДВ) входить в ціну товарів (робіт, послуг) та сплачується покупцем, але його облік та перерахування до державного бюджету здійснює продавець. Облік ПДВ на підприємстві, яке зареєстроване як платник ПДВ, складається з обліку таких компонентів як податковий кредит (сплачено підприємством у вартості придбаних товарів, робіт, послуг) й податкове зобов'язання (у складі вартості проданих товарів, робіт, послуг). До бюджету платник перераховує суму ПДВ, яка є різницею між податковим зобов'язанням та податковим кредитом [2].

За допомогою регулювання ставок ПДВ держава може як стимулювати попит покупців у період кризи, так і стримувати – у період надмірного економічного зростання [5, с. 92]. У 2018 р. ПДВ займав найбільшу частину у структурі державних доходів і становив 40,3%.

Попри це ПДВ має значні недоліки:

□ Високі ставки. При високих ставках податку, бізнес зазнає гальмування. В Україні відносно висока базова ставка ПДВ – 20%, яка ефективно забезпечує фіскальну функцію, проте фактично не реалізує інші функції податку [5, с. 92].

□ Нестабільність законодавства. Неузгоджені з іншими нормами та податковими правилами зміни, що в подальшому призводить до помилок й порушень у законодавстві. Пільги і їх цільове призначення є не прозорими. Також до платників поставлені високі вимоги при електронному адмініструванні ПДВ.

□ Ухилення від сплати. Виникає все більше «тіньових схем» ухилення сплати податку шляхом невідповідного декларування: заниження вартості при імпорті, завищення – при експорті, безтоварні операції.

Ще одним непрямим податком є акциз – податок, який сплачують виробники чи продавці, призначений для регулювання попиту на певні товари.

У VI розділі ст. 219 ПКУ наведений такий перелік підакцизних товарів: спирт етиловий та інші спиртові дистиляти, алкогольні напої, пиво; тютюнові вироби, тютюн та промислові замітники тютюну; пальне; автомобілі легкові, кузови, причепа, мотоцикли, транспортні засоби, призначені для перевезення 10 осіб і більше осіб, вантажів; електрична енергія [1].

За допомогою збільшення ставок акцизного податку держава зменшує споживання шкідливих товарів [5, с. 92]. Цей податок є другим після ПДВ за обсягом надходження в бюджет України за 2018 р. і складає 12,8% (рис. 1). У цього податку також є певні недоліки:

- Неналежне адміністрування. Державній фіскальній службі України (ДФС) не вдається проконтролювати 80 тис. точок роздрібного продажу. Порушується регулююча роль адміністрування, тому проявом цього є часте підвищення податку на окремі види акцизної продукції.

- Зростання тіньової економіки. З року в рік прогресує тенденція зменшення рівня сплати податку й збільшення контрабандних завезень. Виробники ухиляються від сплати податку й виникає велика кількість неякісної, фальсифікованої продукції.

- Екологічний штурм. У світі обкладаються акцизним податком не тільки нафтопродукти, але й природний газ, вугілля, електроенергія, разом з тим ці об'єкти не підлягають оподаткуванню за умови, що використовуються як сировина або в електролітичних і металургійних процесах (Директива Ради ЄС 2003/96/ЄС). Наша держава не слідує даній Директиві в повній мірі, що призводить до зростання негативного впливу на навколишнє середовище.

Мито – це податок, сплачуваний за перевезення товарів через кордон [6]. Вперше на території України митні порядки були запроваджені в містах Причорномор'я, а також згадуються у перших міжнародних угодах, зокрема в договорах 907, 911 Київської Русі з Візантією при правлінні Олега.

За допомогою ставок мита держава регулює експорт і імпорт, збільшуючи експорт та захищаючи національних товаровиробників від конкуренції імпортованих товарів [5, с. 92]. Попри це митні податки мають деякі мінуси:

Малоприбутковість податку через корумпованість. Збитки держави від корупції на українські митниці становлять 4,8 млрд на рік. Ці дані підрахувала німецька газета *Süddeutsche Zeitung*. Товар, який де-факто перебуває у вантажі, декларується, як інший – той, на який передбачені нижчі ставки мита. Втрати від корупції на українські митниці становлять більше десятої частини надходжень до бюджету та перевищують суму кредитів, які Україна мала взяти у МВФ, ЄС та Світового банку у 2018 році.

- Несприятливий митний контроль. Діють застарілі й неефективні митні акти. Встановлені специфічні ставки, що не враховують специфіку поставки. Існують суперечності, що порушують системність митного й податкового законодавств (диференціація у розмірах ставок ввізного мита й однорідних товарів). А також відсутність порядку справляння мита.

На подолання всіх непрямих податків не потрібно закривати очі, а потрібно їх вирішувати. На нашу думку, для покращення стану непрямих податків в Україні потрібно: наблизитися й адаптуватися до стандартів ЄС (СОТ); спростити системи адміністрування через використання цифрових технологій маркування й електронну систему; удосконалити механізм справляння непрямих податків, забезпечуючи стабільність надходжень до бюджету і їх ефективне адміністрування; зменшити тінізацію, поклавши більшу відповідальність за порушення законів й посилити контроль над операціями оподаткування й пільгування; зберегти фінансовий стимул для суб'єктів непрямого оподаткування; встановити оптимальне співвідношення між непрямими податками; розширити перелік підакцизних товарів (ювелірні дорогоцінності, копалини); створити прозорий механізм застосування спрощеного порядку митного оформлення з меншою затратою часу.

Література:

1. Податковий Кодекс України. Дата оновлення: 01.03.2019. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 05.04.2019).
2. Вікіпедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Податок_на_додану_вартість (дата звернення: 05.04.2019).
3. Словник фінансово-правових термінів / за заг. ред. д.ю.н., проф. Л. К. Воронової. 2-е вид., переробл. і доповн. К. : Алерта, 2011. 558 с.
4. Мінфін. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/income/2018> (дата звернення: 05.04.2019).
5. Кміть В. М., Сусяк В. В. Непряме оподаткування в Україні шляхом його вдосконалення. *Гроші, фінанси і кредит*, 2018. № 1. С. 91–95.
6. Академічний тлумачний словник. URL: <http://sum.in.ua/s/myto> (дата звернення: 05.04.2019).

УДК 657.2

Shmaliukh Anna

first-level higher education applicant of the FBS-31 group

Supervisor: **Vinnytska O.A.**

Ph.D. in Economics, Associate Professor, Department of Finance, Accounting and Economic Security

Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University

Uman, Ukraine

LOCAL TAXES AND FEES

An effective and efficient system of local self-government is an important element in the functioning of a democratic state. In order to ensure the fulfillment of its functions and the creation of an adequate living environment for the population, local governments should have sufficient financial resources, the core of which is the funds of the respective budgets.

Article 143 of the Constitution of Ukraine determines that local governments impose local taxes and fees. The Law of Ukraine “On Local Self-Government in Ukraine” states that local budgets should be sufficient for local authorities to exercise the powers granted to them by the law to provide residents of the respective communities with high-quality public services.

One of the most important sources of revenue for local governments is local taxes and fees. Local taxes and fees are mandatory payments, the amounts of which, according to the legislation of Ukraine, are established by the local government body in the territory of the respective administrative-territorial unit (village, town, city or village association) and which are included in its local budget [1].

Increasing the role of local taxes and fees and increasing their share in the own revenues of local budgets is one of the main tasks of the fiscal policy of the state. Article 10 of the Tax Code of Ukraine establishes a list of local taxes and fees, on the basis of which, every village, town or city council makes a decision on the establishment of certain local taxes and fees on its territory. Local taxes include: property tax (which consists of payment for land, real estate tax other than land, transport tax); single tax [2].

Local fees include: vehicle parking space; tourist tax. Local councils must establish a single tax and property tax (in terms of transport tax and land charges). Local councils, within the limits of authority determined by the Tax Code, decide issues in accordance with the requirements defined by the Code on the establishment of property tax (in terms of real estate tax other than a land plot) and the establishment of a fee for a parking space for a vehicle or tourist tax.

Local taxes and fees are necessary in order for local authorities to be able to provide services, the level of which the population associates with the amount of taxes paid. Funds collected locally are used more efficiently than those allocated by the central government [3].

We draw attention to the fact that the system of local taxation in Ukraine has certain disadvantages, in particular:

- insignificant fiscal role of local taxes and fees;
- a narrow list of these taxes and fees compared with other countries;
- lack of the right of local governments to independently impose their own taxes and fees on their territory;
- low interest of local authorities to raise funds from the collection of local taxes and fees;
- lack of interrelation between the level of public services provided in a certain territory and the tax efforts of the population;
- underdevelopment of taxes that reflect the policies of local authorities (environmental taxes, fees for certain services of local authorities) [4].

In international terminology, local taxes and fees are defined as local taxes and they are the basis of the revenue side of the local budgets of most western states. Local authorities in many countries (USA, France, Italy) are entitled to independently establish local taxes and fees.

In Ukraine, local taxation does not yet perform any fiscal or regulatory function, but is secondary to state taxation. That is why the domestic system of local taxation requires further development in the context of strengthening the financial foundations of local governments.

Literature:

1. Tax Code of Ukraine dated 02.12.10. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/>.
2. Vinnytska O. A. Local taxes in local budget revenues. *Bulletin of the International Humanitarian University. Series: Economics and Management*. 2015. Vol. 12. P. 254–257.
3. Kuchabsky A. G., Goncharenko M. V. Development of the system of local taxation in Ukraine. URL: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/putp/2012-3/doc/4/01.pdf>. (дата звернення: 15.04.2019).
4. Vinnytska O. A. Formation of revenues of local budgets in the context of decentralization: trends and prospects [Text]: monograph. MES of Ukraine; Uman State. ped. un-t them. Pavel Tychyna. Uman: Vis-à-vis. 2018. 178 p.

УДК 657.2

Sytnikova A.O.

first-level higher education student of the OA-41 group.

Supervisor: **Pavelko O.V.**

Ph.D. in Economics

Associate Professor, Accounting and Audit Department

National University of Water and Environmental Engineering

Rivne, Ukraine

THE MECHANISM OF TRANSPORT TAX TAXATION

The increase in the amount of public debt and the lack of cash resources in budgets, both at the state and at the local level, leads to the need to find new ways to fill the revenue side of the budget. In 2014, the Ministry of Finance of Ukraine introduced a solution to the problem of filling local budgets by introducing a new tax in the tax on property - transport tax. He replaced the tax on owners of vehicles and other self-propelled machinery and mechanisms, which was abolished with the entry into force of the Tax Code of Ukraine in 2010. Instead, by 2015, the taxation of transport in Ukraine was a charge for the first registration of vehicles. Despite the significant changes that are constantly introduced to the tax legislation, the mechanism of transport tax taxation in Ukraine has serious shortcomings.

The transport tax in Ukraine is established in accordance with Article 267 of the Tax Code. The law reveals its essence through elements such as taxpayers, object and tax base, as well as fixing the tax period and the procedure for calculating and paying tax. The transport tax was introduced in order to put on individuals and legal entities who own premium cars, an obligation to pay a certain amount of money in the form of a tax in addition.

The taxpayers of the transport tax are individuals and legal persons, including non-residents, who own cars registered in Ukraine in accordance with the current legislation, which are included in the classification of the object of taxation of the tax.

The object of taxation of transport tax is passenger cars, whose cars have not been more than five years old and have an average market value of more than 375 times the minimum wage established by law on January 1, tax (reporting) year [3].

Such a price is determined by the central executive body, which ensures the formation and implementation of the state policy of economic, social development and trade, according to the method approved by the Cabinet of Ministers of Ukraine, as of January 1 of the reporting year, based on the brand, model, year of issue, engine cylinder volume, fuel type.

Every year, by February 1 of the reporting year, the central executive body, which ensures the formation and implementation of the state policy of economic, social development and trade, on its official website hosts a list of passenger cars with a period of no more than five years and average market value which is more than 375 times the minimum wage established by law on January 1 of the reporting year, which should include the following data for these cars: make, model, year of issue, cylinder volume of the engine, you consumption.

The tax base is a car that is subject to taxation in accordance with tax laws. The tax rate is established for a calendar year in the amount of 25 000 hryvnia for each taxable vehicle [3]. The size of the transport tax rate does not depend on the value of the taxable vehicle. This legislator's approach is rather controversial, since in fact the same tax rate appears for cars belonging to different price and age categories.

The calculation of the amount of the tax on the object of taxation by the transport tax of individuals is carried out by the body of the state fiscal service at the place of registration of the taxpayer. The bodies of the state fiscal service in calculating and accruing the amounts of the transport tax use information obtained from the bodies of internal affairs, who are obliged to submit to the controlling bodies monthly information on the calculation and collection of the tax by individuals and legal entities at the place within the ten-day term after the end of the calendar month registration of the object of taxation as the first number of the relevant month. The form of submission of information is established by the central executive body, which ensures the formation and implementation of the state financial policy.

Taxpayer – a individuals, the fiscal service authority at the place of its registration before July 1 of the year of the base reporting period sends a tax notice, a decision on payment of the tax amount and the corresponding payment details. On tax objects acquired during the year, the tax is paid by the payer individual from the month in which the ownership of such an object arose. The controlling authority sends a tax notice-decision to the new owner after receiving information about the transfer of ownership.

Considering the characteristics of the transport tax, it is customary to attribute it to the group of «luxury taxes» [4]. However, it should be noted that today there are no common approaches to «luxury taxes», definition criteria, tax objects and payers

of the corresponding mandatory payments. Such a tax is not a novelty for European experience.

On the one hand, in the practice of taxation of vehicles with this type of taxes, the legislator's desire is to implement the principle of social equity of property taxation and the successful combination of fiscal and stimulating functions of property taxes. This concept aims to reduce the negative impact on the environment by encouraging the purchase of cars with less harmful characteristics [1]. Therefore, the tax base includes such parameters of the vehicle as the amount of carbon dioxide emissions, volume or power of the engine, mass, etc.

However, given the tax principles enshrined in the same Tax Code of Ukraine, the existence of a transport tax in the form in which it exists is quite contradictory. Scientists believe that it does not meet the principle of social justice given the fixed rate of this tax. It is important to note that equity and equality in taxation at the level of tax perception by payers. The main instruments of the implementation of equity in taxation are seen in the application of differentiated tax rates, the establishment of tax privileges in the legal mechanism of individual property taxes [2].

The rationale for the need to pay a transport tax should be through the prism of analyzing its compliance with the requirements of social justice. For example, in European practice, the introduction of a transport tax pursued two goals: the establishment and implementation of the principle of equity in the aspect of property taxation; ensuring the stimulating function of property taxes. The principle of equity gets its expression by establishing the need to pay the corresponding payment in proportion to the cost of the vehicle or its «class» belonging to vehicles of a separate price group.

Therefore, having considered the transport tax in Ukraine in recent years, it is possible to observe changes in the taxation of transport, which shows the unstable tendency of budget revenues. The analysis of the regulatory framework in the area of taxation of transport tax shows that the modern approach to its regulation is imperfect and requires complex reform. In order that the mechanism of taxation of transport tax fulfilled its function – we must carefully install all its elements.

References:

1. Danylyshyn V. I., Stefankov O. M., Tsizhma A. O. Vehicle excise duty: international experience and Ukrainian realities. *Global and national problems of the economy*. 2015. № 3. P. 702–705.
2. Ovcharenko A. The social justice principle implementation in vehicle taxation in Ukraine. *Actual problems of domestic jurisprudence*. Special issue, part 2. H., 2017. P. 143–147.
3. The Tax Code of Ukraine in the wording of 01.03.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (Last accessed: 04.04.2019).
4. Sverdun M. Tax on wealth: experience and practice of use in rich countries. *Bulletin of socio-economic research*. 2014. № 1. P. 61–68.

STANDARD AUDIT FILE FOR TAX – WHETHER IT IS FACILITATING OR ENCOURAGING FOR ENTREPRENEURS?

Introducing innovations and modern technology in individual fields makes the state use more and more modern and computerized methods. This allows the rejection of paper documentation, and thus greater use of information systems. The Ministry of Finance in Poland has decided to take a step in this direction, which is why they have introduced a change regarding the settlement of entrepreneurs by taxes. The purpose of tax authorities is to collect the data concerning taxes by means of an electronically generated document by entrepreneurs, the so-called standard file for tax (SAF-T). It mainly informs about the registers of sales and purchases registered in the current period [The Act of August 29, 1997. Tax Ordinance]. SAF-T is also used in other countries, mainly in countries belonging to the European Union. Standard audit file for tax is concerns such areas as:

- account books,
- bank statement,
- warehouse,
- VAT invoices,
- tax revenue and expense ledger,
- records of income [Bielawska A., Pauch D.; 2016 p. 7].

In July 2016 (look table 1), it was made obligatory that each company belonging to the group of the largest enterprises should settle using the standard audit for tax and send data to the 25th of each month for the previous period. In the following years, SAF-T identified all companies settling accounts using accounting software.

Table 1

Types of enterprises and their obligation to generate SAF-T

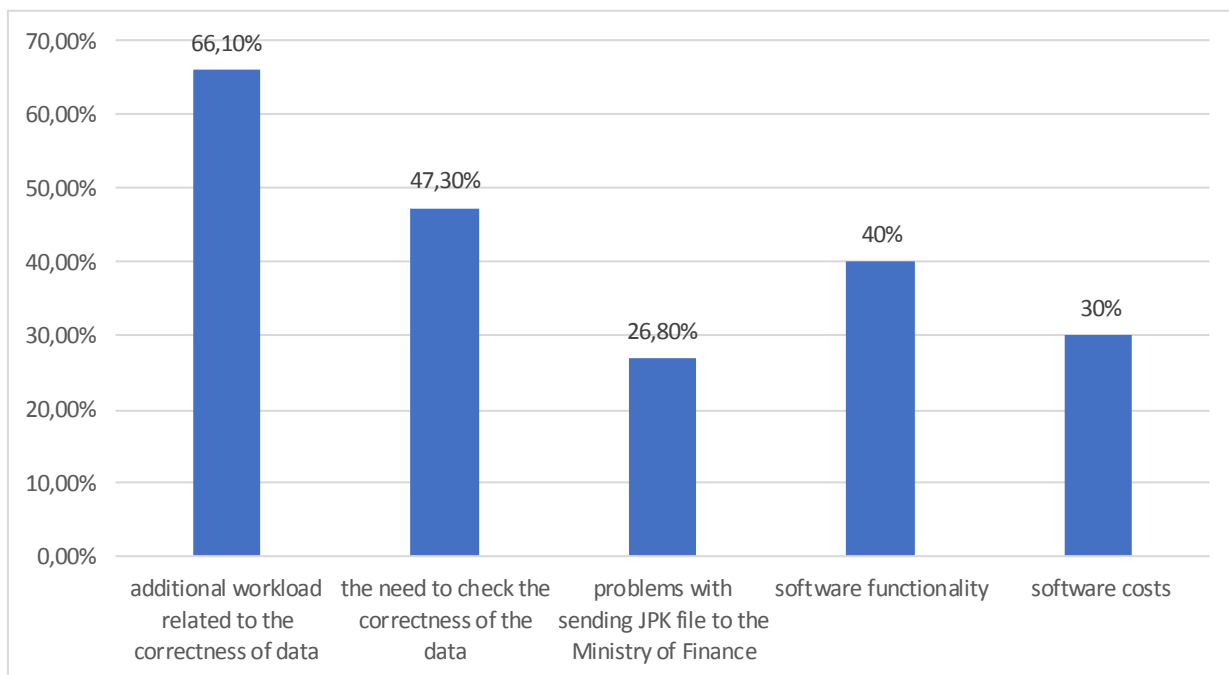
Types of enterprises	Characteristic	Launch date SAF-T
macro	more than 250 employees or a turnover of over EUR 50 million and assets over EUR 43 million	from January 2016
average	less than 250 employees and turnover below EUR 50 million or assets below EUR 43 million	from January 2017
small	less than 50 employees and turnover or assets amounting to less than EUR 10 million	from January 2017
micro	fewer than 10 employees and turnover or assets of less than EUR 2 million	from January 2018

Source: Own study based on https://grantthornton.pl/wp-content/uploads/2016/10/PurpurowyInfor_mator_05_10.pdf

The Ministry of Finance has provided enterprises with an e – microfirma program that helps in creating and sending VAT invoices and in preparation, and then in sending a SAF-T file. Any documents sent to the tax authority should be protected with a certified electronic signature [Regulation Financial the Ministry of Finance of June 24, 2016 on the method of sending, through electronic means of communication, tax books and technical requirements for IT data carriers on which these books can be recorded and transmitted; § 2].

The introduced changes were to simplify and speed up and at the same time reduce the risk of mistakes. However, the research results showed a few accounting mistakes in the generated documents. Initially, the biggest problem was created by new software, which was not quite ready for a more complex operation. Also, many IT systems required updating and implementing changes called SAF-T. In Chart 1 shows that near 66 percent of accountants complaining also the additional work associated with data entry and checking them later. This causes a lot of inaccuracy, which will have to be corrected and sent again later. A greater amount of work was provided to the accountant, however only a small number of them got a raise for this reason.

Chart 1. What problems did the accountants encounter in connection with the introduction of the JPK?

Source: Own study based on <https://www.karierawfinansach.pl/artykul/raporty/jednolity-plik-kontrolny-doswiadczenia-i-prognozy-ksiegowych>

The Problems resulting from shortcomings in the operation of accounting programs are just one of the reasons for incorrectly completed SAF-T documents. A greater number of problems lie with entrepreneurs and accountants who were not prepared for the changes. Many entrepreneurs do not know if sending SAF-T is also

mandatory for them, should they submit a document if they have not carried out any transactions during this period or if their activity is excluded from submitting a declaration. It also happens that entrepreneurs send SAF-T after a certain date.

The changes in law tax were introduced too fast, which resulted in many shortcomings of the program and minimal knowledge of accountants about SAF-T files. Over time, after the corrections made, such transformations will be beneficial for country and entrepreneurs.

Sources:

1. The Act of August 29, 1997. Tax Ordinance.
2. Bielawska A., Pauch D. Jednolity Plik Kontrolny jako sposób przekazywania informacji podatkowej, *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach*; 2016.
3. URL: https://grantthornton.pl/wp-content/uploads/2016/10/PurpurowyInformator_05_10.pdf (Last accessed: 07.04.2019).
4. Regulation Financial the Ministry of Finance of June 24, 2016 on the method of sending, through electronic means of communication, tax books and technical requirements for IT data carriers on which these books can be recorded and transmitted.
5. URL: <https://www.karierawfinansach.pl/artykul/raporty/jednolity-plik-kontrolny-doswiadczenia-i-prognozy-ksiegowych> (Last accessed: 07.04.2019).

Наукове видання

**ВСЕУКРАЇНСЬКА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА МОЛОДИХ ВЧЕНИХ**

**«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В УМОВАХ
СТАЛОГО РОЗВИТКУ»**

Технічний редактор

Г.Ф. Сімчук

Матеріали публікуються у авторській редакції